

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ
ПРИРОДНО – МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

Мр Саша Милосављевић

**ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ, ПРОГНОЗЕ И ПРОЈЕКЦИЈЕ
СТАНОВНИШТВА ОПШТИНЕ ТРСТЕНИК**

Докторска дисертација

Косовска Митровица, 2013. године

I. Аутор

Име и презиме:

Датум и место рођења:

Садашње запослење:

II. Докторска дисертација

Наслов:

Број страница:

Број слика:

Број библиографских података:

Установа и место где је рад израђен:

Научна област (УДК):

Ментор:

III. Оцена и одбрана

Датум пријаве теме:

Број одлуке и датум прихватања докторске дисертације:

Комисија за оцену подобности теме и кандидата:

Комисија за оцену докторске дисертације:

Комисија за одбрану докторске дисертације:

Датум одбране дисертације:

САДРЖАЈ

УВОД	6
I ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ	10
1.1. Положај и границе	10
1.2. Регионални положај	12
1.3. Административна подела	12
II ФИЗИЧКО – ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КАО ДЕТЕРМИНАНТА ДЕМОГРАФСКОГ РАЗВИТКА	15
III РАЗВОЈ НАСЕЉЕНОСТИ У ПРОШЛОСТ	22
3.1. Насељеност у праисторији	22
3.2. Насељеност у средњем веку	24
3.3. Насељеност до Првог светског рата	27
3.4. Насељеност између два светска рата	28
3.5. Насељеност после Другог светског рата	29
IV ПОРАСТ И ТЕРИТОРИЈАЛНИ РАЗМЕШТАЈ СТАНОВНИШТВА	32
4.1. Број и пораст становништва	32
4.2. Густина и концентрација становништва	38
V ПРИРОДНО ОБНАВЉАЊЕ СТАНОВНИШТВА	42
5.1. Наталитет становништва	42
5.2. Морталитет становништва	43
5.3. Природни прираштај становништва	44
5.4. Нупцијалитет и диворцијалитет становништва	45
VI МИГРАЦИОНА КРЕТАЊА	47
6.1. Имиграциона и емиграциона компонента	47
6.2. Дневне миграције	53
VII СТРУКТУРЕ СТАНОВНИШТВА	56
7.1. Биолошке структуре	56
7.1.1. Полна структура	56
7.1.2. Старосна структура	57
7.2. Социо - економске структуре	64
7.2.1. Економска структура	64
7.2.2. Образовна структура	66
7.2.3. Етничка структура	69
7.2.4. Конфесионална структура	70
VIII ДЕМОГРАФСКИ АСПЕКТИ ПОРОДИЦЕ И ДОМАЋИНСТАВА	71
8.1. Кретање укупног броја домаћинстава	71
8.2. Промене у структури и величини домаћинстава	73
8.3. Демографски аспекти становања	75

IX ДЕМОГРАФСКЕ ПОЈАВЕ И ПРОЦЕСИ	78
9.1. Процеси у транзицији природног обнављања становништва	78
9.1.1. Процес депопулације	78
9.1.2. Процеси и промене код природног кретања становништва.....	79
9.2. Процес старења становништва	80
9.3. Процеси у економском развоју	81
9.4. Процес урбанизације	82
X ПРОЈЕКЦИЈЕ И ПРОГНОЗЕ СТАНОВНИШТВА	83
10.1. Теоријско методолошки приступ пројекцијама становништва	83
10.2. Извори података и временски оквир пројекција	86
10.3. Степен поузданости пројекција	87
10.4. Постављање хипотеза	89
10.4.1. Варијанте	89
10.4.2. Хипотезе о фертилитету становништва	90
10.4.3. Хипотезе о морталитету становништва	91
10.4.4. Хипотезе о миграционом салду	92
10.5. Резултати пројекција становништва по насељеним местима	93
10.5.1. Богдање	93
10.5.2. Божуревац	100
10.5.3. Брезовица	107
10.5.4. Бресно поље	114
10.5.5. Бучје	121
10.5.6. Велика Дренова	128
10.5.7. Велуће	135
10.5.8. Голубовац	142
10.5.9. Горња Омашница	149
10.5.10. Горња Црнишава	156
10.5.11. Горњи Дубич	163
10.5.12. Горњи Рибник	170
10.5.13. Грабовац	177
10.5.14. Доња Омашница	184
10.5.15. Доња Црнишава	191
10.5.16. Доњи Дубич	198
10.5.17. Доњи Рибник	205
10.5.18. Дубље	212
10.5.19. Јасиковица	219
10.5.20. Камењача	226
10.5.21. Левићи	233
10.5.22. Лободер	240
10.5.23. Лозна	247
10.5.24. Лопаш	254
10.5.25. Мала Дренова	261
10.5.26. Мала Сугубина	268
10.5.27. Медвеђа	275
10.5.28. Мијајловац	282
10.5.29. Милутовац	289

10.5.30. Округлица	296
10.5.31. Осаоница	303
10.5.32. Оџаци	310
10.5.33. Пајсак	317
10.5.34. Планиница	324
10.5.35. Пољна	331
10.5.36. Попина	338
10.5.37. Почековина	345
10.5.38. Прњавор	352
10.5.39. Рајинац	359
10.5.40. Риђевштица	366
10.5.41. Риљац	373
10.5.42. Рујишник	380
10.5.43. Селиште	387
10.5.44. Стари Трстеник	394
10.5.45. Стопања	401
10.5.46. Страгари	408
10.5.47. Стублица	415
10.5.48. Тоболац	422
10.5.49. Угљарево	429
10.5.50. Чаири	436
10.5.51. Град Трстеник	443
10.5.52. Сеоска насеља	450
10.5.53. Општина Трстеник	458
ЗАКЉУЧАК	461
ГЕОГРАФСКО – СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД БРОЈА СТАНОВНИКА И ДОМАЋИНСТАВА ПО НАСЕЉИМА У ОПШТИНИ ТРСТЕНИК	480
ЛИТЕРАТУРА	486

У В О Д

На географски јасно дефинисаном простору општине Трстеник, до данас нису вршена систематичнија друштвено географска и демографска стручна и научна истраживања. Тако се, са аспекта друштвено-географских и демографских тематских посебности, наметнула потреба, за израдом оригиналног академског научног рада у циљу праћења веома сложених и динамичних демографских процеси, а све у циљу утврђивања друштвено географских и демографских законитости до којих су такве појаве и процеси довели. Такође, веома битним се наметнула потреба за израдом прогноза и пројекција становништва у свим насељеним местима општине Трстеник.

Процесом истраживања, формулисаним кроз тему докторске дисертације „Демографски процеси, прогнозе и пројекције становништва општине Трстеник“; у почетној фази, извршено је парадигматско и теоријско истраживање постојеће научне литературе о Трстенику. Увид у постојеће научно сазнање о општини Трстеник указује да су досадашња истраживања по свом тематском оквиру, углавном обрађивала физичко–географске карактеристике општине Трстеник. У оквиру едиције САНУ "хроника села", Момчило Р. Годосијевић, у две књиге, "Поджупска села трстеничког краја" (2005.) и "Подгочка насеља трстеничког краја" (2008.) проучава села: Лопаш, Камењачу, Почековину, Горњи Рибник, Доњи Рибник, Горњу Црнишаву, Доњу Црнишаву, Оцаке, Чаире, Осаоницу, Попину, Дубље, Брезовицу, Стублицу, Риђевштицу, Пајсак, Велуће, Тоболац, Левиће, Округлицу, Доњу Омашницу, Горњу Омашницу, Голубовац, Стари Трстеник, Стопању, Бресно поље. У наведеним делима обрађена је геоморфологија терена, антропогеографска проучавања, родослови породица и спискови учесника свих ослободилачких ратова. Докторска дисертација, Мирослава Д. Поповића, "Трстеник и његова околина прилог економско–географском проучавању комуна" (која је одбрањена 6. новембра 1965. године на Филозофском факултету Универзитета у Љубљани, публикована је 1968. године), истражује и проучава географску комплексност простора општине Трстеник са посебним освртом на економско стање у време социјалистичког развоја.

Знаменити културно–историјски споменици општине Трстеник били су предмет проучавања у монографском издању манастира Љубостиње (Просвета, 1984.) аутора Срђана Ђурића, док су о манастиру Велуће писали Мирослав Љубинковић (Археолошки преглед, 1973.) и Бранислав Тодић (Републички завод за заштиту споменика културе, 1988.). "Сто година храма Свете Тројице у Трстенику 1900-2000" дело је групе аутора издато од Српске православне општине Трстеник и Народне библиотеке "Јефимија" 2001. године, у којем се поред летописа о изградњи Храма прати и ток насељавања трстеничког краја као и развој вароши Трстеника.

Дело Љубодрага Поповића "Трстеник срез и општина (1860-2010)" објављено је 2010. године у издању Народне библиотеке "Јефимија" из Трстеника и прати историјат и административно – територијалну организацију трстеничког

краја.

Ближом идентификацијом наведене литературе, прецизирали смо, да на простору општине Трстеник, до овог академског рада, нису вршена озбиљнија и научно релевантна демографска истраживања са карактером рада утемељеног на научној методологији.

Тема, докторске дисертације „Демографски процеси, прогнозе и пројекције становништва општине Трстеник“ је научно значајна из разлога што омогућава да гео-демографска истраживања конкретно спроведемо. Битни критеријуми за избор теме истраживања општине Трстеник су научна и друштвена актуелност, значајност теме, корист у изради пројекција и прогноза становништва за сва насељена места општине Трстеник; затим, продуктивност и реалистичност теме. Дисертација представља оригиналан теоријско-практични модел израде о проблему и предмету истраживања.

Значај истраживања демографских процеса, прогноза и пројекција становништва општине Трстеник је научни и друштвени. Трајност деловања добијених резултата у научном смислу имаће дејство на фонд научног сазнања о Трстенику, а у друштвеном значају на домет постигнутих резултата на решавању друштвених проблема и израду озбиљне популационе политике у функцији одрживости становништва на овом простору.

Предмет истраживања докторске дисертације су реалне друштвено-географске и демографске појаве, реални друштвено географски и демографски догађаји и реални друштвено-географски и демографски процеси на простору општине Трстеник (са 47 сеоских насеља, 3 приградска и једним градским насељем). Смисаоно, појмовно и садржајно, предмет проучавања докторске дисертације су: положај и границе, регионални положај, административна подела, Физичко географске карактеристике као детерминанте демографског развика, развој насељености у прошлости, насељеност у праисторији, насељеност у средњем веку, насељеност до Првог светског рата, насељеност између два светска рата, насељеност после Другог светског рата, пораст и територијални размештај становништва, број и пораст становништва, густина и концентрација становништва, природно обнављање становништва, паталитет становништва, морталитет становништва, природни прираштај становништва, нупцијалитет и диворцијалитет становништва, миграциона кретања, имиграциона и емиграциона компонента, дневне миграције, структуре становништва, биолошке структуре, полна структура, старосна структура, социо - економске структуре, економска структура, образовна структура, етничка структура, конфесионална структура, демографски аспекти породице и домаћинства, кретање укупног броја домаћинстава, промене у структури и величини домаћинстава, демографски аспекти становања, процеси у транзицији природног обнављања становништва, процес депопулације, процеси и промене код природног кретања становништва, процес старења становништва, трендови у економском развоју, процес урбанизације, пројекције становништва, теоријско методолошки приступ пројекцијама становништва, извори података и временски оквир пројекција, величина и тип популације, степен поузданости пројекција, постављање хипотеза, варијанте, хипотезе о фертилитету становништва, хипотезе о морталитету становништва, хипотезе о миграционом салду, резултати пројекција становништва по насељеним местима: Богдање,

Божуревац, Брезовица, Бресно поље, Бучје, Велика Дренова, Велуће, Голубовац, Горња Омашница, Горња Црнишава, Горњи Дубич, Горњи Рибник, Грабовац, Доња Омашница, Доња Црнишава, Доњи Дубич, Доњи Рибник, Дубље, Јасиковица, Камењача, Левићи, Лободер, Лозна, Лопаш, Мала Дренова, Мала Сугубина, Медвеђа, Мијајловац, Милутовац, Округлица, Осаоница, Оџаци, Пајсак, Планиница, Пољна, Попина, Почековина, Прњавор, Рајинац, Риђевштица, Риљац, Рујишник, Селиште, Трстеник, Стопања, Страгари, Стублица, Тоболац, Угљарево, Чаири, Град Трстеник.

Парцијални приступ проучавању насеља општине Трстеник јасно показују међусобно супротна и карактеристична демографска својства сваког појединачног насеља општине Трстеник.

Временско одређење теме опционо прати хронолошку дистанцу од настаријих писаних извора о становништву Трстеника до 2031. године, за који период су урађене пројекције и прогнозе о кретању становништва општине Трстеник.

Просторно одређење предмета је Трстеничка општина која са својим 51 насељем и површином од 448 км² чини 16,8 % укупне територије Расинског управног округа.

Квалитативна и квантитативна својства докторске дисертације дефинисана су кроз *циљеве научног истраживања*: научну дескрипцију, научну класификацију и типологију, научно откриће, научно објашњење и научно предвиђање. Основни циљ овог демографског истраживања јесте научно објективан, детаљан, свестаран и потпун опис демографских појава и процеса који се истражују. Први, битан циљ истраживања, јесте, научно откриће релевантних чињеница помоћу којих се са демографског становишта могу утврдити, проучити и објаснити демографске промене и процеси на простору општине Трстеник у другој половини XX и почетком XXI века.

Научни циљ истраживања јесте утврђивање научних законитости, откриће узрока и мотива демографских процеса као и давања прогноза будућег развоја становништва трстеничке општине. У циљу сагледавања демографских процеса трстеничког краја, анализирани су историјско-демографски процеси који су довели до квантитативних и квалитативних демографских промена на простору општине Трстеник. Циљ истраживања је и постављање хипотеза о прогнозама становништва и пројекцијама становништва општине Трстеник.

Истраживања су прецизно базирана на званичним статистичким подацима Републичког завода за статистику Србије, дефинисана и обрађена по захтевним статистичким параметрима. За обраду и приказивање статистичких података кориштен је програм Microsoft Office Excel. Тежиште израде докторске дисертације било је да укаже на фундаменталне појаве и карактеристике развоја становништва општине Трстеник и степен њене друштвено-географске и демографске развијености..

Календар истраживања и израде докторске дисертације обухвата период од 27. октобра 2009. до 15. децембра 2012. године

Адекватне и симетричне хипотезе о операционом одређењу предмета истраживања у функцији су стицања новог научног сазнања о становништву Трстеника. Хипотезе о демографским процесима имају за циљ отклањање празнина

у досадашњим проучавањима, отклањање противуречности и остваривање вишег нивоа научне истинитости.

У оквиру методолошке апаратуре, као општи *методски поступци* коришћене су општенаучне методе и статистички метод, а као посебни методи: анализа и синтеза, генерализација, картографски метод, методе за пројекцију становништва (математички метод) и истраживања на терену, са техником непосредног посматрања. У циљу свеобухватног осврта на целокупну демографску проблематику општине; у раду је посебна пажња дата компаративној анализи.

Статистички метод је примењен код праћења укупне популације, густине насељености, порекла становништва, миграција, економске, образовне, етничке и других структура. Графички метод је коришћен код табеларног приказивања података и код приказивања демографских кретања у виду графикона. Картографски метод је коришћен код израде карата броја становника, густине насељености, величине насеља. Математички метод је примењен код израде пројекција становништва за сва насељена места општине Трстеник.

Поред кабинетског истраживања (*desk research*), значајни подаци о становништву општине Трстеник прикупљени су радом на терену у директном контакту са локалним становништвом.

Територија општине Трстеник препозната је као подручје значајних развојних потенцијала; тако да, добијени резултати у овој докторској дисертацији, представљају кривне резултате, који могу бити од кључне користи у функцији формулисања стратешких националних докумената са сврхом решавања проблема у државним и општинским институцијама, за потребе националне стратегије и регионалног развоја Републике Србије, националне стратегије одрживог развоја Републике Србије, као и у функцији јаснијег сагледавања стратешких циљева популационе политике на простору општине Трстеник, Расинског округа и Западног Поморавља.

I ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ

1.1. ПОЛОЖАЈ И ГРАНИЦЕ

Општина Трстеник се налази у централном делу Србије у долини Западне Мораве. Смештена је у западном делу крушевачке и југоисточном делу краљевачке котлине. Са севера је окружују огранци Гледићких планина а са југа огранци Гоча. Захвата површину од 448 km². Општински центар има надморску висину од 173 m, док је највећи број насељених места у зони до 300 m надморске висине. За повољан географски положај Трстеника значајна је и река Западна Морава која протиче њеном територијом. Плодна долина пружила је повољне услове за живот људи, развој насеља и трасирање саобраћајница (Карта 1. Положај Трстеника у Западном Поморављу). Преко територије трстеничке општине пролази магистрални пут Е-761, којим се општина 50 km источно код Појата повезује на међународни путни правац Е-75, а 32 km западно код Краљева спаја са Ибарском магистралом. (Карта: Путна мрежа општине Трстеник). Долином Западне Мораве пролази и железничка пруга Сталаћ – Пожега, која се код Пожеге повезује на железнички правац Београд – Бар, док се код Сталаћа укључује на међународни правац: Суботица – Београд – Ниш – Атина, односно Софија – Истанбул. У непосредној близини Трстеника, у насељу Бељици налази се и спортски аеродром.

Карта 1. Положај Трстеника у Западном Поморављу¹

¹ Извор: Физичко – географска карта Републике Србије, размера 1:1.000.000

Карта 2. Географски положај општине Трстеник у Републици Србији

1.2. РЕГИОНАЛНИ ПОЛОЖАЈ

У ширем географском склопу, трстенички крај припада области Шумадије, тј. њеном јужном (периферном) делу познатом као Западно Поморавље. Територија општине Трстеник улази у састав Расинског управног округа и чини око 0,5% површине Србије. Подручје општине Трстеник, одређено је географским координатама између 20 степени и 55 минута и 21 степена и 12 минута источне географске дужине и 43 степена и 32 минута и 43 степена и 44 минута северне географске ширине. Са истока, општина Трстеник се граничи општином Крушевац, са југа и југоистока општином Александравац, са југозапада општином Врњачка Бања, са запада општином Краљево, са севера општином Рековац и са североистока општином Варварин. (Карта 2. Географски положај општине Трстеник у Републици Србији) Граничну линију углавном чине вододелнице сливова са највишим котама Мали врх (922 m), Поглед (736 m), Чикер (759 m) и Илијина глава (503 m) са југа и развође између Западне Мораве и Пепељуше на југоистоку. Западна граница иде од Малог врха до Попинске реке, северна граница се пружа гребеном Самара (922 m), док се североисточна пружа Сувом чуком (523 m), Збеговиштем (537 m) и Орловцем.²

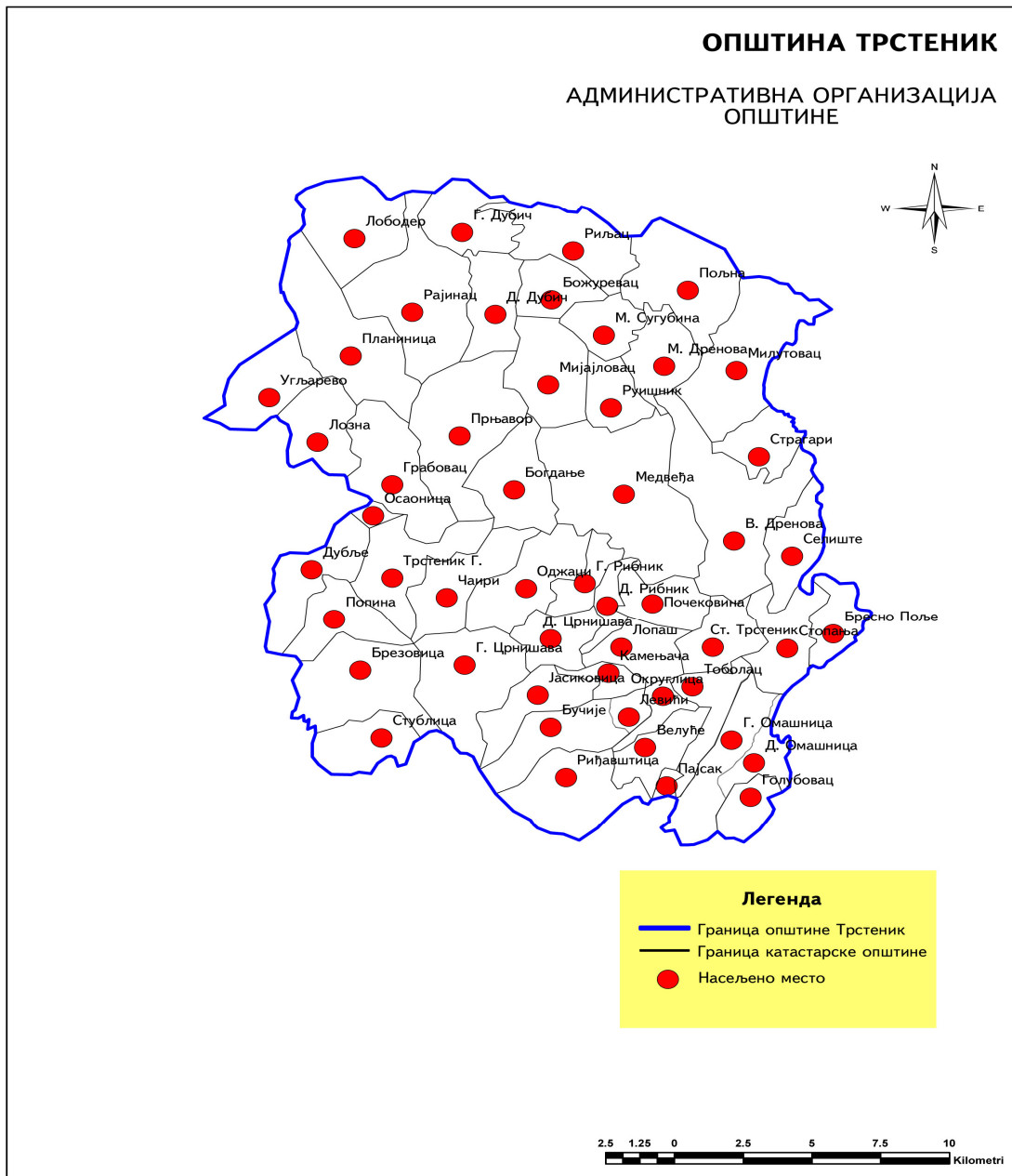
1.3. АДМИНИСТРАТИВНА ПОДЕЛА

Област трстеничког краја чини општински центар Трстеник и 50 насеља. (Карта 3. Административна организација општине Трстеник) У административно – управном погледу, трстеничка општина је подељена на 32 месне заједнице (МЗ). У градском насељу постоје две месне заједнице: МЗ Трстеник која у свом саставу обједињује насеља: Трстеник, Осаоница и Чаири, док Месну заједницу Трстеник 2 чини градско насеље Пејовац.³ На територији општине Трстеник велики број насеља чини истовремено и посебну месну заједницу. То су села: Богдање, Божуревац, Доњи Рибник, Лозна, Мала Дренова, Мала Сугубина, Медвеђа, Мијајловац, Милутовац, Оцаци, Пољна, Почековина, Рајинац, Рујишник, Стари Трстеник и Угљарево. Месна заједница Брезовица у свом саставу обједињује села Брезовица и Стублица, док МЗ Велика Дренова обједињује села Велика Дренова, Селиште и Страгари. Област МЗ Велуће обухвата села Велуће и Риђевштица. МЗ Горњи Рибник обједињује села Горњи Рибник, Доња Црнишава и Горња Црнишава, а МЗ Грабовац насеље Грабовац и Прњавор. МЗ Доњи Дубич чине села Доњи Дубич и Горњи Дубич. Месна заједница Доња Омашница обухвата села Доња Омашница, Горња Омашница и Голубовац. Месну заједницу Јасиковица чине села Јасиковица и Бучје. МЗ Лопаш обједињује села Лопаш и Камењача. У

² Поповић, Мирослав: Трстеник и његова околина, монографија, СО Трстеник, 1968, стр. 3-4

³ Подаци општинске управе општине Трстеник

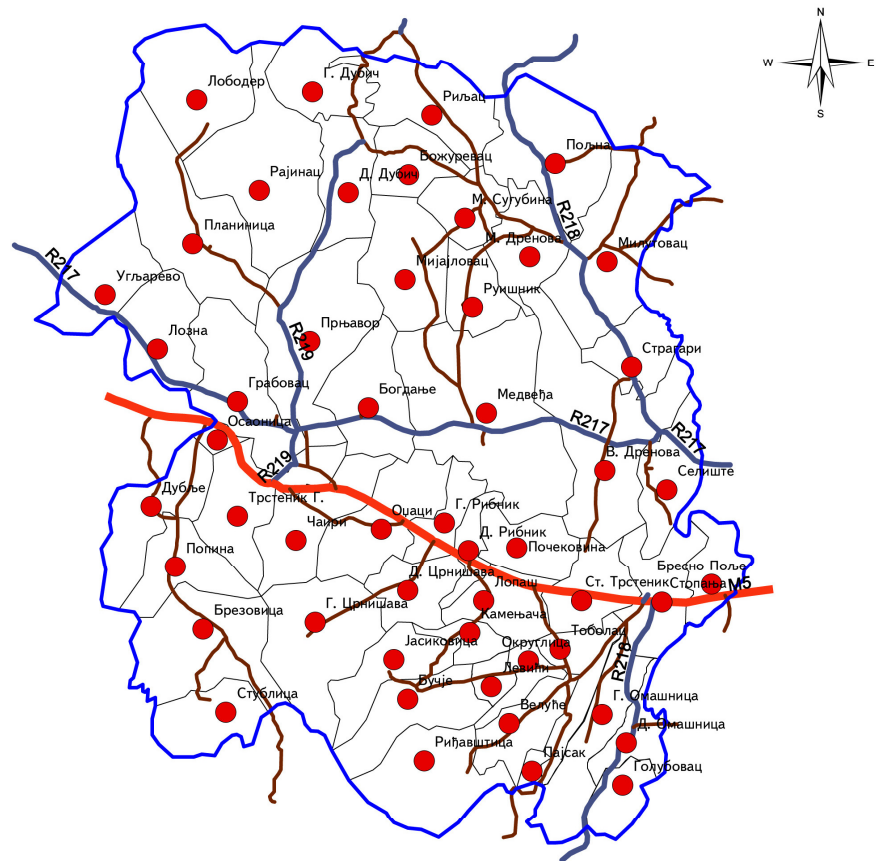
састав МЗ Планиница улазе села Планиница и Лободер, а у састав МЗ Попина улазе села Попина и Дубље. МЗ Стопања чине села Стопања и Бресно поље, док у атар МЗ Тоболац улазе села Тоболац, Пајсак, Округлица и Левићи.

Карта 3. Административна организација општине Трстеник

ОПШТИНА ТРСТЕНИК

ПУТНА МРЕЖА

Легенда

- Граница општине Трстеник
- Граница катастарске општине
- Насељено место
- Магистрални пут
- Регионални пут
- Локални пут

Карта 4. Путна мрежа општине Трстеник

II ФИЗИЧКО – ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ КАО ДЕТЕРМИНАНТА ДЕМОГРАФСКОГ РАЗВИТКА

Геолошка грађа – На територији општине Трстеник заступљене су различите геолошке формације, које су кроз дугу геолошку историју пролазиле кроз интензивне фазе промена. Како су на топографској површини обухваћеног простора доминантне творевине настале у време кенозоика (миоцен, плиоцен, квартар), стене настале у средњој (мезозоик) и у старој геолошкој ери (палеозоик) нису доступне директном осматрању, односно изучавању. На основу сондирања терена и познавања општег геолошко – тектонског развоја територије Западног Поморавља, може се са великом поузданошћу тврдити да се геолошка прошлост Земљине коре на којој се налази територија општине Трстеник, протеже од прекамбријске ере, кроз све фазе њеног развоја, до данашњих дана. На територији Трстеника и њене околине доминирају геолошке формације кенозојске старости. Оне су настале у време неогена (миоцен и плиоцен) и квартара (алувијум). Миоцене творевине представљене су пешчарима, глинцима, језерским шљунковима и угљем. Формирање ових геолошких формација одвијало се пре око 25 – 10 милиона година, тачније у време језерске фазе, у којој су мање депресије, односно котлине на простору данашње Западне Мораве биле испуњене миоценом водом. На топографској површини, миоцен захвата југозападне и западне делове који представљају више котлинске, терасасте пределе. Миоплиоцени седименти представљени су конгломератима, песковима и шљунком. Ове творевине доминирају на нижем котлинском простору. Интензивним флувијалним радом левих и десних притока Западне Мораве, ове формације су на великој површини дисециране, а местимично и потпуно однете. Плиоцени шљунак и песак представљају геолошке формације које изграђују најниже котлинске просторе и у њима су изграђене речне терасе Западне Мораве и њених притока на овом простору. Као слабо везане геолошке творевине, веома су подложне одношењу, односно преталожавању. Квартарни седименти се јављају око речних токова Западне Мораве и њених притока испуњавајући најниже делове алувијалних равни у виду ужих зона изграђених од тањих партија пескова и глина. Седиментација песковито – глиновитог материјала условљена је малим падом и меандарским карактером Западне Мораве на овој територији, као и погодном геолошком грађом нижих ободних делова котлине (мио – плиоцени седименти).⁴ Најмлађе геолошке творевине представљају речни наноси који су рецентног карактера. На обухваћеном простору тектонска активност се не може установити директно, јер су трагови тих активности маскирани наслагама језерских седимената. Поуздано је утврђено да је ток Западне Мораве, који на овој територији има упореднички правац, предиспониран већим раседом правца пружања запад – исток.

⁴ Милојевић, Боривоје: Долина Западне Мораве, Мораче и Треске, СГД, Београд

Рељеф и земљиште – Релативно мали простор општине Трстеник одликује се сложеним и шароликим физичко – географским карактеристикама. Данашњи рељеф резултат је деловања тектонских и ерозивних процеса. Планине и котлине су резултат дејства тектонских сила, док су их ерозивни процеси модификовали усецајући у њима различите облике абразионог и флувиоденудационог порекла. У долини Западне Мораве значајну улогу у преображају рељефа имали су акумулациони процеси. На основу геолошке грађе, морфолошких карактеристика и педолошког састава на територији општине Трстеник се издвајају три морфолошке целине: планинска област, предео неогених коса и побрђа и долина Западне Мораве.⁵ Планински део општине обухвата јужне огранке Гледићких планина и североисточне падине Гоча. Надморске висине обе планине су скоро идентичне, врх Самар 922 m на Гледићким планинама и Мали врх 992 m на Гочу. Гледићке планине су изграђене од горњокретацејских флишева: конгломерата, лапораца, пешчара и кречњака. Ток Љубостињске реке, кога чине стрме стране, велика точила и сипари, је усечен у ове стене. Друга карактеристика овог тока су простране заравни, висине од 450 m до 750 m, које су представљене на развођима сливова. Осим уског појаса алувијалног земљишта поред Љубостињске реке, педолошки покривач ове зоне је сиромашан. Североисточне падине Гоча су сложеније геолошке грађе. Поред горњокретацејског флиша, у састав ове планине улазе и шкриљци прве групе и мање масе серпентина и габра. Два главна водена тока су Попинска и Осаоничка река, које се одликују мањом дисекцијом и блажим нагибима. Ако се изузму дубоко усечени извори Камењачке, Стубличке и Брезовачке реке, остале долинске стране се карактеришу блажим нагибима. Оба слива се уклапају у простране површи од 350 m до 400 m и од 450 m до 500 m.⁶ У педолошком саставу доминирају скелетоидна земљишта, али има и оподзољене гајњаче, нешто делувијума, док се у долини Попинске реке јавља и алувијално земљиште. Област неогених коса и побрђа обухвата југозападни део котлине у којој се налази трстеничка општина. Од неогених конгломерата, пешчара, пескова и глина изграђени су делови до 300 m надморске висине, док су виши делови изграђени од серпентина и кристалстих шкриљаца. Ова област је рашчлањена мањим речним токовима који се одликују широким дном и благим странама. Педолошки покривач у нижим пределима чине смоница, гајњача, оподзољена гајњача и гајњача у оподзољавању, док је у вишим пределима заступљено скелетоидно земљиште.

Табела 1. Морфолошке целине у општини Трстеник⁷

Морфолошке целине	Површина (km ²)	%
Планинска област	63,5	14,2
Предео неогених коса и побрђа	279,0	62,3
Непосредна долина Западне Мораве	105,5	23,5
УКУПНО	448,0	100,0

⁵ Поповић, Мирослав: Трстеник и његова околина, монографија, СО Трстеник, 1968, стр. 94

⁶ Сотировић, Милан: Трстеник од најстаријих времена до 1900. године, Виком график, Земун, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 1999

⁷ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 1

Ток реке Западне Мораве на територији општине Трстеник износи 20 km. Најужи део тока је у трстеничкој сутесци, где су јој и стране најстрмије, док се низводно долина шири, а нагиби долинских страна се смањују. Алувијална раван, ширине од једног до три километра, створена је наносима Западне Мораве и њених притока. У овим равнима усечене су простране речне терасе чији је главни педолошки покривач алувијално земљиште и алувијалне смонице. За рељеф овог подручја од значаја је и процес ерозије тла. Ерозија је захватила знатне делове сливова свих притока Западне Мораве и последица је њихових бујичарских токова. Током фебруара и марта месеца 2006. године дошло је до активирања старих клизишта у неколико села општине Трстеник. Клизиште у атару села Богдање, на три километра од Трстеника имало је највеће размере. Овде је у периоду од 24 сата дошло до померања тла за више од пола метра. Према мерењима, клизиште је захватило површину од 80 ha, са дужином клизне равни од седам до дванаест метара. Овом приликом уништено је и оштећено велики број стамбених и економских објеката у око 120 домаћинстава. Узроци појаве клизишта нису прецизно утврђени а предпоставља се да су на то утицале велике количине подземних вода, велики нагиб терена, као и земљотреси који су се дешавали а чији су епизентри били на само неколико километара удаљености.⁸

Климатске карактеристике – Трстеник и његова околина припадају области умерено – континенталне климе, где се издваја и западно – моравски климатски рејон који захвата простор од пожешке до крушевачке котлине а у коме се налази и општина Трстеник. Карактеристике ове климе су умерено топла лета и умерено хладне зиме, са јасно израженим годишњим добрима и постепеним прелазима између њих. Годишња сума падавина се смањује од запада ка истоку, а температурне амплитуде се повећавају. Идући од запада ка истоку смањују се влажност ваздуха и облачност, а повећава инсолација. Овај климатски регион одликује се највећим тишинама у Србији. Због конфигурације терена, Гледићких планина и Гоча, незнатно се осећају утицаји источно – континенталне климе. У зависности од надморске висине, климатски варијетети умерене климе крећу се од типичне умерено – континенталне у равничарском делу, до субпланинске изнад 800 m надморске висине.⁹

Температура ваздуха – На основу вишегодишњег мерења температуре ваздуха у окружењу (метеоролошке станице у Врњачкој Бањи и Крушевцу) може се изнети једна општа карактеристика: топла лета са дугом инсолацијом продуженом на прву половину јесени и благе зиме без јаких ветрова и малом дужином трајања снежног покривача. Средње месечне температуре имају негативне вредности само у јануару месецу. Идући од зимских ка пролећним и летњим месецима температура ваздуха се повећава. Највише вредности достиже у јулу и августу, који су заједно са јуном, најтоплији месеци у години. Температура ваздуха опада током јесењих месеци, али је јесен топлија од пролећа. Вегетациони период траје дуже од осам месеци, али је донекле скраћен појавом слане и мраза. Мразних дана има од септембра до маја. Средња годишња температура за Расински

⁸ Подаци Саобраћајног института ЦИП, Београд

⁹ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 3

округ износи 11 °С, и то за побрђе 9,6 °С, а за планински део 6 °С. Просечна годишња температура у општини Трстеник је 11,3 °С.

Табела 2. Средње месечне температуре ваздуха у шумском делу општине Трстеник за 1999. годину (у °С)¹⁰

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ср.год.
-1,1	0,7	3,5	8,3	14,4	18,0	19,6	19,3	15,9	9,9	5,6	1,1	9,5

Просечна годишња температура ваздуха измерена у оквиру ловишта "Дубичка река" (чија се територија поклапа са територијом општине Трстеник) износи 10,8 °С, са апсолутним максимумом од 40 °С и минимумом -19 °С.

Падавине – Средња годишња висина падавина у Трстенику износи 715 mm. Максимум падавина јавља се у мају (82 mm), а минимум у марту (46 mm). Годишња количина падавина правилно је распоређена по месецима, тако да најкишовитији месец (мај) добија нешто мање од два пута већу количину падавина од најсушнијег месеца (март).

Табела 3. Средње месечне количине падавина у шумском делу општине Трстеник за 1999. годину (у mm)¹¹

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ср.год.
59,2	54,7	50,3	74,5	117,6	95,3	82,2	87,2	68,3	86,3	83,1	69,7	928,4

Влажни месеци су: април, мај, јун, јул, октобар и новембар, док су остали суви. Јаке пљусковите падавине карактеристичне су за мај месец. Овакав распоред у току године повољан је како за обављање пољских радова, тако и за пољопривредне културе. Током зимских месеци падавине се излучују у виду снега, чији покривач има просечну дужину трајања од 20 дана. Град се појављује ретко, просечно годишње 1,5 дана, и то од априла до септембра.

Влажност ваздуха – Релативна влажност ваздуха је различита у појединим деловима, тако се у Расинском округу креће од 66% до 83%. Због вегетације и надморске висине већа је у планинском делу, него у долини, над слободним површинама и у градовима. Лето је годишње доба са најмањом релативном влажношћу и најсувљим месецом августом. Зимски период је влажнији и релативна влажност ваздуха прелази 80%.

Табела 4. Средња месечна влажност ваздуха у шумском делу општине Трстеник за 1999. годину (у %)¹²

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ср.год.
86	82	78,7	73	75	74,3	72,7	71,3	73,3	84,3	82,3	85	78,2

¹⁰ Исто, стр. 3

¹¹ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 4

¹² Исто, стр. 3

У шумском делу општине Трстеник релативна годишња влажност ваздуха износи 78,2%, док је у летњим месецима (мај, јун, јул, август) нешто мања и износи 73,3%.

Облачност – Облачност се поклапа са релативном влажношћу ваздуха и количином падавина, док у односу на температуру ваздуха има обрнути годишњи ток, тако да је њен максимум у зимским месецима (децембар – јануар), а минимум у летњим (јул и август).

Табела 5. Средње месечне облачности на Гочу, за период 1981-1990. година (у десетинама покривености неба)¹³

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ср.год.
6,8	6,8	6,3	5,7	6,2	5,4	4,4	3,8	4,2	5,4	6,9	6,6	5,7

Поднебље Трстеника одликује се знатном облачношћу. Средња годишња облачност је 5,5. Најведрији месец је јул у коме је просечно 3,7 десетине неба покривеног облацима. Од јула облачност се повећава све до децембра, када достиже максимум - 7,7 десетина, а затим равномерно опада до јула.

Ваздушни притисак – Ваздушни притисак се мења обрнуто пропорционално са температуром ваздуха: са растом температуре, ваздушни притисак опада и обратно ваздушни притисак се смањује са повећањем надморске висине.

Инсолација – Дужина трајања сунчевог сјаја (инсолације) је климатски чинилац од које зависи температура ваздуха и земље.

Табела 6. Средње месечне вредности инсолације у општини Трстеник, за период 1981-1990. година (у h)¹⁴

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
82	103	135	171	242	268	299	266	199	178	91	48

На подручју општине Трстеник најдужа инсолација је у јулу (299 h), затим следе јун, август и мај. Најмања вредност инсолације забележена је у децембру месецу (48 h). Осунчавање од 2.063 сунчаних сати годишње колико има Трстеник са околином у потпуности је задовољавајуће и општина се третира као здраво подручје.

Ветрови – У трстеничком крају највећу частину током целе године има северозападни ветар - "горњак" (181‰). После њега долазе источни ветар – "кошава" (89‰) и североисточни ветар (74‰). Хладна кошава дува у јесен, зими и у рано пролеће и више се осећа у западном делу општине према Краљеву. Северац је најчешћи зими, условљен продорима хладних ваздушних маса и доноси снежне падавине.

¹³ Исто, стр. 4

¹⁴ Бокан, Драган: Клима трстеничке општине

Табела 7. Средња честина ветрова у општини Трстеник, за период 1981-1990. година (у %о)¹⁵

N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
41	74	89	53	53	35	51	181

Ветрови из осталих праваца ређе се јављају. Број ветровитих дана је доста правилно распоређен. Максимум се јавља у јесењем и зимском периоду године, а минимум током летњих месеци. Јачина се током године знатно колеба, с тим што су јесењи и зимски ветрови јачи од летњих. Од посебног значаја је ветар освежавајућих карактеристика и полудневне периоде, који од заласка до изласка сунца дува са Гоча и осећа се у западном делу општине. Изражен је у летњим месецима и не дозвољава појаву тропских ноћи. У зимском периоду, са Копаоника и Јастрепца струји, као тежи, хладан ваздух према крушевачкој котлини који у току најхладнијих дана испуни њено дно, док је котлински обод топлији.¹⁶

Хидрографске карактеристике – Хидрографију трстеничке општине чине речни токови, извори и подземне воде. Главни хидрографски објекат на територији општине Трстеник је река Западна Морава, која правцем запад-исток пресеца територију општине у дужини од 21 km. Има сва обележја равничарске реке, која кривуда преко широке алувијалне равни, стварајући при том бројне меандре и аде. Годишњи ток водостаја јој је правилан, са максималним водостајем у априлу и минималним у августу. Највећи протицаји бележе се крајем зиме и почетком пролећа (април), док је минимум карактеристичан за летње месеце (август) На сектору кроз трстеничку општину од њених левих притока значајна је Љубостињска река (површина слива 79 km²), а од десних Попинска (58 km²), Црнишавска (63 km²) и Стопањска река (56 km²). Основна карактеристика ових река је неуједначен хидролошки режим са знатним и наглим колебањем протицаја. Све воде у општини су тако распоређене да нема безводних терена, међутим све оне имају и бујични карактер тако да у време обилних киша долази до изливања и наносења штета пољопривредним површинама.¹⁷ Дуж локалних раседа, као што је случај у селу Велућу, јављају се и минерални извори киселе воде. Главни артешки извор је високо изнад алувијалне равни Пасјачке реке, десне притоке Западне Мораве, а други такав извор у центру села Тоболац. Фабрика за флаширање воде и бушотински извори се налазе у атару села Тоболац, али како је село Велуће познатије због средњовековног манастира, то је овај кисељак познатији као Велућки кисељак. Вода Велућки кисељак је без боје и мириса, благо киселог укуса (због садржаја CO₂), рН вредности 6,7-7 и укупне минерализације 1,7049 g/l. Температура воде је 10 °C. Експлоатише се са два извора, односно, две бушотине, чија је издашност 35 l/s и 6 l/s.¹⁸ Лековите компоненте микроелемената су: калијум, манган, флуор и фосфор, као и благо повећани садржаји литијума, цезијума, баријума, јода, бакра и кобалта. На основу хемијског састава може се утврдити да вода спада у "лаке" минералне воде са широким применом у свакодневном

¹⁵ Исто

¹⁶ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 4

¹⁷ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 5

¹⁸ Исто, стр. 6

животу.¹⁹ Висок садржај магнезијума (338 mg/l) у облику магнезијум-хидрокарбоната, лако растворљивог у води, омогућава лаку и брзу ресорпцију овог минерала и даје овој води изузетан квалитет. Ова вода повољно делује на организам у случају повишеног крвног притиска, поремећаја срчаног ритма, инфаркта, свих обољења нервног система праћених повећаном раздражљивошћу. Вода се може користити и као допунско средство лечења код шећерне болести, што је изузетна одлика међу минералним водама. Флаширање воде је почело 1984. године, када је изграђена и пуштена у рад фабрика "Мивела". Подземне воде су представљене фреатским изданима, који се у зависности од геолошког састава и рељефа, јављају на различитим дубинама. У долини Западне Мораве ниво фреатске издани лежи на дубини од 3-6 m, док у брдовитим и планинским деловима општине подземне воде се јављају на дубини од 6-30 m. Годишње колебање нивоа издани у просеку износи један метар. Поред фреатске издани које становништву служи као бунарска вода за пиће, утврђено је и постојање артешке издани, које се јављају у више водоносних хоризоната.²⁰ За водоснабдевање становништва Трстеника и приградских насеља користе се подземне воде из приобаља Западне Мораве и Љубостињске реке. У оквиру ових локалитета налазе се три изворишта подземних вода: "Звездан" (70-100 l/s), "Старо корито" (50-100 l/s) и "Прњавор" (40-80 l/s).

Биљни и животињски свет – У најнижим деловима општине јавља се биљни свет карактеристичан за барско-мочварне пределе: шевар, трска, рогоз, а на оцедитом терну: љутић, раставић, млечика, хајдучка трава, ивањско цвеће, детелина и друго биље. Шуме око река чине топола и врба. На странама котлине расту храст, граб, брест, леска, клека, а у побрђу цер, сладун, клен, јасен. На највишим теренима налазе се шумски комплекси са разним врстама лишћара и четинара. У укупној површини преовлађују мешовите шуме са преко 60%, и са највећим процентом лишћара (око 90%). Ливаде захватају око 5% површине општине и везане су за влажнија земљишта, крај речних токова. Пашњаци заузимају око 7% територије општине и распрострањени су на побрђу, припланинском и планинском земљишту.²¹ Са изменама вегетационог покривача мењало се и богатство животињског света. Током средњег века, овај крај је био ловиште властеле, па и самог кнеза Лазара, али је временом потпуно осиромашило у дивљачи. У равничарском делу општине заступљени су: јаребице, препелице, фазани, зечеви, гуске, патке, док у осталим деловима се крећу куне, јазавци, лисице, дивље свиње. Богатство у рибљем свету раније је било веће. Изградња индустријских постројења узводно од Трстеника и излучивање отпадних вода довели су до наглог сиромашења рибљег света. Данас у Западној Морави од масовних врста живе: скобаљ, клен и обична мрена, нешто мање сом и вретенар, док се од ретких врста појављују шаран, деверика и буцов. Опало богатство рибљег света довело је до тога да риболов добије искључиво спортски карактер.²²

¹⁹ Костић, Михајло: Велушки кисељак, Гласник СГД, свеска 2, Београд, 1986

²⁰ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 5

²¹ Исто, стр. 7

²² Исто, стр. 8

III РАЗВОЈ НАСЕЉЕНОСТИ У ПРОШЛОСТИ

3.1. НАСЕЉЕНОСТ У ПРАИСТОРИЈИ

Трагови обитавања човека на простору трстеничког краја постоје од најстаријих времена. О томе сведоче два археолошка налазишта на овом подручју: Благотин и Страгари.

Неолитско насеље Благотин – Налази се у подножју брда Мали Благотин у селу Пољна, 26 km североисточно од Трстеника. Археолошким истраживањима је утврђено да је први пут настањен крајем раног неолита, али је био насељаван и током енеолита, раног бронзаног и гвозденог доба. Површина овог локалитета је око шест хектара, док дебљина културног слоја износи од 0,8 до 1,1 метра. Прво насеље на овом простору основали су припадници старчевачке културе, односно њене најстарије, простарчевачке фазе, који су крајем VII и почетком VI миленијума пре нове ере насељавали територију целе Србије. Становници насеља градили су једноставна, полуукопана станишта са надземним деловима од плетара облепљеним блатом. Полуземнице су кружно распоређене око централног трга, што указује на планску организацију насеља, у чијем центру се налазило "святилиште".²³ Иако је на локалитету Благотин истражен само мали део неолитског насеља, покретни археолошки налази који сведоче о начину живота, друштвеној и економској организацији насеља, својом бројношћу и разноврсношћу сврставају га у ред најбогатијих и најзначајнијих неолитских налазишта на територији Србије.²⁴ У културном слоју налазишта откривено је више од 100.000 керамичких фрагмената и целих посуда. Керамика показује црно језгро у прелому, а спољне и унутрашње површине су брижљиво глачане. Доминира керамика различитих нијанси црвене боје, затим мрке и окер, док су уломци сиве и црне боје изузетно ретки. Око 80% од укупног броја фрагмената је неорнаментисано. Оруђа су израђивана од окресаног и глачаног камена, кости и рога. Секире, тесле, длета, чекићи, глачалице, растирачи, жрвњеви, брижљиво су рађени, добро углачани, а понегде исполирани до сјаја. Међу алаткама од кости најбројнија су шила и игле различитих димензија.²⁵ Прелиминарне палеозоолошке и палеоботаничке анализе показују да је заједница на Благотину своју економију у највећој мери заснивала на сточарству и земљорадњи. У остеолошком материјалу доминирају кости домаћих животиња (говече, овца, коза), док су кости дивљих животиња (јелен, дивље говече) знатно ређе. Макробиотичке анализе указују да су се становници Благодина бавили ратарством, које се заснивало на гајењу пшенице и јечма.²⁶ Током средњег и млађег неолита, Благотин није био настањен. У каснијим периодима долина

²³ Николић, Дубравка; Зечевић, Јасна: Благотин, истраживања 1989-1999, посебна публикација, Филозофски факултет Београд, Центар за археолошка истраживања, Београд, 2001, стр. 3-4

²⁴ Исто, стр. 4

²⁵ Исто, стр. 5

²⁶ Исто, стр. 6

млађег неолита, Благодина није био настањен. У каснијим периодима долина испод Малог Благодина је само повремено настањивана. Погодни услови за насељавање неолитских и енеолитских заједница које је Благодина пружао, за носиоце култура бронзаног и гвозденог доба нису имали већи значај, што потврђују оскудни трагови њиховог краткотрајног боравка. Најмлађи културни слој на Благодину, дебљине 15 до 20 cm, припада периоду старијег гвозденог доба. Стамбена архитектура је слабо очувана, покретни налази заступљени су фрагментима керамичких посуда, бројним керамичким пршљенцима различитих облика и малобројним металним налазима.

Неолитско насеље Страгари – Налази се у трстеничком селу Страгари на локалитету званом Шљивик. Омеђено је са истока првим кућама села, са југа плодним пољима, а са севера и запада меандром Риљачке реке. Како се на само седам километара одавде Риљачка река улива у Западну Мораву, а на основу откривених камених и керамичких тегова за мреже, може се закључити да су се становници овог неолитског насеља бавили риболовом. Поред риболова бавили су се и ловом, јер је овај крај у то време био прекривен густим шумама у којима је било дивљих свиња, јелена и медведа. Овако погодна животна средина као и повољан географски положај омогућавали су несметани живот неолитских популација које су оствариле значајан духовни и технолошки развој.²⁷ Површина локалитета у Страгарима је око 50 ари, док просечна дубина културног слоја износи 1,70 m. У свим испитаним просторима уочавају се четири основна културна и хронолошка слоја. Први слој, идући одозго надолу, припада периоду 4.000 година пре наше ере, други припада периоду око 4.300. година пре наше ере, трећи припада периоду око 4.500 година пре наше ере и четврти слој припада периоду од око 4.800 до 4.500 година пре наше ере. При томе сви слојеви су јасно изражени и не уочавају се значајнији поремећаји.²⁸ Покретни археолошки материјал заступљен је са различитим посудама, антропоморфним и зооморфним фигурама, жртвеницима, амулетима, минијатурним посуђем, керамичким теговима и великим бројем костију.²⁹ У свим културним слојевим поред осталог материјала јавља се један облик зделе, који у зависности од старости има различите облике, боје и обраду.

Период Римске владавине – У почетку римске владавине на територији данашње Србије правих градова није било. Постојала су само домородачка села и мањи број насеља са утврђењем у средини, која су била седишта племенских поглавица и аристократије. Зависно од стратешког или привредног значаја, Римљани су стара затечена насеља развили у градове, а на главним путевима су подизали нова насеља и војна утврђења. Међу најстарије и највеће градове спадали су Сирмијум (Сремска Митровица), Сингидунум (Београд) и Виминацијум (Костолац). Чланови градске управе били су махом Римљани, а касније и људи из горњих слојева домаћег становништва. Највећи део староседелачког становништва није се укључивао у градски живот и углавном је остајао у својим селима, где се претежно бавио сточарством. То је основни разлог што се пољопривреда слабије

²⁷ Станковић, Светозар: Неолитско насеље у Страгарима, посебна публикација Центар за археолошка истраживања Филозофског факултета Београд и Раднички универзитет "Прва петолетка" Трстеник, 1988, стр. 3-5

²⁸ Исто, стр. 6

²⁹ Исто, стр. 7

развијала, иако су Римљани донели савршенија оруђа за обраду земље од оних која су имали домороци.³⁰ Поред градова Римљани су у провинцији Горња Мезија изградили мрежу добрих путева и читав систем обезбеђења саобраћаја. Прометан пут *via militaris* ишао је долином реке Angros (Западна Морава) на запад преко Краљева и Ужица у провинцију Далмацију и даље на Јадранско море. Од Краљева пут који је водио на исток ишао је уз реку Рибницу до омањег војног утврђења, а затим је преко данашњих села Драгосињаца, Вукушице, Отрока и Грачаца силазио у Врњачку Бању. Пут је од римске бање прилазио Западној Морави и код ушћа Попинске реке излазио на њену обалу. Ту је био почетак трстеничког теснаца, или сутеске, где се Западна Морава, макар накратко, провлачила између огранака Татарне и Варошких планина. На читавом путу од Краљева до Крушевца трстенички теснац је представљао најзначајнију војну и стратегијску тачку, идеално место за контролу саобраћаја и прелаза преко реке у стару постојбину Трибала, као и за увид у промет робе. Врло је вероватно да је овде у Стражби, на десној обали реке, постојало римско утврђење, а на другој обали, на брегу, још једно, на чијим је темељима у XV веку подигнут град Грабовоц. Претпоставља се да је између ових војних утврда био мост за прелаз преко реке. Овакву претпоставку чини логичном постојање римских темеља на којима је касније изграђено војно утврђење у Грабовцу и спорадични налази римске материјалне културе у Стражби.³¹

3.2. НАСЕЉЕНОСТ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

После бројних неуспешних покушаја, Срби су крајем XII века, за време владавине великог жупана Стефана Немање, успели да образују своју независну државу. У то време Немања је освојио и својој држави присајединио крајеве око Лепенице и Белице и жупу Левач. Тада је и читаво Западно Поморавље ушло у састав српске државе, у којој је остало до пада Смедерева под турску власт 1439. године када је престала да постоји и Српска деспотовина. Како је спољна политика владара из династије Немањића била усмерена према југу у борби за византијско наслеђе, област Западног Поморавља готово се и не помиње. После смрти цара Стефана Душана и феудалне анархије, која је ослабила државу, а нарочито после тешког пораза на Марици 1371. године, политичка ситуација се из основа мења и северни крајеви Србије добијају све већи значај. То је била последица све веће турске опасности. Један од обласних старешина, кнез Лазар Хребељановић, у намери да консолидује остатак државе и припреми је за снажнији отпор Турцима, премешта политички центар земље из угроженог југа на сигурнији север. У Западном Поморављу кнез Лазар подиже утврђену престоницу Крушевац и окупља око себе српску властелу која је имала исте политичке надзоре. Од тада почиње период наглог успона моравске Србије у којој ничу многа нова насеља, међу њима и насеље у трстеничком теснацу. У средњем веку Трстеник се први пут спомиње

³⁰ Сотировић, Милан: Трстеник од најстаријих времена до 1900. године, Виком график, Земун, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 1999, стр. 16-17

³¹ Исто, стр. 20

1381. године, у повељи као метох кнеза Лазара, дарованој манастиру Раваница. Када су 1398. године Турци похарали и спалили Раваницу, њен метох Трстеник припао је манастиру Љубостиња. Манастир Љубостиња са храмом Успења пресвете Богородице је задужбина кнегиње Милице, супруге кнеза Лазара, која се овде замонашила и упокојила 1405. године.³² У првим деценијама XV века у долини Љубостињске реке никла је права насеобина монаха и духовника вичних књижноме искуству и украшавању књига и црква. Они су са грчког језика преводили на српски старозаветне књиге о царевима за деспота Стефана.³³ Из времена сумрака српске државе спомиње се и мост на Морави код Јерининог града, који је био погранични каштел после 1427. године. Из истог времена је и црквица Свете Петке на Грабовачком брду, као и црквиште звано Ћуровача у селу Богдању. Код овог села у реци Западна Морава пронађен је темељ стуба средњовековног моста зидан од камена у коме је откривен људски костур. Није утврђено да ли се ради о градитељском сујеверју, али се може закључити да је код брода на Морави настала насеобина око неког култног места, црквице или гроба неког страдалника за веру.³⁴ Након пропасти српске државе 1439. године, први помен Трстеника налазимо у једном турском дефтеру из 1476. године. У оквиру нахије Маглич у кадилуку Брвеник забележен је и Трстеник као зеамет (војничко добро) Мухамед-бега Чешнегара. Трстеник је тада имао два млина, 68 домова и 450 до 500 становника и сви су били хришћанска раја. Њиве и виногради су били запуштени. Да је Трстеник имао цркву потврђује попис житеља, међу којима је записан и поп Радосав. У овом делу Западног Поморавља, Трстеник је био највеће село, како по броју кућа и житеља, тако и по економској снази, што се види по износу пореског задужења. Годишњи износ феудалних дажбина насеља, за овај период, износио је 8.283 акче, или 125 акчи по сеоској кући. Судаћи по износу десетка, Трстеник је тада производио око 550 тона житарица и око 200 тона слатког вина. Поред Трстеника још неколико села из овог краја помињу се у дефтеру из 1476. године: Стари Трстеник, Горња Црнишава, Почековина и Лопаш.³⁵ Када је угарска војска заједно са српским четама Змаја деспота Вука Гргуревића 1481. године продрла у Србију до Крушевца наносећи тешке поразе турцима, а затим била принуђена да се повуче, за њима су кренули и збегови из Трстеника. Његови житељи населили су се око Темишвара заједно са хиљадама српских избеглица. Турци су на опустела имања досељавали сточаре пореклом из Захумља и Рудина, српских крајева који се од XV века називају Херцеговина.³⁶ Године 1516. по налогу султана Селима III Округног извршен је други катастарски попис, о чему је састављен детаљан дефтер. У поређењу са оним из 1476. године, попис из 1516. године пружа другачију слику. У претходном попису се наводе седам села док је у овом поменуто само Трстеник. То је сигуран знак да у околним селима која су раније била пописивана српског хришћанског живља више није било, да су она била пушта, или

³² Група аутора: Сто година храма Свете Тројице у Трстенику 1900-200, Српска православна црквена општина Трстеник, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 2001, стр. 9

³³ Исто, стр. 11

³⁴ Исто, стр. 12

³⁵ Сотировић, Милан: Трстеник од најстаријих времена до 1900. године, Виком график, Земун, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 1999, стр. 45-47

³⁶ Група аутора: Сто година храма Свете Тројице у Трстенику 1900-2000, Српска православна црквена општина Трстеник, Народна библиотека "Јефимија", Трстеник, Трстеник, 2001, стр. 13

ретко насељена влашким сточарским породицама. У дефтеру из 1516. године Трстеник је уписан под својим тачним именом као село у нахији Маглич. По овом попису село Трстеник је имало 87 домова, 21 неожењено а пунолетно лице, 13 удовичких кућа, 11 напуштених имања и један млин. Трстеник је тада имао око 700 становника, тј. знатно више него по попису из 1476. године. Још је остало забележено да је на Морави постојала скела на којој се наплаћивао прелаз.³⁷ Трећи писани помен Трстеника у турским документима налазимо у пописној књизи из 1523. године. То није детаљни, већ сумарни попис Смедеревског санџака. У пописној књизи је само наведено да је Трстеник село у нахији Маглич, да је зеамет са кога приходе у годишњем износу од 8.929 акчи ужива извесни Ариф, син Халил-бега. Како је дефтер врло оскудан у подацима, није могуће дати ваљане процене о стању у насељу, осим да је годишњи порез био мањи, на основу чега се може закључити да је у Трстенику опао број становника. Пописом из 1528. године, који се односи на Трстеник у Рудничкој Морави, поименично се наводе старешине 29 домова у Трстенику. У следећем попису који је спроведен око 1540. године, поново налазимо детаљан опис Трстеника. Из пописа се види да су сви становници били Срби хришћани, што је био случај и приликом претходних пописа. У попису је споменут и извесни Вук, син попа, што указује да је у насељу и даље постојала хришћанска богомоља и да није било муслиманског живља. Трстеник је тада имао 23 куће и шест неожењених пунолетних мушкараца, или око 200 становника, што је знатно мање него раније.³⁸ Негде око 1565. године Турци су основали насеље Стражба на уласку у трстеничку сутеску, у данашњем приградском насељу Осаоница. Попис појешке нахије из 1574. године, када је на њеном челу био Србин Мехмед-паша Соколовић, сведочи о назадовању Трстеника. Тада је записано да село Горњи Трстеник има 21 дом на баштинама, што значи да су житељи овог насеља настањени на имањима одбеглих робова. Да се ради о Трстенику потврђује и чињеница да је убиран порез за прелаз преко реке. Трстеник је у то доба имао око 150 становника Срба, хришћанске вере. У овом попису евидентирано је и име свештеника, извесног попа Болке, што значи да је насеље и даље имало своју богомољу. Поред Трстеника, у дефтеру, се помињу и села Јасиковица, Почековина, Доња Црнишава и Стари Трстеник (под именом Доњи Трстеник).³⁹ Док је у Европи цветао барокни XVII век у долини Западне Мораве и у целој Србији владао је мук. Ретки путописци који су пролазили кроз овај крај писали су да су шуме пуне хајдука, а да због слабљења црквене власти и прогона свештеника Срби су огрезнули у сујеверје и паганство.⁴⁰

³⁷ Група аутора: Сто година храма Свете Тројице у Трстенику 1900-2000, Српска православна црквена општина Трстеник, Народна библиотека "Јефимија", Трстеник, Трстеник, 2001, стр. 14

³⁸ Сотировић, Милан: Трстеник од најстаријих времена до 1900. године, Виком график, Земун, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 1999. стр. 58-59

³⁹ Група аутора: Сто година храма Свете Тројице у Трстенику 1900-2000, Српска православна црквена општина Трстеник, Народна библиотека "Јефимија", Трстеник, Трстеник, 2001, стр. 15

⁴⁰ Група аутора: Сто година храма Свете Тројице у Трстенику 1900-2000, Српска православна црквена општина Трстеник, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 2001, стр 15

3.3. НАСЕЉЕНОСТ ДО ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Постанак и развој данашњег Трстеника везује се за успутну турску паланку Осаоницу, која је била смештена 1,5 km западно од садашње позиције, у трстеничкој сутесци. У извештају аустријског официра Митесера који је пропутовао Србијом 1784. године детаљно је описан Трстеник као успутна оријентална паланка са 47 турских и 17 хришћанских кућа, каменом џамијом, два хана и неколико занатских радњи. Овај Митесеров извештај је једини писани извор за трстеничко насеље с краја XVIII века. Према броју домова може се претпоставити да је Трстеник тада био претежно муслиманско насеље, јер су на једну српску кућу долазиле три турске. Трстеник је укупно имао око 450 до 500 становника, од којих су око 350 били муслимани, а око 150 Срби.⁴¹ Премештање насеља – "Старе Чаршије", са првобитне локације на нову – на посед трговца Саве Карамарковића, почело је 1822. године, а интензивирано је Наредбом кнеза Милоша Обреновића од 1832. године. "Нову Чаршију" (садашњи Трстеник) основали су локални трговци и занатлије, који су од ње створили варошицу винара, трговаца стоком и занатлија.⁴² Савременим физиономским ширењем обухваћена је знатна територија ка приградским насељима Осаоници и Чаирима, а у извесној мери захваћена је и лева обала Западне Мораве, према Грабовцу и Прњавору. Новији урбани развој Трстеника обухвата три периода. Први период траје до краја Првог светског рата, други период почиње после Првог светског рата и траје до средине XX века и трећи или савремени период урбаног развоја Трстеника траје од средине XX века до данашњих дана. Први период обележен је стицањем и јачањем управне, школске, верске, трговачке, занатске, саобраћајне и других мање значајних спољних функција, као и знатним урбанистичким уређењем. Доношењем првог Устава у ослобођеној Србији 1838. године, као и још неких законских прописа приступило се уређењу и устројству општина. Тако је 1859. године формиран срез Трстеник. Територија трстеничког среза је садржала следеће општине: Трстеничка (Трстеник варош, Чаири, Осаоница, Стража), Новоселска (Ново Село, Врњци, Липова, Рсовци, Гоч), Дубљанска (Дубље, Попина, Штулац, Руђинци), Брезовичка (Брезовица, Стублица), Станишиначка (Станишинци), Оџачка (Оџаци), Горњорибничка (Горњи Рибник, Доња Црнишава, Горња Црнишава), Почековачка (Доњи Рибник, Почековина, Лопаш, Стари Трстеник), Јасиковачка (Јасиковица, Камењача, Бучје), Велућска (Округлица, Риђевштица, Велуће), Омашничка (Омашница, Голубовац, Тоболац) и Стопањска (Стопања, Бресно поље).⁴³ Током 1875. године Трстеник добија први регулациони план, који су израдили инжињер Франц Винтер из Врњачке Бање и геодетски техничар Никола Пашић запошљен у Крушевцу, касније политичар.⁴⁴ После законског регулисања пописа становништва, 1884. године извршен је попис становништва у Србији и ново груписање општина у целој земљи. Одлуком краља Милана решено је да се у срезу трстеничком укину општине: новоселска, станишиначка,

⁴¹ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 12

⁴² Исто, стр. 12

⁴³ Поповић, Љубодраг: Трстеник срез и општина 1860-2010, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 2010, стр. 91-96

⁴⁴ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 12

дубљанска, трстеничка, брезовичка, оџачка, јасиковичка, почековачка, стопањска, велућка и омашничка, и да се истовремено у срезу трстеничком формирају општине Новоселска (Ново Село, Врњци, Липова, Рсовци, Станишинци, Штулац, Руђинци и Гоч), Трстеничка (варошица Трстеник и села Чаири, Осаоница, Оџаци, Горњи Рибник, Попина, Дубље, Брезовица и Стублица), Почековачка (Јасиковица, Камењача, Бучје, Почековина, Лопаш, Доњи Рибник, Стари Трстеник, Горња Црнишава и Доња Црнишава) и Стопањска (Стопања, Бресно Поље, Велуће, Риђевштица, Округлица, Омашница, Тоболац и Голубовац). Године 1887. дошло је први пут до прикључења срезу трстеничком и насеља са леве стране Западне Мораве. Тако су трстеничком срезу придодате општине Пољанска (Божуревац, Мала Дренова, Мала Сугубина и Пољна), Медвеђска (Медвеђа, Михаиловац и Рујишник) и Љубостињска (Богдање, Грабовац, Доњи Дубич, Лободер, Лозна, Љубостињски Прњавор, Планиница, Рајинац и Угљарево). Нешто касније, исте године, донета је одлука да се општина Великодреновска (састављена од села Велика Дренова и Селиште) одвоји од среза Темнићког и дода срезу Трстеничком. Године 1898. дошло је још до неких промена у срезу трстеничком. Село Стубал из среза гружанског, премештено је у срез трстенички, а села Милутовац, Страгари и Лазаревац која су чинила Милутовачку општину су премештена из среза Темнићког у срез Трстенички. Село Божуревац је законом из 1890. године пребачено у Трстенички срез.⁴⁵ Године 1877. у Трстенику су поплочане улице, 1895. постављен је понтонски а нешто узводније саграђен је и гвоздени мост док је 1900. године подигнута и црква Свете Тројице. Трстеник је 1912. године добио пругу узаног колосека и железничку станицу.⁴⁶ Почетком XX века подручје среза Трстеничког обухватало је 54 насеља са обе стране Западне Мораве. У њима је било 6.417 домаћинстава и 36.812 становника (18.810 мушких и 18.002 женских).⁴⁷

3.4. НАСЕЉЕНОСТ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА

Други развојни период, између два светска рата, одликује се скоковитим друштвено-економским и свеукупним развојем општине. Трстеник добија четири банке у периоду од 1922. до 1928. године, термоцентралу, градски парк површине 2.250 m², хотел "Јадран" и кланицу. Овај период карактерише и доношење другог регулационог плана (1929). До прве промене унутар трстеничког среза у периоду после Првог светског рата дошло је 1925. године када је извршено прегруписавање и када је вероватно образована општина Мијајловац, док су нешто касније трстеничком срезу припојене и општине Риљац и Пољна.⁴⁸

⁴⁵ Поповић, Љубодраг: Трстеник срез и општина 1860-2010, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 2010, стр. 97-100

⁴⁶ Географски приказ општине Трстеник, посебна издања, ТО Трстеник, 2005, стр. 12

⁴⁷ Поповић, Љубодраг: Трстеник срез и општина 1860-2010, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 2010, стр. 125

⁴⁸ Поповић, Љубодраг: Трстеник срез и општина 1860-2010, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник, 2010, стр. 132

3.5. НАСЕЉЕНОСТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

У трећем, савременом развојном периоду, општина Трстеник добија модерну композицију а сам град постаје значајан индустријски центар. После Другог светског рата у периоду од 1945. до 1952. године донешено је неколико закона о административно-територијалним променама. За овај крај најинтересантнији је закон из 1952. године по коме су у срезу трстеничком формиране две општине: градска општина Врњачка Бања и градска општина Трстеник. До 1963. године општина Трстеник је просторно обухватала 41 насеље, а данашњи изглед и просторни размештај добија управо те године. Велика Дренова, насеље које је сада у склопу општине Трстеник је до 1963. године била посебна општина која је у свом саставу имала следећа насеља: Риљац, Божуревац, Мала Сугубина, Пољна, Мала Дренова, Мијајловац, Рујишник, Медвеђа, Страгари, Селиште и Велика Дренова. Сва ова насеља су 1963. године припојена Трстенику. Насеља са леве стране Западне Мораве: Бела Вода, Брајковац, Каменаре, Коморане, Лазаревац и Љубава и насеља са десне стране Западне Мораве: Глободер и Мачковац су исте године територијално припојена општини Крушевац (Карта 5. Формирање подручја општине Трстеник). Године 1966. се укидају срезови, па тако општина Трстеник из среза Краљево прелази у Међуопштинску заједницу Крушевац. Након Устава из 1974. године формирају се Међуопштинске регионалне заједнице, по којима општина Трстеник улази у састав региона Краљево. Коначно од 1992. године када је територија Републике Србије подељена на округе, општина Трстеник је у саставу Расинског управног округа, заједно са општинама: Крушевац, Александровац, Брус, Варварин и Ћићевац. Законом о локалној самоуправи из 2002. године уместо дотадашње скупштине општине као главна јединица локалне самоуправе уводи се општина, што је задржано и до данас. Органи општине су скупштина општине, председник општине и општинско веће.⁴⁹ После Другог светског рата сам град се шири према источном делу атара дуж пута према Крушевцу. Ту је изграђен модеран део вароши – Ново насеље од 50 зграда са 379 станова. Насеље се ширило и на јужни део атара где су подигнуте фабричке хале и управна зграда "Прве петолетке". Са западне стране варошки атар окружује Западна Морава а и локални рељеф отежава ширење Трстеника на овој страни. И северна страна је неповољна за ширење града јер прелази у ниску алувијалну раван коју често плави Западна Морава.⁵⁰ Извесно ширење вршено је и у старом језгру града тако што су порушени стари објекти и на њиховим местима изграђени нови модерни објекти као што су Дом културе, зграда суда, зграда банке и многи солитери. Изградња зграда, водовода, канализације, електричног осветљења, регулација постојећих и просецање нових улица Трстенику је дала сасвим нови лик. Индустрија хидраулике и пнеуматике "Прва петолетка", која је основана након Другог светског рата, у дужем времену је била стожер како урбаног тако и привредног развитка (у развојном зениту 1988 – 1990. године имала је 15.700 радника и око 3.360 машина) Трстеника и већег дела Западног Поморавља.⁵¹ Данас

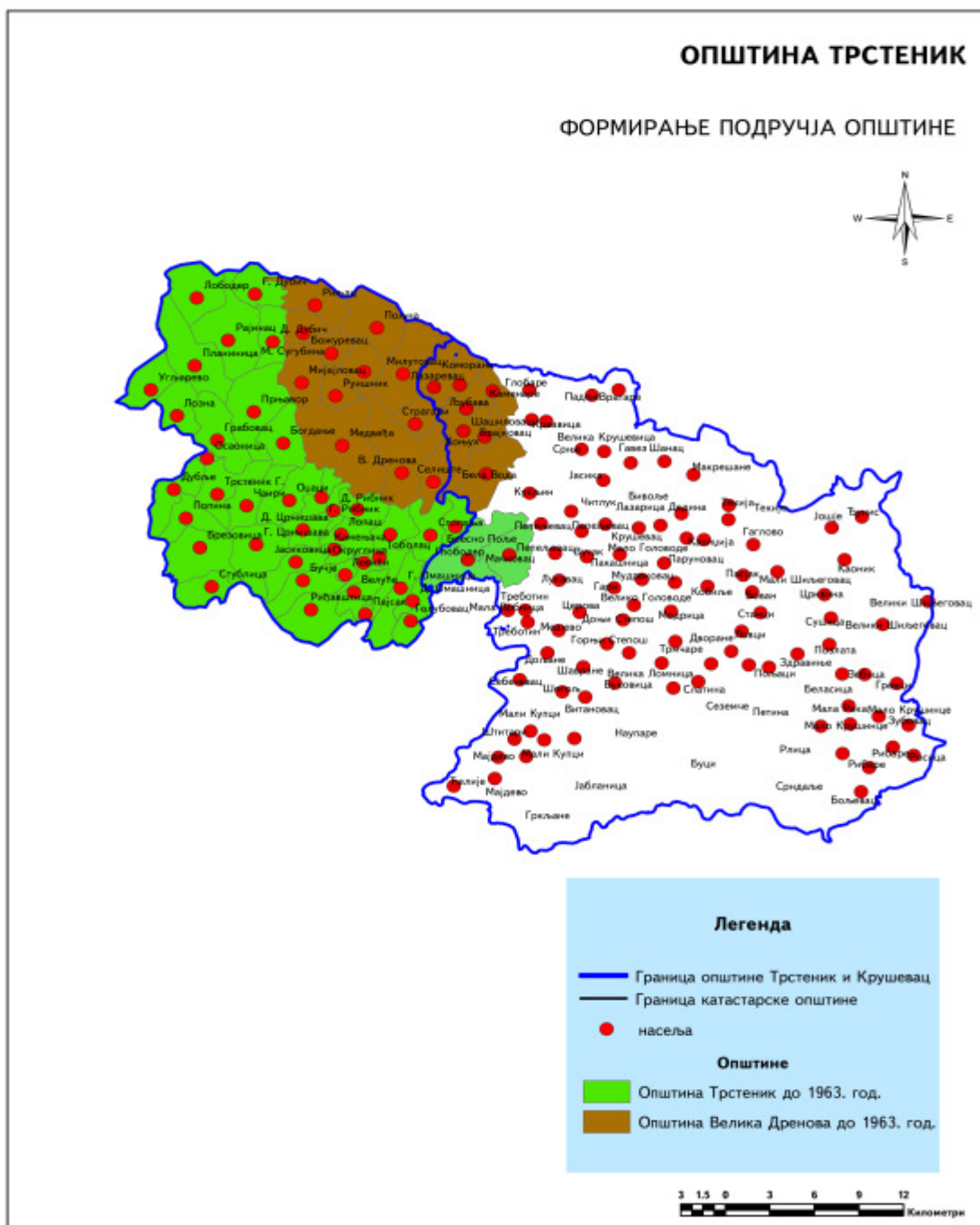
⁴⁹ Исто, стр. 139-145

⁵⁰ Поповић, Мирослав: Трстеник и његова околина, монографија, СО Трстеник, 1968, стр. 165-167

⁵¹ Стаменковић, Србољуб: Географска енциклопедија насеља Србије, Географски факултет Београд, 2001-2002, стр. 177

је Трстеник модеран град кога чини осам целина: Центар, Обилић, Чајкино насеље, Ново насеље, Блокони (Бошка Савића и Радоја Крстића), Трстеник II (Пејовац), Бељици I и Бељици II у оквиру којих постоје сви пратећи објекти који њиховим житељима чине живот угоднијим и лепшим.⁵² У граду постоји предшколска установа која има и своја подручна одељења по селима. Основно образовање покрива осам основних школа (Трстеник – три, Доњи Рибник, Стопања, Медвеђа, Велика Дренова и Милутовац), које покривају сва насеља потпуним основним образовањем. Само седам насеља нема потпуну или непотпуну основну школу. Са средњим образовањем су две школе: Гимназија (природно-математичког и друштвено-језичког смера) и Техничка школа (машинска, електротехничка и економска струка). Високо образовање остварује Висока машинска техничка школа и неколико приватних високих школа. Поред наведених, у Трстенику ради и нижа музичка школа. Становништво основну здравствену заштиту остварује у објектима дома здравља, здравственим станицама и амбулантама. Здравствене станице су подигнуте у Великој Дренови, Милутовцу, Медвеђи, Јасиковици и Стопањи, а амбуланте у Лопашу, Почековини, Попини, Доњем Дубичу, Риљцу, Попини, Велућу и Доњој Омашници. У Трстенику је подигнут и здравствени центар, који обједињује диспансер опште медицине, диспансер медицине рада и друге специјалистичке службе, где се пружају услуге становништву читаве општине. Водећи реализатор културних програма у општини Трстеник је Народни универзитет, у оквиру кога егзистирају Дом културе са музејском и ликовном уметношћу, Аматерско позориште, Центар за образовање, Културно – просветна заједница и Народна библиотека са четири подручна одељења. У Трстенику се одржавају и две културне манифестације националног значаја "Јефимијини дани" и "Савремена српска проза". Од октобра 1995. године почела је са радом телевизијска станица, а током 1996. године и радио станица, које данас чине ЈП РТВ "Трстеник". Услови за развој спорта и физичке културе постоје у свим насељеним местима и реализују се преко објеката и простора потребних за овакве видове активности. Јавно предузеће "Спортски центар Трстеник" газдује модерном халом спортова, олимпијским базеном и отвореним спортским теренима за велике и мале спортове поред Западне Мораве. Највише је фудбалских спортских колектива, за њима следе кошаркашки, рукометни, одбојкашки, бокс, стоно тениски, куглашки, карате, атлетски и аеро клуб. Трстенички спорт је прославио бокс и рукомет. Поред градске средине и поједина села се истичу по завидним спортским резултатима: Велика Дренова (рукомет), Доња Црнишава (одбојка) и Оџаци (стони тенис). Туристичке знаменитости на подручју трстеничке општине представљене су археолошким налазиштима Благотин и Страгари и средњовековним манастирима Љубостињом и Велућем.

⁵² Тодосијевић, Момчило: Подгочка насеља трстеничког краја, Културно просветна заједница Србије, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Београд, 2008, стр. 473

Карта 5. Формирање подручја општине Трстеник

IV ПОРАСТ И ТЕРИТОРИЈАЛНИ РАЗМЕШТАЈ СТАНОВНИШТВА

4.1. БРОЈ И ПОРАСТ СТАНОВНИШТВА

Први модеран попис у трстеничком крају спроведен је 1822. године када је у 42 села забележено 1.354 домова и 10.570 становника. У следећем попису, који је спроведен 1866. године, евидентирано је 3.844 домова у којима је живело 19.719 становника.⁵³ По методологији пописа који су рађени 1921. и 1931. године, у трстеничкој општини је живело 36.153 односно 45.705 становника. Пописи спроведени након Другог светског рата указују на значајан популациони пораст и динамичне структурне промене.

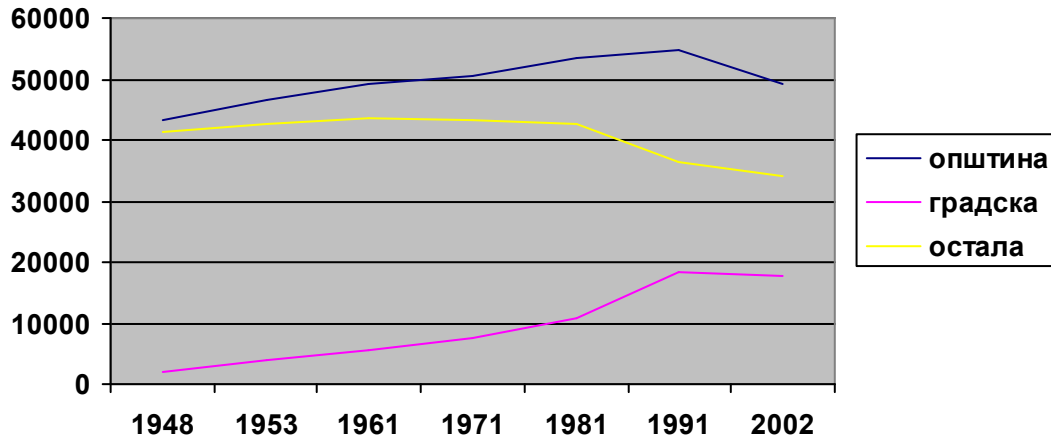
Табела 8. Кретање броја становника општине Трстеник од 1948. до 2002. године

Година пописа	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр. стан. општине	43.406	46.606	49.107	50.624	53.570	54.873	49.043
Индекс	100	107,4	105,4	103,1	105,8	102,4	89,4
Бр. стан. града	2.061	3.856	5.459	7.444	10.796	18.441	17.180
Индекс	100	162,3	136,0	137,8	133,0	139,9	94,9
Бр. стан. ост.нас.	41.345	42.750	43.648	43.180	42.774	36.432	31.863
Индекс	100	103,4	102,1	98,9	99,0	85,2	87,4

У укупном кретању становништва за период од 1948. до 2002. године број становника у трстеничком крају повећан је за 13 %. Попис из 1953. године указује на увећање броја становника општине за 3.200 у односу на 1948. годину (индекс 107,4). Градски центар има раст популације за 1.795 становника (индекс 162,3). Према попису из 1961. године евидентирано је повећање популације трстеничке општине за 2.501 у односу на 1953. годину (индекс 105,4), док градски центар бележи раст од 1.914 становника (индекс 136). Оснивање индустријског предузећа "Прва петолетка" допринело је повећању броја имиграционих кретања ка Трстенику. На основу пописа из 1971. године, уочава се увећање броја становника општине за 1.517 у односу на попис из 1961. године (индекс 103,1). Градски центар има пораст популације од 2.731 становника (индекс 137,8). Међупописни период између 1971. и 1981. године, карактерише највише апсолутно повећање популације од 2.946 становника (индекс 105,8), док се градска популација увећала за 3.282 становника (индекс 133). Попис становништва из 1991. године бележи раст броја становника у општини за 1.303 у односу на 1981. годину (индекс 102,4). У овом међупописном периоду градска популација бележи највећи раст – за 5.202 становника (индекс 139,3). Таквој тенденцији допринела је индустријализација и изградња великог броја индивидуалних и колективних стамбених објеката. На

⁵³ Поповић, Мирослав: Трстеник и његова околина, монографија, СО Трстеник, 1968, стр. 14-15

почетку XXI века, први пут после готово 50 година константног раста, бележи се први пад укупног броја становника општине – за 5.830 (индекс 89,4). Градски центар, за исти временски период такође бележи први пад броја становника, и то за 1.261 (индекс 94,9).

Графикон 1. Кретање броја становника Трстеника од 1948. до 2002. године

Са друге стране кретање броја становника у селима трстеничке општине имао је нешто другачији ток. Године 1953. у 50 села општине је живело 42.750 становника или 1.405 становника више него 1948. године (индекс 103,4). Раст броја становника у селима настављен је и по попису из 1961. године – за 898 становника (индекс 102,1). Од пописа из 1971. године па до данас сеоска популација трстеничке општине је у константном паду. У 1971. години забележено је 468 становника мање него 1961. године (индекс 98,9). Пописом из 1981. године у сеоским срединама Трстеника евидентирано је 406 становника мање него у 1971. години (индекс 99,0). Почетком деведесетих година депопулација добија све веће размере тако да се бележи 6.342 становника мање него осамдесетих година (индекс 85,2%). Почетком XXI века задржао се исти тренд, број становника у сеоским насељима је мањи за још 4.569 (индекс 87,4), тако да је по попису из 2002. године број становника села у општини Трстеник износио 31.863. (Карте 6 и 7. Индекси пораста становништва општине Трстеник) Села трстеничке општине су недовољно комунално опремљена, не постоји могућност запошљавања, друштвена дешавања су оскудна, омладина због школовања и потраге за послом одлази у градове, приликом удаје девојке не желе да живе на селу, само су неки од разлога због којих број становника у селима опада.⁵⁴ Последњу деценију XX века обележио је рат у окружењу, санкције међународне заједнице, друштвене и политичке промене, економска криза, војна интервенција страних држава на Србију, а што се све одразило и на кретање становништва општине Трстеник.

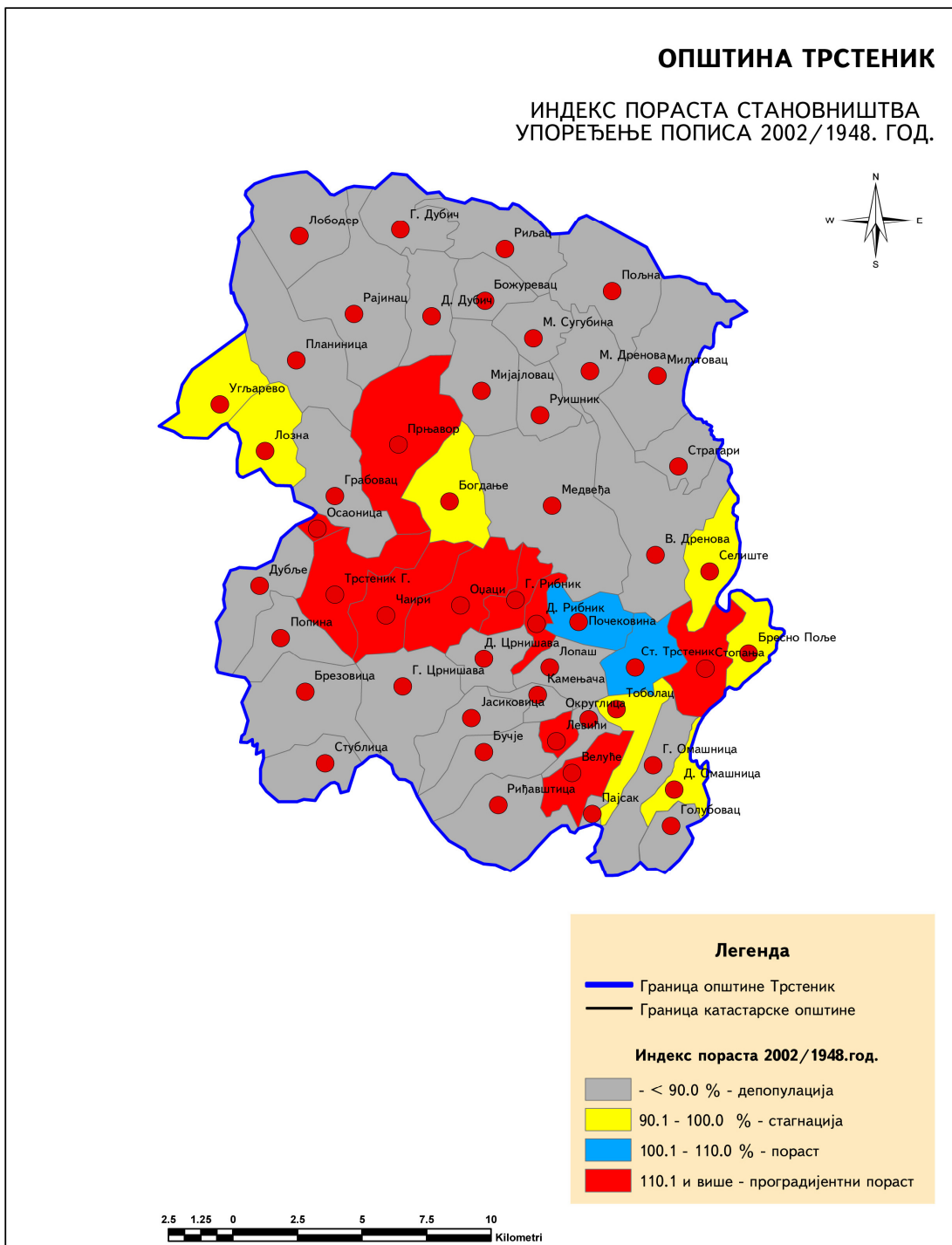
⁵⁴ Милосављевић, Саша: Природно кретање становништва Трстеника крајем XX и почетком XXI века, Зборник радова са Међународног научног скупа "Територијални аспекти развоја Србије и суседних земаља" одржаног на Дивчибарима 29 и 30. октобра 2009, Географски факултет Београд, стр. 247-250

Табела 9. Кретање броја становника општине Трстеник од 1948. до 2002. године

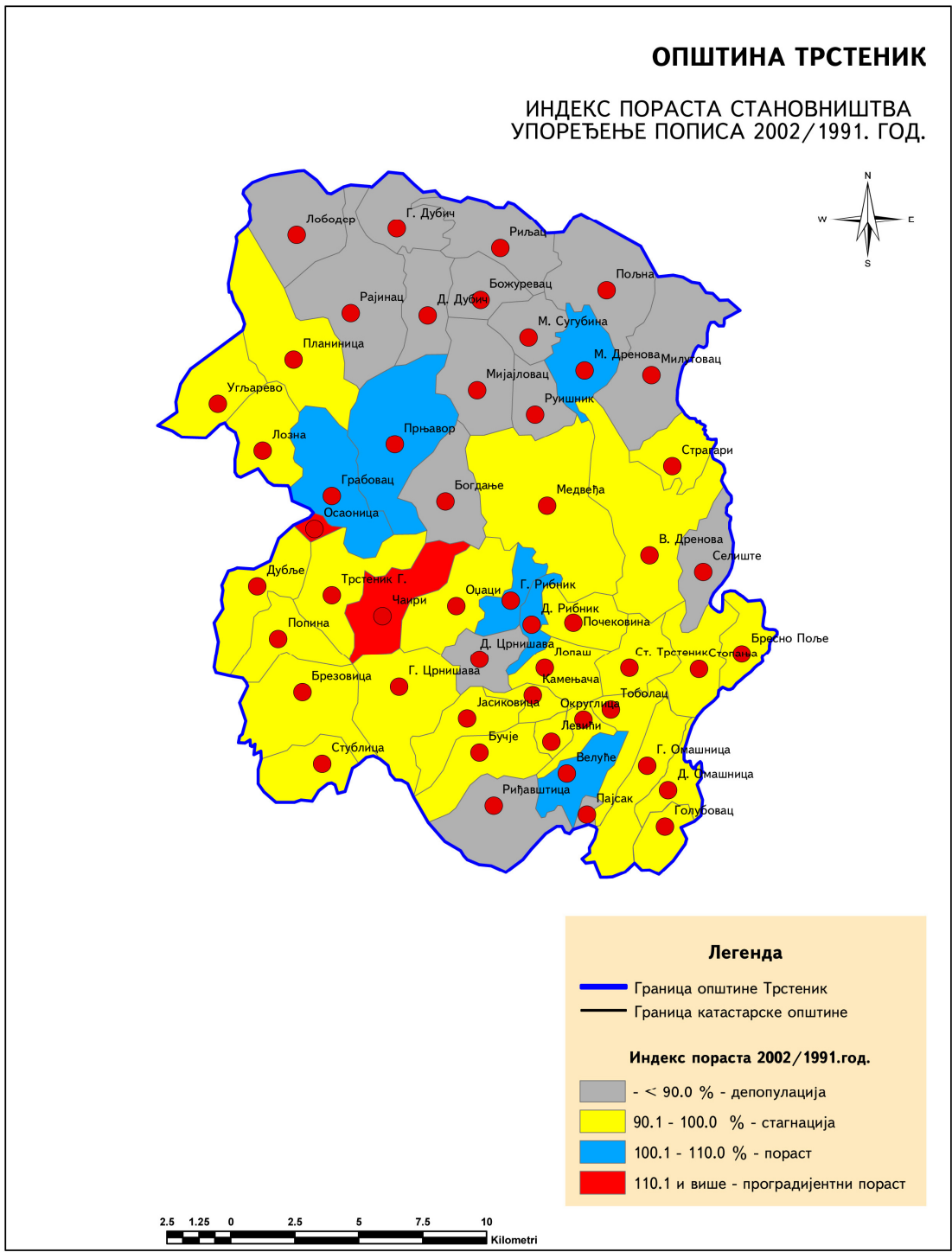
НАСЕЉА	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Богдање	1.163	1.275	1.308	1.281	1.315	1.235	1.055
Божуревац	507	486	456	452	448	382	311
Брезовица	860	857	910	880	869	781	636
Бресно поље	820	895	849	842	805	795	725
Бучје	765	720	427	401	579	592	458
Велика Дренова	3.181	3.196	3.314	3.217	3.154	2.959	2.719
Велуће	423	453	453	459	482	489	417
Голубовац	393	411	406	401	392	365	289
Г.Омашница	944	969	998	956	910	836	665
Г.Црнишава	682	659	637	561	581	498	430
Г.Дубич	313	296	287	212	199	149	109
Г.Рибник	520	559	552	578	616	591	596
Грабовац	634	676	798	1.168	1.465	119	125
Д.Омашница	962	1.015	1.025	993	976	943	708
Д.Црнишава	543	550	547	567	493	498	410
Д.Дубич	291	300	293	274	243	258	214
Д.Рибник	461	421	455	471	616	632	624
Дубље	785	630	648	572	587	539	492
Јасиковица	983	1.032	1.021	900	905	840	670
Камењача	555	596	570	497	474	454	373
Левићи	137	212	526	474	215	174	152
Лободер	389	394	394	291	192	102	53
Лозна	416	428	460	428	440	403	380
Лопаш	1.035	1.011	960	990	961	903	800
Мала Дренова	899	888	894	880	896	787	735
Мала Сугубина	529	540	533	498	442	404	333
Медвеђа	3.347	3.437	3.183	3.404	3.323	3.021	2.694
Мијајловац	699	725	745	724	724	656	548
Милутовац	2.353	2.469	2.494	2.429	2.385	2.219	1.917
Округлица	401	393	397	346	359	319	261
Осаоница	666	686	1.016	1.515	1.246	7	37
Оџаци	1.476	1.550	1.699	1.696	1.759	1.701	1.562
Пајсак	149	144	150	134	155	120	84
Планиница	404	402	399	339	279	222	198
Пољна	1.579	1.662	1.626	1.527	1.503	1.400	1.214
Попина	520	548	504	496	466	433	384
Почековина	887	970	1.015	1.041	920	983	838
Прњавор	286	306	400	441	444	330	318
Рајинац	607	608	608	526	403	303	233
Риђевштица	986	1.023	1.056	918	823	688	515
Риљац	1.069	1.071	1.093	1.107	1.067	905	730
Рујишник	717	720	690	664	645	631	559
Селиште	1.034	1.083	1.119	1.083	1.106	1.056	928
Стари Трстеник	808	872	882	861	957	849	733
Стопања	1.256	1.375	1.401	1.371	1.430	1.467	1.325
Страгари	806	854	804	784	760	702	664
Стублица	329	350	337	293	282	236	210
Тоболац	608	631	614	576	577	582	485
Трстеник	2.061	3.856	5.459	7.444	10.796	18.441	17.180
Угљарево	553	548	559	548	581	561	478
Чаири	673	920	938	1.266	1.450	313	469
Укупно-општина	43.406	46.606	49.107	50.624	53.570	54.873	49.043

Табела 10. Индекс пораста становништва општине Трстеник од 1948. до 2002. године

НАСЕЉА	1953/48	1961/53	1971/61	1981/71	1991/81	2002/91	2002/48
Богдање	109,6	102,6	97,9	102,7	93,9	88,4	94,4
Божуревац	95,9	93,8	99,1	99,1	85,3	82,7	63,1
Брезовица	99,7	106,2	96,7	98,8	89,9	89,6	85,0
Бресно поље	109,1	94,9	99,2	95,6	98,8	94,5	92,3
Бучје	94,1	59,3	93,9	144,4	102,2	87,9	69,9
Велика Дренова	100,5	103,7	97,1	98,0	93,8	92,1	87,9
Велуће	107,1	100,0	101,3	105,0	101,5	100,7	116,1
Голубовац	104,6	98,8	98,8	97,8	93,1	90,3	89,8
Г.Омашница	102,6	103,0	95,8	95,2	91,9	89,7	83,2
Г.Црнишава	96,6	96,7	88,1	103,6	85,7	93,9	71,7
Г.Дубич	94,6	97,0	73,9	93,9	74,9	79,6	39,9
Г.Рибник	107,5	98,7	104,7	106,6	95,9	103,3	120,2
Грабовац	107,1	117,5	146,4	125,4	8,1	105,0	19,7
Д.Омашница	105,5	101,0	96,9	98,3	96,6	87,2	92,3
Д.Црнишава	101,3	99,5	103,7	86,9	101,0	83,7	81,4
Д.Дубич	103,1	97,7	93,5	88,7	106,2	84,3	74,6
Д.Рибник	91,3	108,1	103,5	130,8	102,6	102,5	140,3
Дубље	80,3	102,9	88,3	102,6	91,8	95,9	67,4
Јасиковица	105,0	98,9	88,1	100,6	92,8	92,3	81,4
Камењача	107,4	95,6	87,2	95,4	95,8	87,4	75,7
Левићи	154,7	248,1	90,1	45,4	80,9	95,6	121,9
Лободер	101,3	100,0	73,9	66,0	53,1	55,8	13,6
Лозна	102,9	107,5	93,0	102,8	91,6	96,0	94,0
Лопаш	97,7	95,0	103,1	97,1	94,0	93,0	83,1
Мала Дренова	98,8	100,7	98,4	101,8	87,8	96,1	88,3
Мала Сугубина	102,1	98,7	93,4	88,8	91,4	83,7	64,7
Медвеђа	102,7	101,3	97,7	97,6	90,9	90,8	82,7
Мијајловац	103,7	102,8	97,2	100,0	90,6	84,0	79,3
Милутовац	104,9	101,0	97,4	98,2	93,0	86,7	82,5
Округлица	98,0	101,0	87,2	103,8	88,9	92,9	78,3
Осаоница	116,7	142,9	150,0	80,0	58,3	528,6	733,3
Оџаци	105,0	109,6	99,8	103,7	96,7	95,9	112,6
Пајсак	96,6	104,2	89,3	115,7	77,4	93,3	65,8
Планиница	99,5	99,3	85,0	82,3	79,6	90,0	50,2
Пољна	105,3	97,8	93,9	98,4	93,1	89,1	79,7
Попина	105,4	92,0	98,4	94,0	92,9	98,5	81,0
Почековина	109,4	104,6	102,6	88,4	106,8	87,8	104,1
Прњавор	107,0	130,7	110,3	100,7	74,3	105,3	123,1
Рајинац	100,2	100,0	86,5	76,6	75,2	76,9	39,4
Риђевштица	103,8	103,2	86,9	89,7	83,6	86,8	61,9
Риљац	100,2	102,1	101,3	96,4	84,8	86,0	71,3
Рујишник	103,8	95,8	96,2	97,1	97,8	90,7	78,9
Селиште	104,7	103,3	96,8	102,1	95,5	88,6	91,5
Стари Трстеник	107,9	101,1	97,6	111,1	88,7	94,1	101,0
Стопања	108,7	101,9	97,9	104,3	102,6	95,5	114,1
Страгари	106,0	94,1	97,5	96,9	92,4	95,5	82,8
Стублица	106,4	96,3	86,9	96,2	83,7	93,3	67,5
Тоболац	103,8	97,3	93,8	100,2	100,9	94,7	92,3
Трстеник	162,3	136,0	137,8	133,0	139,3	94,9	542,7
Угљарево	99,1	102,0	98,0	106,0	96,6	88,8	94,0
Чаири	137,0	101,4	134,7	114,9	269,8	153,8	911,1
Укупно-општина	107,4	105,4	103,1	105,8	102,4	92,9	119,6

Карта 6. Индекс пораста становништва општине Трстеник (поређење пописа из 1948. и 2002. године)

Карта 7. Индекс пораста становништва општине Трстеник (поређење пописа из 1991. и 2002. године)

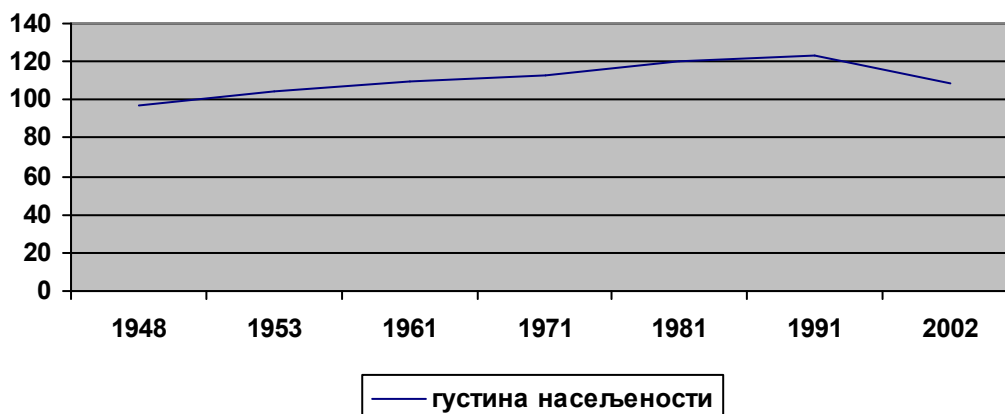
4.2. ГУСТИНА И КОНЦЕНТРАЦИЈА СТАНОВНИШТВА

Паралелно са променама у укупној популацији настајале су промене и у просторном размештају и густини насељености. Промене су се манифестовале преко пораста опште густине насељености у трстеничкој општини, опадању густине насељености у сеоским насељима и повећању урбане густине насељености у Трстенику (граду). Како је од 1948. до 1991. године растао број становника на територији целе општине, тако је и густина насељености са 96,8 ст./km² у 1948. години порасла на 122,4 ст./km² у 1991. години. У последњем међупописном периоду број становника у општини опада, истовремено, опада и густина насељености која 2002. године износи 109,5 ст./km².

Табела 11. Просечна густина насељености општине Трстеник од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Година	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Број становника	43.406	46.606	49.107	50.624	53.570	54.873	49.043
Густина насељености	96,8	104	109,6	113	119,5	122,4	109,5

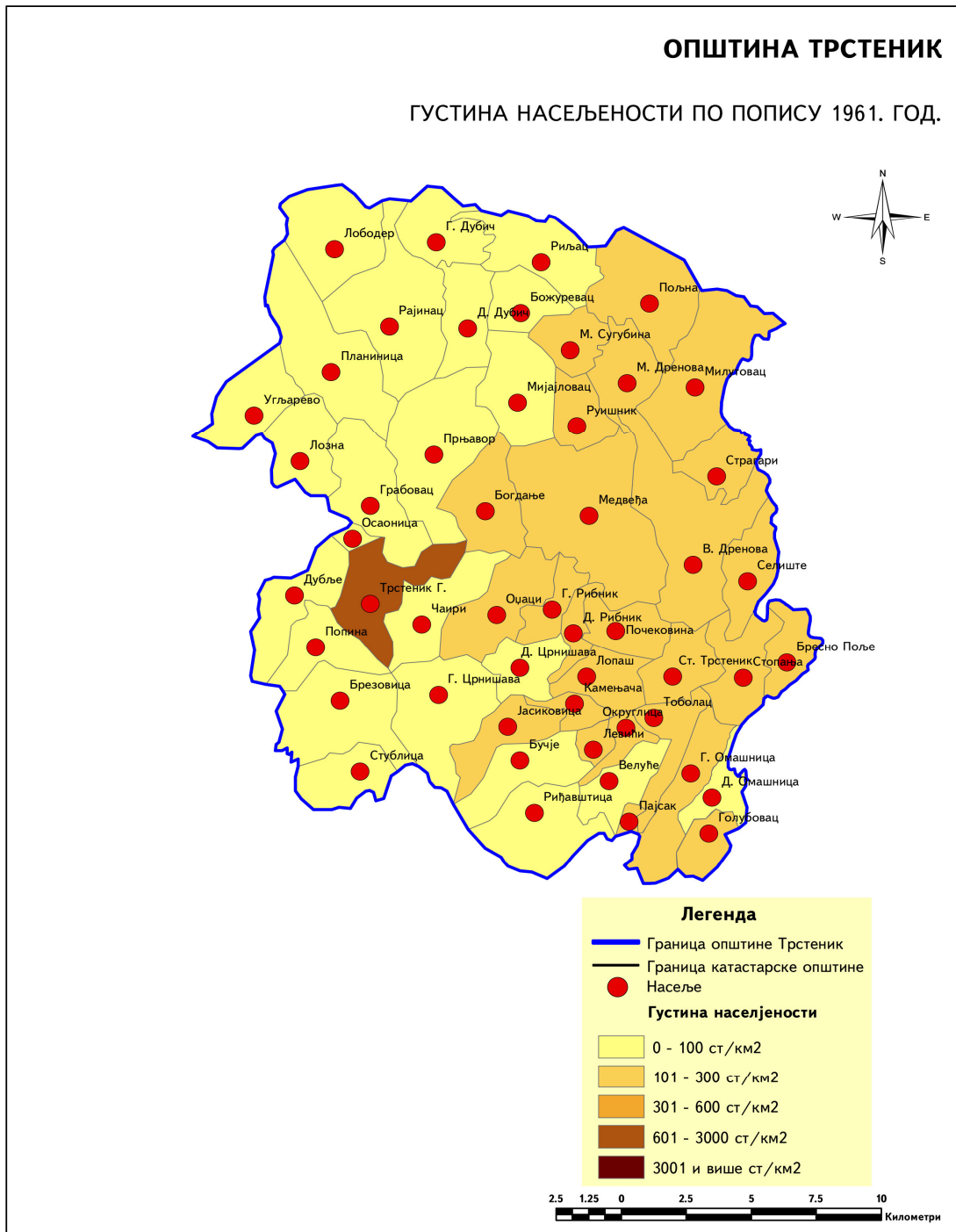
У свим сеоским насељима општине густина насељености од 1961. до 2002. године константно опада. Најмања општа густина насељености забележена је у планинском селу Лободер – 5 ст./km², а највећа у равничарском селу Доњи Рибник – 273 ст./km². Градско и приградска насеља имају сталан раст просечне густине насељености због имиграције. Трстеник, као општински центар, највећу густину насељености достигао је 2002. године – 1.764 ст./km². (Карте 8 и 9. Густина насељености општине Трстеник по пописима из 1961. и 2002. године)

Графикон 2. Просечна густина насељености општине Трстеник од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 12. Просечна густина насељености по насељима у општини Трстеник (ст./км²)

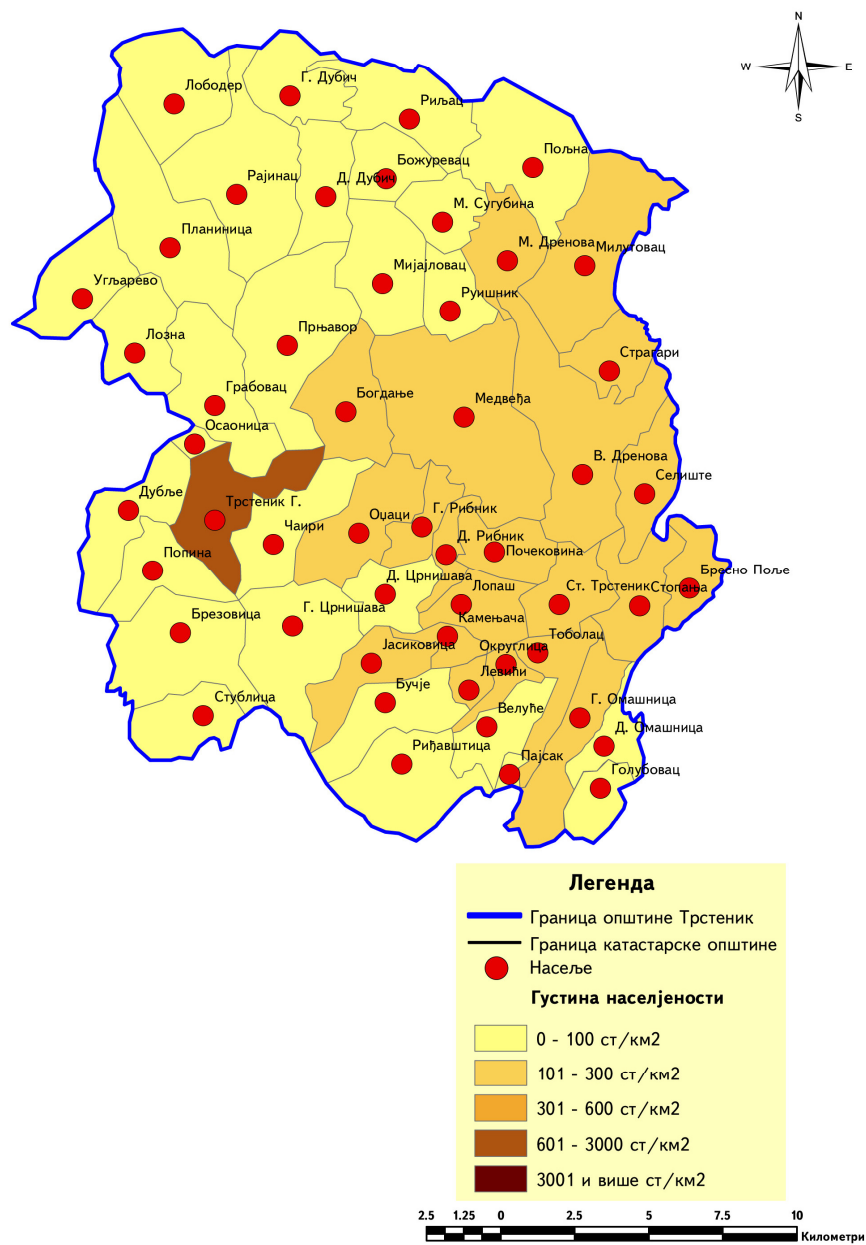
НАСЕЉА	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Богдање	134	132	135	127	113
Божуревац	76	76	75	64	54
Брезовица	65	63	62	56	53
Бресно поље	156	155	148	146	139
Бучје	42	39	57	58	53
Велика Дренова	160	155	153	143	135
Велуће	74	75	80	81	81
Голубовац	108	107	105	97	94
Горња Омашница	70	67	64	59	55
Горња Црнишава	49	43	45	39	39
Горњи Дубич	35	26	25	18	15
Горњи Рибник	129	135	144	139	147
Грабовац	93	136	171	14	15
Доња Омашница	72	70	69	66	63
Доња Црнишава	90	93	81	82	73
Доњи Дубич	44	41	37	39	33
Доњи Рибник	191	198	260	266	273
Дубље	74	65	67	62	61
Јасиковица	137	121	122	113	108
Камењача	222	194	185	177	164
Левићи	51	46	21	17	16
Лободер	31	23	15	8	5
Лозна	52	48	50	45	44
Лопаш	163	168	163	153	146
Мала Дренова	114	112	114	100	101
Мала Сугубина	100	93	83	76	64
Медвеђа	129	126	123	112	103
Мијајловац	71	69	69	63	53
Милутовац	140	136	134	125	109
Округлица	147	128	133	118	117
Осаоница	-	-	175	102	643
Оџаци	158	158	164	159	155
Пајсак	129	115	133	103	84
Планиница	24	20	17	13	12
Пољна	105	99	98	91	82
Попина	69	68	64	60	58
Почековина	154	158	140	149	141
Прњавор	341	376	27	20	22
Рајинац	34	29	22	17	13
Риђевштица	93	81	73	61	54
Риљац	99	101	97	83	70
Рујишник	119	114	111	109	98
Селиште	151	146	150	143	128
Стари Трстеник	130	127	142	126	121
Стопања	172	168	175	180	177
Страгари	146	143	138	128	122
Стублица	45	39	38	32	30
Тоболац	104	97	98	99	95
Трстеник	717	898	1.239	1.726	1.764
Угљарево	66	65	69	67	62
Чаири	12	16	18	50	79

Карта 8. Густина насељености општине Трстеник по попису из 1961. године

ОПШТИНА ТРСТЕНИК

ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ ПО ПОПИСУ 2002. ГОД.

Карта 9. Густина насељености општине Трстеник по попису из 2002. године

V ПРИРОДНО ОБНАВЉАЊЕ СТАНОВНИШТВА

Природно кретање становништва има две компоненте: наталитет и морталитет. Ове две компоненте су супростављене, наталитет делује у позитивном, а морталитет у негативном правцу. Њихова резултанта, природни прираштај, се може анализирати само ако се узму у обзир обе компоненте.

5.1. НАТАЛИТЕТ СТАНОВНИШТВА

Евиденција о броју рођених за подручје општине Трстеник постоји од шездесетих година XX века. Општа стопа наталитета 1961. године износила је 14,2‰, 1971. године 11,4‰, 1981. године 12,5‰ а 1991. године 10,3‰. На основу овога закључујемо да су опште стопе наталитета у општини Трстеник у другој половини XX века у константном опадању. Такав тренд се наставља и током прве деценије XXI века.

Табела 13. Наталитет, морталитет и природни прираштај становништва општине Трстеник од 1961. до 2010. године⁵⁵

Година	Број живорођених	Стопа ‰	Број умрлих	Стопа ‰	Природни прираштај	Стопа ‰
1961.	699	14,2	382	7,8	317	6,4
1971.	576	11,4	438	8,7	138	2,7
1981.	671	12,5	559	10,4	112	2,1
1991.	564	10,3	601	11,0	-37	-0,7
1992.	493	9,0	669	12,3	-176	-3,3
1993.	535	9,8	700	12,9	-165	-3,1
1994.	493	9,1	664	12,3	-171	-3,2
1995.	469	8,7	643	12,0	-174	-3,3
1996.	508	9,5	664	12,4	-156	-2,9
1997.	454	8,5	672	12,6	-218	-4,1
1998.	409	7,7	644	12,2	-235	-4,5
1999.	389	7,4	730	13,8	-341	-6,4
2000.	432	8,2	764	14,6	-332	-6,4
2001.	428	8,2	630	12,1	-202	-3,9
2002.	427	8,7	748	15,3	-321	-6,6
2003.	444	9,2	718	14,8	-274	-5,6
2004.	436	9,1	690	14,4	-254	-5,3
2005.	364	7,7	801	16,9	-437	-9,2
2006.	340	7,3	705	15,1	-365	-7,8
2007.	302	6,6	692	15,0	-390	-8,4
2008.	326	7,2	749	16,5	-423	-9,3
2009.	311	7,0	736	16,5	-425	-9,5
2010.	302	6,9	748	17,0	-446	-10,1

⁵⁵ Природно кретање становништва у Републици Србији 1961-2010. година, РЗС, Београд, 2012

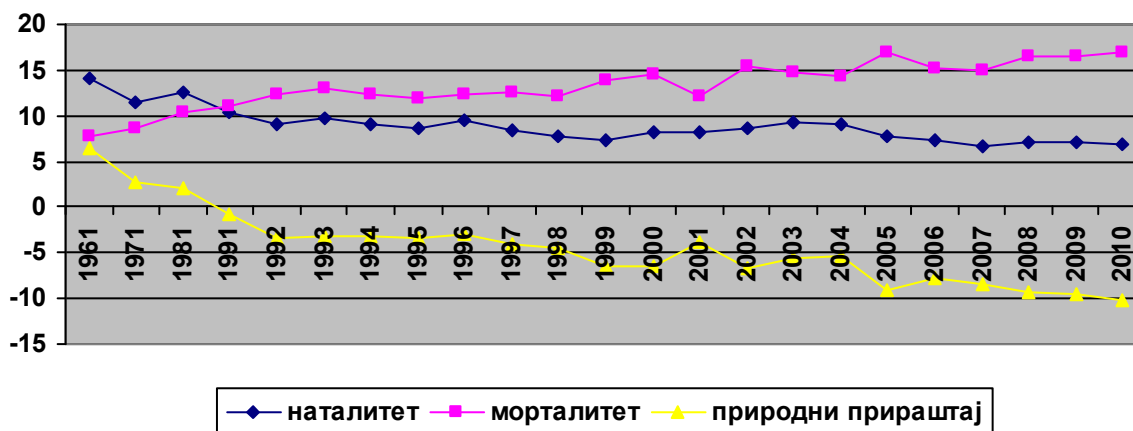
Број живорођених посматрано за период 1991-2010. година, варира и креће се од максималних 564 (1991. године) до минималних 302 (2007. и 2010. године). Општу стопу наталитета становништва општине Трстеник у последњих 19 година карактерише константан пад. Она се креће од максималних 10,3‰ 1991. године, до минималних 6,6‰ 2007. године. Основни фактори опадања стопа наталитета становништва трстеничке општине су измењени друштвено – политички услови живљења, стални раст животног стандарда становништва, раст запошљавања становништва у привредним и ванпривредним делатностима, подизање нивоа превентивне заштите становништва, константно подизање нивоа хигијенско – медицинских мера заштите и збрињавања становништва, постепено напуштање патријархалних односа у породици, подизање општег културног нивоа становништва, процес индустријализације и урбанизације, постепено брисање традиционалних разлика село – град и постепено уважавање положаја жене и њеног статуса у породици и друштву.

5.2. МОРТАЛИТЕТ СТАНОВНИШТВА

Општа стопа морталитета становништва општине Трстеник од 1961. године у константном је порасту. Најмању вредност забележила је управо 1961. године када је износила 7,8‰, 1971. године била је 8,7‰, 1981. године била је 10,4‰ и 1991. године износила је 11,0‰. У последње две деценије пораст стопа морталитета је још израженији. Од 1991. године до 2010. године општа стопа морталитета је повећана за 6‰ или просечно годишње за 0,31‰, док је за десет година краћи период, тј. за период 1961-1991. година тај пораст износио свега 3,2‰ или просечно годишње 0,10‰. Морталитет становништва трстеничке општине максималне вредности достиже управо у првој деценији XXI века. У периоду 1991-2010. година највећи број умрлих забележен је 2005. године (801), а најмањи 1991. године (601), истовремено општа стопа морталитета се креће од максималних 17,0‰ 2010. године до минималних 11,0‰ 1991. године. Узроци опадања смртности до почетка седамдесетих година прошлог века су: подизање нивоа превентивних и хигијенско – медицинских мера заштите становништва, побољшање услова заштите на раду посебно женске популације, повећање запошљавања женског становништва, подизање животног стандарда становништва, побољшање услова живљења посебно у урбаним срединама, промена друштвеног и породичног статуса жене и подизање општег културног нивоа становништва. Поновни пораст стопа морталитета становништва општине Трстеник проузрокован је смањењем стопа наталитета, појавом процеса демографског старења, опадањем животног стандарда и општих услова живљења становништва и процес урбанизације и индустријализације.

5.3. ПРИРОДНИ ПРИРАШТАЈ СТАНОВНИШТВА

Кретање природног прираштаја становништва општине Трстеник посматра се кроз однос кретања наталитета и морталитета. Он представља основни показатељ демографске динамике општине. Од шездесетих година прошлог века природни прираштај општине Трстеник се стално мењао, али његова главна карактеристика јесте константно опадање.

Графикон 3. Кретање стопа наталитета, морталитета и природног прираштаја (у %) општине Трстеник у периоду од 1961. до 2010. године

Кретање општих стопа природног прираштаја становништва општине Трстеник карактеришу две фазе. Прва, која је трајала од 1961. до 1990. године, обележиле су опште стопе природног прираштаја које су имале позитивне вредности и друга, која је почела 1991. године и траје до данас, а карактеришу је негативне стопе. У оквиру прве фазе максимална вредност стопа природног прираштаја била је 1961. године 6,4%, а најмања 1990. године 0,7%, док је за период 1991-2010. година максимална стопа природног прираштаја евидентирана 1991. године када је износила -0,7%, а најмања 2010. године када је износила -10,1%. Овакво кретање стопа природног прираштаја указује нам на значајан проблем општине, тј. говори нам да становништво општине Трстеник нема ни просту репродукцију и да стари. Основни узроци константног опадања стопа природног прираштаја становништва општине Трстеник су: опадање стопа наталитета, пораст стопа морталитета, опадање нивоа животног стандарда становништва, погоршање општих услова живљења, промена друштвеног и породичног статуса жене, подизање културног нивоа становништва, посебно женског, убрзани процеси урбанизације и индустријализације и интензиван процес демографског старења. Поред ових на опадање стопе природног прираштаја у општини Трстеник утичу још и промене у старосној структури, низак ниво фертилитета, посредно утичу и стопе нупцијалитета (које су у опадању), просторно – механичко кретање становништва и промене у друштвено – економској и социјалној структури становништва.

5.4. НУПЦИЈАЛИТЕТ И ДИВОРЦИЈАЛИТЕТ СТАНОВНИШТВА

Праћење броја склопљених и разведених бракова у статистици становништва има посебан значај и циљ, а остварује се преко текуће статистике и у пописима становништва. Број закључених бракова у општини Трстеник у последњих петнаест година, уз мања одступања, све је мањи. У посматраном периоду (1996-2010. година) највише закључених бракова било је 2004. године – 261 (стопа од 5,44‰). За овом годином следи 2000. година када је закључено 249 бракова (стопа 4,97‰) и 1996. година са закључених 248 бракова (стопа 4,75‰). Најмање бракова закључено је 2009. године – 182 (стопа 3,71‰).

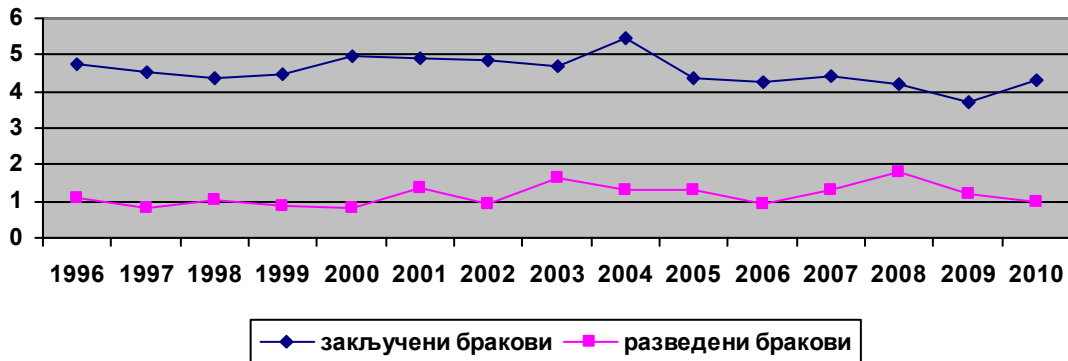
Табела 14. Закључени и разведени бракови у општини Трстеник од 1996. до 2010. године⁵⁶

Година	Закључени бракови	Стопа ‰	Разведени бракови	Стопа ‰	на 1.000 закључених
1996.	248	4,75	56	1,07	225,80
1997.	235	4,54	42	0,81	178,72
1998.	222	4,34	54	1,05	243,24
1999.	227	4,48	43	0,85	189,42
2000.	249	4,97	41	0,82	164,66
2001.	243	4,90	67	1,35	275,72
2002.	237	4,83	45	0,92	189,87
2003.	227	4,68	79	1,63	348,01
2004.	261	5,44	64	1,33	245,21
2005.	208	4,38	62	1,31	298,07
2006.	200	4,26	43	0,92	215,00
2007.	206	4,44	60	1,29	291,26
2008.	192	4,18	83	1,81	432,29
2009.	182	3,71	58	1,18	318,68
2010.	190	4,32	43	0,98	226,32

Број разведених бракова у општини Трстеник се разликује из године у годину. У посматраном периоду (1996-2010. година) највише разведених бракова евидентирано је 2008. године – 83 (стопа од 1,81‰ или 432,29 разведена на 1.000 склопљених). За овом годином следи 2003. година када је разведено 79 бракова (стопа 1,63‰ или 348,01 разведена на 1.000 склопљених) и 2001. година када је разведено 67 бракова (стопа 1,35‰ или 275,72 разведених на 1.000 склопљених). Најмање разведених бракова у трстеничкој општини бележимо 2000. године када је разведен 41 брак (стопа 0,82‰ или 164,66 разведених на 1.000 склопљених). Бракови без деце најподложнији су разводу. Статистички подаци из 2000. године указују да је у општини Трстеник сваки трећи брак без деце окончан разводом.

⁵⁶ Подаци матичне службе општинске управе Општине Трстеник и Општинског (Основног) суда у Трстенику

Одређена доза економске сигурности доводи до стварања брже одлуке о разводу. Економска криза, време материјалне несигурности доводи до успостављања чвршћих односа у породици, у којој влада страх од раздвајања. Када се стекне материјална сигурност, лакше се одлучује на развод што наводи на закључак да економска криза доводи до смањења броја развода, и то не значи да је то добро. Многи бракови тада опстају силом прилика, али тада конфликти постају тежи, деструктивнији.

Графикон 4. Кретање стопа нупцијалитета и диворцијалитета (у %) општине Трстеник од 1996. до 2010. године

Становништво Србије а самим тим и становништво општине Трстеник, изложено је хроничном стресу који траје преко две деценије. Све то је узроковано материјалном, психолошком и физичком нестабилношћу и исцрпљеношћу, тако да су ресурси за породичан живот једноставно потрошени. Тешко је рећи зашто се људи разводе. Обично, из истих разлога због којих су ступили у брак. Када очекивања остану неиспуњена, долази до развода. То су неслагања на разним основама. Супружници обично немају заједничку идеју о начину живота, или су, што је карактеристика српских патријархалних породица, још у сувише јаким везама са примарним породицама, породицама порекла. Осим тога, често се партнери различито развијају у току брака, и ако не прате један другог, чешиће се разилазе и то је карактеристика урбаних средина. Ту су и различити социјални статуси међу партнерима, различито порекло. На основу расположивих података закључујемо да су разводи ређи у руралним срединама, код партнера нижег степена образовања, али је у тим случајевима често присутна брачна патологија – љубомора, која су драстичнија и погубнија за брак. Партнери из сличних породичних милеа, сличних навика лакше и дуже опстају заједно. Брак у Србији али и у Трстенику више није трајна већ пролазна институција и о томе можда најбоље сведочи податак да брак у Србији траје 12,5 година. Мањем броју развода доприноси и то што се све већи број парова обраћа стручњацима за помоћ.⁵⁷

⁵⁷ Medojević, Jovo, Milosavljević, Saša: Paradigms of divorces in Serbia in the period of 1950-2010 (demographic and statistical analysis), Universita Commerciale Luigi Bocconi, Dondena Center for Research on Social Dynamic, 2011

VI МИГРАЦИОНА КРЕТАЊА

6.1. ИМИГРАЦИОНА И ЕМИГРАЦИОНА КОМПОНЕНТА

Насељавање трстеничког краја започиње од 1791. године, доношењем фермана, којим је Србима дозвољена слободна трговина стоком и дате извесне повластице. Становништво се досељава из Топлице, Жупе, Расине, са Косова али је било и досељеника из Срема. Интензивно насељавање се наставља и после победа у првом и другом српском устанку када се на овај простор доселило становништво из Црне Горе (околине Колашина), Сјенице, Новог Пазара и са Пештера. Долазећи у ове крајеве они су насељавали атаре већ постојећих села, или су оснивали нова села, или премештали стара и мењали им имена.⁵⁸ Главне метанастазичке струје досељавања у овај крај су: косовско-метохијска, динарска, а у малом обиму вардарско-моравска и тимочко-браничевска. За један део становништва не постоје писани подаци одакле потиче, мада се предпоставља, да неки од њих припадају старинцима, малобројном преосталом становништву из протеклих векова. Новопридошло становништво настањивало је пределе који су их највише подсећали на родни крај. Досељеници динарске метанастазичке струје насељавали су планинске пределе Гледићких планина и Гоча, становништво косовско-метохијске струје насељавало се на вишем и нижем побрђу, па и у равничарском пределу, док су досељеници вардарско-моравске струје, са становништвом из предела Јужне Мораве и тимочко-браничевске струје, са становништвом Крајине насељавало долинске пределе. Аутохтоно становништво углавном је живело у планинским пределима, због скривања од зулума многобројних освајача.⁵⁹ У насељима са десне стране Западне Мораве, где се турски утицај јаче осећао живео је мањи број Турака и Цигана. Њих је највише било у Почковини, Оцацима и Трстенику. До треће деценије XIX века Турци су напустили ово подручје, док је безначајан број Цигана остао ту да живи и даље. До 1840. године завршена су досељавања у трстенички крај из удаљенијих предела. Тада настаје извесно унутрашње мигрирање становништва условљено различитим разлозима: куповина имања на другом месту, деобама, удајама и женидбама, одлазак на рад у друго место, имовинским раслојавањима итд. У овом периоду уочава се мигрирање становништва из села са леве стране Западне Мораве ка Трстенику, који је почео да се развија у паланку.⁶⁰ У послератном периоду дошло је до значајних промена и померања у структури становништва. Почетком примене првих петогодишњих планова и оснивањем индустријског предузећа "Прва петолетка" у Трстеник се, у периоду од 1948. до 1961. године, због увећане потребе за радном снагом, поред становника из околних села досељавало и становништво из околних области

⁵⁸ Поповић, Мирослав: Трстеник и његова околина, монографија, СО Трстеник, 1968, стр. 13-14

⁵⁹ Исто, стр. 15

⁶⁰ Исто, стр. 17

Расине, Александровачке Жупе, Подибра, Лепенице, Левча и Темнића, затим из Војводине, Косова и Метохије, Босне и Херцеговине, Хрватске, Словеније, Македоније, Црне Горе и изван број оних који су рођени у иностранству.

Табела 15. Аутохтоно и мигрантско становништво општине Трстеник по попису из 1961. године⁶¹

ОПШТИНЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	Број	%	број	%	
Трстеник и В.Дренова*	40.485	69,03	18.166	30,97	58.651

*до 1963. године на данашњем простору општине Трстеник постојале су две одвојене општине Трстеник и Велика Дренова

На основу података пописа становништва из 1961. године закључујемо да је аутохтоно становништво на територији данашње општине Трстеник чинило више од две трећине популације општине (69,03%) односно 40.485 становника. Мигрантског становништва је било знатно мање – 18.166 или 30,97% популације општине. Разлика између аутохтоног и мигрантског становништва износила је 22.319 становника. Даљим развојем металске индустрије као и могућности за запошљање и повољни услови живота условили су да од шездесетих година прошлог века општина Трстеник постане имиграционо подручје.

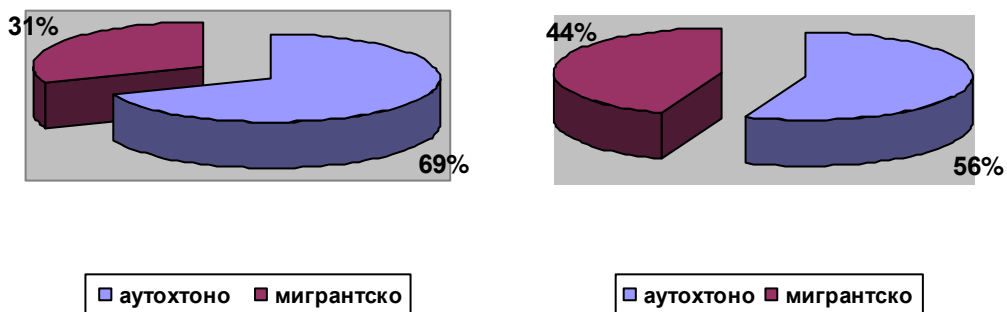
Табела 16. Аутохтоно и мигрантско становништво општине Трстеник по попису из 2002. године⁶²

НАСЕЉА	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Трстеник (општина)	27.428	55,92	21.615	44,08	49.043
Градска насеља	6.026	35,07	11.154	64,93	17.180
Остала насеља	21.402	67,16	10.461	32,84	31.863

Резултати пописа из 2002. године нам потврђују просек имиграције у ову општину са почета шездесетих година, и показују нам да је на територији општине Трстеник и даље бројније аутохтоно становништво (27.428 или 55,92% популације општине) у односу на мигрантско (21.615 или 44,08% популације општине) с тим што је диспропорција између ова два становништва знатно мања и износи свега 5.813 становника или 11,85% популације општине. Од становништва које од рођења живи на територији општине Трстеник, највећи број живи у осталим (сеоским) насељима, 21.402 или 43,63% популације општине, док у градским насељима живи 6.026 становника или 12,28% популације општине. Са друге стране, за досељавање је била привлачнија градска средина у коју се доселило 11.154 становника или 22,74% популације општине, док се у сеоска насеља доселило 10.461 становник или 21,33% од целокупне популације општине.

⁶¹ Попис становништва, домаћинства и станова 1961, Књига XII, Миграциона обележја, Резултати за насеља., Завод за статистику, Београд, 1966

⁶² Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 8, РЗС, Београд, 2004

1961. година

2002. година

Графикон 5. Аутохтоно и мигрантско становништво општине Трстеник по пописима из 1961. и 2002. године

Табела 17. Становништво општине Трстеник према времену досељавања по попису из 1961. године⁶³

ГОДИНА	Општине Трстеник и Велика Дренова	
	Број	%
пре 1940	6.863	38,05
1941-1945	1.136	6,29
1946-1952	3.848	21,32
1953-1957	3.176	17,60
1958-1961	3.022	16,74
УКУПНО	18.045	100

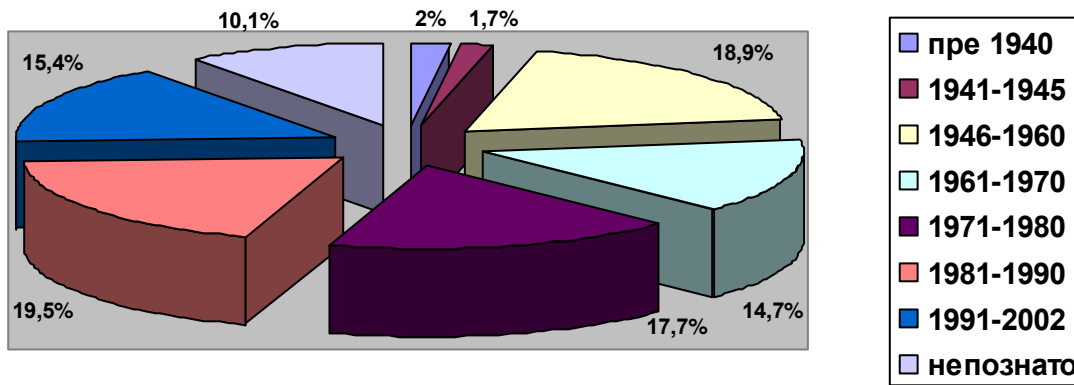
Табела 18. Становништво општине Трстеник према времену досељавања по попису из 2002. године⁶⁴

ГОДИНА	Општина Трстеник	
	Број	%
пре 1940	443	2,0
1941-1945	357	1,7
1946-1960	4.075	18,9
1961-1970	3.173	14,7
1971-1980	3.828	17,7
1981-1990	4.211	19,5
1991-2002	3.319	15,4
непознато	2.209	10,1
УКУПНО	21.615	100

⁶³ Попис становништва, домаћинства и станова 1961, Књига XII, Миграциона обележја, Резултати за насеља., Завод за статистику, Београд, 1966

⁶⁴ Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 8, РЗС, Београд, 2004

На основу резултата пописа из 1961. године закључујемо да се до тада највећи број становника на подручје данашње општине доселио пре 1940. године – 6.863 или 38,05% досељене популације. За овим период следи период 1946-1952. година са 3.848 имиграната или 21,32% и периоди 1953-1957. година када се доселило 3.176 становника или 17,60% и 1958-1961. година када се доселило 3.022 становника или 16,74% укупно досељене популације. Током Другог светског рата досељено је 1.136 становника или 6,29%. Резултати пописа из 2002. године потврђују исти тренд с тим што се јављају извесна одступања из већ поменутих разлога што је до 1963. године Велика Дренова егзистирала као самостална општина а да је по њеном укидању део насеља припојем општини Трстеник а део општини Крушевац. Тако на основу пописа из 2002. године имамо ситуацију да је најмањи број досељеног становништва био за време Другог светског рата, њих 357 или 1,7% и у периоду пре 1940. године, њих 443 или 2%. Изградњом индустријског предузећа "Прва петолетка" која је у периоду од 1950. до 1990. године била један од највећих произвођача хидраулике и пнеуматике у Европи утицало је да трстеничка општина постане имиграционо подручје. У сваком интервалу досељавања, почев од 1946. па до 2002. године, број досељених није био испод три хиљаде становника. Од укупног броја досељених, највише се доселило у периоду од 1981. до 1990. године, њих 4.211 или 19,5%, затим следи период 1946-1960. година када се доселило 4.075 становника или 18,9%. Нешто мањи број досељених бележи се у периоду 1971-1980. (3.828-17,7%) и у периоду 1991-2002. година (3.319-15,4%).

Графикон 6. Удео становништва општине Трстеник према времену досељавања по попису из 2002. године

Табела 19. Становништво досељено у општину Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 1961. године⁶⁵

ПОДРУЧЈЕ	Општине Трстеник и Велика Дренова	
	Број	%
Другог места исте општине	9.671	53,27
Друге општине исте СР	7.676	42,28
Друге СР и АП	792	4,38
Друге државе	14	0,07
УКУПНО	18.153	100

На основу резултата пописа становништва из 1961. године закључујемо да се на простор данашње општине Трстеник највећи број становника доселио из другог места исте општине – 9.671 становник или 53,27% досељене популације. За њима следи популација која се доселила из друге општине исте републике – 7.676 становника или 42,28%, док је знатно мањи број имиграната који су се доселили из друге Социјалистичке Републике или Аутономне Покрајине – 792 или 4,38% досељене популације. Из других држава број имиграната је занемарљив. Овакав тренд имиграције наставио се и после четрдесет година, односно и даље је највише имиграната из исте или друге општине што нас наводи на закључак да општина Трстеник није атрактивна за насељавање из неких удаљенијих крајева, већ привлачи имигранте са мањих удаљености.

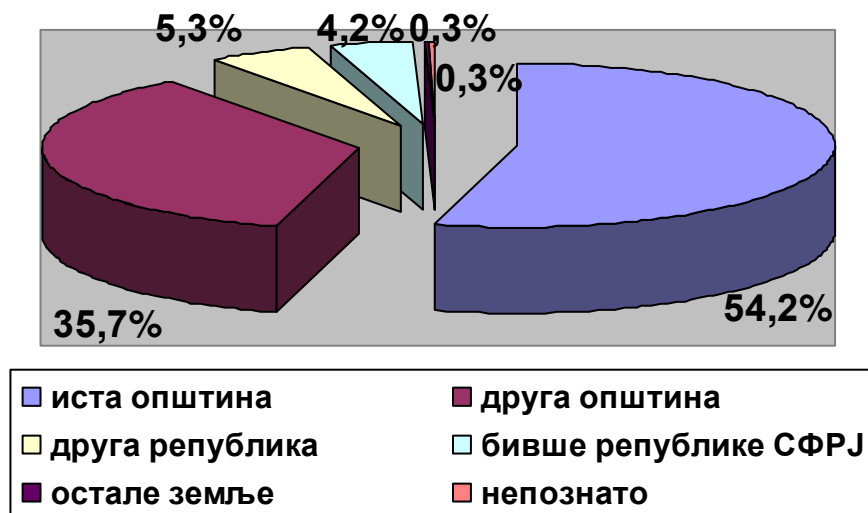
Табела 20. Становништво досељено у општину Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године⁶⁶

ПОДРУЧЈЕ	Општина Трстеник	
	Број	%
Исте општине	11.710	54,2
Друге општине исте републике	7.725	35,7
Друге републике – покрајине	1.149	5,3
Бивше републике СФРЈ	899	4,2
Остале земље	64	0,3
Непознато	68	0,3
УКУПНО	21.615	100

Пописом из 2002. године и даље највећи број имиграната чини оно становништво које се у место сталног боравка доселило са подручја исте општине 11.710 или 54,2%, затим следе досељеници из општина исте републике 7.725 или 35,7%, па досељеници из друге републике односно покрајине 1.149 или 5,3%. Најмањи удео имиграната представљају они из бивших република СФРЈ - 899 или 4,2% и осталих земаља њих 64 или свега 0,3% од броја укупно досељеног становништва.

⁶⁵ Попис становништва, домаћинства и станова 1961, Књига XII, Миграциона обележја, Резултати за насеља., Завод за статистику, Београд, 1966

⁶⁶ Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 8, РЗС, Београд, 2004

Графикон 7. Удео становништва досељеног у општину Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

Подручје трстеничке општине је све до почетка последње деценије XX века било привлачно за досељавање. На то је утицала боља могућност за запошљавање појединаца у својој струци, могућност стицања већег дохотка, могућност решавања стамбеног питања као и погодни услови за живот.⁶⁷ Распадом бивше СФРЈ, почетком грађанског рата на простору бивше државе, увођењем санкција међународне заједнице, инфлација, немаштина и тешка економска ситуација су разлози за тешке животне услове у овој општини. Највећи број активног становништва је запослен у металском комплексу "Прва петолетка", која због губљења великог тржишта бивше Југославије али и великог дела европског тржишта послује са великим проблемима. То је довело до првих емиграција махом високо образованих људи са својим породицама према Београду али и иностранству. После демократских промена 2000. године ситуација није знатније поправљена, па можемо констатовати да је исељавање интензивирано у последњих десет година. Емигранти су углавном становници из групе млађег средовечног становништва. Као последица вишегодишње кризе, развој општине је готово заустављен а један део фирми и предузећа је пропао. Трстеник је традиционално средина која сваке године шаље на студије велики број студената, углавном у Београд. Студенти који успешно заврше студије запошљавају се у успешна државна или приватна предузећа или одлазе у иностранство где остају да живе и где заснивају породице. И студенти који не успеју да са успехом окончају студије, такође остају у великим универзитетским центрима Србије јер тамо лакше могу пронаћи посао и сигурнију егзистенцију. Младо становништво се не исељава само из општинског центра већ и из свих села општине. До последње деценије XX века становништво је емигрирало из села у градско или приградска насеља углавном због посла у граду. Недостатак посла у градском центру условио је продужетак миграционих струјања становништва ка већим градовима. Сеоска домаћинства која се баве пољопривредом све теже остварују доходак, тим пре што држава стално

⁶⁷ Ђурђевић, Бранислав: Географија становништва, ПМФ Нови Сад, 1998, стр. 75

повећава порезе, повећава цене семена, цене горива а притом не гарантује откупне цене пољопривредних производа. Ако томе додамо изостанак адекватног друштвеног, културног и спортског живота не чуди да овај процес поприма све веће размере у трстеничким селима. Омладина која не жели да је издржавају родитељи мигрира у крајеве у којима је лакше наћи запослење, лакше решити стамбено питање и лакше обезбедити егзистенцију за себе и породицу. На привременом боравку у иностранству је 84 становника из трстеничке општине, од којих су 68 на привременом раду а 16 су чланови њихових породица. Из градских насеља је 41 становник на раду а пет становника су чланови њихових породица. Сличан број становника у иностранству је и из села општине, њих 43, од којих су 32 на раду а 11 су чланови њихових породица. Села из којих је присутна највећа емиграција ка иностранству су: Риђеовица, Јасиковица, Брезовица и Стублица.⁶⁸

6.2. ДНЕВНЕ МИГРАЦИЈЕ

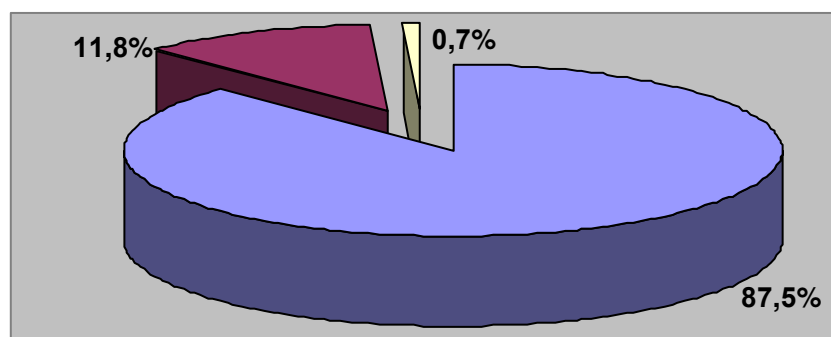
Део становништва општине Трстеник представља дневну миграциону струју село-град и град-село. Овом делу становништва припадају запослени у градској привреди и омладина која се школује у општинском центру као и градско становништво запослено у сеоским срединама, а који заједно спадају у групу континуираних дневних миграната.

Табела 21. Дневне миграције активног становништва у општини Трстеник по попису из 2002. године⁶⁹

НАСЕЉЕ	Укупно миграната	Укупно активних	Према другом насељу		Према другој општини		Непознато	
			Број	%	Број	%	Број	%
Трстеник општина	6.672	4.797	4.201	87,5	565	11,8	31	0,7
Градска насеља	602	393	135	34,4	251	63,8	7	1,8
Остала насеља	6.070	4.404	4.066	92,3	314	7,1	24	0,6

⁶⁸ Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 5, РЗС, Београд, 2003

⁶⁹ Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 13, РЗС, Београд, 2004

■ према другом насељу ■ према другој општини □ непознато

Графикон 8. Удео дневних миграната активног становништва општине Трстеник по попису из 2002. године

Према попису из 2002. године у општини Трстеник је било 4.797 активних миграната, што је чинило 9,8% од укупног броја становника, и 72% од броја укупних миграната. У сеоским насељима општине живи највећи број активних миграната 4.404 у односу на 393 који живе у градским насељима. Највећи проценат миграната (87,5%) ради у другом насељу исте општине, углавном у општинском центру. Мањи број становника, њих 565 или 11,8%, мигрира на рад у друге општине. Интересантно је поређење активних миграната са сеоског и градског подручја. Из сеоских насеља 92,3% дневно мигрира према Трстенику (углавном због обављања послова у "Првој петолетки"), док само 7,1% мигрира ка другим општинама, међутим код градских насеља ситуација је другачија, чак 63,8% активних миграната мигрира на посао у друге општине (Врњачка Бања, Крушевац, Краљево) а 34,4% одлази на посао у сеоска насеља трстеничке општине. Другу групу континуираних дневних миграната чини школска омладина, односно ученици и студенти.

Табела 22. Дневне миграције школске омладине у општини Трстеник по попису из 2002. године⁷⁰

НАСЕЉА	Укупно	Ученици	Студенти	Школују се у		Неп.
				другом насељу исте општине	другој општини Репуб. Србије	
Трстеник општина	1.875	1.631	244	1.380	474	21
Градска насеља	209	106	103	7	197	5
Остала насеља	1.666	1.525	141	1.373	277	16

⁷⁰ Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 13, РЗС, Београд, 2004

Ученици и студенти имају учешће од 28,1% у укупним дневним мигрантима општине Трстеник. Највећи број ових миграната потиче из сеоских насеља, 1.666 у односу на 209 из градских насеља. У другом насељу општине школује се 1.380 ђака и студената, док се у другој општини Републике Србије школује 474 ђака и студента из трстеничке општине. Због школовања у Техничкој школи и Гимназији, у Трстеник дневно долази највећи број ученика из сеоских насеља. Број студената са територије општине који у Трстенику студирају на Високој техничкој школи и приватним факултетима знатно је мањи. Највећи број студената са подручја општине Трстеник студира у великим универзитетским центрима Србије. Повремене дневне миграције се обављају с времена на време. У њима учествују лица која путују у Трстеник ради задовољења својих потреба, продаје робе на пијаци или куповине у граду.

VII СТРУКТУРЕ СТАНОВНИШТВА

Структура становништва је функција његовог природног и механичког кретања, али истовремено и његов чинилац. Према томе састав становништва треба посматрати у узрочно – последичној вези и спрези са динамиком становништва. Управо је зато структуре становништва потребно проучавати са следећим циљевима: дескрипција, утврђивање тенденција у променама, узроци промена и фактори који утичу на промене, проучавање законитости и стварање могућности за прогнозирање промена будућих структура, проучавање веза и међузависности структура и кретања становништва.⁷¹

7.1. БИОЛОШКЕ СТРУКТУРЕ

7.1.1. ПОЛНА СТРУКТУРА

Полни састав становништва формира се рађањем деце различитог пола. Између броја мушке и броја женска живорођене деце однос је релативно стабилан у току времена. Код становништва Србије у просеку се рађа 106 до 107 мушке на 100 женске деце. Међутим, однос полова се са старошћу мења и то углавном под утицајем различите смртности све до крајњих граница живота, затим под утицајем миграционих кретања и изванредних друштвених ситуација као што су ратови. Мушка деца се више рађају али и више умиру. Такво стање је до узраста од 10 до 14 година, затим се успоставља извесна равнотежа, док је са већом старошћу смртност мушког становништва већа. Полни састав становништва условљен је и миграционим кретањима, при чему су жене покретљивије на мањим, а мушкарци на већим раздаљинама. Промене у полној структури становништва испитују се на основу процентуалног учешћа мушког и женског становништва у укупној популацији и у појединим старосним групама.⁷² Средина у којој преовлађују мушкарци има другачији физиолошки оквир него средина у којој већину чине жене. Често је потребно изучавати становништво за сваки пол посебно због израде демографских пројекција према старости (због различите смртности мушког и женског становништва), код испитивања токова миграција итд.⁷³

⁷¹ Брезник, Душан: Демографија анализа, методи и модели, Научна књига, Београд, 1988, стр. 295

⁷² Исто, стр. 301

⁷³ Исто, стр. 302

Табела 23. Полна структура општине Трстеник према великим старосним групама по пописима из 1991. и 2002. године⁷⁴

СТАРОСТ	МУШКО		ЖЕНСКО		МУШКО (%)		ЖЕНСКО (%)	
	1991.	2002.	1991.	2002.	1991.	2002.	1991.	2002.
0 – 19	6.987	5.172	6.668	4.981	12,7	10,5	12,2	10,2
20 – 39	7.706	5.849	7.762	5.893	14,1	11,9	14,2	12,1
40 – 59	7.276	7.135	7.072	7.086	13,3	14,5	12,9	14,4
60 и више	4.918	5.567	6.332	7.107	9,0	11,4	11,4	14,5
непознато	77	119	75	134	0,1	0,2	0,1	0,3
УКУПНО	26.964	23.842	27.909	25.201	49,2	48,5	50,8	51,5

На територији општине Трстеник на основу пописа из 1991. и 2002. године запажа се већи удео женског становништва у укупној популацији општине. По попису из 1991. године та диспропорција је нешто блажа, и износи 27.909 жена (50,8%) у односу на 26.964 мушкарца (49,2%), него по попису из 2002. године када је учешће жена нешто израженије – 25.201 (51,5%) према 23.842 (48,5%) мушкараца. Посматрано по већим старосним групама становништво општине Трстеник се уклапа у досадашња емпиријска истраживања. Наиме, у старосној групи од 0 – 19 година веће је учешће мушке популације, у старосној доби од 20 – 39 година и од 40 – 59 година учешће мушке и женске популације је приближно исто, док је у старосној доби преко 60 година веће учешће женске популације.

7.1.2. СТАРОСНА СТРУКТУРА

Старосна структура становништва је једна од најважнијих демографских структура. Њена анализа је основ за сва друга демографска изучавања. У старосној структури становништва долази до изражаја демографски развитак једне популације у току дужег раздобља. Старосна структура становништва зависи од наталитета, морталитета и миграционих кретања. Повезаност између поменутих демографских појава и старосне структуре је непосредна, али и узајамна, јер старосна структура има повратно дејство на наталитет, морталитет и миграције. Опадањем стопа наталитета значи и опадање удела младог становништва, што је управо случај са општином Трстеник. Када је фертилитет становништва константно на високом нивоу старосна структура се знатније не мења. Опадање смртности, пре свега код деце и омладине, утиче на пораст удела младих, а тек у наредној фази и на пораст апсолутног броја средовечног и старог становништва.⁷⁵ Механичко кретање становништва је значајан чинилац у старосном саставу становништва. Како у миграционим кретањима највише учествује радно способно становништво, у емиграционим подручјима јавља се проблем радне снаге и слаби репродуктивни потенцијал, док се у имиграционим подручјима подмлађује старосни састав становништва. Овај проблем присутан је у општини Трстеник услед иселјавања младог радно способног становништва.

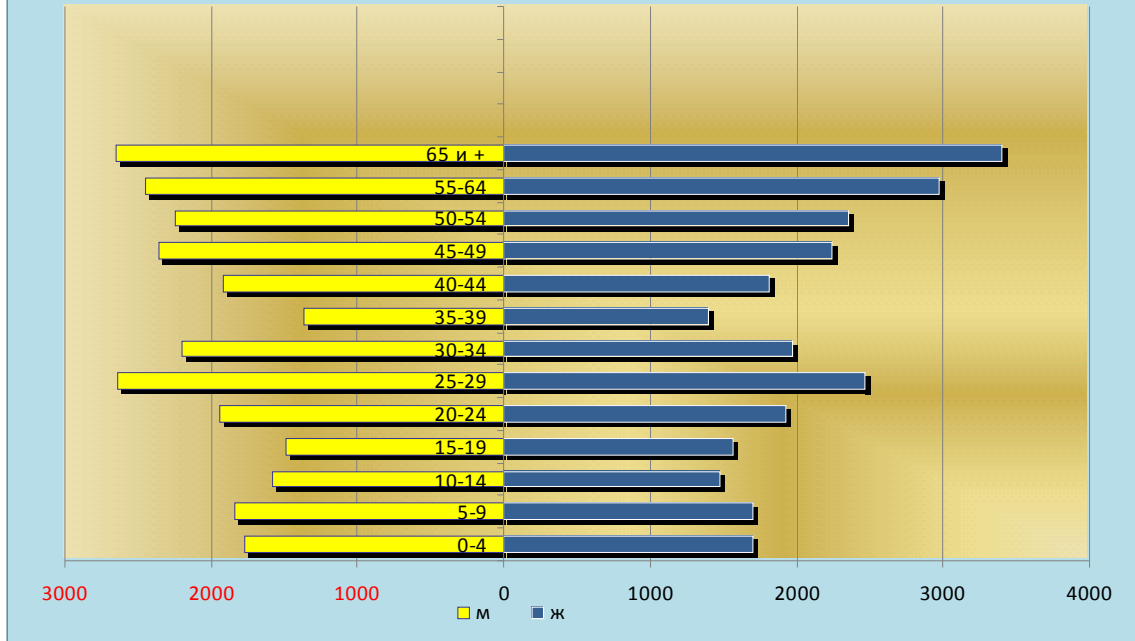
⁷⁴ Попис становништва, домаћинстава и станова у 1991. и 2002. години, Књига 2, РЗС, Београд

⁷⁵ Брезник, Душан: Демографија анализа, методи и модели, Научна књига, Београд, 1988, стр. 302

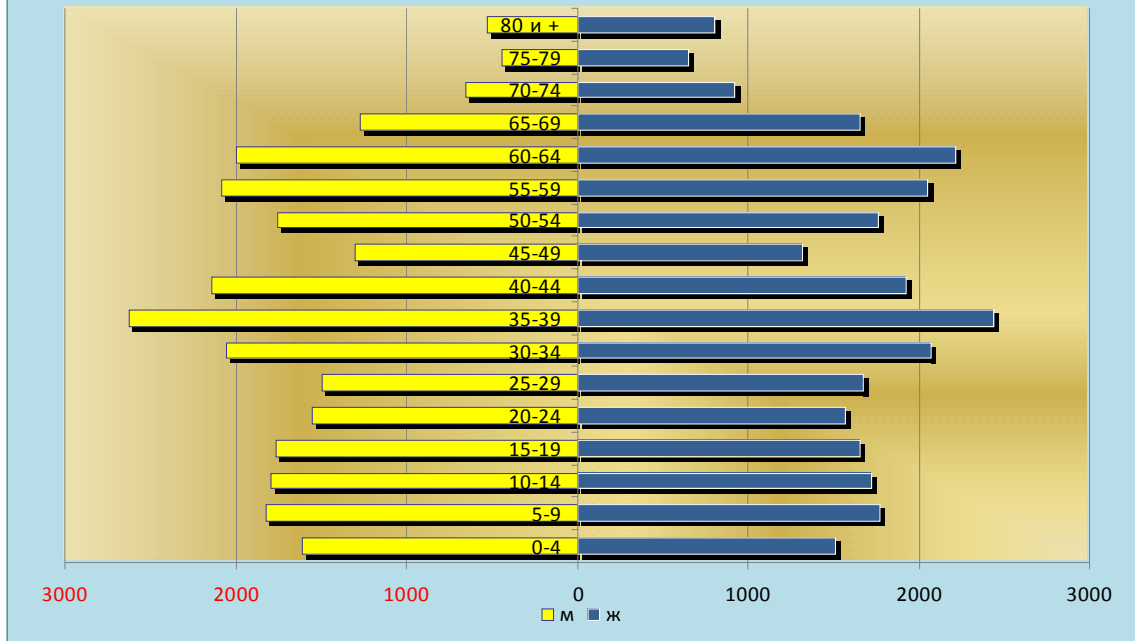
Табела 24. Становништво општине Трстеник по полу и великим старосним групама по попису из 2002. године

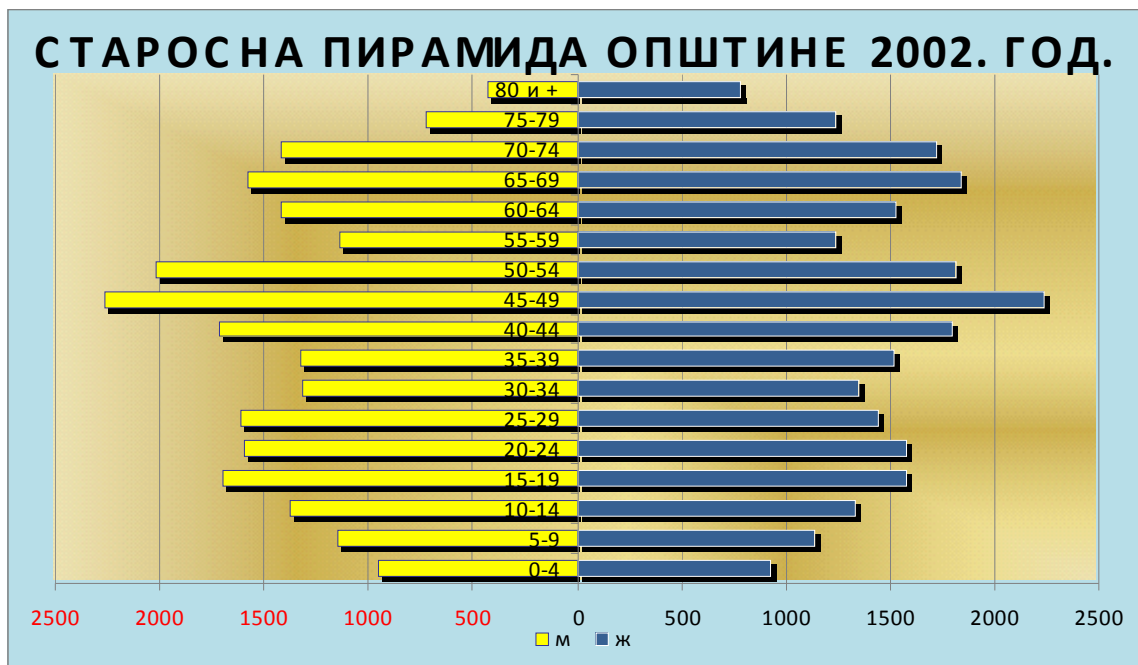
СТАРОСНЕ ГРУПЕ	0 – 19		20 – 39		40 – 59		60 И ВИШЕ		УКУПНО	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Богдање	106	90	126	113	164	151	127	178	523	532
Божуревац	25	20	35	28	49	39	54	61	163	148
Брезовица	71	44	81	74	96	86	80	104	328	308
Бресно поље	78	79	70	85	105	100	92	116	345	380
Бучје	47	49	37	53	51	41	83	97	218	240
В.Дренова	286	252	285	313	400	391	334	458	1.305	1.414
Велуђе	48	45	41	46	45	49	59	84	193	224
Голубовац	31	30	28	37	35	41	40	47	134	155
Г.Омашница	57	56	77	73	81	80	104	137	319	346
Г.Црнишава	39	41	66	47	60	51	54	72	219	211
Г.Дубич	7	8	15	9	11	12	19	28	52	57
Г.Рибник	66	55	74	74	88	85	70	84	298	298
Грабовац	19	10	15	14	18	11	19	19	71	54
Д.Омашница	72	77	78	73	91	73	102	142	343	365
Д.Црнишава	42	36	47	40	69	46	55	75	213	197
Д.Дубич	22	25	28	24	32	22	32	29	114	100
Д.Рибник	65	67	89	79	82	93	63	86	299	325
Дубље	46	56	52	59	74	70	52	83	224	268
Јасиковица	68	74	75	81	76	89	90	117	308	362
Камењача	50	24	36	45	52	45	57	64	195	178
Левићи	12	13	20	14	17	20	29	27	78	74
Лободер	0	0	4	0	0	4	18	27	22	31
Лозна	32	39	58	41	53	43	53	61	196	184
Лопаш	73	77	104	102	110	110	95	129	382	418
М.Дренова	66	62	98	85	93	89	102	140	359	376
М.Сугубина	21	31	32	34	51	44	47	73	151	182
Медвеђа	240	241	297	296	381	362	374	503	1.292	1.402
Мијајловац	48	37	72	44	86	76	80	105	286	262
Милутовац	173	167	209	180	295	265	243	385	920	997
Округлица	22	23	21	33	37	28	42	55	122	139
Осаоница	5	8	5	6	5	4	2	2	17	20
Оџаци	163	165	163	185	224	202	221	239	771	791
Пајсак	4	12	8	9	10	9	12	20	34	50
Планиница	14	24	24	18	24	21	37	36	99	99
Пољна	103	98	149	134	175	155	175	225	602	612
Попина	46	38	48	48	53	40	48	63	195	189
Почековина	93	72	95	96	124	108	109	141	421	417
Прњавор	31	35	29	33	48	41	38	63	146	172
Рајинац	15	10	19	13	30	30	53	63	117	116
Риђевштица	54	67	66	66	56	52	69	85	245	270
Риљац	57	49	79	64	112	103	115	151	363	367
Рујишник	61	55	53	60	80	78	83	89	277	282
Селиште	89	81	98	114	139	122	121	164	447	481
Ст.Трстеник	72	72	83	79	93	101	101	132	349	384
Стопања	140	142	157	165	199	191	124	207	620	705
Страгари	63	66	91	68	89	90	90	107	333	331
Стублица	26	27	28	29	25	29	23	23	102	108
Тоболац	61	49	44	64	63	53	65	86	233	252
Трстеник	2.049	1.968	2.218	2.335	2.657	2.910	1.420	1.623	8.344	8.836
Угљарево	39	47	65	51	70	67	63	76	237	241
Чаири	55	68	57	60	58	63	48	60	218	251
Укупно- општина	5.172	4.981	5.849	5.893	7.135	7.086	5.686	7.241	23.842	25.201

СТАРОСНА ПИРАМИДА ОПШТИНЕ 1981. ГОД.

СТАРОСНА ПИРАМИДА ОПШТИНЕ 1991. ГОД.

Анализом старосних пирамида урађених према резултатима пописа 1981., 1991. и 2002. године уочава се да релативно правилан облик у свом изгледу (пирамидалан) има само пирамида урађена по резултатима пописа 1981. године. Код ње се уочава знатан удео младог и зрелог становништва и најмањи удео старих. То указује да становништво има одлике прогресивног (експанзивно или младо) становништва, са тенденцијом преласка у стагнантно (стационарно или зрело) становништво. Старосна пирамида из 1991. године, а нарочито последња из 2002. године указују на скроз поремећену структуру и указују да је становништво попримило одлике регресивног (констриктивног или старог) становништва.

Од укупног броја становника општине Трстеник, 26,4% чини становништво старо 60 и више година. Учешће младог становништва у укупној популацији је 20,7%, средовечно становништво има удео од 52,9% и то млађе средовечно 23,9% и старије средовечно 29%. Просечна старост трстеничана је 42,2 године, и то жена 43,3 године и мушкараца 41 година.

На основу удела ове три велике старосне групе становништва: младог, зрелог и старог, старосну структуру можемо анализирати на основу различитих типологија тј. класификација.

а) Класификација шведског демографа *Gustava Sundbarga*, укупно становништво дели на три контингента: децу (0 – 14 година), родитеље (15 – 49 година) и прародитеље (50 и више година). На основу ове поделе, он разликује три основна типа старосне структуре: прогресивни, стационарни и регресивни.⁷⁶

⁷⁶ Sundbarg, Bevolkarungsstatistik 1750-1900

Табела 25. Типови становништва по Sundbargовој типологији

Тип становништва	0 – 14 година	15 – 49 година	50 и више година
Прогресивно	40%	50%	10%
Стационарно	26,5%	50,5%	23%
Регресивно	20%	50%	30%

По овој типологији становништво Трстеника 2002. године је имало одлике регресивног становништва, јер свега 14,02% становништва се налази у старосној групи од 0 – 14 година, а чак 38,50% становништва је старије од 50 година.

б) Пољски демограф **Edward Rosset** направио је свој модел класификације становништва, који је засновао на уделу становништва старијег од 60 година у укупној популацији. Према његовој класификацији разликују се четири типа становништва: демографска младост, на прагу старења, у процесу старења и демографска старост.⁷⁷

Табела 26. Типови становништва по Rossetовој типологији

	60 и више година
Демографска младост	мање од 8%
На прагу старења	8 – 10%
У процесу старења	10 – 12%
Демографска старост	12% и више

По Rossetовој типологији становништво Трстеника је демографски старо, јер је 25,84% становништва старије од 60 година.

в) Демографи **Уједињених нација** израдили су класификацију становништва према старости која се заснива на процентуалном уделу старог становништва (65 и више година) у укупној популацији. И овом класификацијом разликују се три типа становништва према старосној структури: младо, зрело и старо.⁷⁸

Табела 27. Типови становништва по типологији УН-а

	65 и више година
Младо	4% и мање
Зрело	4 – 7%
Старо	више од 7%

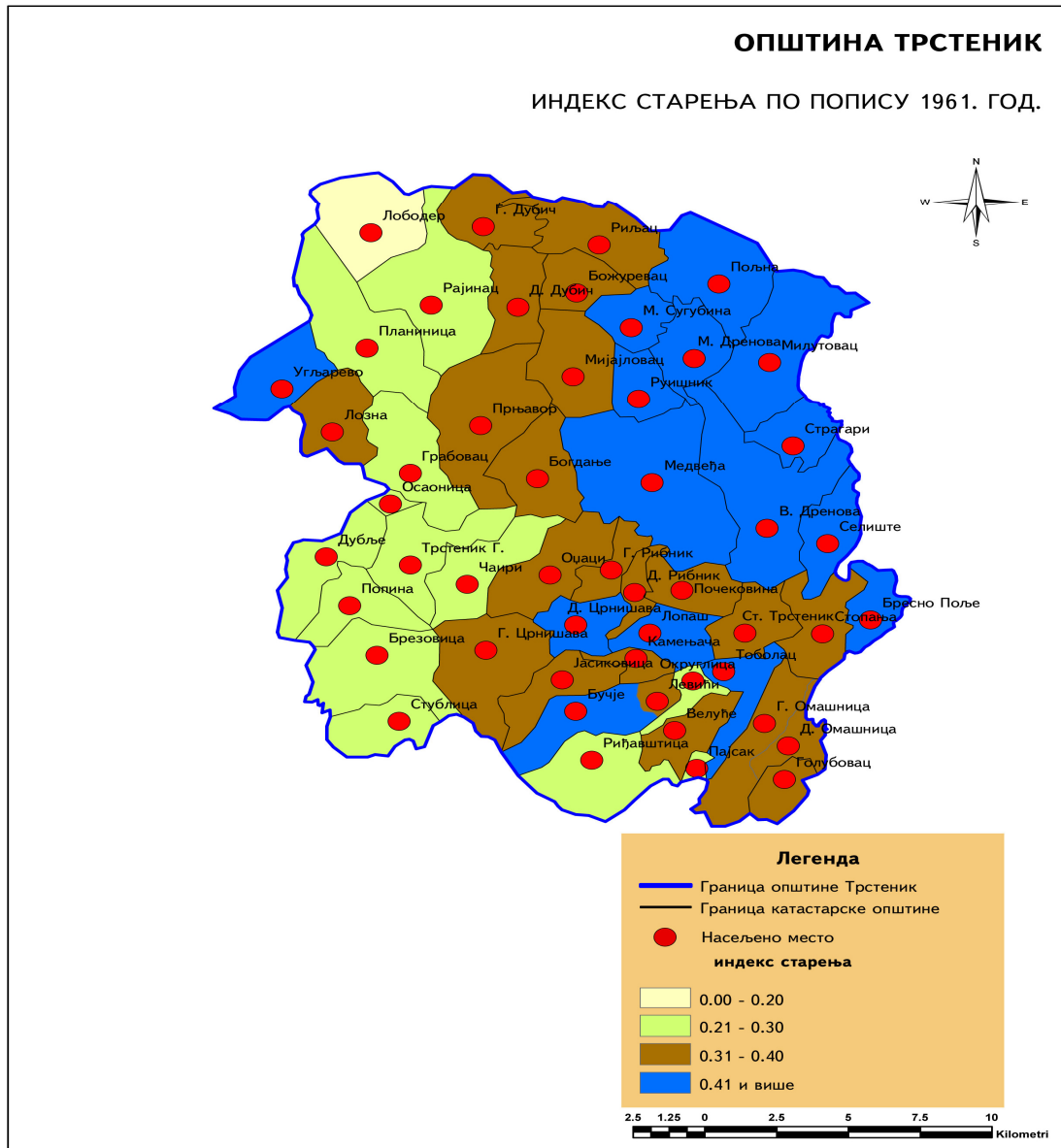
Према типологији УН-а становништво општине Трстеник је старо, јер је чак 19,84% старије од 65 година. Као што се види из напред наведених типологија становништва Трстеника има све одлике старог становништва, што је веома неповољно, јер се његов број константно смањује.

Индекс старења, који представља однос старог и младог становништва, за општину Трстеник има вредност 0,8 или 80%, што указује на изузетно старо

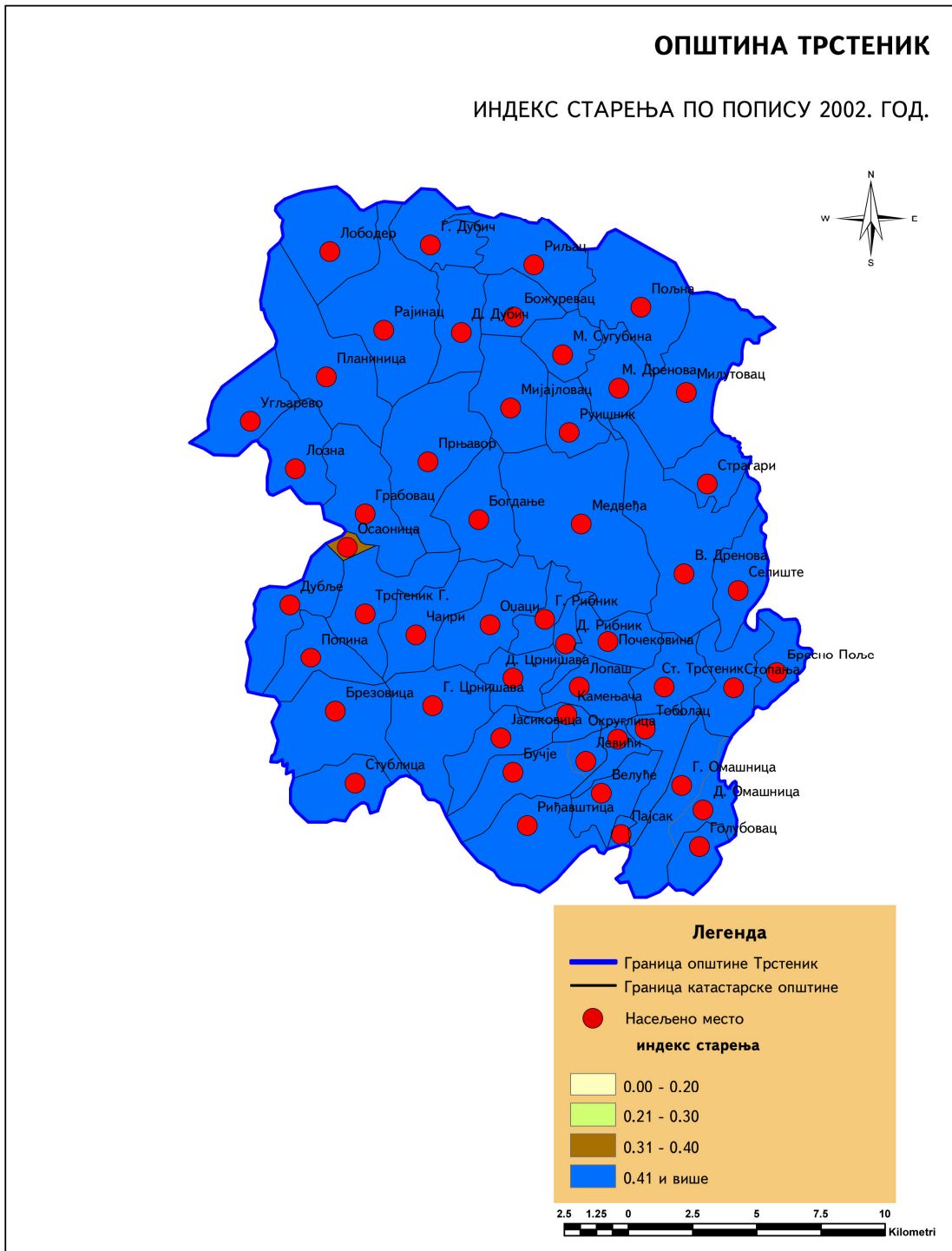
⁷⁷ Россет, Едвард: Процесс старения населения, Статистика, Москва, 1968, стр. 60-61

⁷⁸ United Nations: The Aging of Populations and its Economic and Social Implications, New York, page 7

становништво. Процес старења становништва општине Трстеник интензивирао је од седамдесетих година прошлог века. На основу индекса старења из 1961. године (Карта 10. Индекс старења становништва општине Трстеник по попису из 1961. године) закључујемо да је мање од половине насеља општине било демографски старо, а да су постојала чак и млада насеља (Лободер). Индекс старења из 2002. године (Карта 11. Индекс старења становништва општине Трстеник по попису из 2002. године) нам говори да су у трстеничкој општини сва насеља у дубокој демографској старости.

Карта 10. Индекс старења становништва општине Трстеник по попису из 1961. године

Карта 11. Индекс старења становништва општине Трстеник по попису из 2002. године

7.2. СОЦИО – ЕКОНОМСКЕ СТРУКТУРЕ

7.2.1. ЕКОНОМСКА СТРУКТУРА

Економска структура становништва се може схватити у ужем и ширем смислу. У ужем смислу то је састав становништва према привредним делатностима и занимању. У ширем смислу, економска структура, обухвата још и преглед по сектору власништва, поделу становништва на градско, мешовито и сеоско, домаћинства по извору прихода, величини поседа итд.⁷⁹ Подела укупног становништва према активности врши се према следећој трихотомној класификацији: активна, лица са личним приходима и издржавана лица.⁸⁰ Однос учешћа активних и издржаваних лица директно зависи од полне и старосне структуре, као и од саме економске моћи одређеног подручја. Активно становништво чине лица стара 15 и више година која обављају занимања, као и незапослена лица која траже посао и лица која су привремено прекинула обављање занимања због одслужења војног рока (активна лица која не обављају занимање). Под занимањем се сматра обављање одређених врста послова у циљу стицања средстава за живот.⁸¹ Према попису из 1961. године на простору данашње општине Трстеник било је 31.283 активна становника односно 53,33% укупне популације. Почетком XXI века дошло је до значајних промена у економској структури општине, тако је по попису из 2002. године општина Трстеник имала 23.638 активних становника односно 48,19% укупне популације, док је контингент становништва које обавља занимање износио 19.532 становника или 39,82%.

Табела 28. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво у општини Трстеник по попису из 1961. године⁸²

ОПШТИНЕ	Активно становништво	Лица са личним приходима	Издржавано становништво
Трстеник и Велика Дренова	31.283	570	26.848

Табела 29. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво у општини Трстеник по попису из 2002. године⁸³

НАСЕЉА	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранс.		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Трстеник о.	23.638	19.532	8.714	16.607	84	68	16
Градска	8.242	6.722	3.085	5.812	41	36	5
Остала	15.396	12.810	5.629	10.795	43	32	11

⁷⁹ Бошић, Душан: Демографија са статистиком, Универзитет у Новом Саду, Нови Сад, 1996, стр. 145

⁸⁰ Брезник, Душан: Демографија анализа методи и модели, Научна књига Београд, 1988, стр. 311

⁸¹ Дефиниција Републичког завода за статистику

⁸² Попис становништва 1961, Књига XIV, Активност и делатност, Резултати за насеља, Завод за статистику, Београд, 1965

⁸³ Попис становништва, домаћинстава и станова у 2002. години, Књига 5, РЗС, Београд, 2003

Лица са личним приходом нису у радном односу, али средства за живот обезбеђују од редовних примања, као што су пензија (старосна, инвалидска или породична), прихода од имовине (давање у закуп стана, куће, земље, радње и сл.) или други лични приходи (инвалидна, социјална помоћ, алиментација, стипендија и сл.)⁸⁴ Лица са личним приходом у општини Трстеник, по попису из 1961. године, било је 570 или 0,97% да би број истог становништва по попису из 2002. године био повећан за више од 15 пута и износио 8.714 или 17,76%, што говори о интензивном развоју општине. Издржавано становништво чине лица која немају сопствена средства за живот ни по ком основу, или имају нека незнатна средства, па их већим делом издржавају родитељи, рођаци или друга лица, укључујући и правна лица.⁸⁵ Контингент издржаваног становништва у општини Трстеник по попису из 1961. године износио је 26.848 или 45,77% популације општине, да би четрдесет и једну годину касније тај контингент бројао 16.607 становника или 33,86% популације општине. Укупан број лица на привременом раду или боравку у иностранству из општине Трстеник, по попису из 2002. године износио је 84 или 0,17% популације општине.

Табела 30. Пољопривредно становништво општине Трстеник према активности и полу по пописима из 1961. и 2002. године⁸⁶

		1961.	2002.	
Пољопривредно становништво	свега	45.716	10.822	
	женско	-	5.470	
Активно пољопривредно становништво	свега	31.283	6.891	
	женско	-	3.039	
	индивидуални пољопривредници	свега	-	6.782
		женско	-	3.012
Издржавано пољопривредно становништво	свега	26.798	3.931	
	женско	-	2.431	
	од тога	домаћице	-	603
		деца предшколског узраста	-	698
		ученици основне школе	-	627
		ученици средње школе	-	263
		студенти	-	169
		остало	-	1.571

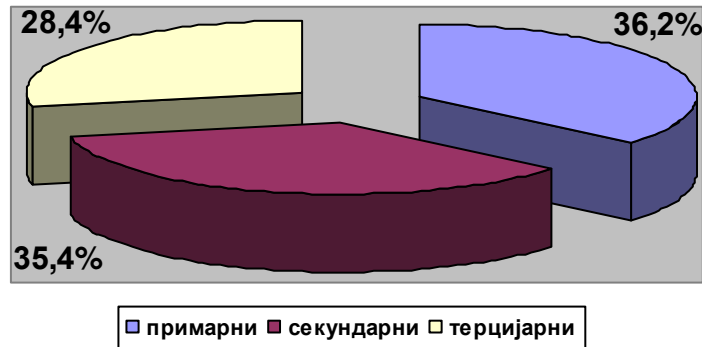
Пољопривредно становништво општине Трстеник по попису из 1961. године бројало је 45.716 становника или 77,94% популације општине, док је број пољопривредног становништва у 2002. години био 10.822 или 22,06% укупне популације. Због индустријализације у наведеном временском интервалу број пољопривредног становништва у општини смањено се за више од три пута. Контингент активног пољопривредног становништва 1961. године бројао је 31.283

⁸⁴ Дефиниција Републичког завода за статистику

⁸⁵ Исто

⁸⁶ Попис становништва 1961, Књига XIV, Резултати за насеља, Завод за статистику, Београд, 1965 и Попис становништва, домаћинстава и станова у 2002. години, Књига 7, РЗС, Београд, 2004

становника или 53,33% популације општине, да би његов број 2002. године износио 6.891 или 14,05% популације општине, односно скоро четири пута мање него 1961. године. Издржаваног пољопривредног становништва у општини Трстеник по попису из 1961. године било је 26.798 или 45,69% популације општине, да би њихов број по попису из 2002. године износио 3.931 или 8,01% популације општине, односно више од пет пута мање него 1961. године. У структури издржаваног пољопривредног становништва доминирају деца предшколског узраста (698), затим ученици основних школа (627), па домаћице (603), ученици средњих школа (263) и студенти (169). Посматрано по секторима делатности највише становника општине Трстеник је запослено у примарном сектору, њих 7.071 или 36,2% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 6.918 становника или 35,4%, док у терцијарном сектору ради 5.543 становника или 28,4% запослених становника општине Трстеник. Јасно се види да је највећи број становника општине Трстеник запослен у пољопривреди и индустрији, махом у "Првој петолетки", док мало мањи број становника ради у просвети, здравству, државној управи, локалној администрацији и другим услужним делатностима.

Графикон 9. Учешће становништва општине Трстеник према привредним делатностима по попису из 2002. године

7.2.2. ОБРАЗОВНА СТРУКТУРА

Образовна структура становништва има велики значај у демографским истраживањима, не само да би се сагледало стање и промене становништва у том погледу, него и ради испитивања утицаја образовног састава становништва на природно кретање становништва, миграције и друге структуре. Може се посматрати као структура према писмености и према завршеном степену формалног образовања.⁸⁷ У нашој земљи писменим се сматрају сва лица стара 10 и више година која су завршила један до три разреда основне школе, као и лица без школе, која су била у стању да напишу и прочитају кратак текст у вези са свакидашњим животом.⁸⁸ Пописом становништва из 1961. године на територији данашње општине Трстеник било је 11.237 неписмених становника или 23,32%

⁸⁷ Ђурђурв, Бранислав: Географија становништва, ПМФ Нови Сад, Нови Сад, 1998, стр. 145

⁸⁸ Дефиниција Републичког завода за статистику

становништва старог 10 и више година. Број неписмених жена био је 6,5 пута већи него број неписмених мушкараца. У старосној структури доминирали су неписмени из старосне групе 35 – 64 година. Четрдесет и једну годину касније, односно по попису становништва из 2002. године, у општини Трстеник се запажа знатно већа писменост тј. евидентирано је 2.202 неписмене особе, или 4,9% становништва старог 10 и више година. Оно што је забрињавајуће је чињеница да и даље постоји изразита разлика између писмености жена и мушкараца. Удео жена у неписменој популацији је 91% у односу на 9% мушкараца. Поражавајући проценат учешћа жена у популацији неписмених, тумачимо, патријархалним васпитањем и чињеницом да је до средине XX века већа пажња поклањана мушкој деци. Просторна дистрибуција неписмених такође се разликује, па тако на територији града живи 217 неписмених лица (25 мушкараца и 192 жене), а у сеоским срединама живи 1.985 неписмених (173 мушкараца и 1.812 жена). У погледу старосне структуре, по попису из 2002. године, највећи број неписменог становништва трстеничке општине старији је од 60 година. Школска спрема је нешто ближи показатељ стања образовне структуре становништва. Подаци о школској спреми односе се на највишу завршену школу, односно врсту школе чијим је завршавањем лице стекло највиши степен образовања. Одговор на питање о школској спреми није прикупљан за децу предшколског узраста и ученике основне школе.⁸⁹ По попису из 1961. године укупан број становника без школске спреме на простору данашње општине Трстеник износио је 19.918 или 41,33% становништва старијег од 15 година. По овом попису највећи број становника општине Трстеник је имао завршено 1 – 3 разреда основне школе – 24.068 или 49,95% популације старије од 15 година. За њима је следила популација која је имала завршено потпуно основно образовање – 1.757 (3,64%) и средње образовање у двогодишњем и трогодишњем трајању – 1.246 (2,58%). Средње стручно образовање имало је завршено 614 становника (1,27%) а гимназије 299 (0,62%). Најмање је било високообразованих, и то са звршеним факултетом – 145 (0,30%) и вишом школом – 98 (0,20%). Резултати пописа из 2002. године показују знатно бољу слику по школским квалификацијама. Тако је укупан број становника без школске спреме износио 3.228 или 7,65% популације старије од 15 година, што представља пет пута већи напредак! Удео становништва са непотпуном основном школом износио је 8.990 или 21,32%. Са потпуним основним образовањем било је 10.007 или 23,73% становништва. Удео женског становништва које има непотпуно или потпуно основно образовање и овде је већи у односу на мушко становништво. По попису из 2002. године највећи број трстеничана је имао завршено средње образовање, њих 15.669 или 37,16%. У овој категорији се запажа нешто блажа диспропорција између мушке и женске популације (54,87% мушкараца према 45,13% жена). Најмањи удео становништва према стручној спреми у општини Трстеник био је са вишим и високим образовањем. Са вишим образовањем било је 2.025 становника или 4,80%, док је са високим било 1.593 становника или 3,77%.

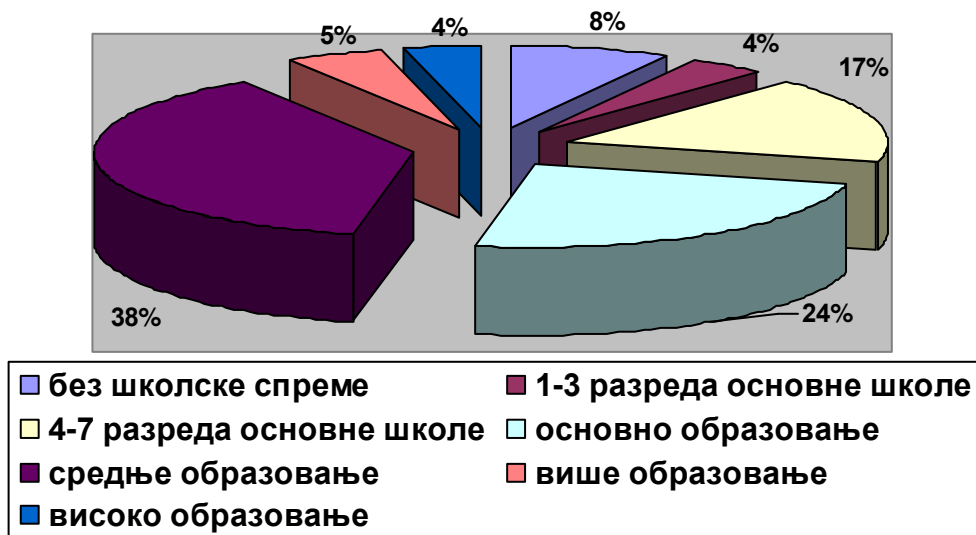
⁸⁹ Исто

Табела 31. Становништво општине Трстеник старо 15 и више година према школској спреми по пописима из 1961. и 2002. године⁹⁰

		1961.	2002.
УКУПНО		48.183	42.166
без школске спреме	свега	19.918	3.228
	неписмени	-	2.182
1 – 3 разреда основне школе	свега	24.068	1.808
	неписмени	-	20
4 – 7 разреда основне школе		-	7.182
основно образовање		1.757	10.007
средње образовање	свега		15.669
	стручне школе у двогодишњем и трогодишњем школовању	1.246	7.548
	гимназија	299	1.399
	средње стручне школе	614	6.278
	средње усмерено образовање	-	194
	школе за специјализацију	-	250
више образовање		98	2.025
високо образовање		145	1.593
непознато		38	654

Највећи број становника општине Трстеник са средњом стручном спремом последица је постојања индустријског предузећа "Прва петолетка" у које је запошљавано највећим делом становништво са производним занимањима. Техничка школа у Трстенику има дугу традицију школовања ученика за металска занимања (у трећем степену то су металобрусач, металостругар, машинбравар, механичар хидраулике и пнеуматике итд., а у четвртом то су машински техничар, техничар нумеричких машина, техничар хидраулике и пнеуматике итд.) са којима су свршени ученици могли да пронађу посао у фабрици. Подаци о школској спреми нам управо указују на ту појаву јер је средње образовање у трајању од две и три године завршило 7.548 становника, а у трајању од четири године 6.278 становника. Од овог броја мали број се одлучио да настави школовање на вишим школама и факултетима, већ је одмах засновао радни однос у "Првој петолети". Овој групи донекле можемо прикључити и матуранте гимназије који нису успели да упишу или окончају студије а којих је у трстеничкој општини 1.399.

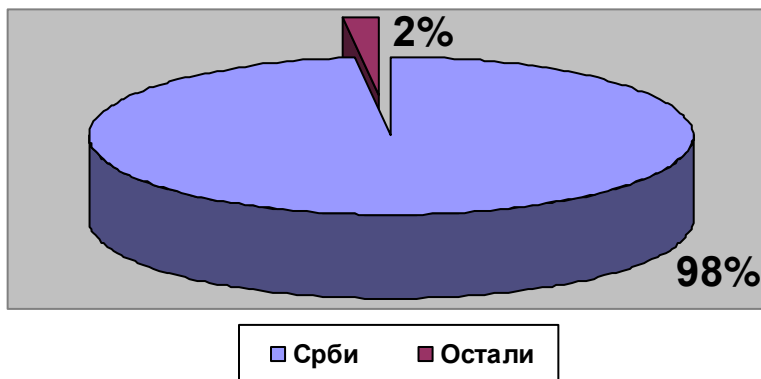
⁹⁰Попис становништва 1961, Књига VIII, Писменост, школска спрема и квалификације, Резултати за насеља, Завод за статистику, Београд, 1965 и Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 4, РЗС, Београд, 2003

Графикон 10. Образовна структура становништва општине Трстеник по попису из 2002. године

7.2.3. ЕТНИЧКА СТРУКТУРА

Хомогеност је главна одлика етничког састава становништва трстеничког краја. Посматрано по пописима, упркос паду броја српске популације присутно је њено повећање у укупној популацији (1981. године – 51.236 или 95,6% популације општине, 1991. године – 53.154 или 96,8% и 2002. године – 48.060 или 98% популације општине). Удео осталих националности је готово занемарљив и варира од пописа до пописа тако да је по последњем попису из 2002. године Рома било 191 или 0,38%, Црногораца 153 или 0,31% и Југословена 84 или 0,17%. Од националних мањина присутни су још: Македонци, Горанци, Хрвати, Бугари, Румуни... Распадом бивше СФР Југославије запажа се смањење броја становника који се изјашњавају као Југословени.

Графикон 11. Етничка структура становништва општине Трстеник по попису из 2002. године

Табела 32. Етничка структура становништва општине Трстеник по пописима из 1981, 1991. и 2002. године⁹¹

Национална припадност	Број становника		
	1981.	1991.	2002.
Срби	51.236	53.154	48.060
Роми	249	-	191
Црногорци	308	408	153
Југословени	851	640	84
Македонци	71	100	51
Горанци	-	-	43
Хрвати	76	-	32
Бугари	20	29	16
Румуни	469	-	9
Мађари	16	14	8
Словенци	18	-	7
Муслимани	70	55	6
Руси	3	-	4
Немци	5	-	3
Чеси	5	-	3
Словаци	6	-	2
Буњевци	-	-	1
Остали	49	7	14
Неизјашњени и неодређени	81	-	177
Регионална припадност	14	-	11
Непознато	23	466	168
УКУПНО	53.570	54.873	49.043

7.2.4. КОНФЕСИОНАЛНА СТРУКТУРА

Становништво општине Трстеник је конфесионално хомогено. Конфесионална хомогеност је условљена развојем друштва у целини и историјским догађајима. Већину становништва чине представници православне конфесије са 98% учешћа по попису из 2002. године.⁹² Незнатно је учешће других конфесија у укупној популацији трстеничке општине.

У структури према матерњем језику на простору општине Трстеник доминира српски језик јер се приликом пописа за њега изјаснило чак 99,25% укупног становништва општине.⁹³

⁹¹ Попис становништва, домаћинства и станова у 1981, 1991. и 2002. години, Књига 1, РЗС, Београд

⁹² Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 3, РЗС, Београд

⁹³ Исто

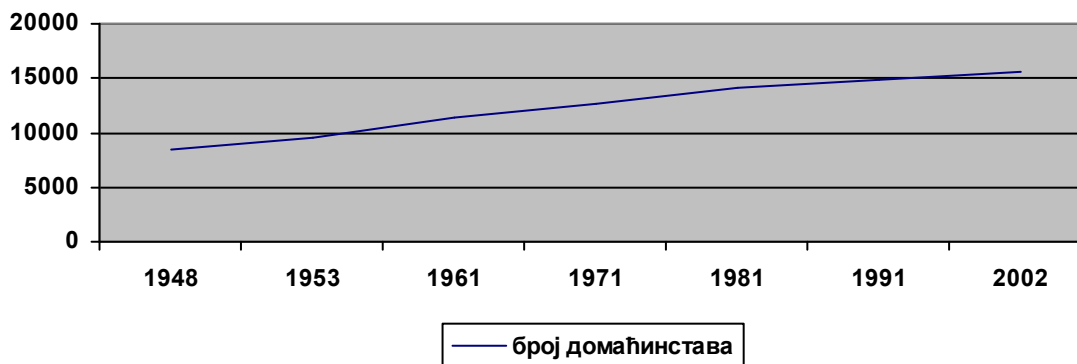
VIII ДЕМОГРАФСКИ АСПЕКТИ ПОРОДИЦЕ И ДОМАЋИНСТАВА

8.1. КРЕТАЊЕ УКУПНОГ БРОЈА ДОМАЋИНСТАВА

Током посматраног периода (1948-2002. година) учава се константан раст броја домаћинства на подручју трстеничке општине. Максималан број домаћинства забележен је по попису из 2002. године 15.600, што је за 85,8% више него 1948. године када их је било 8.395.

Табела 33. Кретање броја домаћинства општине Трстеник од 1948. до 2002. године⁹⁴

Година	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Број домаћинства	8.395	9.475	11.361	12.712	14.043	14.906	15.600
Базни индекс	100	112,9	135,3	151,4	167,2	177,5	185,8
Ланчани индекс	100	112,9	119,9	111,9	110,4	106,1	107,6

Графикон 12. Кретање броја домаћинства општине Трстеник од 1948. до 2002. године

Посматрано по међупописним периодима, апсолутни број домаћинства се у општини Трстеник најдинамичније променио од 1953. до 1961. године, када је број повећан за 1.886 домаћинства. Бржи пораст домаћинства у овом периоду у складу је са популационим развитком као и са нагом индустријализацијом. У периоду од 1948. до 1991. године, број домаћинства сразмерно расте са растом броја становника, док се у последњој декади тај тренд мења јер број становника опада а број домаћинства и даље је у порасту.

⁹⁴ Попис становништва, домаћинства и станова у 2002. години, Књига 10, РЗС, Београд, 2004

Табела 34. Кретање броја домаћинстава општине Трстеник од 1948. до 2002. године

НАСЕЉА	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Богдање	212	227	269	293	301	311	351
Божуревац	85	87	92	100	102	96	93
Брезовица	148	161	181	198	215	199	204
Бресно поље	171	175	177	179	185	180	174
Бучје	141	130	86	98	136	139	125
Велика Дренова	668	684	778	815	798	776	812
Велуће	85	84	99	109	116	111	119
Голубовац	70	81	89	91	94	88	78
Г.Омашница	175	183	201	198	191	184	194
Г.Црнишава	116	123	134	122	136	119	117
Г.Дубич	56	58	66	57	50	42	35
Г.Рибник	92	103	121	133	144	136	153
Грабовац	130	139	204	325	437	32	39
Д.Омашница	179	185	208	224	218	214	215
Д.Црнишава	90	102	121	139	126	135	126
Д.Дубич	61	65	66	67	64	61	70
Д.Рибник	81	71	101	109	152	157	197
Дубље	133	111	146	142	150	147	148
Јасиковица	164	182	204	193	186	194	177
Камењача	87	103	120	117	109	104	103
Левићи	25	37	107	102	47	44	45
Лободер	64	68	75	68	59	50	34
Лозна	73	77	95	96	112	108	144
Лопаш	182	196	228	247	258	251	257
Мала Дренова	171	179	202	212	204	177	220
Мала Сугубина	96	98	110	119	110	101	91
Медвеђа	708	735	825	828	836	813	840
Мијајловац	138	147	165	166	158	154	181
Милутовац	454	492	548	573	573	564	539
Округлица	72	72	76	77	85	76	86
Осаоница	2	2	3	4	3	3	13
Оџаци	271	284	360	412	449	444	478
Пајсак	26	27	33	31	35	32	24
Планиница	59	64	81	84	80	74	63
Пољна	313	313	347	346	349	321	325
Попина	86	93	113	115	132	140	129
Почековина	165	181	222	256	217	234	259
Прњавор	52	59	88	110	114	102	102
Рајинац	94	97	113	121	113	105	98
Риђевштица	148	167	192	182	173	152	139
Риљац	204	200	238	253	244	240	228
Рујишник	136	141	148	151	142	137	139
Селиште	205	217	232	246	259	260	241
Стари Трстеник	150	165	190	208	218	205	223
Стопања	247	278	308	320	349	377	361
Страгари	155	169	183	213	186	166	225
Стублица	49	57	57	61	61	54	53
Тоболац	122	122	141	143	140	144	144
Трстеник	879	1.576	2.274	3.110	4.247	5.719	6.079
Угљарево	95	96	125	127	146	144	170
Чаири	10	12	19	27	34	90	140

8.2. ПРОМЕНЕ У СТРУКТУРИ И ВЕЛИЧИНИ ДОМАЋИНСТАВА

Структура домаћинстава према броју чланова показује колико има самачких, двочланих, трочланих и домаћинстава са већим бројем чланова, као и према поседовању пољопривредног газдинства. Под домаћинством са газдинством подразумевамо свако домаћинство које користи најмање 10 ари обрадивог земљишта, а поседује одређени број стоке, живине или кошница.

Табела 35. Кретање просечног броја чланова домаћинства општине Трстеник од 1948. до 2002. године

Година	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Прос.број чланова	5,17	4,91	4,32	3,98	3,81	3,68	3,32

У односу на укупан број домаћинстава који у посматраном периоду (1948-2002) има тренд раста, просечна величина домаћинства има супротан тренд, односно долази до смањења просечне величине домаћинства. Просечан број чланова домаћинстава за читав период износи 4,17. Међутим та вредност је имала знатан пад од 1948. године. Тада је просечна величина домаћинства износила 5,17 и пала је на 3,32 члана по последњем попису. Најинтензивније смањење просечног броја чланова домаћинстава је било у међупописним периодима 1953-1961. и 1991-2002. година. Ниска стопа наталитета, негативни природни прираштај, смањена стопа нупцијалитета, повећана стопа диворцијалитета, изражене миграције селоград само су неки од разлога опадања просечног броја чланова домаћинстава.

Табела 36. Пољопривредна и остала домаћинства према броју чланова на територији општине Трстеник по попису из 2002. године⁹⁵

Број чланова домаћинства	Пољопривредна	Остала	УКУПНО
1	1.115	1.661	2.776
2	2.203	1.536	3.739
3	1.312	1.539	2.851
4	1.192	2.105	3.297
5	997	397	1.394
6	887	123	1.010
7	337	19	356
8	128	6	134
9	26	1	27
10 и више	16	-	16
УКУПНО	8.213	7.387	15.600

⁹⁵ Попис становништва, домаћинстава и станова у 2002. години, Књига 11, РЗС, Београд, 2004

На територији општине Трстеник највећи број домаћинстава је са два члана (3.739 или 23,9%), затим следе домаћинства са четири члана (3.297 или 21,1%), три члана (2.851 или 18,3%) и самачка домаћинства (2.776 или 17,8%). Са пет чланова у општини има 1.394 домаћинства или 8,93%, са шест чланова 1.010 домаћинстава или 6,47%, са седам чланова 356 домаћинстава или 2,28%, са осам 134 или 0,85%, са девет 27 домаћинстава или 0,17% док са десет и више чланова у општини Трстеник има само 16 домаћинстава или 0,10% свих домаћинстава општине. Однос између пољопривредних и осталих домаћинстава је 52,64% према 47,36%. Велика заступљеност самачких домаћинстава, пре свега у руралним деловима општине, последица је велике емиграције и демографског старења села општине Трстеник. Приметно је да су домаћинства која броје од једног до четири члана карактеристична за градску средину, док су домаћинства од пет и више чланова редовна појава у сеоским срединама.

Табела 37. Породице према типу, броју деце и укупном броју деце млађе од 25 година општине Трстеник по попису из 2002. године⁹⁶

	укупно	без деце	1	2	3	4	5 и више	породице са децом млађом од 25 год.	деца млађа од 25 год.
Трстеник	14.879	5.534	4.327	4.439	473	49	3	7.460	12.348
брачни пар без деце	5.534	5.534	-	-	-	-	-	-	-
брачни пар са децом	7.799	-	3.264	4.068	422	42	3	6.492	10.971
мајка са децом	1.159	-	814	309	33	3	-	726	1.023
отац са децом	387	-	249	116	18	4	-	242	354

Према попису из 2002. године у општини Трстеник живело је 14.879 породица. Највећи је број потпуних породица, тј. породица које чине оба родитеља са децом, и има их 7.799 или 52,41% свих породица. Брачних парова без деце је 5.534 или 37,19%. Непотпуних породица, које чине један родитељ са дететом или децом, има 1.546 (10,39%), од тога 1.159 (7,78%) су мајке са децом, а 387 (2,61%) су очеви са децом. Промене у породици указују да се патријархална схватања мењају у погледу броја деце, тако да највише породица имају двоје деце, њих 4.439 или 29,83% свих породица. За њима следе породице са једним дететом – 4.327 или 29,08% и породице са троје деце – 473 или 3,17% свих породица. Четворо деце има 49 породица или 0,32%, док петоро и више деце имају само три породице или 0,02% свих породица на подручју општине Трстеник. Укупан број деце млађе од 25 година у општини Трстеник износи 12.348, док број породица са децом млађом од 25 година износи 7.460. Поменуте промене у структури домаћинства и породице указују да традиционална схватања постепено уступају своје раније доминантно

⁹⁶ Попис становништва, домаћинстава и станова у 2002. години, Књига 17, РЗС, Београд, 2004

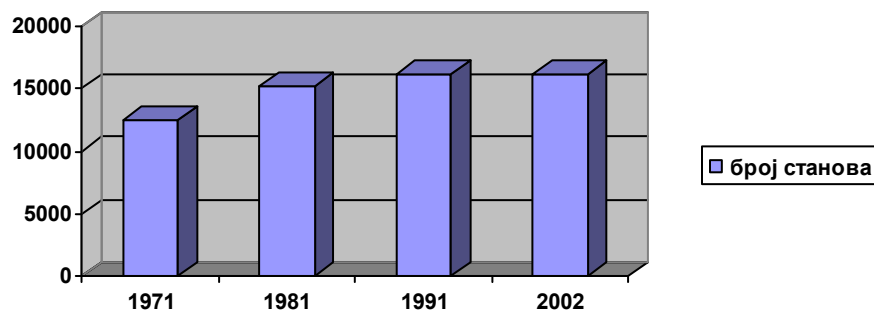
место савременим схватањима о породици у погледу броја чланова. Тај процес је захватио и урбане и руралне средине Србије, тако да ни општина Трстеник није изузетак.

8.3. ДЕМОГРАФСКИ АСПЕКТИ СТАНОВАЊА

На територији општине Трстеник до 1971. године изграђено је 12.483 станова, да би се тај број у 2002. години повећао за 3.690, односно за 29,5%. У свим насељима највећи је удео двособних, затим следе трособни, четворособни и вишесобни станови. Сви су они добро комунално опремљени. Укупан број станова у општини Трстеник по попису из 2002. године био је 16.173, што је нешто више од укупног броја домаћинстава (15.600), односно на једно домаћинство долазило је 1,03 станова.

Табела 38. Кретање броја станова у општини Трстеник од 1971. до 2002. године⁹⁷

Година	1971.	1981.	1991.	2002.
Број станова	12.483	15.227	16.163	16.173
Базни индекс	100	122	129,4	129,5
Ланчани индекс	100	122	106,1	100,1

Графикон 13. Кретање броја станова у општини Трстеник од 1971. до 2002. године

Урбанистичким плановима је покривено уже градско подручје. За сеоска подручја не постоје урбанистичка решењама и већа насељена места су се проширивала спонтано поред магистралних и регионалних путева. Откуп друштвених станова и лоша економска ситуација утицали су на лоше одржавање

⁹⁷ Попис становништва, домаћинстава и станова у 2002. години, Књига 10, РЗС, Београд, 2004

постојећег стамбеног фонда, тако да су фасаде, кровови и посебно зелене површине око стамбених зграда у лошем стању. Према броју станова и домаћинстава, учинило би се да становници трстеничке општине немају стамбених проблема, али има доста празних и напуштених кућа, доста објеката који се користе повремено и доста младих парова без решеног стамбеног питања.⁹⁸

Квалитет становања није се побољшавао. Смањењем броја становника повећавала се површина стамбеног простора по глави становника. Од могућих благодети цивилизације, становници трстеничке општине користе:

- 100% имају приступ електричној мрежи,
- 70% имају фиксне телефонске прикључке и осим појединих брдовитих села, територија је покривена мобилном телефонијом,
- воду из градског водовода, који је стално под контролом, али са повременим лошим квалитетом воде за пиће, користи око 16.000 (32%) становника. Око 3.800 (8%) становника користи воду доброг квалитета из сеоских водовода, око 14.200 (29%) становника користи воду из сеоских водовода који захтевају реконструкцију, а око 15.000 (31%) становника је без водовода и упућено је на сопствена решења,
- прикључке за канализацију имају становници из градског подручја и око 100 домаћинстава из Велике Дренове (35%). Остали становници испуштају комуналне отпадне воде у септичке јаме или директно у водотокове и канале за одвод атмосферских вода,
- организованим прикупљањем комуналног чврстог отпада обухваћена су сва домаћинства са градског подручја и један део домаћинстава из сеоских средина (60%).

⁹⁸ Општина Трстеник: Стратегија одрживог развоја општине Трстеник 2010-2020. година, Стална конференција градова и општина, 2009, стр. 14

Табела 39. Кретање броја станова у општини Трстеник од 1971. до 2002. године

НАСЕЉА	1971.	1981.	1991.	2002.
Богдање	291	352	327	323
Божуревац	100	126	97	101
Брезовица	198	232	226	216
Бресно поље	179	214	199	197
Бучје	98	166	155	142
Велика Дренова	809	999	940	818
Велуће	109	123	111	120
Голубовац	91	96	105	79
Горња Омашница	195	253	207	197
Горња Црнишава	122	152	133	124
Горњи Дубич	57	58	43	42
Горњи Рибник	133	150	136	151
Грабовац	316	389	34	42
Доња Омашница	224	231	251	241
Доња Црнишава	137	140	162	151
Доњи Дубич	67	77	75	63
Доњи Рибник	106	163	169	202
Дубље	142	166	158	165
Јасиковица	193	225	216	189
Камењача	117	128	122	114
Левићи	102	67	61	52
Лободер	68	66	56	53
Лозна	95	132	127	153
Лопаш	247	281	277	260
Мала Дренова	209	260	199	220
Мала Сугубина	116	117	115	100
Медвеђа	812	1.006	1.060	989
Мијајловац	165	181	166	189
Милутовац	560	679	701	589
Округлица	77	97	91	86
Осаоница	3	3	3	11
Оџаци	404	482	470	490
Пајсак	31	50	38	28
Планиница	82	81	75	79
Пољна	344	431	351	367
Попина	113	141	147	145
Почековина	253	244	235	251
Прњавор	107	126	134	99
Рајинац	117	137	123	111
Риђевштица	182	192	173	158
Риљац	253	262	243	239
Рујишник	151	165	150	139
Селиште	246	330	334	252
Стари Трстеник	208	252	218	224
Стопања	318	357	416	414
Страгари	213	221	182	255
Стублица	61	76	69	59
Тоболац	143	164	203	140
Трстеник	2.961	4.007	5.611	6.011
Угљарево	127	145	171	184
Чаири	31	35	98	149

IX ДЕМОГРАФСКЕ ПОЈАВЕ И ПРОЦЕСИ

Садашње демографске прилике у општини Трстеник израз су демографских промена у прошлости, посебно у другој половини XX века, на које су осим општих развојних чинилаца и услова деловали и многи специфични фактори (привредни, социјални, здравствени, политички). Оне су, такође, и последица деловања краткорочних промена на многим подручјима друштвене делатности који утичу на развој становништва (подручје запослености, стамбене изградње, услужних делатности, здравствене заштите, социјалних услова). Садашњи развој становништва општине Трстеник (укупног и структурног) чини дугорочну одредницу будућих демографских појава и процеса у укупном становништву и његовим демографским структурама, нарочито у старосно – полној структури.

9.1. ПРОЦЕСИ У ТРАНЗИЦИЈИ ПРИРОДНОГ ОБНАВЉАЊА СТАНОВНИШТВА

9.1.1. ПРОЦЕС ДЕПОПУЛАЦИЈЕ

Процес укупне депопулације, уз процес старења становништва главни су процеси који обележавају демографске промене у општини Трстеник. Модел по којем се одвијао процес депопулације у општини Трстеник можемо поделити у три фазе. У првој фази укупан број становника почиње опадати искључиво због иселјавања, док је природни прираштај још увек позитиван па је као такав успоравао интензитет депопулације. У другој фази процес укупне депопулације се појачава услед природне депопулације којој треба додати и негативни миграциони салдо. Трећу фазу, такође, карактерише негативни миграциони салдо и природна депопулација услед чега се наставља процес укупне депопулације уз истовремено интензивирање старења становништва. Први индикатор демографских промена у одређеном временском периоду чине промене у укупном броју становника. Подаци за општину Трстеник нам указују да се број становника стално повећавао до 1991. године, међутим то повећање је праћено и сталним успоравањем стопе годишњег пораста становништва. Пописом из 2002. године први пут је у општини Трстеник регистрован мањи број становника што упућује на процес депопулације. Резултати пописа из 2002. године потврдили су процене да се деведесетих година прошлог века одвијао процес депопулације у целој републици а самим тим и у општини Трстеник. Треба истаћи и то да је међупописни период 1991 – 2002. година први међупописни период после Другог светског рата, у којем је у општини Трстеник забележена укупна депопулација, смањење укупног броја становника. Узроци настале укупне депопулације у општини Трстеник су бројни и дуготрајни, а у последње две деценије и специфични. Међу главним дугорочним узроцима су

опadaње наталитета и специфичних стопа фертилитета (које је изражено у последње четири деценије) и не нарочито изражена али дуга емиграција. Током деведесетих година прошлог века из трстеничког краја било је жртава у рату у окружењу и емиграција због лоше економске ситуације. Управо током ових година природна депопулација и негативан миграциони салдо преко својих компонената (пад наталитета, пораст морталитета, већи број одсељених него досељених) су изазвале појаву укупне депопулације. Тај процес како показују подаци, није привремена појава, већ стална и траје већ двадесет година. Анализирајући опадање броја становника општине Трстеник у периоду 1991 – 2010. година закључујемо да у процесу укупне депопулације учествује природно смањење становништва и негативан миграциони салдо. Природно кретање становништва у општини Трстеник у наведеном периоду обележава природно смањење (које је нарочито изражено од 1997. до 2010. године). Природно смањење становништва Трстеника, као израз негативног природног прираштаја имаће у следеће две до три деценије тенденцију повећања. То је условљено досадашњим демографским и друштвеним одредницама у репродукцији становништва општине Трстеник: променама у укупном броју жена у фертилном периоду, променама у старосној структури фертилног контингента женског становништва и променама у специфичним стопама фертилитета према старости. Ако се у наредном периоду настави пад наталитета, природан пад становништва неће се само наставити већ ће и порастати, будући да ће број умрлих у односу на број рођених, под утицајем појачаног старења становништва, даље расти.

9.1.2. ПРОЦЕСИ И ПРОМЕНЕ КОД ПРИРОДНОГ КРЕТАЊА СТАНОВНИШТВА

Битан фактор смањивања стопа укупног пораста становништва у општини Трстеник био је смањивање стопа природног прираштаја. Његово смањивање је дуготрајан и поступан процес, и то у нормалним условима, када на развој становништва не делују екстерни фактори, односно када се убрзање смањивања наталитета не догађа под утицајем недемографских чинилаца. Након Другог светског рата, односно након раздобља повећања наталитета до 1954. године, следи стална тенденција смањивања наталитета у општини Трстеник. До мањих осцилација долазило је у појединим краћим раздобљима, зависно од специфичних услова, демографских и недемографских (привредни, политички, социјални, психолошки) који су повремено у последњих педесетак година, условљавали убрзано или успорено смањивање наталитета. Промене у природном кретању становништва општине Трстеник можемо разматрати у два карактеристична периода. У првом периоду реч је о повећању природног прираштаја, а у другом о природном смањењу или природној депопулацији. Први период је трајао од 1950. до 1990. године, а други од 1991. до 2010. године. Први период карактерише пад наталитета, пораст морталитета уз истовремени пад природног прираштаја. Такође, и општа стопа фертилитета је смањена. Општа стопа морталитета бележи смањење између 1950. и 1965. године пре свега због смањења стопа морталитета одојчади и мале деце, а затим, следи њен поступни пораст услед старења становништва и продужетка живота. У оквиру смањења наталитета и морталитета у Трстенику су

деловали општи и специфични фактори. Од друштвених чинилаца најприсутнији су привредни, социолошки, психолошки, политички и други. Упоредо са њима прелази се са традиционалног типа породице у модеран тип породице. Долази до модернизације друштва – индустријализација, урбанизација, ширење образовања, ширење здравствене заштите, што све условљава смањивање наталитета. Жене су образованије, ангажоване ван куће и у непољопривредним делатностима. Осим општих на територији општине Трстеник деловали су и многи специфични фактори: исељавање млађих људи, губици у људству нарочито у Другом светском рату, модел индустријализације са нагласком на металску индустрију (што је убрзало исељавање из села и из пољопривреде), аграрна политика која није подстицала остајање младих на селу, популациона политика није постојала ни у једној од могућих варијанти. Једини чиниоц који се супростављао смањивању наталитета у општини Трстеник између 1955. и 1990. године било је досељавање у Трстеник из других крајева Србије због запошљавања и бољег живота. Од 1991. до 2010. године у Трстенику долази до природне депопулације. Општа стопа наталитета креће се испод 10‰, а општа стопа морталитета се повећала преко ове вредности. Јако природно смањење у апсолутном и релативном износу нарочито је изражено у првој деценији XXI века. Стопе природног прираштаја у овом периоду су за готово три пута ниже него у последњој деценији XX века. И у наредном периоду се очекује даљи пад наталитета и природно смањење становништва због чињенице да између 2000. и 2020. године у средишњи репродуктивни период улазе генерације рођене осамдесетих и деведесетих година XX века. Битни фактори који су утицали на природно смањење становништва током овог периода у Трстенику су: убрзано смањивање стопа природног прираштаја, ратови у окружењу, наставак исељавања младих људи, санкције међународне заједнице, повећање незапослености, економска криза, привредна релација.

9.2. ПРОЦЕС СТАРЕЊА СТАНОВНИШТВА

Попис становништва из 2002. године показује нам да су се наставиле дотадашње промене у старосно – полној структури становништва општине Трстеник јер су оне у складу са демографским законитостима и директна су последица динамике компонената укупног кретања становништва (природног и механичког). У структури према полу и даље је нешто већи удео жена у укупном становништву (51,5%). Вишак жена концентрисан је и даље се повећава у старосној доби преко 50 година, што је иначе општа појава у земљама у посттранзицијској етапи развоја становништва. Општина Трстеник данас спада међу старе општине. Тако је по последњем попису из 2002. године у категорији особа старијих од 60 година било 25,84% становништва општине. Ако узмемо просечну старост као један од главних аналитичких показатеља старости старосне структуре, уочавамо да он стално расте и да је просечна старост становника трстеничке општине 42,2 године (жена 43,3 године и мушкараца 41 година). У периоду 1991 – 2002. година у општини Трстеник се знатно смањио број и удео омладине, смањио се такође и број и удео радно способног становништва, а значајно се повећао број и удео

старог становништва. Промене у старосној структури показују у протеклом међуписном периоду наставак већ досада изражених трендова: смањење удела младог и повећање удела старог становништва. Ваља при томе упозорити на чињеницу да се величина удела старог становништва приближава величини удела омладине. И у годинама које су пред нама процес депопулације започет почетком деведесетих година прошлог века биће настављен и фигурираће као један од најбитнијих процеса. Такође ће се наставити и процес инверзије старосне пирамиде трстеничке општине, што значи да ће се наставити процес укупног старења становништва општине као други општи демографски процес који укључује три парцијална структурна процеса: смањивање броја и удела младог становништва, смањивање броја и удела становништва у радно способном контингенту, те повећање броја и удела старачког становништва. Број и удео младе популације у општини Трстеник, као битна дугорочна одредница биолошке репродукције и репродукције радне снаге у будућности ће опадати.

9.3. ПРОЦЕСИ У ЕКОНОМСКОМ РАЗВОЈУ

Код економског развоја становништва најбитније је дефинисати однос између пораста становништва и економског развоја. На територији општине Трстеник од средине прошлог века упоредо са порастом броја становника растао је и број запослених, пре свега у секундарном сектору, али растао је и доходак "per capita" и повећање реалног дохотка. Другим речима, на територији општине повећавало се благостање становништва, не само преко продуктивности и дохотка, већ и све оно што унапређује ниво животног стандарда (веће плате, стабилно запослење, боље образовање, боље становање итд.). У ширем смислу, економски развој општине Трстеник значио је стално повећање социоекономске добробити становништва. Почетком деведесетих година прошлог века када је дошло до ратних сукоба у окружењу, када су Србији уведене санкције, трстеничка металска индустрија бива тешко погођена, губи светско тржиште, не обнавља машине, одлази стручна радна снага, сусреће се са тешкоћама у пословању. Све се то одразило и на економски развој целокупног краја. Паралелно са економским јављају се и први демографски проблеми што се тиче радне снаге. Контингент радно способног становништва се смањује, млади људи немају запослење, док истовремено долази до сенилизације постојеће радне снаге. Смањење укупног броја становништва у радном контингенту наставиће се и у наредном периоду, с тим што ће се знатно брже смањивати у његовом млађем делу (15 – 44 година), него у старијем (45 – 65 година).

9.4. ПРОЦЕС УРБАНИЗАЦИЈЕ

Процес урбанизације на нашим просторима почео је релативно скоро. Урбанизација и експлозија становништва су два највећа демографска процеса, по важности који имају за људско друштво. Интензиван процес урбанизације покренула је индустријска револуција. Овај процес можемо пресликати и на општину Трстеник али са једним веком закашњења. Изградњом фабрике металског комплекса "Прва петолетка" после Другог светског рата започела је индустријализација овог краја, која је са собом покренула и комплексни процес урбанизације. Могућност да се ван пољопривредне производње организује економски ефикасан живот, допринела је управо ова фабрика захваљујући којој је Трстеник постао интересантан за насељавање. Како је текла урбанизација Трстеника најбоље нам илуструје податак односа урбаног и руралног становништва према пописима из 1948. и 2002. године. На основу пописа из 1948. године однос урбаног и руралног становништва је износио 4,7% : 95,3%, док се пола века касније тај однос битније изменио и по попису из 2002. године износио је 35,1% : 64,9%. Јака индустрија у општини условила је да се у Трстенику изграде модерне стамбене зграде, профилишу саобраћајнице и комунална инфраструктура, изграде друштвени, школски, културни и спортски објекти. Са демографске тачке гледишта и интензивне миграције према граду оставиле су своје последице на компоненте природног кретања како града тако и села. Фертилитет је на почетку овог периода био већи на селу него у граду, да би касније, захваљујући поремећеној старосној структури, тај однос био другачији. Кретање морталитета је такође пратило урбанизацију, прво су стопе морталитета биле веће у граду да би касније оне биле веће на селу. Природни прираштај је следио кретање својих компонената, фертилитета и морталитета, и имао је исти ток као и они.

X ПРОЈЕКЦИЈЕ И ПРОГНОЗЕ СТАНОВНИШТВА

Пројекције становништва, најопштије речено, односе се на будући период и оно шта ће се евентуално десити по питању величине и структуре дате популације у будућности. Пројекције становништва не значе онај обим и структуру становништва који ће се стварно и десити, већ она која је мање или више вероватна у зависности од претпостављених промена наталитета, морталитета и миграција. Данас се у развијеним земљама демографске, статистичке и друге институције рутински баве израђивањима демографских пројекција примењујући одређене методе. Сам процес израде пројекција, осим непосредног обрачуна, односно резултата, подразумева неколико фаза. Почев од идентификације и описа становништва за које се ради пројекција, преко избора и конструкције модела који ће се користити, а затим екстраполације и обрачуна будућег становништва, све до анализе излазних резултата и касније поређења са оствареним, емпиријским резултатима. У том смислу процес пројектовања пружа могућност континуираног праћења дате популације и промена унутар ње. Значај израде пројекција становништва произилази из важности коју становништво, његов пораст, размештај у простору и бројне структуре имају у свакој држави. Будући развој становништва тиче се не само демографије, већ је од интереса и за економију, социологију, географију, екологију и друге дисциплине које се са свог аспекта баве питањима становништва. Посматрано локално, демографске пројекције су неопходне за све оне области људске делатности које се баве планирањем (нпр. планирање у области запошљавања, образовања, здравства, социјалног осигурања, па просторно и урбанистичко планирање и друго).

10.1. ТЕОРИЈСКО МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ПРОЈЕКЦИЈАМА СТАНОВНИШТВА

За израду пројекција становништва за будући период примењују се више метода, али се сви они сврставају у две групе: математичке и аналитичке. Пројекције становништва општине Трстеник вршене су математичком методом. Математички методи се углавном примењују у израчунавању укупног становништва у будућем периоду. Њихова основна карактеристика је што полазе од претпоставке да ће будућност личити на прошлост, односно да ће се укупно становништво кретати у будућем периоду као и у прошлости. Због тога се математички методи користе у изради пројекција становништва за краће периоде. Они нису погодни за израду дугорочнијих пројекција, због економских и друштвених промена које у краћим размацима утичу на природно и механичко кретање становништва. У многим случајевима употреба математичких метода је

оправдана, јер се демографски развитак, па ни компоненте пораста становништва, не мењају скоковито већ по правилу дугорочно. Ови методи користе се и у изради пројекција за мала подручја за која се не располаже подацима или када се не може очекивати да ће компликованији метод дати поузданије резултате. Овде ће бити објашњено на који начин су вршене пројекције становништва за општину Трстеник. Пројигирање становништва општине Трстеник рађено је на основу података из два сукцесивна пописа (1991. и 2002. године и 1981. и 1991. године).

Ако са P_0 означимо број становника према првом попису одржаном у моменту t_0 , а са P_n број становника према другом попису спроведеном у моменту t_n , између којих је протекло n година ($n = t_n - t_0$), можемо врло лако одредити број становника у било којој години после другог пописа. Може се применити: а) екстраполација помоћу аритметичке прогресије, б) екстраполација помоћу геометријске прогресије и в) екстраполација помоћу експоненцијалне стопе раста.

а) Екстраполација помоћу аритметичке прогресије (или линеарна екстраполација) подразумева да се прво израчуна просечни годишњи пораст становништва између два сукцесивна пописа за које се располаже подацима, па се затим тако израчунат пораст додаје броју становника последњег пописа онолико пута за колико година унапред желимо пројекцију.

Користећи већ наведене симболе, просечни годишњи пораст становништва између два сукцесивна пописа (обележен са R) израчунава се на следећи начин:

$$\bar{R} = \frac{P_n - P_0}{n} .$$

На основу броја становника по подацима из последњег пописа P_n и

просечног годишњег пораста \bar{R} , пројекција (будући број становника) за годину $n + t$, која је t година после последњег пописа, добија се екстраполацијом на следећи начин

$$P_{n+t} = P_n + t \cdot \bar{R}$$

Примена аритметичке прогресије подразумева да ће становништво у будућности расти или опадати за исти апсолутни број сваке године (R). То онда значи да ако је у питању популација која је у порасту, стопа раста биће све мања, што није од већег утицаја у краћем временском периоду.⁹⁹

б) Код екстраполације помоћу геометријске прогресије полази се од хипотеза о константности стопе пораста у свакој години, док се код аритметичке прогресије претпостављало да број становника расте или опада сваке године за исти број. Ова метода захтева да се прво израчуна вредност за количник q (а преко њега стопа раста r) из следеће једнакости

$$P_n = P_0 \cdot q^n$$

где је n број година између два пописа, q количник између два узастопна члана у прогресији. Вредност за q може се израчунати на следећи начин:

⁹⁹ Брезник, Душан: Демографија анализа, методи и модели, Научна књига, Београд, 1988, стр. 343

$$\log P_n = \log P_o + n \cdot \log q$$

$$\log q = \frac{\log P_n - \log P_o}{n}$$

Извлачењем нумеруса (антилогаритмовањем) добија се податак за q . Ако се тражи број становника за t година након пописа P_n , онда се број становника за годину $(n+t)$ добија из обрасца:

$$P_{n+t} = P_o \cdot q^{n+t} \quad \text{или}$$

$$P_{n+t} = P_n \cdot q^t$$

Према томе, из података за q добија се геометријска стопа пораста становништва (r). Вредност за q може бити већа од јединице (становништво се налази у порасту), или мања од јединице (становништво опада). Разлике између аритметичке и геометријске екстраполације су знатније тек у дужем раздобљу. Геометријска прогресија је оправдана за релативно краћи период.¹⁰⁰

в) Иста претпоставка важи и код експоненцијалног раста, где се полази од следеће формуле:

$$P_n = P_o \cdot e^{r \cdot n}$$

У формули је са e обележена основа природног логаритма који износи приближно $e=2,71...$ Мало слово r означава експоненцијалну стопу раста, а са n је, као и у претходним случајевима, означена дужина интервала између два пописа на основу којих се ради пројекција.

Из претходне релације вредност стопе раста r може се израчунати на следећи начин:

$$R = n \cdot \ln \frac{P_n}{P_o}$$

Када је израчуната вредност за r , тада се пројекције за годину $n + t$ одређује преко формуле:

$$P_{n+t} = P_n \cdot e^{r \cdot t}$$

где је са t означен број година између последњег пописа и пројекционе године.

¹⁰⁰ Брезник, Душан: Демографија анализа методи и модели, Научна књига, 1988, стр. 344-345

10.2. ИЗВОРИ ПОДАКА И ВРЕМЕНСКИ ОКВИР ПРОЈЕКЦИЈА

У досадашњој стручној и научној литератури обрађиване су физичко – географске карактеристике општине Трстеник. Доминантан предмет проучавања на простору општине Трстеник били су знаменити културно – историјски споменици: манастири Љубостиња и Велуће. Такође, проучавана су и поједина села трстеничког краја. Нека дела су објављивана још средином XX века. Како је од тада прошло више од пола века, дошло је до значајних демографских промена које са научног аспекта нису праћене нити су анализирани, а тиме нису утврђене законитости које су условиле такво демографско кретање. На основу наведених чињеница можемо констатовати да је познавање проблематике демографских процеса, прогноза и пројекција становништва општине Трстеник недовољно проучена и позната у досадашњој стручној и научној литератури.¹⁰¹ Пројекциони хоризонт је временско раздобље које покрива пројекција. Од почетне односно базне године до последње пројекционе године. Није исти код свих пројекција. Његова дужина зависи од више фактора међу којима су: сврха коришћења пројекција, величина популације, *степен поузданости* који се очекује, расположивост неопходним подацима и слично. Намена пројекција је ипак пресудна за избор временског хоризонта. Код дугорочних пројекција првенствени циљ је сагледавање дугорочних демографских последица остварења усвојених хипотеза, а не будућа величина или структура дате популације. Иначе постоје различите поделе пројекција према временском периоду који треба да обухвате. По једној од њих, краткорочне пројекције се односе на период до 10 година, средњорочне од 10 до 25 година и дугорочне преко 25 година. Устаљена је пракса да се пројекције израђују по петогодишњим *пројекционим интервалима*. Тако је

¹⁰¹ Консултована дела су:

Ђурић, С.:(1984): *Љубостиња*, Просвета, Београд

Јевтић, А.:(2004): *Мogućност за развој туризма у општини Трстеник*, магистарски рад, Географски факултет, Београд

Лутовац, М.:(2005): *Поджупска села трстеничког краја*, Београд

Љубинковић, М.:(1973): *Манастир Велуће*, Археолошки преглед бр. 15, Београд

Љубичић, М.:(1995): *Западно Поморавље – данас и сутра*, Запис, Београд

Поповић, Љ.:(2010): *Трстеник срез и општина (1860-2010)*, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник

Попивић, Д.М.:(1968): *Трстеник и његова околина, прилог економско – географском проучавању комуна*, Издање Скупштине општине Трстеник, Трстеник

Сотировић, Д.М.:(1999): *Трстеник од најстаријих времена до 1900. године*, Виком график, Земун и Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник

Стошић, А.:(1997): *Под небом Крушевца*, II издање, Крушевачки гласник, Крушевац, Просвета, Београд

Тодосијевић, Р.М.:(2005): *Поджупска села трстеничког краја*, Библиотека "хронике села",

Културно просветна заједница Србије, Народни музеј Трстеник, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник

Тодосијевић, Р.М.:(2008): *Подгочка насеља трстеничког краја*, Библиотека "хронике села",

Културно просветна заједница Србије, Народни музеј Трстеник, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник

извршено и пројигирање становништва за сва насељена места општине Трстеник. Пројекције су дате за 2011, 2016, 2021, 2026. закључно са 2031. годином као последњом у пројекционом интервалу.

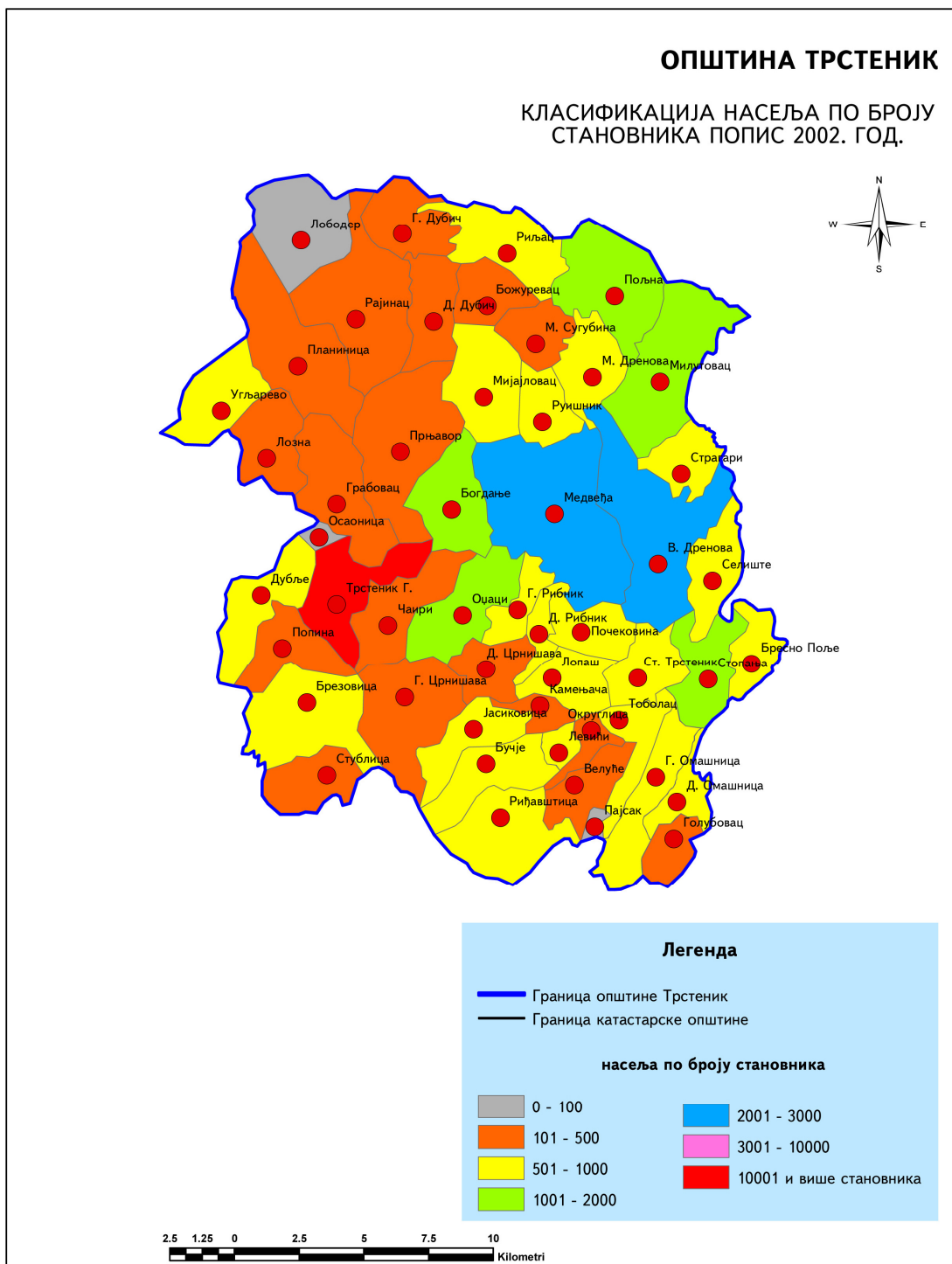
Већ је напоменуто да је за израду пројекција становништва општине Трстеник коришћен математички метод. Разлози због којих је коришћен математички метод су управо величина и тип популације. Популација Трстеника је релативно мала, јер на нивоу општине има мање од 50.000 становника, градско насеље има нешто више од 17.000 становника, сва остала насеља немају више од 3.000 становника, док је највише насеља са мање од 1.000 становника (табела 38 и карта 12). Трстеник има популацију "затвореног" типа јер популацију обнавља искључиво путем природног прираштаја, док је утицај миграција знатно мањи (израженија емиграција него имиграција). Управо су величина и тип популације општине условили да се пројекције раде за краткорочни и средњорочни период.

Табела 40. Класификација насеља општине Трстеник према броју становника по попису из 2002. године

Број становника	Број насеља	Учешће насеља у укупном броју насеља (%)	Број становника према категорији насеља	Учешће у укупном броју становника (%)
< 100	3	5,9	195	0,4
101 – 500	18	35,2	5.636	10,9
501 – 1.000	22	43,1	15.365	29,6
1.001 – 2.000	6	11,8	10.199	19,6
2.001 – 3.000	1	2,0	2.767	5,3
3.001 – 10.000	-	-	-	-
>10.000	1	2,0	17.763	34,2
Укупно	51	100	51.925	100

10.3. СТЕПЕН ПОУЗДАНОСТИ ПРОЈЕКЦИЈА

Резултати пројекција добијени математичком методом су поуздани. Предности овог метода још су садржани у лако доступним и расположивим подацима неопходним за његову примену. У свим случајевима када се жели брза прогноза укупног становништва или неких његових делова примена овог метода је веома прихватљива. Такође је прихватљива и када се раде пројекције за мала подручја односно за мале популације што је случај са општином Трстеник. И најзад, његова примена у условима регуларног одвијања демографског развоја, без значајних потреса, за краткорочне или средњорочне пројекције је оправдана.

Карта 12. Класификација насеља општине Трстеник према броју становника по попису из 2002. године

10.4. ПОСТАВЉАЊЕ ХИПОТЕЗА

Имајући у виду посебност данашње ситуације у Србији, па самим тим и у општини Трстеник, не само у демографском, већ и политичком, економском и културном погледу, за постављање хипотеза о могућим правцима будућег демографског развика Трстеника, посебно када се хипотезе постављају у циљу израде краткорочних и средњорочних пројекција прогностичког карактера. Од велике је важности да се правилно оцене суштине промена, односно, да ли се ради о краткорочном процесу или почетку преокрета са дугорочним тенденцијама. Такође, битно је оценити и како ће се претпостављене будуће тенденције у општедруштвеној сфери одразити на демографске токове. Хипотезе су дефинисане за сваку компоненту појединачно, и то је у суштини најважнији корак у пројектовању становништва. Поставити хипотезу подразумева познавање комплетног демографског развика становништва Трстеника, познавање основних чинилаца који утичу на компоненте раста, али и трендове у демографском развика популације Трстеника са сличним карактеристикама. Добро дефинисане хипотезе омогућавају демографски логичне и блиске реалности резултате за потребе различитих видова планирања, мада се често могу дефинисати и такве хипотезе чија је сврха само аналитичка. У том контексту, за прогнозе становништва Трстеника до 2031. године, од највеће је важности правилно постављање хипотезе о смеру и интензитету миграционих кретања. Што се тиче будућих тенденција фертилитета и морталитета, утисак је да се они могу једноставније предвидети. Ово не само што је у протекле две деценије није било промена које су одударале од дугорочних тенденција, већ и због тога што у наредне две деценије реално не постоје услови за неке фундаменталне промене у том домену.

10.4.1. ВАРИЈАНТЕ

Пројекције становништва подручја општине Трстеник рађене су на основу претпоставки о кретању фертилитета, морталитета и миграција у периоду до 2031. године. Уобичајено је код израде пројекција истовремено дефинисање више различитих хипотеза за сваку од компонената раста. Вероватност могућих будућих промена у фертилитету, морталитету и миграцијама намеће и број тих претпоставки. То се нарочито односи на фертилитет, с обзиром на његов пресудан утицај на старосну структуру. Већи број варијанти хипотеза, за сваку од компонената раста, као резултат има различите сценарије будуће старосне структуре, који се и означавају према називима хипотеза о фертилитету. Уобичајене варијанте за будући фертилитет су: ниска, средња, висока и константна према којима су и пројекције означене истим именима, док је могуће дефинисати и неке друге варијанте. У сваком случају хипотезе задовољавају логичност демографског развика и крећу се у вероватним интервалима будућих промена

фертилитета становништва. Када се говори о различитим сценаријима у будућности, мисли се на различите резултате пројекција на бази више варијанти хипотеза о фертилитету. Друге две компоненте (морталитет и миграције) се дају у више варијанти, али се најчешће дају као константна и променљива. С обзиром да је општина Трстеник популационо мала општина и како су у њој сви демографски процеси релативно стабилни, све хипотезе су урађене у једној варијанти.

10.4.2. ХИПОТЕЗЕ О ФЕРТИЛИТЕТУ СТАНОВНИШТВА

Питање дефинисања хипотезе о фертилитету има приоритет, јер као биолошки процес, бројни фактори делују на њега (економски, социјални, културни, психолошки), а њихова динамичност и међузависност опредељују карактер промена у фертилитету. Стога, за постављање хипотеза о променама фертилитета у будућности извршена је анализа тенденција фертилитета у дужем временском периоду (1991-2010. година), као и анализа фактора који утичу на фертилитет. Хипотеза о фертилитету трстеничке општине базирана је на претпоставци да ће стопа укупног фертилитета лагано опадати до 2011. године када ће њен ниво износити 1,0, а да ће затим расти тако да би 2021. године достигао вредност од 1,23 детета по жени, док би 2026. године износио 1,35 детета по жени. Утврђене тенденције кретања нивоа рађања у Србији и општини Трстеник последњих деценија (поготово у деведесетим годинама), затим демографска цена коју су у сфери репродукције становништва поднеле земље чије су економије у транзицији, као и сва сложеност самог феномена недовољног рађања укључујући и отворена питања везана за популациону политику, су представљали основне елементе за постављање изнете хипотезе. Ниске репродуктивне норме су дубоко законите у општини Трстеник и као такве припадају категорији дугорочних феномена. Управо дубока условљеност и дугорочност су особине које остављају мало простора за њихове спонтане промене у смислу рехабилитације рађања у непосредној будућности. Нарочито у данашњим условима када се не може очекивати брзо ублажавање препрека које су важна баријера, не само за реализацију става о жељеном броју деце у породици, већ су и детерминистички елемент за његово формирање. Незапосленост, незадовољавајући животни стандард, проблеми везани за решавање стамбеног питања, несигурност у породици и широј друштвеној заједници, страх за будућност, психолошка цена коју појединац плаћа за усклађивање родитељства и задовољења развијеног система потреба индивидуе и мноштва алтернативних опција живљења као и други фактори ће представљати реалност у времену које долази. Очекује се и наставак транзиције партнерства која је била блокирана у деведесетим годинама и то блокирана у првим фазама модернизације па се промене које се очекују у сфери односа између жене и мушкарца не могу сматрати повољним за рехабилитацију рађања. Проблем ниског фертилитета становништва Трстеника је, међутим, вишеструко сложен. Искуства развијених земаља указују да, без обзира на значајне разлике у економским, друштвено – политичким и вредносним системима, као и институционалној основи популационе политике, постоји значајан степен униформности у погледу

примењених мера. Систем финансијске помоћи породици, усклађивање рада и родитељства, и систем збрињавања деце запослених родитеља, постају стандарди политичког одговора развијених земаља. Међутим, процена је да је њихов максимални ефекат пораст завршеног фертилитета до 10%. Разлози изостајања већих и жељених ефеката су многобројни и треба их тражити не само у одсуству спремности или немогућности да се издвоје адекватна финансијска средства или неадекватној операционализацији мера које се спроводе, већ и врло сложенеј детерминистичкој основи репродуктивног понашања и односа између жене и мушкарца у савременом друштву.

10.4.3. ХИПОТЕЗЕ О МОРТАЛИТЕТУ СТАНОВНИШТВА

Приликом постављања хипотезе о морталитету становништва Трстеника усвојена је хипотеза која се базира на две претпоставке. Прва, да ће дужина очекиваног трајања живота при живорођењу до 2011. године задржати на нивоу из 1999. године, тј. да ће у овом временском периоду очекивано трајање живота износити 70,5 година за мушкарце, односно 75,5 година за жене. Друга, да ће у 2031. години износити 73,3 за мушки односно 77,8 за женски пол. Претпоставке су формиране на основу кретања очекиваног трајања живота у Србији у последњој деценији, као и на основу повећања животног века у свим фазама индивидуалног живота. Истовремено извршене су и процене о деловању психолошких и социоекономских фактора у детерминистичкој основи смртности становништва у будућности као и позитивне промене које се очекују у систему здравствене заштите укључујући и оне институционалне, али и програмске природе. У првој деценији XXI века очекивано трајање живота за оба пола у Србији није показивало тенденцију раста. Многи психолошки, социјални, економски и здравствени проблеми који су утицали на услове смртности у деведесетим годинама су такве природе да се не могу брзо решити и они ће још дуже време утицати на морталитет становништва, укључујући и њихова могућа одложена дејства. Пре свих, стрес и осећај несигурности, затим долазе фактори везани за економски статус поединца као што су неадекватна исхрана или лоши услови становања. Даље долазе до изражаја материјални проблеми у здравству, појава неједнакости у доступности дијагностици и терапији, постојање могућности комбиновања приватне праксе и рада у државној администрацији и друго. Реформа економског система која све више намеће питање рационалности или концепта једнакости и свеопште социјализације здравствене заштите, као и опасност да ће стратегија брзог економског опоравка захтевати ослањање на класичну индустрију, традиционалног загађивача животне средине. Искуства бивших социјалистичких земаља упозоравају да у условима економских и структурних промена, које прате и незапосленост и проблеми везани за идентификацију, знатан број мушкараца инклинира нездравом понашању, као што је прекомерена употреба алкохола, на пример. Потребно је време и напор државе да се ублаже или елиминишу набројани фактори који неповољно утичу на услове морталитета. У елиминацији наведених фактора очекује се увођење различитих мера, пре свих програми промоције

здравља. Промоција здравља се може дефинисати као програм који тежи развоју и промоцији здравог начина живота у здравој животној средини развијајући свест о индивидуалној одговорности за сопствено здравље путем масовне едукације и законских и административних решења у комбинацији са развојем центара за промоцију здравља, повезивање здравствене политике са образовном, развојном и социјалном политиком, иницирањем волонтерских покрета и финансирањем одређених акција за групе на специјалном ризику (нпр. млади) или групу болести (нпр. кардиоваскуларне и малигне болести). Развијене земље, које су почетком седамдесетих година усвојиле стратегију промоције здравља, значајно су утицале на промену индивидуалног понашања и, последично, на смањење општег морталитета као и кардиоваскуларног морталитета и смртности од канцера респираторног, дигестивног и гениталног тракта.

10.4.4. ХИПОТЕЗЕ О МИГРАЦИОНОМ САЛДУ

Приликом постављања хипотеза о миграцијама становништва општине Трстеник водило се рачуна да су се током деведесетих година прошлог века највеће промене десиле управо у домену миграционих кретања, а да ће у прве две деценије XXI века правци, обим и структура миграција становништва бити под великим утицајем претходних догађаја (завршетак великих ратних сукоба и политичке промене како у СРЈ тако и у суседним бившим југословенским републикама), али и претпостављених промена у смеру привредног опоравка земље и њеног бржег укључивања у европске интеграционе токове. По свему судећи ванредне околности из претходне деценије (последња деценија XX века) најочигледније су се одразиле на прилив избеглица и тзв. привремено расељених лица са Косова и Метохије (један број своје уточиште нашао на територији општине Трстеник). Приликом постављања хипотезе пошло се од става да ће тај број надокнадити број оних који су емигрирали. Истовремено, током деведесетих година су се одвијали и супротни токови који су били присутни и током осамдесетих, а који су у последњој деценији XX века посебно интензивирани. Ту се, пре свега, мисли на масован одлазак из земље (али и из Трстеника) образовних кадрова, нарочито из групе млађег средовечног становништва. Хипотеза предвиђа да се и масовни "одлив мозга" (годишње 1 – 2% лица са средњим, вишим или високим образовањем старих 20 – 34 године) заустави до 2016. године. Из наведених разлога смо се определили за варијанту нултог миграционог салда. За период 2011 – 2016. година је претпостављено потпуно нормализовање политичких прилика и знатно побољшање економске ситуације што би имало за последицу да Трстеник поново постане имиграционо подручје са позитивним миграционим салдом.

10.5. РЕЗУЛТАТИ ПРОЈЕКЦИЈА СТАНОВНИШТВА ПО НАСЕЉЕНИМ МЕСТИМА

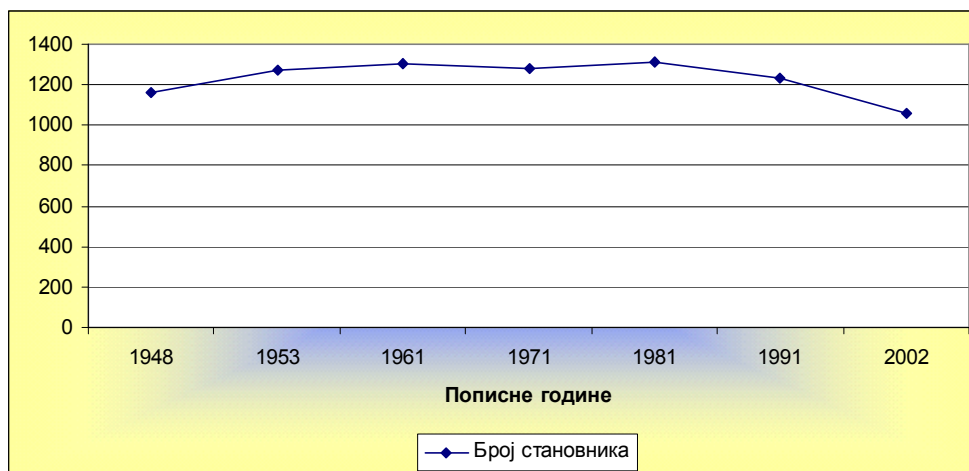
10.5.1. БОГДАЊЕ

Село Богдање се налази на три километра североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирно на благим падинама са леве стране Западне Мораве. Дели се на Горњу малу и Доњу малу, од којих прва чини 63% брдовитог земљишта, а друга 37% плодног равничарског земљишта. Насеље се налази на надморској висини од 155 m. Површина сеоског атара износи 971 ha и граничи се са атарима села Медвеђа (исток), Мијајловац (североисток), Прњавор (запад), Чаири и Озаци (југ) и градом Трстеником (југозапад). Богдање је старо насеље чије име је изведено по властелину Богдану који је овде рођен и где је живео. Он је био и велики ктитор – саградио манастир Каленић у Левчу.

Укупна популација села Богдања има осцилаторни карактер. Од пописа из 1948. године до пописа из 1961. године бележи се константан раст броја становника, затим попис из 1971. године бележи благи пад, да би пописом из 1981. године у овом селу било највише становника – 1.315. Затим следи депопулација тако да је по последњем попису из 2002. године у Богдању живело 1.055 становника.

Табела 41. Кретање укупне популације села Богдање од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	1.163	1.275	1.308	1.281	1.315	1.235	1.055

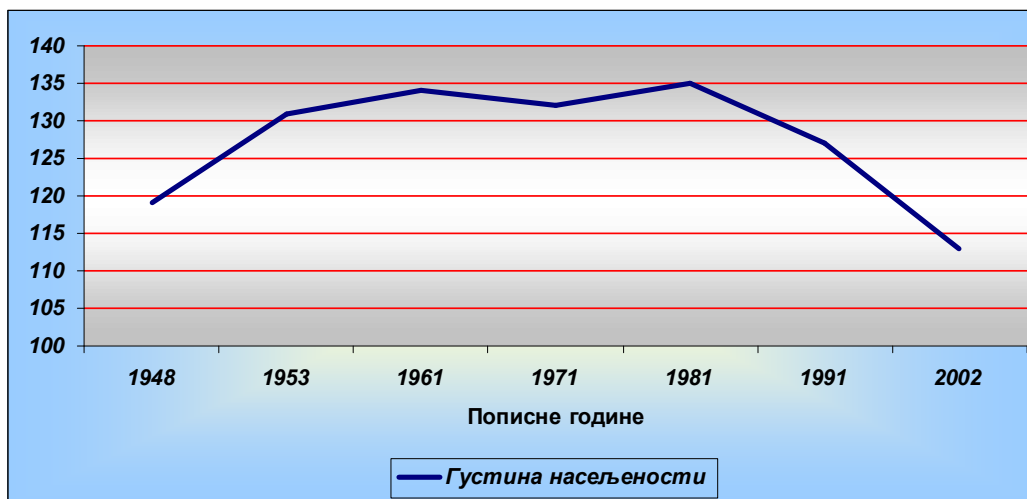

Графикон 14. Кретање укупне популације села Богдање од 1948. до 2002. године

Табела 42. Кретање густине насељености села Богдање од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	119	131	134	132	135	127	113

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1981. године – 135 ст./km². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Богдању износила 113 ст./km².

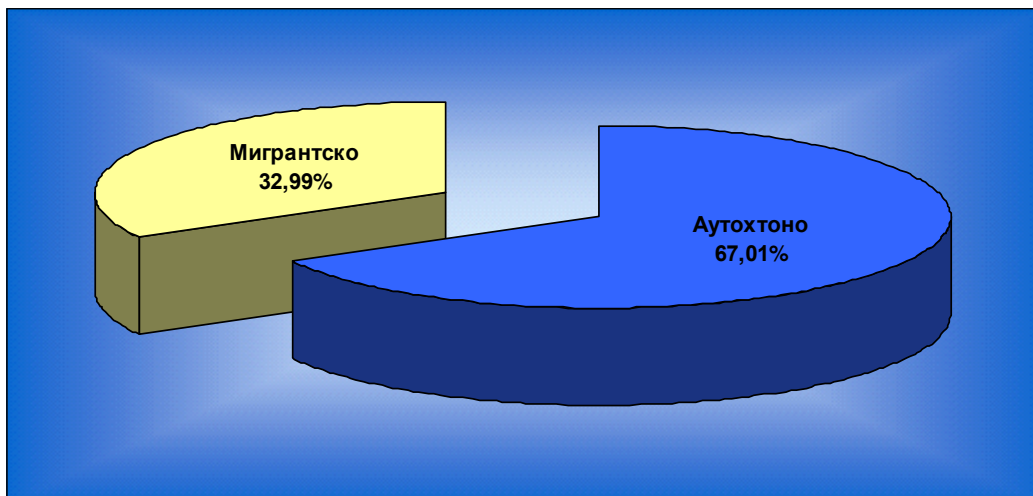

Графикон 15. Кретање густине насељености села Богдање од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 43. Аутохтоно и мигрантско становништво Богдања по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Богдање	707	67,01	348	32,99	1.055

На територији села Богдање најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 707 или 67,01% популације села, док је досељено 348 становника или 32,99% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 359 становника.

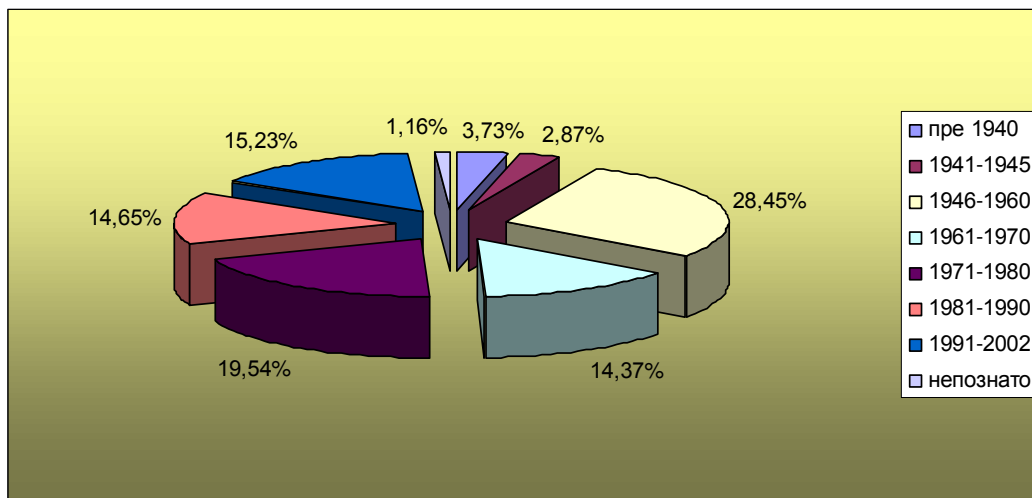

Графикон 16. Аутохтоно и мигрантско становништво Богдања по попису из 2002. године

Највише становника у село Богдање доселило се у периоду 1946-1960. њих 99 или 28,45% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-1980. када се доселило 68 становника или 19,54% од укупно досељених, па период 1991-2002. са 53 досељеника или 15,23%, период 1981-1990. са 51 досељеним или 14,65% и период 1961-1970. са 50 досељеника или 14,37% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 13 становника или 3,73% и 1941-1945. када се доселило 10 становника или 2,87% досељене популације.

Табела 44. Становништво села Богдање према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Богдање	
	Број	%
пре 1940	13	3,73
1941-1945	10	2,87
1946-1960	99	28,45
1961-1970	50	14,37
1971-1980	68	19,54
1981-1990	51	14,65
1991-2002	53	15,23
непознато	4	1,16
УКУПНО	348	100

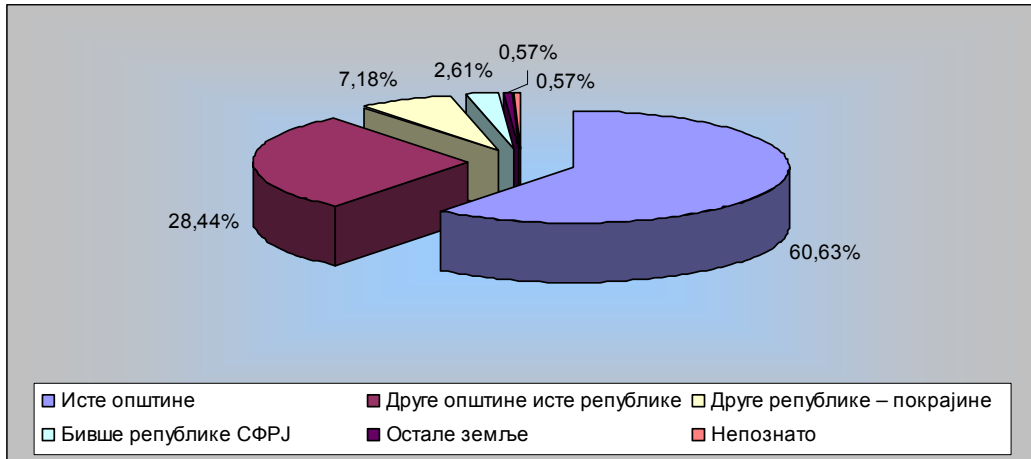

Графикон 17. Удео становништва села Богдање према времену досељавања по попису из 2002. године

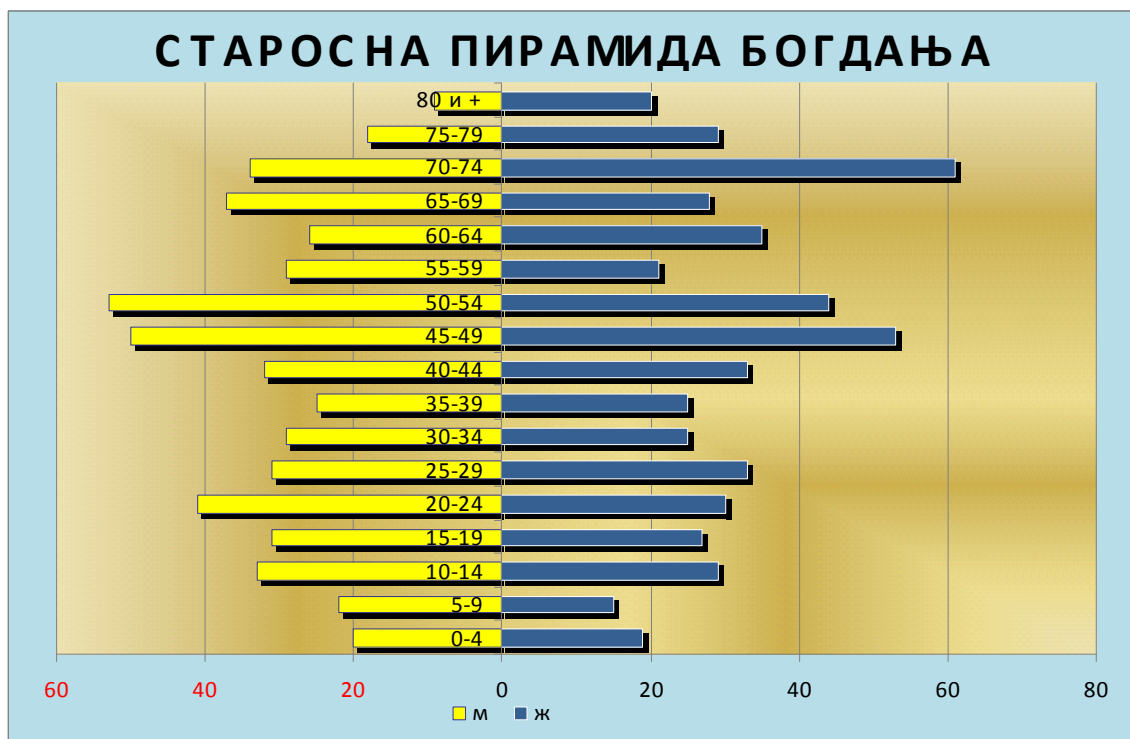
Табела 45. Становништво досељено у село Богдање према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Богдање	
	Број	%
Исте општине	211	60,63
Друге општине исте републике	99	28,44
Друге републике – покрајине	25	7,18
Бивше републике СФРЈ	9	2,61
Остале земље	2	0,57
Непознато	2	0,57
УКУПНО	348	100

У село Богдање највише становника се доселило из исте општине, њих 211 или 60,63% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 99 или 28,44%, па имигранти из друге републике или покрајине – 25 или 7,18% досељених. Најмање имиграната у Богдању је било из бивших република СФРЈ – девет или 2,61% и из осталих земаља – двоје или 0,57% досељене популације.

Графикон 18. Удео становништва досељеног у село Богдање према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

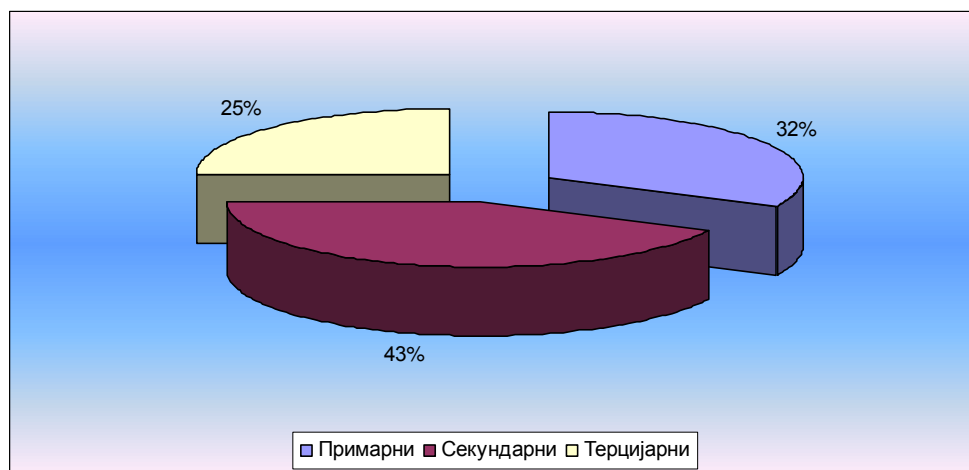
У старосној структури села Богдање најбројније је старије средовечно становништво. За њим следи старо становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 46. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Богдање по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Богдање	506	385	212	334	3	3	-

Према попису из 2002. године у селу Богдању је живело 506 активних становника односно 47,96% укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 385 особа. Лица са личним приходима у Богдању је било 212 или 20,09% од целокупне популације насеља. Контингент издржаваног становништва је износио 334 лица или 31,65% популације насеља. На раду у иностранству била су три становника из Богдања.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Богдања је запослено у секундарном сектору њих 162 или 43% укупно запослених. У примарном сектору ради 122 становника или 32% док је у терцијарном сектору запослено 94 становника или 25% запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запослен у индустрији у Трстенику.

Графикон 19. Учешће становништва Богдања по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Богдања је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Богдања.

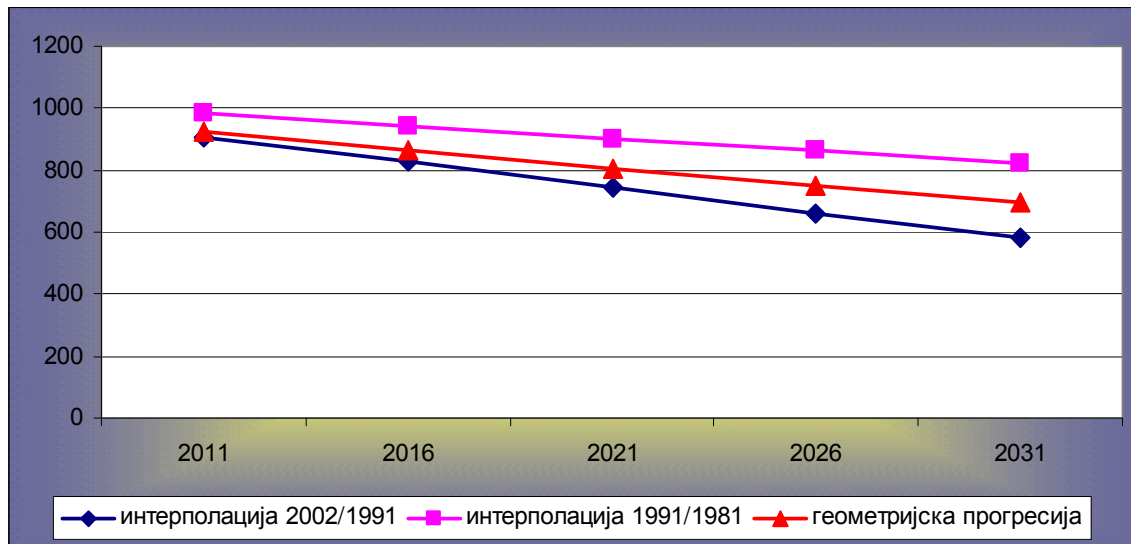
Број домаћинстава у селу Богдању је у константном порасту, са 212 домаћинстава колико их је било по попису из 1948. године њихов број је нарастао на 351 по попису из 2002. године. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,4 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Богдању пао је на 3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 246 је са газдинством док је 105 домаћинстава без газдинства. Највише је домаћинстава са два члана – 95, затим

следе самачка домаћинства – 70, четворочлана – 61, трочлана – 59, петочлана – 32 и шесточлана – 25. Домаћинстава са седам чланова има осам, док је само једно домаћинство са осам чланова. У селу има 330 породица, од којих је 144 без деце, 166 са децом, 18 породица чине мајка са децом а у седам породица је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 89, затим следе породице са једним дететом – 87. Троје деце имају 10 породица.

Као што је број домаћинстава у константом порасту тако је и број станова у константном порасту. Године 1971. број станова је износио 291, а 2002. године 323, односно на једно домаћинство долазило је 0,92 станова.

Табела 47. Пројекције кретања броја становника Богдања, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	1.055	977	908	826	744	662	580
интерполација 1991/1981	1.055	977	983	943	903	863	823
геометријска прогресија	1.055	977	927	863	804	748	696

Графикон 20. Пројекције кретања броја становника Богдања, 2011-2031. година

Кретање укупне популације села Богдања по свим пројекцијама има тренд пада. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године тај пад је највећи, тако да би село Богдање 2011. године имало 908 становника, 2021. године 744 становника, док би 2031. године имало 580 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, број становника Богдања би износио 2011. године 983, 2021. године 903, а 2031. године 823. Приметна је знатна разлика у пројектованом броју становника код ове две методе, јер је пад броја становника у међупописном периоду 1991-2002. година био знатно већи него у периоду 1981-1991. година што се одразило и на крајњу пројекцију. Методом

геометријске прогресије пројектовани број становника у селу Богдању би 2011. године износио 927, 2021. године 804, и 2031. године 696.

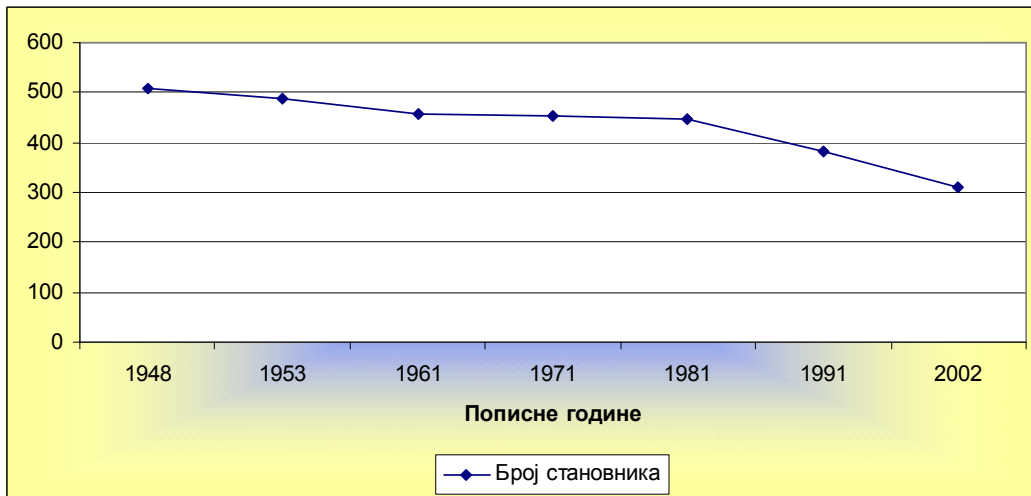
10.5.2. БОЖУРЕВАЦ

Село Божуревац се налази деветнаест километара северно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено на огранцима Гледићких планина. Надморска висина села је 313 m. Површина сеоског атара износи 592 ha и граничи се са атарима села Мала Дренова (исток и југоисток), Риљац (север), Доњи Дубич (запад) и Мијајловац (југ). Божуревац је старо насеље које се помињало још у Немањино доба. Легенда каже да је на простору данашњег села Божуревца била башта господара града чије је седиште било у Доњем Дубичу. Усред те велике баште и парка налазило се огромно дрво божура, које је било прави украс и служило је за окупљање и уживање мештана. Када се временом овде створило насеље добило је име по овом божуру. Данас су становници Божуревца познати по гајењу винове лозе и производњи вина.

Укупну популацију села Божуревац карактерише константан пад. Од максималних 507 становника колико их је било по попису из 1948. године, у Божуревцу је по попису из 2002. године живело 311 становника, што чини пад од читавих 60%.

Табела 48. Кретање укупне популације села Божуревац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	507	486	456	452	448	382	311

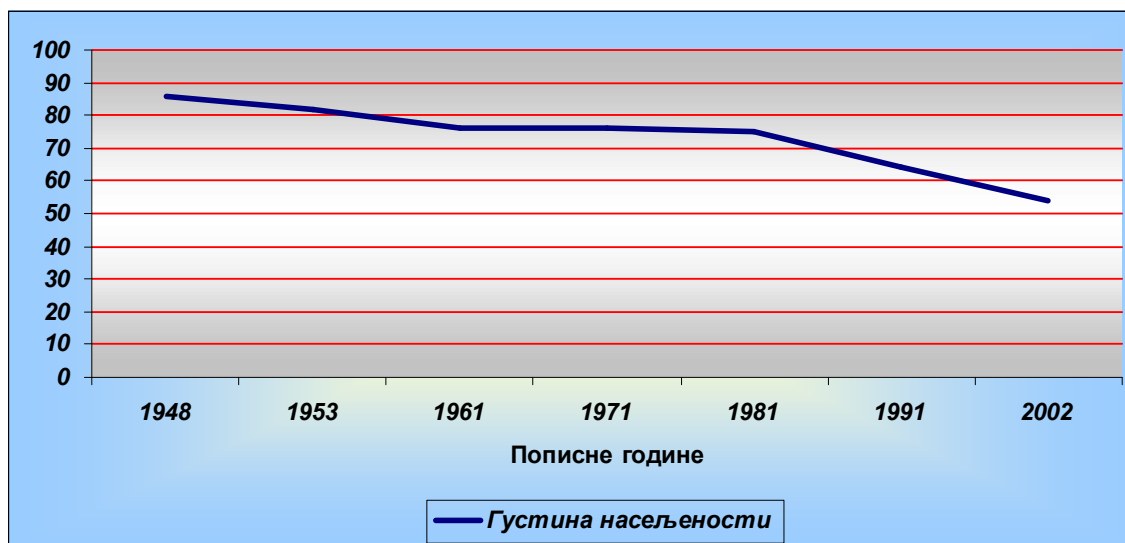

Графикон 21. Кретање укупне популације села Божуревац од 1948. до 2002. године

Табела 49. Кретање густине насељености села Божуревац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	86	82	76	76	75	64	54

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 86 ст./км². Од тада густина насељености константно опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Божуревцу износила 54 ст./км².

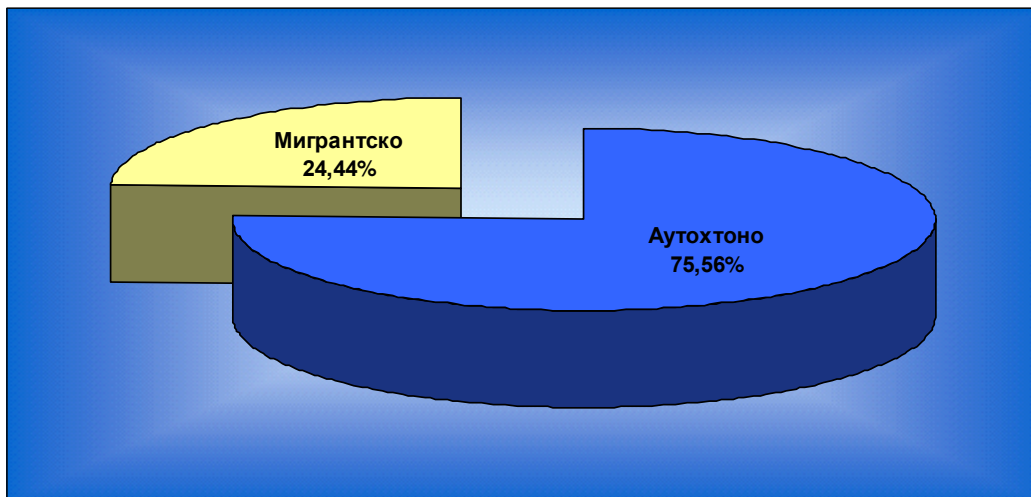

Графикон 22. Кретање густине насељености села Божуревац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 50. Аутохтоно и мигрантско становништво села Божуревац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Божуревац	235	75,56	76	24,44	311

На територији села Божуревац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 235 или 75,56% популације села, док је досељено 76 становника или 24,44% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 159 становника.

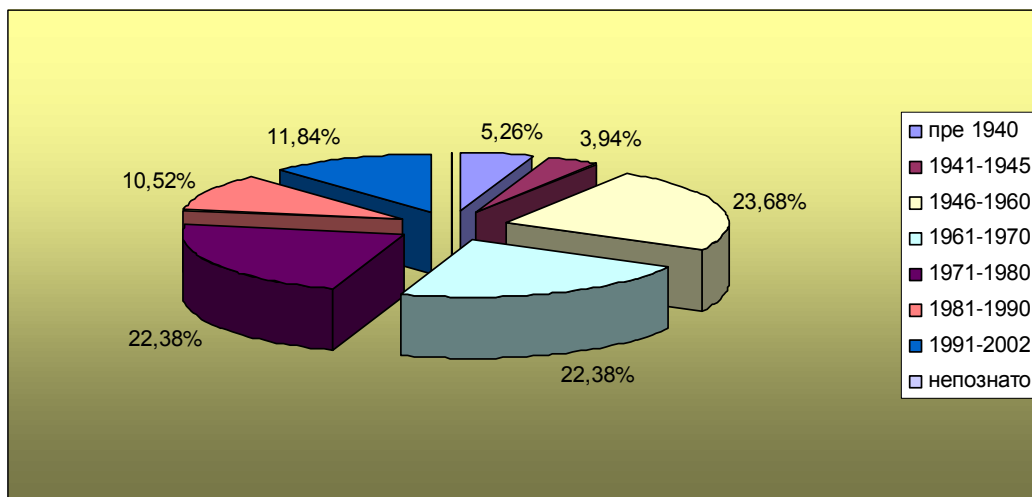

Графикон 23. Аутохтоно и мигрантско становништво села Божуревац по попису из 2002. године

Табела 51. Становништво села Божуревац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Божуревац	
	Број	%
пре 1940	4	5,26
1941-1945	3	3,94
1946-1960	18	23,68
1961-1970	17	22,38
1971-1980	17	22,38
1981-1990	8	10,52
1991-2002	9	11,84
непознато	-	-
УКУПНО	76	100

Највише становника у село Божуревац доселило се у периоду 1946-1960. њих 18 или 23,68% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следе периоди 1961-1970. и 1971-1980. када се доселило по 17 становника или по 22,38% досељеника, па период 1991-2002. када се доселило девет становника или 11,84% и период 1981-1990. са осморо досељених или 10,52% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило четири становника или 5,26% и 1941-1945. када се доселило три становника или 3,94% досељене популације.

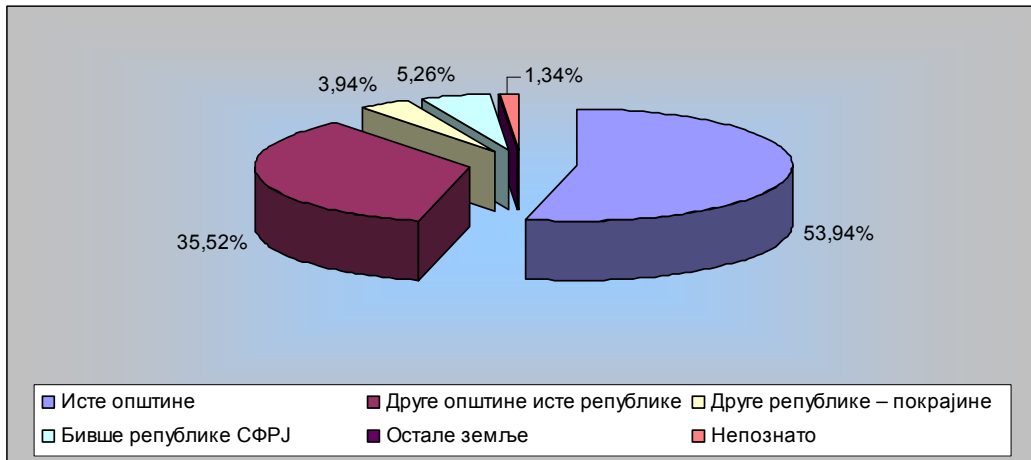

Графикон 24. Удео становништва села Божуревац према времену досељавања по попису из 2002. године

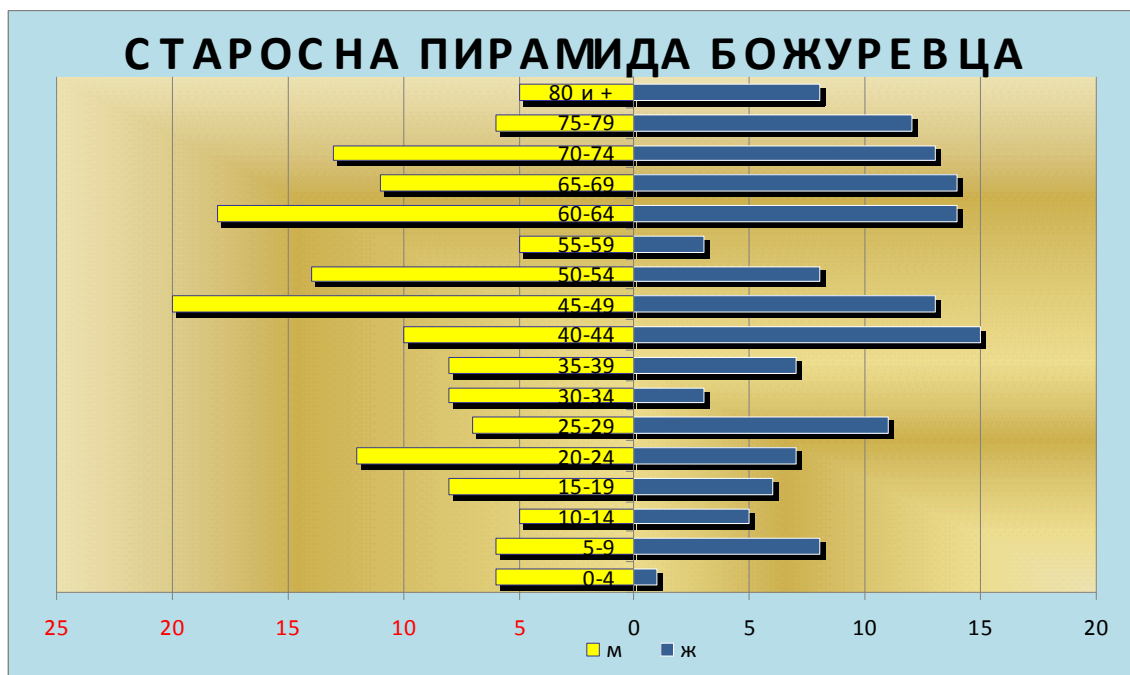
Табела 52. Становништво досељено у село Божуревац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Божуревац	
	Број	%
Исте општине	41	53,94
Друге општине исте републике	27	35,52
Друге републике – покрајине	3	3,94
Бивше републике СФРЈ	4	5,26
Остале земље	-	-
Непознато	1	1,34
УКУПНО	76	100

У село Божуревац највише становника се доселило из исте општине, њих 41 или 53,94% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 27 или 35,52%, па имигранти из бивших република СФРЈ – четири или 5,26% досељених. Најмање имиграната у Божуревцу је било из друге републике или покрајине – три или 3,94% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 25. Удео становништва досељеног у село Божуревац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

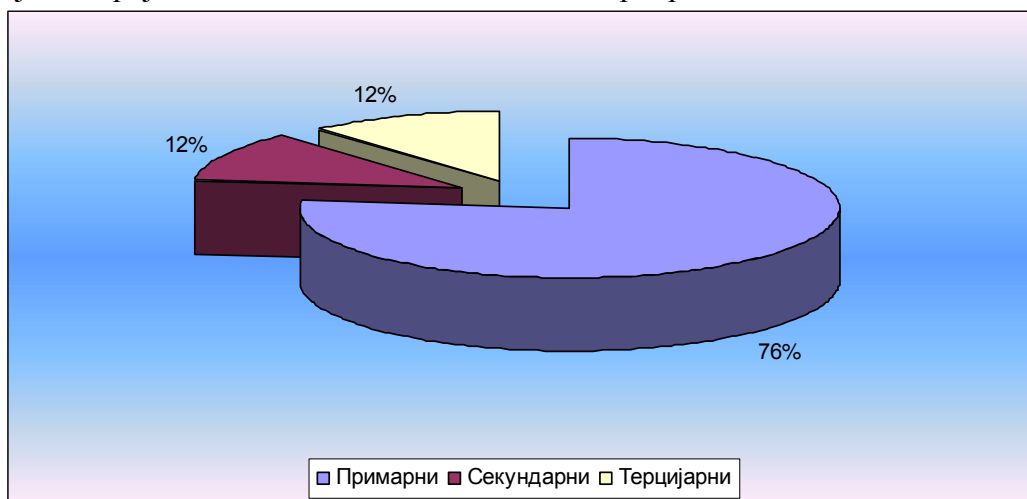
У старосној структури села Божуревац најбројније је старо становништво. За њима следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 53. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Божуревац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Божуревац	183	162	36	92	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Божуревцу је живело 183 активна становника односно 58,84% укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 162 особе. Лица са личним приходима у Божуревцу је било 36 или 11,57% од целокупне популације насеља. Контингент издржаваног становништва је износио 92 лица или 29,58% популације насеља. На раду у иностранству није било становника из Божуревца.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Божуревца је запослено у примарном сектору њих 124 или 76% укупно запослених. У секундарном сектору ради 19 становника или 12% док је у терцијарном сектору запослено такође 19 становника или 12% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 26. Учешће становништва Божуревца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Божуревца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Божуревца.

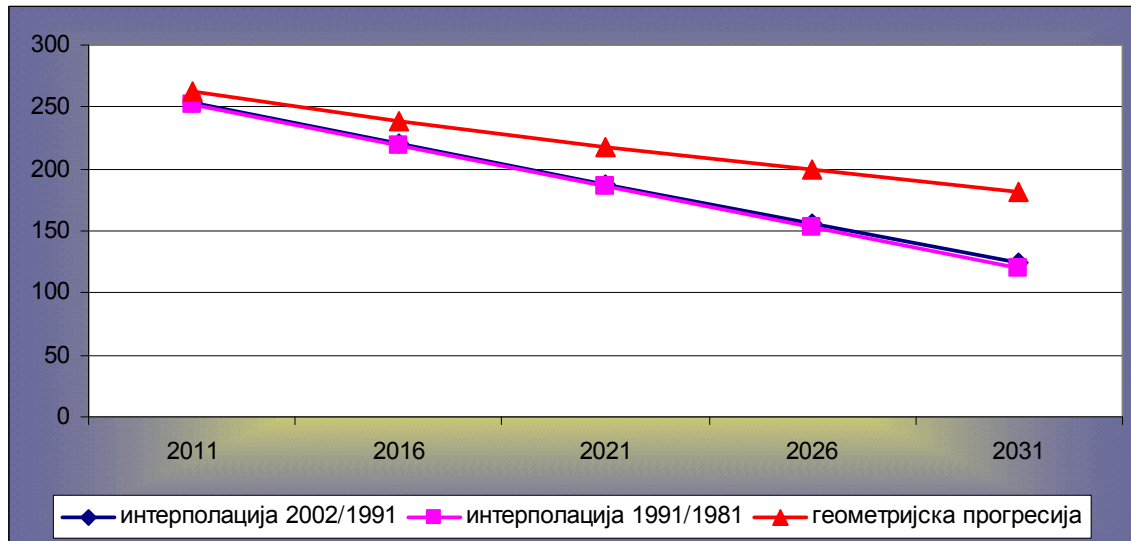
Број домаћинстава у селу Божуревцу је у порасту све до 1981. године када је забележен и њихов највећи број – 102, да би отада уследио пад и по попису из 2002. године број домаћинстава износио је 93. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Божуревцу пао је на 3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 86 је са газдинством док је седам домаћинстава без газдинства. Највише је домаћинстава са два и три члана – по 19,

затим следе самачка и четворочлана домаћинства – по 16, па петочлана – 10 и шесточлана – седам. Домаћинства са седам чланова има четири, док су само два домаћинства са осам чланова. У селу има 94 породице, од којих је 37 без деце, 49 са децом, четири породице чини мајка са децом у колико је породица и отац са децом. Највише је породица са једним дететом - 31, затим следе породице са двоје деце, њих 22. Троје деце имају четири породице.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинства у Божуревцу, тј. њихов број расте до пописа из 1981. године када се бележи и њихов максимум – 126. Од тада следи пад па је по последњем попису из 2002. године у Божуревцу евидентиран 101 стан. На једно домаћинство долазило је 1,08 станова.

Табела 54. Пројекције кретања броја становника Божуревца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	311	252	253	221	188	156	124
интерполација 1991/1981	311	252	252	219	186	153	120
геометријска прогресија	311	252	263	239	218	199	181

Графикон 27. Пројекције кретања броја становника Божуревца, 2011-2031. год.

Пројекције кретања броја становника села Божуревац указују на константну депопулацију. Пројекције методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показују да ће село Божуревац 2011. године имати 253 становника, 2021. године 188 становника и 2031. године 124 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, број становника Божуревца би износио 2011. године 252, 2021. године 186, а 2031. године 120. Пројекције помоћу ова два метода дају готово истоветне резултате, с тим да је приметан нешто већи пад броја становника методом екстраполације 1991/1981.

година што се оправдава појачаном емиграцијом из овог брдског села према општинском центру због великог развоја индустрије и могућности запошљавања у овом периоду. Најмањи пад броја становника Божуревца био би по пројекцији геометријском прогресијом, тако би број становника 2011. године износио 263, 2021. године 218 и 2031. године у Божуревцу би живео 181 становник. Све три пројекције указују да ће у Божуревцу до краја пројекционог периода живети свега 50% популације од 2002. године.

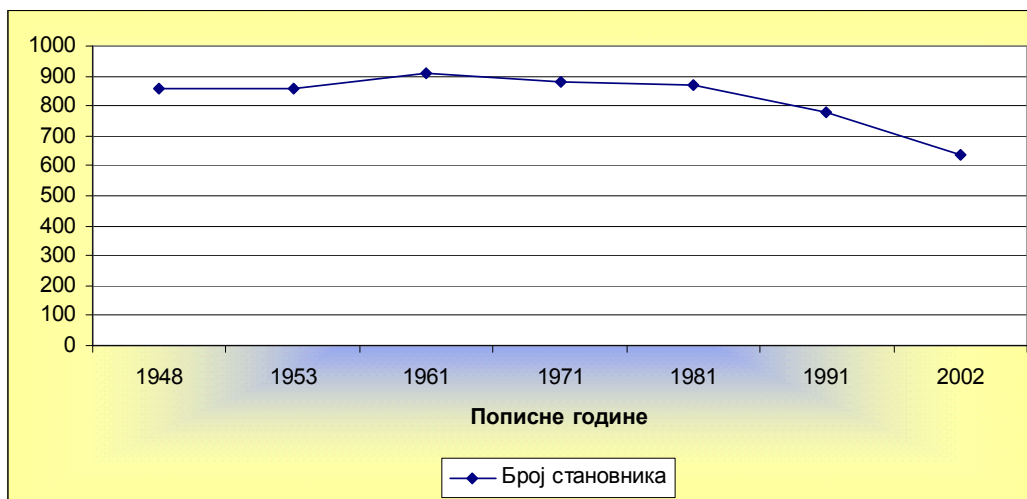
10.5.3. БРЕЗОВИЦА

Село Брезовица се налази дванаест километара југозападно од Трстеника. Село је разбијеног типа лоцирано на странама Брезовачке реке. Површина сеоског атара износи 1.391 ha и граничи се са атарима села Горња Црнишава (исток), Лесковица и Стублица (југ), Станишинци (запад) и Попина (север). Село се спомиње у прошлости, под турском владавином, као Станци. Године 1526. забележено је и као Брезовица и као Станци. Назив села је биогеографског порекла – по пространим брезовим шумама. Брезовица је позната као кречарско село, јер се велики део мештана бави печењем креча.

Кретање укупне популације села Брезовица има осцилаторни ток, од 860 становника колико их је било по попису из 1948. године, тај број се 1953. године смањио за три становника, да би по попису из 1961. године износио 910, што је и највећи број становника забележен у овом селу. Од тада па све до пописа из 2002. године бележи се константна депопулација када је забележен најмањи број становника – 636.

Табела 55. Кретање укупне популације села Брезовица од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	860	857	910	880	869	781	636

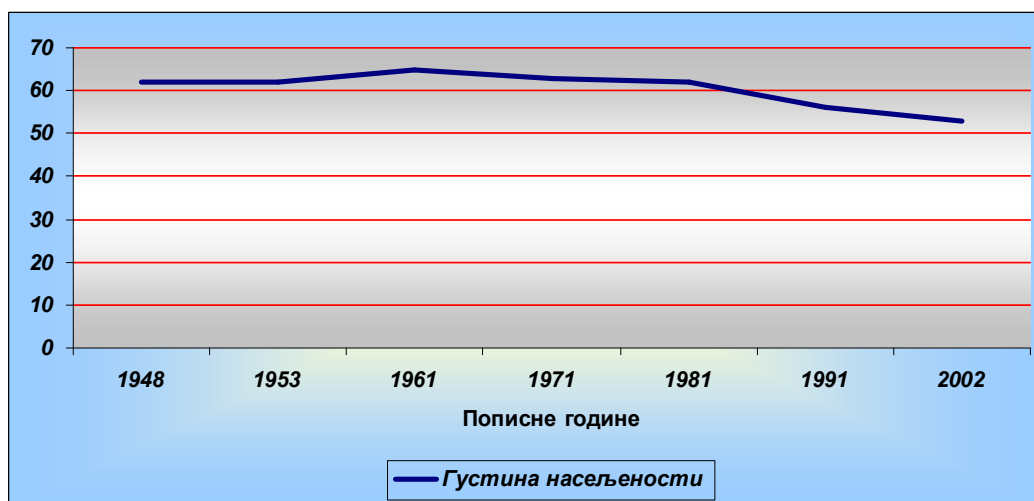

Графикон 28. Кретање укупне популације села Брезовица од 1948. до 2002. године

Табела 56. Кретање густине насељености села Брезовица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	62	62	65	63	62	56	53

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 65 ст./ км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Брезовици износила 53 ст./ км².

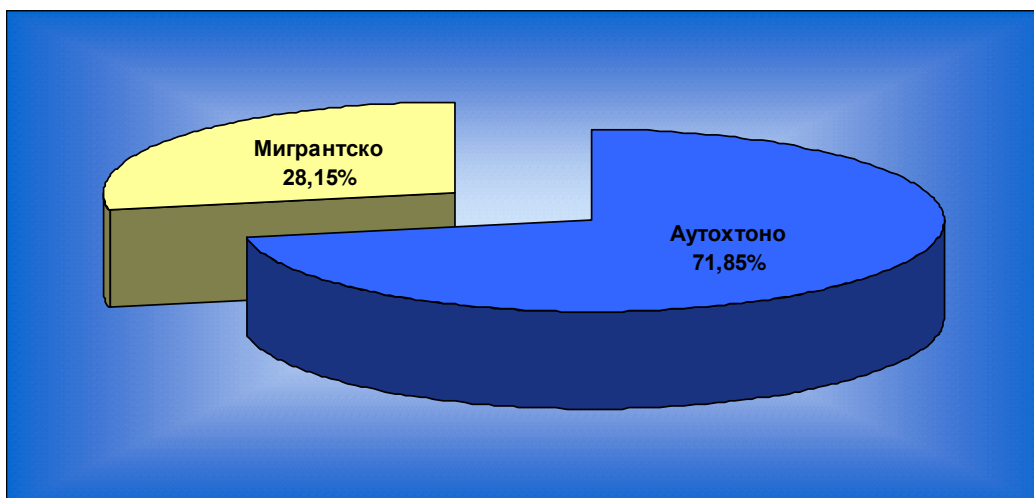

Графикон 29. Кретање густине насељености села Брезовица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 57. Аутохтоно и мигрантско становништво села Брезовица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Брезовица	457	71,85	179	28,15	636

На територији села Брезовица најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 457 или 71,85% популације села, док је досељено 179 становника или 28,15% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 278 становника.

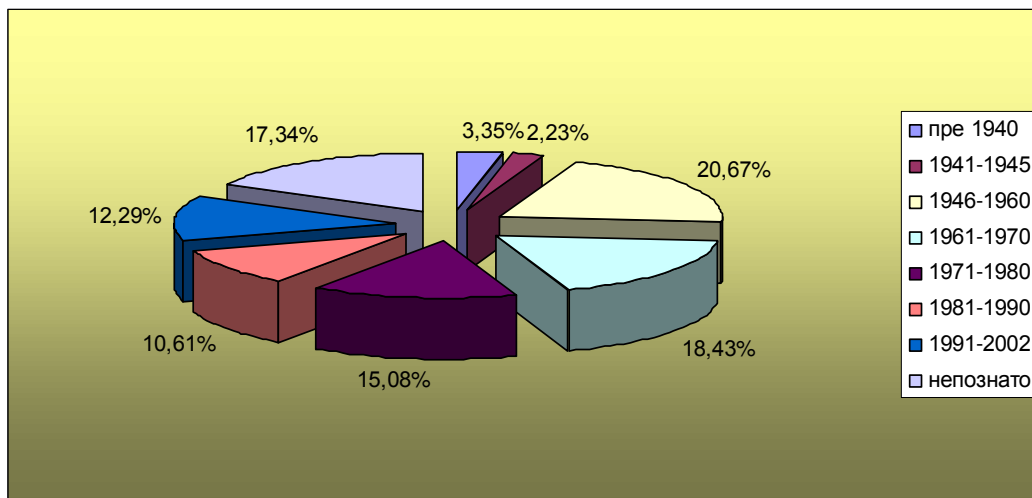

Графикон 30. Аутохтоно и мигрантско становништво села Брезовица по попису из 2002. године

Табела 58. Становништво села Брезовица према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Брезовица	
	Број	%
пре 1940	6	3,35
1941-1945	4	2,23
1946-1960	37	20,67
1961-1970	33	18,43
1971-1980	27	15,08
1981-1990	19	10,61
1991-2002	22	12,29
непознато	31	17,34
УКУПНО	179	100

Највише становника у село Брезовица доселило се у периоду 1946-1960, њих 37 или 20,67% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. са 33 досељена становника или 18,43%, период 1971-1980. када се доселило 27 становника или 15,08%, период 1991-2002. када се доселило 22 становника или 12,29% и период 1981-1990. са 19 досељеника или 10,61% свих досељених. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило шест становника или 3,35% и 1941-1945. када се доселило четири становника или 2,23% досељене популације.

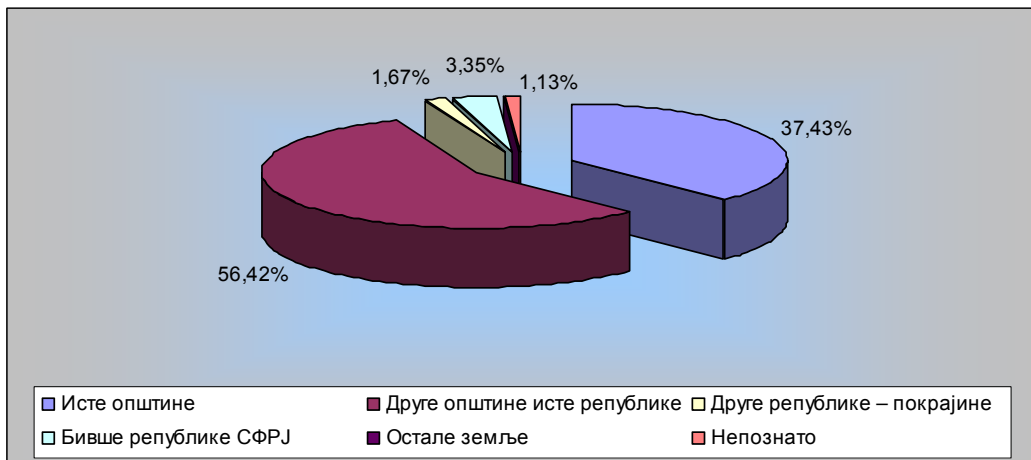

Графикон 31. Удео становништва села Брезовица према времену досељавања по попису из 2002. године

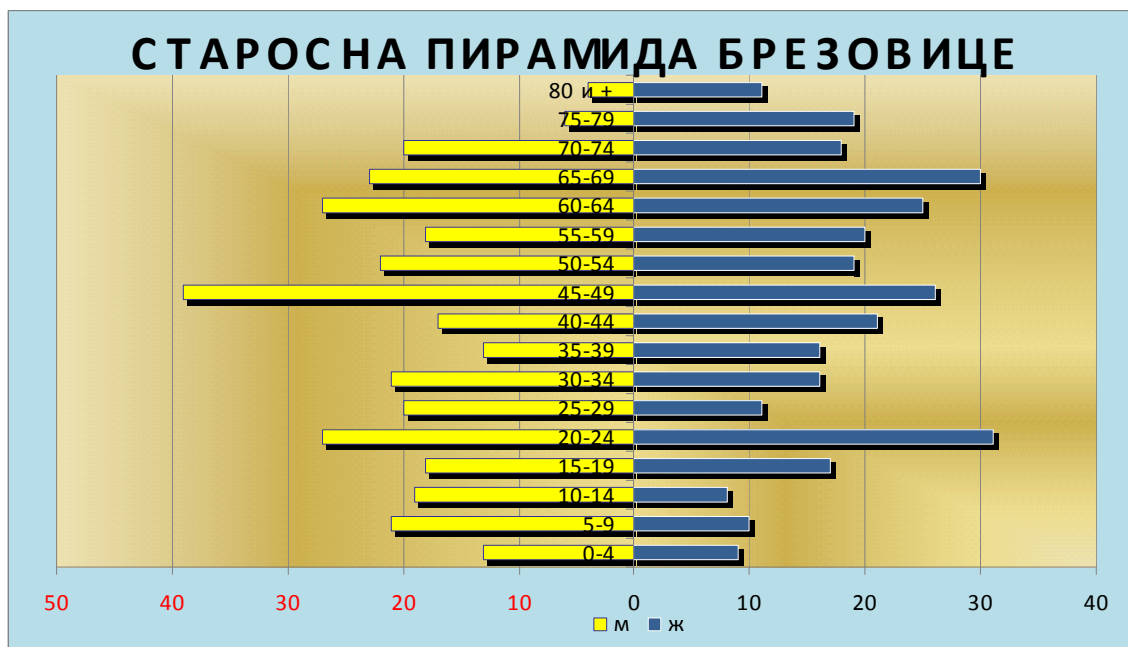
Табела 59. Становништво досељено у село Брезовицу према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Брезовица	
	Број	%
Исте општине	67	37,43
Друге општине исте републике	101	56,42
Друге републике – покрајине	3	1,67
Бивше републике СФРЈ	6	3,35
Остале земље	-	-
Непознато	2	1,13
УКУПНО	179	100

У село Брезовица највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 101 или 56,42% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 67 или 37,43%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 6 или 3,35% досељених. Најмање имиграната у Брезовици је било из друге републике или покрајине – 3 или 1,67% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 32. Удео становништва досељеног у село Брезовицу према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

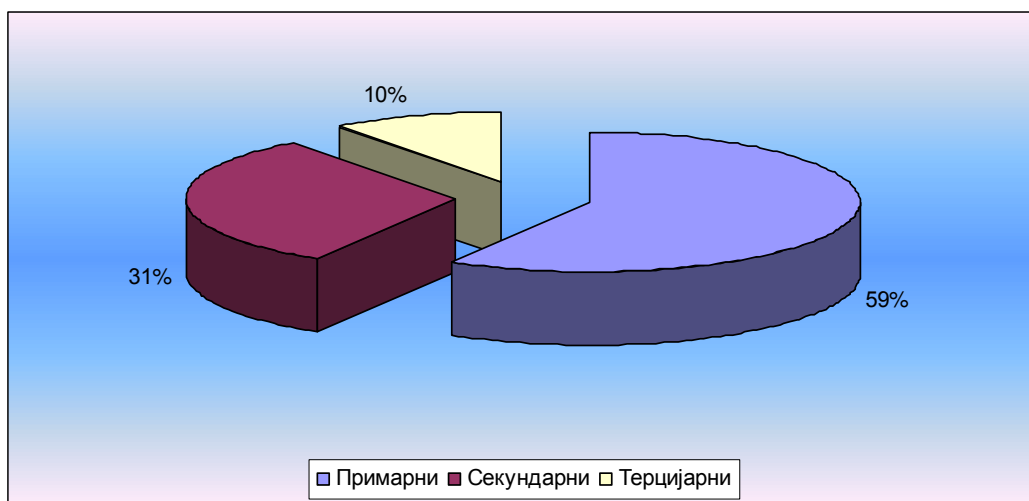
У старосној структури села Брезовица најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 60. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Брезовица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Брезовица	337	264	120	179	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Брезовици је живело 337 активна становника односно 52,98% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 264 особе. Лица са личним приходима у Брезовици је било 120 или 18,86% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 179 лица или 28,14% популације села. На раду у иностранству није било становника из Брезовице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Брезовице је запослено у примарном сектору њих 155 или 59% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 82 становника или 31%, док у терцијарном сектору ради 27 становника или 10% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 33. Учешће становништва Брезовице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Брезовице је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Брезовице.

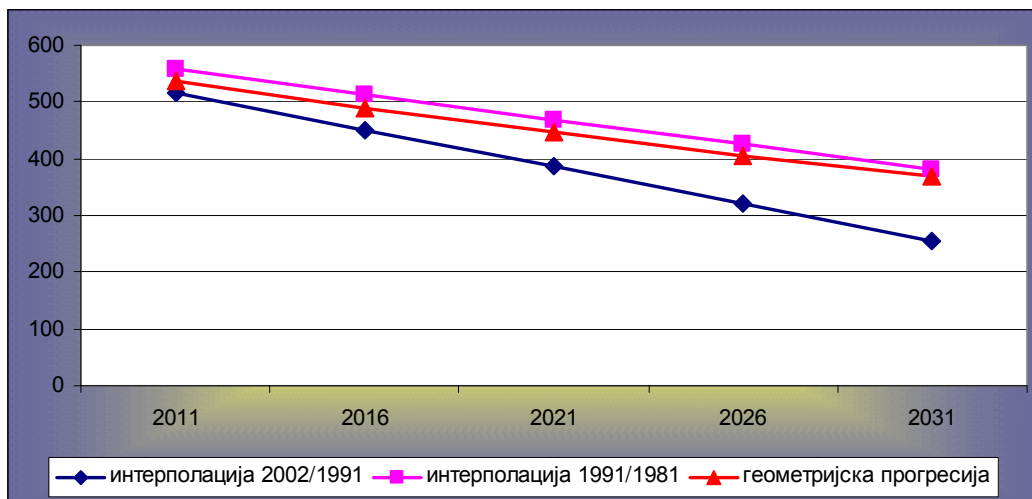
Број домаћинстава у селу Брезовици је у порасту све до 1981. године када је забележен и њихов највећи број – 215, да би затим уследио пад и по попису из 1991. године број домаћинстава износио је 199. По последњем попису бележи се поновни раст и број домаћинстава износио је 204. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,8 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Брезовици пао је на 3,1 по попису из

2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 161 је са газдинством док је 43 домаћинства без газдинства. Највише је домаћинстава са два члана – 51, за њима следе са три члана – 46, па самачка домаћинства – 37, четворочлана – 25, петочлана – 24 и шесточлана – 13. Домаћинстава са седам чланова има пет, са осам чланова има два, док 10 и више чланова има једно домаћинство. У селу има 193 породице, од којих је 71 без деце, 103 са децом, 15 породица чини мајка са децом док је у четири породице отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 65, затим следе породице са двоје деце, њих 52. Троје деце имају само четири породице.

Кретање броја станова прати тренд кретања броја домаћинства у Брезовици. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 232. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Брезовици евидентирано 216 станова. На једно домаћинство долазило је 1,05 станова.

Табела 61. Пројекције кретања броја становника Брезовице, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	636	575	517	451	386	320	254
интерполација 1991/1981	636	575	557	513	469	425	381
геометријска прогресија	636	575	538	490	446	406	370

Графикон 34. Пројекције кретања броја становника Брезовице, 2011-2031. год.

Пројекције кретања броја становника села Брезовице имају негативан тренд. Пројекције методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године указују да ће у Брезовици 2011. године живети 517 становника, 2021. године 386 становника и 2031. године 254 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. године и 1981. године пад броја становника је знатно мањи, па би

2011. године било 557 становника, 2021. године 469 и 2031. године 381. Разлика у пројектованом броју становника између ова два метода је велика. У Брезовици као брдском селу трстеничке општине, у периоду између пописа 1981. и 1991. године, пад броја становника био је узрокован само морталитетом па је због тога и просечан годишњи пад био мањи, док је у периоду од 1991. до 2002. године појачана емиграција пре свега због потраге за послом и бољим животом па је и просечни годишњи пад израженији. Број становника израчунат методом геометријске прогресије у Брезовици износио би 2011. године 538, 2021. године 446 и 2031. године у Брезовици би живело 370 становника.

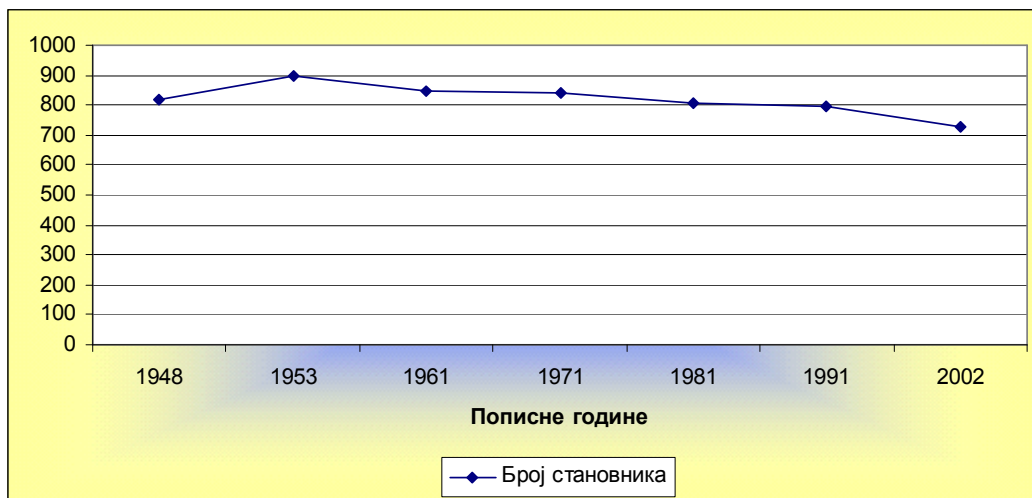
10.5.4. БРЕСНО ПОЉЕ

Село Бресно поље се налази петнаест километара источно од Трстеника. Село је равничарско, збијеног типа на десној обали Западне Мораве. Надморска висина села се креће од 120 до 150 m. Површина атара села Бресно Поље износи 543,4 ha, и граничи се са атарима села Бела Вода и Глободер (исток), Глободер и Стопања (југ), Стопања (запад) и Селиште и Коњух (север). Село се помиње врло рано, у средњовековној Србији у доба кнеза Лазара, и даље у турским тефтерима 1444, 1445. и 1455. године и то баш под именом Бресно поље. Од давнина подручје овог села било је познато по "пуклом пољу" са брестовим стаблима, па је отуда и назив села. Бреснопољци су данас велики робни произвођачи поврћа.

Укупна популација села Бресно поље имала је пораст само до пописа из 1953. године када је овде живело 895 становника. Од тада па све до последњег пописа из 2002. године број становника Бресног поља је у константном паду. Депопулација није драстична јер је за период од 49 година број становника опао за 170.

Табела 62. Кретање укупне популације села Бресно поље од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	820	895	849	842	805	795	725

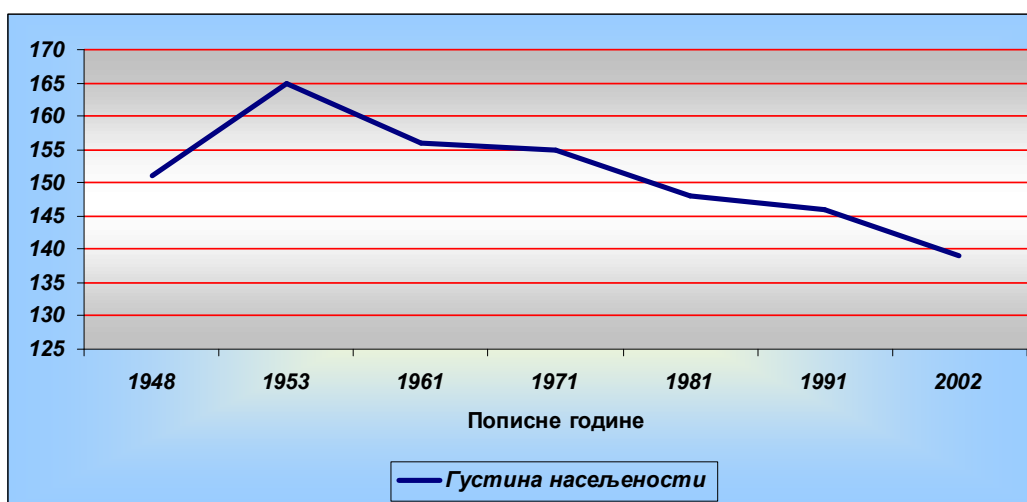

Графикон 35. Кретање укупне популације села Бресно поље од 1948. до 2002. године

Табела 63. Кретање густине насељености села Бресно поље од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	151	165	156	155	148	146	139

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је максималну вредност имала 1953. године – 165 ст./km², да би затим уследио константан пад све до пописа из 2002. године када је густина насељености у Бресном пољу износила 139 ст./ km².

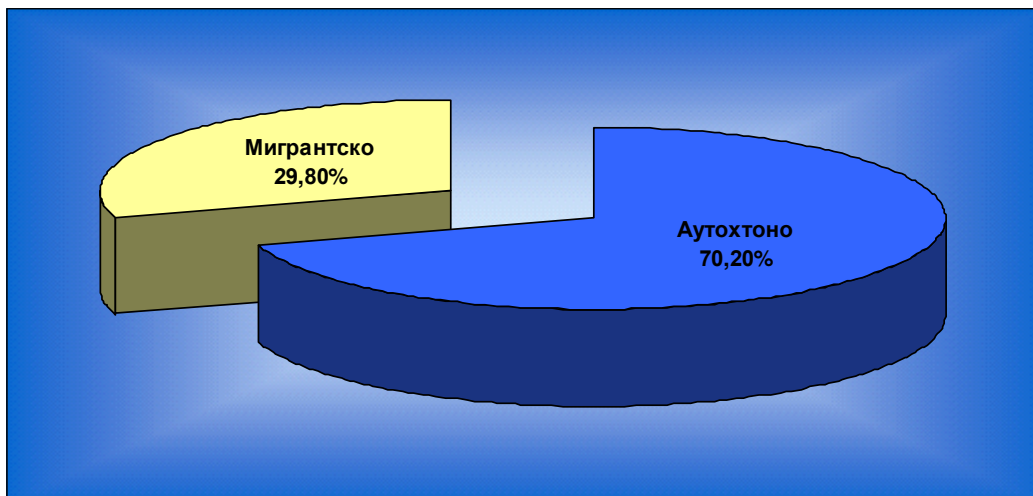

Графикон 36. Кретање густине насељености села Бресно поље од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 64. Аутохтоно и мигрантско становништво села Бресно поље по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Бресно поље	509	70,20	216	29,80	725

На територији села Бресно поље најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 509 или 70,20% популације села, док је досељено 216 становника или 29,80% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 293 становника.

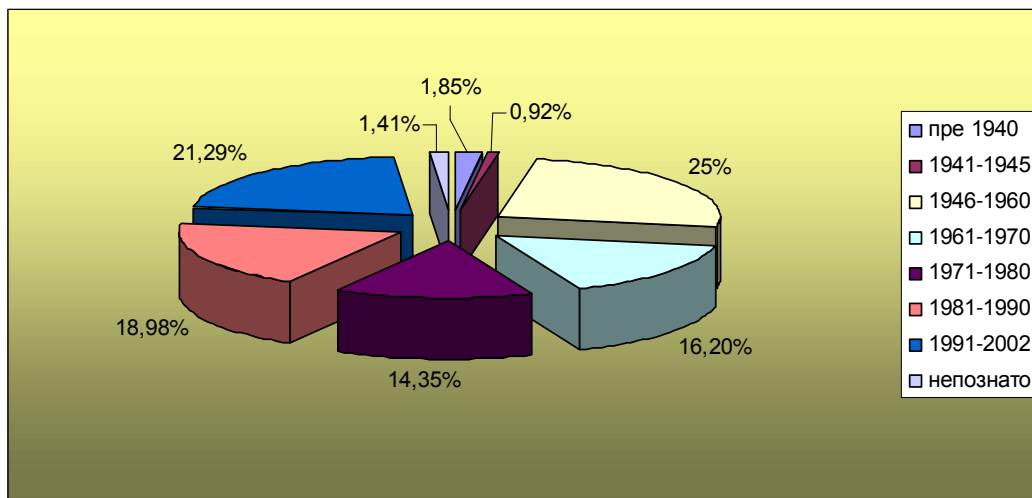

Графикон 37. Аутохтоно и мигрантско становништво села Бресно поље по попису из 2002. године

Табела 65. Становништво села Бресно поље према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Бресно поље	
	Број	%
пре 1940	4	1,85
1941-1945	2	0,92
1946-1960	54	25,00
1961-1970	35	16,20
1971-1980	31	14,35
1981-1990	41	18,98
1991-2002	46	21,29
непознато	3	1,41
УКУПНО	216	100

Највише становника у село Бресно поље доселило се у периоду 1946-1960. њих 54 или 25% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. са 46 досељена становника или 21,29%, период 1981-1990. када се доселио 41 становник или 18,98%, период 1961-1970. када се доселило 35 становника или 16,20% и период 1971-1980. са 31 досељеником или 14,35% свих досељених. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило четири становника или 1,85% и 1941-1945. када се доселило два становника или 0,92% досељене популације.

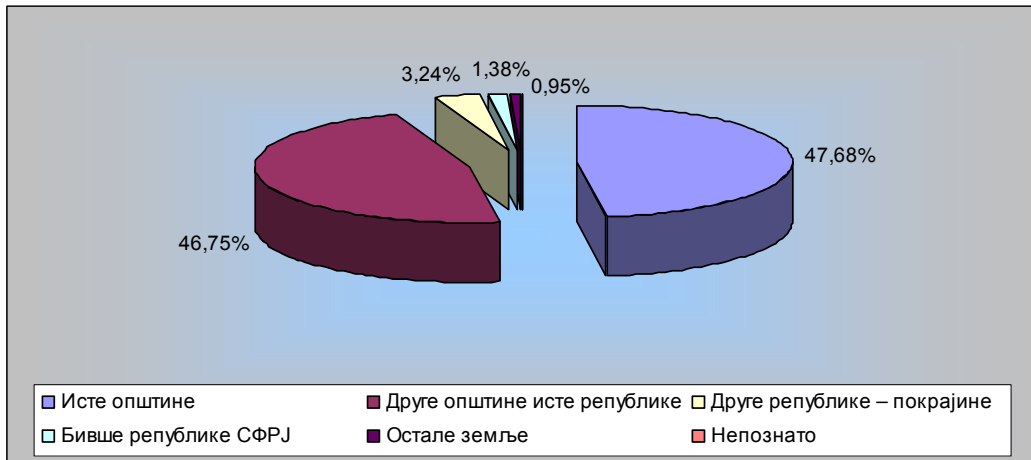

Графикон 38. Удео становништва села Бресно поље према времену досељавања по попису из 2002. године

Табела 66. Становништво досељено у село Бресно поље према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Бресно поље	
	Број	%
Исте општине	103	47,68
Друге општине исте републике	101	46,75
Друге републике – покрајине	7	3,24
Бивше републике СФРЈ	3	1,38
Остале земље	2	0,95
Непознато	-	-
УКУПНО	216	100

У село Бресно поље највише становника се доселило из исте општине, њих 103 или 47,68% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 101 или 46,75%, па имигранти из друге републике или покрајине – 7 или 3,24% досељених. Најмање имиграната у Бресном пољу је било из бивших република СФРЈ – 3 или 1,38%, док је досељеника из осталих земаља било двоје или 0,95% досељене популације.

Графикон 39. Удео становништва досељеног у село Бресно поље према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

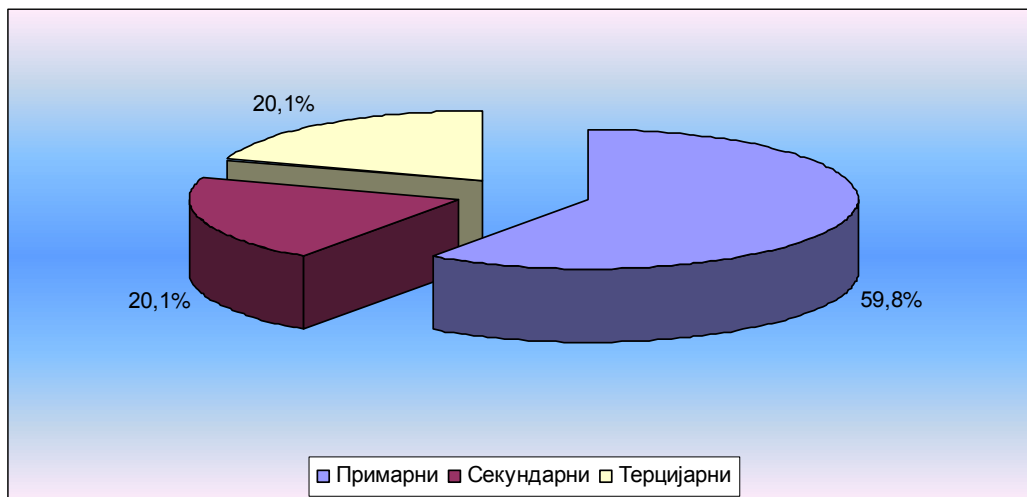
У старосној структури села Бресно поље доминира старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је млађе средовечно становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном и старом становништву.

Табела 67. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Бресно поље по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Бресно поље	326	264	124	274	1	1	-

Према попису из 2002. године у селу Бресно поље је живело 326 активна становника односно 44,96% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 264 особе. Лица са личним приходима у Бресном пољу је било 124 или 17,10% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 274 лица или 37,79% популације села. На раду у иностранству био је само један становника из Бресног поља.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Бресно поље је запослено у примарном сектору њих 158 или 59,8% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 53 становника или 20,1% док у терцијарном сектору, такође ради 53 становника или 20,1% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 40. Учешће становништва Бресног поља по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Бресног поља је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Бресног поља.

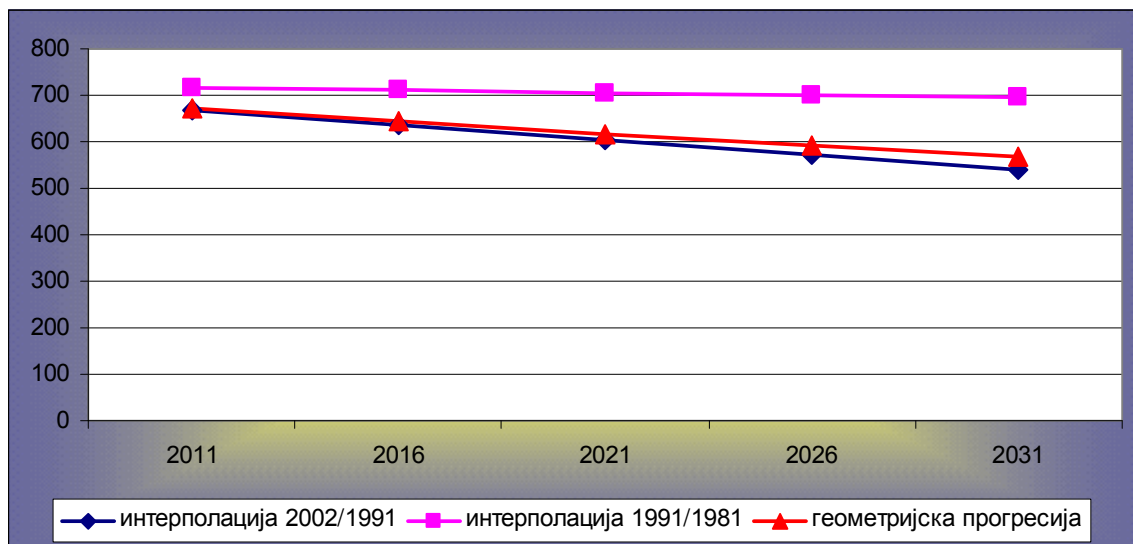
Број домаћинстава у селу Бресно поље је у порасту све до 1981. године када је забележен и њихов највећи број – 185, да би затим уследио пад све до пописа из 2002. године када је број домаћинстава износио 174. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан благи пад, са просечних 4,8 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Бресном пољу пао је на 4,1 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 155 је са газдинством док је 19 домаћинстава без газдинства. Највише је домаћинстава са шест чланова –

34, затим са четири члана – 28, са пет чланова – 26, двочлана – 25 колико има и трочланих домаћинстава. Самачких домаћинстава има 19, седам чланова има осам домаћинстава, осам чланова има седам домаћинстава, док два домаћинства имају десет и више чланова. У селу има 230 породица, од којих је 104 без деце, 111 са децом, 13 породица чини мајка са децом док је у две породице отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 64, затим следе породице са једним дететом, њих 54. Троје деце имају осам породица.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Бресном пољу, тј. њихов број расте до пописа из 1981. године, када је достигао максимум и износио 214, од када следи пад све до пописа из 2002. године када је број станова износио 197. На једно домаћинство долазило је 1,13 станова.

Табела 68. Пројекције кретања броја становника Бресног поља, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	725	648	668	636	604	572	540
интерполација 1991/1981	725	648	716	711	706	701	696
геометријска прогресија	725	648	672	645	618	593	569

Графикон 41. Пројекције кретања броја становника Бресног поља, 2011-2031. год.

Пројекције кретања броја становника села Бресно поље говоре да ће се број становника у будућности смањивати. Највећи пад се бележи пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године. По овој методи Бресно поље би 2011. године имало 668 становника, 2021. године 604 становника и 2031. године 540 становника. За разлику од ове, метода интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године пројектује знатно мањи пад броја становника, јер је просечан годишњи пад у овом периоду само један становник, што се објашњава

повољним географским положајем у долини Западне Мораве, поред магистралног пута и железничке пруге, који су људима пружали оптималне услове за живот па је губитак становништва изазван само морталитетом док емиграције није било. Метода геометријске прогресије даје нешто блажи пад броја становника у односу на методу екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, тако би број становника Бресног поља 2011. године износио 672, 2021. године 618 и 2031. године 569.

10.5.5. БУЧЈЕ

Село Бучје се налази четрнаест километара југозападно од Трстеника. Насеље је збијеног (друмског) типа лоцирано у горњем току Бучке реке, леве притоке Сребренице и на падинама Печеног Гроба и Карауле. Надморска висина села креће се од 255 до 322 m. Површина сеоског атара износи 1.016 ha и граничи се са атарима села Левићи и Округлица (исток), Риђевштица и Лесковица (југ), Јасиковица (запад) и Камењача (север). Село потиче од старина, основано је у близини римског кастела Градац недалеко од храма Велуће, па је зато храм у неким пописима припадао селу Округлици а у неким селу Бучју. На подручју данашњег Бучја расла је крупна букова шума, која је приликом дувања ветрова производила јаке букове, па је отуда и порекло имена села.

Укупна популација села Бучје имала је осцилаторни ток. Насеље је највише становника имало 1948. године – 765, да би отада уследио константан пад у броју становника све до пописа из 1971. године када је забележен најмањи број становника – 401. Нарочито је изражен пад у броју становника између пописа из 1953. и 1961. године, када је број становника опао за више од 40%. Пораст се бележи по пописима из 1981. и 1991. године, да би по попису из 2002. године био забележен поновни пад.

Табела 69. Кретање укупне популације села Бучје од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	765	720	427	401	579	592	458

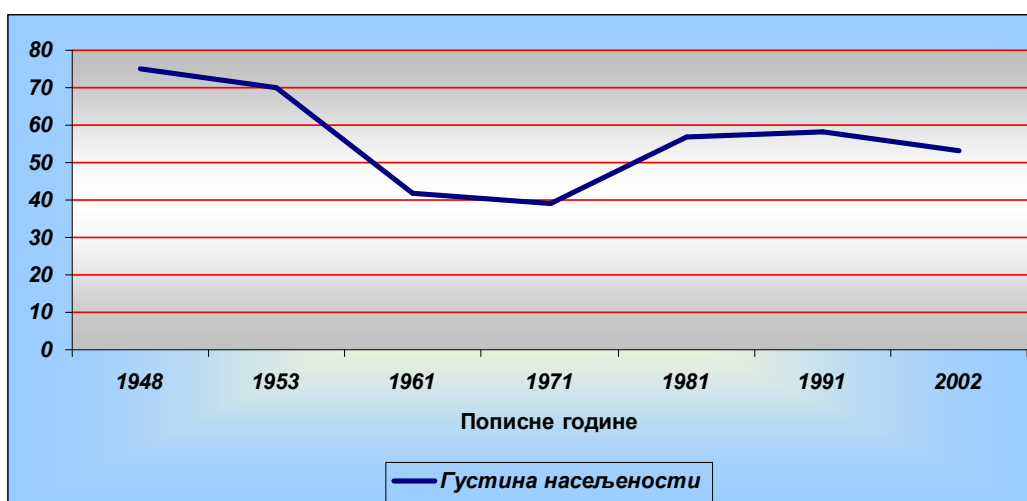

Графикон 42. Кретање укупне популације села Бучје од 1948. до 2002. године

Табела 70. Кретање густине насељености села Бучје од 1948. до 2002. године
(ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	75	70	42	39	57	58	53

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је максималну вредност имала 1948. године – 75 ст./km², да би затим уследио константан пад све до пописа из 1971. године када је густина насељености у Бучју достигла најмању вредност – 39 ст./ km². Пораст густине насељености бележимо по пописима из 1981. и 1991. године, да би попис из 2002. године евидентирао поновни пад када је густина насељености износила 53 ст./ km².

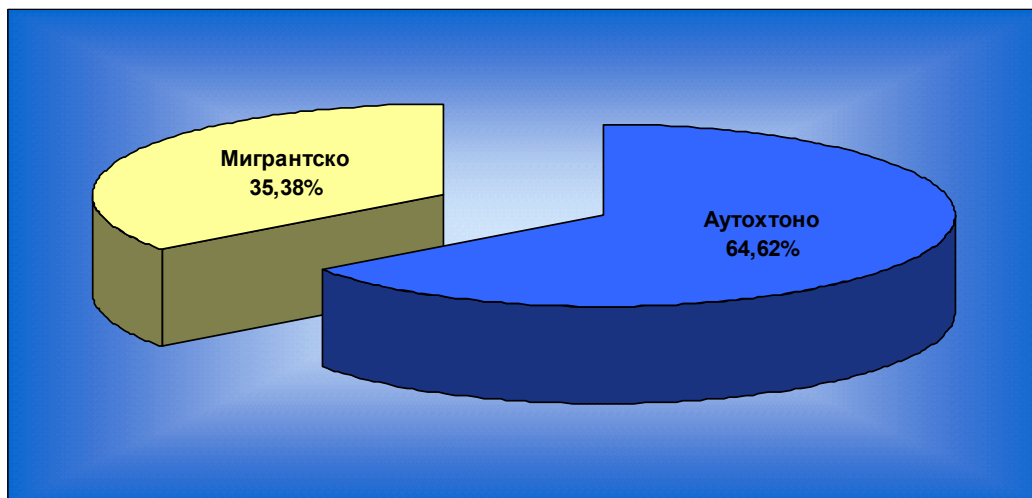

Графикон 43. Кретање густине насељености села Бучје од 1948. до 2002. године
(ст./km²)

Табела 71. Аутохтоно и мигрантско становништво села Бучје по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Бучје	296	64,62	162	35,38	458

На територији села Бучје најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 296 или 64,62% популације села, док је досељено 162 становника или 35,38% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 134 становника.

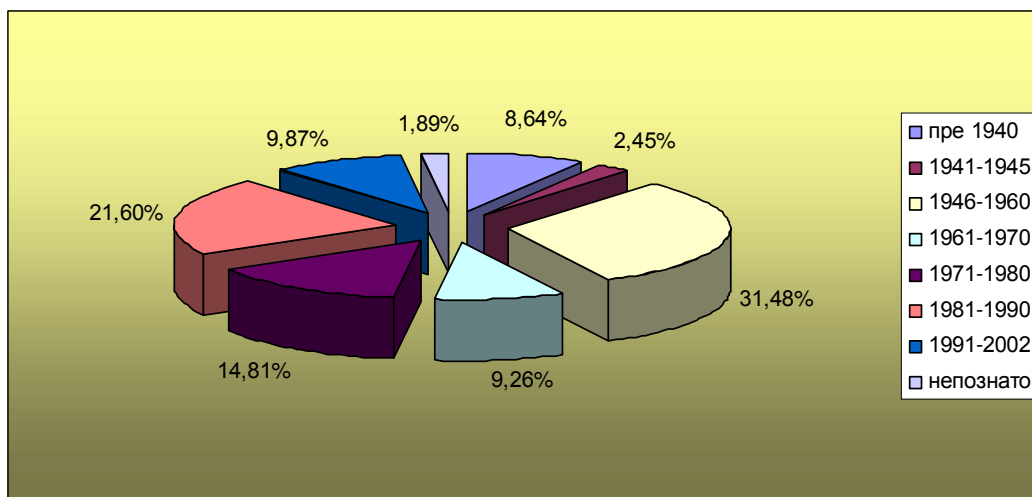

Графикон 44. Аутохтоно и мигрантско становништво села Бучје по попису из 2002. године

Табела 72. Становништво села Бучје према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Бучје	
	Број	%
пре 1940	14	8,64
1941-1945	4	2,45
1946-1960	51	31,48
1961-1970	15	9,26
1971-1980	24	14,81
1981-1990	35	21,60
1991-2002	16	9,87
непознато	3	1,89
УКУПНО	162	100

Највише становника у село Бучје доселило се у периоду 1946-1960, њих 51 или 31,48% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1981-1990. са 35 досељена становника или 21,60%, период 1971-1980. када се доселило 24 становника или 14,81%, период 1991-2002. када се доселио 16 становника или 9,87% и период 1961-1970. када се доселило 15 становника или 9,26% свих досељених. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 14 становника или 8,64% и 1941-1945. када се доселило четири становника или 2,45% досељене популације.

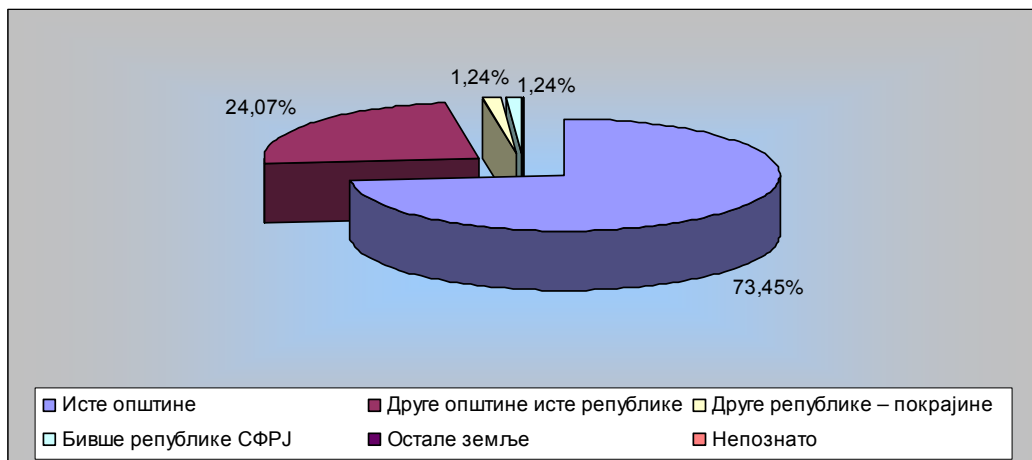

Графикон 45. Удео становништва села Бучје према времену досељавања по попису из 2002. године

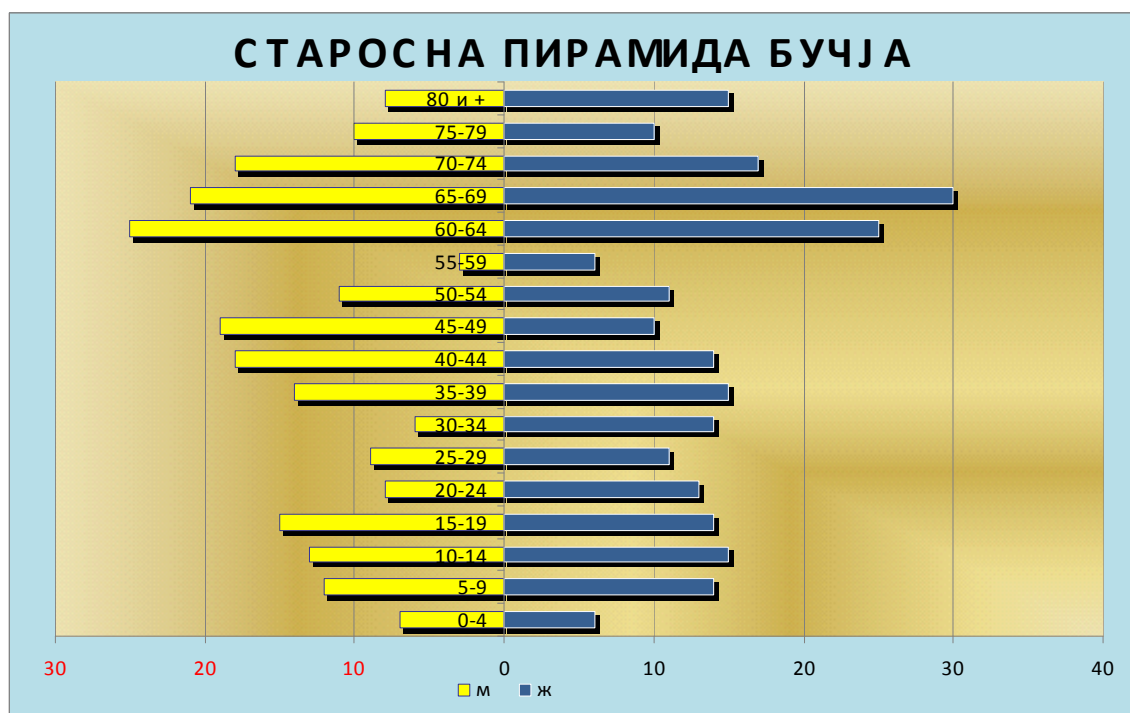
Табела 73. Становништво досељено у село Бучје према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Бучје	
	Број	%
Исте општине	119	73,45
Друге општине исте републике	39	24,07
Друге републике – покрајине	2	1,24
Бивше републике СФРЈ	2	1,24
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	162	100

У село Бучје највише становника се доселило из исте општине, њих 119 или 73,45% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 39 или 24,07% па имигранти из друге републике или покрајине и из бивших република СФРЈ – по двоје или 1,24% свих досељених. Имиграната из осталих земаља у Бучју није било.

Графикон 46. Удео становништва досељеног у село Бучје према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

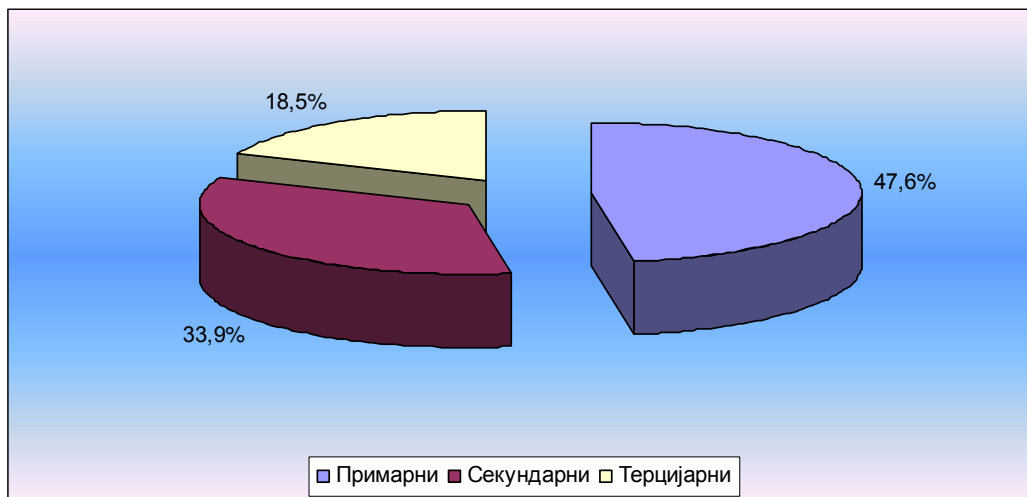
У старосној структури села Бучје доминира старо становништво. За њим следи омладина и старије средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је млађе средовечно становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном и старом становништву.

Табела 74. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Бучје по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Бучје	168	124	121	167	2	1	1

Према попису из 2002. године у селу Бучје је живело 168 активних становника односно 36,68% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 124 особе. Лица са личним приходима у Бучју је било 121 или 26,42% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 167 лица или 36,46% популације села. На раду у иностранству била је само једна двочлана породица из Бучја.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Бучје је запослено у примарном сектору њих 59 или 47,6% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 42 становника или 33,9% док у терцијарном сектору ради 23 становника или 18,5% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 47. Учешће становништва Бучја по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Бучја је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Бучја.

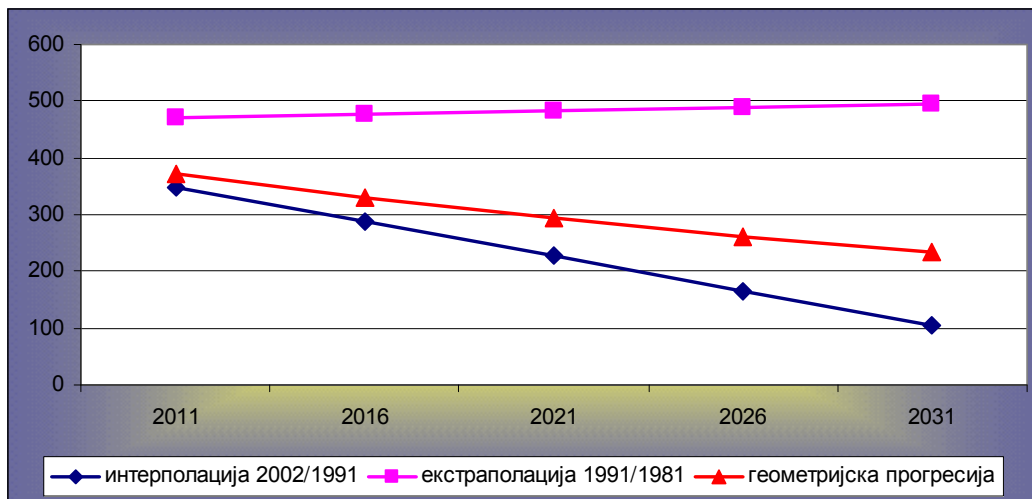
Број домаћинстава у селу Бучје је у паду све до 1961. године када је забележен и њихов најмањи број – 86, да би затим уследио пораст све до пописа из 1991. године када је број домаћинстава био највећи и износио 139. По попису из 2002. године поново је број домаћинстава нешто мањи и износи 125. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,4 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Бучју пао је на 3,6 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 116 је са

газдинством док је девет домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 25, за њима следе самачка и шесточлана домаћинства – по 22, затим домаћинства са по четири и пет чланова – по 17. Трочланих домаћинстава има 14, са седам чланова има пет домаћинстава, док три домаћинства имају по осам чланова. У селу има 136 породица, од којих је 66 без деце, 64 са децом, пет породица чини мајка са децом док је у једној породици отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 41, затим следе породице са једним дететом, њих 25. Троје деце имају три, а четворо једна породица.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Бучју, тј. њихов број расте до пописа из 1981. године, када је достигао максимум и износио 166, од када следи пад све до пописа из 2002. године када је број станова износио 142. На једно домаћинство долазило је 1,13 станова.

Табела 75. Пројекције кретања броја становника Бучја, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	458	275	348	287	227	166	105
екстраполација 1991/1981	458	275	470	476	483	489	496
геометријска прогресија	458	275	371	330	294	262	233

Графикон 48. Пројекције кретања броја становника Бучја, 2011-2031. година

Пројекција броја становника села Бучје на основу методе интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године има највећи пад броја становника. Године 2011. Бучје би имало 348 становника, 2021. године 227 становника и 2031. године имало би 105 становника. Са друге стране пројекција на основу методе екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године пројектовани број становника Бучја расте. Тако би 2011. године ово село имало 470 становника, 2021. године би имало 483 становника и 2031. године би имало 496 становника.

Драстична разлика у пројекцији ова два метода објашњава се позитивним природним прираштајем у међупописном периоду 1981-1991. година и негативним природним прираштајем и емиграцијом у међупописном периоду 1991-2002. година. На основу пројекције помоћу методе геометријске прогресије број становника Бучја 2011. године износио би 371, 2021. године 294 и 2031. године 233 становника.

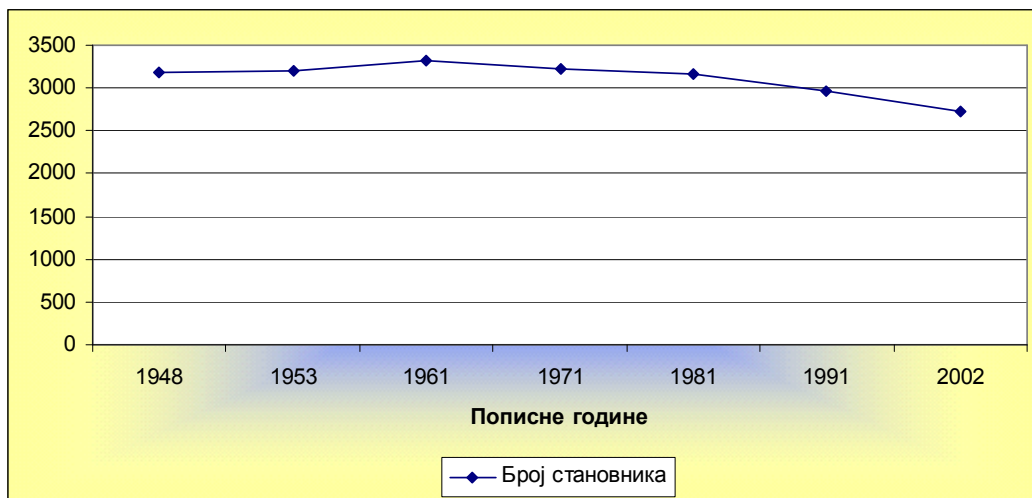
10.5.6. ВЕЛИКА ДРЕНОВА

Село Велика Дренова се налази тринаест километара источно од Трстеника у долини Западне Мораве. Убраја се у равничарска насеља јер је поред долине Западне Мораве смештена и у долинама Риљачке и Топоничке реке. Надморска висина села креће се од 160 до 190 m. Атар села Велика Дренова има површину од 2.067 ha и граничи се са атарима села Страгари (север), Коњух и Бела Вода (исток), Медвеђа (запад) и током Западне Мораве (југ). Први подаци о селу доступни су из турских пописа и других ретких извора, док се у нашим документима Велика Дренова спомиње у једном црквеном попису из 1735. године Српске православне цркве. Име села је биогеографског порекла, односно село је добило име по некадашњим шумама дренових стабала. Село Велика Дренова у свету је чувено по калемарству.

Укупна популација села Велика Дренова имала је раст све до пописа из 1961. године када је уједно имала и највише становника – 3.314. Од тада па све до данас бележи се константан пад у укупној популацији, тако да је Велика Дренова по попису из 2002. године имала 2.719 становника.

Табела 76. Кретање укупне популације села Велика Дренова од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	3.181	3.196	3.314	3.217	3.154	2.959	2.719

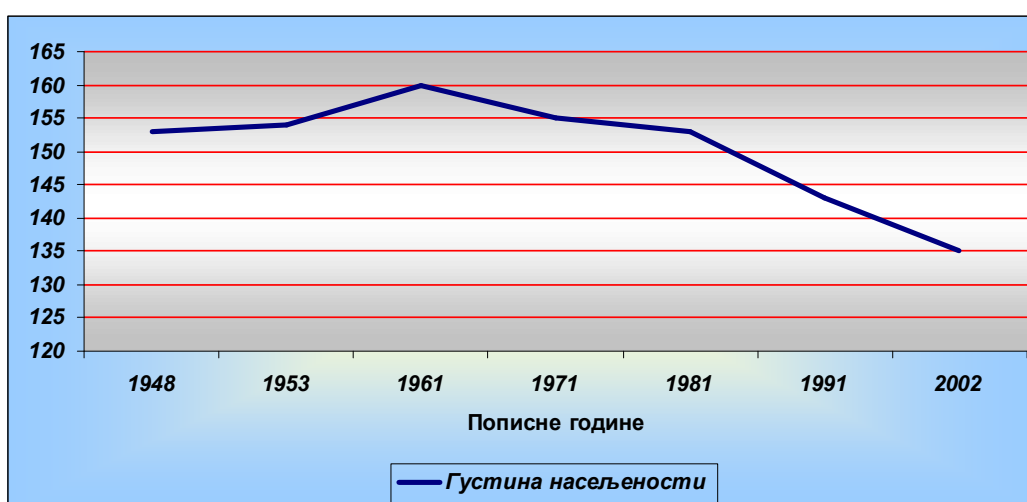

Графикон 49. Кретање укупне популације села Велика Дренова од 1948. до 2002. године

Табела 77. Кретање густине насељености села Велика Дренова од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	153	154	160	155	153	143	135

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је максималну вредност имала 1961. године – 160 ст./km², да би затим уследио константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Великој Дренови достигла најмању вредност – 135 ст./ km².

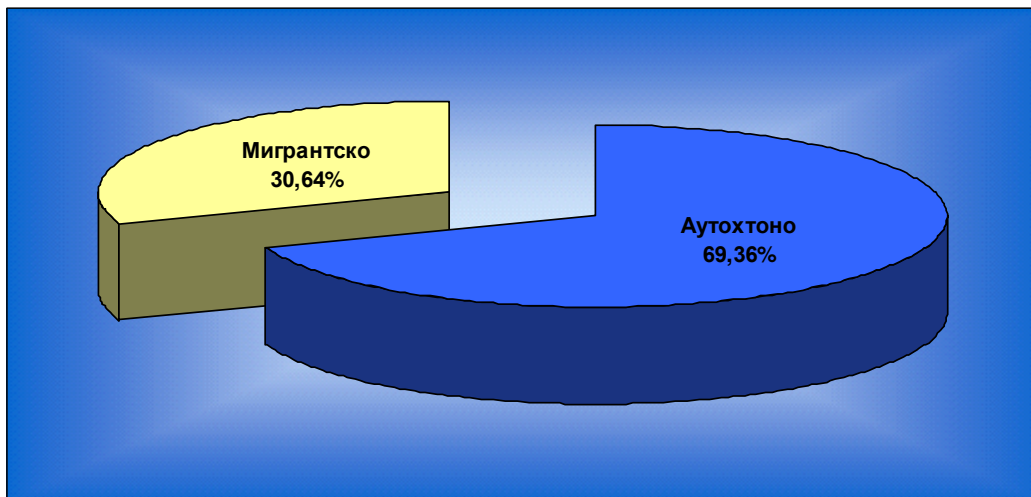

Графикон 50. Кретање густине насељености села Велика Дренова од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 78. Аутохтоно и мигрантско становништво села Велика Дренова по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Велика Дренова	1.886	69,36	833	30,64	2.719

На територији села Велика Дренова најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 1.886 или 69,36% популације села, док је досељено 833 становника или 30,64% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 1.053 становника.

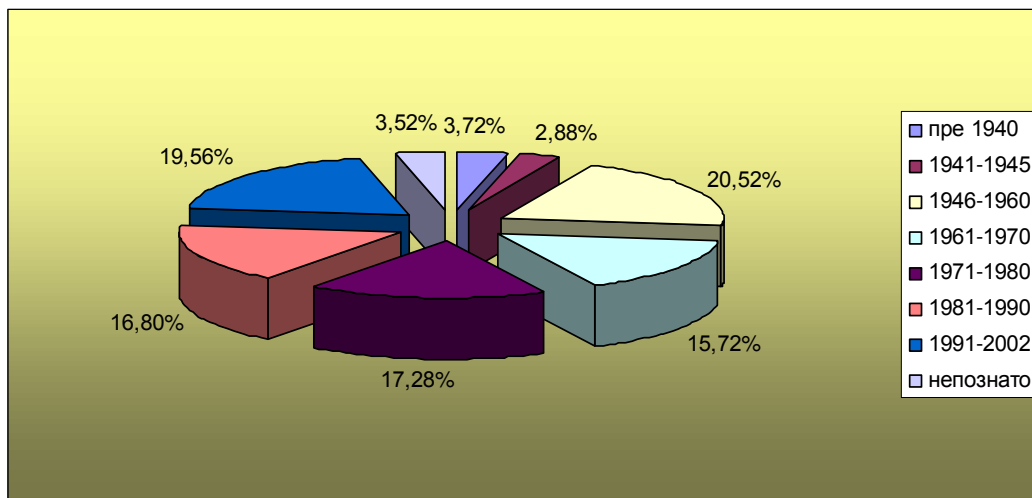

Графикон 51. Аутохтоно и мигрантско становништво села Велика Дренова по попису из 2002. године

Табела 79. Становништво Велике Дренове према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Велика Дренова	
	Број	%
пре 1940	31	3,72
1941-1945	24	2,88
1946-1960	171	20,52
1961-1970	131	15,72
1971-1980	144	17,28
1981-1990	140	16,80
1991-2002	163	19,56
непознато	29	3,52
УКУПНО	833	100

Највише становника у село Велика Дренова доселило се у периоду 1946-1960, њих 171 или 20,52% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. са 163 досељена становника или 19,56%, период 1971-1980. када се доселио 144 становника или 17,28%, период 1981-1990. када се доселио 140 становника или 16,80% и период 1961-1970. када се доселио 131 становник или 15,72% свих досељених. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселио 31 становник или 3,72% и 1941-1945. када се доселило 24 становника или 2,88% досељене популације.

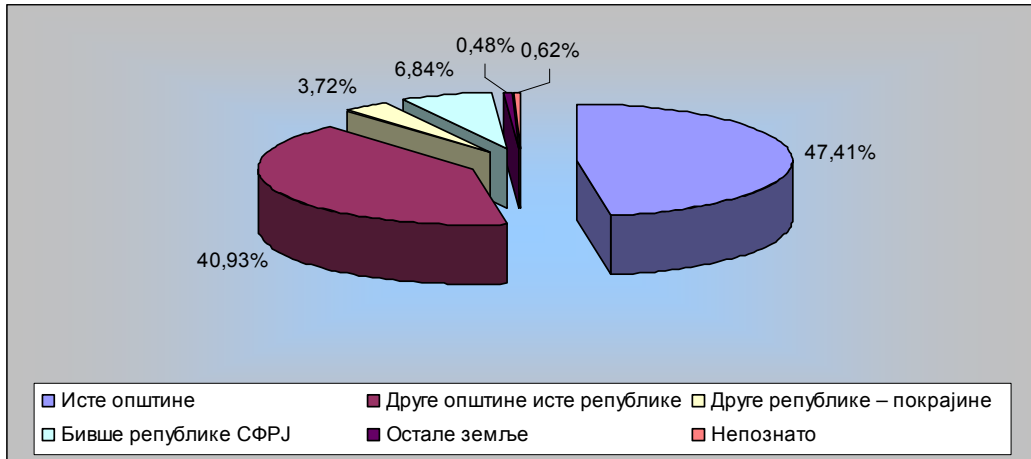

Графикон 52. Удео становништва Велике Дренове према времену досељавања по попису из 2002. године

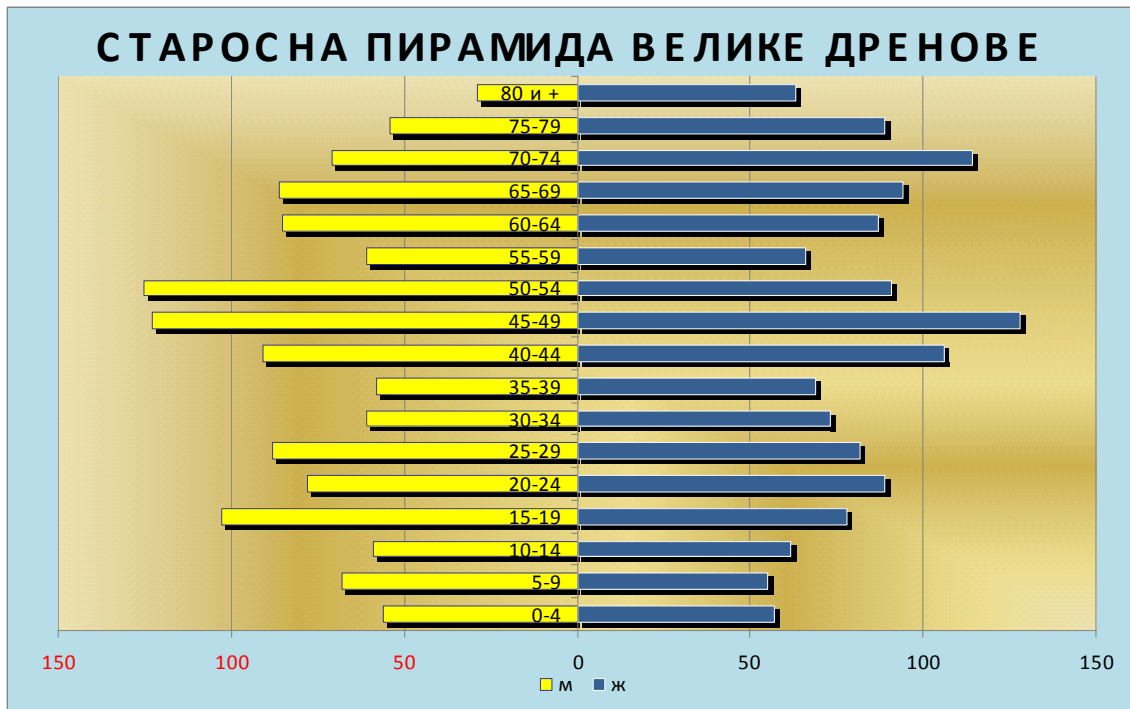
Табела 80. Становништво досељено у село Велика Дренова према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Велика Дренова	
	Број	%
Исте општине	395	47,41
Друге општине исте републике	341	40,93
Друге републике – покрајине	31	3,72
Бивше републике СФРЈ	57	6,84
Остале земље	4	0,48
Непознато	5	0,62
УКУПНО	833	100

У село Велику Дренову највише становника се доселило из исте општине, њих 395 или 47,41% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 341 или 40,93%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 57 или 6,84% досељених. Најмање имиграната у Великој Дренови је било из друге републике или покрајине – 31 или 3,72% и из осталих земаља, њих четворо или 0,48% свих досељених.

Графикон 53. Удео становништва досељеног у село Велика Дренова према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

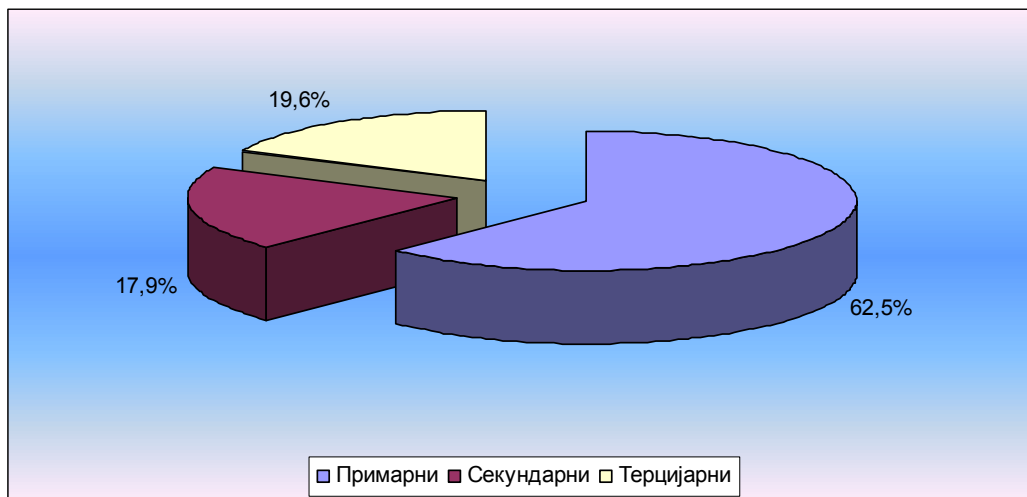
У старосној структури села Велика Дренова најбројније је старо становништво. За њима следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у млађем средовечном и старом становништву.

Табела 81. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Велика Дренова по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
В.Дренова	1.348	1.128	446	923	2	2	-

Према попису из 2002. године у селу Велика Дренова је живело 1.348 активна становника односно 49,57% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 1.128 особа. Лица са личним приходима у Великој Дренови је било 446 или 16,40% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 923 лица или 33,94% популације села. На раду у иностранству била су два становника из Велике Дренове.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Велика Дренова је запослено у примарном сектору њих 705 или 62,5% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 220 становника или 19,6% док у терцијарном сектору ради 203 становника или 17,9% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 54. Учешће становништва Велике Дренове по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Велике Дренове је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Велике Дренове.

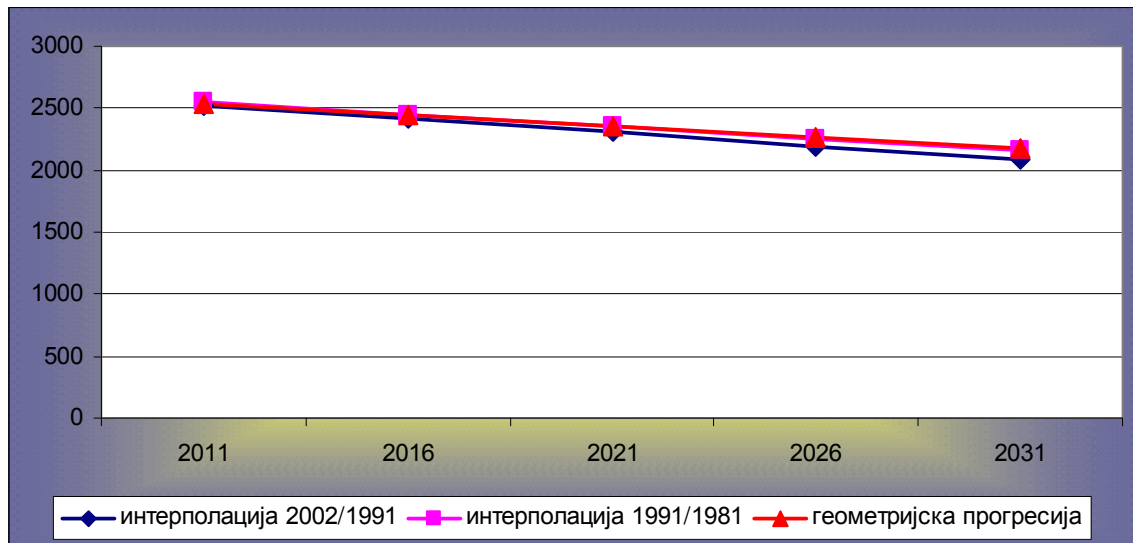
Број домаћинстава у селу Велика Дренова је у порасту све до 1971. године када је забележен и њихов највећи број – 815, да би затим уследио пад све до пописа из 1991. године када је број домаћинстава износио 776. По попису из 2002. године број домаћинстава је поново у порасту и износи 812. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 4,7 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Великој Дренови пао је на 3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 590 је са

газдинством док је 222 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 172, за њима следе самачка домаћинства – 155, па четворочлана – 141, па трочлана – 129. Петочланих домаћинстава је 95, док је шесточланих 70, а седмочланих 32. Са осам чланова има 14 домаћинстава, док по два домаћинства имају девет и десет и више чланова. У селу има 825 породица, од којих је 341 без деце, 418 са децом, 45 породица чини мајка са децом док је у 21 породици отац са децом. Највише је породица са двоје деце - 231, затим следе породице са једним дететом, њих 222. Троје деце имају 28, а четворо три породице.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Великој Дренови, тј. њихов број расте до пописа из 1981. године, када је достигао максимум и износио 999, од када следи пад све до пописа из 2002. године када је број станова износио 818. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 82. Пројекције кретања броја становника Велике Дренове, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	2.719	2.349	2.523	2.414	2.304	2.195	2.086
интерполација 1991/1981	2.719	2.349	2.544	2.446	2.349	2.251	2.154
геометријска прогресија	2.719	2.349	2.537	2.441	2.349	2.261	2.176

Графикон 55. Пројекције кретања броја становника Велике Дренове, 2011-2031.год

Велика Дренова као једно од највећих села општине Трстеник и секундарни центар општине са леве стране Западне Мораве, такође, по свим методама пројекција становништва има константан пад популације. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године у Великој Дренови би 2011. године

живело 2.523 становника, 2021. године 2.304 становника и 2031. године 2.086 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године Велика Дренова би 2011. године имала 2.622 становника, 2021. године 2.349 и 2031. године 2.154 становника. На основу пројекција методом геометријске прогресије број становника Велике Дренове износио би 2.537 у 2011. години, 2.349 у 2021. години и 2.176 у 2031. години. Упоређујући ове три методе закључујемо да су резултати пројекција приближни, те да се са великом прецизношћу можемо ослањати на њих у будућности.

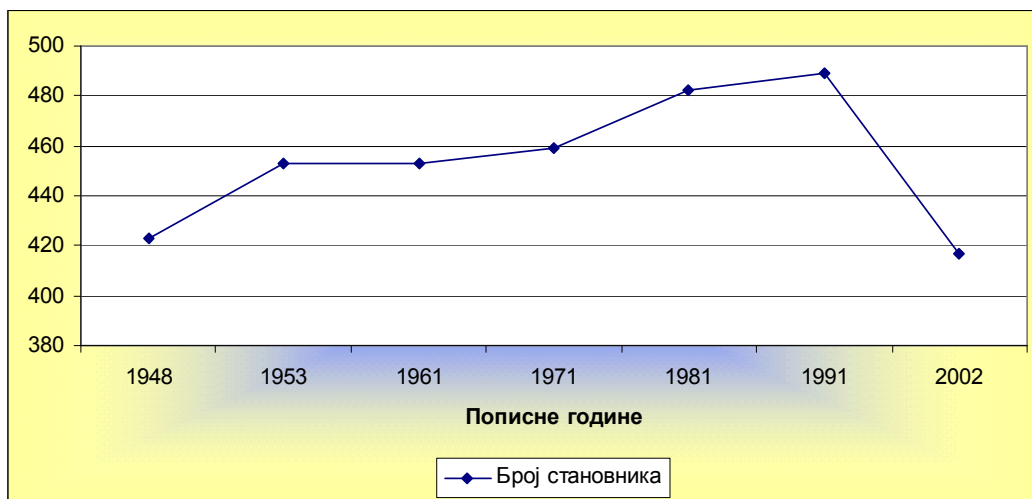
10.5.7. ВЕЛУЋЕ

Село Велуће се налази двадесет километара југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног, друмског типа лоцирано поред реке Сребренице, десне притоке Западне Мораве. Надморска висина села износи 220 m. Површина сеоског атара износи 605,8 ha и граничи се са атарима села Тоболац (север и исток), Пајсак и Риђевштица (југ) и Округлица (запад). Иако је манастир Велуће један од најстаријих средњовековних манастира, село Велуће спада међу најмлађа села овога краја. Први пут село Велуће се помиње 1804. године, док се нешто касније, између 1833. и 1836. године у време реконструкције манастира поново помиње Велуће.

Укупна популација села Велуће бележи константан раст све до пописа из 1991. године када је уједно имало и највише становника – 489. Само последњи попис из 2002. године бележи депопулацију у Велуће тада има најмање становника – 417.

Табела 83. Кретање укупне популације села Велуће од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	423	453	453	459	482	489	417

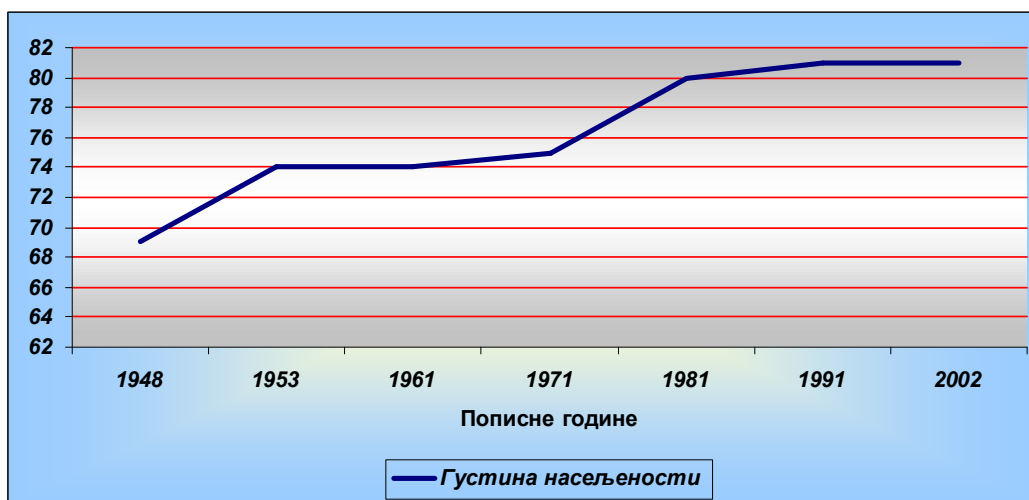

Графикон 56. Кретање укупне популације села Велуће од 1948. до 2002. године

Табела 84. Кретање густине насељености села Велуће од 1948. до 2002. године
(ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	69	74	74	75	80	81	81

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је са 69 ст./км² у 1948. години уследио константан пораст све до 1991. године када достиже и максималну вредност – 81 ст./км², колика је била и по последњем попису из 2002. године.

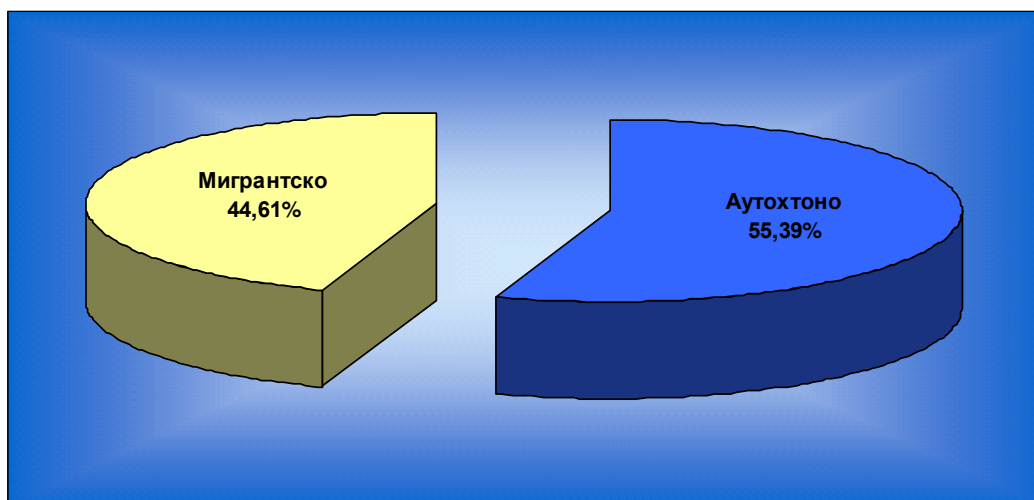

Графикон 57. Кретање густине насељености села Велуће од 1948. до 2002. године
(ст./км²)

Табела 85. Аутохтоно и мигрантско становништво села Велуће по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Велуће	231	55,39	186	44,61	417

На територији села Велуће најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 231 или 55,39% популације села, док је досељено 186 становника или 44,61% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 45 становника.

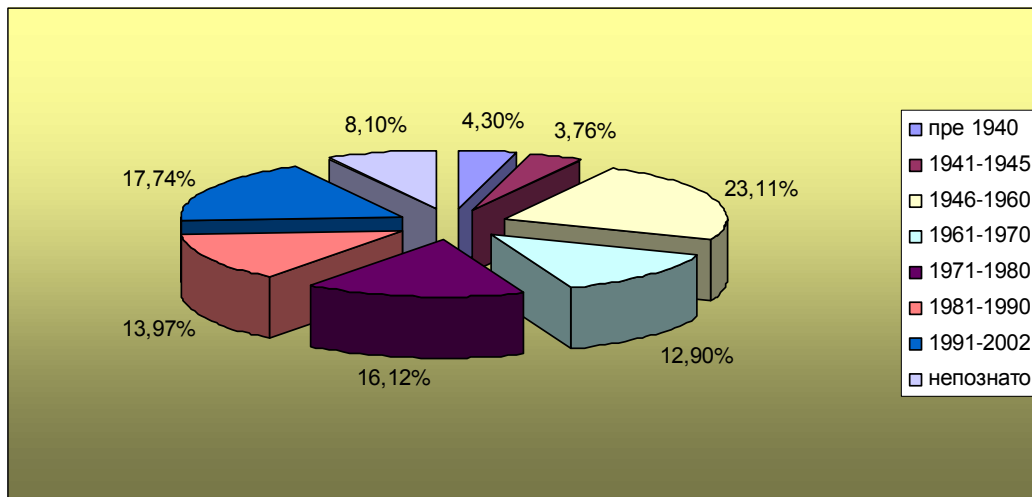

Графикон 58. Аутохтоно и мигрантско становништво села Велуђе по попису из 2002. године

Табела 86. Становништво села Велуђе према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Велуђе	
	Број	%
пре 1940	8	4,30
1941-1945	7	3,76
1946-1960	43	23,11
1961-1970	24	12,90
1971-1980	30	16,12
1981-1990	26	13,97
1991-2002	33	17,74
непознато	15	8,10
УКУПНО	186	100

Највише становника у село Велуђе доселило се у периоду 1946-1960, њих 43 или 23,11% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. са 33 досељена становника или 17,74%, период 1971-1980. када се доселио 30 становника или 16,12%, период 1981-1990. када се доселио 26 становника или 13,97% и период 1961-1970. када се доселило 24 становника или 12,90% досељених. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило осам становника или 4,30% и 1941-1945. када се доселило њих седморо или 3,76% досељене популације.

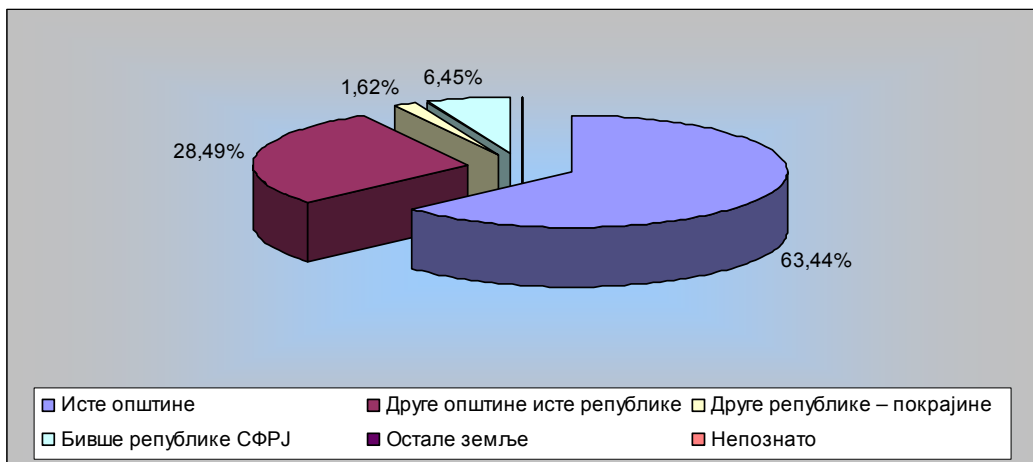

Графикон 59. Удео становништва села Велуће према времену досељавања по попису из 2002. године

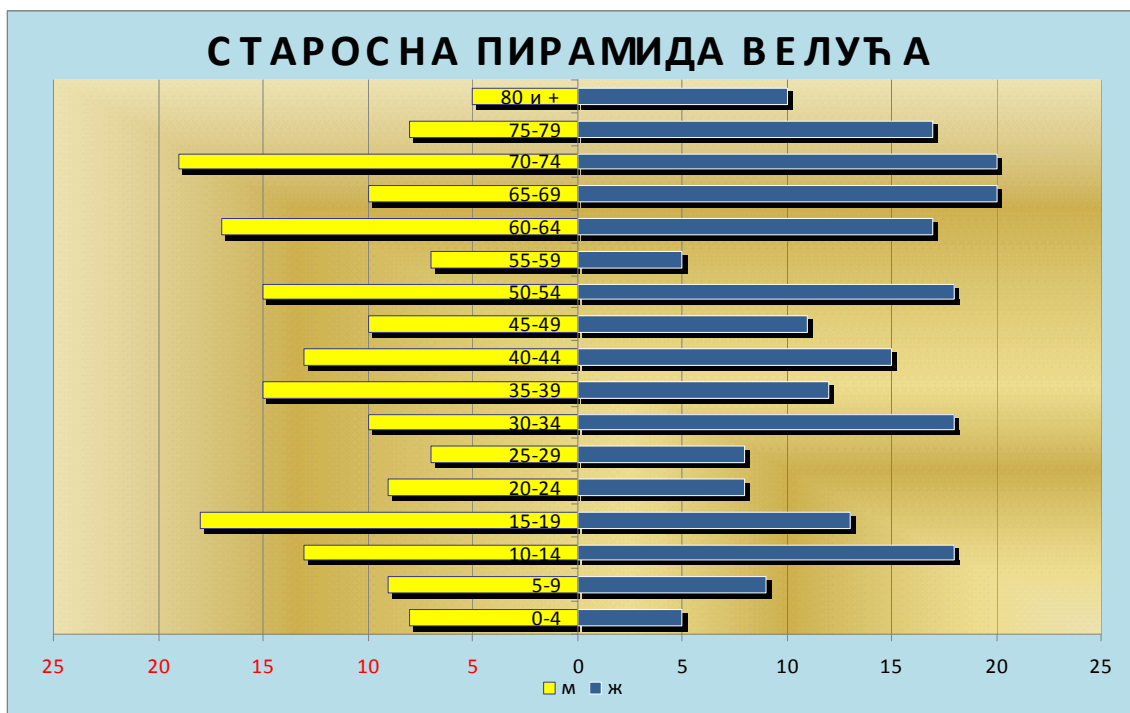
Табела 87. Становништво досељено у село Велуће према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Велуће	
	Број	%
Исте општине	118	63,44
Друге општине исте републике	53	28,49
Друге републике – покрајине	3	1,62
Бивше републике СФРЈ	12	6,45
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	186	100

У село Велуће највише становника се доселило из исте општине, њих 118 или 63,44% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 53 или 28,49%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 12 или 6,45% досељених. Најмање имиграната у Велућу је било из друге републике или покрајине – 3 или 1,62% свих досељених, док имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 60. Удео становништва досељеног у село Велуће према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

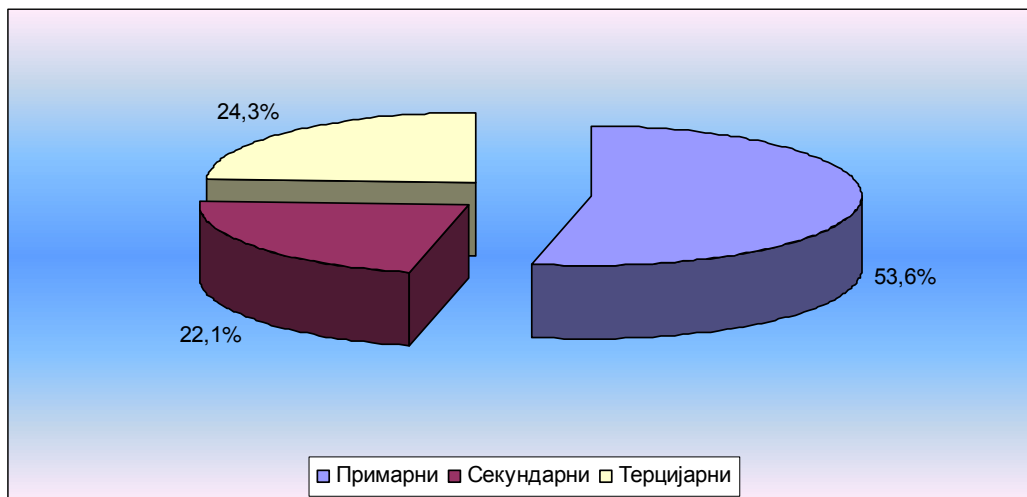
У старосној структури села Велуће најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је млађе средовечно становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у омладини, док жена има више у млађем и старијем средовечном становништву и старом становништву.

Табела 88. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Велуђе по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Велуђе	179	140	76	162	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Велуђу је живело 179 активних становника односно 42,92% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 140 особа. Лица са личним приходима у Велуђу је било 76 или 18,22% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 162 лица или 38,84% популације села. На раду у иностранству није било становника из Велуђа.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Велуђа је запослено у примарном сектору њих 75 или 53,6% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 31 становник или 22,1% док у терцијарном сектору ради 34 становника или 24,3% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 61. Учешће становништва Велуђа по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Велуђа је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Велуђа.

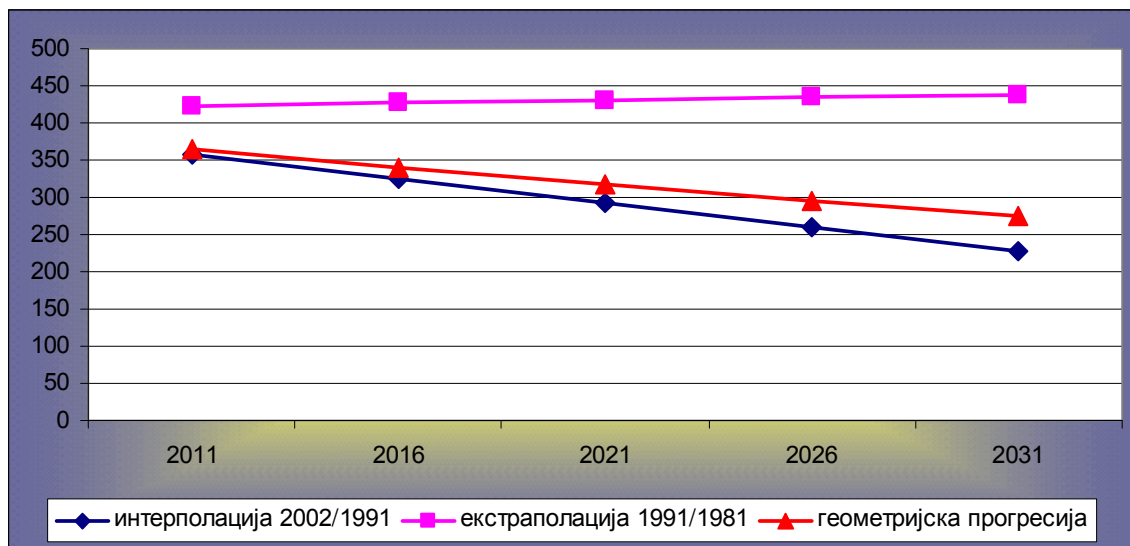
Број домаћинстава у селу Велуђе је у порасту све до 1981. године када је забележен и њихов највећи број – 116, да би затим уследио пад све до пописа из 1991. године када је број домаћинстава износио 111. По попису из 2002. године број домаћинстава је поново у порасту и износи 119. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 4,9 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Велуђу пао је на 3,5 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 96 је са газдинством док је 23

домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 30, за њима следе трочлана – 20, па самачка – 18, па четворочлана – 17, па петочлана и шесточлана – по 14. Домаћинстава са седам чланова има укупно пет, док једно домаћинство има девет чланова. У селу има 123 породице, од којих су 54 без деце, 57 са децом, осам породица чини мајка са децом док је у четири породице отац са децом. Највише је породица са једним и двоје деце – по 31, затим следе породице са троје деце, њих четири. Четворо деце имају три породице.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Велућу, тј. њихов број расте до пописа из 1981. године, када достиже максимум и износи 123. Од тада следи пад до пописа из 1991. године и поновни пораст до пописа из 2002. године када је број станова износио 120. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 89. Пројекције кретања броја становника Велућа, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	417	375	358	325	293	260	227
екстраполација 1991/1981	417	375	423	427	430	434	437
геометријска прогресија	417	375	366	340	317	295	274

Графикон 62. Пројекције кретања броја становника Велућа, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Велућа методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године имају тренд пада. По резултатима ове методе у Велућу би 2011. године живело 358 становника, 2021. године 293 становника и 2031. године 227 становника. За разлику од ове, метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, даје нам другачије резултате. Број становника Велућа би растао и 2011. године износио би 423, 2021.

године 430 и 2031. године 437. Резлоге повећања броја становника, на основу резултата ове методе, налазимо у чињеници да је у међупописном периоду 1981-1991. година смањена емиграција отварањем фабрике за производњу и пуњење минералне воде "Мивела" где су мештани пронашли запошљење и остали да живе овде. Резултати методе геометријске прогресије показују да ће у Велућу 2011. године живети 366 становника, 2021. године 317 становника и 2031. године 274 становника.

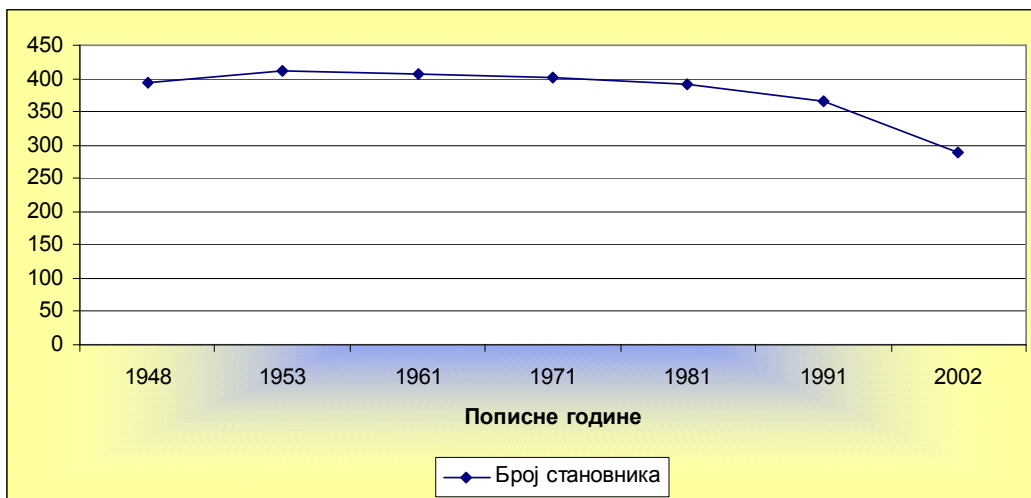
10.5.8. ГОЛУБОВАЦ

Село Голубовац се налази двадесет четири километара југоисточно од Трстеника. Смештено је на рзвођима Голубовачког потока и његове притоке која извире из потеса Грчко извор Мицинац (главни део села) и Голубовачког потока и Блатског потока (засеок Прњавор). Надморска висина села је 300 m. Површина сеоско атара износи 373,9 ha, и граничи се са атарима села Доња Омашница (север и запад), Лаћислед и Мрмош (исток) и Ратаје и Тулеш (југ). По легенди, становништво овог села за време кнеза Лазара гајило је голубове, па је село по томе и добило име.

Укупна популација села Голубовац бележи раст само до пописа из 1953. године када је село и имало највише становника – 411. Од тада па све до данас број становника је у константном паду. По попису из 2002. године у Голубовцу је живело најмање становника – 289.

Табела 90. Кретање укупне популације села Голубовац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	393	411	406	401	392	365	289

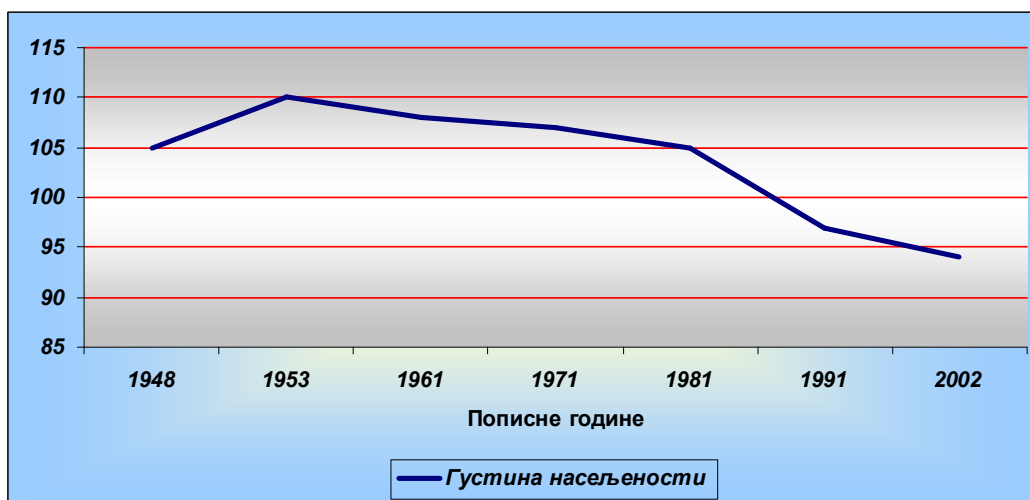

Графикон 63. Кретање укупне популације села Голубовац од 1948. до 2002. године

Табела 91. Кретање густине насељености села Голубовац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	105	110	108	107	105	97	94

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она расла до 1953. године када је и достигла максималну вредност од 110 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Голубовцу имала најмању вредност – 94 ст./км².

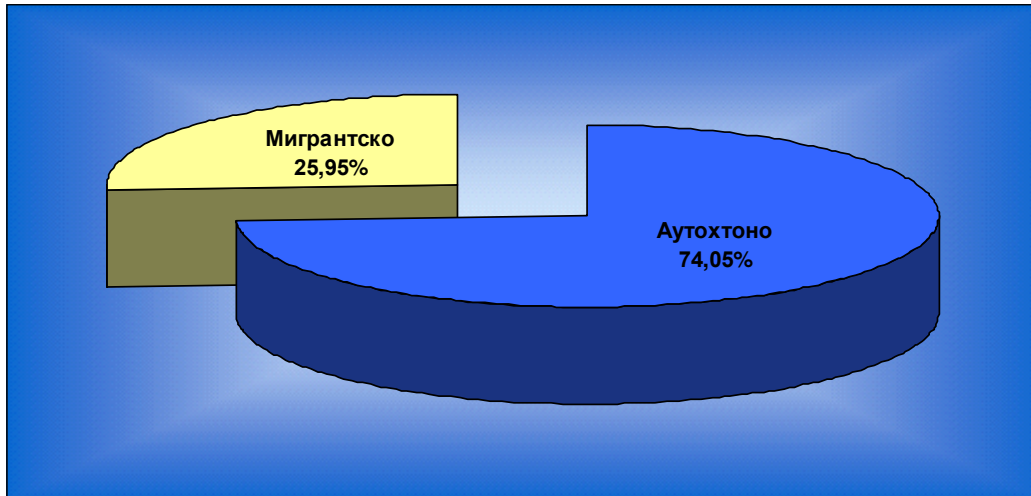

Графикон 64. Кретање густине насељености села Голубовац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 92. Аутохтоно и мигрантско становништво села Голубовац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Голубовац	214	74,05	75	25,95	289

На територији села Голубовац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 214 или 74,05% популације села, док је досељено 75 становника или 25,95% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 139 становника.

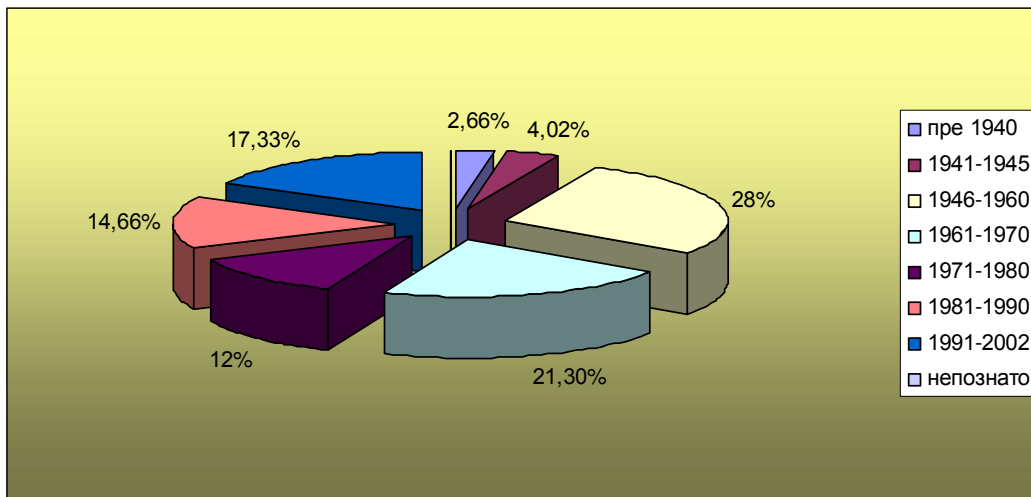

Графикон 65. Аутохтоно и мигрантско становништво села Голубовац по попису из 2002. године

Табела 93. Становништво села Голубовац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Голубовац	
	Број	%
пре 1940	2	2,66
1941-1945	3	4,02
1946-1960	21	28,00
1961-1970	16	21,33
1971-1980	9	12,00
1981-1990	11	14,66
1991-2002	13	17,33
непознато	-	-
УКУПНО	75	100

Највише становника у село Голубовац доселило се у периоду 1946-1960, њих 21 или 28% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. са 16 досељених становника или 21,33%, период 1991-2002. када се доселио 13 становника или 17,33%, период 1981-1990. када се доселио 11 становника или 14,66% и период 1971-1980. када се доселило 9 становника или 12% досељених. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило три становника или 4,02% и пре 1940 године када се доселило два становника или 2,66% досељене популације.

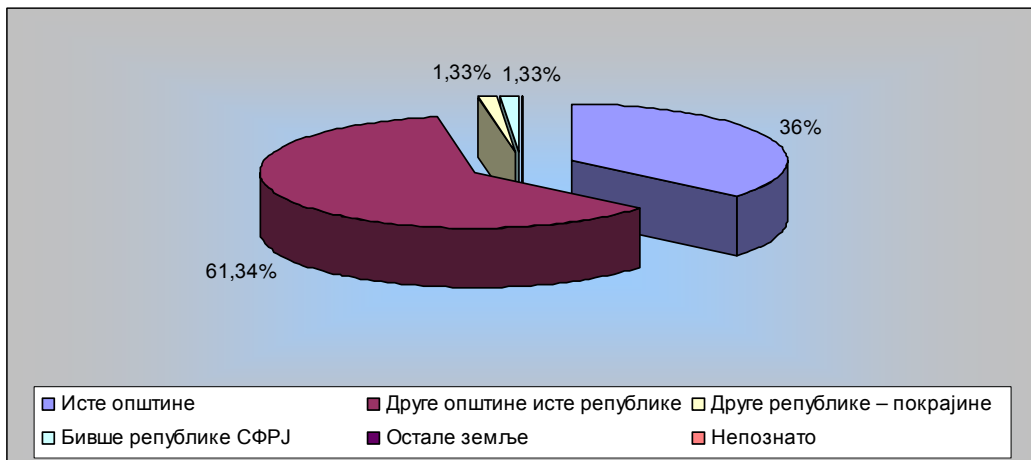

Графикон 66. Удео становништва села Голубовац према времену досељавања по попису из 2002. године

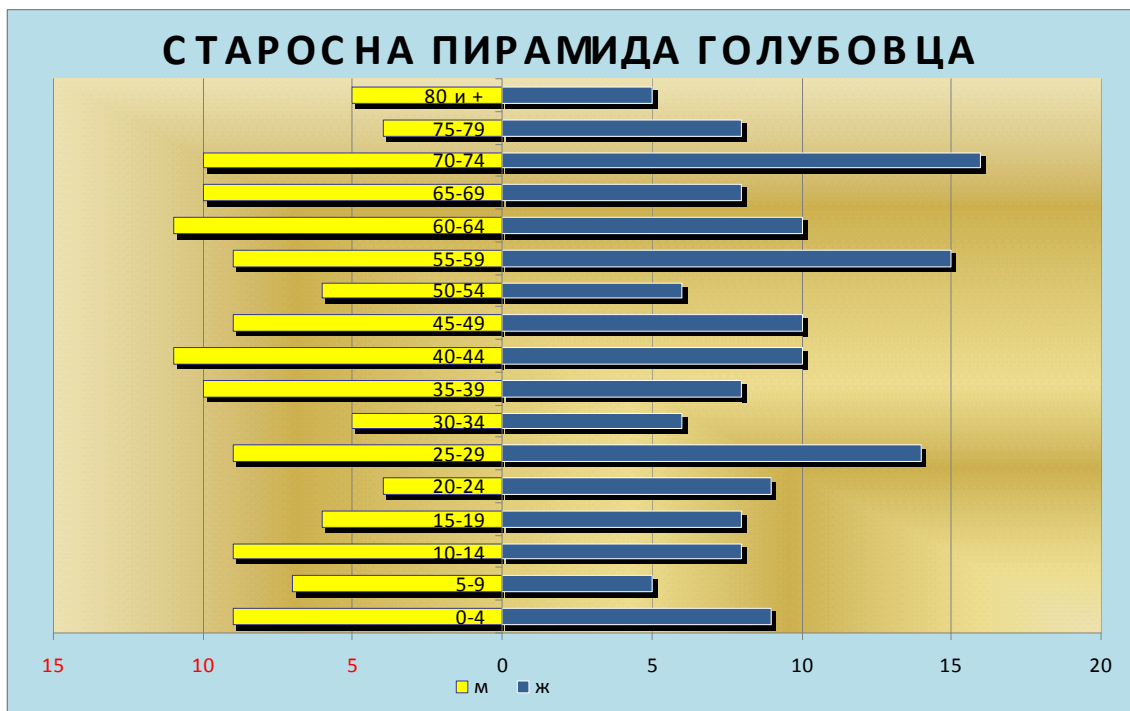
Табела 94. Становништво досељено у село Голубовац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Голубовац	
	Број	%
Исте општине	27	36,00
Друге општине исте републике	46	61,34
Друге републике – покрајине	1	1,33
Бивше републике СФРЈ	1	1,33
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	75	100

У село Голубовац највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, 46 или 61,34% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 27 или 36% и имигранти из друге републике или покрајине и из бивших република СФРЈ, по један или по 1,33% од укупно досељених. Имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 67. Удео становништва досељеног у село Голубовац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

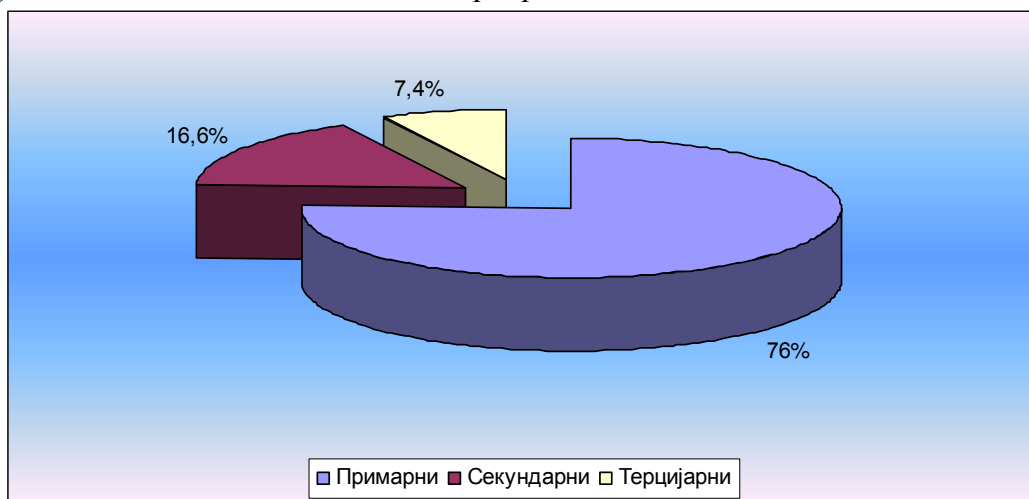
У старосној структури села Голубовац најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су доминантнији само у младом становништву, док су жене бројније у свим осталим старосним групама.

Табела 95. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Голубовац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Голубовац	136	108	63	90	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Голубовцу је живело 136 активних становника односно 47,05% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 108 особа. Лица са личним приходима у Голубовцу је било 63 или 21,79% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 90 лица или 31,14% популације села. На раду у иностранству није било становника из Голубовца.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Голубовца је запослено у примарном сектору њих 82 или 76% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 18 становника или 16,6% док у терцијарном сектору ради 8 становника или 7,4% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 68. Учешће становништва Голубовца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Голубовца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Голубовца.

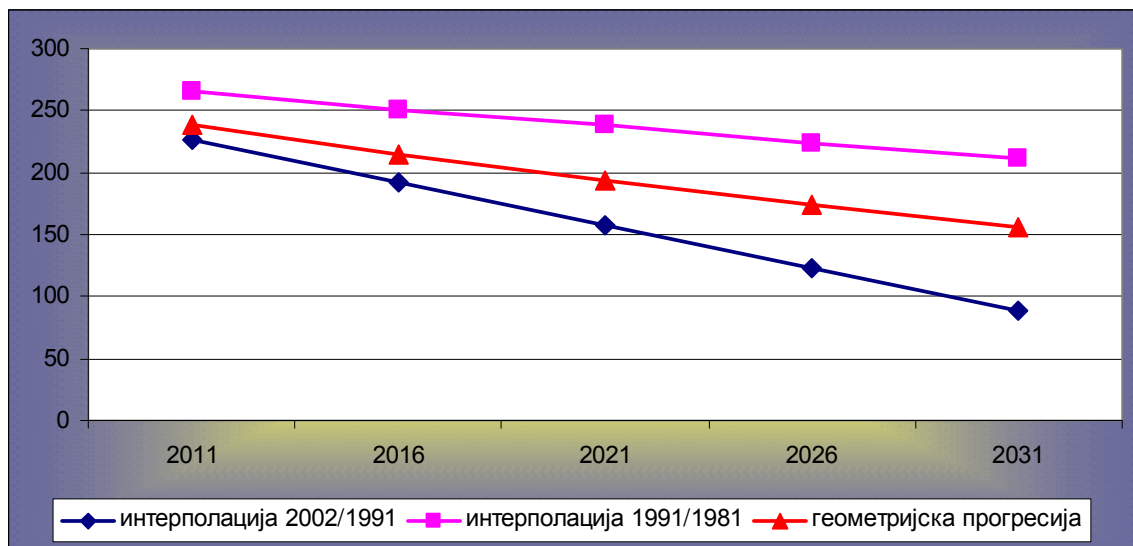
Број домаћинстава у селу Голубовац је у порасту све до 1981. године када је забележен и њихов највећи број – 94. Затим је уследио пад све до шпоследњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава износио 78. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Голубовцу пао је на 3,7 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 73 је са газдинством док су пет домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 18,

за њима следе петочлана – 14, па трочлана – 13, па самачка – 10, па четворочлана – осам, па шесточлана – девет. По једно домаћинство има седам и девет чланова, док четири домаћинства имају осам чланова. У селу има 89 породица, од којих су 40 без деце, 41 са децом, седам породица чини мајка са децом док је у једној породици отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 24, затим следе породице са једним дететом, њих 20. Троје деце има четири док четворо деце има само једна породица.

Кретање броја станова има мало другачији тренд него кретање броја домаћинства у Голубовцу, тј. њихов број достиже максимум по попису из 1991. године и износи 105. Пад у броју домаћинства бележи само последњи попис када је број домаћинства у Голубовцу износио 79. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 96. Пројекције кретања броја становника Голубовца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	289	230	227	192	158	123	89
интерполација 1991/1981	289	230	265	251	238	224	211
геометријска прогресија	289	230	239	215	193	174	156

Графикон 69. Пројекције кретања броја становника Голубовца, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Голубовац указују нам на константан пад укупне популације. Пад броја становника највише је изражен методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, на основу које би Голубовац 2011. године имао 227 становника, 2021. године 158 становника и 2031. године свега 89. Метода интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године бележи нешто блажи пад, јер је између ова два пописа просечан годишњи пад био

мањи, па би Голубовац 2011. године имао 265 становника, 2021. године 238 становника и 2031. године 211 становника. Пројекцијом методом геометријске прогресије у Голубовцу би 2011. године живело 239 становника, 2021. године 193 становника и 2031. године 156 становника.

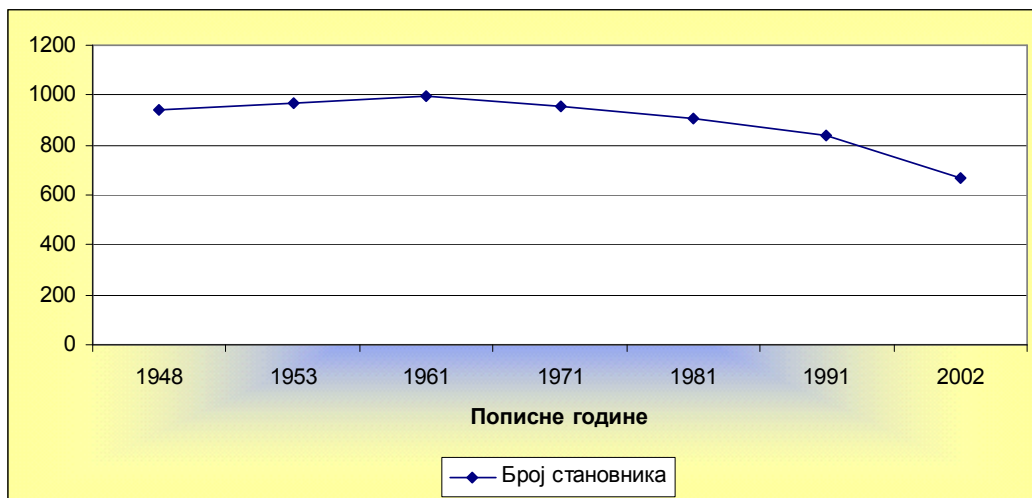
10.5.9. ГОРЊА ОМАШНИЦА

Село Горња Омашница се налази на двадесет два километра југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на висоравни коју чини развође између Омашничке реке (десне притоке реке Сребренице) и Содолачке реке (притоке Омашничке реке). Надморска висина села износи 280 m. Атар села води се заједнички са Доњом Омашницом (јер је све до после Другог светског рата било једно село) величине је 1.419,9 ha, а практично, атари ова два села су строго одвојени. Село се граничи са атарима села Стопања (север), Доња Омашница (исток), Тулеш и Руденице (југ) и Пајсак, Велуће и Тоболац (запад). Село је познато још из времена кнеза Лазара, а легенда каже да су се овде ковали мачеви и да су се ту такмичили ритери. Истовремено овде је био и центар за преглед и регрутацију ратника за потребе Лазареве војске. Онај ко је проглашаван ратнички способним одмах је добијао мач, односно омачио се, па одатле потиче и име села.

Укупна популација села Горња Омашница бележи пораст до пописа из 1961. године када је село и имало највише становника – 998. Од тада па све до данас број становника је у константном паду. По попису из 2002. године у Горњој Омашници је живело најмање становника – 665.

Табела 97. Кретање укупне популације села Г.Омашница од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	944	969	998	956	910	836	665

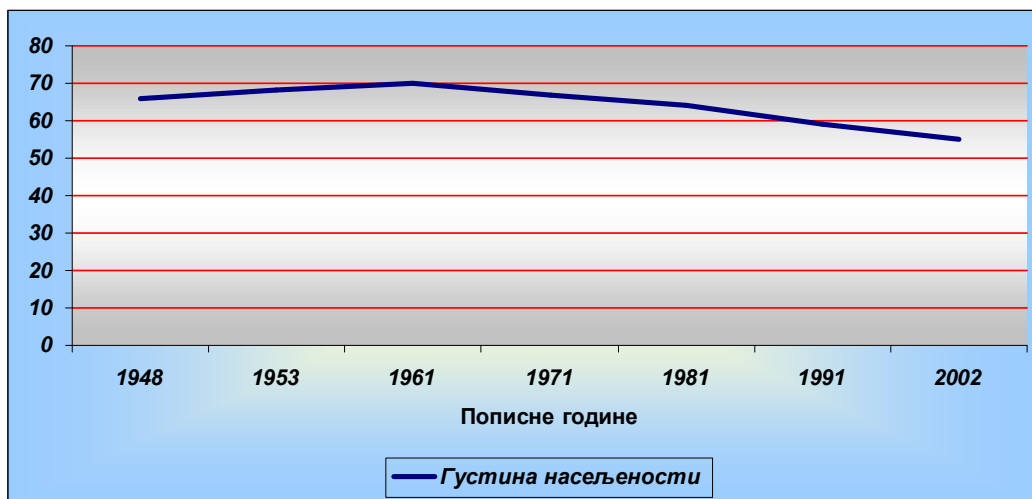

Графикон 70. Кретање укупне популације села Горња Омашница од 1948. до 2002. године

Табела 98. Кретање густине насељености села Горња Омашница од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	66	68	70	67	64	59	55

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она расла до 1961. године када је и достигла максималну вредност од 70 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Горњој Омашници имала најмању вредност – 55 ст./км².

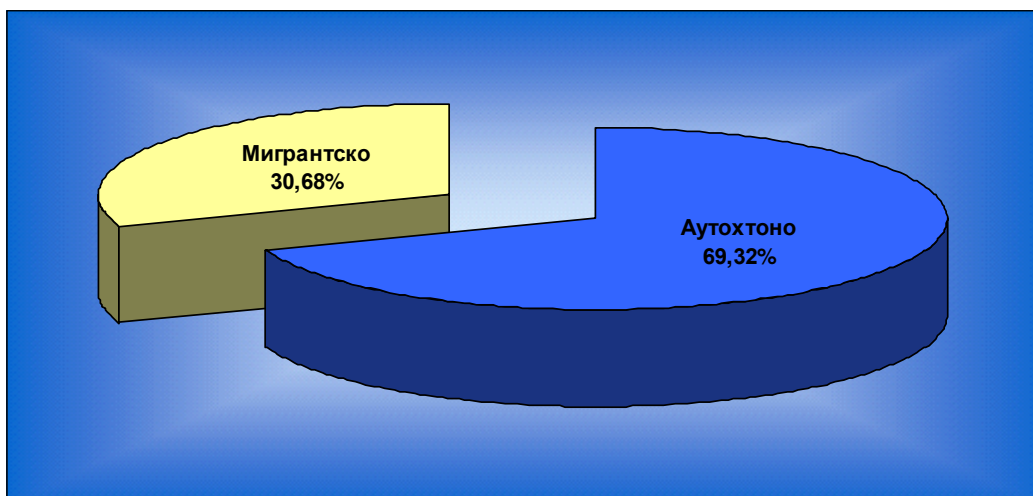

Графикон 71. Кретање густине насељености села Горња Омашница од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 99. Аутохтоно и мигрантско становништво села Горња Омашница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Горња Омашница	461	69,32	204	30,68	665

На територији села Горња Омашница најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 461 или 69,32% популације села, док је досељено 204 становника или 30,68% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 257 становника.

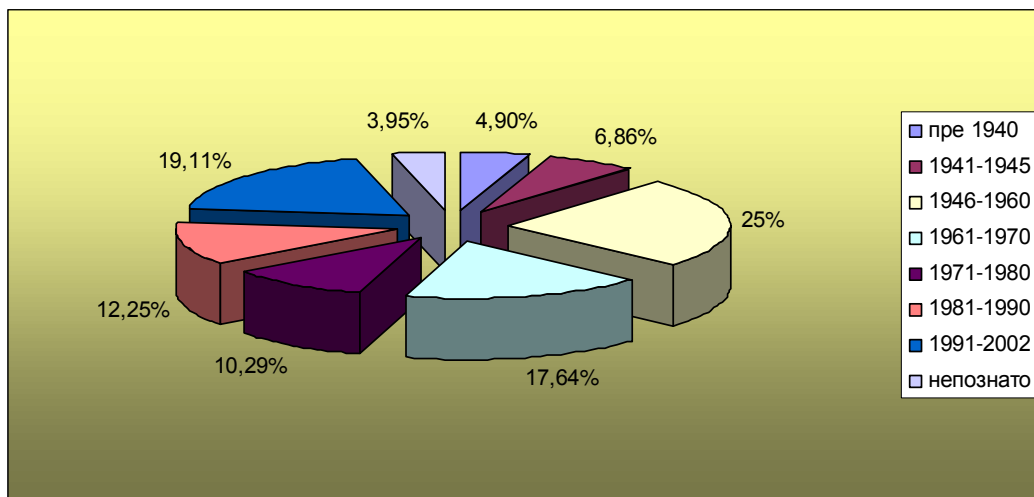

Графикон 72. Аутохтоно и мигрантско становништво села Горња Омашница по попису из 2002. године

Табела 100. Становништво села Горња Омашница према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Горња Омашница	
	Број	%
пре 1940	10	4,90
1941-1945	14	6,86
1946-1960	51	25,00
1961-1970	36	17,64
1971-1980	21	10,29
1981-1990	25	12,25
1991-2002	39	19,11
непознато	8	3,95
УКУПНО	204	100

Највише становника у село Горњу Омашницу доселило се у периоду 1946-1960, њих 51 или 25% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. са 39 досељених становника или 19,11%, период 1961-1970. када се доселио 36 становника или 17,64%, период 1981-1990. када се доселио 25 становника или 12,25% и период 1971-1980. када се доселио 21 становник или 10,29% досељених. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило 14 становника или 6,86% и пре 1940 године када се доселило 10 становника или 4,90% досељене популације.

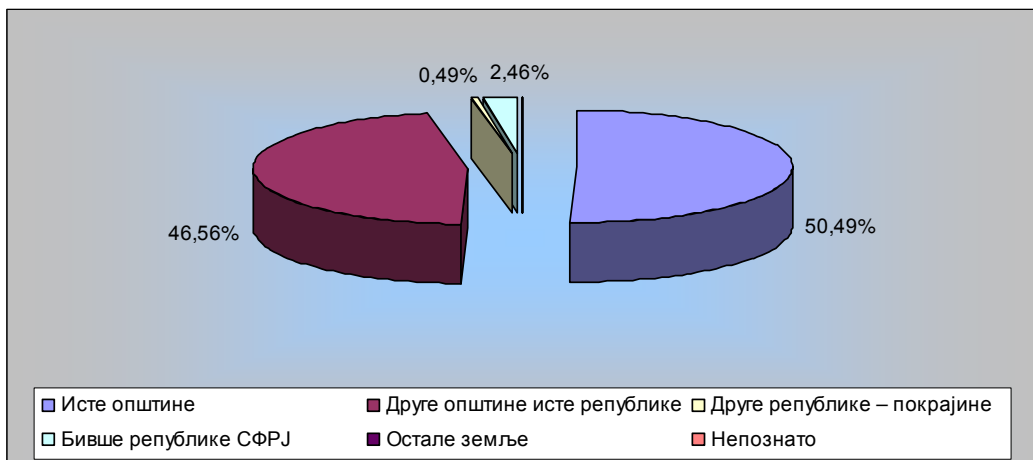

Графикон 73. Удео становништва села Горња Омашница према времену досељавања по попису из 2002. године

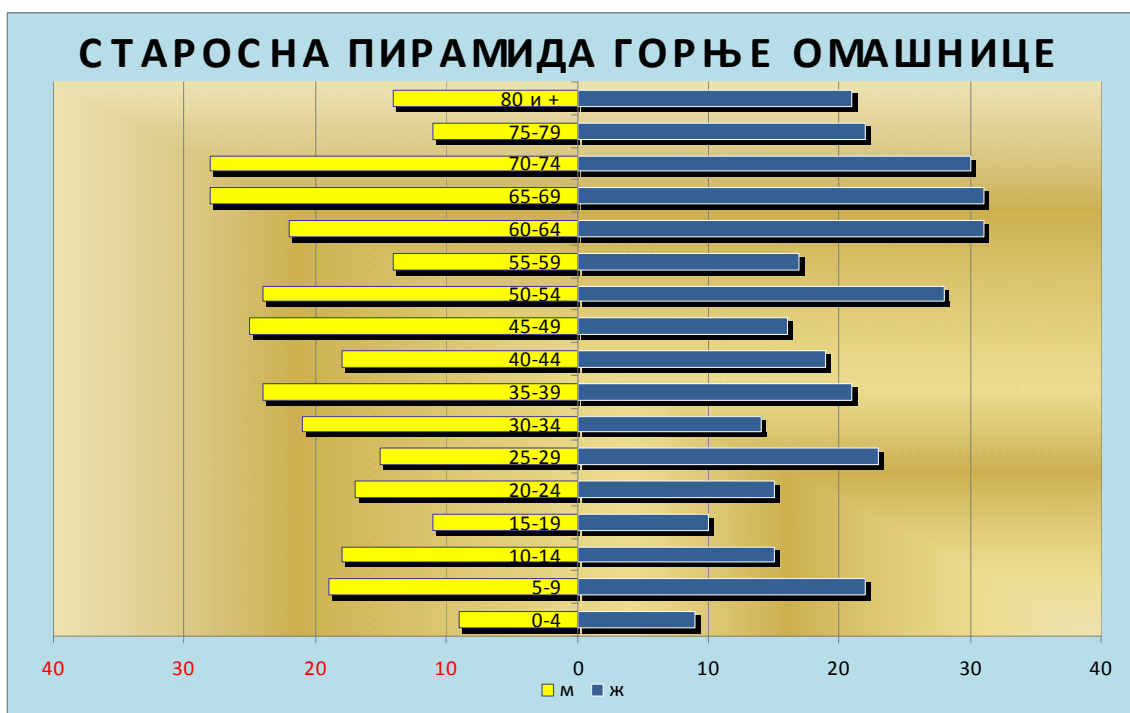
Табела 101. Становништво досељено у село Горња Омашница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Горња Омашница	
	Број	%
Исте општине	103	50,49
Друге општине исте републике	95	46,56
Друге републике – покрајине	1	0,49
Бивше републике СФРЈ	5	2,46
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	204	100

У село Горњу Омашницу највише становника се доселило из исте општине, њих 103 или 50,49% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 95 или 46,56%, па имигранти из бивших република СФРЈ – пет или 2,46% досељених. Најмање имиграната у Горњој Омашници је било из друге републике или покрајине – један или 0,49% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 74. Удео становништва досељеног у село Горња Омашница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

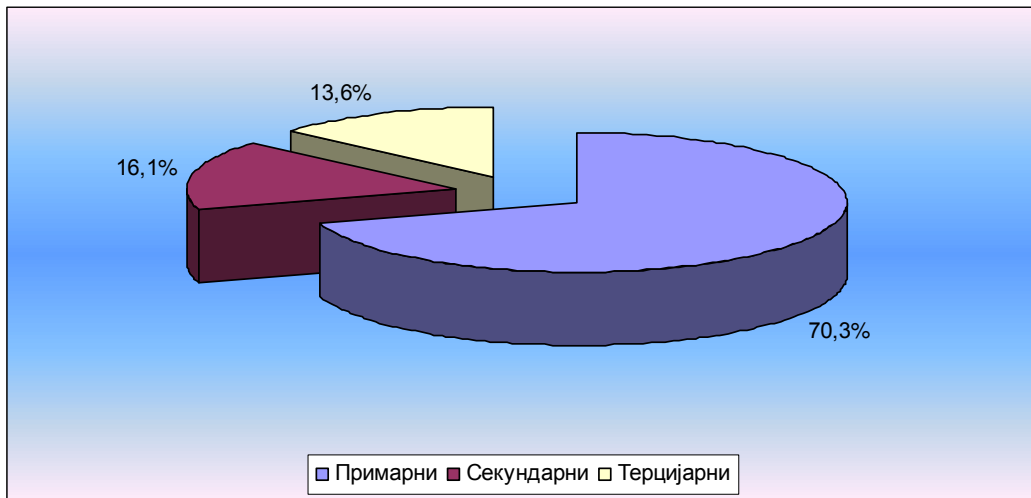
У старосној структури села Горња Омашница најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у свим великим старосним групама, осим у старом становништву где има више жена.

Табела 102. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Горња Омашница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Г.Омашница	319	249	137	207	2	2	-

Према попису из 2002. године у селу Горњој Омашници је живело 319 активних становника односно 47,96% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 249 особа. Лица са личним приходима у Горњој Омашници је било 137 или 20,60% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 207 лица или 31,12% популације села. На раду у иностранству била су два становника из Горње Омашнице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Горње Омашнице је запослено у примарном сектору њих 175 или 70,3% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 40 становника или 16,1% док у терцијарном сектору ради 34 становника или 13,6% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 75. Учешће становништва Горње Омашнице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Горње Омашнице је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Горње Омашнице.

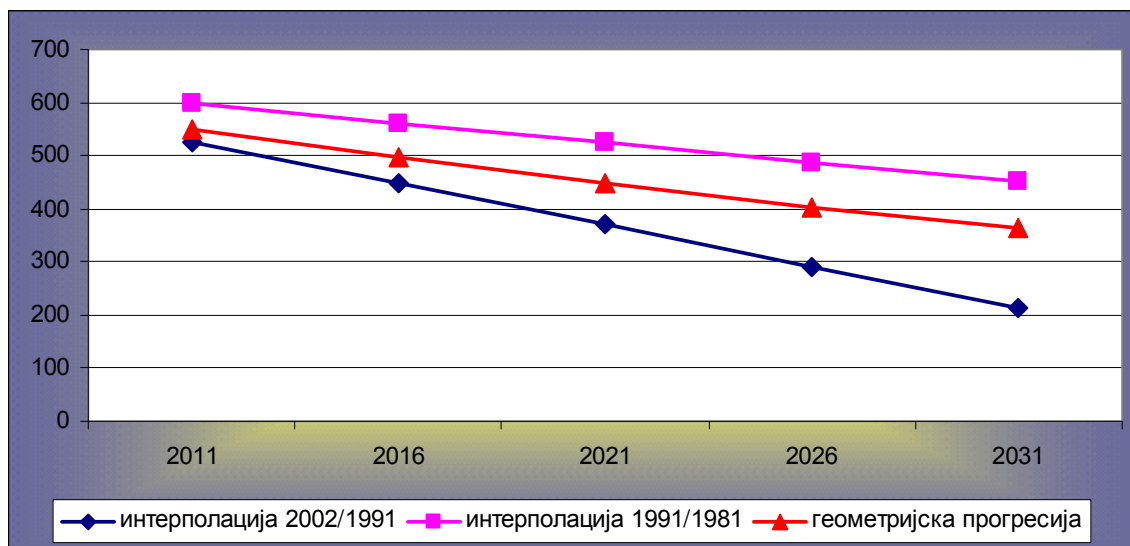
Број домаћинстава у селу Горња Омашница је у порасту све до 1961. године када је забележен и њихов највећи број – 201. Затим је уследио пад до пописа из 1991. године. По последњем попису из 2002. године бележи се понови пораст па је број домаћинстава износио 194. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,4 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Горњој Омашници пао је на 3,4 по попису из

2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 161 је са газдинством док су 33 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 57, за њима следе трочлана и четворочлана – по 29, па самачка – 26, па шесточлана – 20. Осам домаћинстава има седам чланова, док седам домаћинстава има осам чланова. У селу има 213 породица, од којих су 111 без деце, 88 са децом, 13 породица чини мајка са децом док је у једној породици отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 56, затим следе породице са једним дететом, њих 42. Троје деце имају само четири породице.

Кретање броја станова има мало другачији тренд него кретање броја домаћинстава у Горњој Омашници, тј. њихов број достиже максимум по попису из 1981. године када је износио 253. Од тада се бележи пад у броју домаћинстава па је по попису из 2002. године број домаћинстава у Горњој Омашници износио 197. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 103. Пројекције кретања броја становника Горње Омашнице, 2011-2031.г.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	665	535	525	447	370	292	214
интерполација 1991/1981	665	535	598	561	524	487	450
геометријска прогресија	665	535	551	497	448	404	364

Графикон 76. Пројекције кретања броја становника Горње Омашнице, 2011-2031.г

Резултати пројекција становништва села Горње Омашнице показују нам да је и ово село захватио процес депопулације. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, Горња Омашница би 2011. године имала 525 становника, 2021. године 370 становника и 2031. године 214 становника. Метода интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, такође показује тренд

пада броја становника. Тако би Горња Омашница 2011. године имала 598 становника, 2021. године 524 становника и 2031. године 450 становника. У међупописном периоду 1981-1991. година становништво се смањивало услед негативног природног прираштаја, док је у међупописном периоду 1991-2002. година поред негативног природног прираштаја на пад броја становника утицала и емиграција. Резултати пројекције на основу геометријске прогресије, такође имају негативан тренд, тј. Горња Омашница би 2011. године имала 551 становника, 2021. године 448 становника и 2031. године 364 становника.

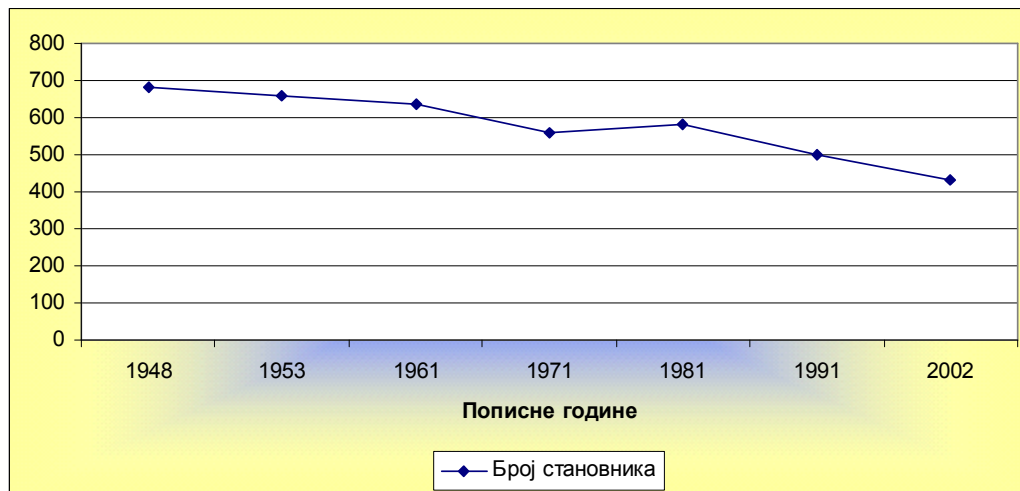
10.5.10. ГОРЊА ЦРНИШАВА

Село Горња Црнишава се налази дванаест километара јужно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено у клисурастој долини изворишта Црнишавске реке, десне притоке Западне Мораве. Надморска висина насеља варира од 240 до 345 m. Атар села Горња Црнишава има површину од 1.276,8 ha и граничи се са Доњом Црнишавом и Јасиковицом (исток), Лесковицом (југ), Стублицом и Брезовицом (запад), Чаирима и Оацима (север). Село је било насељено још у античко доба о чему сведоче и седам римских бунара пронађених на овом простору, међутим први запис о селу сачуван је у турском попису из 1478. године. Постанак имена села везује се по једној легенди за мрачну черну шуму, а по другој за црним шамијама које су све жене носиле за изгинулим ближњима у Косовском боју.

Укупна популација села Горња Црнишава има осцилаторни ток. Највише становника је имала по попису из 1948. године – 682. Од тада следи пад у укупном броју становника све до пописа из 1971. године. Попис из 1981. године бележи мањи пораст у укупној популацији, да би затим уследио поновни пад броја становника све до последњег пописа када је Горња Црнишава имала најмање становника – 430.

Табела 104. Кретање укупне популације села Г.Црнишава од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	682	659	637	561	581	498	430

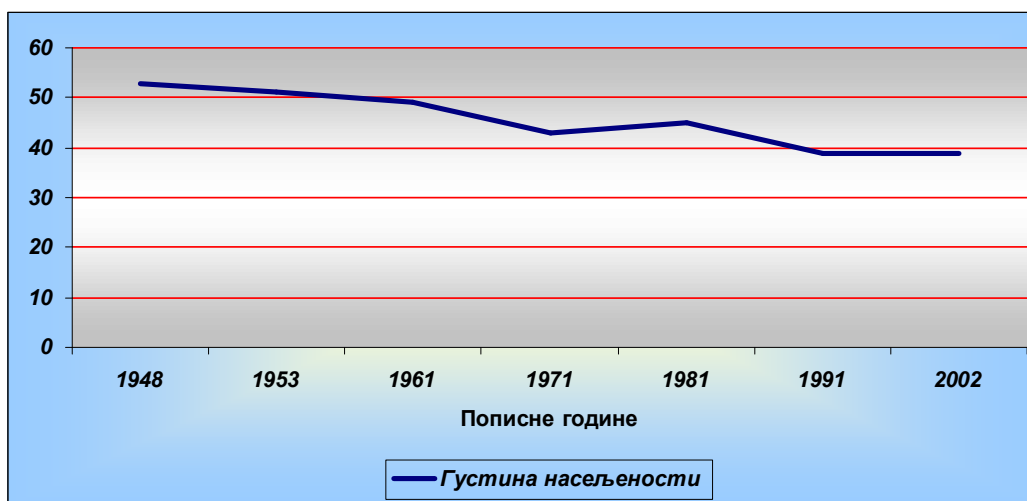

Графикон 77. Кретање укупне популације села Горња Црнишава од 1948. до 2002.г.

Табела 105. Кретање густине насељености села Горња Црнишава од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	53	51	49	43	45	39	39

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 53 ст./км². Затим следи пад до пописа из 1971. године, па поновни пораст по попису из 1981. године. Последња два пописа у Горњој Црнишави показују исту густину насељености - 39 ст./км².

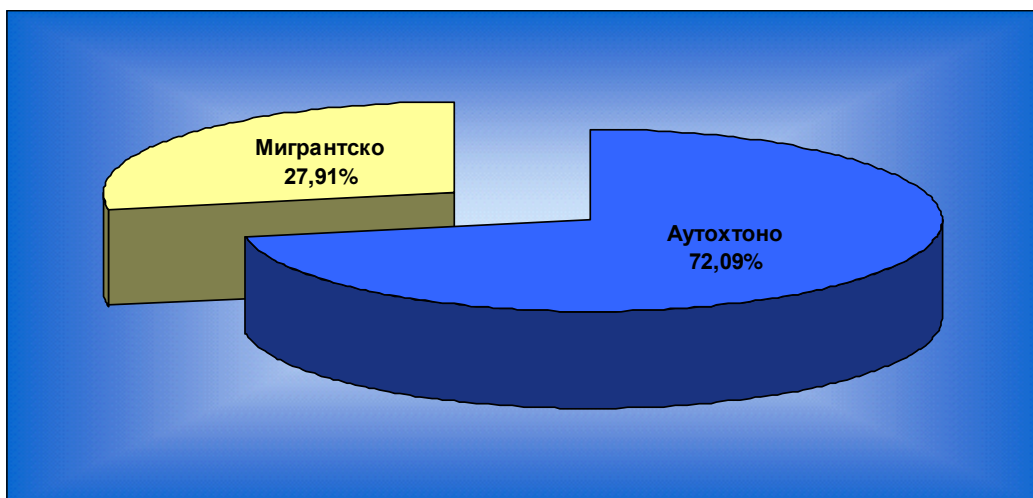

Графикон 78. Кретање густине насељености села Горња Црнишава од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 106. Аутохтоно и мигрантско становништво села Горња Црнишава по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Горња Црнишава	310	72,09	120	27,91	430

На територији села Горња Црнишава најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 310 или 72,09% популације села, док је досељено 120 становника или 27,91% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 190 становника.

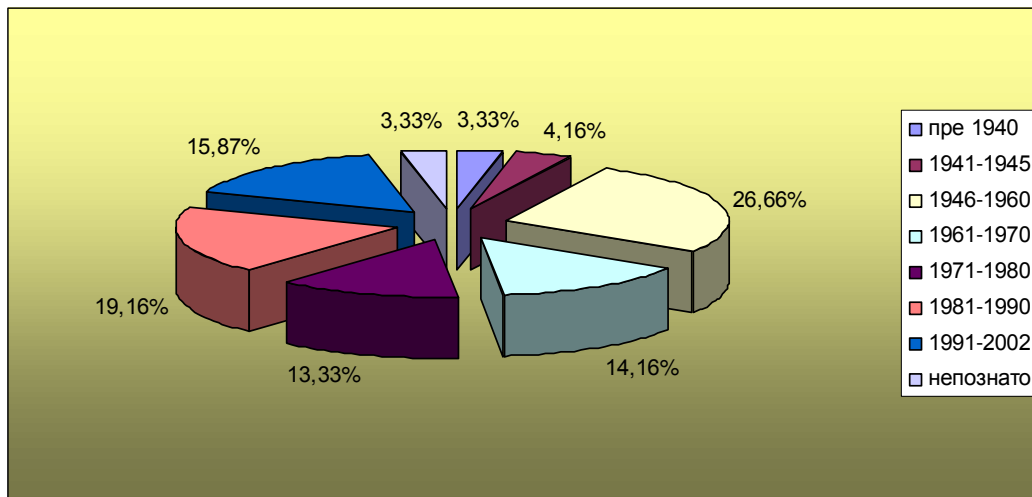

Графикон 79. Аутохтоно и мигрантско становништво села Горња Црнишава по попису из 2002. године

Табела 107. Становништво села Горња Црнишава према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Горња Црнишава	
	Број	%
пре 1940	4	3,33
1941-1945	5	4,16
1946-1960	32	26,66
1961-1970	17	14,16
1971-1980	16	13,33
1981-1990	23	19,16
1991-2002	19	15,87
непознато	4	3,33
УКУПНО	120	100

Највише становника у село Горњу Црнишаву доселило се у периоду 1946-1960, њих 32 или 26,66% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1981-1990. са 23 досељена становника или 19,16%, период 1991-2002. када се доселио 19 становника или 15,87%, период 1961-1970. када се доселио 17 становника или 14,16% и период 1971-1980. када се доселило 16 становника или 13,33% досељених. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило пет становника или 4,16% и пре 1940. године, када се доселило четири становника или 3,33% досељене популације.

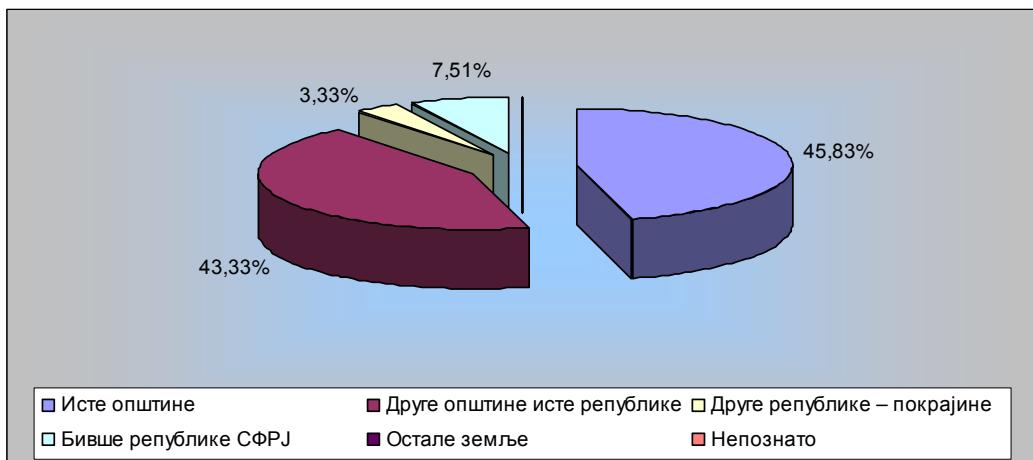

Графикон 80. Удео становништва села Горња Црнишава према времену досељавања по попису из 2002. године

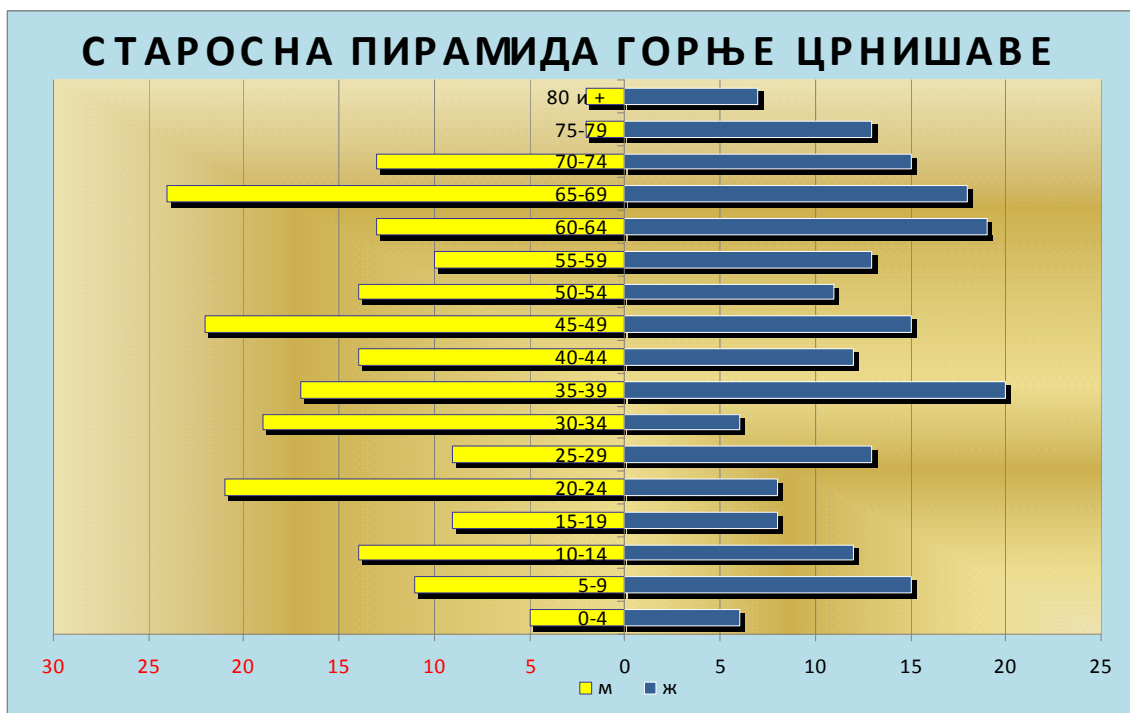
Табела 108. Становништво досељено у село Горња Црнишава према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Горња Црнишава	
	Број	%
Исте општине	55	45,83
Друге општине исте републике	52	43,33
Друге републике – покрајине	4	3,33
Бивше републике СФРЈ	9	7,51
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	120	100

У село Горњу Црнишаву највише становника се доселило из исте општине, њих 55 или 45,83% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 52 или 43,33%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 9 или 7,51% досељеника. Најмање имиграната у Горњој Црнишави је било из друге републике или покрајине, њих четворо или 3,33% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 81. Удео становништва досељеног у село Горња Црнишава према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

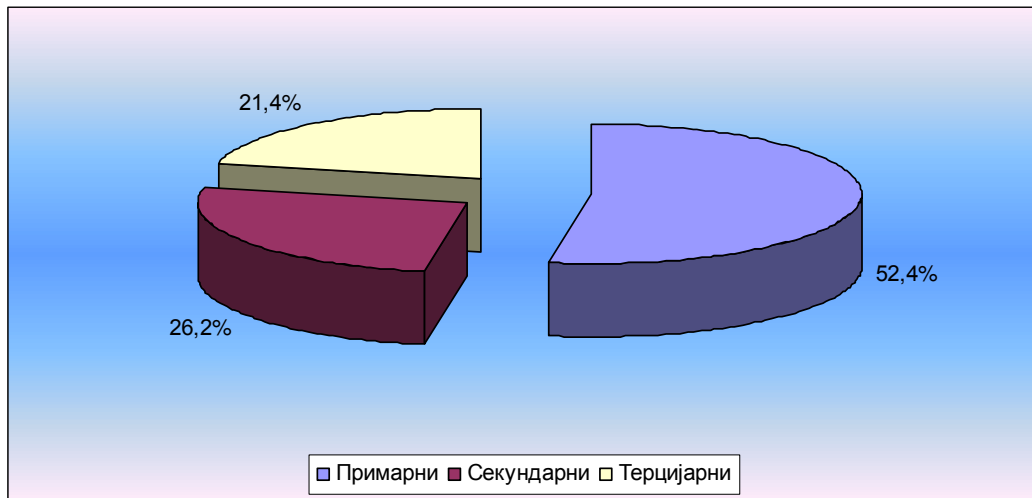
У старосној структури села Горња Црнишава најбројније је старо становништво. За њим следи млађе средовечно становништво и старије средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у контингенту омладине и старог становништва.

Табела 109. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Горња Црнишава по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Г.Црнишава	210	164	87	133	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Горњој Црнишави је живело 210 активних становника односно 48,83% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 164 особе. Лица са личним приходима у Горњој Црнишави је било 87 или 20,23% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 133 лица или 30,93% популације села. На раду у иностранству није било становника из Горње Црнишаве.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Горње Црнишаве је запослено у примарном сектору њих 86 или 52,4% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 43 становника или 26,2% док у терцијарном сектору ради 35 становника или 21,4% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 82. Учешће становништва Горње Црнишаве по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Горње Црнишаве је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Горње Црнишаве.

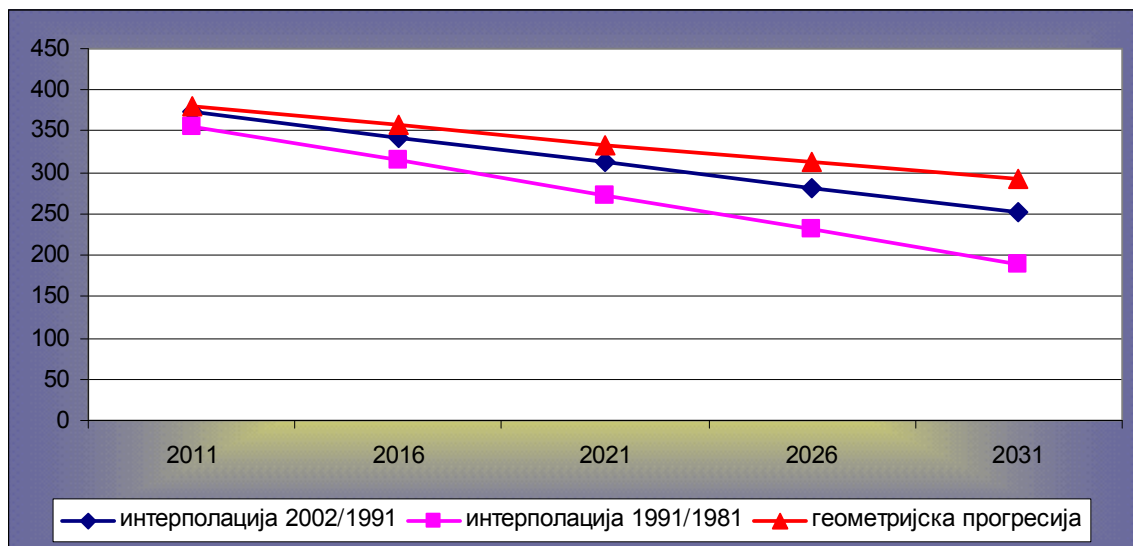
Број домаћинстава у селу Горња Црнишава је у порасту све до 1981. године када је забележен и њихов највећи број – 136. Затим следи пад све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава износио 117. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,8 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Горњој Црнишави пао је на 3,6 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 106 је са

газдинством док је 11 домаћинстава без газдинства. Највише је самачких и четворочланих домаћинстава – по 21, за њима следе трочлана и шесточлана – по 18, па петочлана – 17 и двочлана – 16. Седам чланова има пет домаћинстава, док једно домаћинство има десет и више чланова. У селу има 128 породица, од којих су 51 без деце, 70 са децом, шест породица чини мајка са децом док је у једној породици отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 36, затим следе породице са двоје деце, њих 34. Троје деце имају седам породица.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Горњој Црнишави. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године када је износио 136. Од тада се бележи пад у броју домаћинстава па је по попису из 2002. године број домаћинстава у Горњој Црнишави износио 124. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 110. Пројекције кретања броја становника Горње Црнишаве, 2011-2031.г.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	430	403	374	343	313	282	251
интерполација 1991/1981	430	403	355	314	272	231	189
геометријска прогресија	430	403	381	357	334	312	292

Графикон 83. Пројекције кретања броја становника Горње Црнишаве, 2011-2031.г.

Пројекције кретања броја становника села Горње Црнишаве показују нам константан пад у укупној популацији. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године број становника Горње Црнишаве би износио 2011. године 374, 2021. године 313 становника и 2031. године 251 становника. За разлику од осталих насеља општине гда је у међупописном периоду 1991-2002. година просечан годишњи пад броја становника увек био већи него у међупописном

периоду 1981-1991. година, у Горњој Црнишави то није случај, већ је управо у периоду 1981-1991. година био већи годишњи просечни пад због изражене емиграције. Тако би пројектовани број становника методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године износио 2011. године 355, 2021. године 272 и 2031. године 189. Методом пројекције становништва путем геометријске прогресије, Горња Црнишава би 2011. године имала 381 становника, 2021. године 334 становника и 2031. године 292 становника.

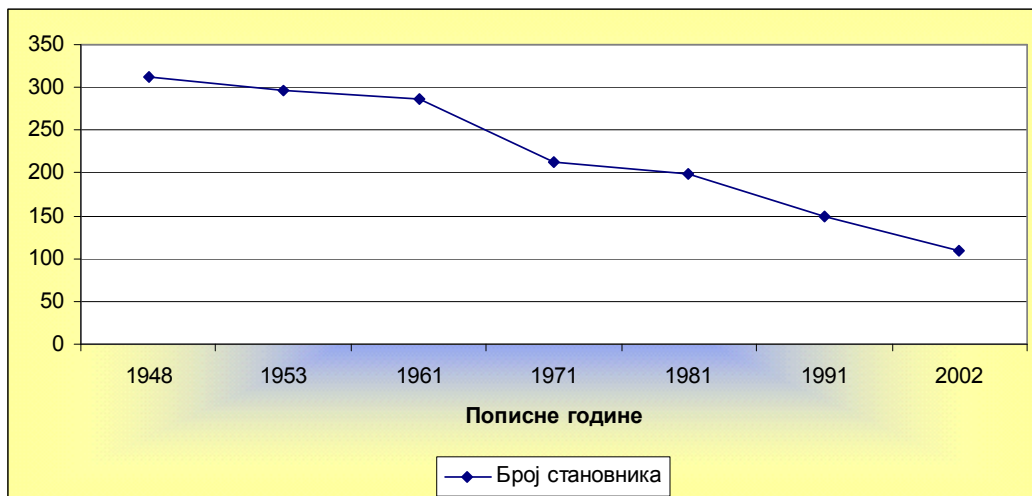
10.5.11. ГОРЊИ ДУБИЧ

Село Горњи Дубич се налази дванаест километара северно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на странама Гледићких планина. Надморска висина села је 482 m. Површина сеоског атара износи 810 ha и граничи се са атарима села Риљац (исток), Превешт и Шљивица (север), Рајинац (запад) и Рајинац и Доњи Дубич (југ). Као и Доњи Дубич, и Горњи Дубич име је добио по византијском граду Дубичу из IV века. Интересантно је да Горњи и Доњи Дубич никада нису били једно па после раздвојени на два села.

Укупна популација села Горњи Дубич бележи константан пад. Највише становника у Горњем Дубичу живело је по попису из 1948. године, њих 313. Пола века касније, односно по попису из 2002. године, у Горњем Дубичу је живело свега 109 становника што је готово три пута мање.

Табела 111. Кретање укупне популације села Горњи Дубич од 1948. до 2002. год.

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	313	296	287	212	199	149	109

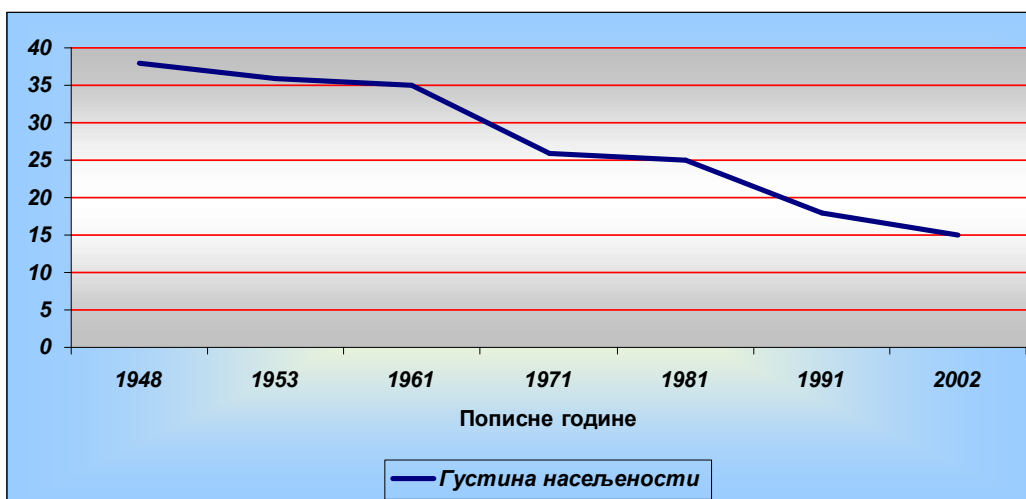

Графикон 84. Кретање укупне популације села Горњи Дубич од 1948. до 2002. године

Табела 112. Кретање густине насељености села Горњи Дубич од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	38	36	35	26	25	18	15

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 38 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Горњем Дубичу достигла најмању вредност – 15 ст./км².

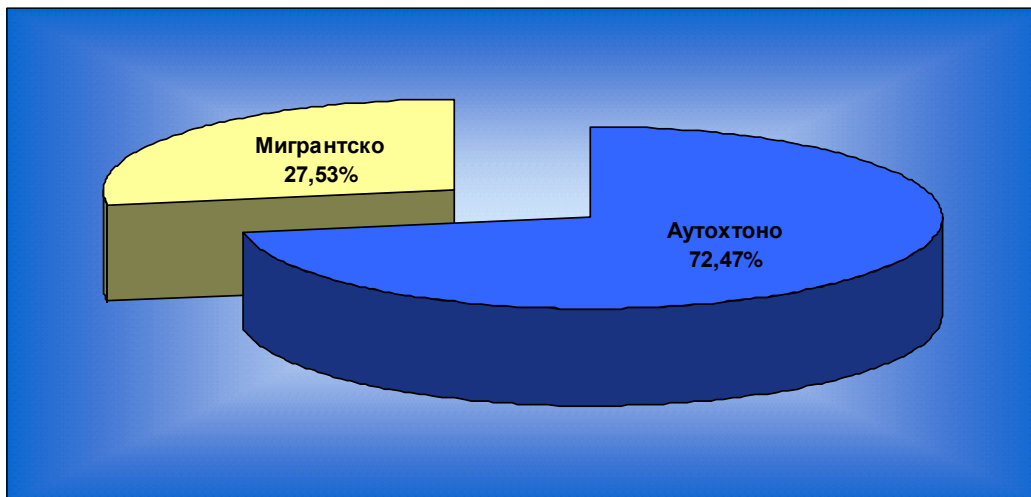

Графикон 85. Кретање густине насељености села Горњи Дубич од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 113. Аутохтоно и мигрантско становништво села Горњи Дубич по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Горња Дубич	79	72,47	30	27,53	109

На територији села Горњи Дубич најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 79 или 72,47% популације села, док је досељено 30 становника или 27,53% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 49 становника.

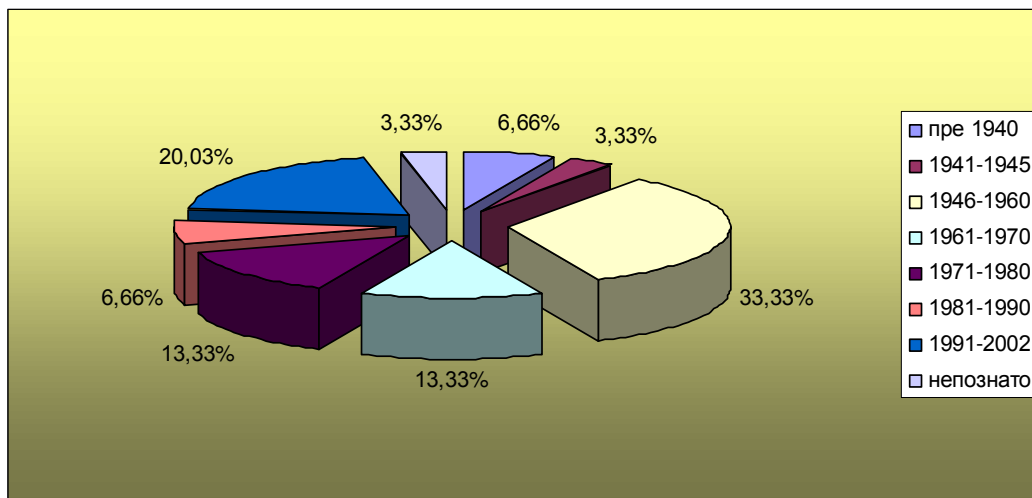

Графикон 86. . Аутохтоно и мигрантско становништво села Горњи Дубич по попису из 2002. године

Табела 114. Становништво села Горњи Дубич према времену досељавања из 2002. године

ГОДИНА	Село Горњи Дубич	
	Број	%
пре 1940	2	6,66
1941-1945	1	3,33
1946-1960	10	33,33
1961-1970	4	13,33
1971-1980	4	13,33
1981-1990	2	6,66
1991-2002	6	20,03
непознато	1	3,33
УКУПНО	30	100

Највише становника у село Горњи Дубич доселило се у периоду 1946-1960, њих 10 или 33,33% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. са шесторо досељених становника или 20,03%, период 1961-1970. и 1971-1980. када се доселио по четири становника или по 13,33% досељених. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године и 1981-1990. када се доселило по два становника или по 6,66% и 1941-1945. када се доселио само један становник или 3,33% досељене популације.

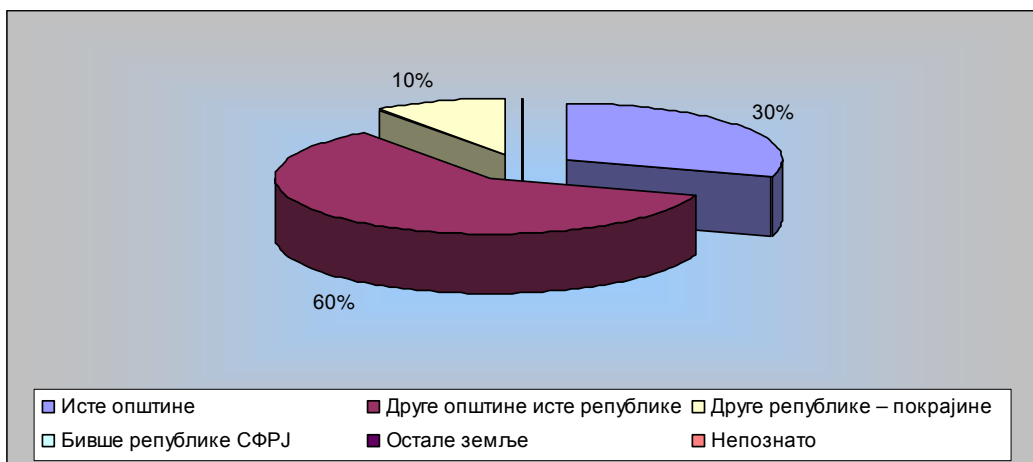

Графикон 87. Удео становништва села Горњи Дубич према времену досељавања по попису из 2002. године

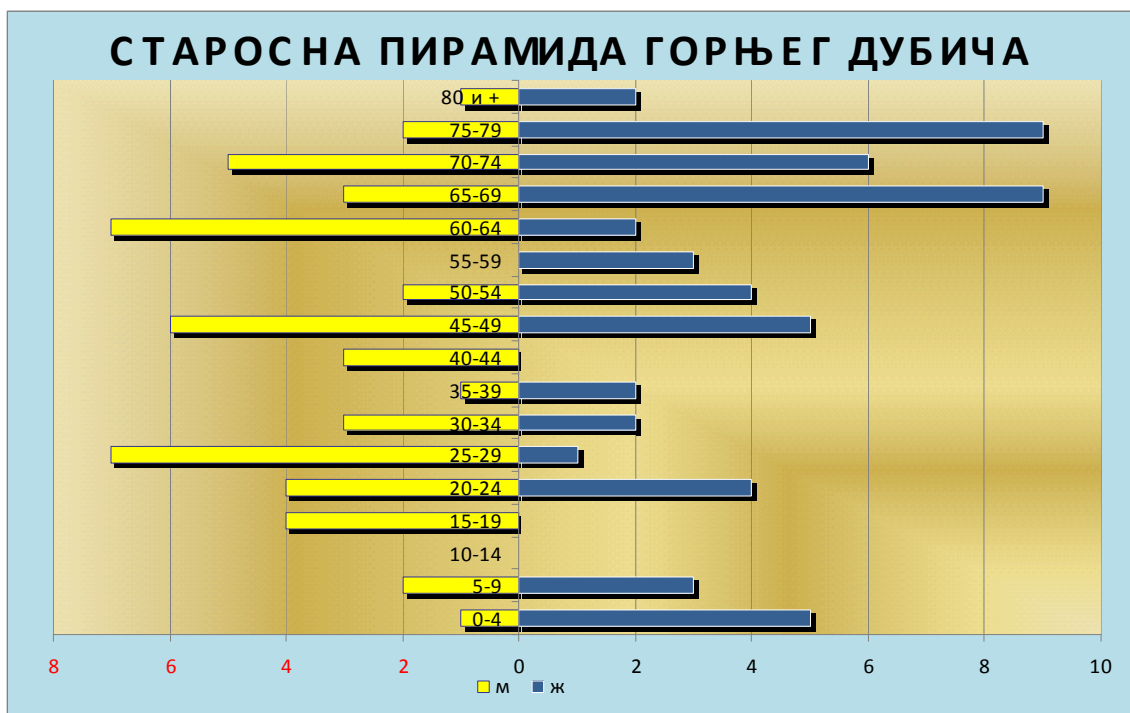
Табела 115. Становништво досељено у село Горњи Дубич према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Горњи Дубич	
	Број	%
Исте општине	9	30,00
Друге општине исте републике	18	60,00
Друге републике – покрајине	3	10,00
Бивше републике СФРЈ	-	-
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	30	100

У село Горњи Дубич највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 18 или 60% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – девет или 30% па имигранти из друге републике или покрајине – три или 10% досељене популације. Имиграната у Горњем Дубичу није било из бивших република СФРЈ и осталих земаља.

Графикон 88. Удео становништва досељеног у село Горњи Дубич према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

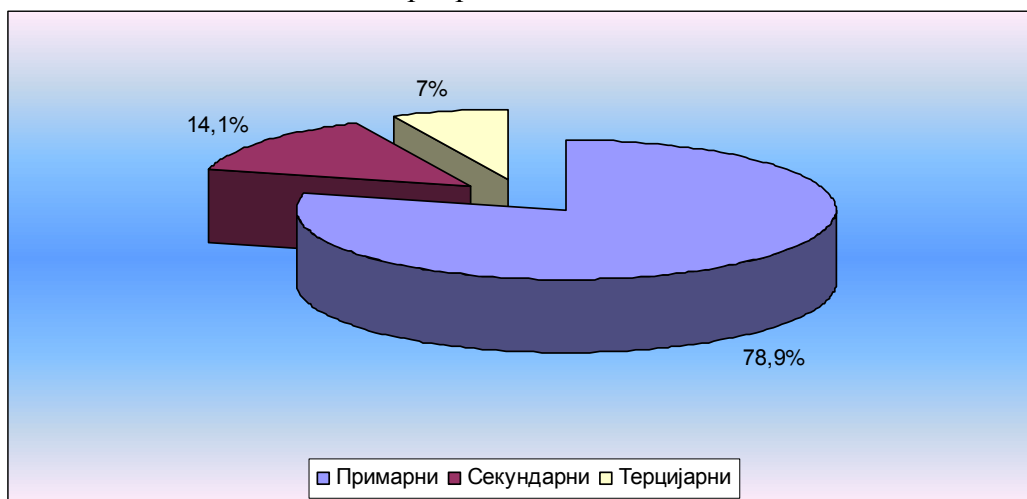
У старосној структури села Горњи Дубич најбројније је старо становништво. За њим следи млађе средовечно становништво и старије средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у млађем средовечном становништву, док су жене бројније у свим осталим великим старосним групама. На старосној пирамиди овога села запажамо и крње генерације, односно генерације у којима нема ни једног становника.

Табела 116. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Горњи Дубич по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Г.Дубич	58	57	25	26	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Горњем Дубичу је живело 58 активних становника односно 53,21% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 57 особа. Лица са личним приходима у Горњем Дубичу је било 25 или 22,93% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 26 лица или 23,85% популације села. На раду у иностранству није било становника из Горњег Дубича.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Горњег Дубича је запослено у примарном сектору њих 45 или 78,9% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 8 становника или 14,1% док у терцијарном сектору ради 4 становника или 7% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 89. Учешће становништва Горњег Дубича по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Горњег Дубича је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Горњег Дубича.

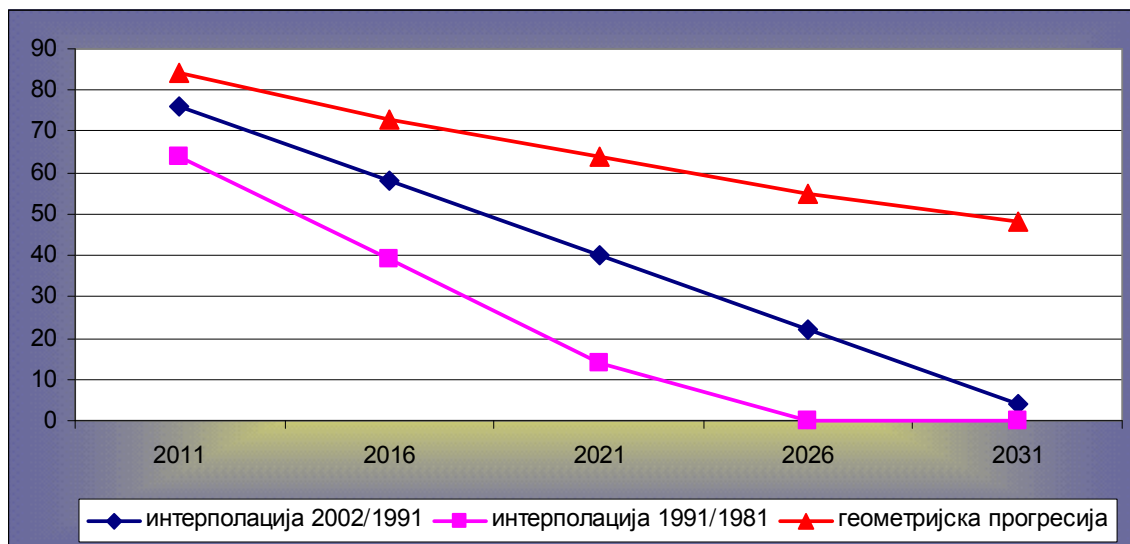
Број домаћинстава у селу Горњи Дубич је у порасту све до 1961. године када је забележен и њихов највећи број – 66. Затим следи пад све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава био најмањи и износио 35. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Горњем Дубичу пао је на 3,1 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 32 је са газдинством док су три домаћинства без газдинства. Највише је двочланих

домаћинстава – 10, за њима следе самачка – 8, па петочлана – 5, па трочлана и четворочлана – по 4. Три домаћинства имају шест чланова а у једном домаћинству живи 10 и више чланова. У селу има 31 породица, од којих су 17 без деце, 12 са децом, док по једну породицу чине мајка са децом и отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 6, затим следе породице са једним дететом, њих 5. Троје деце имају само три породице.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Горњем Дубичу. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године када је износио 58. Од тада се бележи пад у броју домаћинстава па је по попису из 2002. године број домаћинстава у Горњем Дубичу износио 42. На једно домаћинство долазило је 1,4 стана.

Табела 117. Пројекције кретања броја становника Горњег Дубича, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	109	79	76	58	40	22	4
интерполација 1991/1981	109	79	64	39	14	0	0
геометријска прогресија	109	79	84	73	64	55	48

Графикон 90. Пројекције кретања броја становника Горњег Дубича, 2011-2031.год.

Пројекције кретања броја становника села Горњег Дубича дају нам забрињавајуће резултате. Пројекције вршене методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показују да ће у Горњем Дубичу 2011. године живети 76 становника, 2021. године 40 становника и 2031. године свега четири становника. Због интензивних миграција према општинском центру из овог типично планинског села у периоду од 1981. до 1991. године, резултати пројекције методом интерполације на основу ова два пописа показују још израженију

депопулацију. Тако би у овом селу 2011. године живело 64 становника, 2021. године 14 становника, док би 2024. године ово село остало без становника. Резултати пројекције становништва на основу геометријске прогресије показују нам да ће овде 2011. године живети 84 становника, 2021. године 64 становника и 2031. године 48 становника.

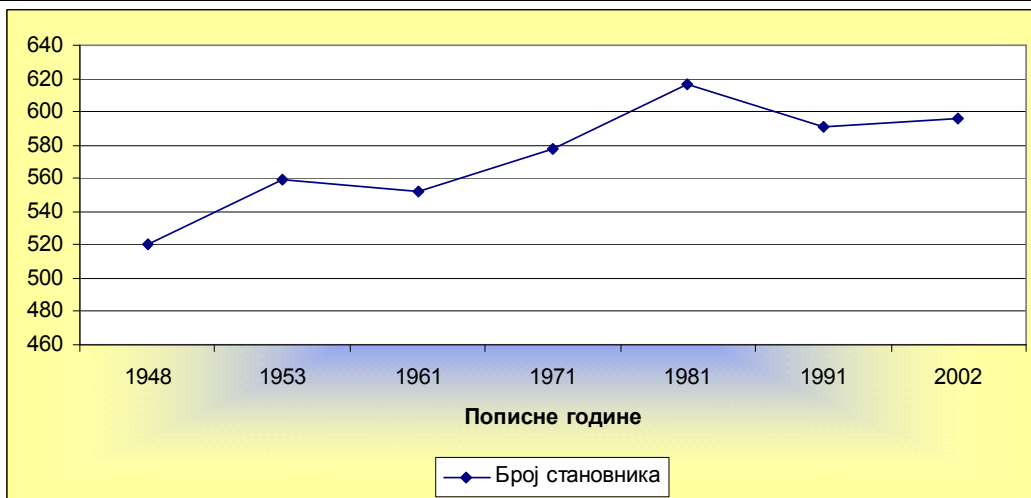
10.5.12. ГОРЊИ РИБНИК

Село Горњи Рибник се налази шест километара југоисточно од Трстеника. Смештено је на првој тераси са леве стране Црнишавске реке. Салаши су изразито одвојен засеок овог села. Надморска висина села је 167 m, док је највиша тачка Бело Брдо – 323 m. Атар села има површину од 425,8 ha и граничи се са атарима села Доњи Рибник (исток), Доња Црнишава (југ), Оџаци (запад) и Медвеђа (север). У атару овог села пронађене су ископине из времена Римљана, што говори да је још у то доба овде било живота. Познато је још да је Рибник заједно са селима Оџаци и Почковина био један од 15 султанових добара у време турске управе. Село је добило име по рибњацима, односно по барама као остатка корита Западне Мораве које су биле богате рибом.

Укупна популација села Горњи Рибник има осцилаторни ток. Најмањи број становника у селу био је 1948. године – 520. Попис из 1953. године бележи благи пораст, да би већ по попису из 1961. године уследио поновни пад. Од тада па до пописа из 1981. године уследио је пораст популације када је забележен и највећи број становника у селу – 616. За последња два пописа карактеристичан је поновни пад броја становника, тако је у Горњем Рибнику по попису из 2002. године живело 596 становника.

Табела 118. Кретање укупне популације села Горњи Рибник од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	520	559	552	578	616	591	596

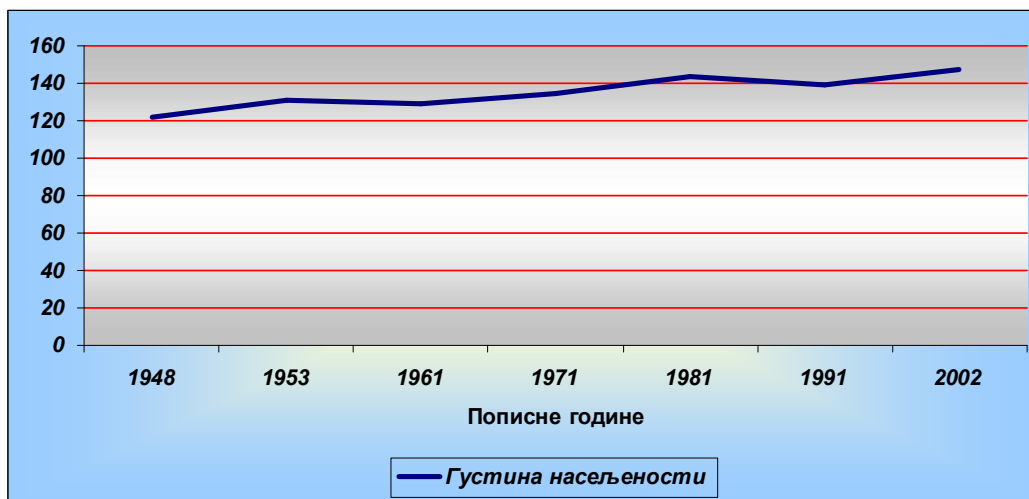

Графикон 91. Кретање укупне популације села Горњи Рибник од 1948. до 2002. године

Табела 119. Кретање густине насељености села Горњи Рибник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	122	131	129	135	144	139	147

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1981. године – 144 ст./км². Затим следи мањи пад, па поновни пораст тако да је густина насељености у Горњем Рибнику по попису из 2002. године износила – 147 ст./км².

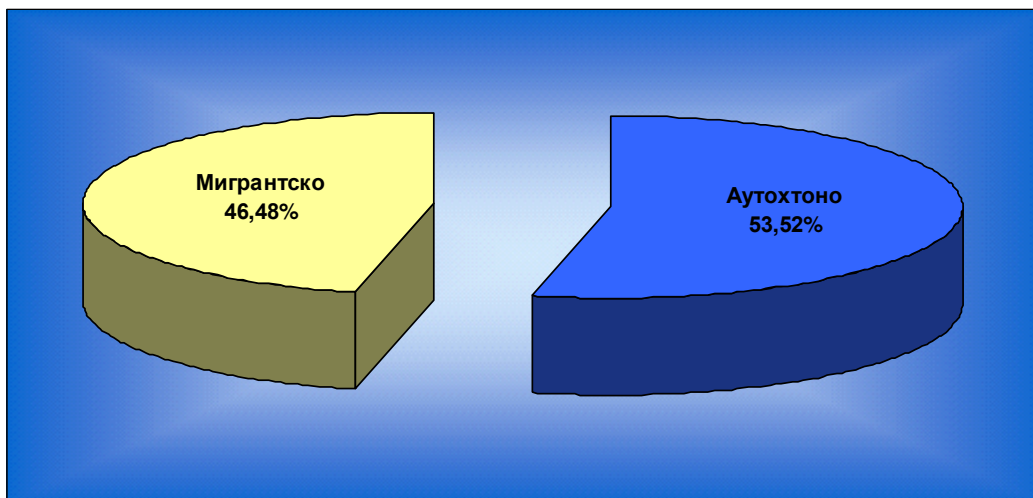

Графикон 92. Кретање густине насељености села Горњи Рибник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 120. Аутохтоно и мигрантско становништво села Горњи Рибник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Горњи Рибник	319	53,52	277	46,48	596

На територији села Горњи Рибник најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 319 или 53,52% популације села, док је досељено 277 становника или 46,48% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 42 становника.

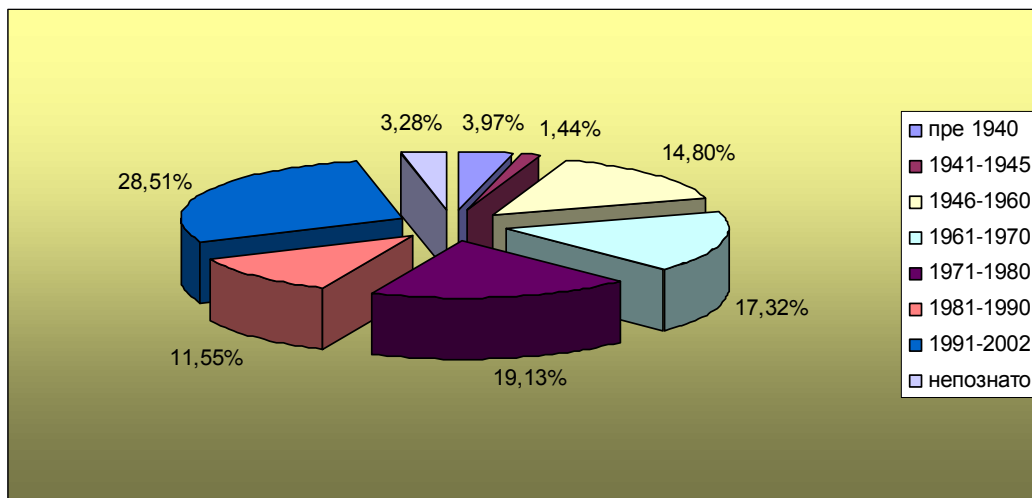

Графикон 93. Аутохтоно и мигрантско становништво села Горњи Рибник по попису из 2002. године

Табела 121. Становништво села Горњи Рибник према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Горњи Рибник	
	Број	%
пре 1940	11	3,97
1941-1945	4	1,44
1946-1960	41	14,80
1961-1970	48	17,32
1971-1980	53	19,13
1981-1990	32	11,55
1991-2002	79	28,51
непознато	9	3,28
УКУПНО	277	100

Највише становника у село Горњи Рибник доселило се у периоду 1991-2002. година, њих 79 или 28,51% од укупно досељених. За овим периодом следи период 1971-1980. када се доселило 53 становника или 19,13%, па период 1961-1970. са 48 досељених или 17,32% укупно досељених. У периоду 1946-1960. доселио се 41 становник или 14,80% досељених, док се у периоду 1981-1990. доселило 32 становника или 11,55% имиграната. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 11 становника или 3,97% и 1941-1945. када се доселило четири становника или 1,44% досељене популације.

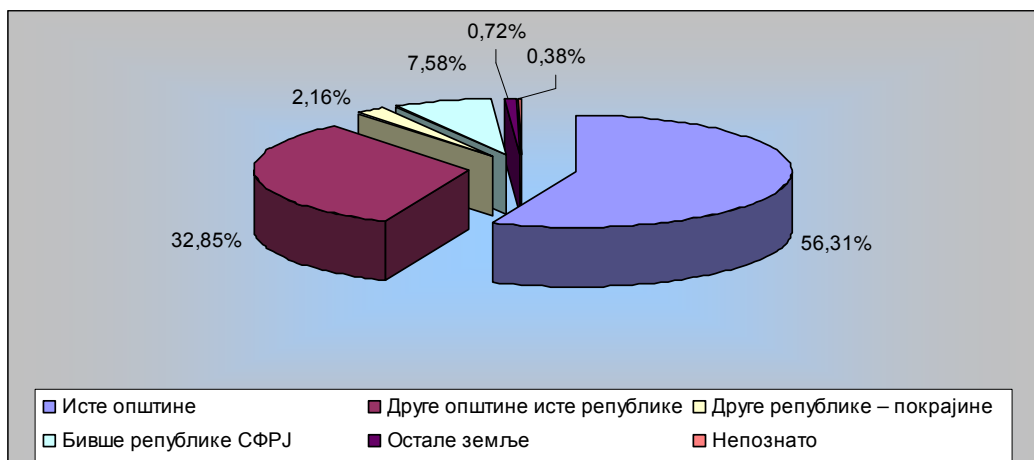

Графикон 94. Удео становништва села Горњи Рибник према времену досељавања по попису из 2002. године

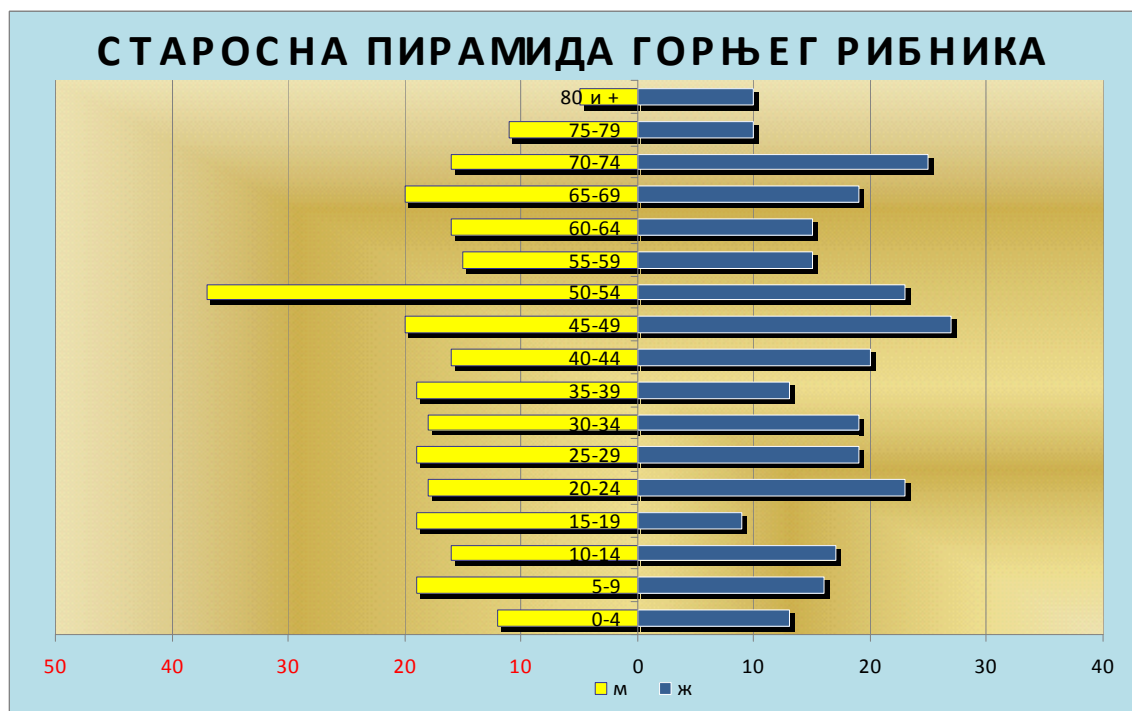
Табела 122. Становништво досељено у село Горњи Рибник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Горњи Рибник	
	Број	%
Исте општине	156	56,31
Друге општине исте републике	91	32,85
Друге републике – покрајине	6	2,16
Бивше републике СФРЈ	21	7,58
Остале земље	2	0,72
Непознато	1	0,38
УКУПНО	277	100

У село Горњи Рибник највише становника се доселило из исте општине, њих 156 или 56,31% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 91 или 32,85% па имигранти из република бивше СФРЈ – 21 или 7,58% досељеника. Најмање имиграната у Горњи Рибник је било из друге републике или покрајине – 6 или 2,16% и из других земаља, њих двоје или 0,72% досељене популације.

Графикон 95. Удео становништва досељеног у село Горњи Рибник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

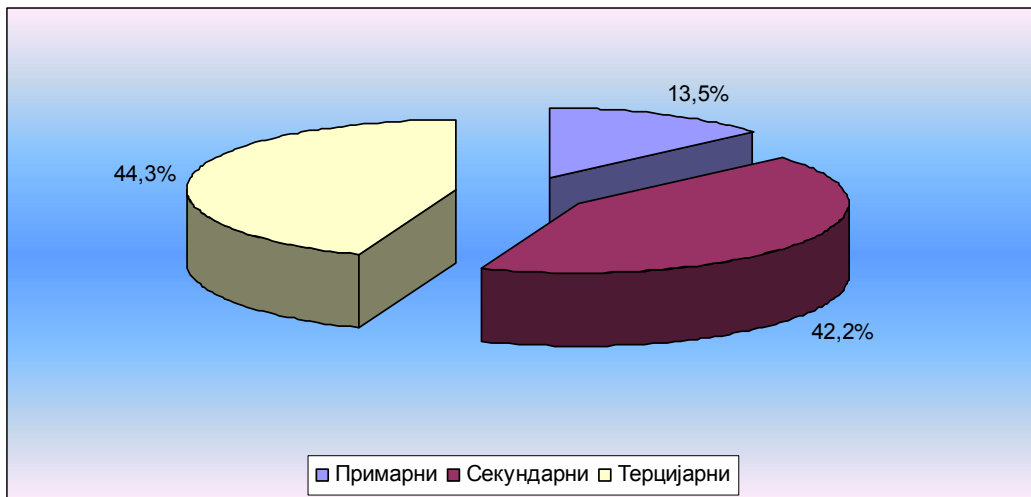
У старосној структури села Горњи Рибник најбројније је старије средовечно становништво. За њим следи старо становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у старом становништву. У групи млађег средовечног становништва исти је број мушкараца и жена.

Табела 123. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Горњи Рибник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Г.Рибник	255	199	91	250	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Горњем Рибнику је живело 255 активних становника односно 42,78% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 199 особа. Лица са личним приходима у Горњем Рибнику је било 91 или 15,26% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 250 лица или 41,94% популације села. На раду у иностранству није било становника из Горњег Рибника.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Горњег Рибника је запослено у терцијарном сектору њих 88 или 44,3% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 84 становника или 42,2% док у примарном сектору ради 27 становника или 13,5% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника села бави услужним делатностима или је запослено у оближњој "Првој петолетки".

Графикон 96. Учешће становништва Г.Рибника по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Горњег Рибника је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Горњег Рибника.

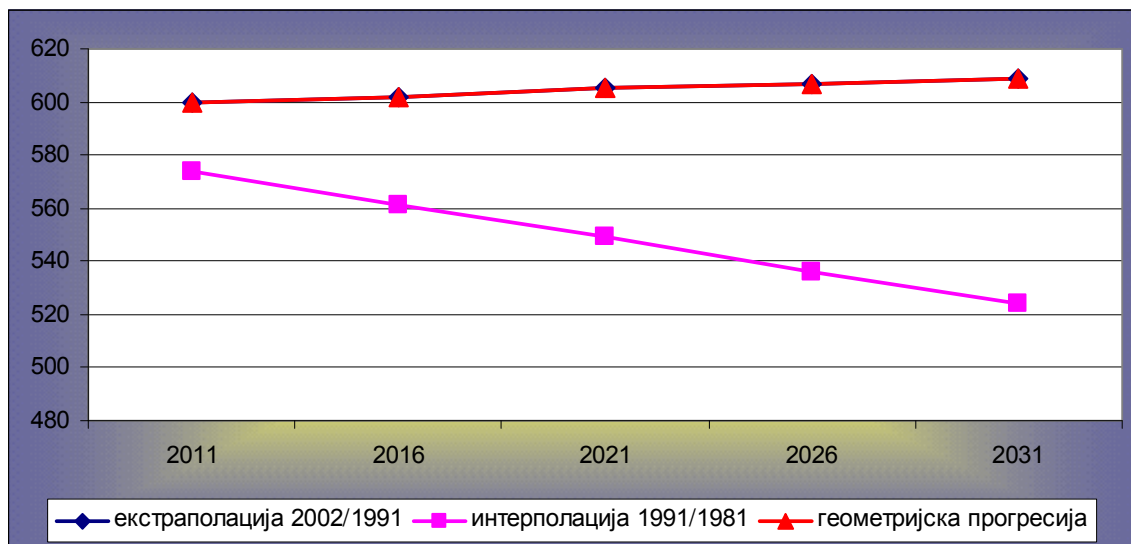
Број домаћинстава у селу Горњи Рибник је у порасту све до 1981. године. Затим следи благи пад, да би по последњем попису број домаћинстава у Горњем Рибнику доастигао највећу вредност – 153. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Горњем Рибнику пао је на 3,8 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 116 је са газдинством док су 37

домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 30, за њима следе петочлана – 25, па четворочлана и шесточлана – по 22, па самачка и трочлана – по 19. Седам чланова има 14 домаћинстава, док осам и девет чланова има по једно домаћинство. У селу има 180 породица, од којих су 71 без деце, 96 са децом, у 10 породица је мајка са децом а у три породице је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 52, затим следе породице са једним дететом, њих 49. Троје деце имају седам, а четворо само једна породица.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Горњем Рибнику. Њихов број расте до 1981. године затим се бележи мањи пад а потом и поновни пораст када по последњем попису достиже и своју максималну вредност – 151. На једно домаћинство долазило је 0,9 станова.

Табела 124. Пројекције кретања броја становника Горњег Рибника, 2011-2031.год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
екстраполација 2002/1991	596	564	600	602	605	607	609
интерполација 1991/1981	596	564	574	561	549	536	524
геометријска прогресија	596	564	600	602	605	607	609

Графикон 97. Пројекције кретања броја становника Горњег Рибника, 2011-2031.г.

Село Горњи Рибник се налази у равничарском делу општине кроз чији атар пролази магистрални пут и железничка пруга, па је зато привлачно за насељавање. Пројекцијом кретања броја становника методом екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и методом геометријске прогресије добијени су исти резултати. По овим методама број становника Горњег Рибника 2011. године износио би 600, 2021. године 605 и 2031. године 609 становника. Другачије резултате даје пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981.

године. У овом периоду становништво мигрира ка градским центрима, Трстенику и Крушевцу, што се одразило и на пројекције. Тако би по овој пројекцији Горњи Рибник 2011. године имао 574 становника, 2021. године 549 становника и 2031. године 524 становника.

10.5.13. ГРАБОВАЦ

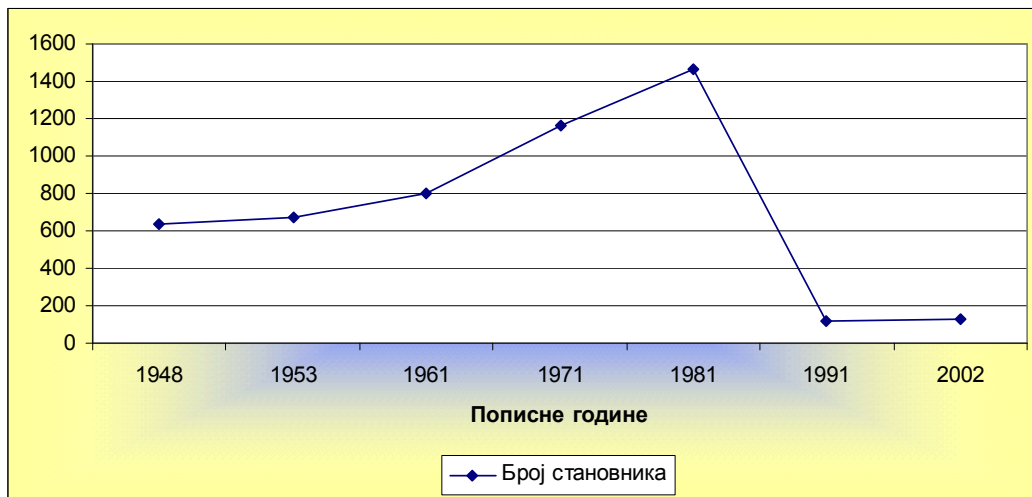
Село Грабовац је приградско насеље Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено са леве старне Западне Мораве. Надморска висина села је 153 m. Површина сеоског атара износи 858 ha и граничи се са атарима села Прњавор (исток), Планиница (север), Лозна (запад), Осаоница (југ) и градом Трстеником (југоисток). Грабовац је старо насеље које се 1427. године помиње као погранични утрђени град према Турцима. Село је добило име по грабовој шуми која је била заступљена на овом простору.

Укупна популација приградског насеља Грабовац има константан раст све до 1981. године када је забележен и највећи број становника – 1.465. Онда су 1990. године изменом Генералног урбанистичког плана измењене границе насеља што је резултирало у драстичном смањењу броја становника. По попису из 2002. године Грабовац је бројао 125 становника, шест више него по попису из 1991. године.

Табела 125. Кретање укупне популације насеља Грабовац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	634	676	798	1.168	1.465	119*	125

*по Генералном урбанистичком плану (ГУП) из 1990. године приградско насеље

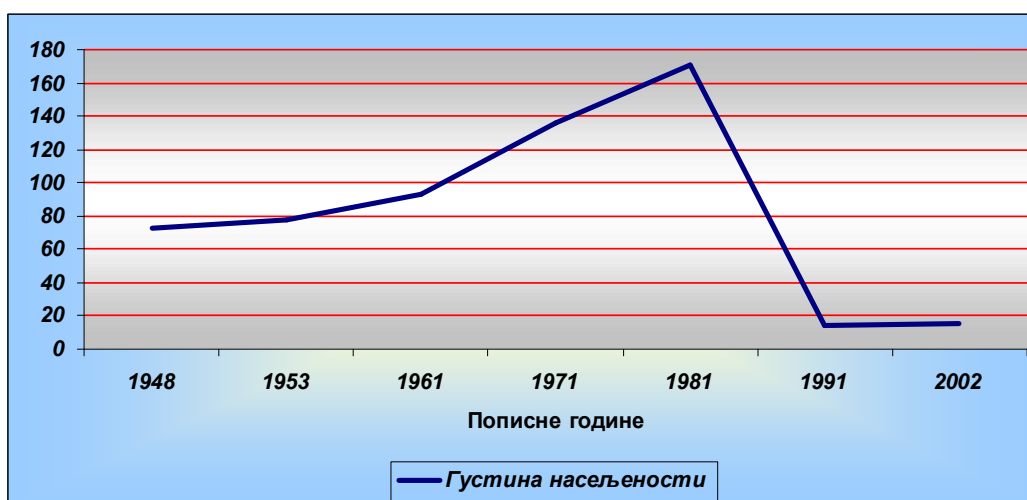

Графикон 98. Кретање укупне популације насеља Грабовац од 1948. до 2002. године

Табела 126. Кретање густине насељености насеља Грабовац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	73	78	93	136	171	14	15

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1981. године – 171 ст./км². Затим следи драстичан пад на 14 ст./км² по попису из 1991. године, услед већ објашњених разлога. По последњем попису густина насељености у приградском насељу Грабовац бележи мањи пораст и износи 15 ст./км².

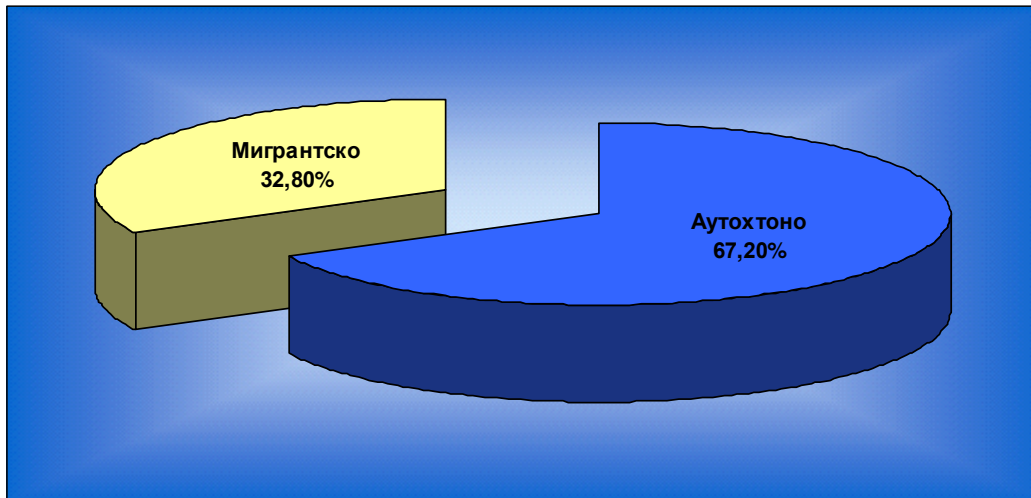

Графикон 99. Кретање густине насељености насеља Грабовац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 127. Аутохтоно и мигрантско становништво насеља Грабовац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Грабовац	84	67,20	41	32,80	125

На територији приградског насеља Грабовац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 84 или 67,20% популације насеља, док је досељен 41 становник или 32,80% популације насеља. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 43 становника.

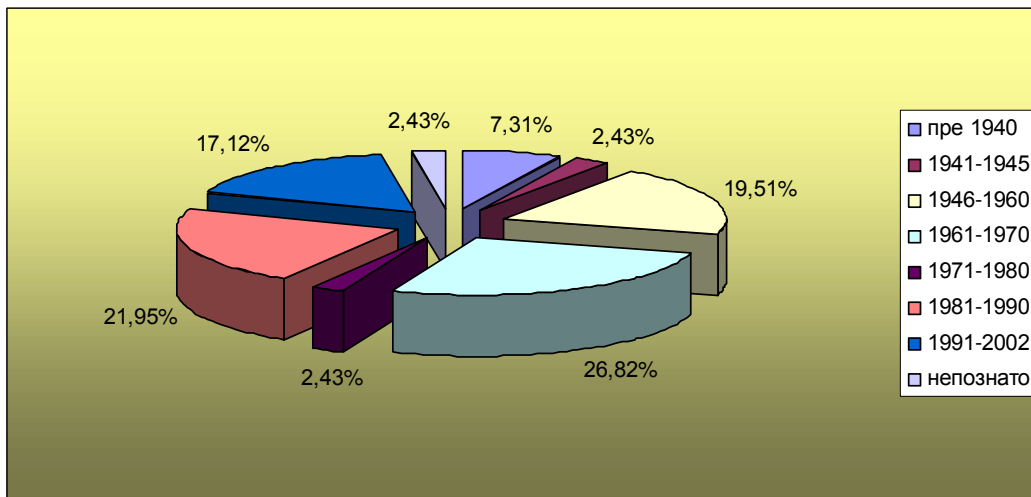

Графикон 100. Аутохтоно и мигрантско становништво насеља Грабовац по попису из 2002. године

Табела 128. Становништво насеља Грабовац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Приградско насеље Грабовац	
	Број	%
пре 1940	3	7,31
1941-1945	1	2,43
1946-1960	8	19,51
1961-1970	11	26,82
1971-1980	1	2,43
1981-1990	9	21,95
1991-2002	7	17,12
непознато	1	2,43
УКУПНО	41	100

Највише становника у приградско насеље Грабовац доселило се у периоду 1961-1970. година, њих 11 или 26,82% од укупно досељених. За овим периодом следи период 1981-1990. када се доселило девет становника или 21,95%, па период 1946-1960. са осморо досељених или 19,51% и период 1991-2002. када се доселило седам становника или 17,12% укупно досељених. Најмање досељеника је било у периодима пре 1940. године када се доселило три становника или 7,31% и 1941-1945. и 1971-1980. када се доселио само по један становник или по 2,43% досељене популације.

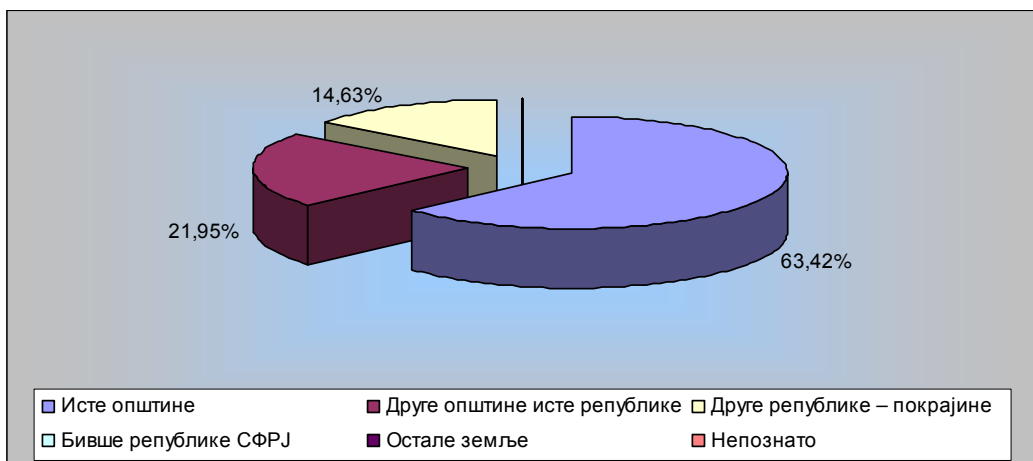

Графикон 101. Удео становништва насеља Грабовац према времену досељавања по попису из 2002. године

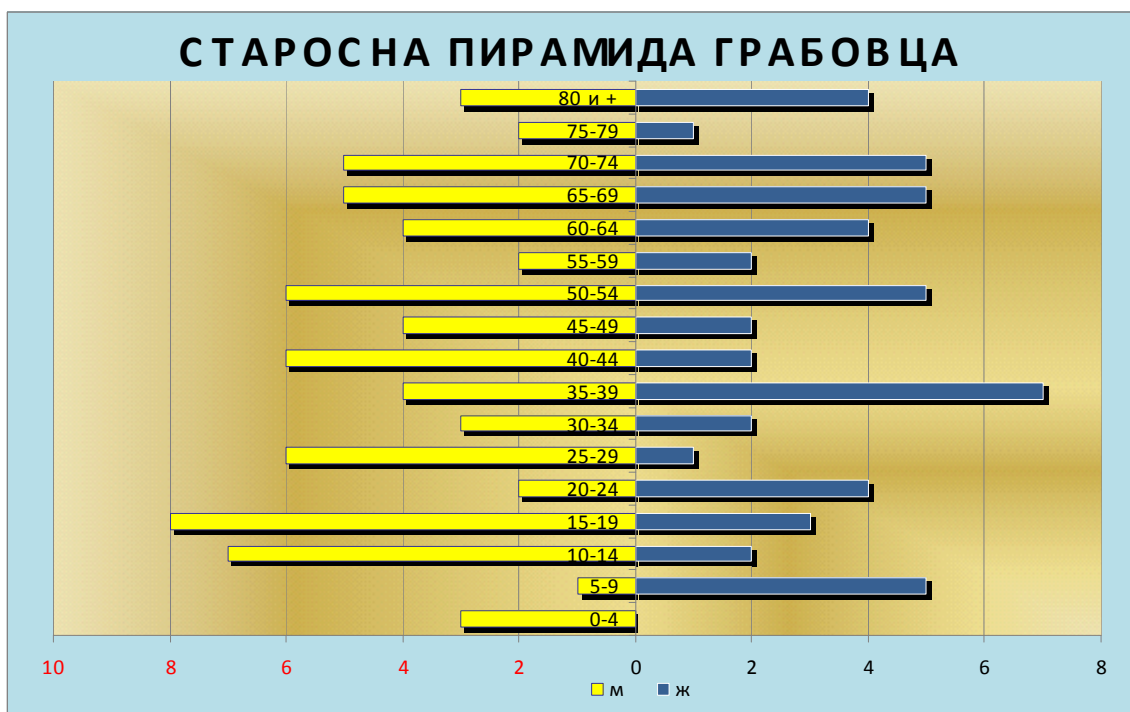
Табела 129. Становништво досељено у насеље Грабовац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Приградско насеље Грабовац	
	Број	%
Исте општине	26	63,42
Друге општине исте републике	9	21,95
Друге републике – покрајине	6	14,63
Бивше републике СФРЈ	-	-
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	41	100

У приградско насеље Грабовац највише становника се доселило из исте општине, њих 26 или 63,42% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – девет или 21,95% па имигранти из друге републике или покрајине – шест или 14,63% досељене популације. Имиграната у Грабовцу није било из бивших република СФРЈ и осталих земаља.

Графикон 102. Удео становништва досељеног у насеље Грабовац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

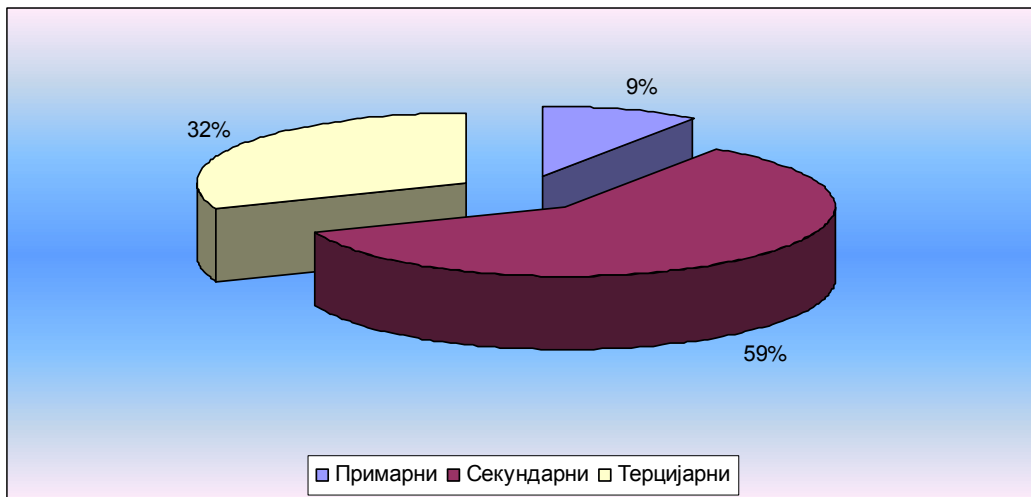
У старосној структури приградског насеља Грабовац најбројније је старо становништво. Учешће омладине, млађег средовечног и старијег средовечног становништва је подједнако. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док је у старом становништву број мушкараца и жена изједначен.

Табела 130. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво насеља Грабовац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Грабовац	44	32	26	55	-	-	-

Према попису из 2002. године у приградском насељу Грабовац живело је 44 активна становника односно 35,20% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 32 особе. Лица са личним приходима у Грабовцу је било 26 или 20,80% од целокупне популације насеља. Контингент издржаваног становништва је износио 55 лица или 44% популације насеља. На раду у иностранству није било становника из Грабовца.

Посматрано по секторима делатности највише становника приградског насеља Грабовац је запослено у секундарном сектору, њих 19 или 59% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 10 становника или 32% док у примарном сектору раде три становника или 9% запослених из овог насеља. Јасно се види да највећи број становника насеља ради у индустријском предузећу "Прва петолетка" у суседном Трстенику.

Графикон 103. Учешће становништва Грабовца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Грабовца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Грабовца.

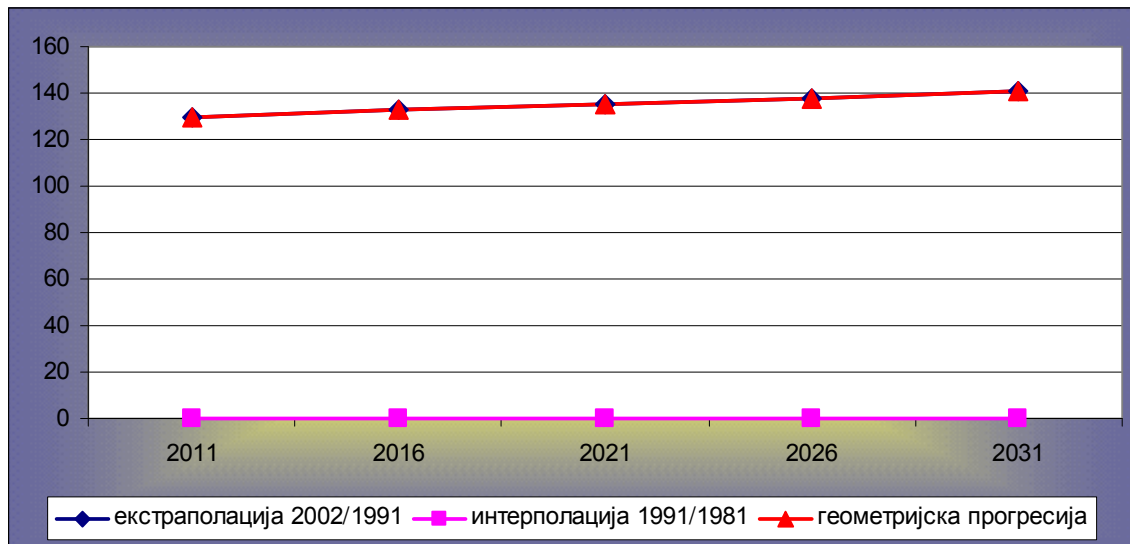
Број домаћинстава у приградском насељу Грабовац је у порасту све до 1981. године када достиже и свој максимум – 437. Затим због административне одлуке следи драстичан пад, тако да је попис из 1991. године у овом насељу забележио 32, а попис из 2002. године 39 домаћинстава. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 4,8 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Грабовцу пао је на 3,2 по попису из 2002.

године. Од укупног броја домаћинстава њих 24 је са газдинством док су 15 домаћинстава без газдинства. Највише је самачких домаћинстава – 9, за њима следе двочлана – 8, па трочлана – 7, па четворочлана – 6 и петочлана и шесточлана – по 3. Седам чланова имају два домаћинства, док осам чланова има једно домаћинство. У насељу има 36 породица, од којих су 12 без деце, 17 са децом, у четири породица је мајка са децом а у три породице је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 15, затим следе породице са једним дететом, њих 8. Троје деце има само једна породица.

Кретање броја станова има исти тренд као кретање броја домаћинстава у Грабовцу. Њихов број расте до 1981. године када се бележи и њихов максимум – 389. Попис из 1991. године бележи 34, а попис из 2002. године бележи 42 стана. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 131. Пројекције кретања броја становника Грабовца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
екстраполација 2002/1991	125	131	130	133	135	138	141
интерполација 1991/1981	125	131	0	0	0	0	0
геометријска прогресија	125	131	130	133	135	138	141

Графикон 104. Пројекције кретања броја становника Грабовца, 2011-2031. година

Популација насељеног места Грабовац је све до 1990. године била у порасту због имиграције становништва из планинских села јужног обода Гледићких планина. Генералним урбанистичким планом из 1990. године ово насеље је проглашено приградским тако да су му измењене границе што се одразило и на број становника. За ово насеље немогуће је применити пројекцију методом екстраполације или интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године јер је

пад броја становника драстичан, а притом је изазван административном одлуком и није последица природног или механичког кретања. Са друге стране пројекције методом екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и методом геометријске прогресије дају истоветне резултате. У Грабовцу би, по резултатима ових пројекција 2011. године живело 130 становника, 2021. године 135 становника и 2031. године 141 становник.

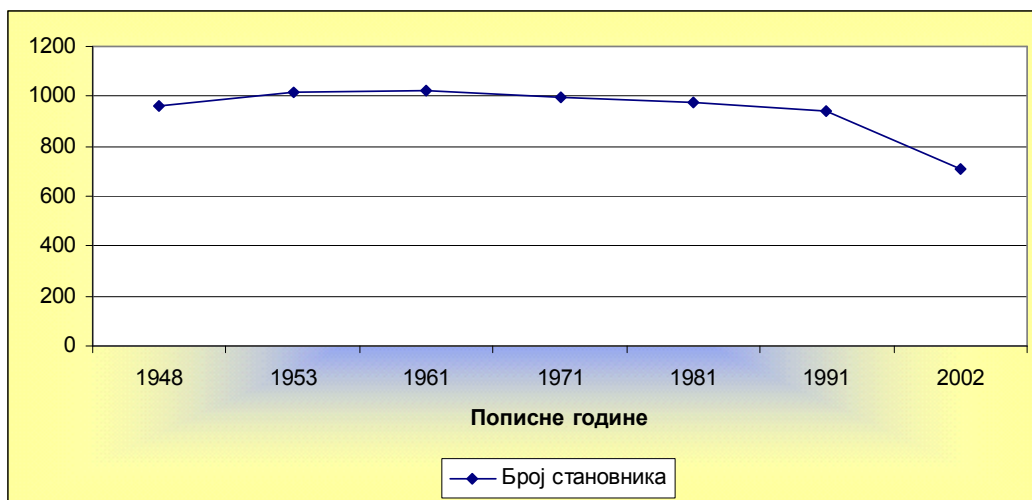
10.5.14. ДОЊА ОМАШНИЦА

Село Доња Омашница се налази двадесет један километар југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа и лоцирано је на неогеној греди развођу притока Западне Мораве: Омашничке реке са једне стране и Ратковачког и Голубовачког потока са друге стране. Надморска висина села креће се од 230 до 300 m. Атар села заједнички је са Горњом Омашницом и има површину од 1.419,9 ha. Горња Омашница граничи се са атарима села Глободер и Мрмош (исток), Голубовац и Тулеш (југ), Горња Омашница (запад) и Стопања и Бресно Поље (север).

Укупна популација села Доња Омашница је у порасту све до 1961. године када је забележен и највећи број становника – 1.025. Од тада следи констнтна депопулација све до последњег пописа из 2002. године када је у Доњој Омашници живело 708 становника.

Табела 132. Кретање укупне популације села Доња Омашница од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	962	1.015	1.025	993	976	943	708

Графикон 105. Кретање укупне популације села Доња Омашница од 1948. до 2002. године

Табела 133. Кретање густине насељености села Доња Омашница од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	68	71	72	70	69	66	63

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 72 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Доњој Омашници износила 63 ст./км².

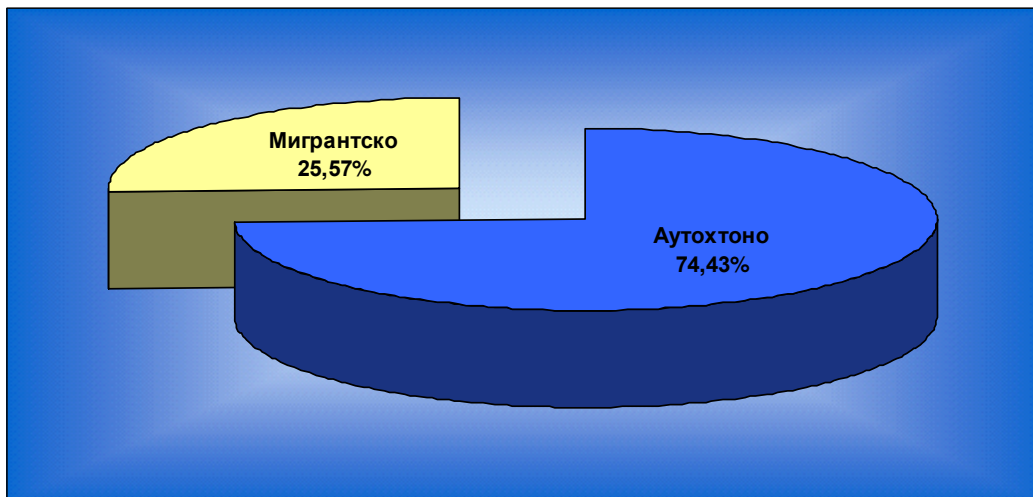

Графикон 106. Кретање густине насељености села Доња Омашница од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 134. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доња Омашница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Доња Омашница	527	74,43	181	25,57	708

На територији села Доња Омашница најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 527 или 74,43% популације села, док је досељен 181 становник или 25,57% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 346 становника.

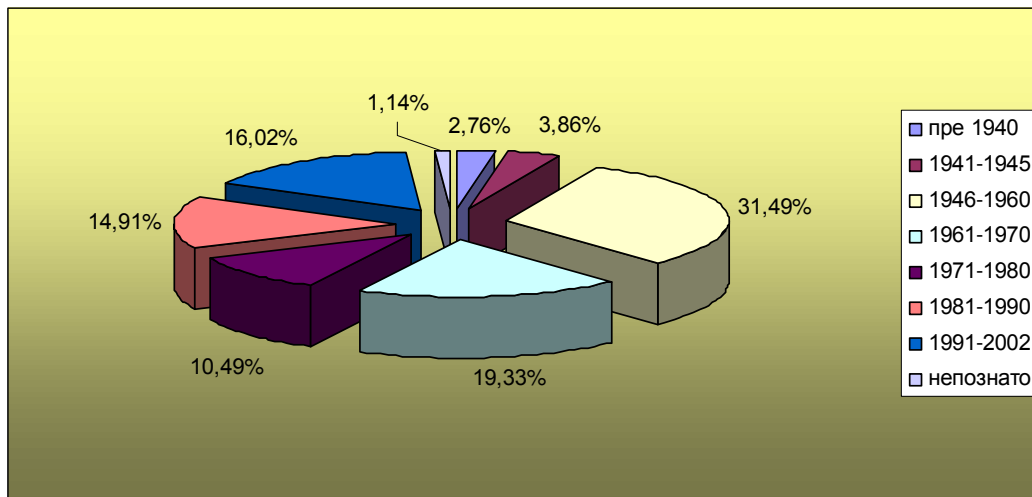

Графикон 107. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доња Омашница по попису из 2002. године

Табела 135. Становништво села Доња Омашница према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Доња Омашница	
	Број	%
пре 1940	5	2,76
1941-1945	7	3,86
1946-1960	57	31,49
1961-1970	35	19,33
1971-1980	19	10,49
1981-1990	27	14,91
1991-2002	29	16,02
непознато	2	1,14
УКУПНО	181	100

Највише становника у село Доњу Омашницу доселило се у периоду 1946-1960, њих 57 или 31,49% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. са 35 досељена становника или 19,33%, па период 1991-2002. када се доселило 29 становника или 16,02%, период 1981-1990. када се доселило 27 становника или 14,91% и период 1971-1980. када се доселило 19 становника или 10,49% досељених. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило седам становника или 3,86% и пре 1940. када се доселило пет становника или 2,76% досељене популације.

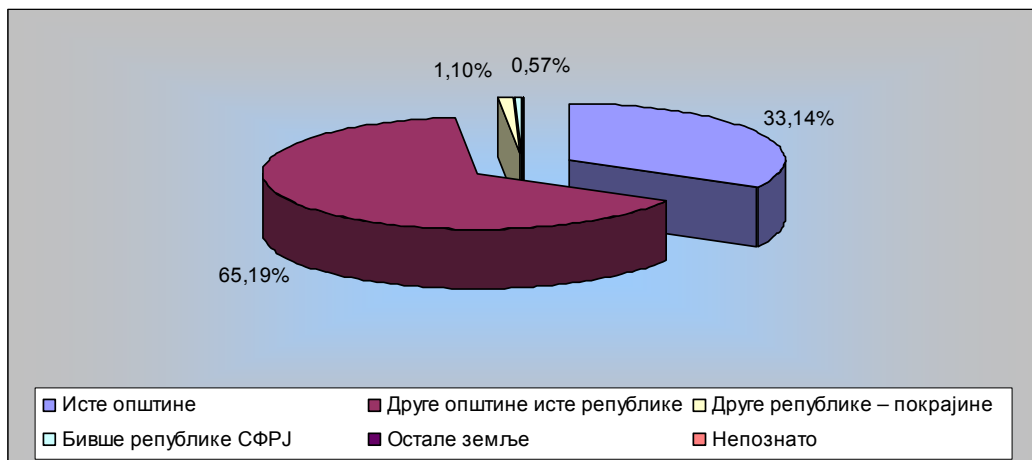

Графикон 108. Удео становништва села Доња Омашница према времену досељавања по попису из 2002. године

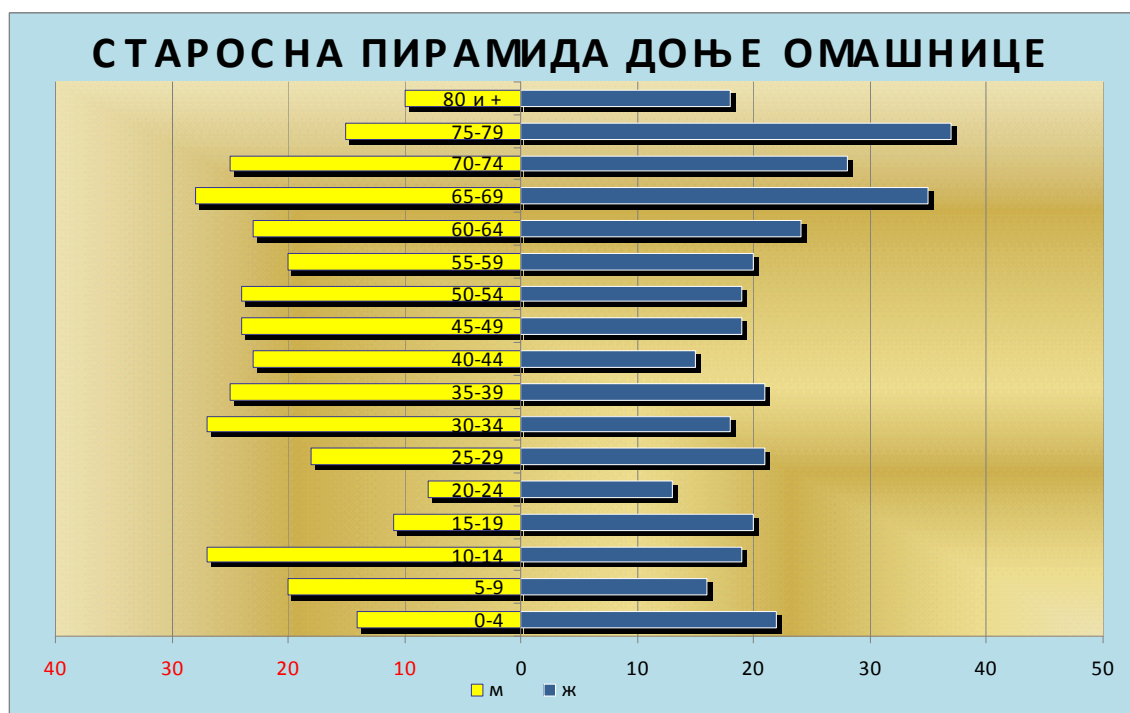
Табела 136. Становништво досељено у село Доња Омашница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Доња Омашница	
	Број	%
Исте општине	60	33,14
Друге општине исте републике	118	65,19
Друге републике – покрајине	2	1,10
Бивше републике СФРЈ	1	0,57
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	181	100

У село Доња Омашница највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 118 или 65,19% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 60 или 33,14% па имигранти из друге републике или покрајине – два или 1,10% досељеника. Најмање имиграната у Доњој Омашници је било из бивших република СФРЈ – један или 0,57% досељене популације, док имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 109. Удео становништва досељеног у село Доња Омашница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

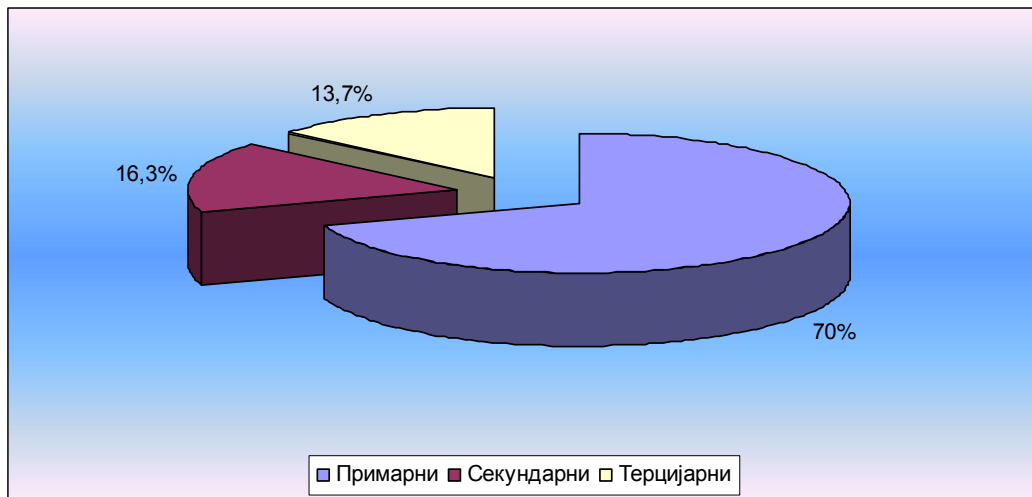
У старосној структури села Доња Омашница најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини и старом становништву.

Табела 137. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Доња Омашница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Д.Омашница	356	315	92	257	3	2	1

Према попису из 2002. године у селу Доњој Омашници је живело 356 активних становника односно 50,28% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 315 особа. Лица са личним приходима у Доњој Омашници је било 92 или 12,99% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 257 лица или 36,29% популације села. На раду у иностранству из Доње Омашнице била су два становника и један члан њихове породице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Доња Омашница је запослено у примарном сектору, њих 220 или 70% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 51 становник или 16,3% док у терцијарном сектору ради 44 становника или 13,7% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 110. Учешће становништва Доње Омашнице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Доње Омашнице је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Доње Омашнице.

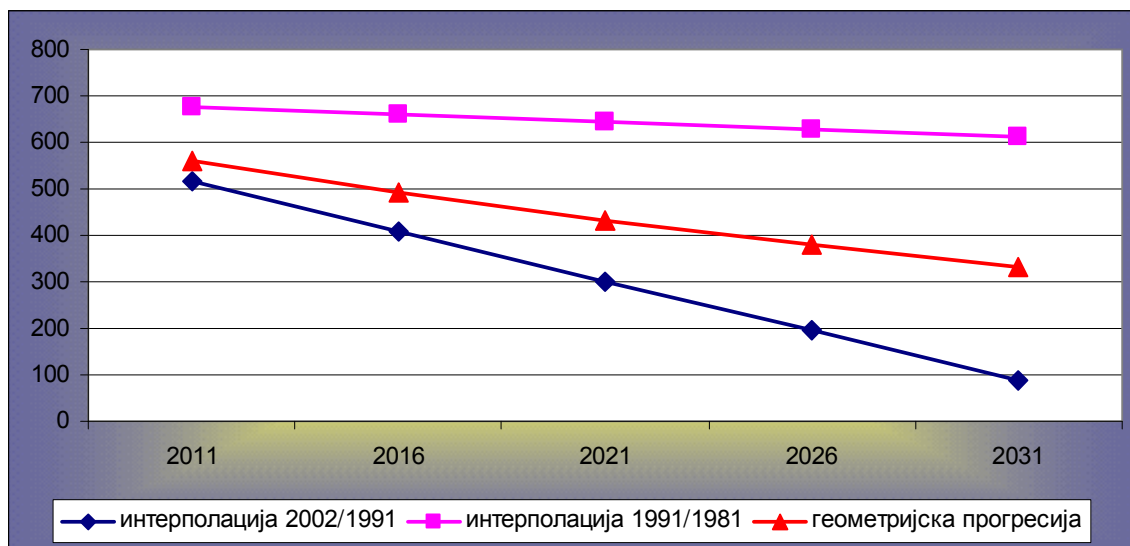
Број домаћинстава у селу Доња Омашница је у порасту све до 1971. године када достиже и свој максимум – 224. Затим следи пад тако да по попису из 2002. године број домаћинстава у Доњој Омашници износи 215. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,3 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Доњој Омашници пао је на

3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 191 је са газдинством док су 24 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 64, за њима следе трочлана – 37, па самачка – 33, па четворочлана – 25, па петочлана – 23 и шесточлана – 18. Седам чланова имају осам домаћинстава, осам чланова имају шест домаћинстава док је са девет чланова једно домаћинство. У селу има 215 породица, од којих су 103 без деце, 86 са децом, у 12 породица је мајка са децом а у 14 породице је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 56, затим следе породице са једним дететом, њих 48. Троје деце имају шест породица, док четворо деце имају две породице.

Кретање броја станова има нешто другачији тренд него кретање броја домаћинстава у Доњој Омашници. Њихов број расте до 1991. године када се бележи и њихов максимум – 251. Пописом из 2002. године у Доњој Омашници је било 241 станова. На једно домаћинство долазило је 1,12 станова.

Табела 138. Пројекције кретања броја становника Доње Омашнице, 2011-2031.год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	708	595	516	409	302	195	88
интерполација 1991/1981	708	595	678	662	645	629	612
геометријска прогресија	708	595	560	492	432	379	333

Графикон 111. Пројекције кретања броја становника Доње Омашнице, 2011-2031.г

Пројекције кретања броја становника села Доње Омашнице имају константан пад. Процес депопулације ово село захватио је још средином XX века, док је у последњем међупописном периоду још интензивнији. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године у Доњој Омашници би 2011. године живело 516 становника, 2021. године 302 становника и 2031. године

само 88 становника. Због мањег просечног годишњег пада броја становника између пописа 1991. и 1981. године, метода интерполације показује да ће 2011. године овде живети 678 становника, 2021. године 645 становника и 2031. године 612 становника. Применом методе геометријске прогресије добијају се следеће пројекције: у 2011. години 560 становника, у 2021. години 432 становника и у 2031. години 333 становника.

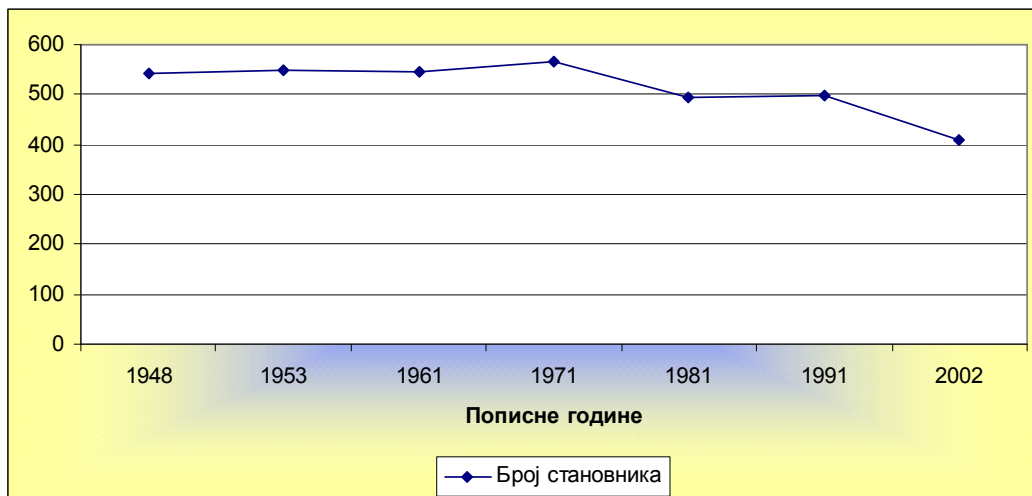
10.5.15. ДОЊА ЦРНИШАВА

Село Доња Црнишава се налази седам километара југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног друмског типа лоцирано са леве стране Црнишавске реке. Надморска висина села се креће од 185 до 224 m. Површина сеоског атара износи 607 ha и граничи се са атарима села Доњи Рибник (исток), Камењача и Јасиковица (југ), Горња Црнишава и Озаци (запад) и Горњи Рибник (север). Село је старо средњовековно насеље које кроз целу прошлост није било без становника. Помиње се у турским пописима из 1476. и 1559. године.

Укупна популација села Доња Црнишава има осцилаторно кретање, односно број становника из пописа у попис варира. Тако је највише становника у овом селу живело по попису из 1971. године – 567. Најмање становника у Доњој Црнишави је живело по последњем попису из 2002. године, њих 410.

Табела 139. Кретање укупне популације села Доња Црнишава од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	543	550	547	567	493	498	410

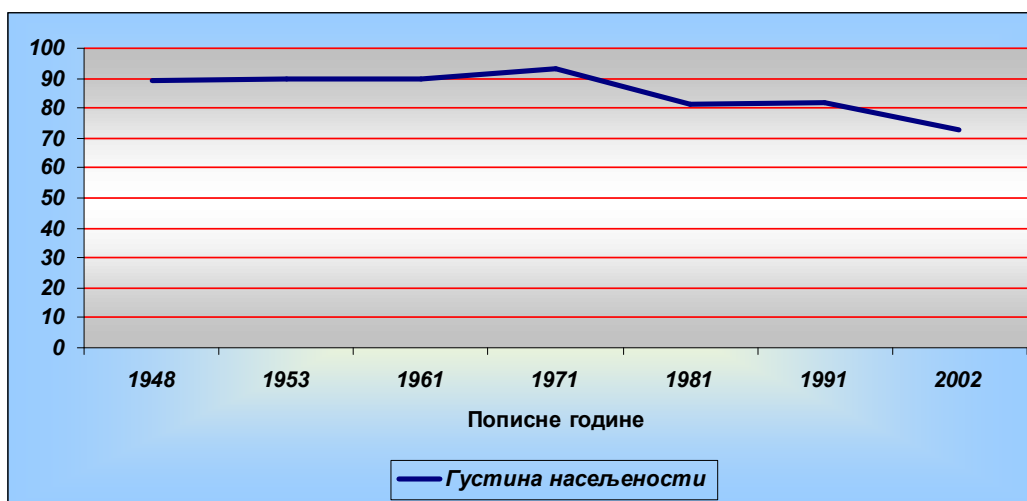

Графикон 112. Кретање укупне популације села Доња Црнишава од 1948. до 2002. године

Табела 140. Кретање густине насељености села Доња Црнишава од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	89	90	90	93	81	82	73

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1971. године – 93 ст./км². Затим следи пад све до пописа из 1981. године и поновни пораст по попису из 1991. године. Последњи попис из 2002. године бележи да је густина насељености у Доњој Црнишави износила 73 ст./км².

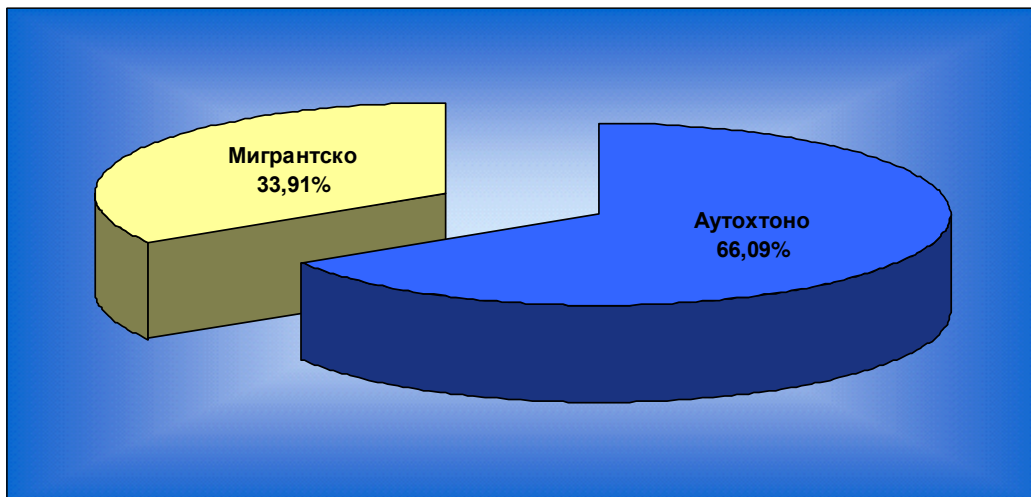

Графикон 113. Кретање густине насељености села Доња Црнишава од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 141. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доња Црнишава по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Доња Црнишава	271	66,09	139	33,91	410

На територији села Доња Црнишава најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 271 или 66,09% популације села, док је досељено 139 становника или 33,91% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 132 становника.

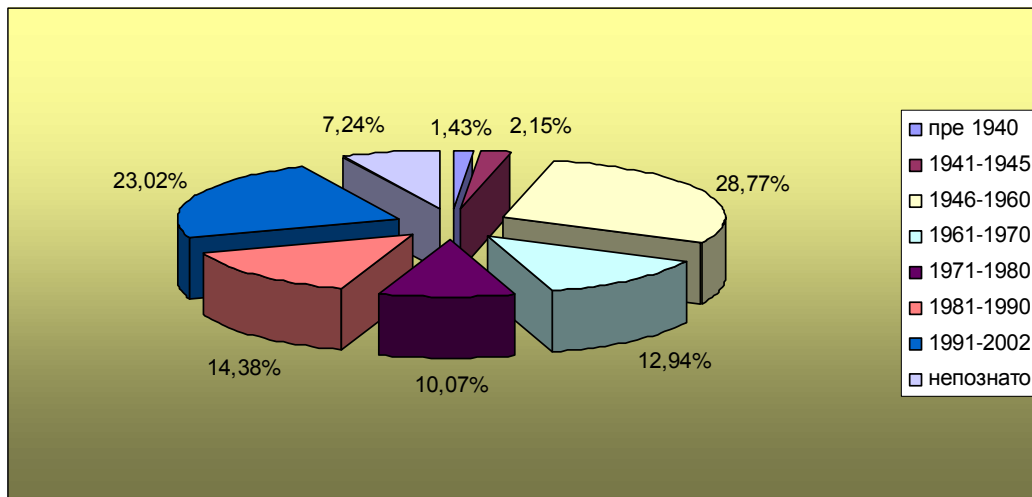

Графикон 114. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доња Црнишава по попису из 2002. године

Табела 142. Становништво села Доња Црнишава према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Доња Црнишава	
	Број	%
пре 1940	2	1,43
1941-1945	3	2,15
1946-1960	40	28,77
1961-1970	18	12,94
1971-1980	14	10,07
1981-1990	20	14,38
1991-2002	32	23,02
непознато	10	7,24
УКУПНО	139	100

Највише становника у село Доњу Црнишаву доселило се у периоду 1946-1960, њих 40 или 28,77% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. са 32 досељена становника или 23,02%, па период 1981-1990. када се доселило 20 становника или 14,38%, период 1961-1970. када се доселило 18 становника или 12,94% и период 1971-1980. када се доселило 14 становника или 10,07% досељених. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило три становника или 2,15% и пре 1940. када у се доселила два становника или 1,43% досељене популације.

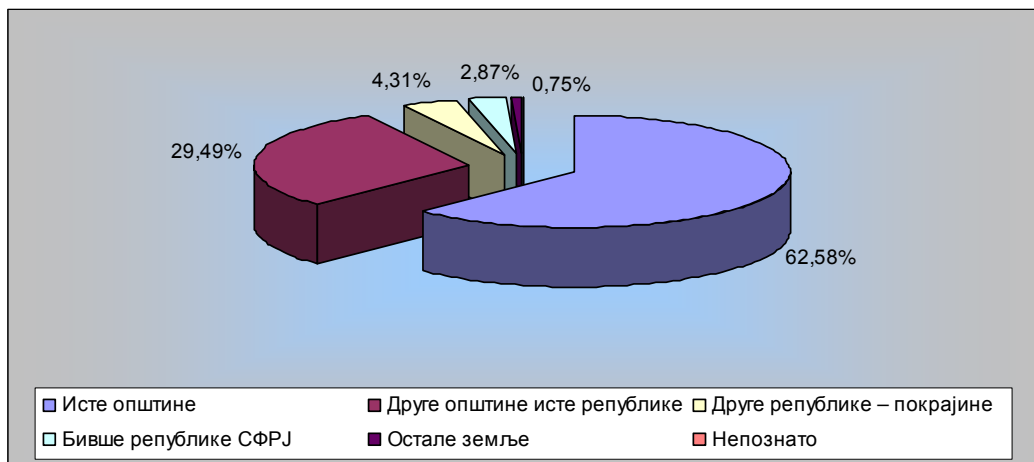

Графикон 115. Удео становништва села Доња Црнишава према времену досељавања по попису из 2002. године

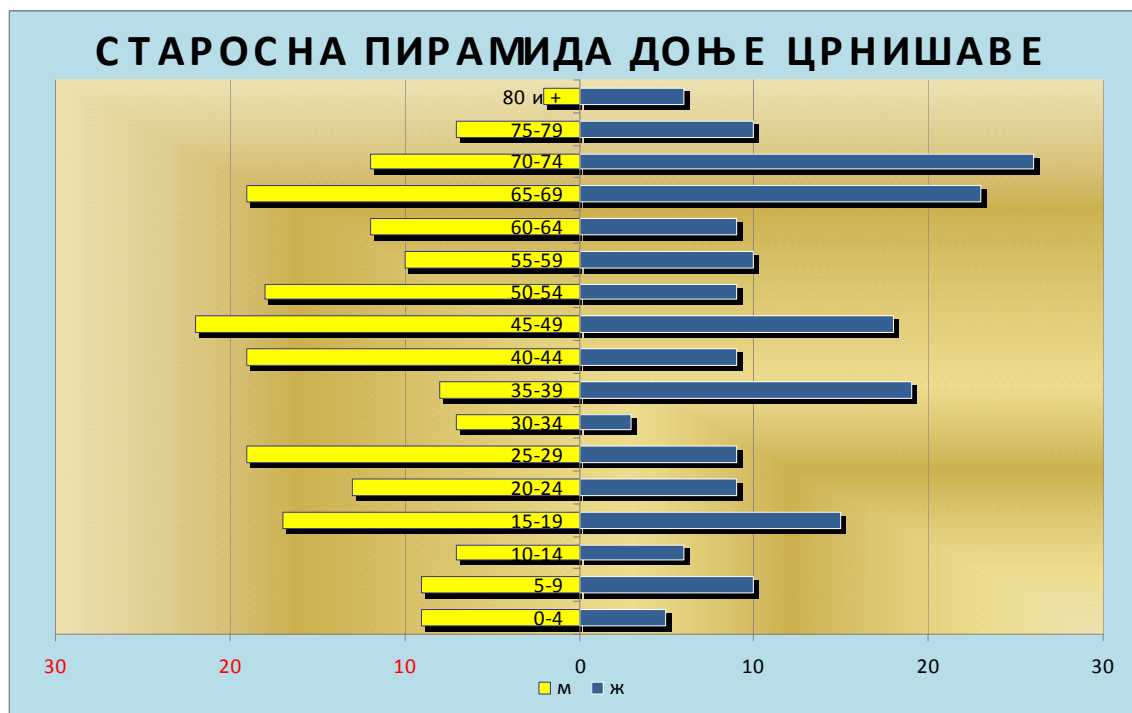
Табела 143. Становништво досељено у село Доња Црнишава према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Доња Црнишава	
	Број	%
Исте општине	87	62,58
Друге општине исте републике	41	29,49
Друге републике – покрајине	6	4,31
Бивше републике СФРЈ	4	2,87
Остале земље	1	0,75
Непознато	-	-
УКУПНО	139	100

У село Доња Црнишава највише становника се доселило из исте општине, њих 87 или 62,58% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 41 или 29,49% па имигранти из друге републике или покрајине – 6 или 4,31% досељеника. Најмање имиграната У Доњу Црнишаву је било из бивших република СФРЈ – 4 или 2,87% и из осталих земаља – 1 или 0,75% досељене популације.

Графикон 116. Удео становништва досељеног у село Доња Црнишава према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

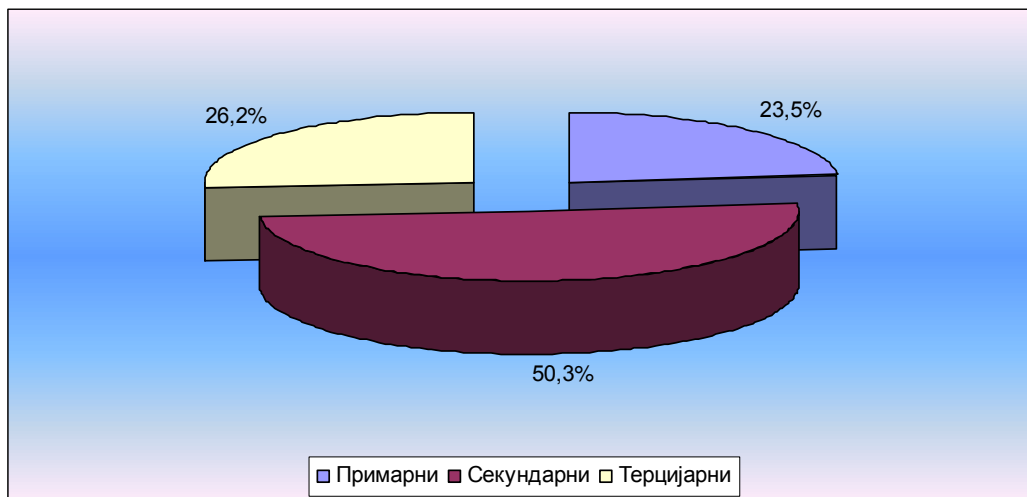
У старосној структури села Доња Црнишава најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 144. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Доња Црнишава по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Д.Црнишава	170	145	85	154	1	1	-

Према попису из 2002. године у селу Доњој Црнишави је живело 170 активних становника односно 41,46% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 145 особа. Лица са личним приходима у Доњој Црнишави је било 85 или 20,73% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 154 лица или 37,56% популације села. На раду у иностранству из Доње Црнишаве био је само један становник.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Доња Црнишава је запослено у секундарном сектору, њих 73 или 50,3% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 38 становника или 26,2% док у примарном сектору ради 34 становника или 23,5% запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запослен у "Првој петолетки" у Трстенику.

Графикон 117. Учешће становништва Доње Црнишаве по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Доње Црнишаве је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Доње Црнишаве.

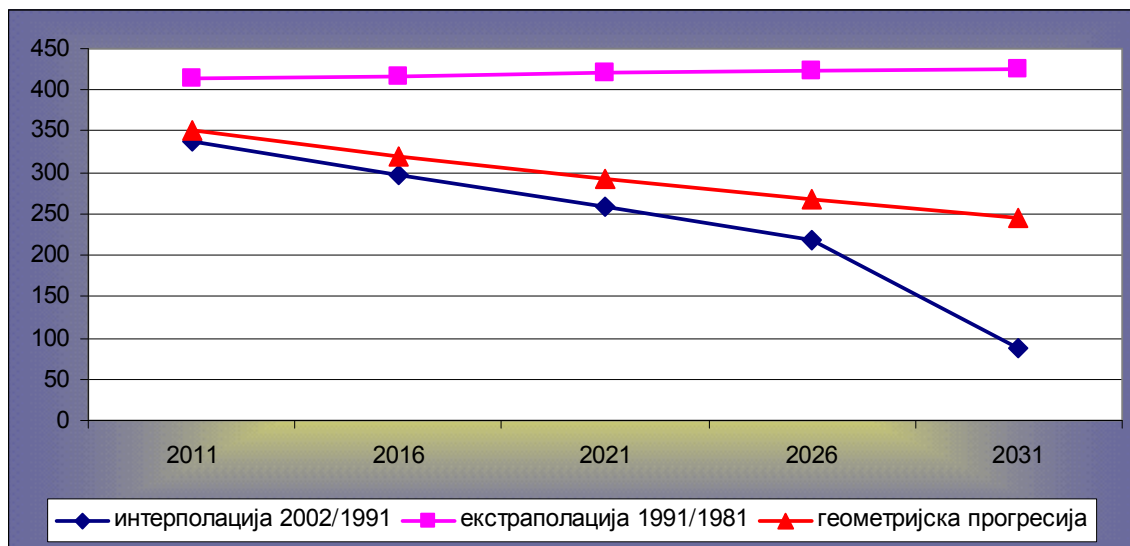
Број домаћинстава у селу Доња Црнишава је у порасту све до 1971. године када достиже и свој максимум – 139. Затим следи пад по попису из 1981. године и поновни пораст по попису из 1991. године. По попису из 2002. године број домаћинстава у Доњој Црнишави износио је 126. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Доњој Црнишави пао је на 3,2 по попису из

2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 126 је са газдинством док су 20 домаћинстава без газдинства. Највише је самачких домаћинстава – 30, за њима следе двочлана и петочлана – по 23, па трочлана – 22, па четворочлана – 12 и шесточлана – 10. Седам чланова имају четири домаћинства док осам и девет чланова имају по једно домаћинство. У селу има 126 породица, од којих су 46 без деце, 65 са децом, у осам породица је мајка са децом а у седам породица је отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 47, затим следе породице са двоје деце, њих 30. Троје деце имају три породице.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Доњој Црнишави. Њихов број расте до 1991. године када се бележи и њихов максимум – 162. Пописом из 2002. године у Доњој Црнишави је евидентиран 151 стан. На једно домаћинство долазило је 1,19 станова.

Табела 145. Пројекције кретања броја становника Доње Црнишаве, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	410	361	338	298	258	218	178
екстраполација 1991/1981	410	361	415	417	420	422	425
геометријска прогресија	410	361	350	320	293	268	246

Графикон 118. Пројекције кретања броја становника Доње Црнишаве, 2011-2031.г.

Пројекције кретања броја становника села Доње Црнишаве показују пад броја становника на основу методе интерполације по пописима из 2002. и 1991. године и на основу пројекције помоћу геометријске прогресије, док пројекција методом екстраполације по пописима из 1991. и 1981. године показује незнатно повећање. Методом екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године у Доњој Црнишави би 2011. године живело 338 становника, 2021. године 258

становника и 2031. године 178 становника. Методом екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године у Доњој Црнишави би живело 2011. године 415, 2021. године 420 и 2031. године 425 становника. Пројекцијом на основу геометријске прогресије овде би 2011. године живело 350 становника, 2021. године 293 становника и 2031. године 246 становника.

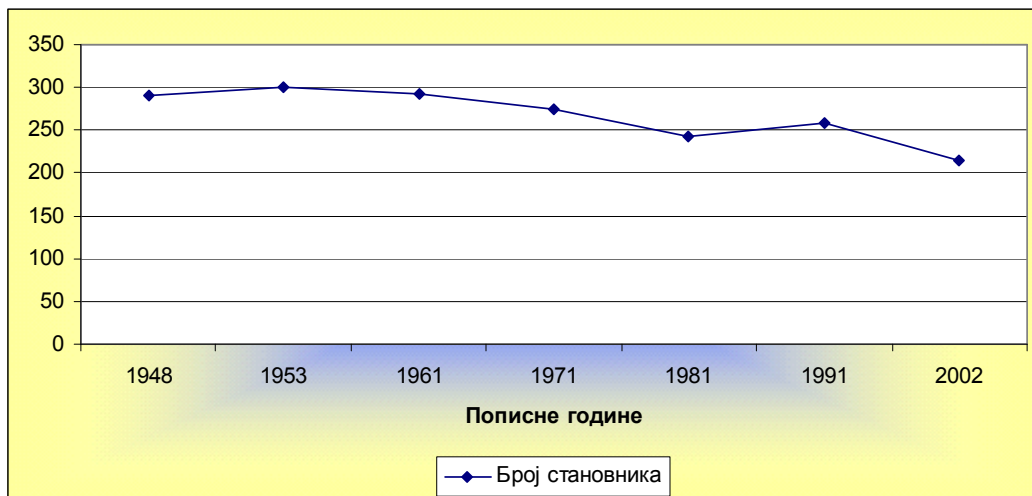
10.5.16. ДОЊИ ДУБИЧ

Село Доњи Дубич се налази девет километара северно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено у котлинском проширењу Дубичке реке подно Гледићких планина. Надморска висина села је 340 m. Површина сеоског атара износи 657 ha и граничи се са атарима села Мијајловац (југоисток), Божуревац (исток), Риљац (североисток), Горњи Дубич (север), Рајинац (запад) и Прњавор (југ). Доњи Дубич је старо насеље, легенда каже да је село добило име по византијском граду Дубичу, из IV века. О томе постоје бројни материјални докази, јер су овде пронађени предмети као што је статуа лава, новац, римски бунар итд.

Укупна популација села Доњи Дубич имала је пораст само до пописа из 1953. године када је овде и живело највише становника – 300. Од тада па све до данас број становника константно опада, ако се изузме само попис из 1991. године. Најмање становника у Доњем Дубичу је живело по последњем попису из 2002. године, њих 214.

Табела 146. Кретање укупне популације села Доњи Дубич од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	291	300	293	274	243	258	214

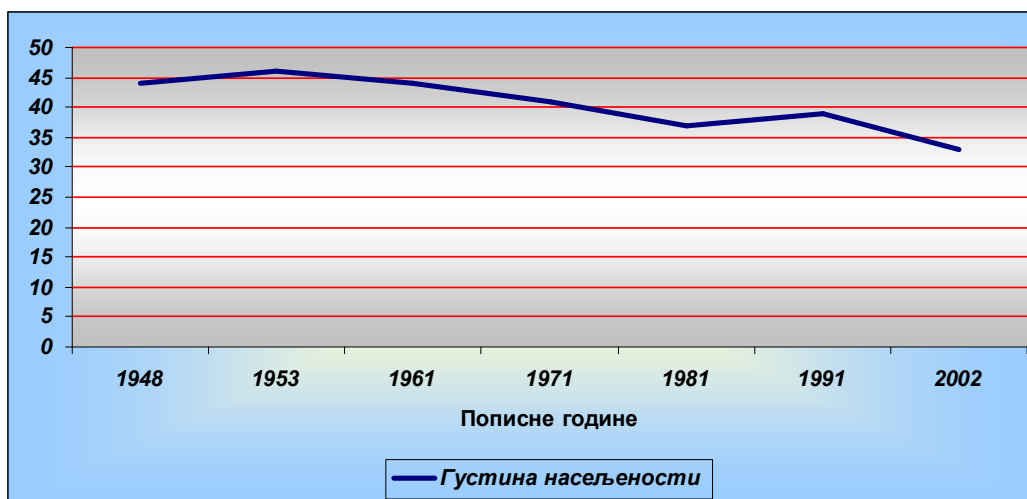

Графикон 119. Кретање укупне популације села Доњи Дубич од 1948. до 2002. године

Табела 147. Кретање густине насељености села Доњи Дубич од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	44	46	44	41	37	39	33

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 46 ст./км². Затим следи пад све до пописа из 1981. године и поновни пораст по попису из 1991. године. Последњи попис из 2002. године бележи да је густина насељености у Доњем Дубичу износила 33 ст./км².

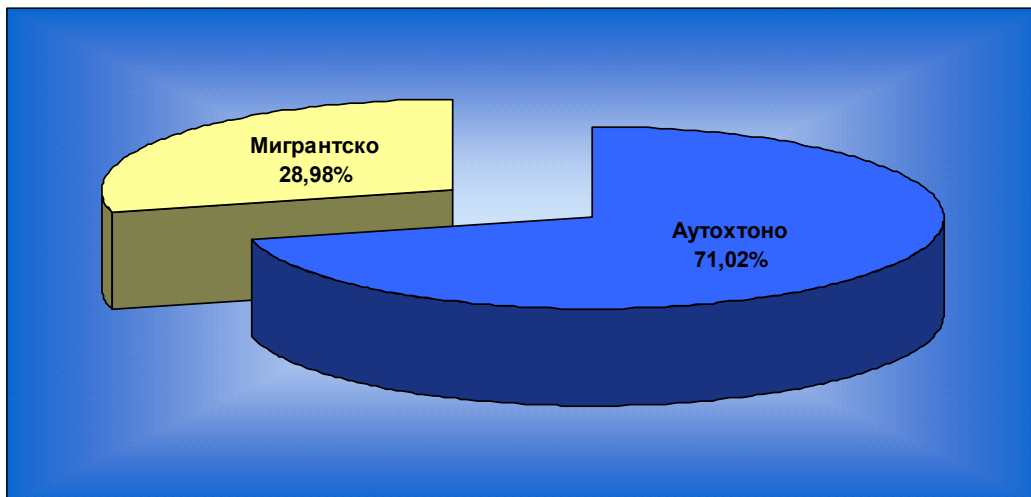

Графикон 120. Кретање густине насељености села Доњи Дубич од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 148. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доњи Дубич по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Доњи Дубич	152	71,02	62	28,98	214

На територији села Доњи Дубич најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 152 или 71,02% популације села, док је досељено 62 становника или 28,98% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 90 становника.

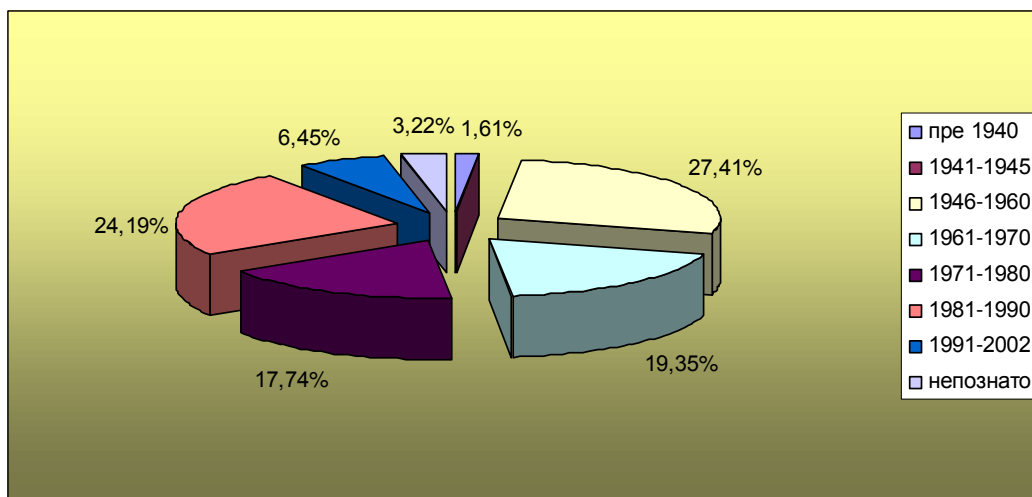

Графикон 121. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доњи Дубич по попису из 2002. године

Табела 149. Становништво села Доњи Дубич према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Доњи Дубич	
	Број	%
пре 1940	1	1,61
1941-1945	-	-
1946-1960	17	27,41
1961-1970	12	19,35
1971-1980	11	17,74
1981-1990	15	24,19
1991-2002	4	6,45
непознато	2	3,25
УКУПНО	62	100

Највише становника у село Доњи Дубич доселило се у периоду 1946-1960, њих 17 или 27,41% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1981-1990. са 15 досељених становника или 24,19%, па период 1961-1970. када се доселило 12 становника или 19,35%, период 1971-1980. када се доселило 11 становника или 17,74% и период 1991-2002. када се доселило четири становника или 6,45% досељених. У периоду пре 1940. године доселио се само један становник или 1,61% досељене популације, док у периоду 1941-1945. није било досељавања.

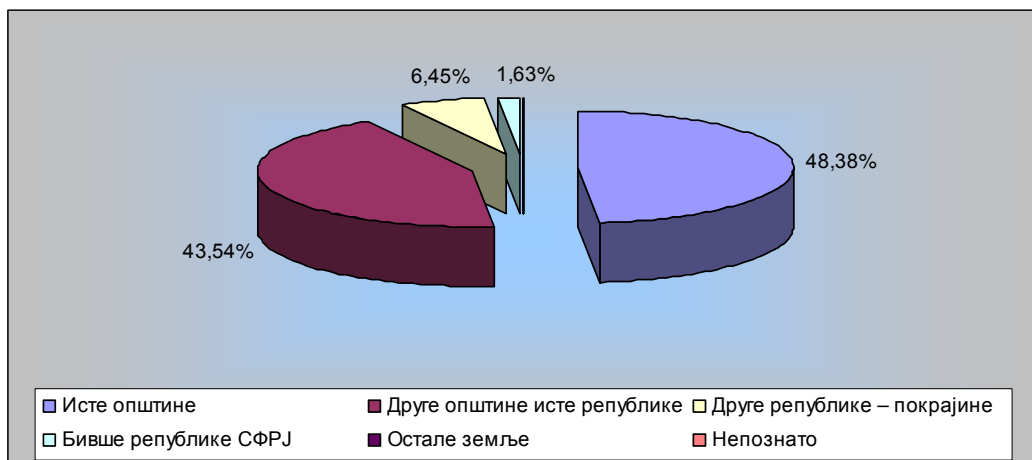

Графикон 122. Удео становништва села Доњи Дубич према времену досељавања по попису из 2002. године

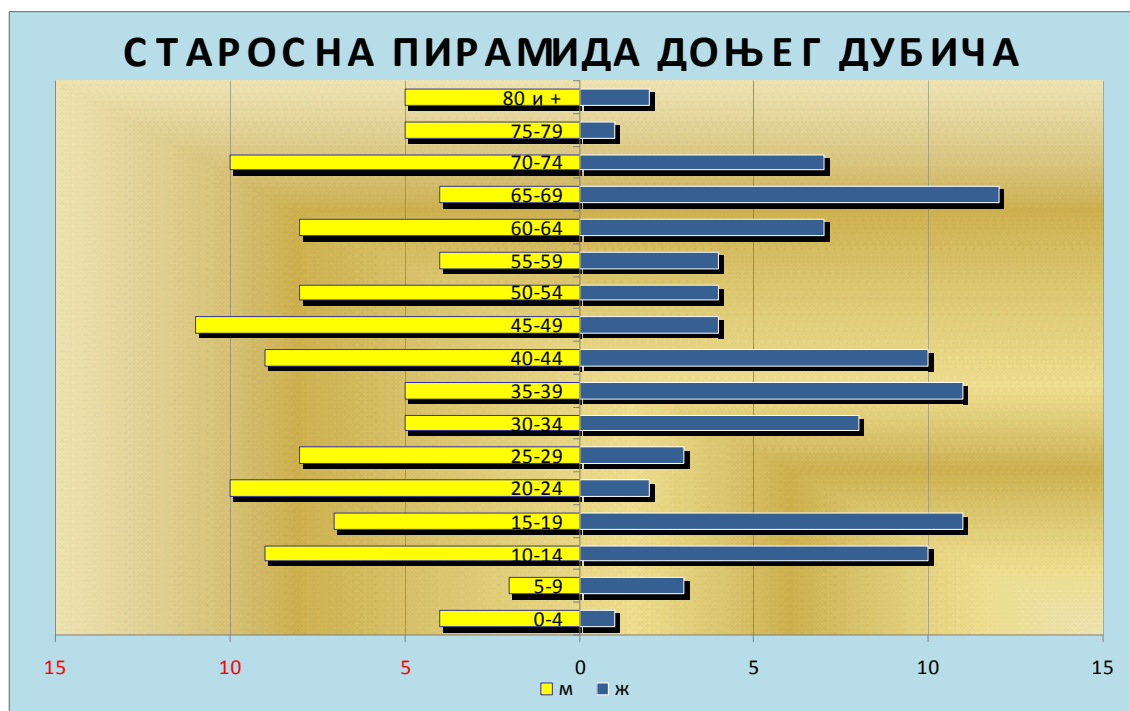
Табела 150. Становништво досељено у село Доњи Дубич према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Доњи Дубич	
	Број	%
Исте општине	30	48,38
Друге општине исте републике	27	43,54
Друге републике – покрајине	4	6,45
Бивше републике СФРЈ	1	1,63
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	62	100

У село Доњи Дубич највише становника се доселило из исте општине, њих 30 или 48,38% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 27 или 43,54% па имигранти из друге републике или покрајине – 4 или 6,45% досељеника. Најмање имиграната у Доњем Дубичу је било из бивших република СФРЈ – 1 или 1,63% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 123. Удео становништва досељеног у село Доњи Дубич према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

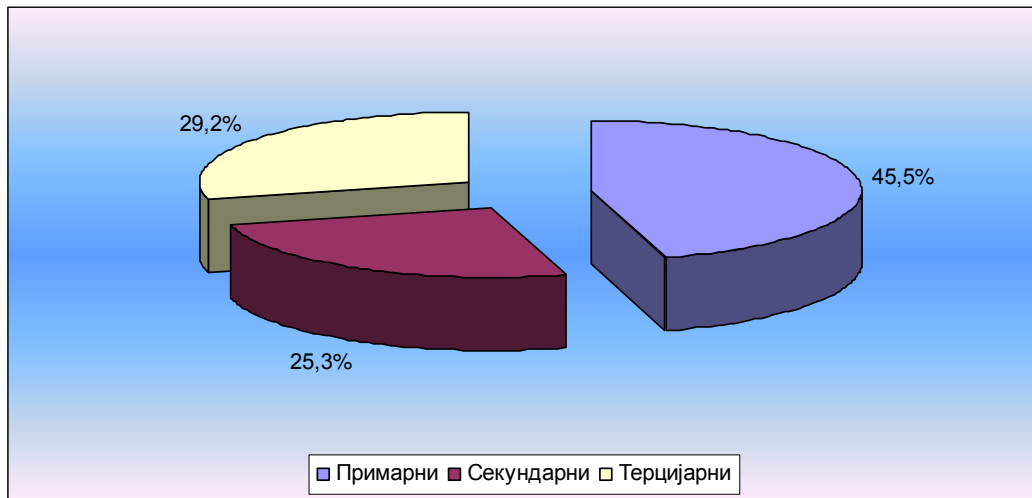
У старосној структури села Доњи Дубич најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем и старијем средовечном становништву и старом становништву, док су жене бројније само у омладини.

Табела 151. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Доњи Дубич по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Д.Дубич	103	79	44	67	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Доњем Дубичу је живело 103 активна становника односно 48,13% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 79 особа. Лица са личним приходима у Доњем Дубичу је било 44 или 20,56% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 67 лица или 31,30% популације села. На раду у иностранству није било становника из Доњег Дубича.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Доњи Дубич је запослено у примарном сектору, њих 36 или 45,5% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 23 становника или 29,2% док у секундарном сектору ради 20 становника или 25,3% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 124. Учешће становништва Доњег Дубича по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Доњег Дубича је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Доњег Дубича.

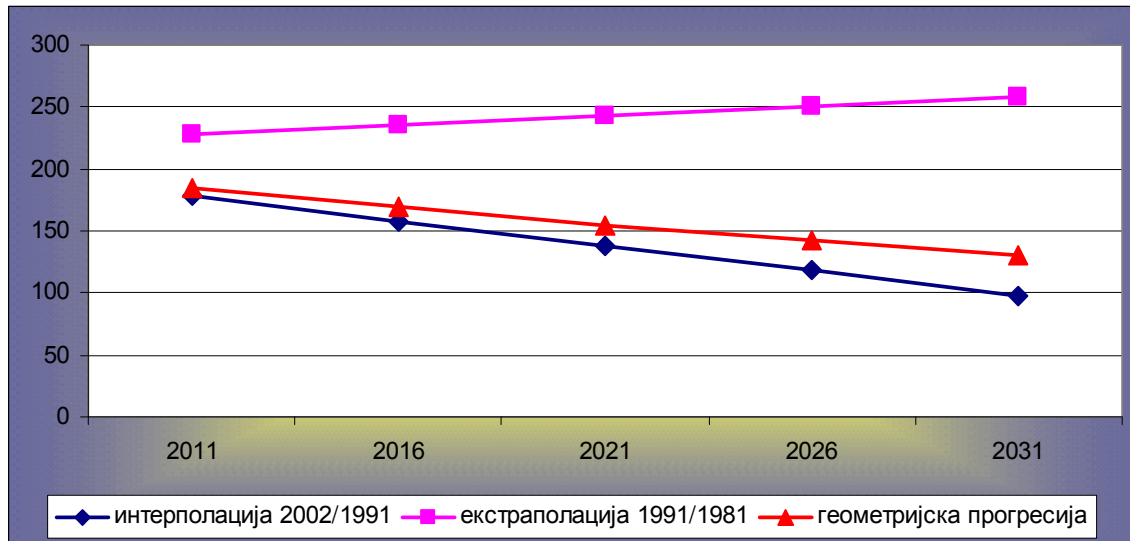
Број домаћинстава у селу Доњи Дубич је у порасту све до 1971. године када достиже и свој максимум – 67. Затим следи пад све до пописа из 1991. године. По последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Доњем Дубичу је поново у порасту и износио је 70. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 4,7 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Доњем Дубичу пао је на 3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 63 је са газдинством док су седам домаћинстава без

газдинства. Највише је самачких домаћинстава – 16, за њима следе двочлана – 15, па четворочлана – 13, па трочлана – 11 и петочлана – девет. Шест чланова имају пет, а осам чланова једно домаћинство. У селу има 61 породица, од којих су 21 без деце, 35 са децом, у четири породице је мајка са децом а у једној породици је отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 20, затим следе породице са двоје деце, њих 15. Троје деце имају пет породица.

Кретање броја станова има слични тренд као и кретање броја домаћинстава у Доњем Дубичу. Њихов број расте до 1981. године када се бележи и њихов максимум – 77. Пописом из 2002. године у Доњем Дубичу је евидентирано 63 станова. На једно домаћинство долазило је 0,9 станова.

Табела 152. Пројекције кретања броја становника Доњег Дубича, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	214	182	178	158	138	118	98
екстраполација 1991/1981	214	182	228	235	243	250	258
геометријска прогресија	214	182	184	169	155	142	131

Графикон 125. Пројекције кретања броја становника Доњег Дубича, 2011-2031. год.

Доњи Дубич је једно од брдских села општине Трстеник, па као такво и њега није заобишао процес депопулације. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године тај процес се потврђује, па би број становника Доњег Дубича 2011. године износио 178, 2021. године 138 и 2031. године 98. Методом геометријске прогресије, такође се бележи пад броја становника, тако би 2011. године овде живело 184 становника, 2021. године 155 становника и 2031. године 131 становник. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године за резултат има повећање броја становника. Узрок томе је релативна

близина општинског центра где је локално становништво у овом периоду било запослено као и један број досељеног становништва из Горње Дубича и Рајинца. Тако би по пројекцији на основу ове методе 2011. години овде живело 228, 2021. године 243 и 2031. године 258 становника.

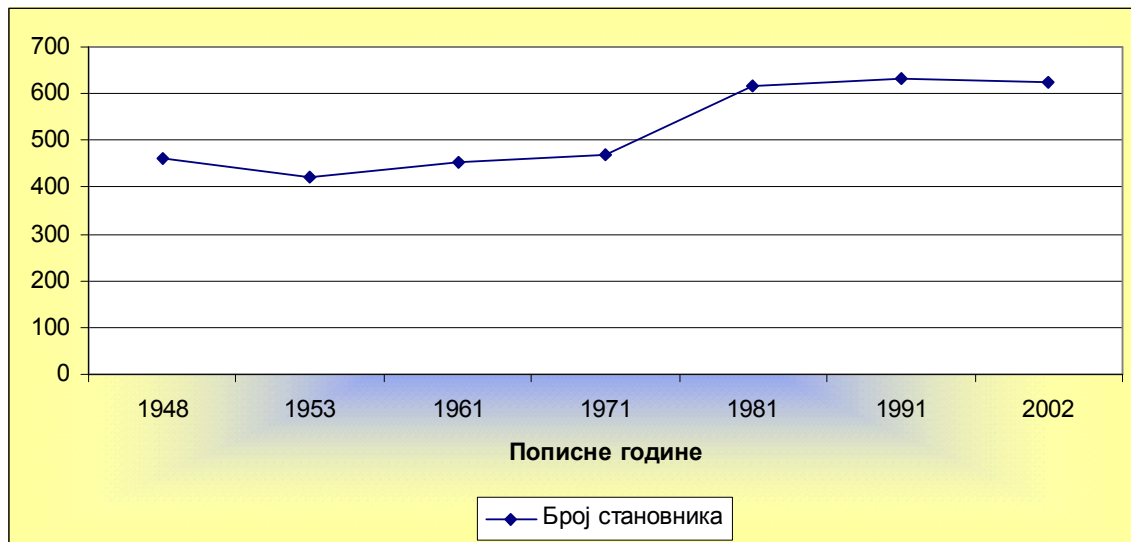
10.5.17. ДОЊИ РИБНИК

Село Доњи Рибник се налази осам километара југоисточно од Трстеника, на првој тераси са десне стране Западне Мораве. Надморска висина села је 170 m. Атар села има површину од 237,5 ha и граничи се са атарима села Почековина и Лопаш (исток), Горњи Рибник (запад), Доња Црнишава (југ) и Медвеђа (север). Село припада збијеном типу, кроз које пролази магистрални пут и железничка пруга. Постојаност насеља је стара, али код његовог помињања у прошлости не може се са сигурношћу тврдити да се ради о овом Рибнику. По попису из 1804. године забележено је да је Рибник био засеок села Оцака. Као и Горњи Рибник и Доњи Рибник је добио име по барама које су биле богате рибом.

Укупна популација села Доњи Рибник имала је пораст све до пописа из 1991. године када је овде и живело највише становника – 632. Блажи пад се бележи само по последњем попису из 2002. године када је у Доњем Рибнику живело 624 становника.

Табела 153. Кретање укупне популације села Доњи Рибник од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	461	421	455	471	616	632	624

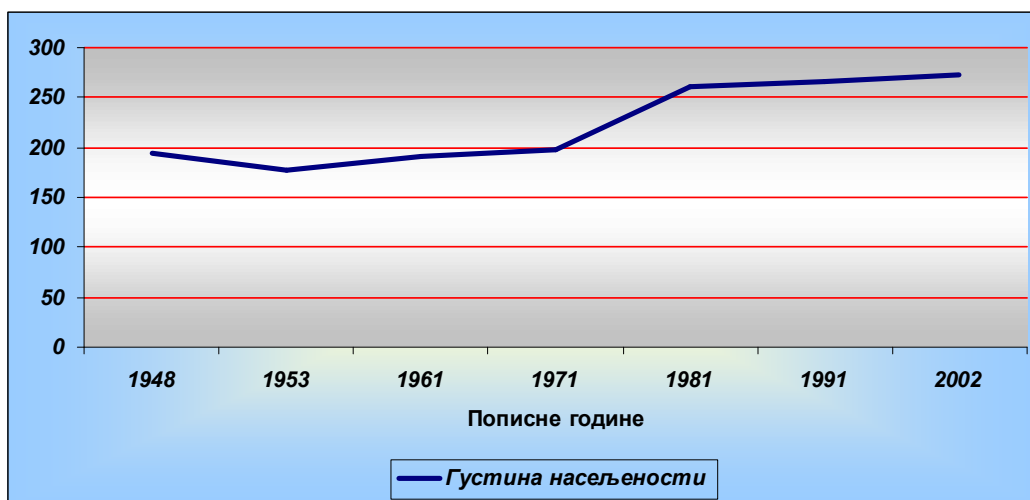

Графикон 126. Кретање укупне популације села Доњи Рибник од 1948. до 2002. године

Табела 154. Кретање густине насељености села Доњи Рибник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	194	177	191	198	260	266	273

Густина насељености у Доњем Рибнику је од 1953. године када је износила 177 ст./км², у константном порасту све до 2002. године. По последњем попису густина насељености у Доњем Рибнику износила је 273 ст./км².

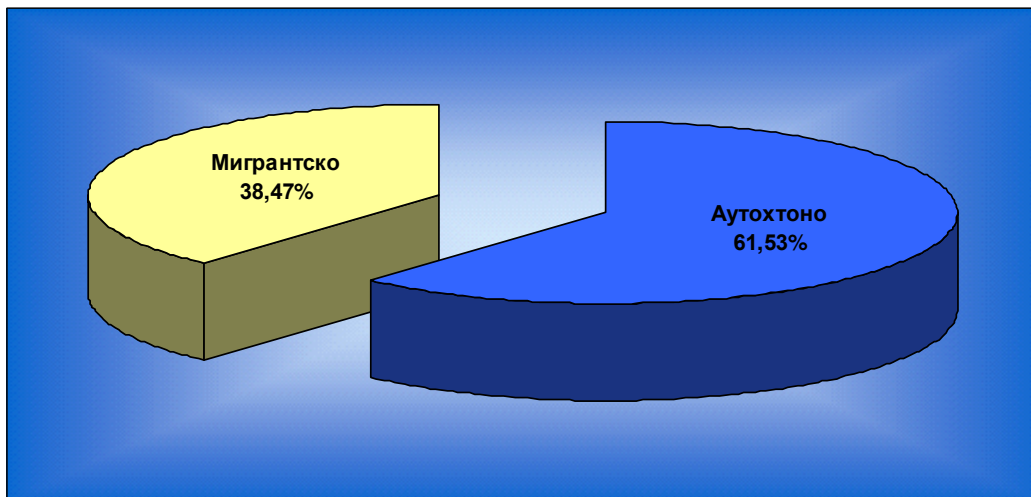

Графикон 127. Кретање густине насељености села Доњи Рибник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 155. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доњи Рибник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Доњи Рибник	384	61,53	240	38,47	624

На територији села Доњи Рибник најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 384 или 61,53% популације села, док је досељено 240 становника или 38,47% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 144 становника.

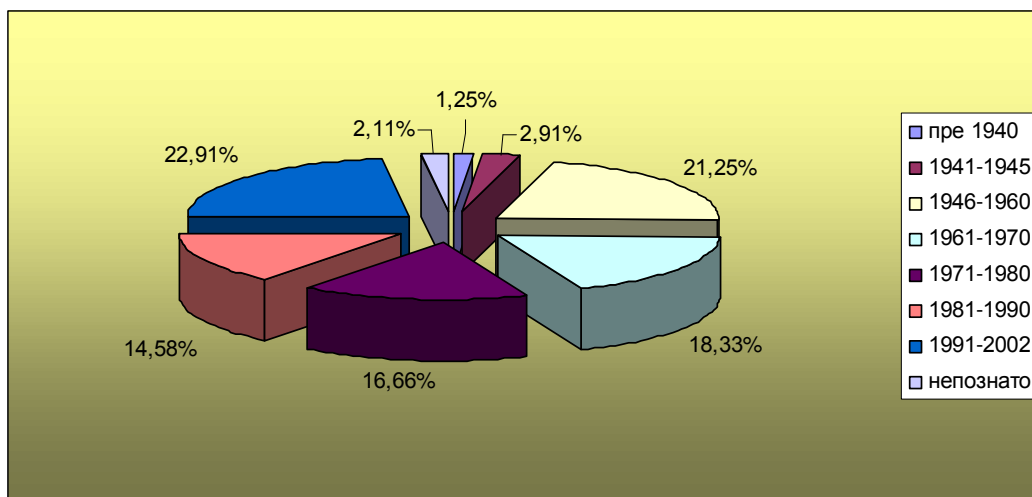

Графикон 128. Аутохтоно и мигрантско становништво села Доњи Рибник по попису из 2002. године

Табела 156. Становништво села Доњи Рибник према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Доњи Рибник	
	Број	%
пре 1940	3	1,25
1941-1945	7	2,91
1946-1960	51	21,25
1961-1970	44	18,33
1971-1980	40	16,66
1981-1990	35	14,58
1991-2002	55	22,91
непознато	5	2,11
УКУПНО	240	100

Највише становника у село Доњи Рибник доселило се у периоду 1991-2002, њих 55 или 22,91% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1946-1960. када се доселио 51 становник или 21,25% од укупно досељених, па период 1961-1970. са 44 досељених становника или 18,33%, па период 1971-1980. када се доселило 40 становника или 16,66% и период 1981-1990. када се доселило 35 становника или 14,58% досељених. Најмање досељених забележено је у периодима 1941-1945. када се доселило седам становника или 2,91% и пре 1940. године када се доселило три становника или 1,25% досељене популације.

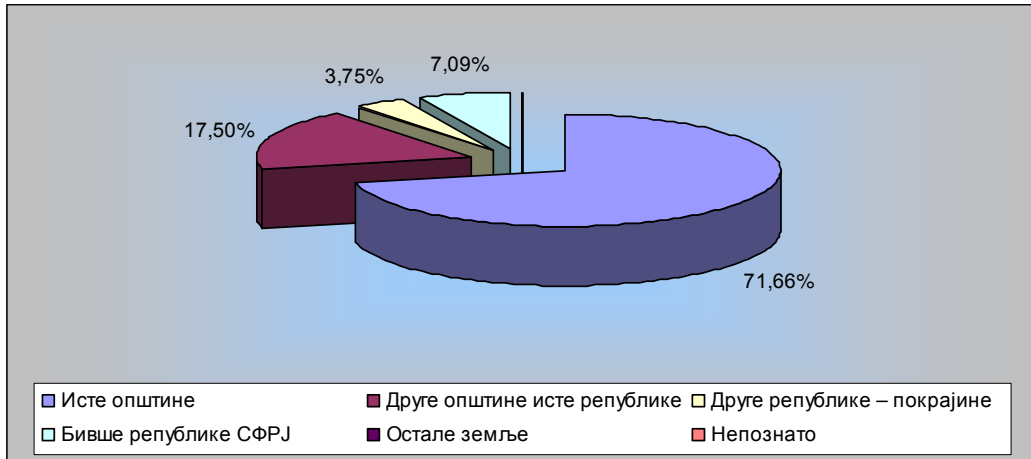

Графикон 129. Удео становништва села Доњи Рибник према времену досељавања по попису из 2002. године

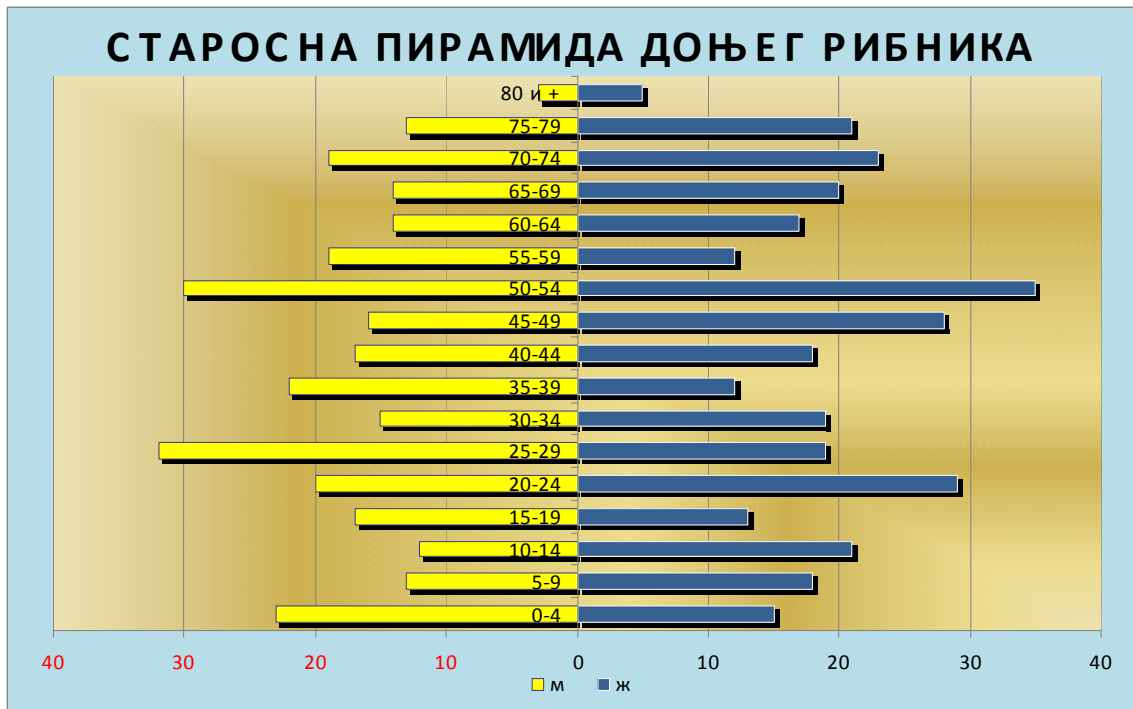
Табела 157. Становништво досељено у село Доњи Рибник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Доњи Рибник	
	Број	%
Исте општине	172	71,66
Друге општине исте републике	42	17,50
Друге републике – покрајине	9	3,75
Бивше републике СФРЈ	17	7,09
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	240	100

У село Доњи Рибник највише становника се доселило из исте општине, њих 172 или 71,66% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 42 или 17,50% па имигранти из бивших република СФРЈ – 17 или 7,09% досељеника. Најмање имиграната у Доњи Рибник је било из друге републике или покрајине – девет или 3,75% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 130. Удео становништва досељеног у село Доњи Рибник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

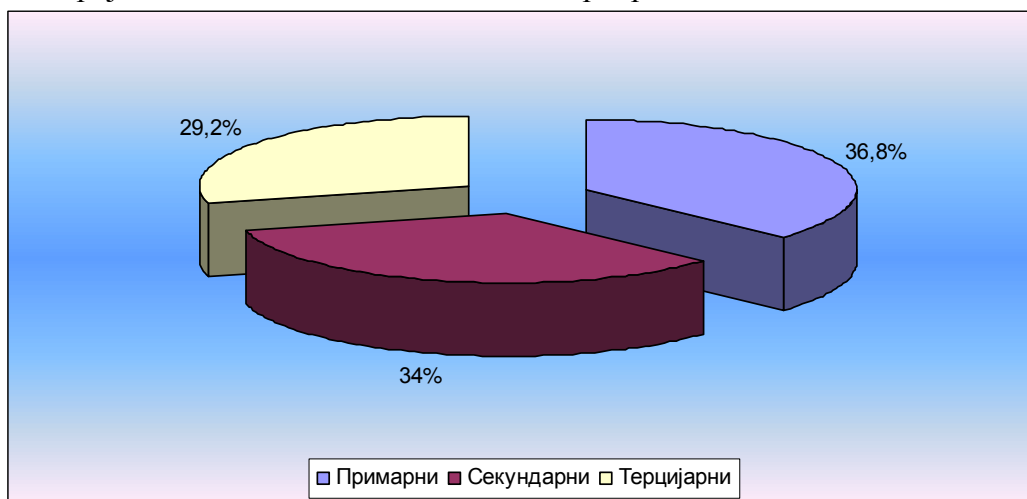
У старосној структури села Доњи Рибник најбројније је старије средовечно становништво. За њим следи млађе средовечно становништво и старо становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у млађем средовечном становништву, док су жене бројније у свим осталим старосним групама.

Табела 158. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Доњи Рибник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Д.Рибник	290	244	112	222	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Доњем Рибнику је живело 290 активних становника односно 46,47% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 244 особе. Лица са личним приходима у Доњем Рибнику је било 112 или 17,94% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 222 лица или 35,57% популације села. На раду у иностранству није било становника из Доњег Рибника.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Доњи Рибник је запослено у примарном сектору, њих 90 или 36,8% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 83 становника или 34% док у терцијарном сектору ради 71 становник или 29,2% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 131. Учешће становништва Д.Рибника по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Доњег Рибника је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Доњег Рибника.

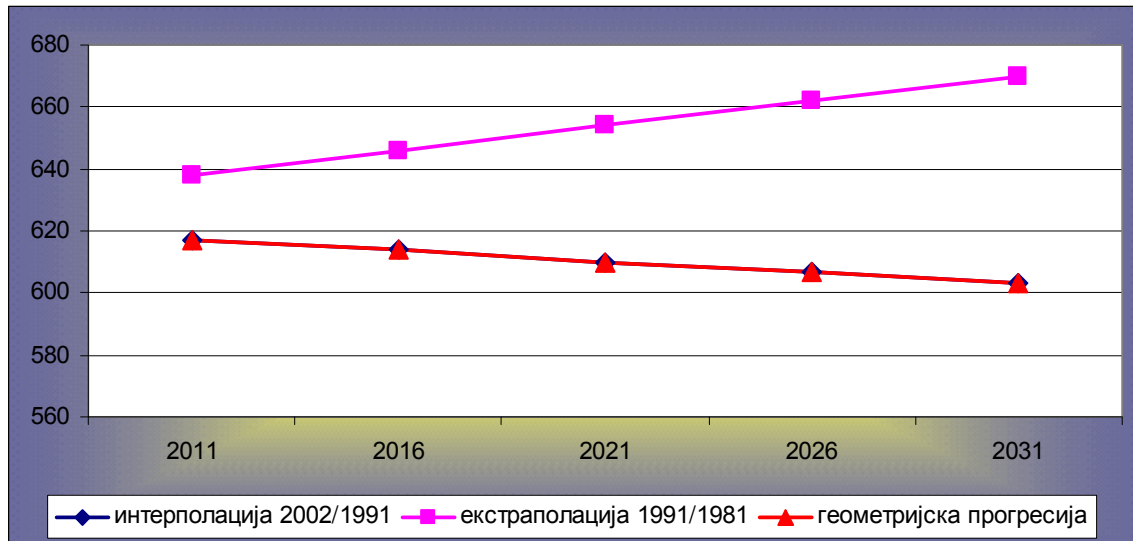
Број домаћинстава у селу Доњи Рибник је по попису из 1953. године износио 71. Од тада па све до данас њихов број константно расте. Попис из 2002. године је забележио и највећи број домаћинстава у Доњем Рибнику – 197. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,7 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Доњем Рибнику пао је на 3,1 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 124 је са газдинством док су 73 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих

домаћинстава – 52, за њима следе четворочлана – 42, па трочлана – 39, па самачка – 28, па петочлана – 17 и шесточлана – 13. Седам чланова имају пет, а девет чланова једно домаћинство. У селу има 191 породица, од којих су 79 без деце, 99 са децом, у осам породица је мајка са децом а у пет породица је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 64, затим следе породице са једним дететом, њих 43. Троје деце имају пет породица.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Доњем Рибнику. Њихов број је са 106 у 1971. години порастао на максималних 202 по попису из 2002. године. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 159. Пројекције кретања броја становника Доњег Рибника, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	624	534	617	614	610	607	603
екстраполација 1991/1981	624	534	638	646	654	662	670
геометријска прогресија	624	534	617	614	610	607	603

Графикон 132. Пројекције кретања броја становника Доњег Рибника, 2011-2031.г.

Село Доњи Рибник је равничарског типа, налази се у моравској котлини, и одувек је пружало повољне услове за настањивање и живот људи. Пораст броја становника у овом селу бележи се све од средине XX века па до последње деценије прошлог века када се јавља блага депопулација. Пројектовани број становника методом екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године иде у прилог овој тврдњи јер би 2011. године овде живело 638 становника, 2021. године 654 становника и 2031. године 670 становника. Са друге стране пројектовани број становника методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и

методом геометријске прогресије резултира благом депопулацијом, па би Доњи Рибник 2011. године имао 617, 2021. године 610 и 2031. године 603 становника.

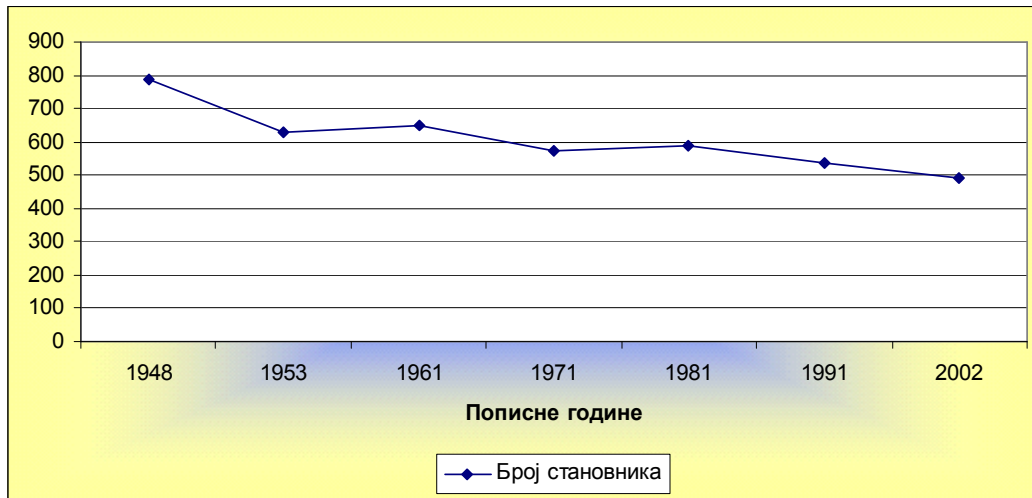
10.5.18. ДУБЉЕ

Село Дубље се налази девет километара југозападно од Трстеника. Смештено је на уравњеним површинама крајњих огранака планине Гоч, на висоравни између Попинске и Црнобарачке реке. Село је полузбијеног типа са надморском висином од 190 до 350 m. Површина сеоског атара износи 873,7 ha и граничи се са атарима села Осаонице и Попине (исток), Станишинци (југ), Руђинци и Штулац (запад и север). Село спада у новија насеља. У прошлости није помињано, односно нису пронађени записи да је постојало. Име села потиче од огромних столетних храстова у народу познатим по имену – дубови. Село је оознато по каменорезачком занату којим се бави један део мештана.

Укупна популација села Дубље има осцилаторно кретање, односно број становника из пописа у попис варира. Тако је највише становника у овом селу живело по попису из 1948. године – 785. Најмање становника у Дубљу је живело по последњем попису из 2002. године, њих 492.

Табела 160. Кретање укупне популације села Дубље од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	785	630	648	572	587	539	492

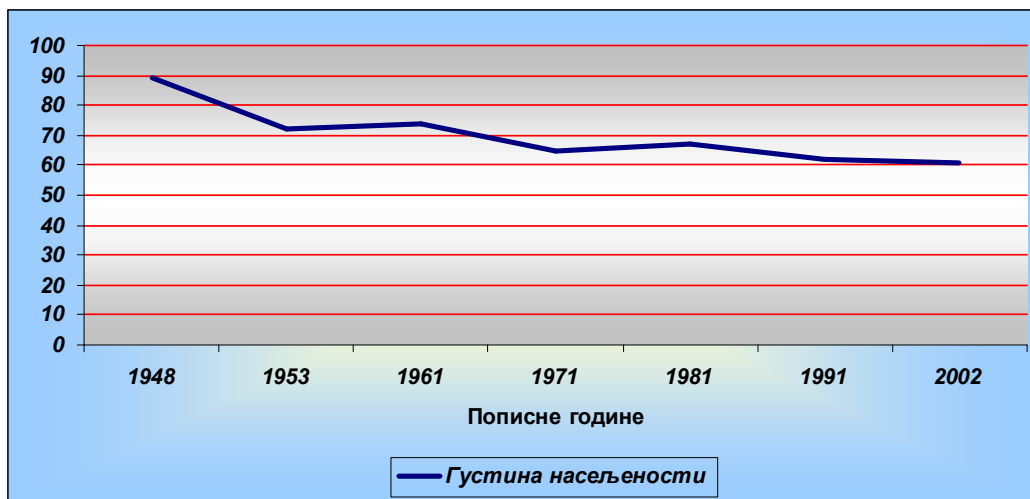

Графикон 133. Кретање укупне популације села Дубље од 1948. до 2002. године

Табела 161. Кретање густине насељености села Дубље од 1948. до 2002. године
(ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	89	72	74	65	67	62	61

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 89 ст./km². Затим следи пад све до пописа из 1981. године и поновни пораст по попису из 1991. године. Последњи попис из 2002. године бележи да је густина насељености у Дубљу износила 61 ст./km².

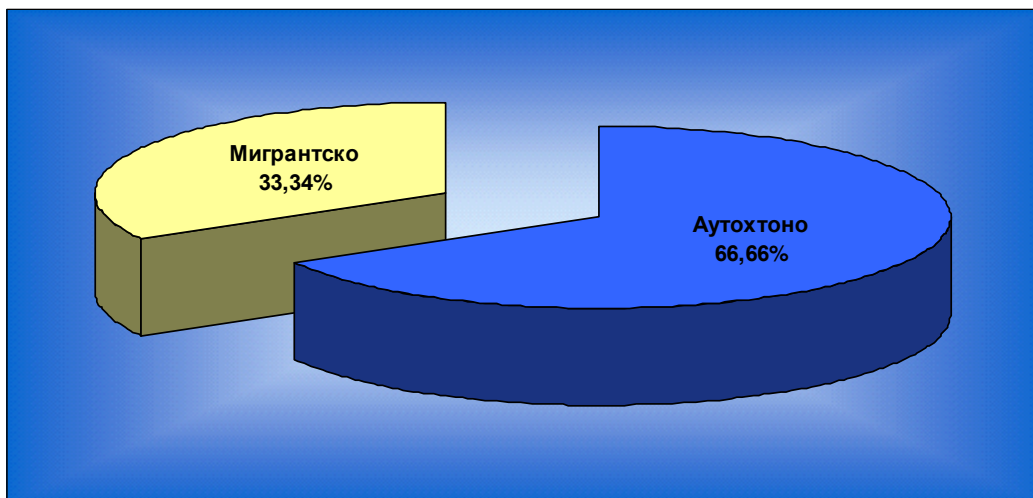

Графикон 134. Кретање густине насељености села Дубље од 1948. до 2002. године
(ст./km²)

Табела 162. Аутохтоно и мигрантско становништво села Дубље по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Дубље	328	66,66	164	33,34	492

На територији села Дубље најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 328 или 66,66% популације села, док је досељено 164 становника или 33,34% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 164 становника.

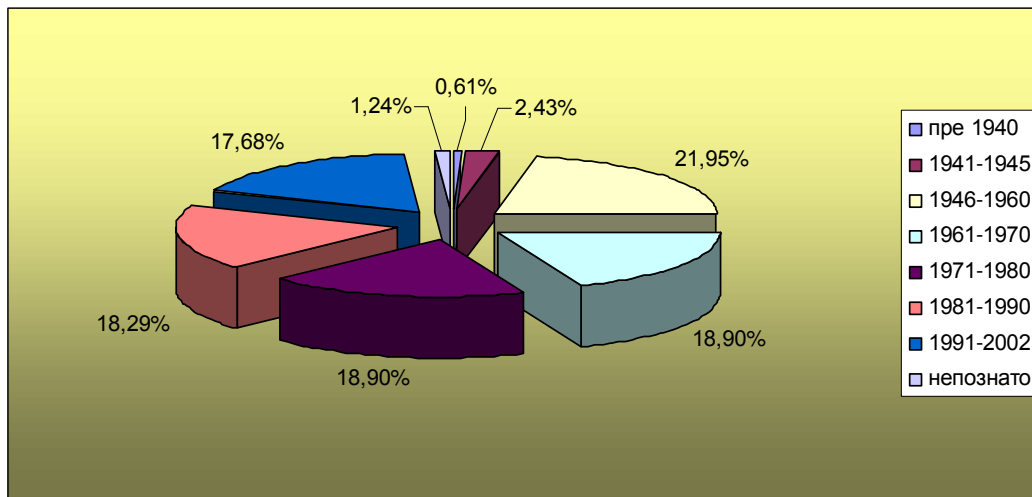

Графикон 135. Аутохтоно и мигрантско становништво села Дубље по попису из 2002. године

Табела 163. Становништво села Дубље према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Дубље	
	Број	%
пре 1940	1	0,61
1941-1945	4	2,43
1946-1960	36	21,95
1961-1970	31	18,90
1971-1980	31	18,90
1981-1990	30	18,29
1991-2002	29	17,68
непознато	2	1,24
УКУПНО	164	100

Највише становника у село Дубље доселило се у периоду 1946-1960, њих 36 или 21,95% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следе периоди 1961-1970. и 1971-1980. када се доселио по 31 становник или по 18,90% од укупно досељених, па период 1981-1990. са 30 досељених или 18,29% и период 1991-2002. када се доселило 29 становника или 17,68% досељених. Најмање досељених забележено је у периодима 1941-1945. када се доселило четири становника или 2,43% и пре 1940. када се доселио један становник или 0,61% досељене популације.

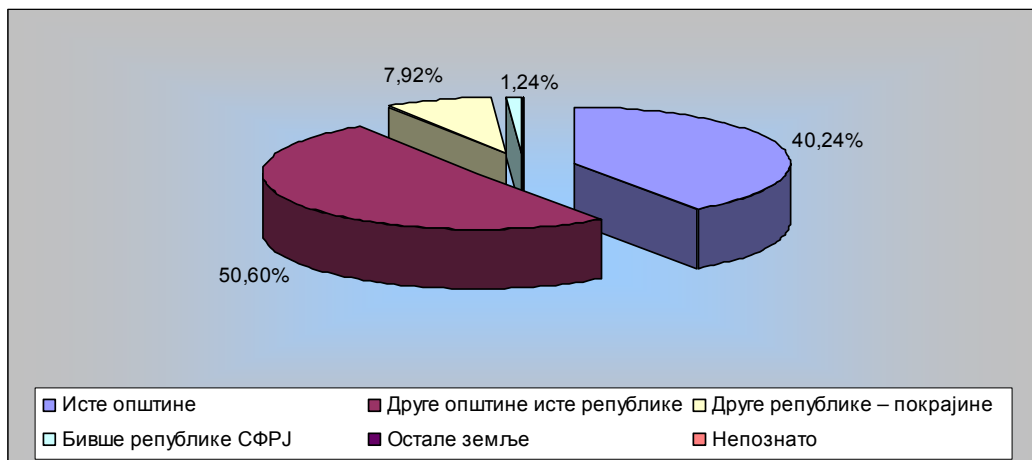

Графикон 136. Удео становништва села Дубље према времену досељавања по попису из 2002. године

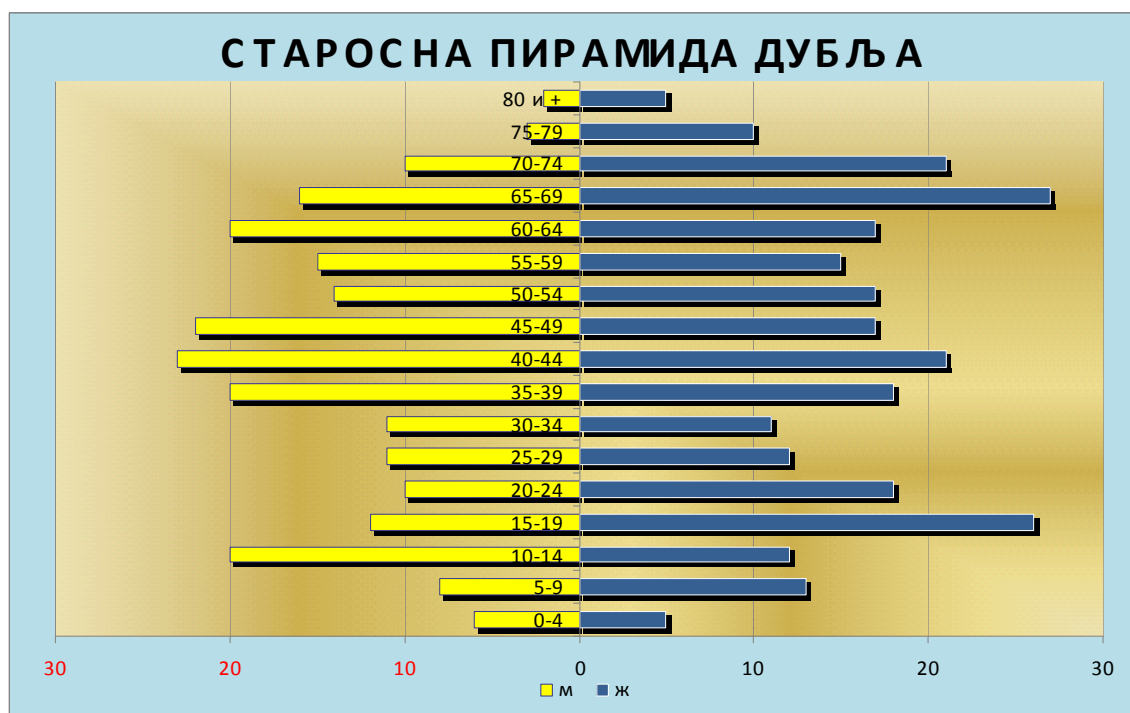
Табела 164. Становништво досељено у село Дубље према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Дубље	
	Број	%
Исте општине	66	40,24
Друге општине исте републике	83	50,60
Друге републике – покрајине	13	7,92
Бивше републике СФРЈ	2	1,24
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	164	100

У село Дубље највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 83 или 50,60% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 66 или 40,24% па имигранти из друге републике или покрајине – 13 или 7,92% досељеника. Најмање имиграната у Дубљу је било из бивших република СФРЈ – двоје или 1,24% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 137. Удео становништва досељеног у село Дубље према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

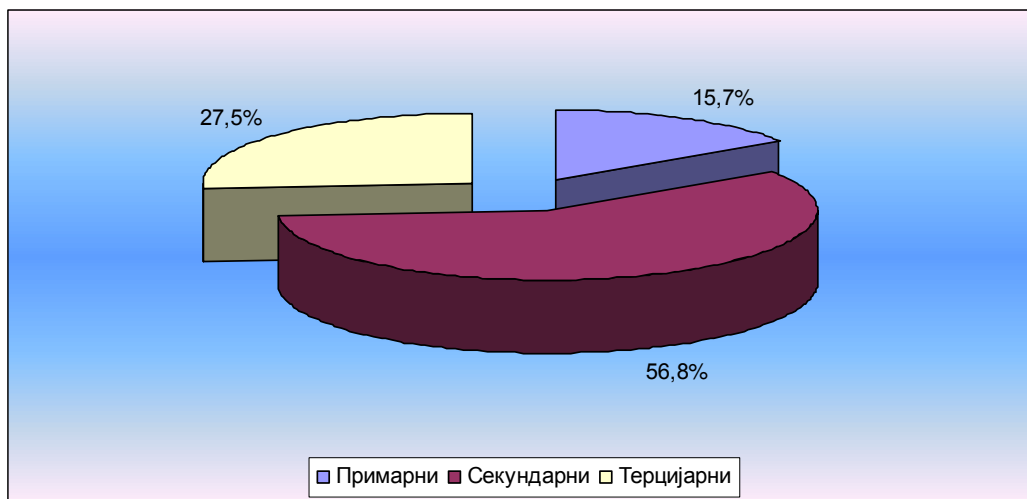
У старосној структури села Дубље најбројније је старије средовечно становништво. За њим следи старо становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у свим осталим старосним групама.

Табела 165. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Дубље по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Д.Рибник	202	166	115	175	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Дубљу је живело 202 активна становника односно 41,05% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 166 особа. Лица са личним приходима у Дубљу је било 115 или 23,37% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 175 лица или 35,56% популације села. На раду у иностранству није било становника из Дубља.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Дубља је запослено у секундарном сектору, њих 96 или 56,8% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 44 становника или 27,5% док у примарном сектору ради 26 становника или 15,7% запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запошљен у индустрији или се бави својим приватним послом.

Графикон 138. Учешће становништва Дубља по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Дубља је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Дубља.

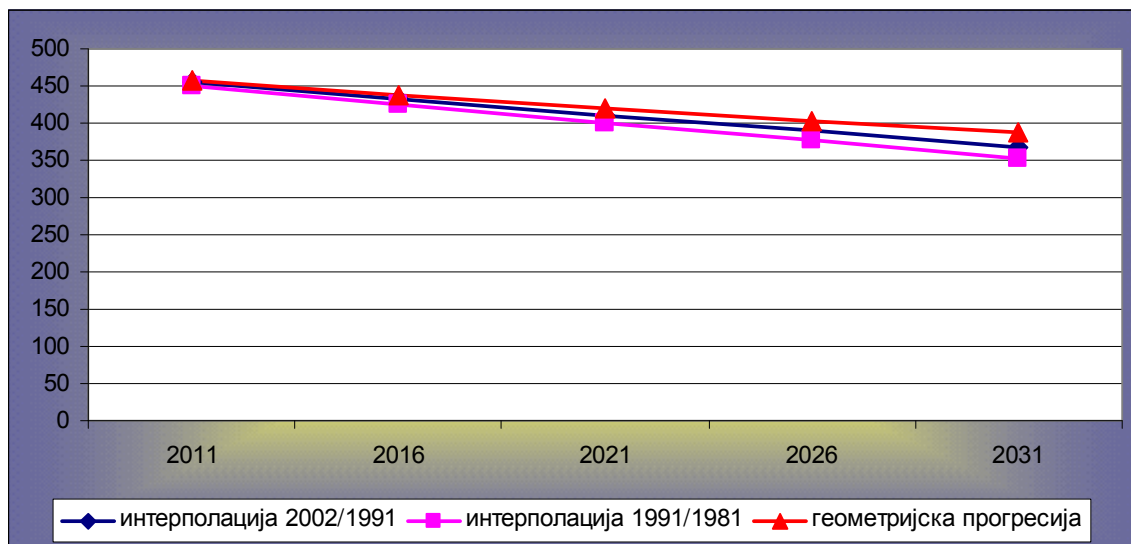
Број домаћинстава у селу Дубље је у порасту све до 1981. године када достиже и свој максимум – 150. По последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Дубљу је износио 148. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,9 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Дубљу пао је на 3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 120 је са газдинством док су 28

домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 36, за њима следе петочлана – 28, па четворочлана – 27, па самачка – 23 и трочлана – 19. Шест чланова имају 13, а седам чланова два домаћинства. У селу има 143 породице, од којих су 50 без деце, 79 са децом, у 11 породица је мајка са децом а у три породице је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 45, затим следе породице са једним дететом, њих 40. Троје деце имају осам породица.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Дубљу. Њихов број расте до 1981. године када се бележи и њихов максимум – 166. По последњем попису из 2002. године у Дубљу је евидентирано 165 станова. На једно домаћинство долазило је 1,11 станова.

Табела 166. Пројекције кретања броја становника Дубља, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	492	449	454	432	411	389	368
интерполација 1991/1981	492	449	449	425	401	377	353
геометријска прогресија	492	449	457	438	420	403	387

Графикон 139. Пројекције кретања броја становника Дубља, 2011-2031. година

Све методе пројектовања кретања броја становника села Дубља говоре нам о константној депопулацији овог брдског села. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године добијамо да ће у Дубљу 2011. године живети 454 становника, 2021. године 411 становника и 2031. године 368 становника. Метода интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године казује нам да ће 2011. године Дубље имати 449 становника, 2021. године 401 становника и 2031. године 353 становника. Резултати пројекције на основу геометријске прогресије не

разликују се много од претходне две, односно по њеним резултатима овде би 2011. године живело 457, 2021. године 420 и 2031. године 387 становника.

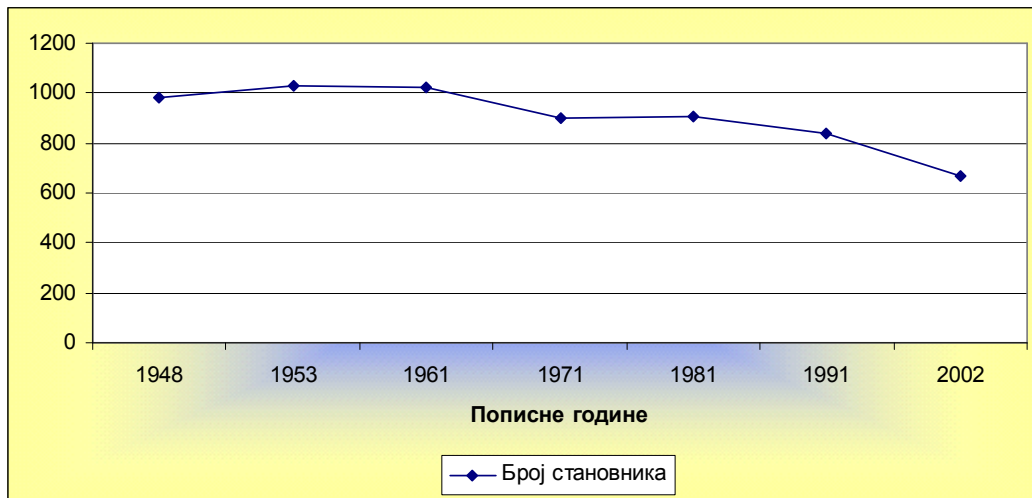
10.5.19. ЈАСИКОВИЦА

Село Јасиковица се налази петнаест километара југоисточно од Трстеника. Насеље је разбијеног типа смештено на билима и странама брда Ненадовица, Влашко Поље, Пољана и Дуб. Надморска висина села креће се од 215 до 420 m. Површина сеоског атара износи 742 ha и граничи се са атарима села Камењача (исток), Бучје (југ), Брезовица (запад) и Доња Црнишава (север). Јасиковица је постојала и у средњем веку као село, где се помиње у повељи кнегиње Милице. Село је добило име по шумском дрвету јасика. Једно време се звала и Михајлова Јасиковица по великашу Михајлу, који је имао посед поред Западне Мораве, а живео је у Јасиковици.

Укупна популација села Јасиковица расте све до пописа из 1953. године када је забележен и максималан број становника – 1.032. После овог пописа следи константна депопулација тако да је у Јасиковици по попису из 2002. године живело 670 становника.

Табела 167. Кретање укупне популације села Јасиковица од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	983	1.032	1.021	900	905	840	670

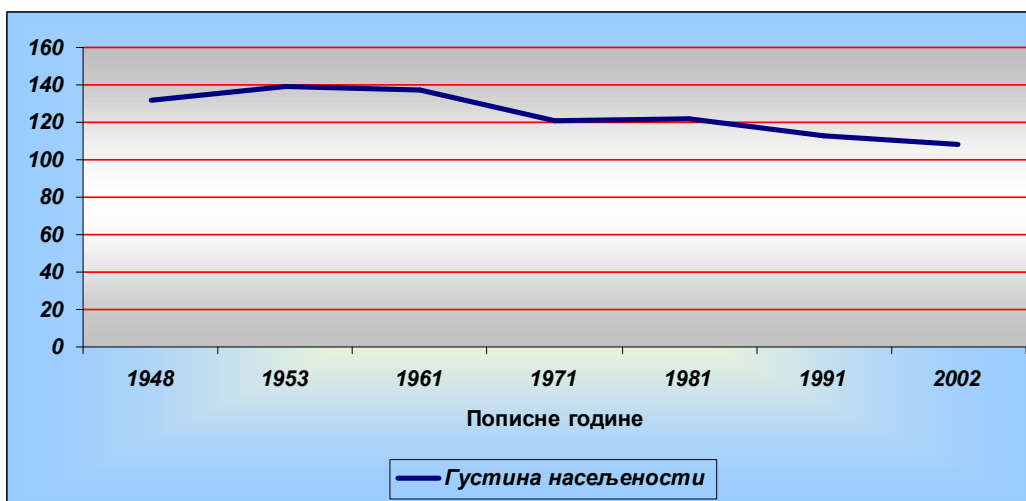

Графикон 140. Кретање укупне популације села Јасиковица од 1948. до 2002. године

Табела 168. Кретање густине насељености села Јасиковица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	132	139	137	121	122	113	108

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 139 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године, када је у Јасиковици забележена и најмања густина насељености од 108 ст./км².

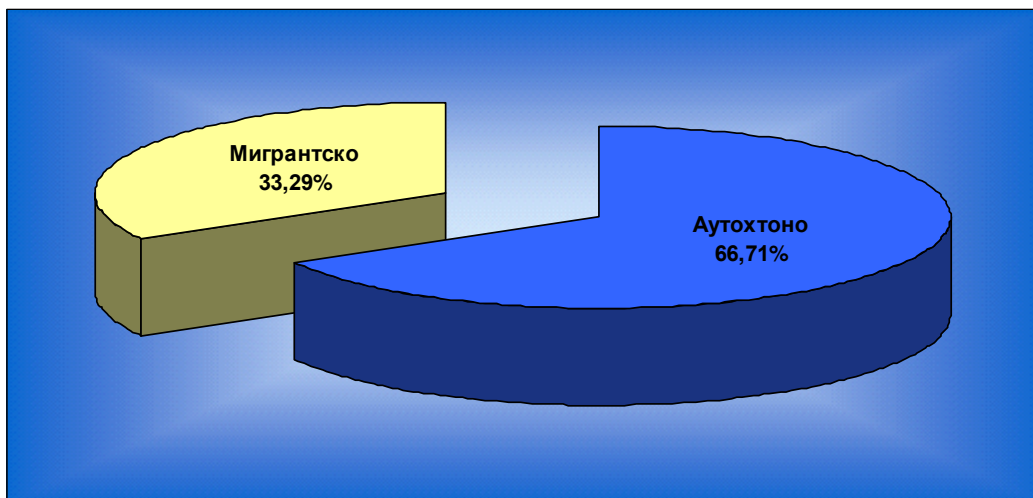

Графикон 141. Кретање густине насељености села Јасиковица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 169. Аутохтоно и мигрантско становништво села Јасиковица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Јасиковица	447	66,71	223	33,29	670

На територији села Јасиковица најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 447 или 66,71% популације села, док је досељено 223 становника или 33,29% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 224 становника.

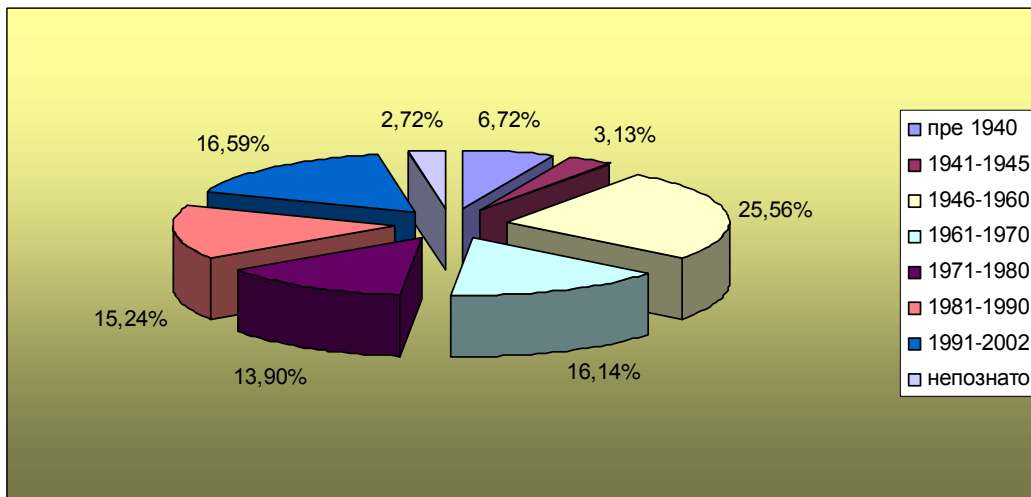

Графикон 142. Аутохтоно и мигрантско становништво села Јасиковица по попису из 2002. године

Табела 170. Становништво села Јасиковица према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Јасиковица	
	Број	%
пре 1940	15	6,72
1941-1945	7	3,13
1946-1960	57	25,56
1961-1970	36	16,14
1971-1980	31	13,90
1981-1990	34	15,24
1991-2002	37	16,59
непознато	6	2,72
УКУПНО	223	100

Највише становника у село Јасиковица доселило се у периоду 1946-1960, њих 57 или 25,56% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. година када се доселило 37 становника или 16,59% од укупно досељених, па период 1961-1970. када се доселило 36 становника или 16,14%, период 1981-1990. са 34 досељена становника или 15,24% и период 1971-1980. када се доселио 31 становник или 13,90% од укупно досељених. Најмање досељених забележено је у периодима пре 1940. када се доселило 15 становника или 6,72% и 1941-1945. када се доселило седам становника или 3,13% досељене популације.

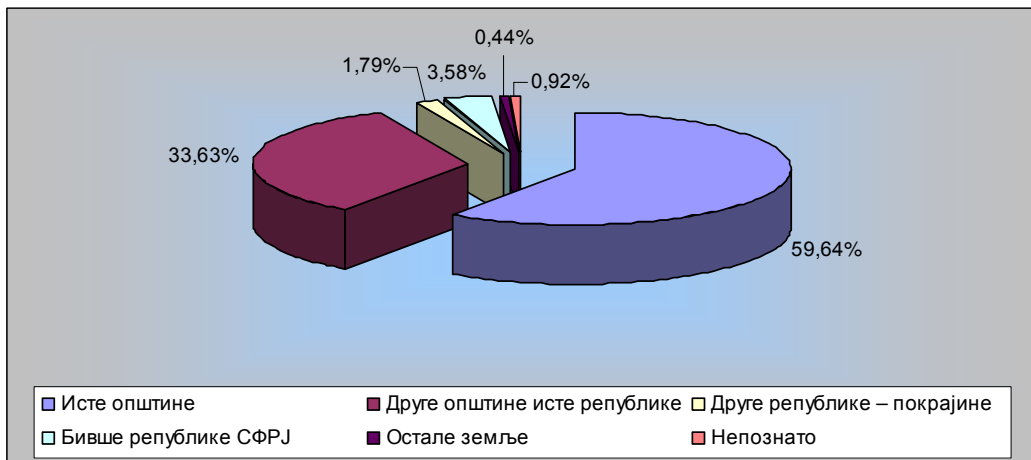

Графикон 143. Удео становништва села Јасиковица према времену досељавања по попису из 2002. године

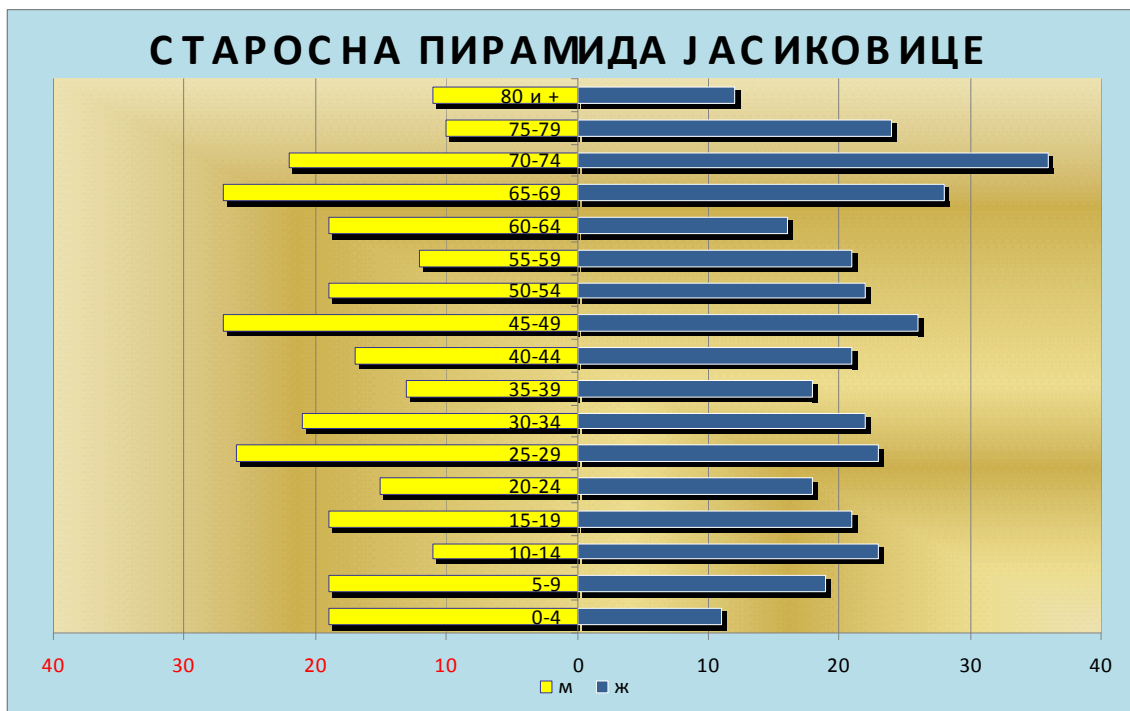
Табела 171. Становништво досељено у село Јасиковица према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Јасиковица	
	Број	%
Исте општине	133	59,64
Друге општине исте републике	75	33,63
Друге републике – покрајине	4	1,79
Бивше републике СФРЈ	8	3,58
Остале земље	1	0,44
Непознато	2	0,92
УКУПНО	223	100

У село Јасиковицу највише становника се доселило из исте општине, њих 133 или 59,64% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 75 или 33,63% па имигранти из бивших република СФРЈ – осморо или 3,58% досељеника. Најмање имиграната у Јасиковици је било из друге републике или покрајине – четворо или 1,79% и из осталих земаља – један или 0,44% досељене популације.

Графикон 144. Удео становништва досељеног у село Јасиковица према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

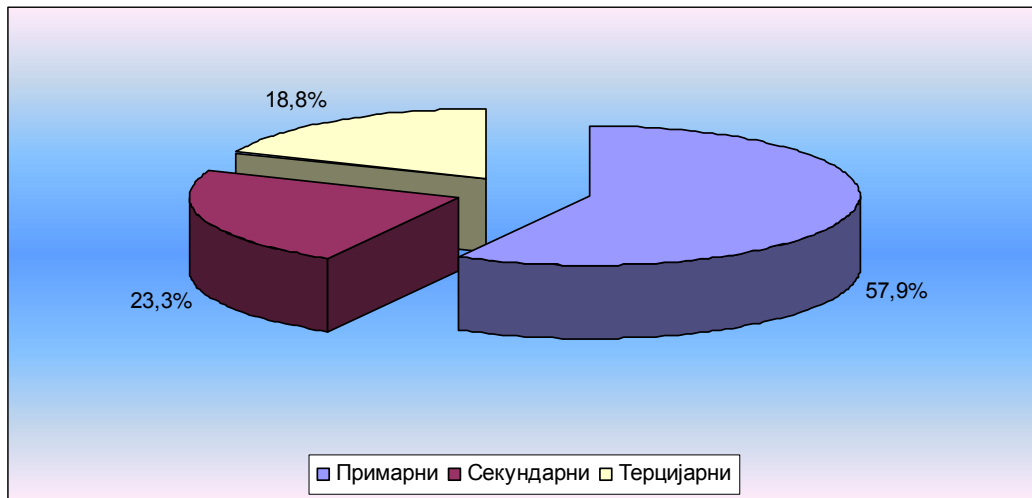
У старосној структури села Јасиковица најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре жене су бројније од мушкараца у свим старосним групама.

Табела 172. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Јасиковица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Јасиковица	256	202	129	283	2	1	1

Према попису из 2002. године у селу Јасиковици је живело 256 активних становника односно 38,20% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 202 особе. Лица са личним приходима у Јасиковици је било 129 или 19,25% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 283 лица или 42,23% популације села. На раду у иностранству била су два становника из Јасиковице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Јасиковица је запослено у примарном сектору, њих 117 или 57,9% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 47 становника или 23,3% док у терцијарном сектору ради 38 становника или 18,8% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 145. Учешће становништва Јасиковице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Јасиковице је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Јасиковице.

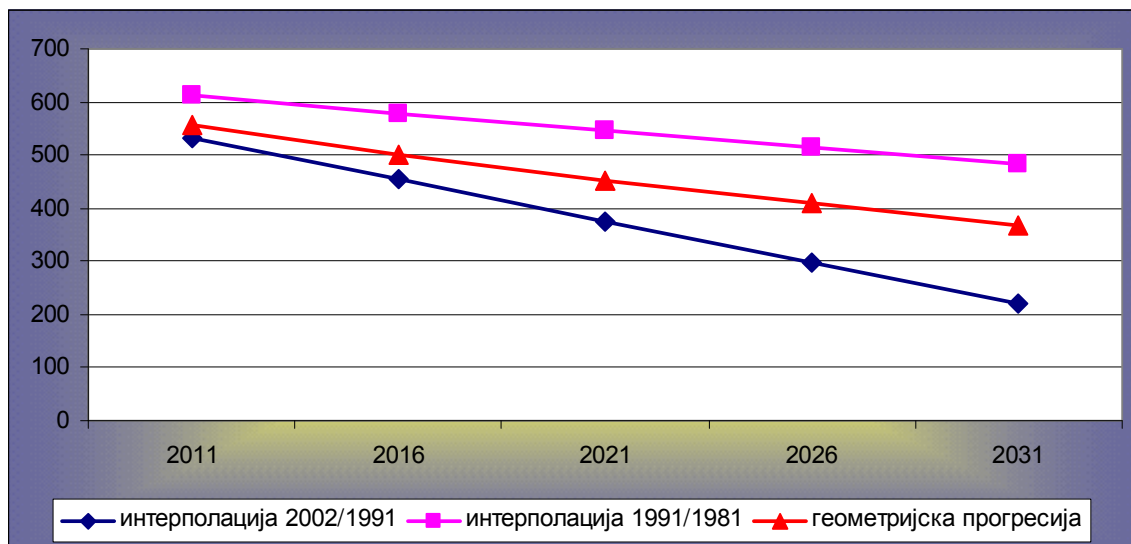
Број домаћинстава у селу Јасиковици је у порасту све до 1961. године када достиже и свој максимум – 204. Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава у Јасиковици износио 177. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,9 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Јасиковици пао је на 3,7 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 155 је са газдинством док су 22 домаћинства без газдинства. Највише је

двочланих домаћинстава – 38, за њима следе четворочлана – 31, па петочлана – 28, па самачка – 23, трочлана – 21 и шесточлана – 18. Седам чланова имају 10, осам чланова шест и девет чланова два домаћинства. У селу има 204 породице, од којих су 89 без деце, 94 са децом, у 18 породица је мајка са децом а у три породице је отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 57, затим следе породице са двоје деце, њих 52. Троје деце имају шест породица.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Јасиковици. Њихов број расте до 1981. године када се бележи и њихов максимум – 225. По последњем попису из 2002. године у Јасиковици је евидентирано 189 станова. На једно домаћинство долазило је 1,06 станова.

Табела 173. Пројекције кретања броја становника Јасиковице, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	670	581	531	454	376	299	222
интерполација 1991/1981	670	581	612	579	547	514	482
геометријска прогресија	670	581	557	502	453	409	369

Графикон 146. Пројекције кретања броја становника Јасиковице, 2011-2031. год.

Пројекције кретања броја становника села Јасиковице говоре нам о константном паду броја становника. Највећи пад се бележи методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године. По овој пројекцији у Јасиковици би 2011. године живео 531 становник, 2021. године 376 становника и 2031. године 222 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, такође се бележи пад броја становника, али нешто умеренији него код претходне методе, па би број становника 2011. године био 612, 2021. године 547 и 2031.

године 482. Резултати пројекције помоћу геометријске прогресије потврђују депопулацију овог села, и по њима овде би 2011. године живело 557 становника, 2021. године 453 становника и 2031. године 369 становника.

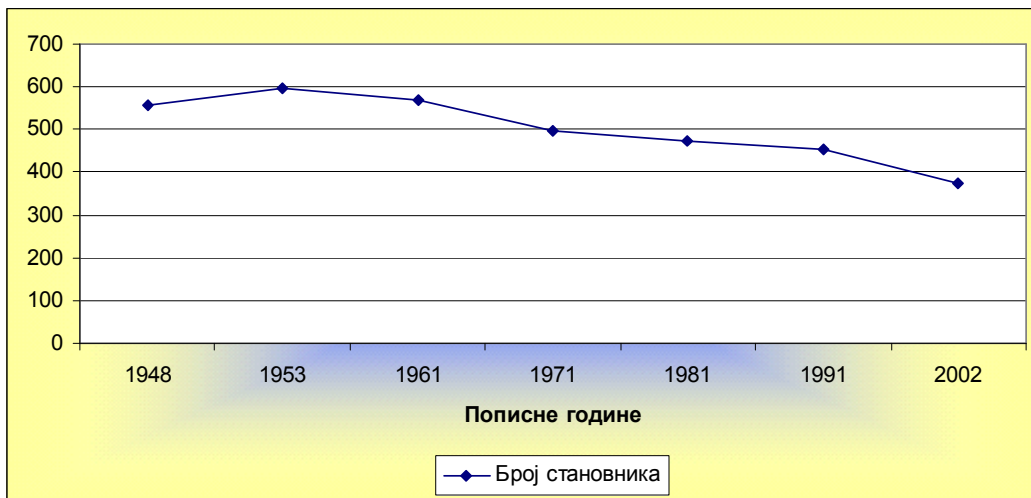
10.5.20. КАМЕЊАЧА

Село Камењача се налази у средњем току Лопашке реке, десне притоке Западне Мораве, једанаест километара југоисточно од Трстеника. Надморска висина села се креће од 195 до 280 m. Насеље је збијеног друмског типа, а како се од саме реке дижу доста стрме стране, дворишта су стрма са малим површинама и окућницама. Са Лопашом је физиономски спојено и делује као једно насеље. Површина атара Камењаче је 266,3 ha, и граничи се са Округлицом (исток), Округлицом и Бучјем (југ), Јасиковицом (запад) и Доњом Црнишавом и Лопашом (север). Спада у млада насеља и први пут као село евидентирано је 1859. године. Камењача је добила име по мештанима који су били вешти зидари каменом.

Укупна популација села Камењача расте све до пописа из 1953. године када је забележен и максималан број становника – 596. После овог пописа следи константна депопулација тако да је у Камењачи по попису из 2002. године живело 373 становника.

Табела 174. Кретање укупне популације села Камењача од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	555	596	570	497	474	454	373

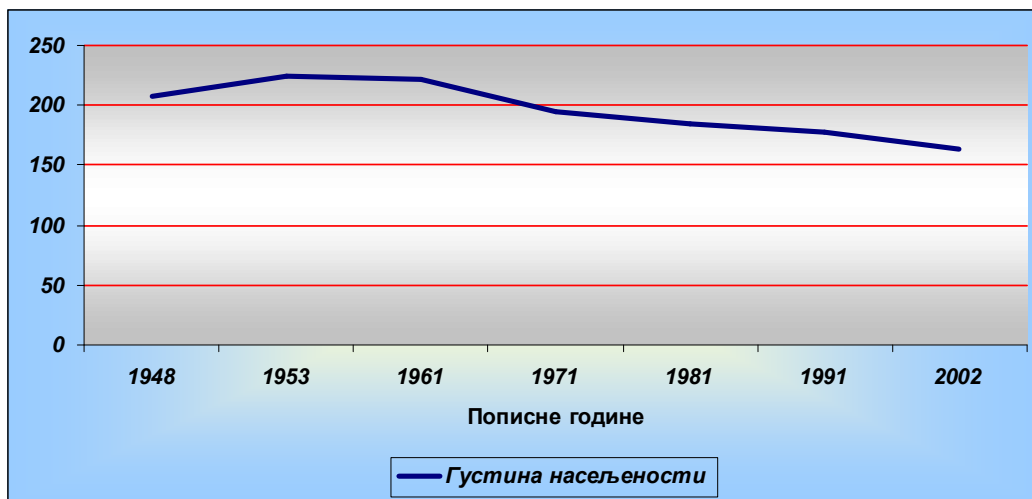

Графикон 147. Кретање укупне популације села Камењача од 1948. до 2002. године

Табела 175. Кретање густине насељености села Камењача од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	208	224	222	194	185	177	164

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 224 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године, када је у Камењачи забележена и најмања густина насељености од 164 ст./км².

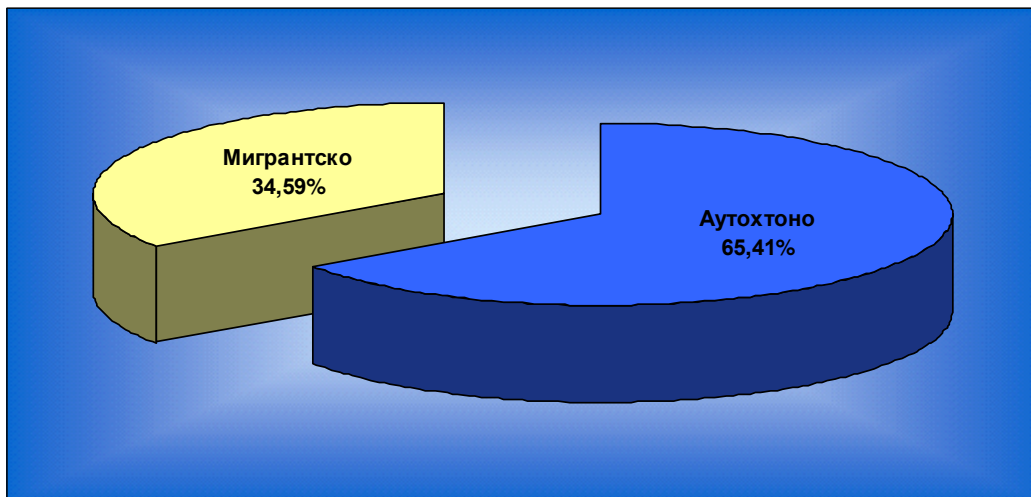

Графикон 148. Кретање густине насељености села Камењача од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 176. Аутохтоно и мигрантско становништво села Камењача по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Камењача	244	65,41	129	34,59	373

На територији села Камењача најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 244 или 65,41% популације села, док је досељено 129 становника или 34,59% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 115 становника.

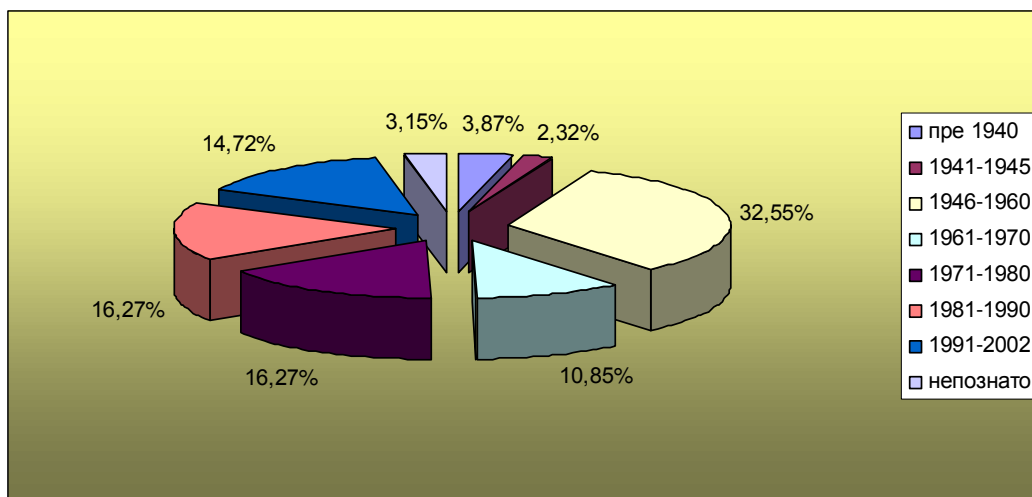

Графикон 149. Аутохтоно и мигрантско становништво села Камењача по попису из 2002. године

Табела 177. Становништво села Камењача према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Камењача	
	Број	%
пре 1940	5	3,87
1941-1945	3	2,32
1946-1960	42	32,55
1961-1970	14	10,85
1971-1980	21	16,27
1981-1990	21	16,27
1991-2002	19	14,72
непознато	4	3,15
УКУПНО	129	100

Највише становника у село Камењача доселило се у периоду 1946-1960, њих 42 или 32,55% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следе периоди 1971-1980. и 1981-1990. година када се доселио по 21 становник или по 16,27% од укупно досељених, па период 1991-2002. када се доселило 19 становника или 14,72% и период 1961-1970. са 14 досељених становника или 10,85% од укупно досељених. Најмање досељених забележено је у периодима пре 1940. када се доселило пет становника или 3,87% и 1941-1945. када се доселило три становника или 2,32% досељене популације.

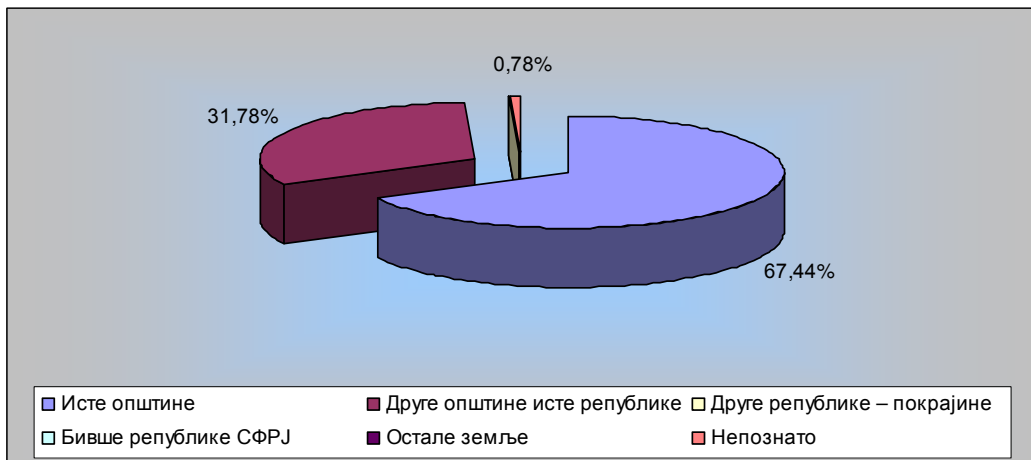

Графикон 150. Удео становништва села Камењача према времену досељавања по попису из 2002. године

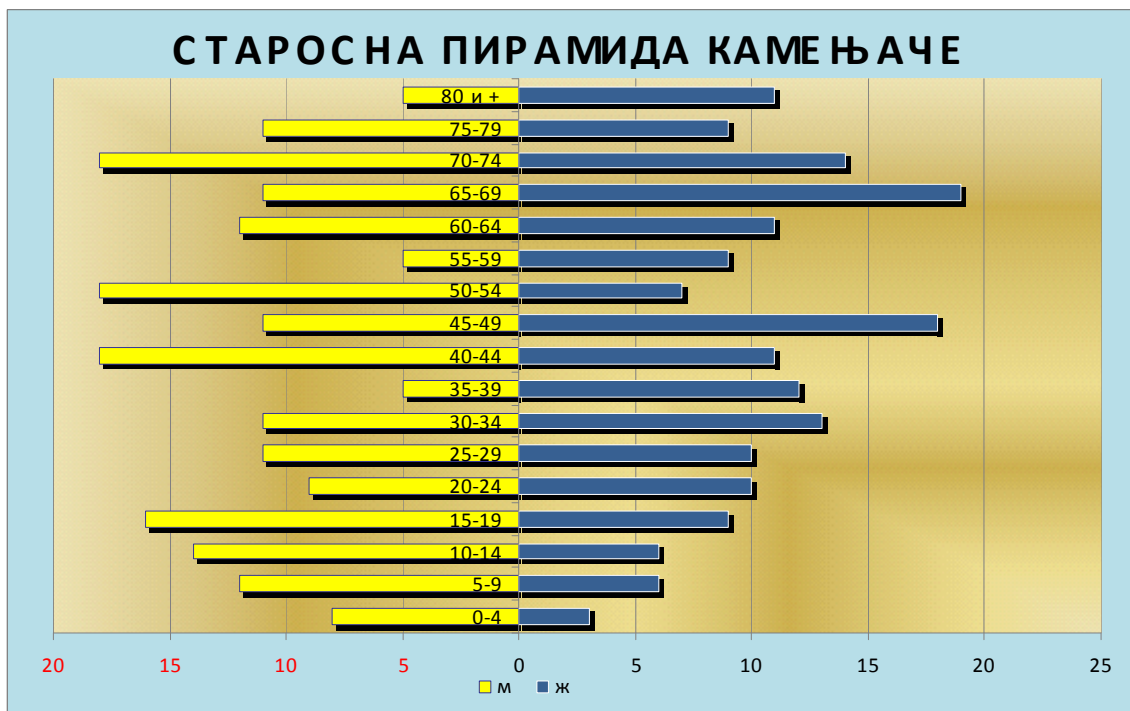
Табела 178. Становништво досељено у село Камењача према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Камењача	
	Број	%
Исте општине	87	67,44
Друге општине исте републике	41	31,78
Друге републике – покрајине	-	-
Бивше републике СФРЈ	-	-
Остале земље	-	-
Непознато	1	0,78
УКУПНО	129	100

У село Камењачу највише становника се доселило из исте општине, њих 87 или 67,44% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 41 или 31,78% досељене популације. Имиграната у Камењачи није било из других крајева.

Графикон 151. Удео становништва досељеног у село Камењача према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

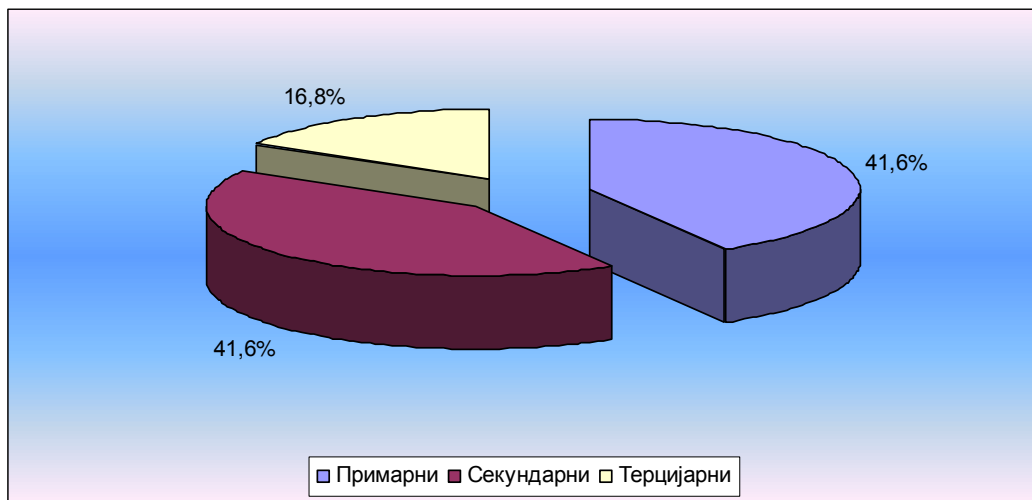
У старосној структури села Камењача најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у млађем средовечном становништву и старом становништву.

Табела 179. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Камењача по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Камењача	147	108	85	141	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Камењачи је живело 147 активна становника односно 39,41% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 108 особа. Лица са личним приходима у Камењачи је било 85 или 22,78% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 141 лице или 37,80% популације села. На раду у иностранству није било становника из Камењаче.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Камењача је запослено у примарном и секундарном сектору, по 45 или по 41,6% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 18 становника или 16,8% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом или ради у индустрији.

Графикон 152. Учешће становништва Камењаче по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Камењаче је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Камењаче.

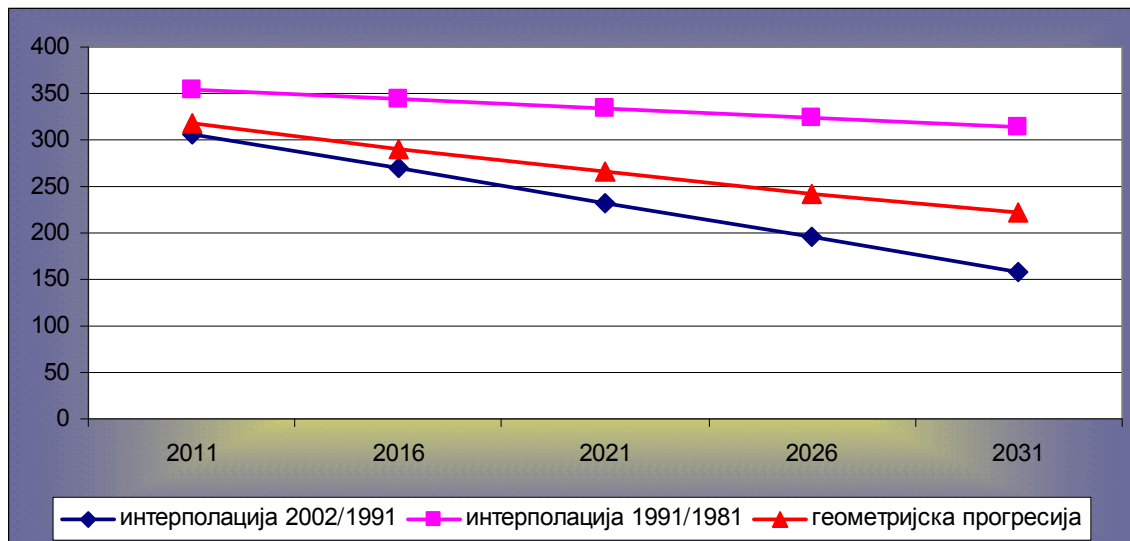
Број домаћинстава у селу Камењачи је у порасту све до 1961. године када достиже и свој максимум – 120. Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава у Камењачи износио 103. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6,3 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Камењачи пао је на 3,6 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 92 је са газдинством док су 11 домаћинстава без газдинства. Највише је

двочланих домаћинстава – 28, за њима следе четворочлана – 20, па трочлана – 18, па шесточлана – 13, петочлана – 11 и самачка – 7. Седам чланова имају пет, а осам чланова једно домаћинство. У селу има 120 породица, од којих су 54 без деце, 55 са децом, у шест породица је мајка са децом а у пет породица је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 34, затим следе породице са једним дететом, њих 31. Четворо деце има једна породица.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Камењачи. Њихов број расте до 1981. године када се бележи и њихов максимум – 128. По последњем попису из 2002. године у Камењачи је евидентирано 114 станова. На једно домаћинство долазило је 1,10 станова.

Табела 180. Пројекције кретања броја становника Камењаче, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	373	326	307	270	233	196	159
интерполација 1991/1981	373	326	355	345	335	325	315
геометријска прогресија	373	326	318	290	266	243	222

Графикон 153. Пројекције кретања броја становника Камењаче, 2011-2031. година

Село Камењача сусреће се са проблемом депопулације још од средине XX века, док је тај процес нарочито изражен у последњих двадесет година. Пројекције методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године само потврђују даљи пад броја становника. Овом пројекцијом у Камењачи би 2011. године живело 307 становника, 2021. године 233 становника и 2031. године 159 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, пројектовани број становника 2011. године био би 355, 2021. године 335 и 2031. године 315. Пројекција методом геометријске прогресије потврђује резултате прве две

пројекције, па би по њој у Камењачи 2011. години живело 318 становника, 2021. године 266 становника и 2031. године 222 становника.

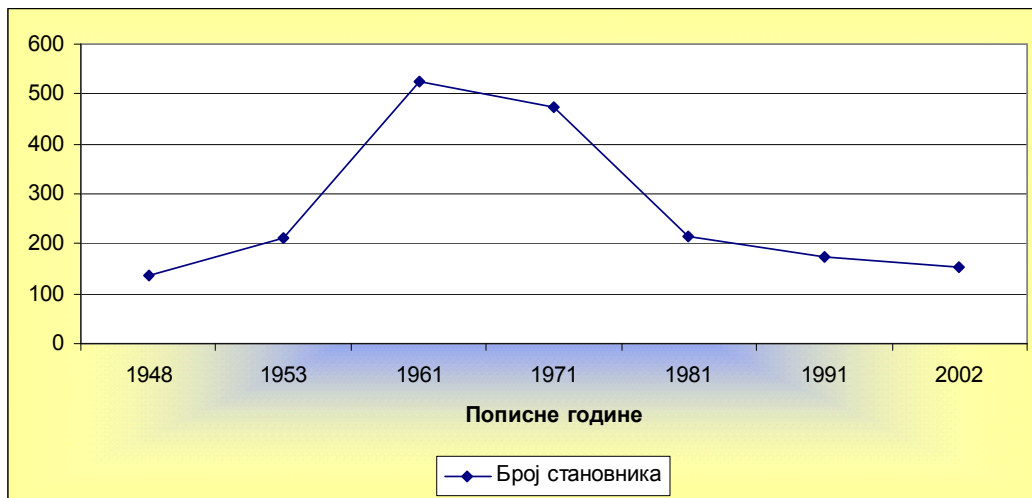
10.5.21. ЛЕВИЋИ

Село Левићи се налази четрнаест километара југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног друмског типа, спојено са Округлицом и ова два села делују као целина. Првобитно село је било лоцирано на десној обали Бучке реке, али је касније премештено на супротну страну, на потес Дело јер је та локација била сунчанија и под мањим нагибом. Надморска висина села креће се од 217 до 248 m. Атар села није катастарски одвојен од атара села Бучја. Левићи се граниче са атарима села Округлица (исток и југ), Бучје (запад) и Камењача (север). Село је новијег датума, као засеок села Бучје помиње се први пут 1894. године. По претку Леви, који се у овај крај доселио из Метохије, село је и добило име.

Укупна популација села Левићи расте све до пописа из 1961. године када је забележен и максималан број становника – 526. После овог пописа следи константна депопулација тако да је у Левићима по попису из 2002. године живело 152 становника.

Табела 181. Кретање укупне популације села Левићи од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	137	212	526	474	215	174	152

Графикон 154. Кретање укупне популације села Левићи од 1948. до 2002. године

Табела 182. Кретање густине насељености села Левићи од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	14	22	51	46	21	17	16

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 51 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године, када је у Левићима забележена и најмања густина насељености од 16 ст./км².

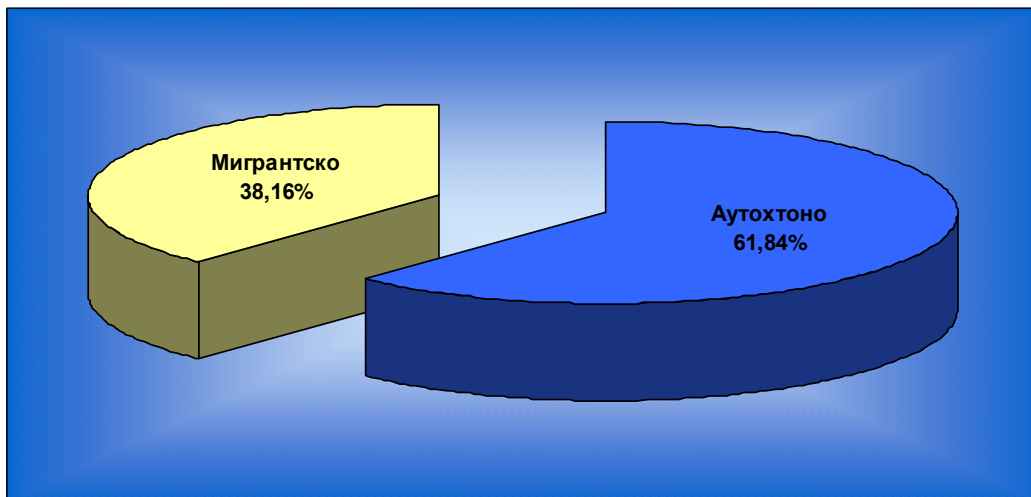

Графикон 155. Кретање густине насељености села Левићи од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 183. Аутохтоно и мигрантско становништво села Левићи по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Левићи	94	61,84	58	38,16	152

На територији села Левићи најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 94 или 61,84% популације села, док је досељено 58 становника или 38,16% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 36 становника.

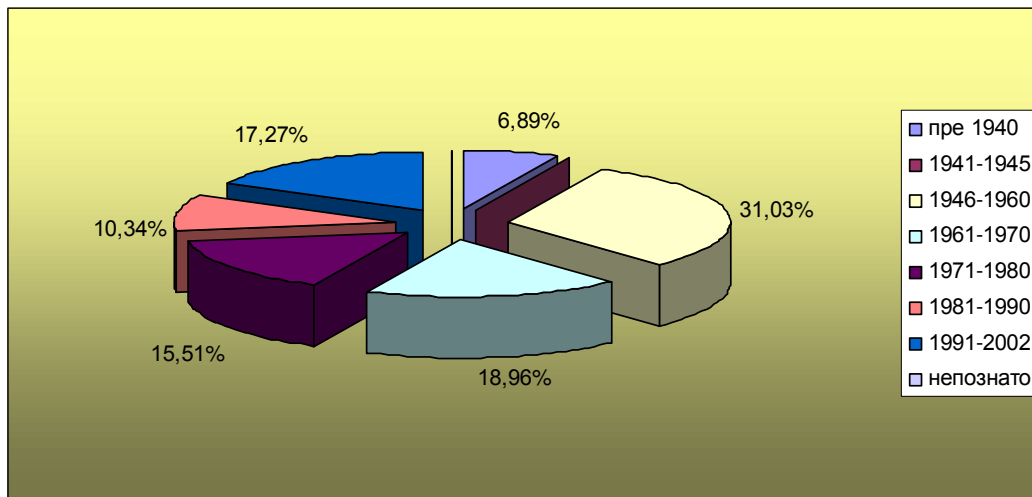

Графикон 156. Аутохтоно и мигрантско становништво села Левићи по попису из 2002. године

Табела 184. Становништво села Левићи према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Левићи	
	Број	%
пре 1940	4	6,89
1941-1945	-	-
1946-1960	18	31,03
1961-1970	11	18,96
1971-1980	9	15,51
1981-1990	6	10,34
1991-2002	10	17,27
непознато	-	-
УКУПНО	58	100

Највише становника у село Левиће доселило се у периоду од 1946-1960. године, њих 18 или 31,03% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. када се доселило 11 становника или 18,96% од укупно досељених, период 1991-2002. када се доселило 10 становника или по 17,27% од укупно досељених, па период 1971-1980. када се доселило девет становника или 15,51% и период 1981-1990. са шест досељених становника или 10,34% од укупно досељених. Имиграната није било у периоду 1941-1945. година, док су се пре 1940. године у ово село доселила четири становника или 6,89% досељене популације.

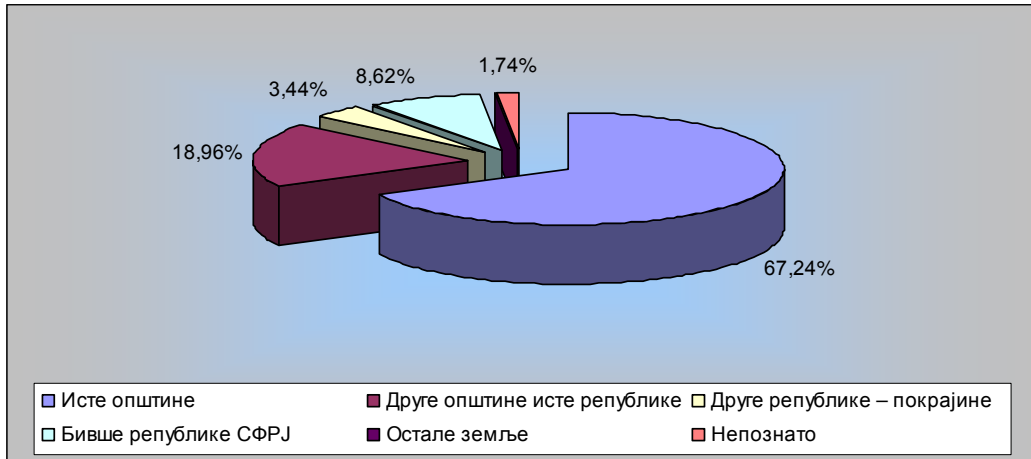

Графикон 157. Удео становништва села Левићи према времену досељавања по попису из 2002. године

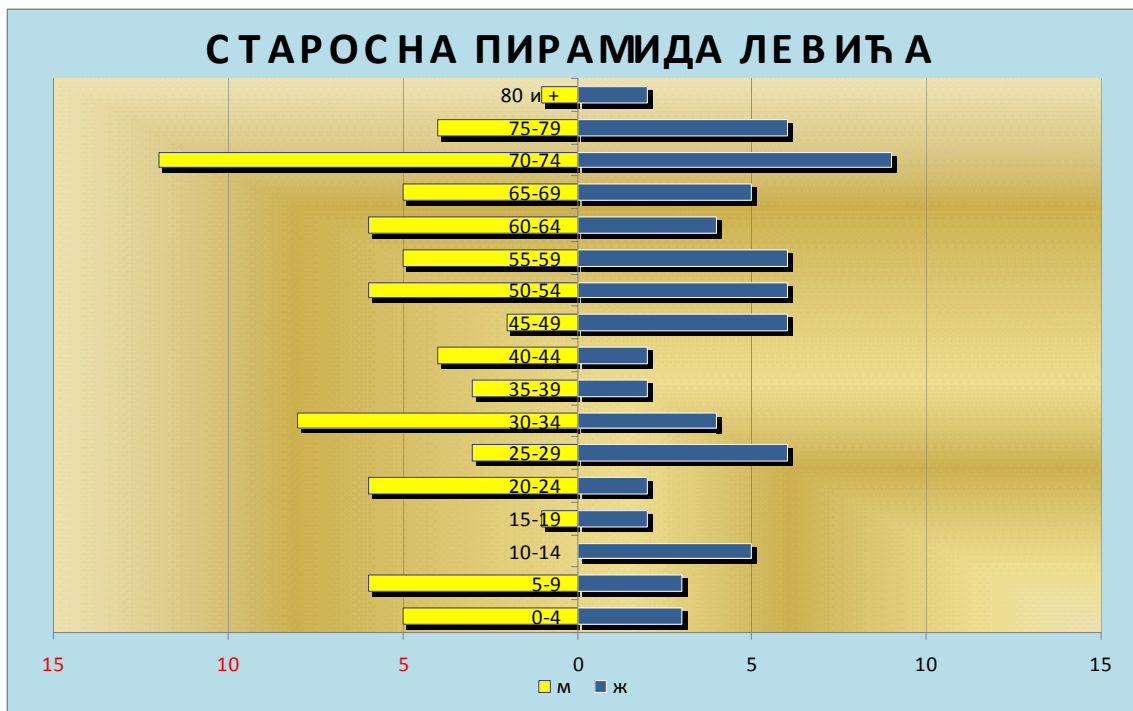
Табела 185. Становништво досељено у село Левиће према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Левићи	
	Број	%
Исте општине	39	67,24
Друге општине исте републике	11	18,96
Друге републике – покрајине	2	3,44
Бивше републике СФРЈ	5	8,62
Остале земље	-	-
Непознато	1	1,74
УКУПНО	58	100

У село Левиће највише становника се доселило из исте општине, њих 39 или 67,24% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 11 или 18,96%, па имигранти из бивших република СФРЈ – пет или 8,62% од укупно досељених. Најмање досељених је било из друге републике или покрајине, њих двоје или 3,44% досељене популације.

Графикон 158. Удео становништва досељеног у село Левиће према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

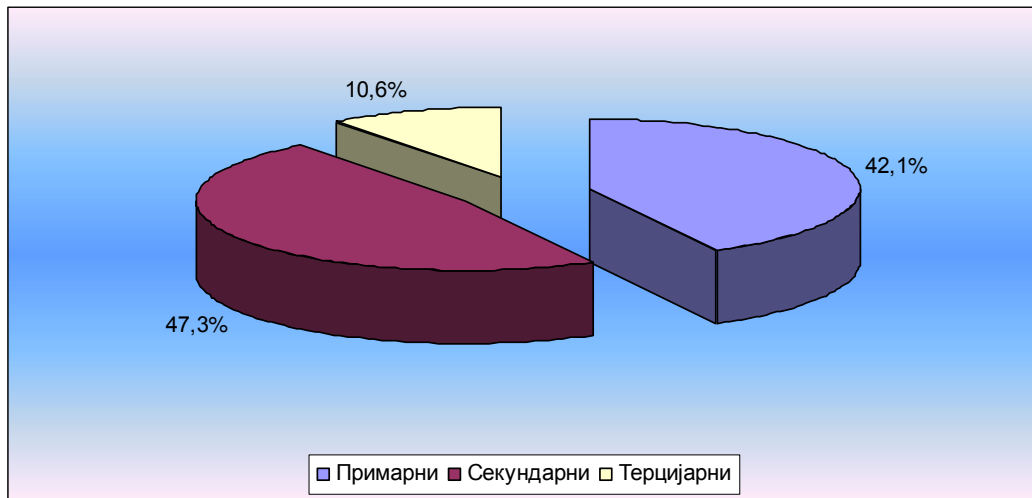
У старосној структури села Левићи најбројније је старо становништво. За њим следи старије и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем средовечном становништву и старом становништву, док су жене бројније у омладини и старијем средовечном становништву.

Табела 186. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Левићи по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Левићи	52	38	42	58	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Левићи је живело 52 активна становника односно 34,21% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 38 особа. Лица са личним приходима у Левићима је било 42 или 27,63% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 58 лица или 38,15% популације села. На раду у иностранству није било становника из Левића.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Левића је запослено у секундарном сектору, њих 18 или 47,3% од укупно запослених. У примарном сектору ради 16 становника или 42,1% док у терцијарном сектору раде четири становника или 10,6% запослених из овог села. Јасно се види да највећи број становника овог села ради у индустрији или се бави пољопривредом.

Графикон 159. Учешће становништва Левића по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Левића је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Левића.

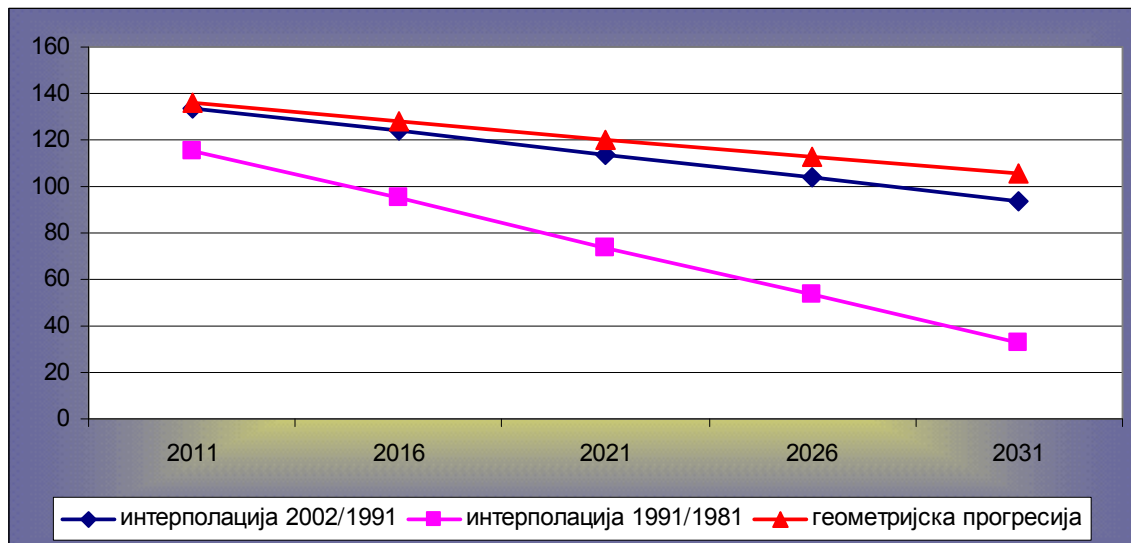
Број домаћинстава у селу Левићи је у порасту све до 1961. године када достиже и свој максимум – 107. Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава у Левићима износио 45. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,4 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Левићима пао је на 3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 39 је са газдинством док су шест домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих

домаћинстава – 10, за њима следе самачка – 9, па трочлана – 8 и четворочлана – 7. Шест и осам чланова имају по четири домаћинства, док пет чланова имају три домаћинства. У селу има 50 породица, од којих су 26 без деце, 21 са децом, у три породице је мајка са децом док нема породица у којима је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 12, затим следе породице са једним дететом, њих 11. Троје деце има једна породица.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Левићима. Њихов број је био највећи по попису из 1971. године – 102. По последњем попису из 2002. године у Левићима је евидентирано 52 стана. На једно домаћинство долазило је 1,15 станова.

Табела 187. Пројекције кретања броја становника Левића, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	152	259	134	124	114	104	94
интерполација 1991/1981	152	259	115	95	74	54	33
геометријска прогресија	152	259	136	128	120	113	106

Графикон 160. Пројекције кретања броја становника Левића, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Левића показују нам константан пад броја становника. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године бележи највећи пад јер је управо у овом периоду забележена највећа емиграција становништва према другим селима и општинском центру. Број становника би, по овој методи, 2011. године износио 115, 2021. године 74 и 2031. године 33. Нешто блажу депопулацију пројектују метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и метода геометријске прогресије. Тако би пројектовани број становника, методом екстраполације на основу пописа из 2002. и

1991. године, износио 2011. године 134, 2021. године 114 и 2031. године 94. Слични резултати се добијају и пројекцијом методом геометријске прогресије: 2011. године 136 становника, 2021. године 120 становника и 2031. године 106 становника.

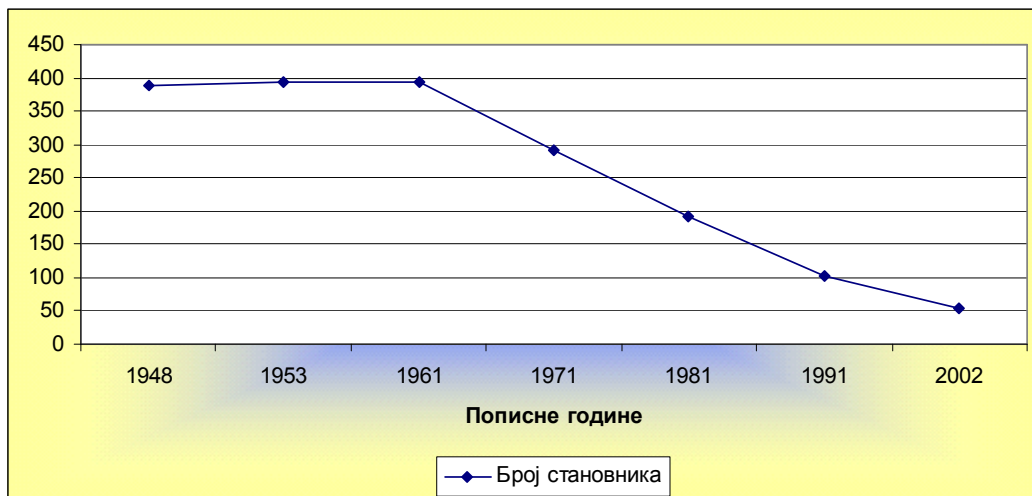
10.5.22. ЛОБОДЕР

Село Лободер се налази четрнаест километара северно од Трстеника. Насеље је смештено испод највиших врхова Гледићких планина. Надморска висина села је преко 500 m. Површина сеоског атара износи 1.261 ha и граничи се са атарима села Рајинац (југ и исток), Шљивица (североисток), Раваница (северозапад), Стубал (запад) и Планиница (југозапад). Село је некада важило за мирно и скровито место и прво је служило за логоровање становништва приликом збегова од Турака. Досељеници из села Глободера код Крушевца, који нису хтели више да се скривају, одлучили су да направе куће и формирају насеље. Како су дошли из Глободера, одлучили су да задрже успомену на старо село на тај начин што ће новом месту дати име (изостављањем слова "г") Лободер.

Укупна популација села Лободер расте све до пописа из 1961. године када је забележен и максималан број становника – 394. После овог пописа следи константна депопулација тако да је у Лободеру по попису из 2002. године живело 53 становника.

Табела 188. Кретање укупне популације села Лободер од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	389	394	394	291	192	102	53

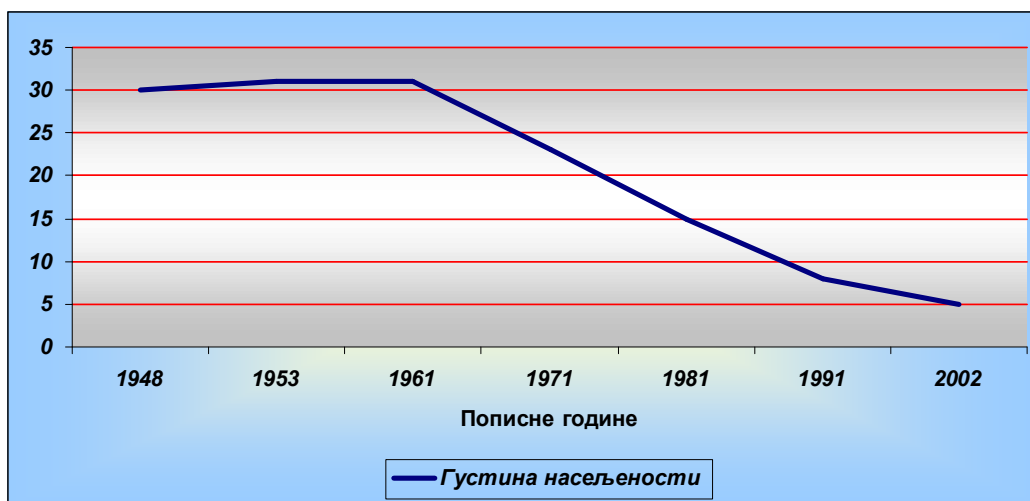

Графикон 161. Кретање укупне популације села Лободер од 1948. до 2002. године

Табела 189. Кретање густине насељености села Лободер од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	30	31	31	23	15	8	5

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 31 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године, када је у Лободеру забележена и најмања густина насељености од 5 ст./км².

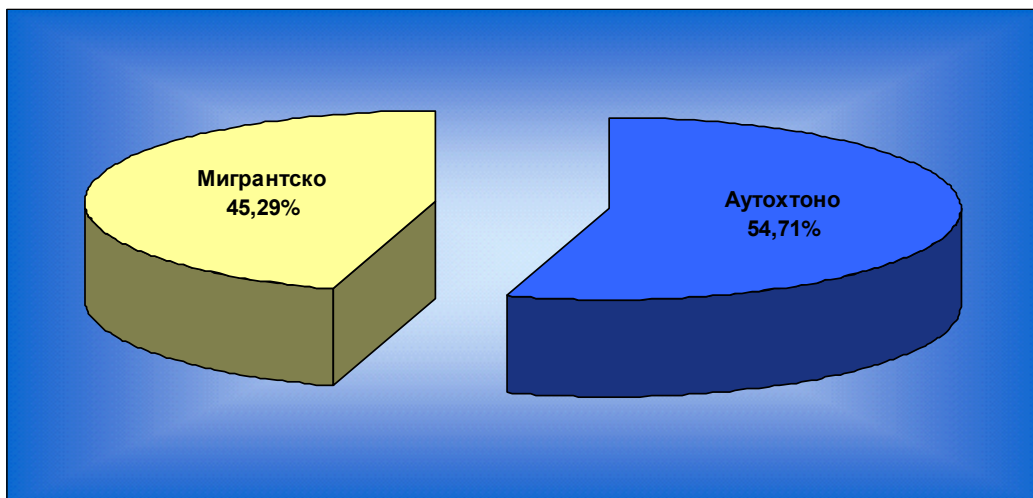

Графикон 162. Кретање густине насељености села Лободер од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 190. Аутохтоно и мигрантско становништво села Лободер по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Лободер	29	54,71	24	45,29	53

На територији села Лободер најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 29 или 54,71% популације села, док је досељено 24 становника или 45,29% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи пет становника.

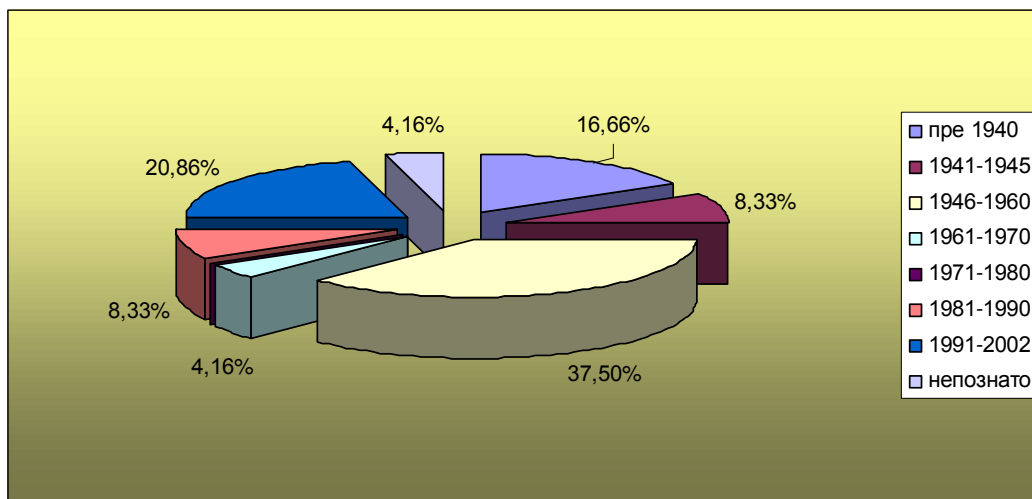

Графикон 163. Аутохтоно и мигрантско становништво села Лободер по попису из 2002. године

Табела 191. Становништво села Лободер према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Лободер	
	Број	%
пре 1940	4	16,66
1941-1945	2	8,33
1946-1960	9	37,50
1961-1970	1	4,16
1971-1980	-	-
1981-1990	2	8,33
1991-2002	5	20,86
непознато	1	4,16
УКУПНО	24	100

Највише становника у село Лободер доселило се у периоду од 1946-1960. године, њих девет или 37,50% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило пет становника или 20,86% од укупно досељених, период пре 1940. када се доселило четири становника или по 16,66% од укупно досељених, периоди 1941-1945. и 1981-1990. када се доселило по два становника или по 8,33% од укупно досељених. Најмање досељених је било у периоду 1961-1970. када се доселио само један становник или 4,16% досељене популације, док имиграната није било у периоду 1971-1980. година.

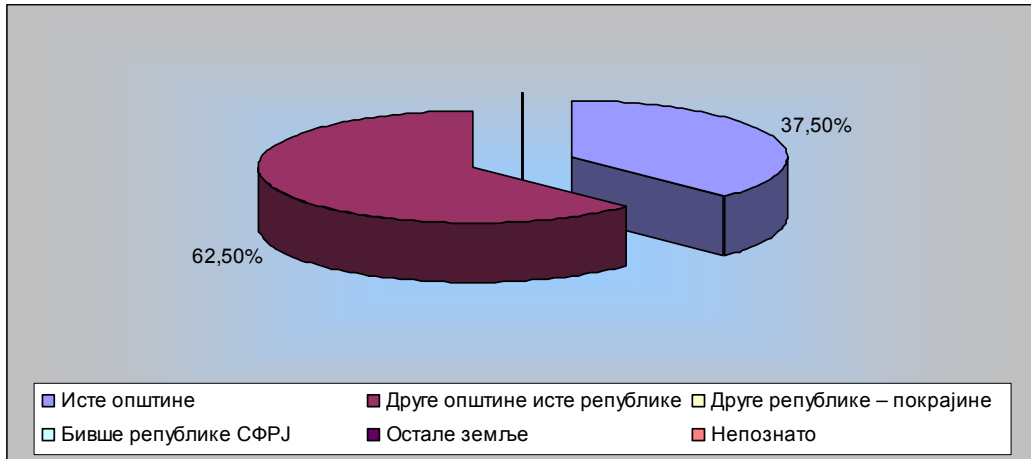

Графикон 164. Удео становништва села Лободер према времену досељавања по попису из 2002. године

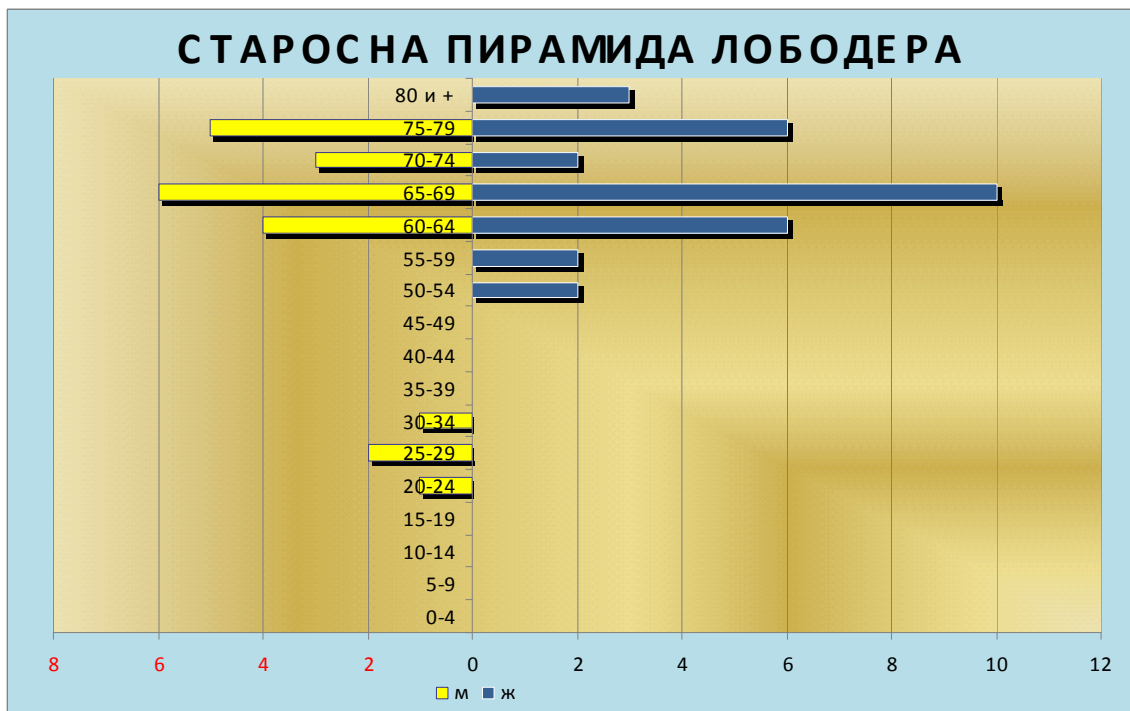
Табела 192. Становништво досељено у село Лободер према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Лободер	
	Број	%
Исте општине	9	37,50
Друге општине исте републике	15	62,50
Друге републике – покрајине	-	-
Бивше републике СФРЈ	-	-
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	24	100

У село Лободер највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 15 или 62,50% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – деветоро или 37,50% свих досељених. Имиграната у Лободер из других крајева за 54 године није било.

Графикон 165. Удео становништва досељеног у село Лободер према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

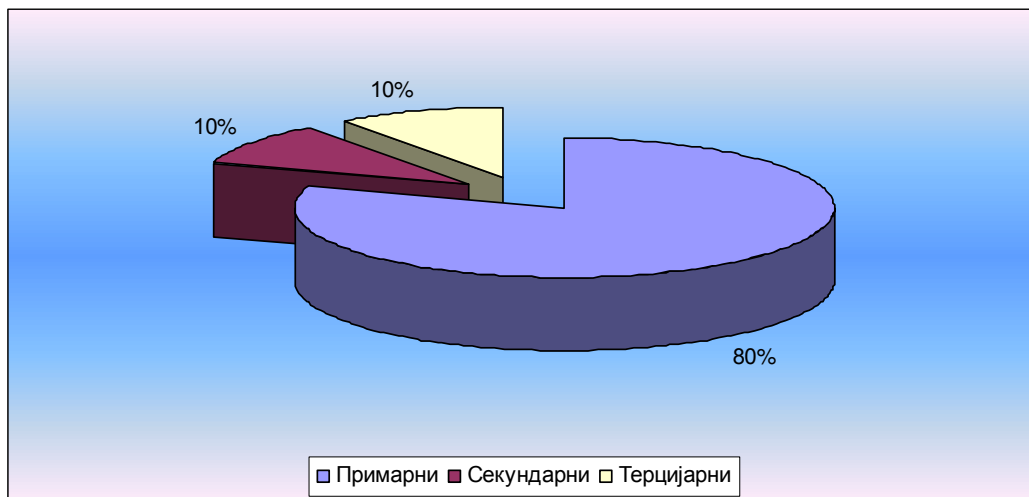
У старосној структури села Лободер најбројније је старо становништво. За њима следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Омладина, као старосна група, у овом селу не постоји У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем средовечном становништву, док су жене бројније у старијем средовечном становништву и старом становништву.

Табела 193. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Лободер по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Лободер	10	10	29	14	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Лободер је живело 10 активних становника односно 18,86% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 10 особа. Лица са личним приходима у Лободеру је било 29 или 54,71% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 14 лица или 26,41% популације села. На раду у иностранству није било становника из Лободера.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Лободер је запослено у примарном сектору, њих 8 или 80% од укупно запослених. У секундарном и терцијарном сектору ради по један становник или по 10% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 166. Учешће становништва Лободера по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Лободера је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Лободера.

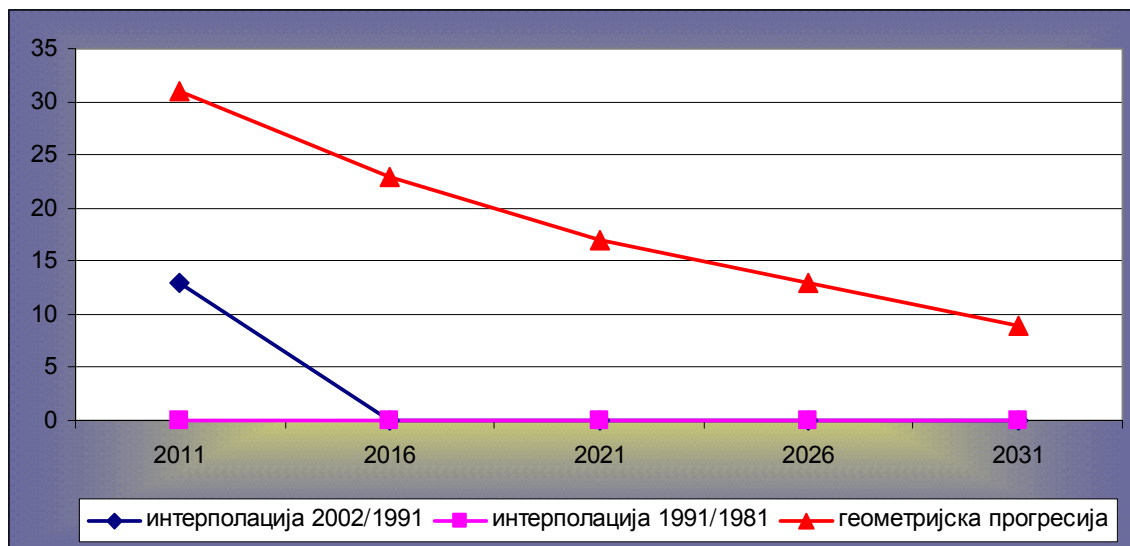
Број домаћинстава у селу Лободер је у порасту све до 1961. године када достиже и свој максимум – 75. Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава у Лободеру износио 34. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Лободеру пао је на 1,5 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 31 је са газдинством док су три домаћинства без газдинства. Највише је самачких

домаћинстава – 20, за њима следе двочлана – 12, па четворочлана и петочлана којих је у овом селу по једно. У селу има 13 породица, од којих су 11 без деце а две са децом. Обе ове породице имају по једно дете.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Лободеру. Њихов број је био највећи по попису из 1971. године – 68. По последњем попису из 2002. године у Лободеру су евидентирана 53 стана. На једно домаћинство долазило је 1,55 станова.

Табела 194. Пројекције кретања броја становника Лободера, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	53	25	13	0	0	0	0
интерполација 1991/1981	53	25	0	0	0	0	0
геометријска прогресија	53	25	31	23	17	13	9

Графикон 167. Пројекције кретања броја становника Лободера, 2011-2031. година

Село Лободер је типично планинско село са највећом надморском висином у трстеничкој општини. Процес депопулације ово село је захватио још педесетих година прошлог века, док је до пуног изражаја доспео у последње две деценије. Све примењене методе за пројекције становништва указују нам на чињеницу да ће ово село кроз неколико година остати без становника. У међупописном периоду 1981-1991. година, када је у Трстенику успешно радила индустрија, из овог села долази до велике емиграције пре свега младог радно способног становништва. Због тога пројекцију методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године не можемо узети за релевантну јер би по њој већ 2008. године село било без становника. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године даје нешто блаже резултате, тако да би у Лободеру 2011. године живело 13

становника, а село би по овој методи пројекција становништва, без житеља остало 2014. године. Најоптимистичкије пројекције даје нам пројекција на основу геометријске прогресије, по којој би овде 2011. живео 31 становник, 2021. године 17 становника и 2031. године свега 9 становника.

10.5.23. ЛОЗНА

Село Лозна се налази на осам километара северозападно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на падинама Гледићких планина и на алувијалној тераси леве обале Западне Мораве. Надморска висина села је 381 m. Површина сеоског атара износи 881 ha и граничи се са атарима села Грабовац (исток), Планиница (север), Угљарево (запад) и реком Западном Моравом (југ). Лозна је старо село које се помиње у Лазарево доба. У овом крају се искључиво гајила винова лоза и временом се у виноградима почело са изградњом колиба, тако се од колиба формирало насеље којем су мештани у част винове лозе дали име Лозна.

Укупна популација села Лозна расте све до пописа из 1961. године када је забележен и максималан број становника – 460. После овог пописа следи константна депопулација тако да је у Лозни по попису из 2002. године живело 380 становника.

Табела 195. Кретање укупне популације села Лозна од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	416	428	460	428	440	403	380

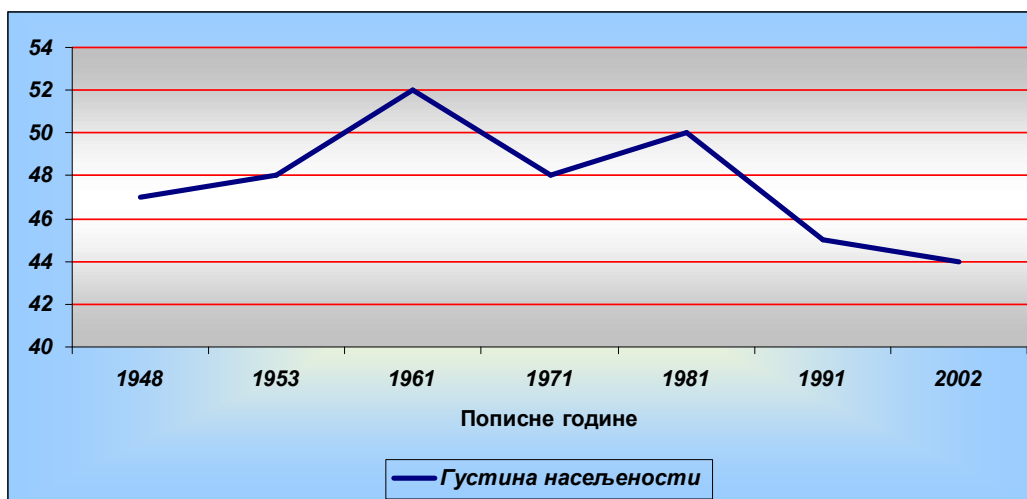

Графикон 168. Кретање укупне популације села Лозна од 1948. до 2002. године

Табела 196. Кретање густине насељености села Лозна од 1948. до 2002. године
(ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	47	48	52	48	50	45	44

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 52 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године, када је у Лозни забележена и најмања густина насељености од 44 ст./км².

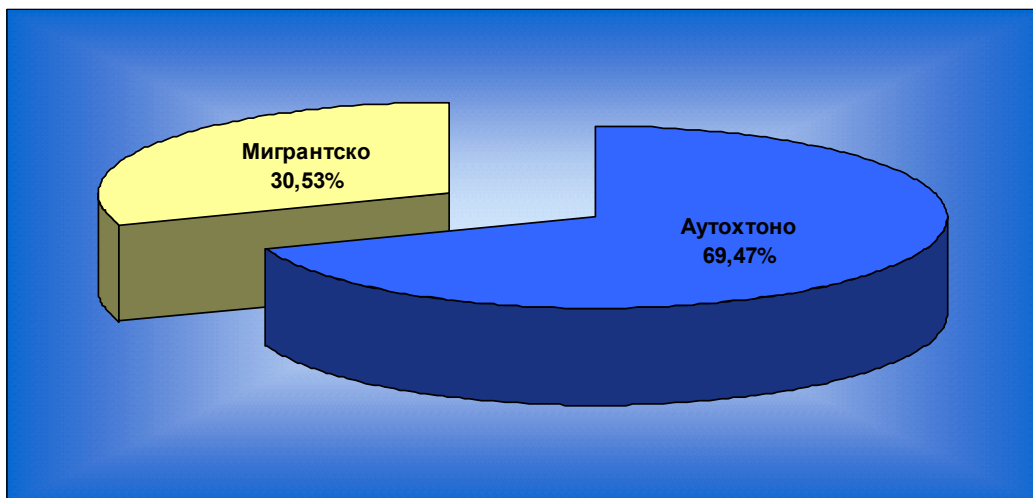

Графикон 169. Кретање густине насељености села Лозна од 1948. до 2002. године
(ст./км²)

Табела 197. Аутохтоно и мигрантско становништво села Лозна по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Лозна	264	69,47	116	30,53	380

На територији села Лозна најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 264 или 69,47% популације села, док је досељено 116 становника или 30,53% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 148 становника.

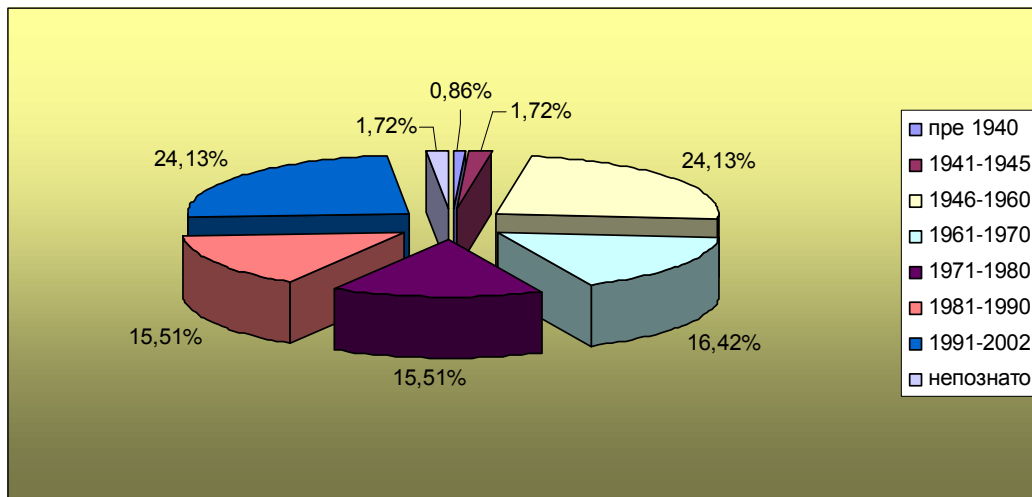

Графикон 170. Аутохтоно и мигрантско становништво села Лозна по попису из 2002. године

Табела 198. Становништво села Лозна према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Лозна	
	Број	%
пре 1940	1	0,86
1941-1945	2	1,72
1946-1960	28	24,13
1961-1970	19	16,42
1971-1980	18	15,51
1981-1990	18	15,51
1991-2002	28	24,13
непознато	2	1,72
УКУПНО	116	100

Највише становника у село Лозну доселило се у периодима 1946-1960. и 1991-2002. по њих 28 или по 24,13% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. када се доселило 19 становника или 16,42% од укупно досељених и периоди 1971-1980. и 1981-1990. када се доселило по 18 становника или по 15,51% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду 1941-1945. када се доселило два становника или 1,72% и период пре 1940. године када се доселио један становник или 0,86% досељене популације.

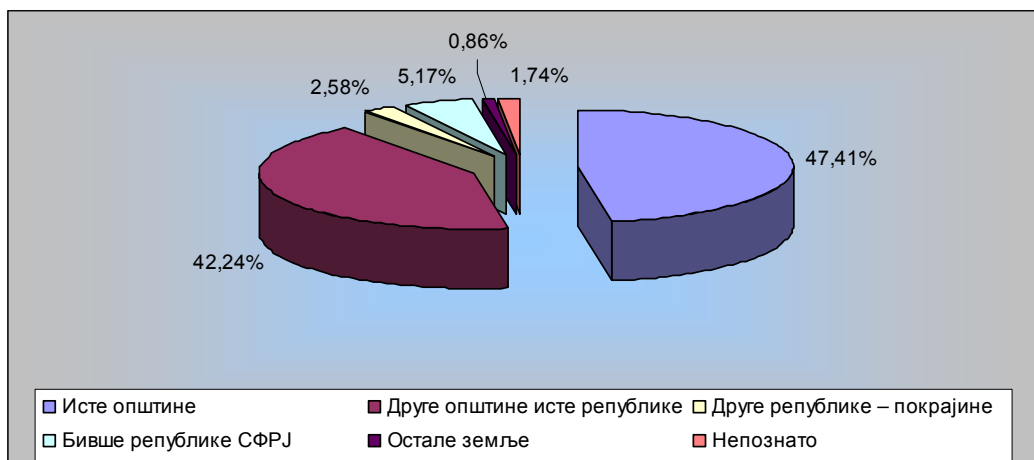

Графикон 171. Удео становништва села Лозна према времену досељавања по попису из 2002. године

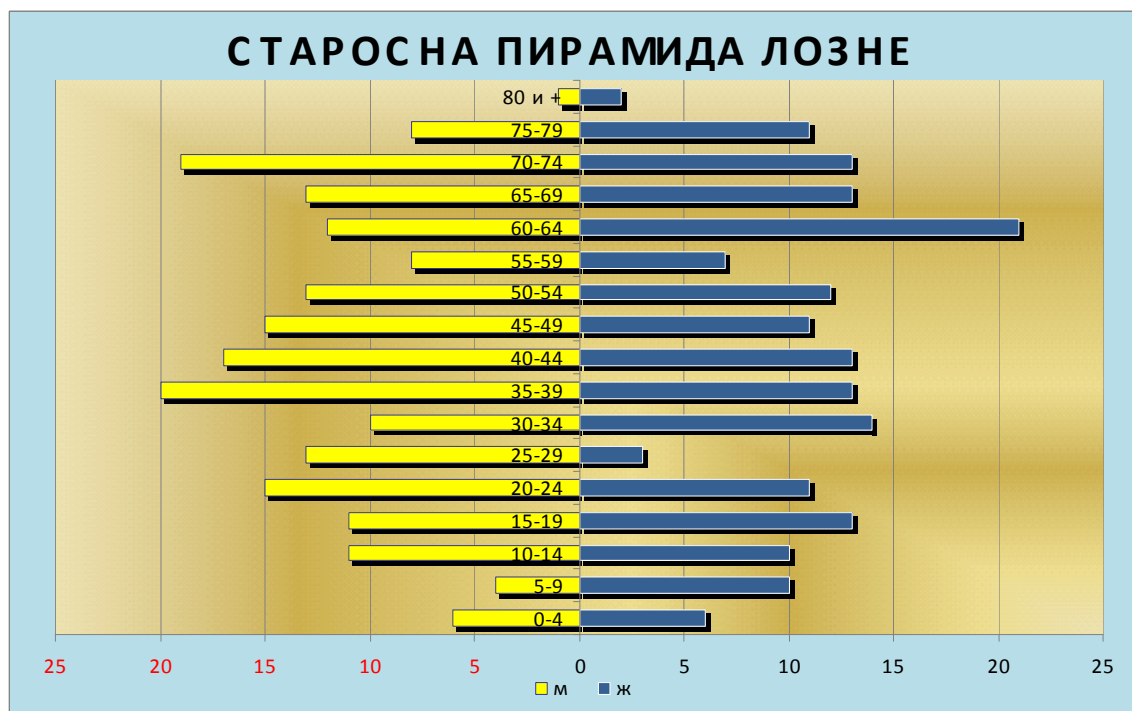
Табела 199. Становништво досељено у село Лозна према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Лозна	
	Број	%
Исте општине	55	47,41
Друге општине исте републике	49	42,24
Друге републике – покрајине	3	2,58
Бивше републике СФРЈ	6	5,17
Остале земље	1	0,86
Непознато	2	1,74
УКУПНО	116	100

У село Лозна највише становника се доселило из исте општине, њих 55 или 47,41% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 49 или 42,24%, па имигранти из бивших република СФРЈ – шест или 5,17% и досељеници из друге републике или покрајине – три или 2,58% свих досељених. Најмање досељених у село Лободер је било из осталих земаља, само један или 0,86% досељеника.

Графикон 172. Удео становништва досељеног у село Лозна према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

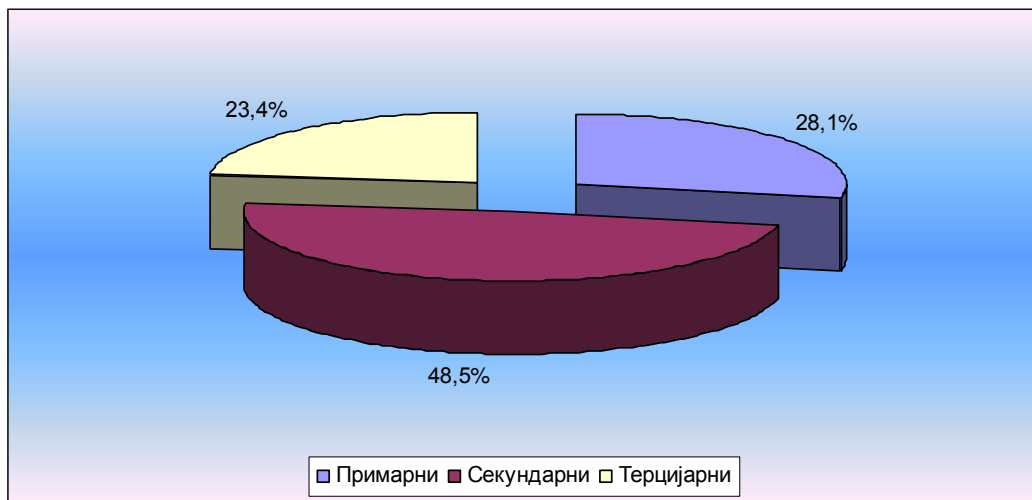
У старосној структури села Лозна најбројније је старо становништво. За њима следи млађе средовечно становништво и старије средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем и стријем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини и старом становништву.

Табела 200. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Лозна по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Лозна	191	171	87	102	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Лозна је живео 191 активни становник односно 50,26% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 171 особу. Лица са личним приходима у Лозни је било 87 или 22,89% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 102 лица или 26,84% популације села. На раду у иностранству није било становника из Лозне.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Лозна је запослено у секундарном сектору, њих 83 или 48,5% од укупно запослених. У примарном сектору ради 48 становника или 28,1%, док у терцијарном сектору ради 40 становника или 23,4% запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запослен у индустрији.

Графикон 173. Учешће становништва Лозне по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Лозне је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Лозне.

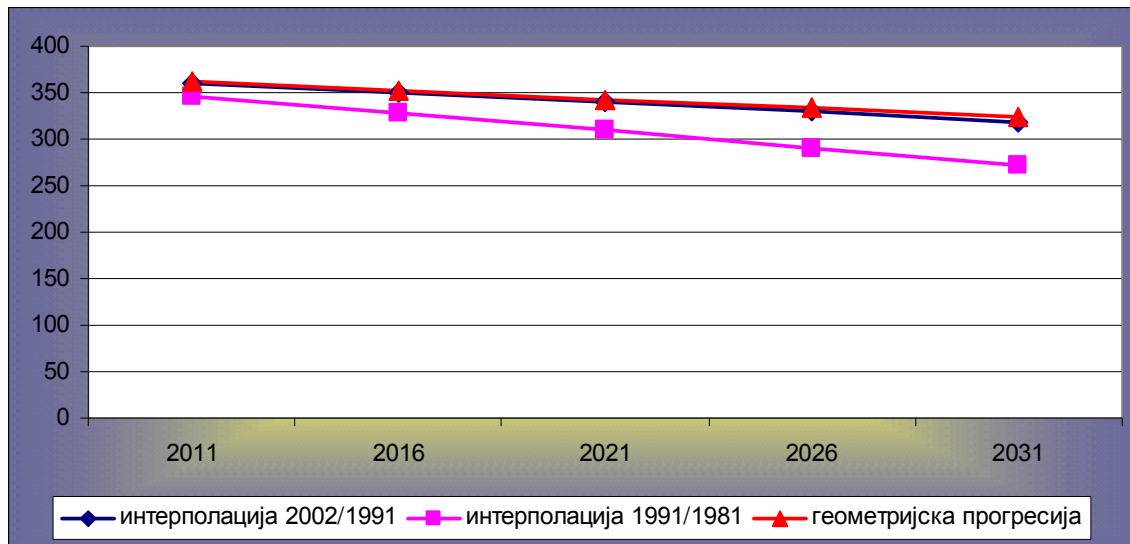
Број домаћинстава у селу Лозна је у порасту све до 1981. године када је број домаћинстава износио 112. Затим следи мањи пад по попису из 1991. године и поновни пораст, тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Лозни достигао и свој максимум од 144. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Лозни пао је на 2,6 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 95 је са газдинством док су 49

домаћинства без газдинства. Највише је домаћинстава са два члана – 39, за њима следе четворочлана – 37, па самачка - 33 и троочлана – 30. Шест и седам чланова имају по два домаћинства, док пет чланова има једно домаћинство. У селу има 116 породица, од којих су 44 без деце, 60 са децом, у девет породица је мајка са децом а у три породице је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 38, затим следе породице са једним дететом, њих 31. Троје деце имају три породице.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Лозни. Њихов број је био највећи по последњем попису из 2002. године – 153. На једно домаћинство долазило је 1,06 станова.

Табела 201. Пројекције кретања броја становника Лозне, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	380	335	361	351	340	330	319
интерполација 1991/1981	380	335	347	328	310	291	273
геометријска прогресија	380	335	362	353	343	334	325

Графикон 174. Пројекције кретања броја становника Лозне, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Лозне указују нам да ће у будућности село остајати са све мањим бројем становника. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује нам да ће овде 2011. године живети 347 становника, 2021. године 310 становника и 2031. године 273 становника. Пројекције методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и методом геометријске прогресије дају готово истоветне резултате. Тако би пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године у Лозни 2011. године живео 361 становник, 2021. године 340 становника и 2031. године 319 становника. Пројекцијом методом на основу геометријске

прогресије Лозна би 2011. године имала 362 становника, 2021. године 343 становника и 2031. године 325 становника.

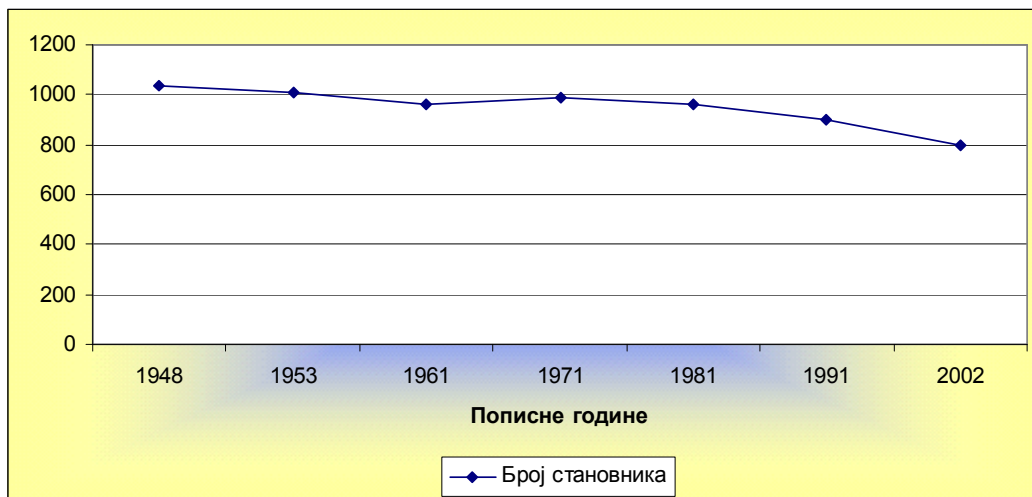
10.5.24. ЛОПАШ

Село Лопаш се налази једанаест километара југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног друмског друмског типа, са странама које се доста стрмо подижу од Лопашког потока, који село дели на два дела међусобно повезана. Надморска висина села се креће од 185 до 250 m. Атару села припада и засеок Стари Лопаш који је смештен у његовом источном делу. Површина сеоског атара је 588 ha и граничи се са атарима села: Стари Трстеник и Тоболац (исток), Округлица и Камењача (југ), Доња Црнишава и Доњи Рибник (запад) и Почекovina (север). Лопаш припада старим насељима, вероватно из доба Немањића и кнеза Лазара, али се први пут помиње у турском тефтеру из 1476. године. Порекло назива села треба везати за ливаде од траве лопушац.

Укупна популација села Лопаш у константном је паду, изузев пописа из 1971. године када се бележи мањи пораст популације. Највише становника у Лопашу је живело по попису из 1948. године – 1.035. По последњем попису из 2002. године у Лопашу је живело најмање становника – 800.

Табела 202. Кретање укупне популације села Лопаш од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	1.035	1.011	960	990	961	903	800

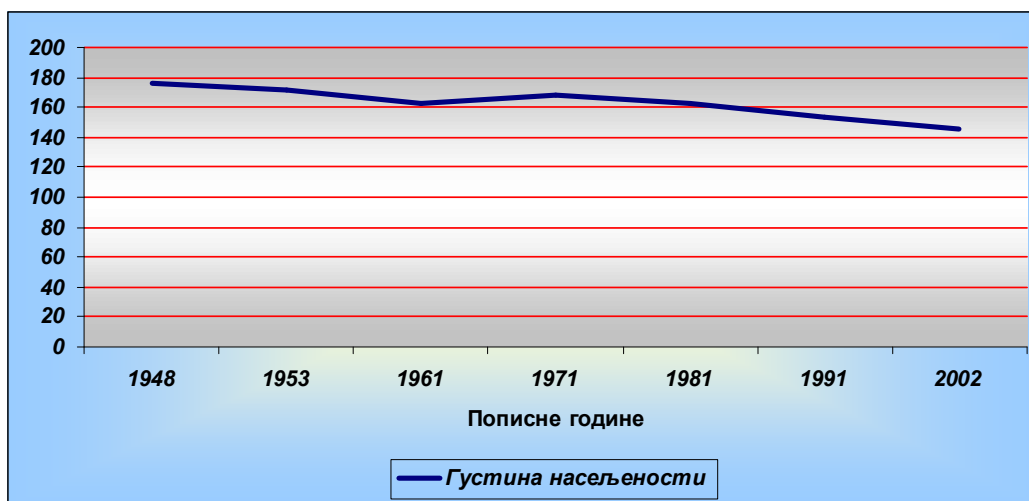

Графикон 175. Кретање укупне популације села Лопаш од 1948. до 2002. године

Табела 203. Кретање густине насељености села Лопаш од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	176	172	163	168	163	153	146

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 176 ст./km². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године, када је у Лопашу забележена најмања густина насељености од 146 ст./km².

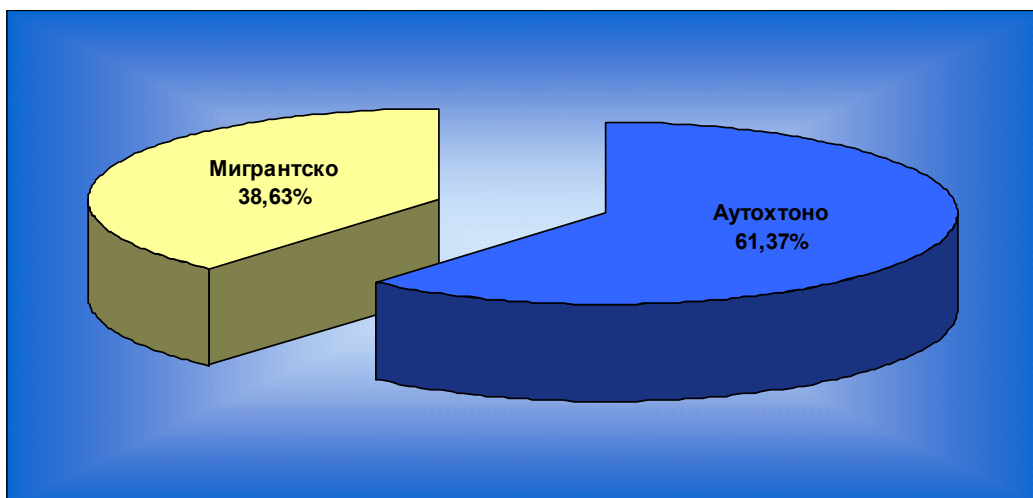

Графикон 176. Кретање густине насељености села Лопаш од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 204. Аутохтоно и мигрантско становништво села Лопаш по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Лопаш	491	61,37	309	38,63	800

На територији села Лопаш најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 491 или 61,37% популације села, док је досељено 309 становника или 38,63% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 182 становника.

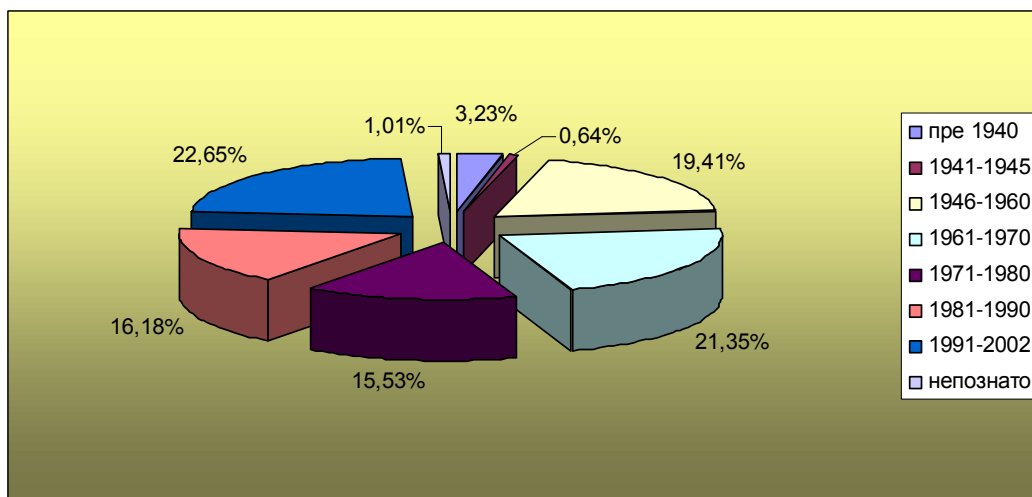

Графикон 177. Аутохтоно и мигрантско становништво села Лопаш по попису из 2002. године

Табела 205. Становништво села Лопаш према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Лопаш	
	Број	%
пре 1940	10	3,23
1941-1945	2	0,64
1946-1960	60	19,41
1961-1970	66	21,35
1971-1980	48	15,53
1981-1990	50	16,18
1991-2002	70	22,65
непознато	3	1,01
УКУПНО	309	100

Највише становника у село Лопаш доселило се у периоду 1991-2002. њих 70 или 22,65% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. када се доселило 66 становника или 21,35% од укупно досељених, период 1946-1960. са 60 досељених или 19,41%, период 1981-1990. када се доселило 50 становника или 16,18% и период 1971-1980. са 48 досељених становника или 15,53% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду пре 1940. године када се доселило 10 становника или 3,23% и период 1941-1945. када се доселило два становника или 0,64% досељене популације.

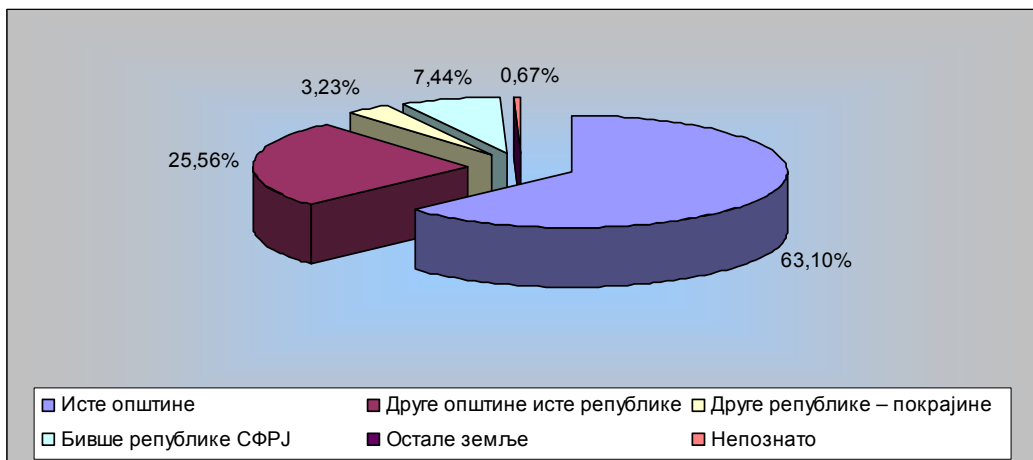

Графикон 178. Удео становништва села Лопаш према времену досељавања по попису из 2002. године

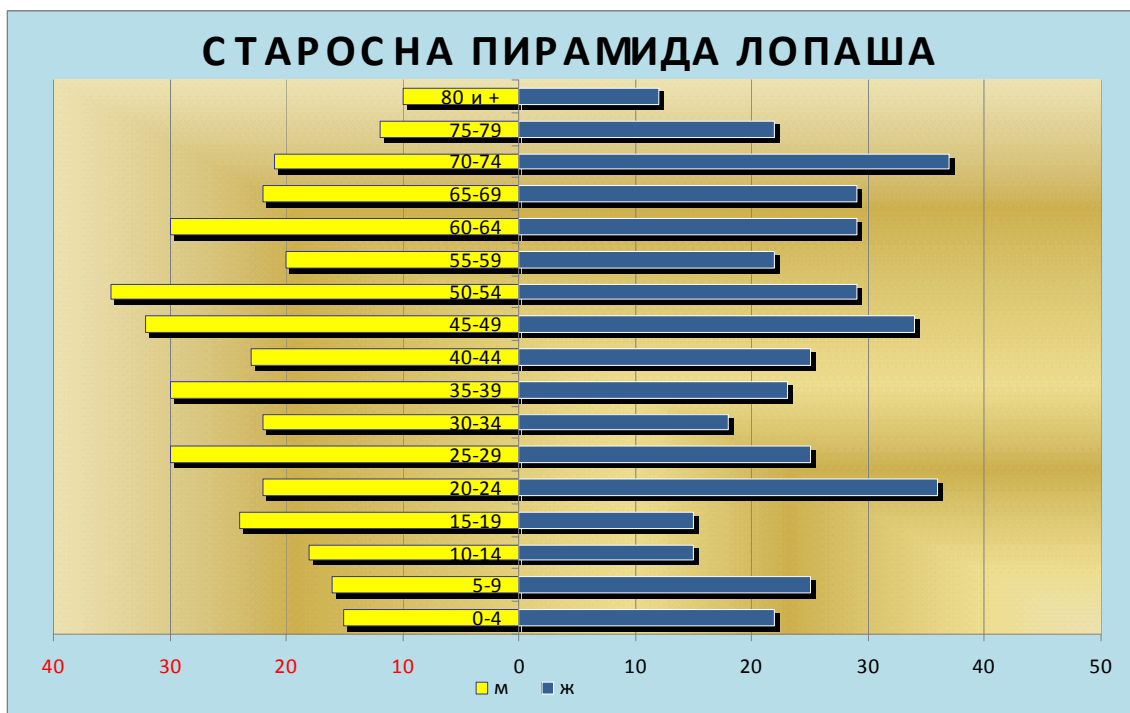
Табела 206. Становништво досељено у село Лопаш према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Лопаш	
	Број	%
Исте општине	195	63,10
Друге општине исте републике	79	25,56
Друге републике – покрајине	10	3,23
Бивше републике СФРЈ	23	7,44
Остале земље	-	-
Непознато	2	0,67
УКУПНО	309	100

У село Лопаш највише становника се доселило из исте општине, њих 195 или 63,10% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 79 или 25,56%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 23 или 7,44% и досељеници из друге републике или покрајине – 10 или 3,23% свих досељених. Досељеника у село Лопаш није било из осталих земаља.

Графикон 179. Удео становништва досељеног у село Лопаш према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

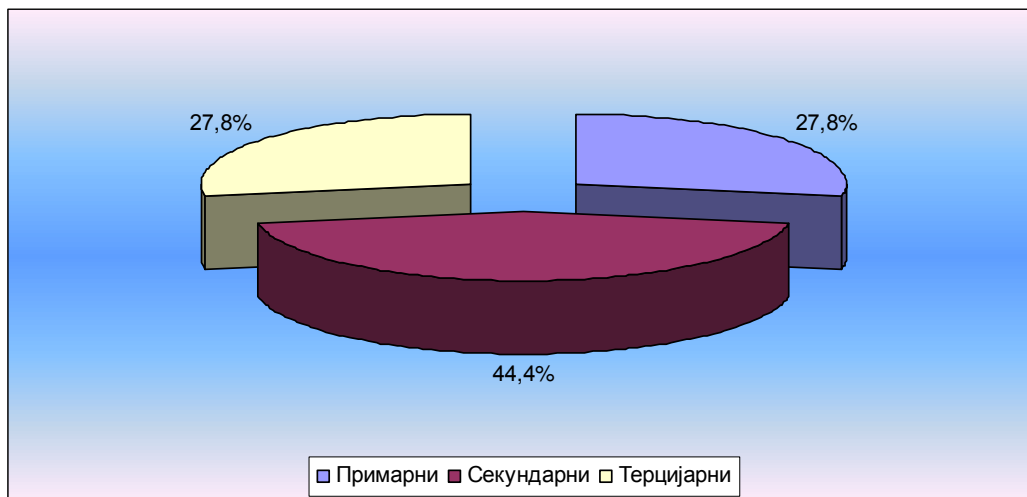
У старосној структури села Лопаш најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем средовечном становништву, жене су бројније у омладини и старом становништву док их је једнак број у старијем средовечном становништву.

Табела 207. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Лопаш по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Лопаш	342	297	176	279	3	3	-

Према попису из 2002. године у селу Лопаш је живело 342 активна становника односно 42,75% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 297 особа. Лица са личним приходима у Лопашу је било 176 или 22% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 279 лица или 34,87% популације села. На раду у иностранству била су три становника из Лопаша.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Лопаш је запослено у секундарном сектору, њих 123 или 44,4% од укупно запослених. У примарном и терцијарном сектору ради по 77 становника или по 27,8%, запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запослен у индустрији.

Графикон 180. Учешће становништва Лопаша по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Лопаша је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Лопаша.

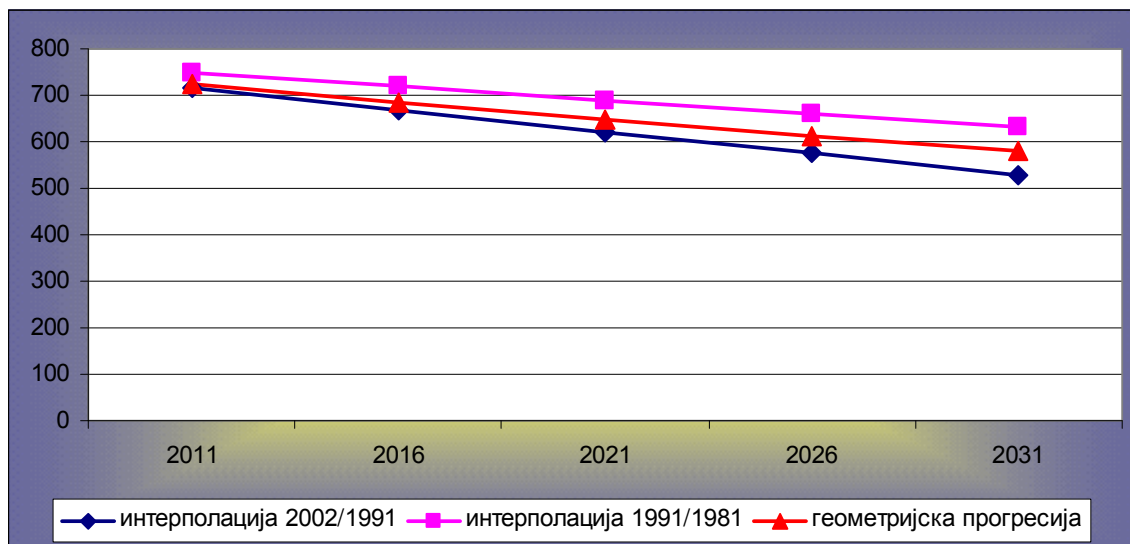
Број домаћинстава у селу Лопаш је у порасту све до 1981. године када достиже и свој максимум – 258. Затим следи мањи пад по попису из 1991. године и поновни пораст, тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Лопашу износио 257. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Лопашу пао је на 3,1 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 196 је са газдинством док су 61 домаћинство без газдинства.

Највише је домаћинства са два члана – 60, за њима следе четворочлана – 55, па самачка – 50, троочлана – 47, шесточлана – 19 и петочлана – 15. Седам чланова има девет домаћинства, док по једно домаћинство имају осам и девет чланова. У селу има 244 породица, од којих су 93 без деце, 121 са децом, у 16 породица је мајка са децом а у 14 породица је отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 74, затим следе породице са двоје деце, њих 73. Троје деце имају четири породице.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинства у Лопашу. Њихов број је био највећи по попису из 1981. године – 281. Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је у Лопашу евидентирано 260 станова. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 208. Пројекције кретања броја становника Лопаша, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	800	682	716	669	622	575	528
интерполација 1991/1981	800	682	748	719	690	661	632
геометријска прогресија	800	682	725	686	649	614	581

Графикон 181. Пројекције кретања броја становника Лопаша, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Лопаша показују нам благу депопулацију. Депопулација је најизраженија пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, јер би у Лопашу 2011. године живело 716 становника, 2021. године 622 становника и 2031. године 528 становника. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује нешто блажу депопулацију, па би овде 2011. године живело 748, 2021. године 690 и 2031. године 632 становника. Пројекција методом геометријске

прогресије показује да ће у Лопашу 2011. године живети 757 становника, 2021. године 649 становника и 2031. године 581 становник.

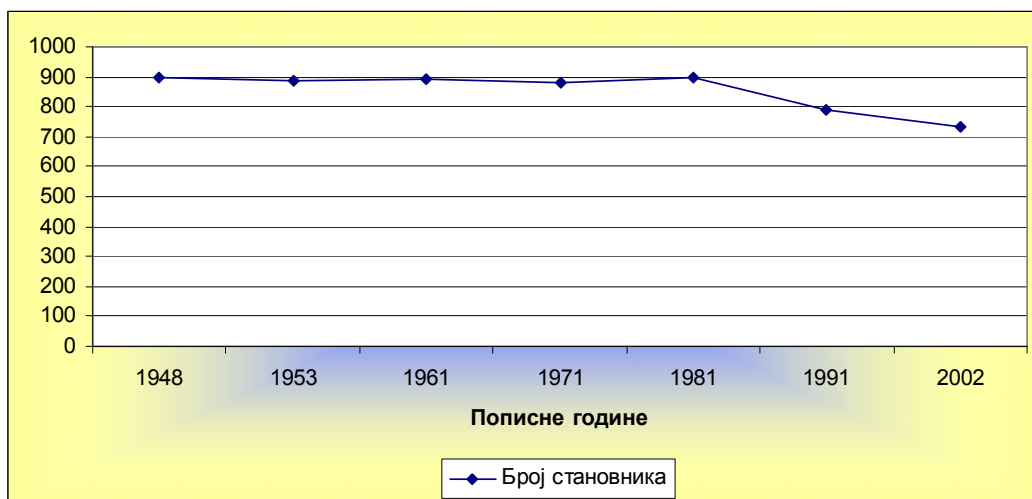
10.5.25. МАЛА ДРЕНОВА

Село Мала Дренова се налази двадесетдва километра североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено на брежуљцима изнад малене реке која протиче кроз село. Надморска висина села је 227 m. Површина сеоског атара износи 784 ha и граничи се са атарима села Милутовац (исток), Пољна (север и североисток), Мала Сугубина (северозапад), Рујишник (југозапад) и Велика Дренова (југ). Мала Дренова је старо насеље које су формирали бескућници бежећи од Турака из Левча. Како су на том простору искрчили густе дренове шуме, а притом су подигли и мало насеље, назвали су га Мала Дренова.

Укупна популација села Мала Дренова у константном је паду, изузев пописа из 1961. и 1981. године када се бележе мањи пораст популације. Највише становника у Малој Дренови је живело по попису из 1948. године – 899. По последњем попису из 2002. године у Малој Дренови је живело најмање становника – 735.

Табела 209. Кретање укупне популације села Мала Дренова од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	899	888	894	880	896	787	735

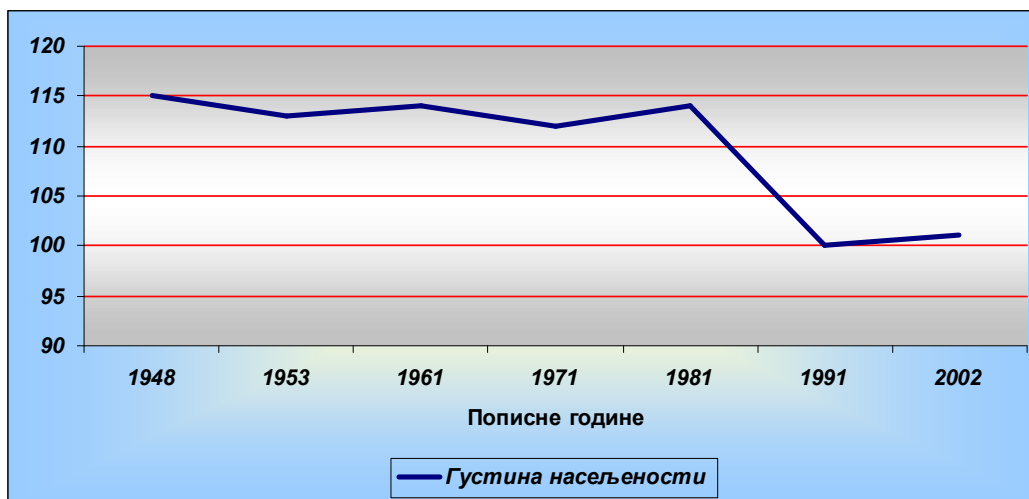

Графикон 182. Кретање укупне популације села Мала Дренова од 1948. до 2002. године

Табела 210. Кретање густине насељености села Мала Дренова од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	115	113	114	112	114	100	101

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 115 ст./км². Затим следи осцилаторни ток кретања густине насељености, тако да је минимум достигао по попису из 1991. године - 100 ст./км², да би по последњем попису из 2002. године густина насељености у Малој Дренови износила 101 ст./км².

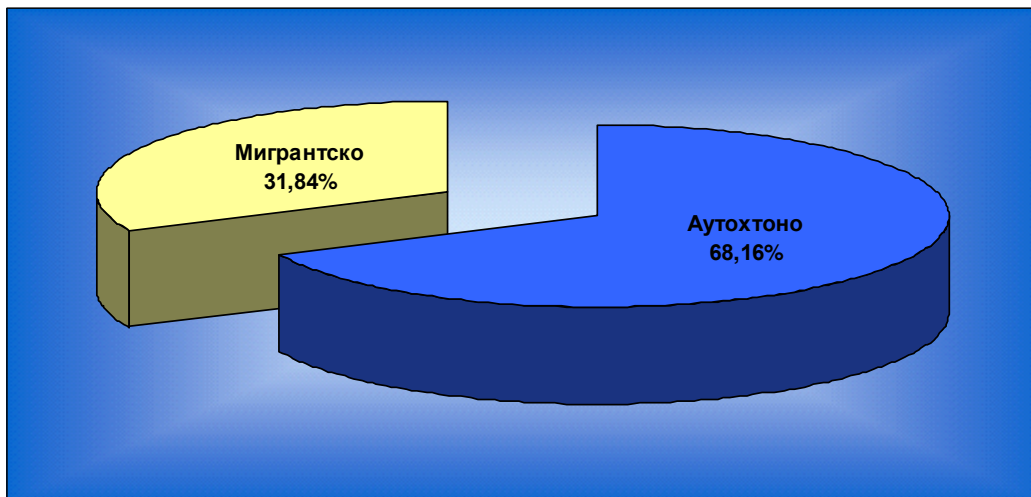

Графикон 183. Кретање густине насељености села Мала Дренова од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 211. Аутохтоно и мигрантско становништво села Мала Дренова по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Мала Дренова	501	68,16	234	31,84	735

На територији села Мала Дренова најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 501 или 68,16% популације села, док је досељено 234 становника или 31,84% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 267 становника.

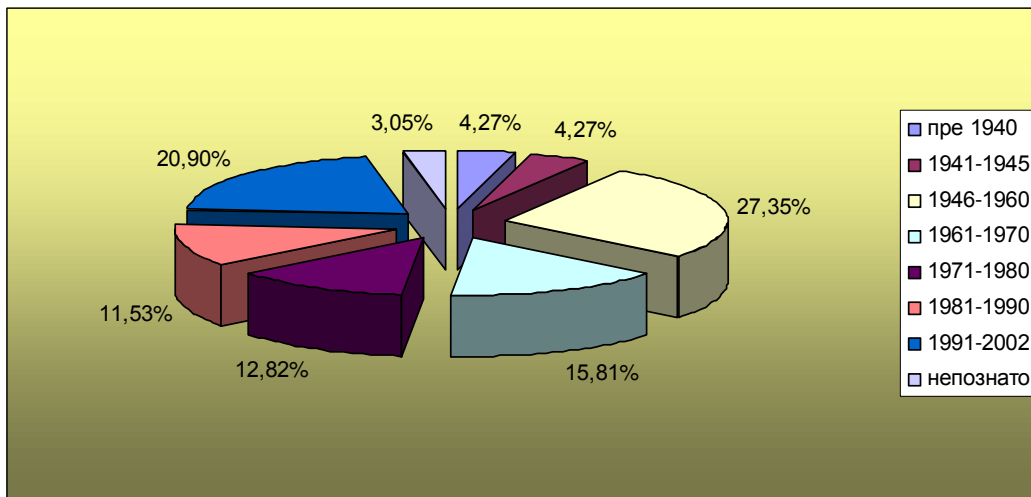

Графикон 184. Аутохтоно и мигрантско становништво села Мала Дренова по попису из 2002. године

Табела 212. Становништво села Мала Дренова према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Мала Дренова	
	Број	%
пре 1940	10	4,27
1941-1945	10	4,27
1946-1960	64	27,35
1961-1970	37	15,81
1971-1980	30	12,82
1981-1990	27	11,53
1991-2002	49	20,90
непознато	7	3,05
УКУПНО	234	100

Највише становника у село Лопаш доселило се у периоду 1946-1960. њих 64 или 27,35% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 49 становника или 20,90% од укупно досељених, период 1961-1970. са 37 досељених или 15,81%, период 1971-1980. када се доселило 30 становника или 12,82% и период 1981-1990. са 27 досељених становника или 11,53% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. и 1941-1945. година када се доселило по 10 становника или по 4,27% досељене популације.

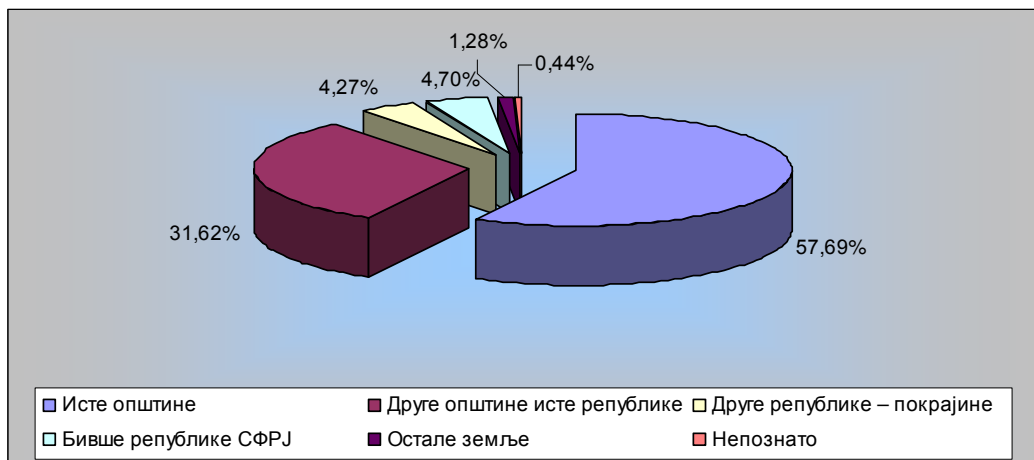

Графикон 185. Удео становништва села Мала Дренова према времену досељавања по попису из 2002. године

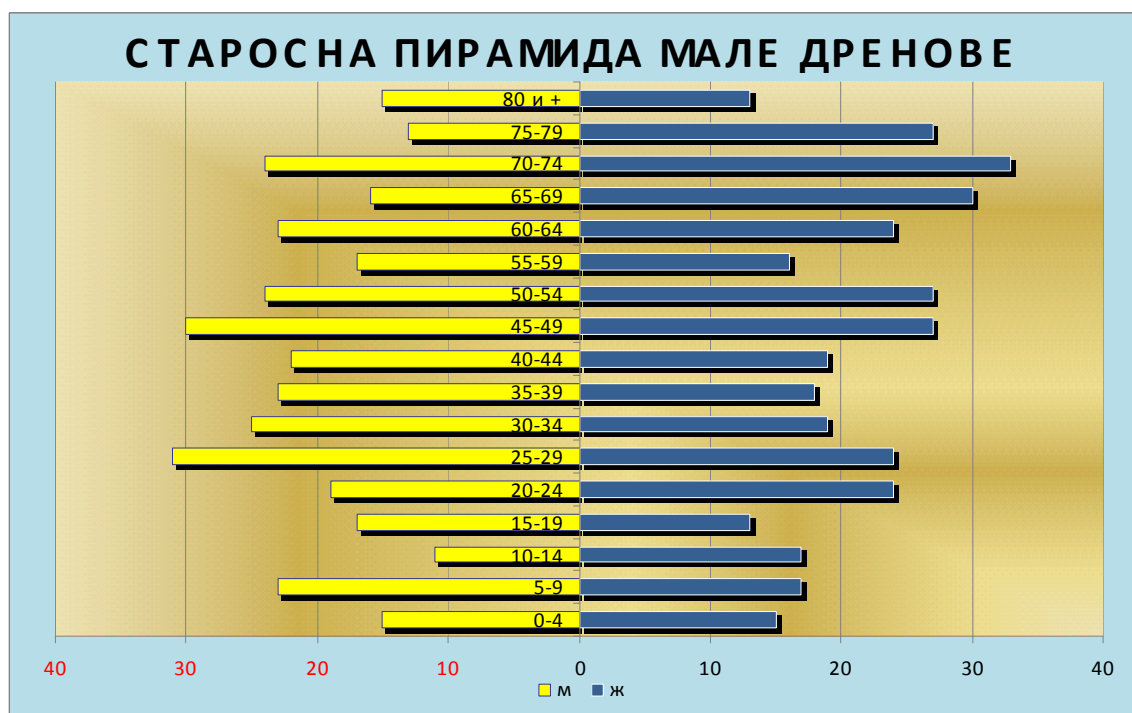
Табела 213. Становништво досељено у село Мала Дренова према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Мала Дренова	
	Број	%
Исте општине	135	57,69
Друге општине исте републике	74	31,62
Друге републике – покрајине	10	4,27
Бивше републике СФРЈ	11	4,70
Остале земље	3	1,28
Непознато	1	0,44
УКУПНО	234	100

У село Мала Дренова највише становника се доселило из исте општине, њих 135 или 57,69% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 74 или 31,62%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 11 или 4,70% и досељеници из друге републике или покрајине – 10 или 4,27% свих досељених. Најмање досељеника у село Мала Дренова доселило се из осталих земаља, њих троје или 1,28% досељене популације.

Графикон 186. Удео становништва досељеног у село Мала Дренова према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

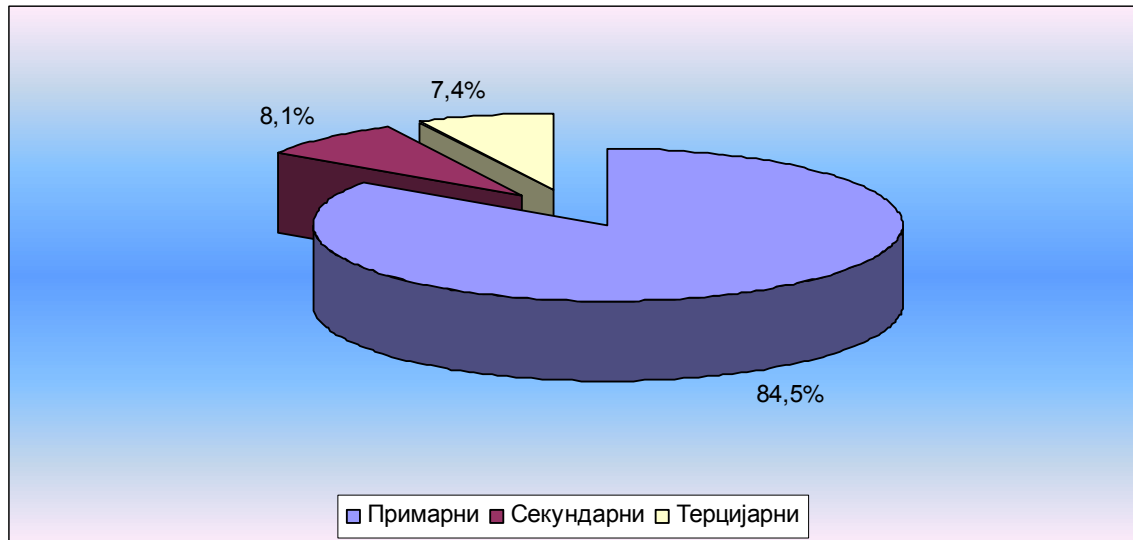
У старосној структури села Мала Дренова најбројније је старо становништво. За њим следи млађе средовечно становништво и старије средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 214. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Мала Дренова по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
М.Дренова	389	322	87	258	1	1	-

Према попису из 2002. године у селу Малој Дренови је живело 389 активних становника односно 52,92% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 322 особе. Лица са личним приходима у Малој Дренови је било 87 или 11,83% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 258 лица или 35,10% популације села. На раду у иностранству био је само један становник из Мале Дренове.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Мала Дренова је запослено у примарном сектору, њих 272 или 84,5% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 26 становника или 8,1%, док у терцијарном сектору ради 24 становника или 7,4% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 187. Учешће становништва Мале Дренове по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Мала Дренова је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Мале Дренове.

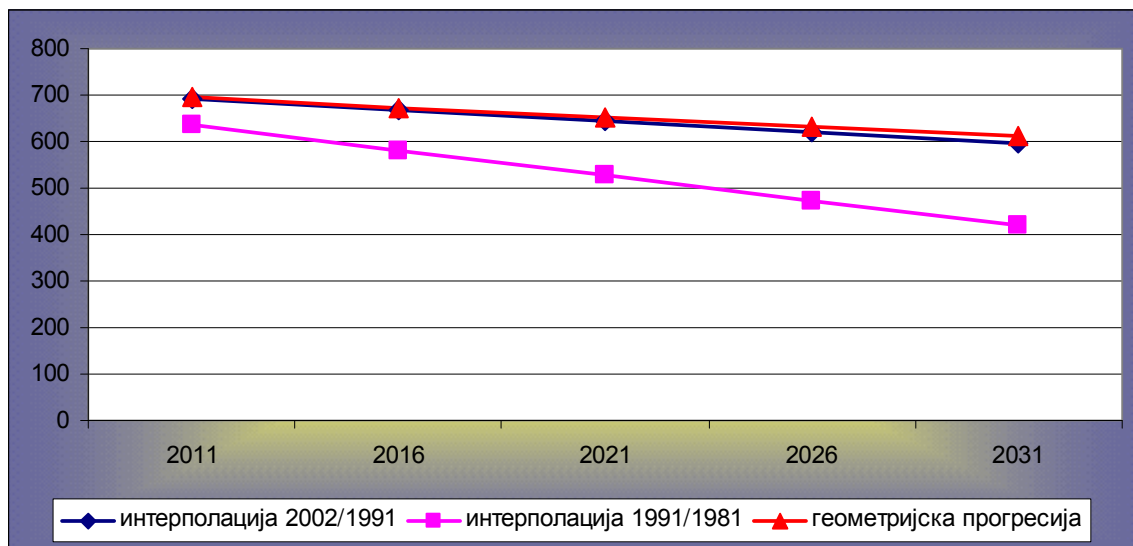
Број домаћинстава у селу Мала Дренова је, уз мања одступања, у константном порасту. Тако је по последњем попису из 2002. године њихов број достигао максимум и износио је 220. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,2 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Малој Дренови пао је на 3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 169 је са газдинством док је 51

домаћинство без газдинства. Највише је домаћинстава са два члана – 60, за њима следе четворочлана – 46, па самачка – 30, троочлана – 32, петочлана – 21 и шесточлана – 20. Седам чланова има осам домаћинстава, док три домаћинства имају осам чланова. У селу има 235 породица, од којих су 114 без деце, 102 са децом, у 13 породица је мајка са децом а у шест породица је отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 62, затим следе породице са двоје деце, њих 52. Троје деце имају седам породица.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Малој Дренови. Њихов број је био највећи по попису из 1981. године – 260. Затим следи мањи пад, па поновни пораст, тако да је по последњем попису из 2002. године у Малој Дренови евидентирано 220 станова. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 215. Пројекције кретања броја становника Мале Дренове, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	735	619	692	669	645	622	598
интерполација 1991/1981	735	619	637	582	528	473	419
геометријска прогресија	735	619	695	674	653	633	614

Графикон 188. Пројекције кретања броја становника Мале Дренове, 2011-2031. год

Пројекције кретања броја становника села Мале Дренове, такође, показују депопулацију. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује највећу депопулацију јер је у овом периоду била изражена емиграција према општинском центру. По овој пројекцији у Малој Дренови би 2011. године живело 637 становника. 2021. године 528 становника и 2031. године 419 становника. Са друге стране пројекције методом интерполације на основу

пописа из 2002. и 1991. године и помоћу геометријске прогресије дају готово исте резултате. Тако пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године говори да ће овде 2011. године живети 692, 2021. године 645 и 2031. године 598 становника, док пројекција на основу геометријске прогресије показује да ће у Малој Дренови 2011. године живети 695 становника, 2021. године 653 становника и 2031. године 614 становника.

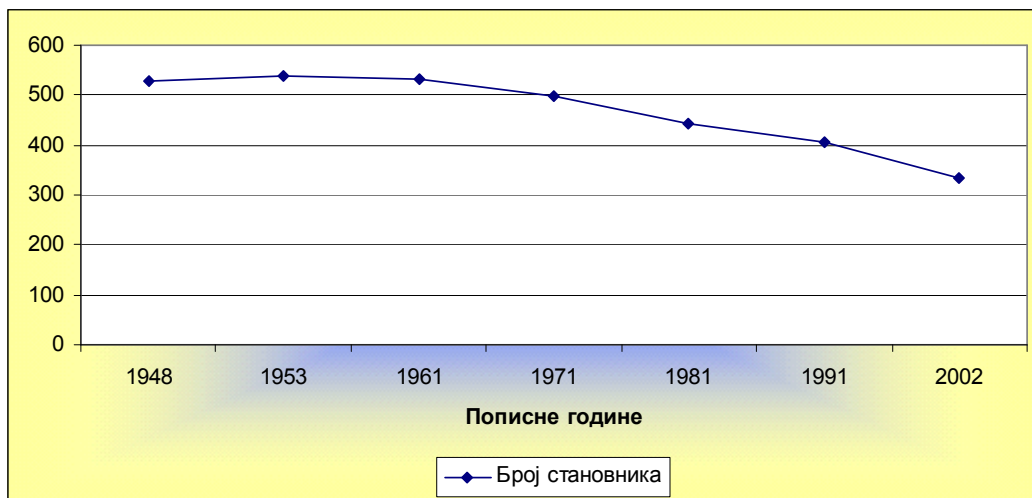
10.5.26. МАЛА СУГУБИНА

Село Мала Сугубина се налази шеснаест километара североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено на брежуљцима Гледићких планина. Надморска висина села је 264 m. Површина сеоског атара износи 532 ha и граничи се са атарима села Мала Дренова (југоисток), Пољна (североисток), Божуревац (запад), Мијајловац (југозапад) и Рујишник (југ). Мала Сугубина је младо насеље јер се у писаним документима први пут помиње почетком XIX века. Легенда каже да је село добило име по догађају везаним за погубљење великог броја Турака, који су кренули да спале и опљачкају манастир Каленић. Срби из Левча су се окупили на месту где се данас налази Мала Сугубина и погубили их (сугубили). Пошто их је било мало, остао је назив Мала Сугубина.

Укупна популација села Мала Дренова у порасту је само до 1953. године, када је забележен и њен максимум – 540. Од тада укупна популација овог села је у константном паду, тако да је по последњем попису из 2002. године у Малој Сугубини живело најмање становника – 333.

Табела 216. Кретање укупне популације села Мала Сугубина од 1948. до 2002. год.

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	529	540	533	498	442	404	333

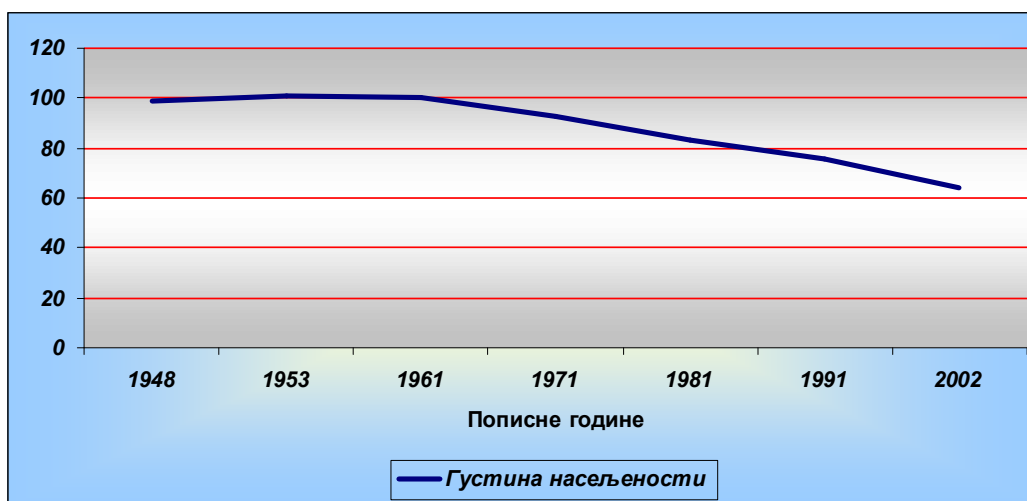

Графикон 189. Кретање укупне популације села Мала Сугубина од 1948. до 2002. године

Табела 217. Кретање густине насељености села Мала Сугубина од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	99	101	100	93	83	76	64

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 101 ст./km². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Малој Сугубини износила 64 ст./km².

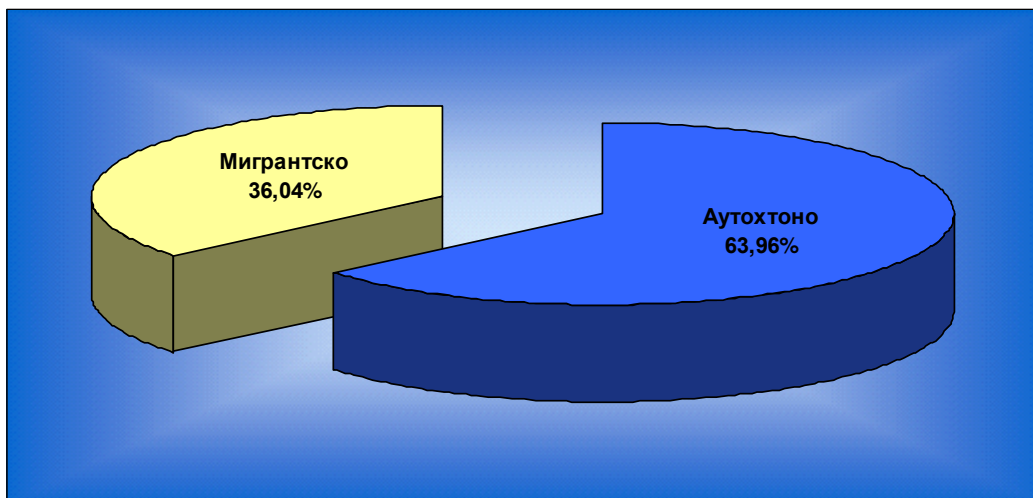

Графикон 190. Кретање густине насељености села Мала Сугубина од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 218. Аутохтоно и мигрантско становништво села Мала Сугубина по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Мала Сугубина	213	63,96	120	36,04	333

На територији села Мала Сугубина најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 213 или 63,96% популације села, док је досељено 120 становника или 36,04% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 93 становника.

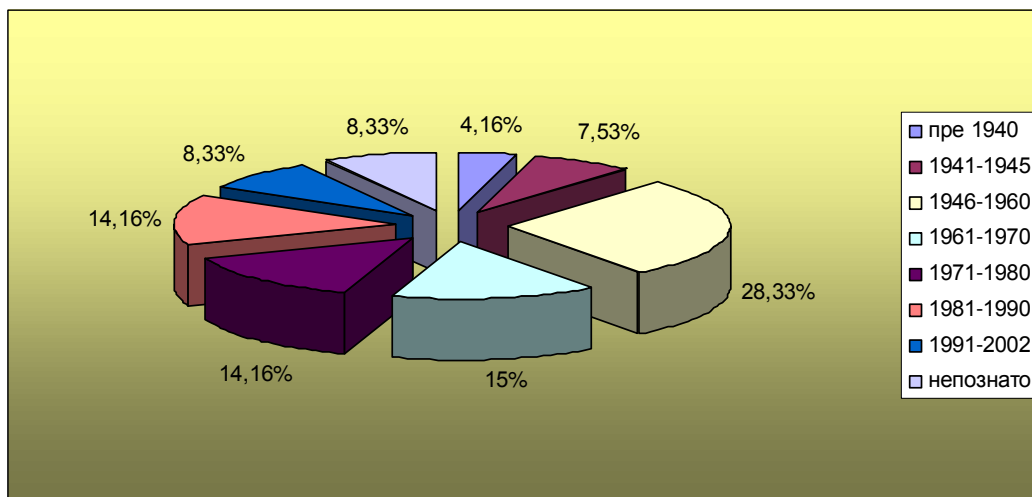

Графикон 191. Аутохтоно и мигрантско становништво села Мала Сугубина по попису из 2002. године

Табела 219. Становништво села Мала Сугубина према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Мала Сугубина	
	Број	%
пре 1940	5	4,16
1941-1945	9	7,53
1946-1960	34	28,33
1961-1970	18	15,00
1971-1980	17	14,16
1981-1990	17	14,16
1991-2002	10	8,33
непознато	10	8,33
УКУПНО	120	100

Највише становника у село Малу Сугубину доселило се у периоду 1946-1960. њих 34 или 28,33% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. када се доселило 18 становника или 15% од укупно досељених, па периоди 1971-1980. и 1981-1990. са по 17 досељених или по 14,16% и период 1991-2002. када се доселило 10 становника или 8,33% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду 1941-1945. када се доселило девет становника или 7,53% и период пре 1940. године када се доселило пет становника или 4,16% досељене популације.

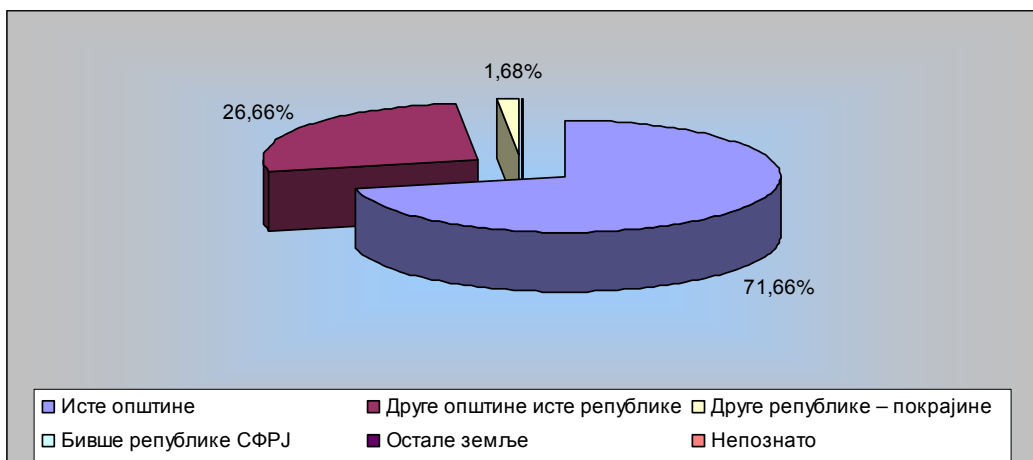

Графикон 192. Удео становништва села Мала Сугубина према времену досељавања по попису из 2002. године

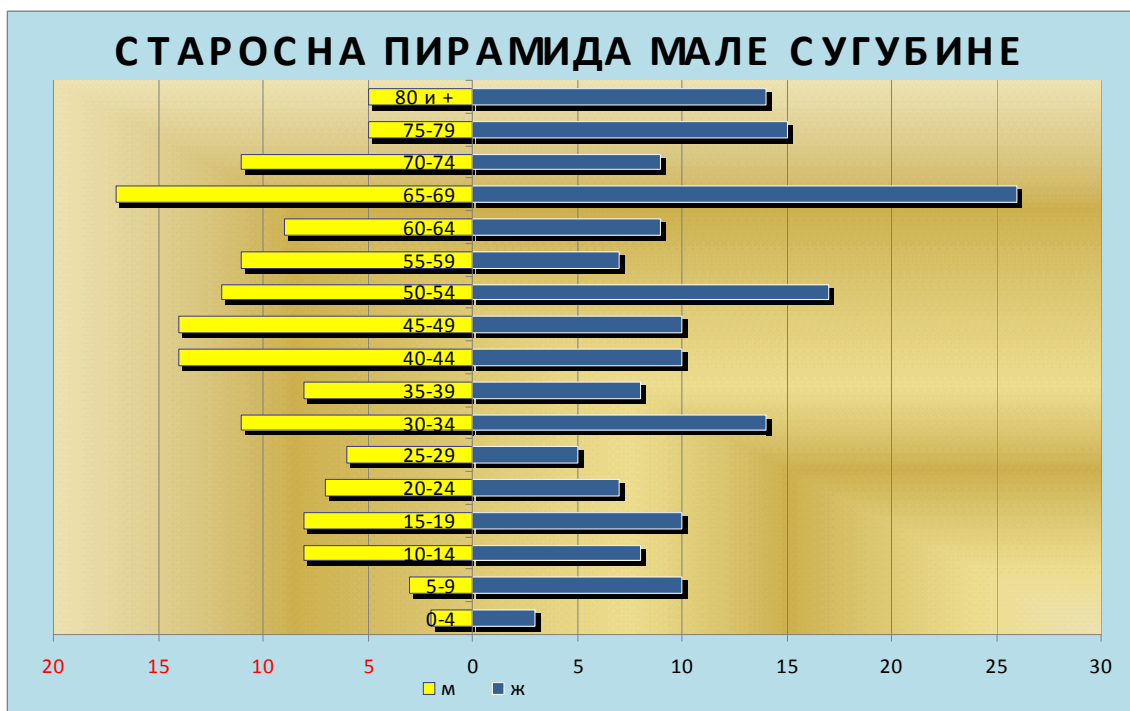
Табела 220. Становништво досељено у село Мала Сугубина према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Мала Сугубина	
	Број	%
Исте општине	86	71,66
Друге општине исте републике	32	26,66
Друге републике – покрајине	2	1,68
Бивше републике СФРЈ	-	-
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	120	100

У село Мала Сугубина највише становника се доселило из исте општине, њих 86 или 71,66% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 32 или 26,66%, па имигранти из друге републике или покрајине, њих двоје или 1,68% досељене популације.

Графикон 193. Удео становништва досељеног у село Мала Сугубина према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

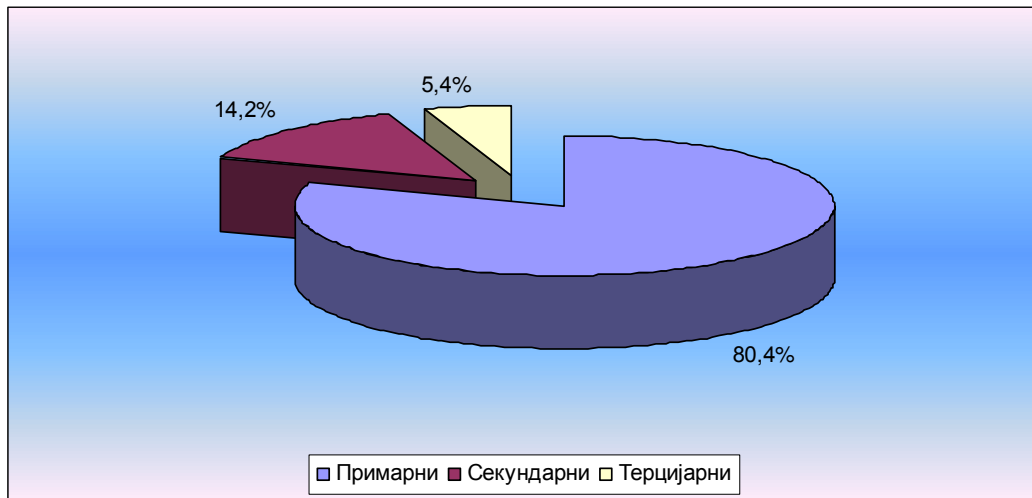
У старосној структури села Мала Сугубина најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном становништву и старом становништву.

Табела 221. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Мала Сугубина по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
М.Сугубина	277	204	31	75	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Малој Сугубини је живело 277 активна становника односно 83,18% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 204 особе. Лица са личним приходима у Малој Сугубини је било 31 или 9,30% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 75 лица или 22,52% популације села. На раду у иностранству није било становника из Мале Сугубине.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Мала Сугубина је запослено у примарном сектору, њих 164 или 80,4% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 29 становника или 14,2%, док у терцијарном сектору ради 11 становника или 5,4% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 194. Учешће становништва М.Сугубине по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Мале Сугубине је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Мале Сугубине.

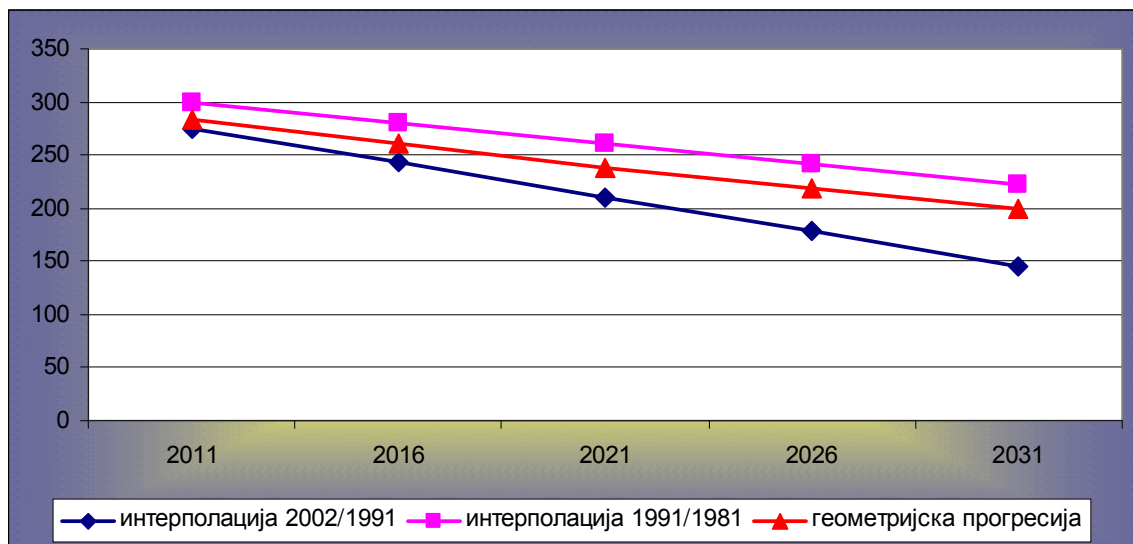
Број домаћинстава у селу Мала Сугубина је у порасту све до 1971. године када достиже и свој максимум – 119. Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава износио 91. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,5 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Малој Сугубини пао је на 3,6 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 85 је са газдинством док је шест домаћинстава без газдинства. Највише је домаћинстава са

два члана – 22, за њима следе трочлана и петочлана – по 46, па четворочлана – 13 и шесточлана – 12. Самачких домаћинстава има 10, седмочланих пет и једно домаћинство је са осам чланова. У селу има 107 породица, од којих су 49 без деце, 49 са децом, у седам породица је мајка са децом а у две породица је отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 32, затим следе породице са двоје деце, њих 25. Троје деце има само једна породица.

Кретање броја станова има слични тренд као и кретање броја домаћинстава у Малој Сугубини. Њихов број је био највећи по попису из 1981. године – 117. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године у Малој Сугубини евидентирано 100 станова. На једно домаћинство долазило је 1,1 станова.

Табела 222. Пројекције кретања броја становника Мале Сугубине, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	333	265	275	243	210	178	146
интерполација 1991/1981	333	265	299	280	261	242	223
геометријска прогресија	333	265	284	260	238	218	200

Графикон 195. Пројекције кретања броја становника Мале Сугубине, 2011-2031.г.

Као и већину сеоских насеља у општини Трстеник и село Малу Сугубину захватио је процес депопулације. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показује да ће овде 2011. године живети 275 становника, 2021. године 210 становника и 2031. године 146 становника. На основу пројекције методом интерполације по пописима из 1991. и 1981. године у Малој Сугубини би 2011. године живело 299, 2021. године 261 и 2031. године 223 становника. Пројекција помоћу методе геометријске прогресије потврђује

результате предходне две, па би по њој овде 2011. године живело 284 становника, 2021. године 238 становника и 2031. године 200 становника.

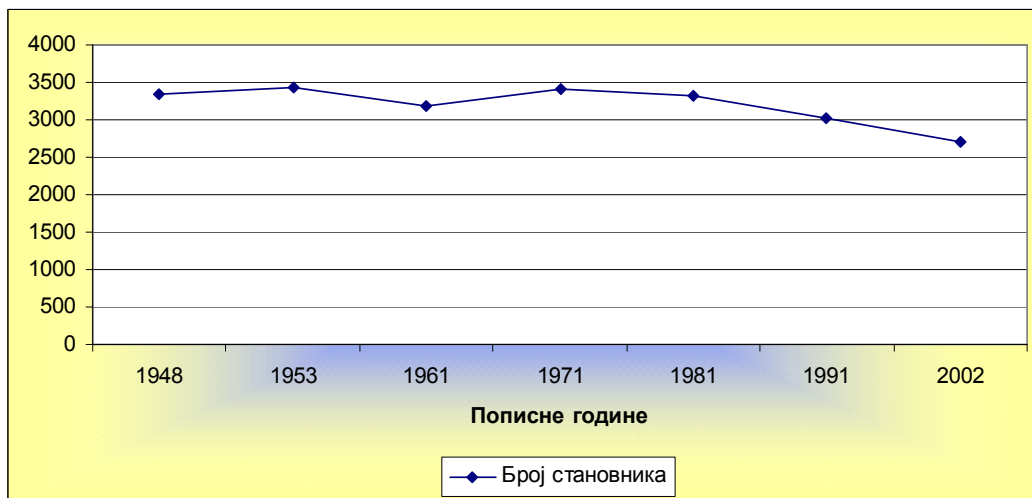
10.5.27. МЕДВЕЂА

Село Медвеђа се налази седам километара источно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено са леве стране Западне Мораве. Медвеђа је пространо село које се састоји из више делова, у овом крају познатим под називом "мале": Шаврам мала, Трњачка мала, Ратај мала, Брђанска мала, Топоница, Ковачевићка мала, Иричка мала, Липак мала, Орловац. Надморска висина села је 181 m. Површина сеоског атара износи 2.692 ha и граничи се са атарима села Велика Дренова (исток), Рујишник и Мијајловац (север), Богдање (запад), Озаци (југозапад), Горњи Рибник и Почекovina (југ). Медвеђа је старо насеље које је име добило по медведима који су поред осталих врста дивљачи живели међу столетним храстовима овог дела Шумадије. Становници Медвеђе су познати као калемари и виноградари.

Укупна популација села Медвеђа у порасту је до 1953. године, када је забележен и њен максимум – 3.437. Од тада укупна популација овог села је у константном паду, ако се изузме само попис из 1971. године, тако да је по последњем попису из 2002. године у Медвеђи живело најмање становника – 2.694.

Табела 223. Кретање укупне популације села Медвеђа од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	3.347	3.437	3.183	3.404	3.323	3.021	2.694

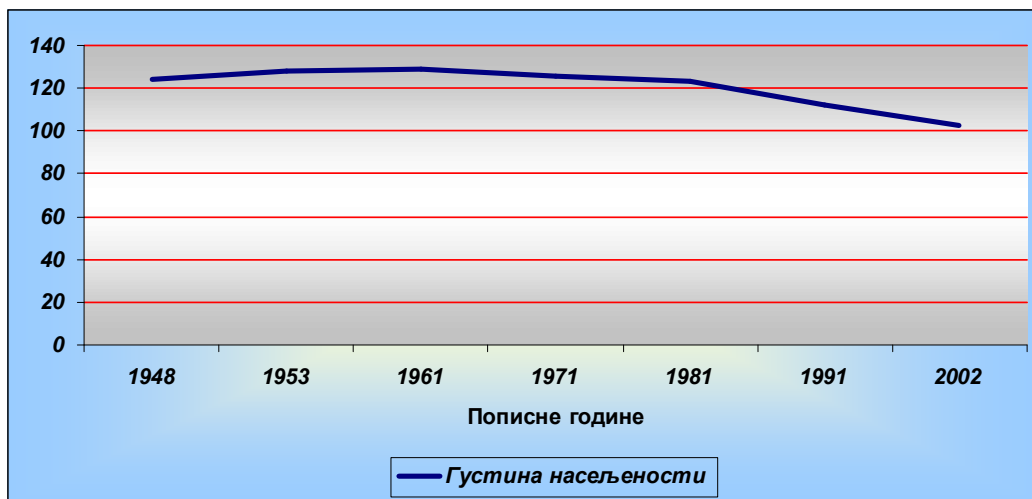

Графикон 196. Кретање укупне популације села Медвеђа од 1948. до 2002. године

Табела 224. Кретање густине насељености села Медвеђа од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	124	128	129	126	123	112	103

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 129 ст./km². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Медвеђи износила 103 ст./km².

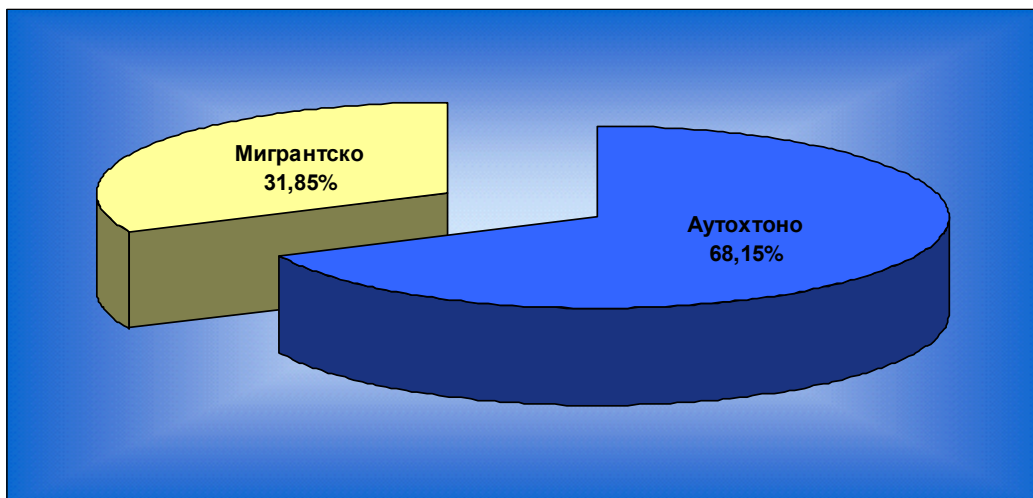

Графикон 197. Кретање густине насељености села Медвеђа од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 225. Аутохтоно и мигрантско становништво села Медвеђа по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Медвеђа	1.836	68,15	858	31,85	2.694

На територији села Медвеђа најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 1.836 или 68,15% популације села, док је досељено 858 становника или 31,85% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 978 становника.

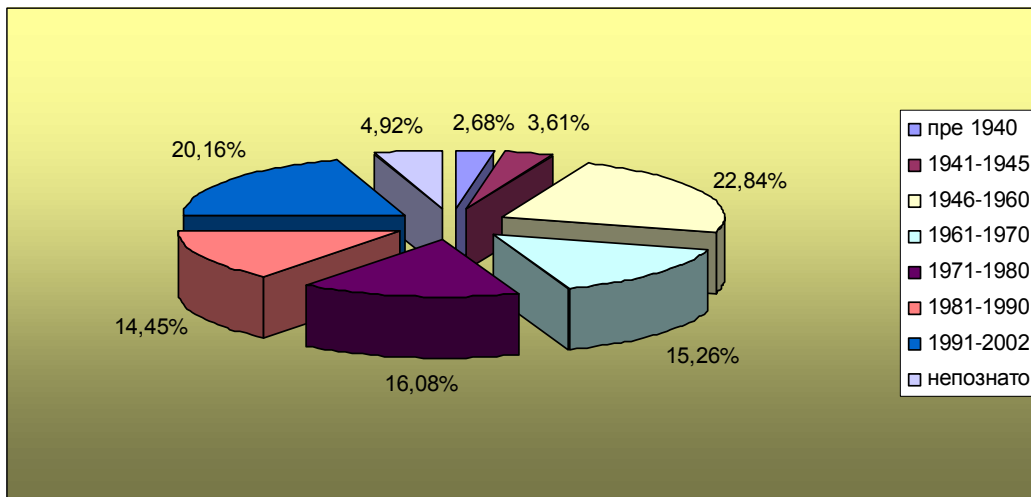

Графикон 198. Аутохтоно и мигрантско становништво села Медвеђа по попису из 2002. године

Табела 226. Становништво села Медвеђа према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Медвеђа	
	Број	%
пре 1940	23	2,68
1941-1945	31	3,61
1946-1960	196	22,84
1961-1970	131	15,26
1971-1980	138	16,08
1981-1990	124	14,45
1991-2002	173	20,16
непознато	42	4,92
УКУПНО	858	100

Највише становника у село Медвеђу доселило се у периоду 1946-1960. њих 196 или 22,84% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 173 становника или 20,16% од укупно досељених, период 1971-1980. са 138 досељених или 16,08%, период 1961-1970. са 131 досељеним или 15,26% и период 1981-1990. када се доселило 124 становника или 14,45% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду 1941-1945. када се доселио 31 становник или 3,61% и период пре 1940. године када се доселило 23 становника или 2,68% досељене популације.

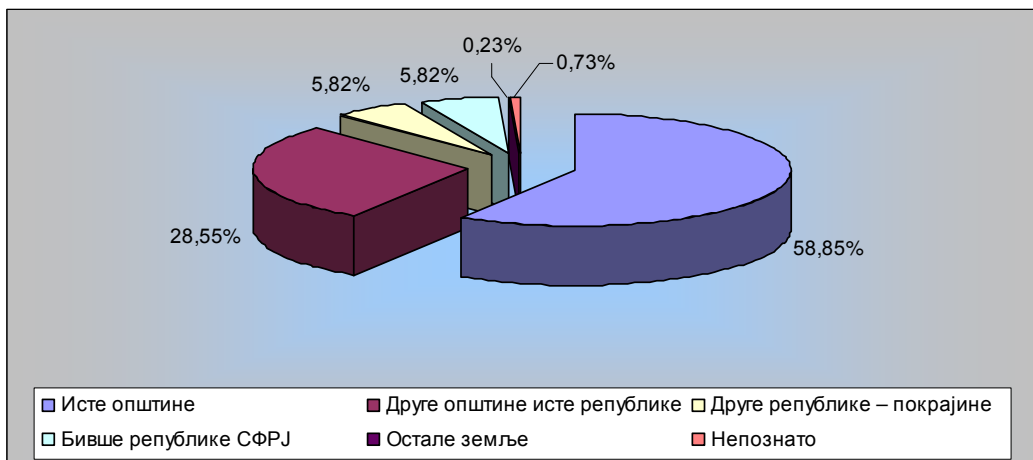

Графикон 199. Удео становништва села Медвеђа према времену досељавања по попису из 2002. године

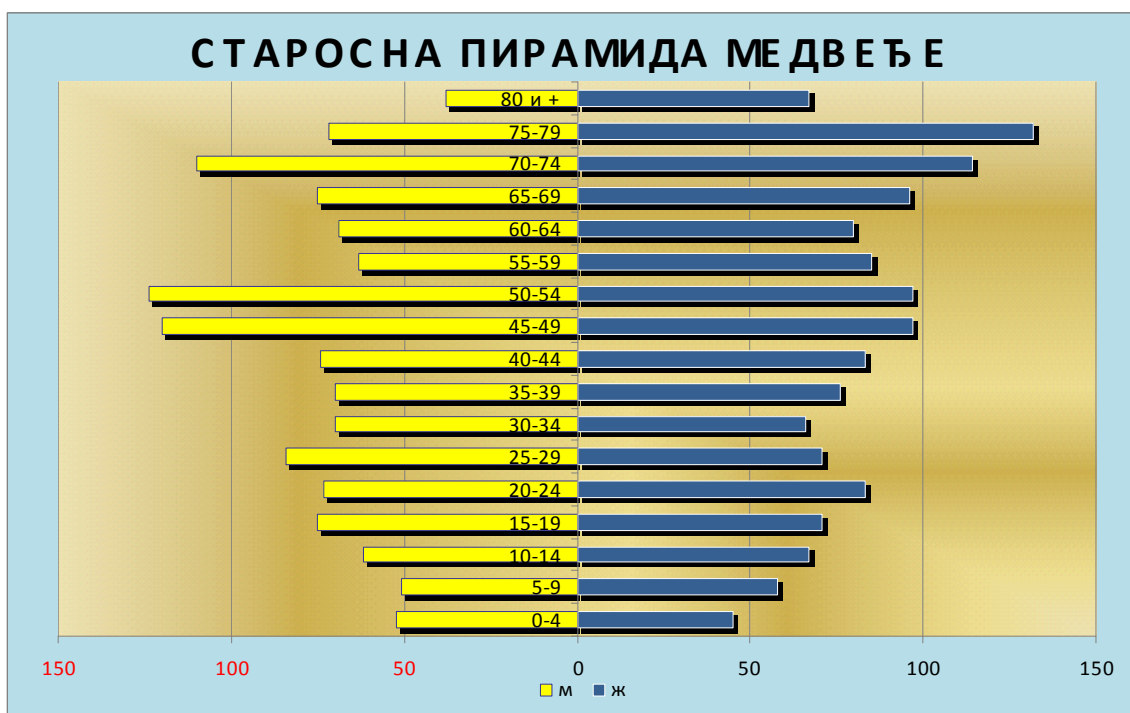
Табела 227. Становништво досељено у село Медвеђа према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Медвеђа	
	Број	%
Исте општине	505	58,85
Друге општине исте републике	245	28,55
Друге републике – покрајине	50	5,82
Бивше републике СФРЈ	50	5,82
Остале земље	2	0,23
Непознато	6	0,73
УКУПНО	858	100

У село Медвеђа највише становника се доселило из исте општине, њих 505 или 58,85% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 245 или 28,55%, па имигранти из друге републике или покрајине и из бивших република СФРЈ по 50 односно по 5,82% досељених. Најмање имиграната у Медвеђи је било из осталих земаља, њих двоје или 0,23% досељене популације.

Графикон 200. Удео становништва досељеног у село Медвеђа према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

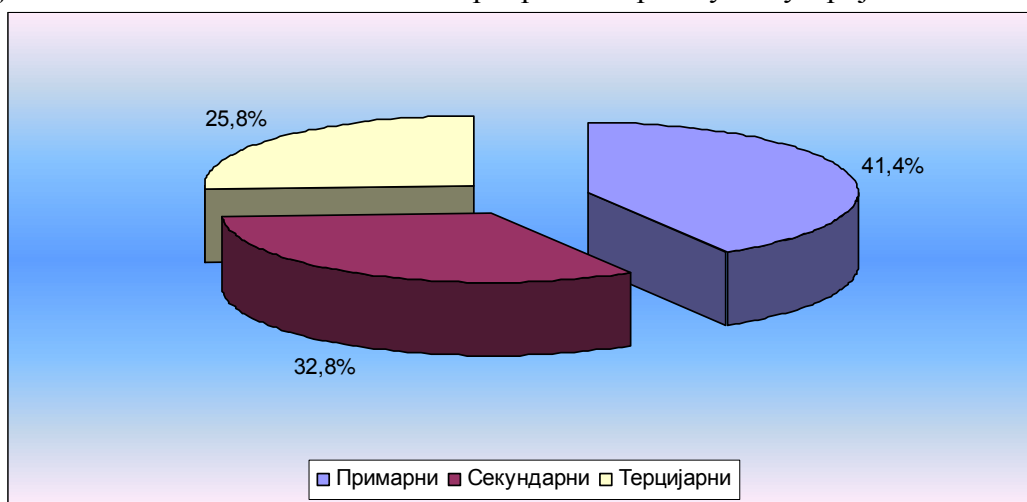
У старосној структури села Медвеђа најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини и старом становништву.

Табела 228. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Медвеђа по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Медвеђа	1.236	1.022	546	907	5	2	3

Према попису из 2002. године у селу Медвеђи је живело 1.236 активна становника односно 45,87% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 1.022 особе. Лица са личним приходима у Медвеђи је било 546 или 20,26% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 907 лица или 33,66% популације села. У иностранству су били пет становника из Медвеђе, од којих двоје на раду, а троје као чланови њихових породица.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Медвеђа је запослено у примарном сектору, њих 423 или 41,4% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 335 становника или 32,8%, док у терцијарном сектору ради 264 становника или 25,8% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом и ради у индустрији.

Графикон 201. Учешће становништва Медвеђе по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Медвеђе је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Медвеђе.

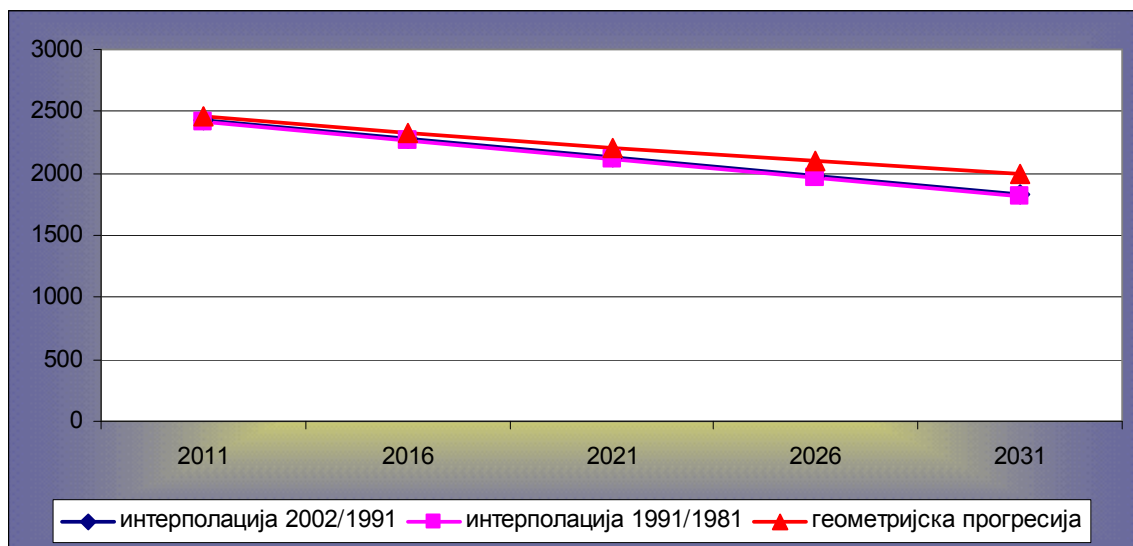
Број домаћинстава у селу Медвеђи је у константном порасту, ако се изузме мањи пад по попису из 1991. године. По последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Медвеђи достиже свој максимум – 840. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 4,7 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Медвеђи пао је на 3,2 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 634 је са газдинством док је 206

домаћинстава без газдинства. Највише је домаћинстава са два члана – 210, за њима следе самачка – 157, па четворочлана – 155, па трочлана – 130, па шесточлана – 81 и петочлана – 74. Седам чланова има 18 домаћинстава, осам чланова 11, девет чланова три и десет и више чланова има једно домаћинство. У селу има 825 породица, од којих су 348 без деце, 407 са децом, у 56 породица је мајка са децом а у 14 породица је отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 227, затим следе породице са двоје деце, њих 224. Троје деце има 25 породица, а четворо деце једна породица.

Кретање броја станова има слични тренд као и кретање броја домаћинстава у Медвеђи. Њихов број је био највећи по попису из 1991. године – 1.060. Затим следи мањи пад тако да је по последњем попису из 2002. године у Медвеђи евидентирано 989 станова. На једно домаћинство долазило је 1,17 станова.

Табела 229. Пројекције кретања броја становника Медвеђе, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	2.694	2.282	2.426	2.278	2.129	1.981	1.832
интерполација 1991/1981	2.694	2.282	2.422	2.271	2.120	1.969	1.818
геометријска прогресија	2.694	2.282	2.453	2.328	2.210	2.098	1.992

Графикон 202. Пројекције кретања броја становника Медвеђе, 2011-2031. година

Село Медвеђа као територијално највеће село општине Трстеник, такође је захватио процес депопулације који ће се судећи на основу пројекција наставити и у будућности. Пројектовани број становника на основу свих метода дао нам је готово идентичне резултате. Број становника, на основу пројекције методом интерполације по пописима из 2002. и 1991. године, у Медвеђи би 2011. године

износио 2.426, 2021. године 2.129 и 2031. године 1.832 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године овде би 2011. године живело 2.422 становника, 2021. године 2.120 становника и 2031. године 1.818 становника. Пројектовани број становника Медвеђе методом геометријске прогресије износио би 2011. године 2.453, 2021. године 2.210 и 2031. године 1.992 становника.

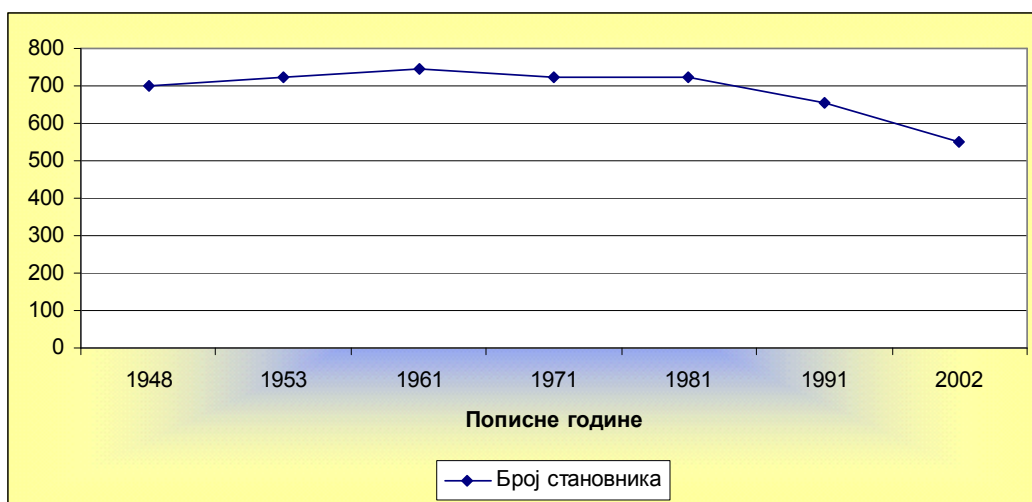
10.5.28. МИЈАЈЛОВАЦ

Село Мијајловац се налази тринаест километара североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на брдским падинама изнад Западне Мораве. Надморска висина села је 328 m. Површина сеоског атара износи 1.044 ha и граничи се са атарима села Рујишник (исток), Мала Сугубина (североисток), Божуревац (север), Доњи Дубич (северозапад), Прњавор (запад), Богдање (југозапад) и Медвеђа (југ). Оснивачем села се сматра неки Мијајло, који је у првој половини XVIII века овде дошао из Топлице. Када се на овом простору формирало насеље и када су се стекли услови за давање имена селу, становници су се лако договорили – по првом досељенику и оснивачу наденуто му је име Мијајловац.

Укупна популација села Мијајловац у порасту је до 1961. године, када је забележен и њен максимум – 745. Од тада укупна популација овог села је у константном паду све до последњег пописа из 2002. године када је у Мијајловцу живело најмање становника – 548.

Табела 230. Кретање укупне популације села Мијајловац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	699	725	745	724	724	656	548

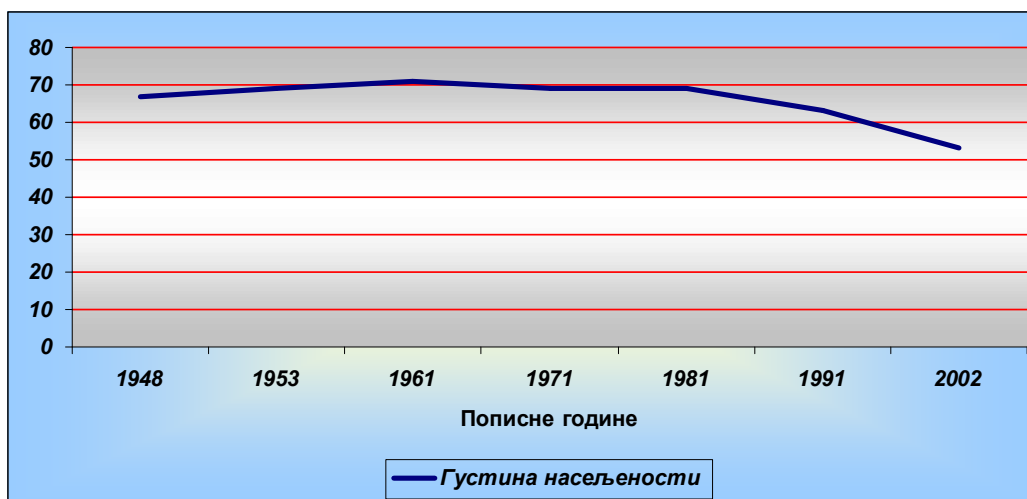

Графикон 203. Кретање укупне популације села Мијајловац од 1948. до 2002. године

Табела 231. Кретање густине насељености села Мијајловац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	67	69	71	69	69	63	53

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 71 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Мијајловцу износила 53 ст./км².

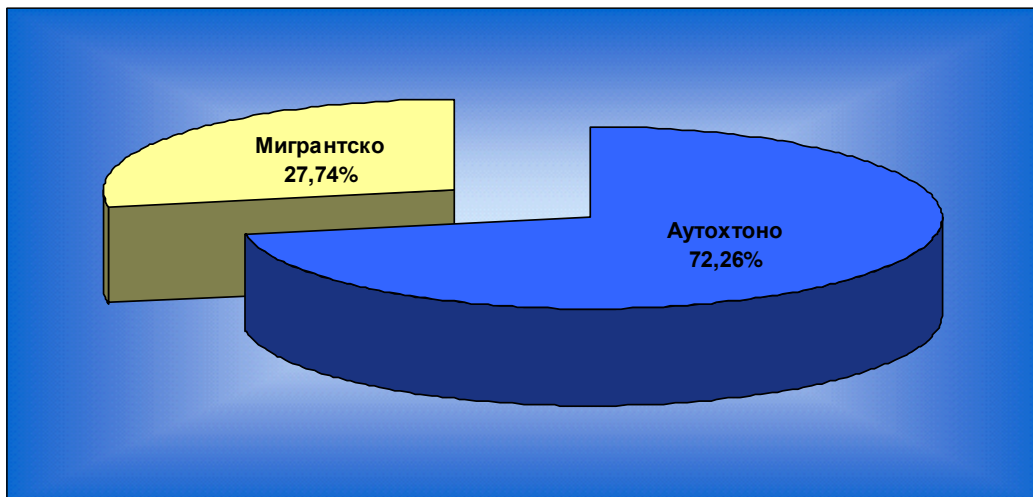

Графикон 204. Кретање густине насељености села Мијајловац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 232. Аутохтоно и мигрантско становништво села Мијајловац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Мијајловац	396	72,26	152	27,74	548

На територији села Мијајловац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 396 или 72,26% популације села, док је досељено 152 становника или 27,74% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 244 становника.

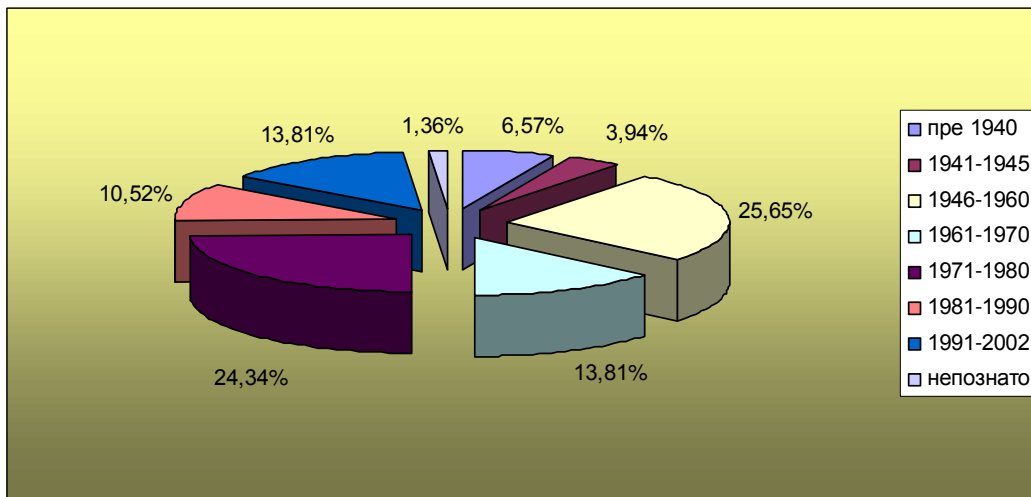

Графикон 205. Аутохтоно и мигрантско становништво села Мијајловац по попису из 2002. године

Табела 233. Становништво села Мијајловац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Мијајловац	
	Број	%
пре 1940	10	6,57
1941-1945	6	3,94
1946-1960	39	25,65
1961-1970	21	13,81
1971-1980	37	24,34
1981-1990	16	10,52
1991-2002	21	13,81
непознато	2	1,36
УКУПНО	152	100

Највише становника у село Мијајловац доселило се у периоду 1946-1960. њих 39 или 25,65% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-1980. када се доселило 37 становника или 24,34% од укупно досељених, па периоди 1961-1970. и 1991-2002. са по 21 досељеним или по 13,81% и период 1981-1990. када се доселило 16 становника или 10,52% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду пре 1940. године када се доселило 10 становника или 6,57% и у периоду 1941-1945. када се доселио шест становника или 3,94% досељене популације.

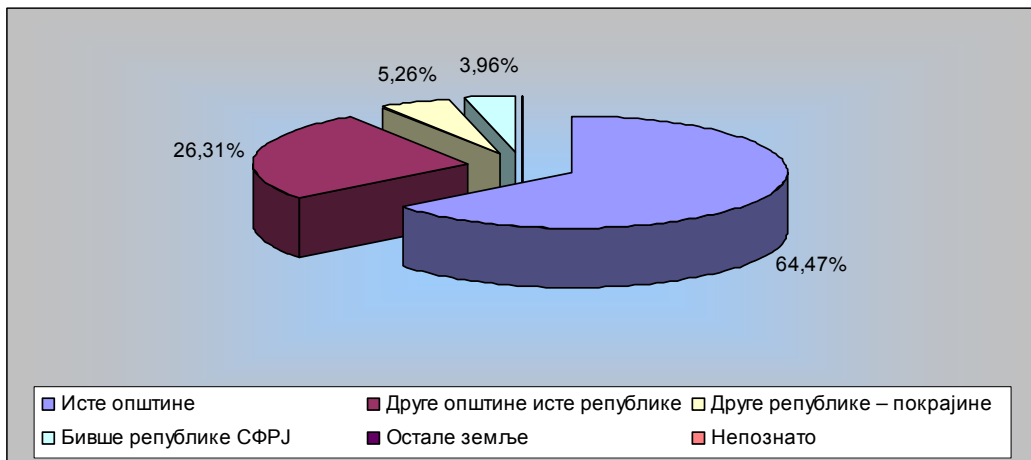

Графикон 206. Удео становништва села Мијајловац према времену досељавања по попису из 2002. године

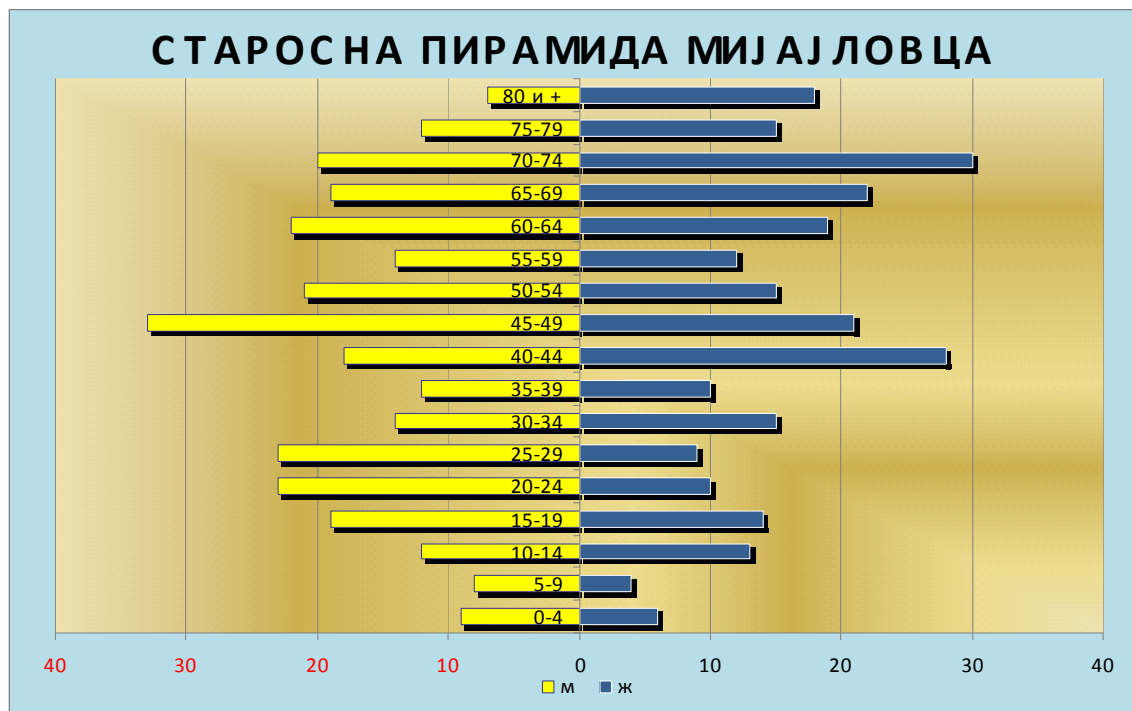
Табела 234. Становништво досељено у село Мијајловац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Мијајловац	
	Број	%
Исте општине	98	64,47
Друге општине исте републике	40	26,31
Друге републике – покрајине	8	5,26
Бивше републике СФРЈ	6	3,96
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	152	100

У село Мијајловац највише становника се доселило из исте општине, њих 98 или 64,47% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 40 или 26,31%, па имигранти из друге републике или покрајине – осам или 5,26% досељених. Најмање имиграната у Мијајловцу је било из бивших република СФРЈ, њих шесторо или 3,96% досељене популације.

Графикон 207. Удео становништва досељеног у село Мијајловац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

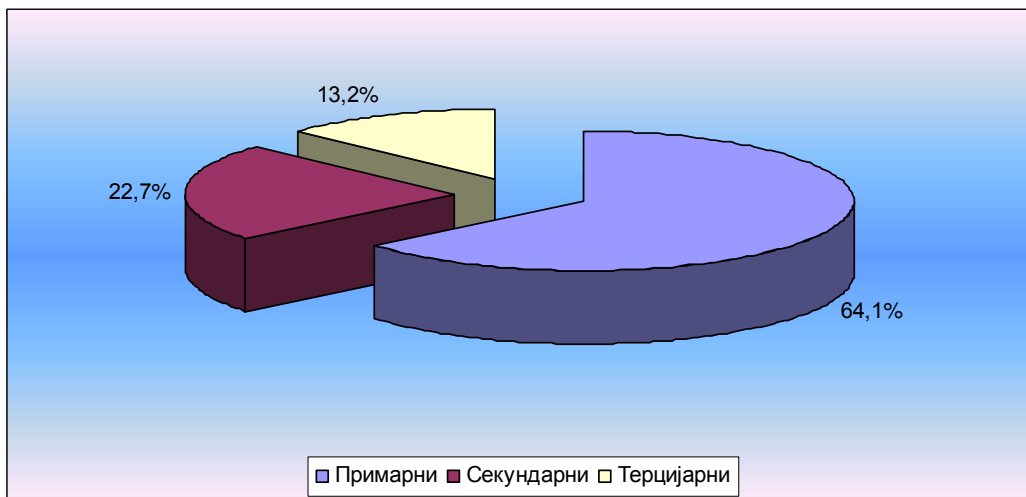
У старосној структури села Мијајловац најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 235. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Мијајловац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Мијајловац	303	273	75	170	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Мијајловцу је живело 303 активна становника односно 55,29% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 273 особе. Лица са личним приходима у Мијајловцу је било 75 или 13,68% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 170 лица или 31,02% популације села. На раду у иностранству није било становника из Мијајловца.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Мијајловац је запослено у примарном сектору, њих 175 или 64,1% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 62 становника или 22,7%, док у терцијарном сектору ради 36 становника или 13,2% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 208. Учешће становништва Мијајловца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Мијајловца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Мијајловца.

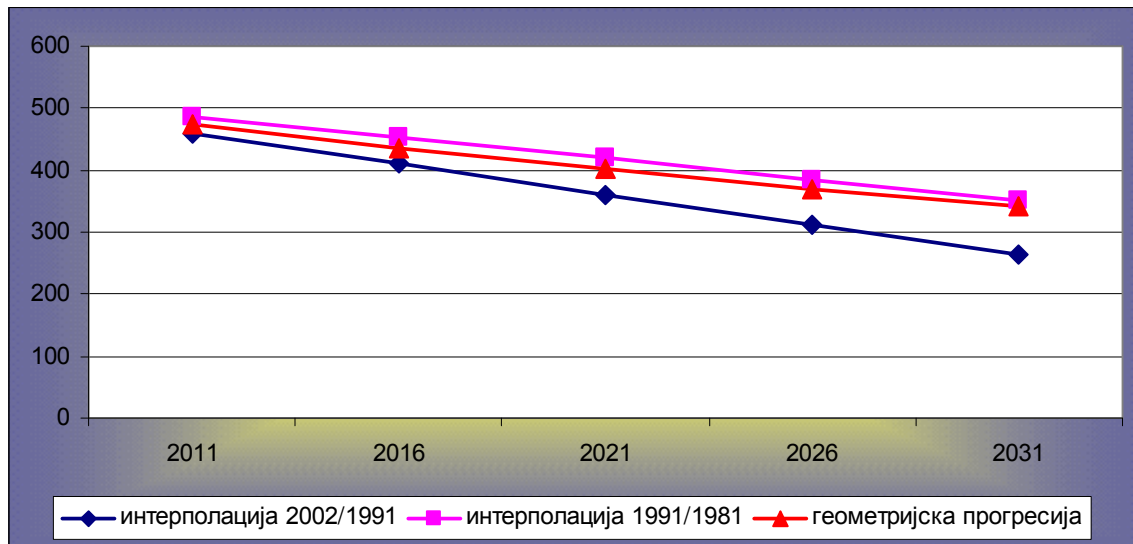
Број домаћинстава у селу Мијајловцу је у константном порасту, ако се изузму мањи падови по пописима из 1981. и 1991. године. По последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Мијајловцу достиже свој максимум – 181. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,1 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Мијајловцу пао је на 3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 138 је са газдинством док је 43 домаћинства без газдинства. Највише је

домаћинстава са два члана – 47, за њима следе четворочлана – 40, па трочлана – 39, па самачка – 28. Пет чланова има 16 домаћинстава, шест чланова има осам домаћинстава а седам чланова три домаћинства. У селу има 175 породица, од којих су 79 без деце, 80 са децом, у осам породица је мајка са децом у исто колико породица је и отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 57, затим следе породице са двоје деце, њих 38. Троје деце има једна породица.

Кретање броја станова има слични тренд као и кретање броја домаћинстава у Мијајловцу. Њихов број је био највећи по последњем попису из 2002. године – 189. На једно домаћинство долазило је 1,04 станова.

Табела 236. Пројекције кретања броја становника Мијајловца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	548	490	460	411	361	312	263
интерполација 1991/1981	548	490	487	453	419	385	351
геометријска прогресија	548	490	473	436	402	370	341

Графикон 209. Пројекције кретања броја становника Мијајловца, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Мијајловац указују на константан пад броја становника. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показује највећу депопулацију. На основу резултата ове пројекције у Мијајловцу би 2011. године живело 460 становника, 2021. године 361 становник и 2031. године 263 становника. Резултати пројекције помоћу методе интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године говоре да ће овде 2011. године живети 487, 2021. године 419 и 2031. године 351 становник. Пројекцијом становништва на основу геометријске прогресије добијамо да ће у Мијајловцу

2011. године живети 473 становника, 2021. године 402 становника и 2031. године 341 становник.

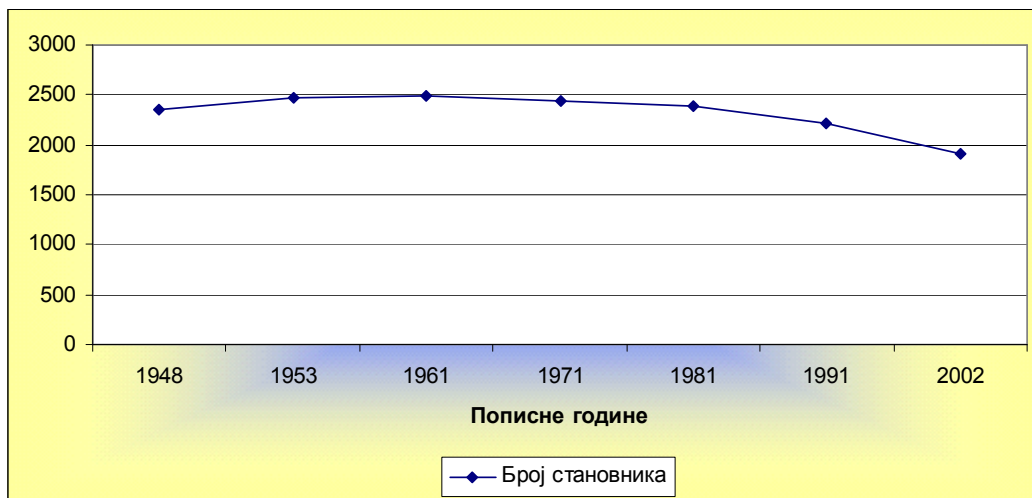
10.5.29. МИЛУТОВАЦ

Село Милутовац се налази двадесет километара североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на благим и широким странама Орловачког (Милутовачког) потока. Село је јасно подељено на четири дела: Исаилову и Пантићку малу, на коју се надовезује централни део села и нешто даље према северу је Орловац. Надморска висина села креће се од 100 до 420 m. Површина сеоског атара износи 1.775 ha и граничи се са атарима села Лазаревац (исток), Карановац и Каменаре (североисток), Мала Крушевица и Пољна (север), Мала Дренова (запад), Медвеђа (југозапад) и Страгари (југоисток). Милутовац је старо насеље које је име добило по краљу Милутину који је овде имао свој летњиковач у који је повремено навраћао ради одмора. Село је познато по калемарству и виноградарству.

Укупна популација села Милутовац у порасту је до 1961. године, када је забележен и њен максимум – 2.494. Од тада је изражен процес депопулације тако је по последњем попису из 2002. године у Милутовцу живело најмање становника – 1.917.

Табела 237. Кретање укупне популације села Милутовац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	2.353	2.469	2.494	2.429	2.385	2.219	1.917

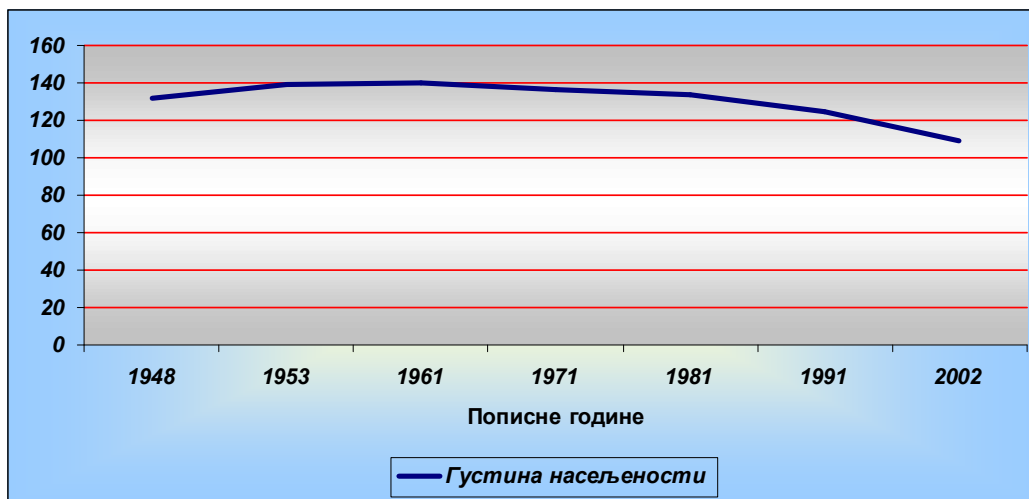

Графикон 210. Кретање укупне популације села Милутовац од 1948. до 2002. године

Табела 238. Кретање густине насељености села Милутовац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	132	139	140	136	134	125	109

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 140 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Милутовцу износила 109 ст./км².

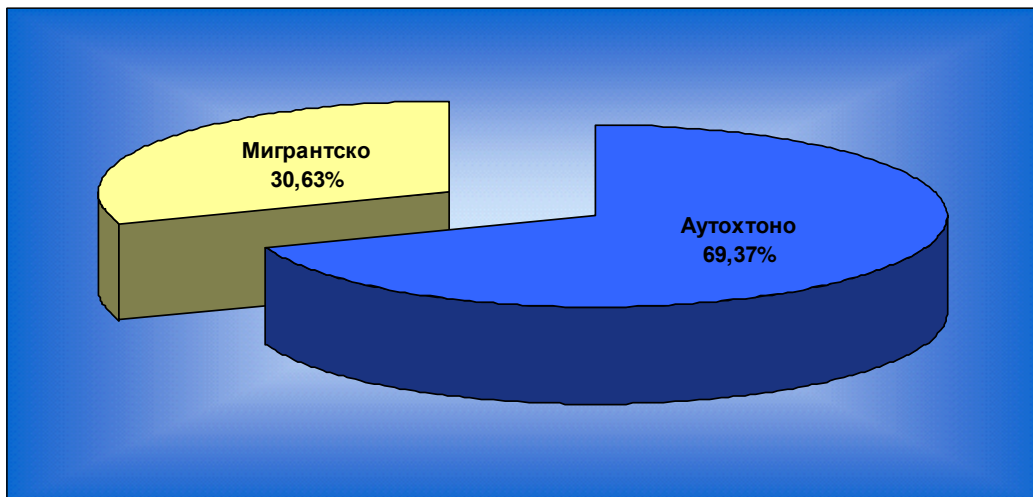

Графикон 211. Кретање густине насељености села Милутовац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 239. Аутохтоно и мигрантско становништво села Милутовац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Милутовац	1.330	69,37	587	30,63	1.917

На територији села Милутовац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 1.330 или 69,37% популације села, док је досељено 587 становника или 30,63% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 743 становника.

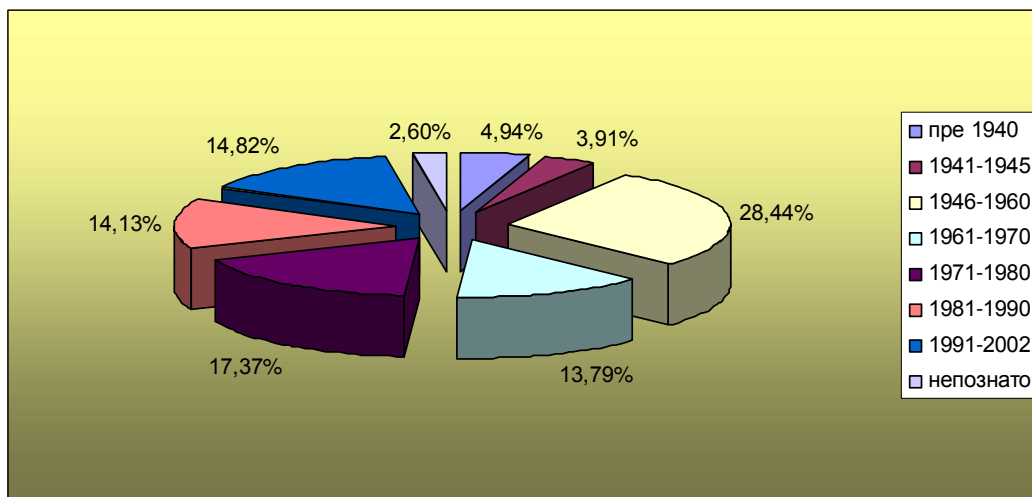

Графикон 212. Аутохтоно и мигрантско становништво села Милутовац по попису из 2002. године

Табела 240. Становништво села Милутовац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Милутовац	
	Број	%
пре 1940	29	4,94
1941-1945	23	3,91
1946-1960	167	28,44
1961-1970	81	13,79
1971-1980	102	17,37
1981-1990	83	14,13
1991-2002	87	14,82
непознато	15	2,60
УКУПНО	587	100

Највише становника у село Милутовац доселило се у периоду 1946-1960. њих 167 или 28,44% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-1980. када се доселило 102 становника или 17,37% од укупно досељених, па период 1991-2002. са 87 досељених или 14,82%, период 1981-1990. са 83 досељена или 14,13% и период 1961-1970. када се доселио 81 становник или 13,79% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду пре 1940. године када се доселило 29 становника или 4,94% и у периоду 1941-1945. када се доселио 23 становника или 3,91% досељене популације.

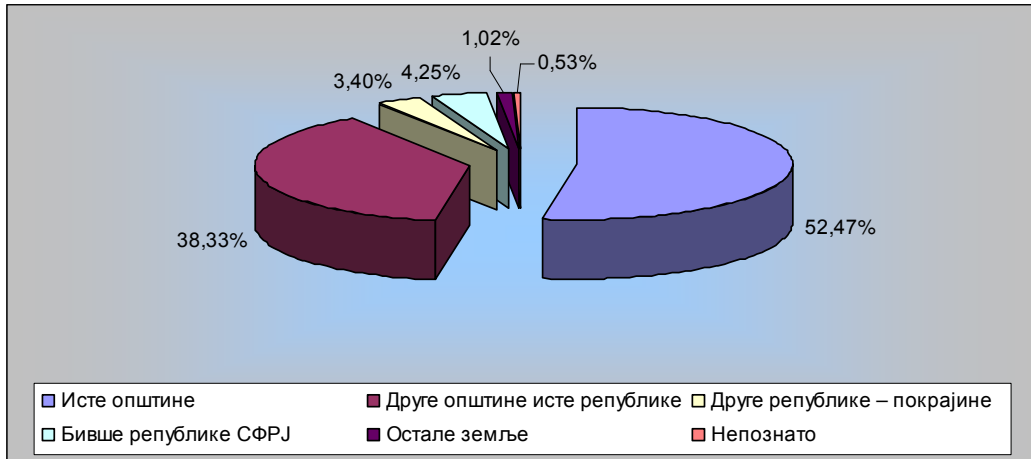

Графикон 213. Удео становништва села Милутовац према времену досељавања по попису из 2002. године

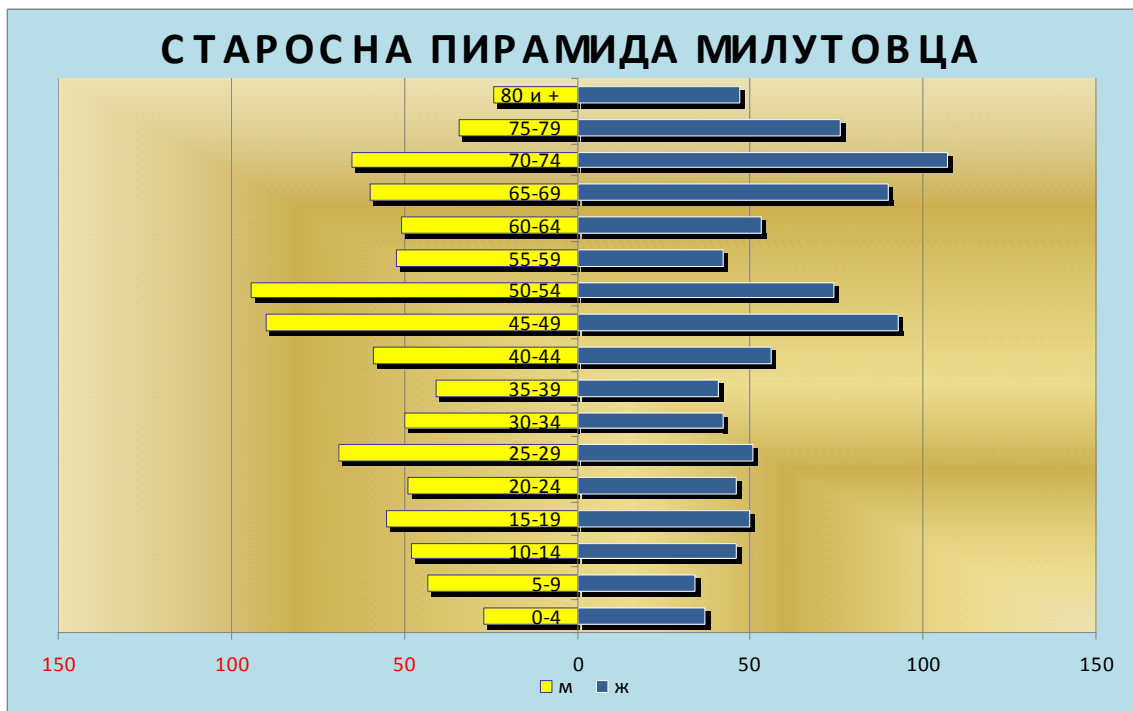
Табела 241. Становништво досељено у село Милутовац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Милутовац	
	Број	%
Исте општине	308	52,47
Друге општине исте републике	225	38,33
Друге републике – покрајине	20	3,40
Бивше републике СФРЈ	25	4,25
Остале земље	6	1,02
Непознато	3	0,53
УКУПНО	587	100

У село Милутовац највише становника се доселило из исте општине, њих 308 или 52,47% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 225 или 38,33%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 25 или 4,25% и имигранти из друге републике или покрајине – 20 или 3,40% досељених. Најмање имиграната у Милутовцу је било из осталих земаља, њих шесторо или 1,02% досељене популације.

Графикон 214. Удео становништва досељеног у село Милутовац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

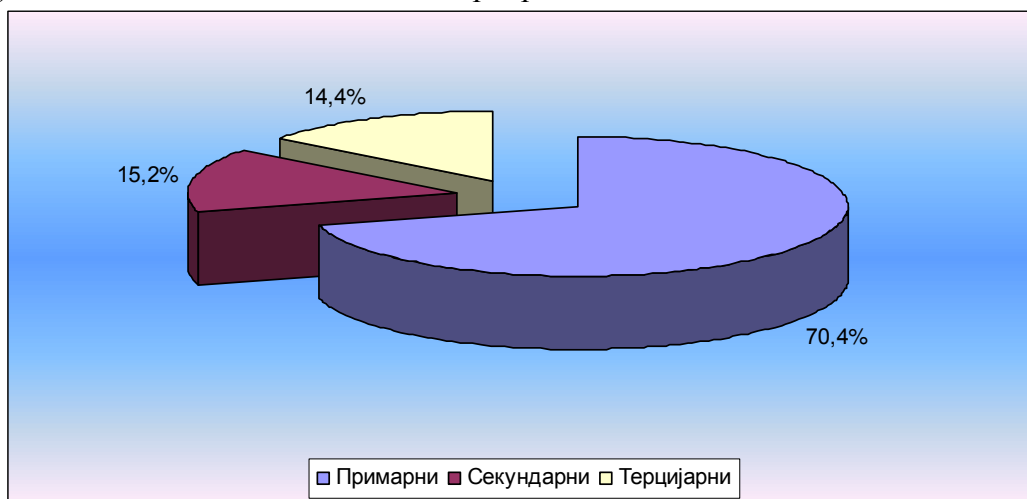
У старосној структури села Милутовац најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 242. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Милутовац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Милутовац	1.055	906	256	603	3	2	1

Према попису из 2002. године у селу Милутовцу је живело 1.055 активних становника односно 55,03% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 906 особа. Лица са личним приходима у Милутовцу је било 256 или 13,35% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 603 лица или 31,45% популације села. У иностранству су била три становника Милутовца, двоје на раду и један члан њихове породице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Милутовац је запослено у примарном сектору, њих 638 или 70,4% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 138 становника или 15,2%, док у терцијарном сектору ради 130 становника или 14,4% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 215. Учешће становништва Милутовца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Милутовца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Милутовца.

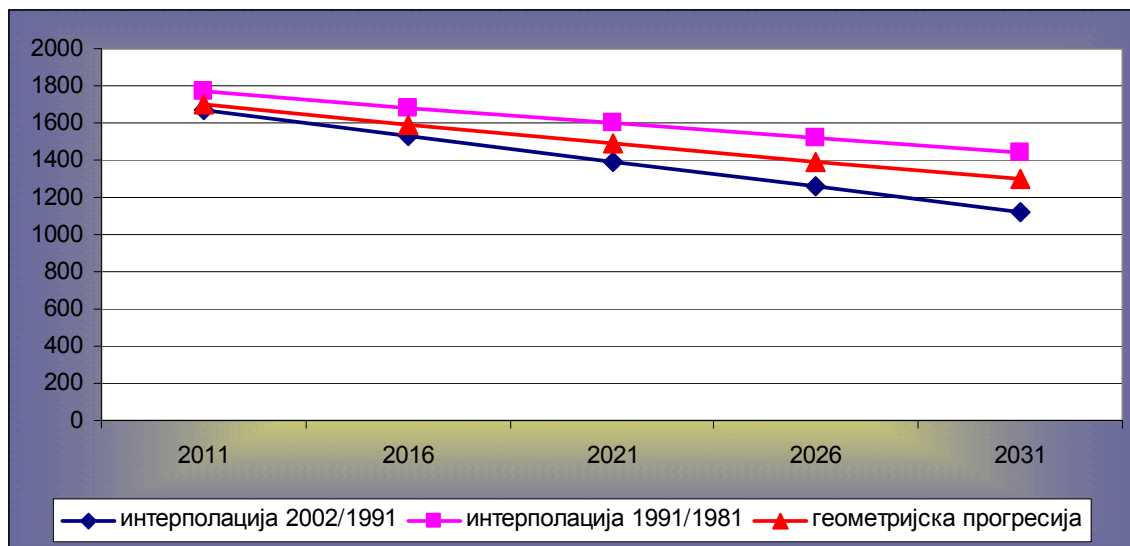
Број домаћинстава у селу Милутовцу расте до 1981. године када је забележен и њихов максимални број – 573. Од тада следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Милутовцу износио – 181. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,1 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Милутовцу пао је на 3,5 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 442 је са газдинством док је 97 домаћинстава без газдинства. Највише је

домаћинстава са два члана – 120, за њима следе четворочлана – 89, па самачка – 88, па трочлана – 75, па петочлана – 65, па шесточлана – 51 и седмочлана – 40. Осам чланова имају седам домаћинстава, девет чланова има једно а десет и више чланова имају три домаћинства. У селу има 597 породица, од којих су 271 без деце, 280 са децом, у 28 породица је мајка са децом док је у 18 породица отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 163, затим следе породице са двоје деце, њих 139. Троје деце имају 23 породице док четворо деце има једна породица.

Кретање броја станова има слични тренд као и кретање броја домаћинстава у Милутовцу. Њихов број достиже максимум по попису из 1991. године – 701. По последњем попису из 2002. године у Милутовцу су евидентирано 589 станова. На једно домаћинство долазило је 1,09 станова.

Табела 243. Пројекције кретања броја становника Милутовца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	1.917	1.567	1.670	1.533	1.395	1.258	1.121
интерполација 1991/1981	1.917	1.567	1.768	1.685	1.602	1.519	1.436
геометријска прогресија	1.917	1.567	1.701	1.591	1.489	1.393	1.304

Графикон 216. Пројекције кретања броја становника Милутовца, 2011-2031. година

Село Милутовац је једно од економски развијенијих села трстеничке општине. Насупрот томе и оно је захваћено процесом депопулације која је изазвана негативним природним прираштајем али и емиграцијом. Највећа депопулација се бележи пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, по којој би у Милутовцу 2011. године живело 1.670 становника, 2021. године 1.395 становника и 2031. године 1.121 становник. Пројекцијом методом

интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године овде би 2011. године живело 1.768, 2021. године 1.602 и 2031. године 1.436 становника. Геометријском прогресијом пројектовани број становника Милутовца 2011. године износио би 1.701, 2021. године 1.489 и 2031. године 1.304 становника.

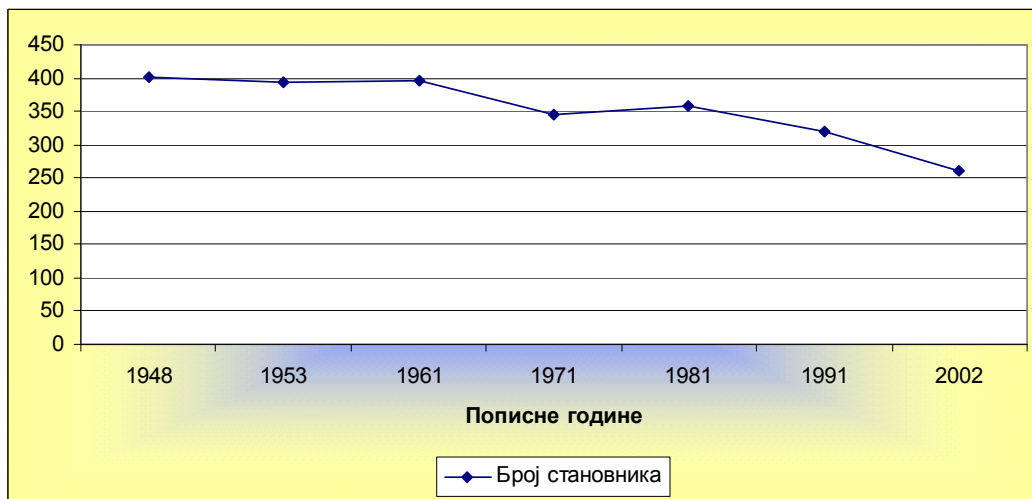
10.5.30. ОКРУГЛИЦА

Село Округлица се налази петнаест километара југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног друмског типа лоцирано са леве стране Бучке реке и на доњим падинама потеса Дело. Надморска висина села креће се од 200 до 283 m. Површина сеоског атара износи 169,3 ha и граничи се са атарима села Тоболац (исток), Велуће (југ), Левићи и Бучје (запад) и Лопаш и Камењача (север). Округлица је старо насеље, јер се помиње још у доба кнеза Лазара. У прошлости село се звало Круг и Круглица. Вероватно је име добило по изгледу, распореду кућа.

Укупна популација села Округлица има осцилаторни ток све до пописа из 1981. године. Највише становника у Округлици је живело по попису из 1948. године – 401. Од пописа из 1981. године број становника у Округлици је у константном паду тако да је по последњем попису из 2002. године у Округлици живело најмање становника – 261.

Табела 244. Кретање укупне популације села Округлица од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	401	393	397	346	359	319	261

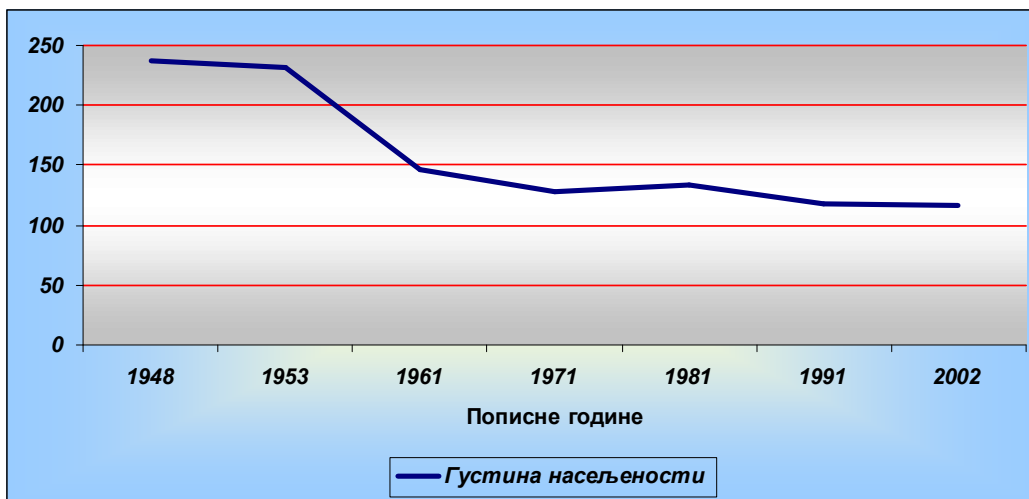

Графикон 217. Кретање укупне популације села Округлица од 1948. до 2002. године

Табела 245. Кретање густине насељености села Округлица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	237	232	147	128	133	118	117

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 237 ст./км². Затим следи константан пад све до последњег пописа из 2002. године када је густина насељености у Округлици износила 117 ст./км².

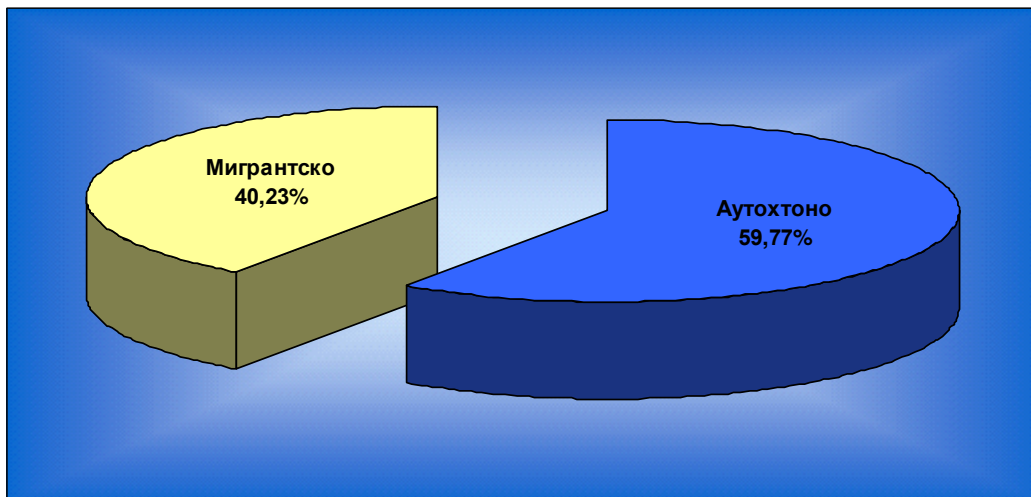

Графикон 218. Кретање густине насељености села Округлица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 246. Аутохтоно и мигрантско становништво села Округлица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Округлица	156	59,77	105	40,23	261

На територији села Округлица најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 156 или 59,77% популације села, док је досељено 105 становника или 40,23% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 51 становник.

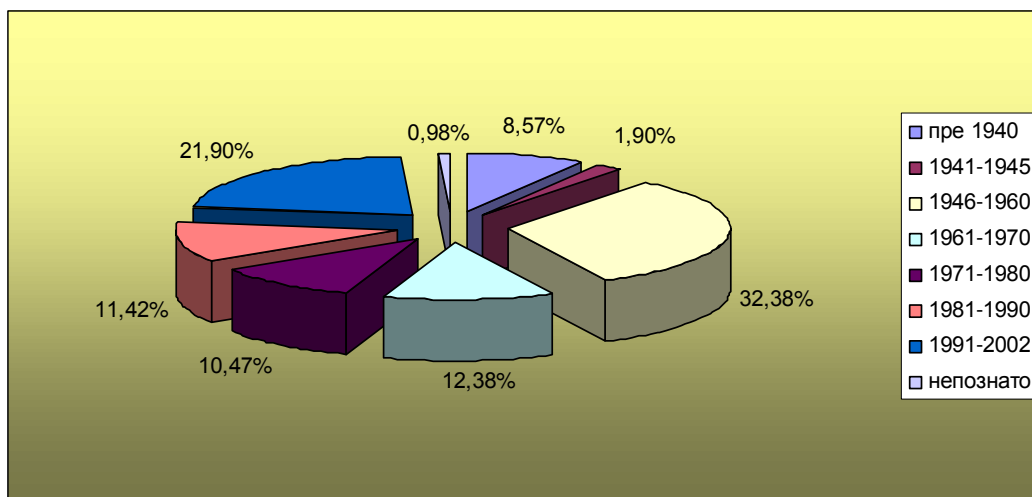

Графикон 219. Аутохтоно и мигрантско становништво села Округлића по попису из 2002. године

Табела 247. Становништво села Округлића према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Округлића	
	Број	%
пре 1940	9	8,57
1941-1945	2	1,90
1946-1960	34	32,38
1961-1970	13	12,38
1971-1980	11	10,47
1981-1990	12	11,42
1991-2002	23	21,90
непознато	1	0,98
УКУПНО	105	100

Највише становника у село Округлића доселило се у периоду 1946-1960. њих 34 или 32,38% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 23 становника или 21,90% од укупно досељених, па период 1961-1970. са 13 досељених или 12,38%, период 1981-1990. са 12 досељених или 11,42% и период 1971-1980. када се доселило 11 становника или 10,47% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду пре 1940. године када се доселило девет становника или 8,57% и у периоду 1941-1945. када се доселио само два становника или 1,90% досељене популације.

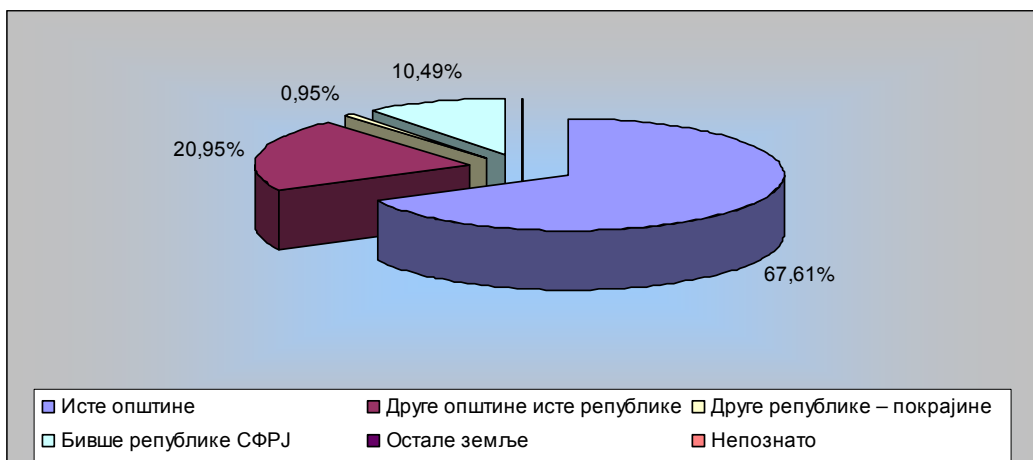

Графикон 220. Удео становништва села Округлића према времену досељавања по попису из 2002. године

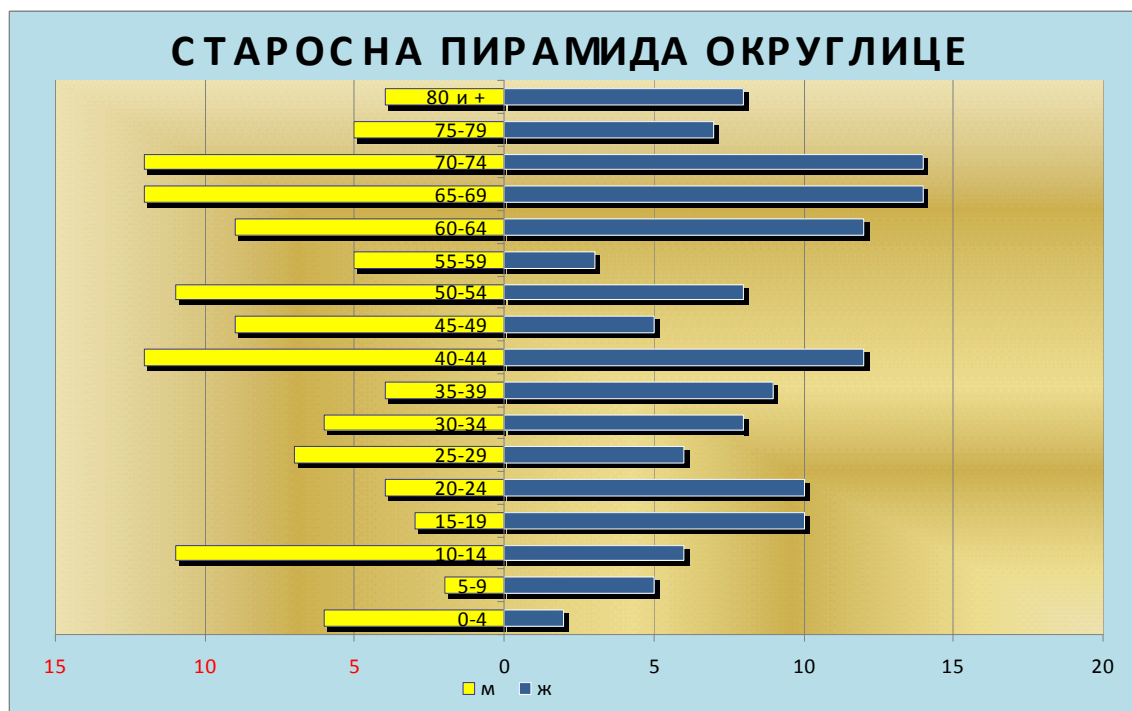
Табела 248. Становништво досељено у село Округлића према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Округлића	
	Број	%
Исте општине	71	67,61
Друге општине исте републике	22	20,95
Друге републике – покрајине	1	0,95
Бивше републике СФРЈ	11	10,49
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	105	100

У село Округлића највише становника се доселило из исте општине, њих 71 или 67,61% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 22 или 20,95%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 11 или 10,49% досељених. Најмање имиграната у Округлици је било из друге републике или покрајине, само један или 0,95% досељене популације.

Графикон 221. Удео становништва досељеног у село Округлица према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

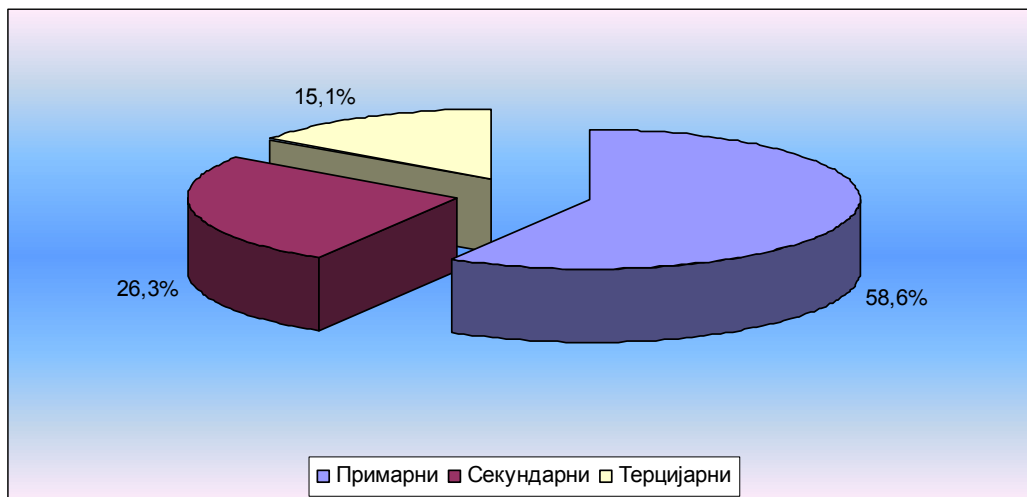
У старосној структури села Округлица најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном и старом становништву.

Табела 249. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Округлица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Округлица	114	99	44	103	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Округлици је живело 114 активна становника односно 43,67% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 99 особа. Лица са личним приходима у Округлици је било 44 или 16,85% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 103 лица или 39,46% популације села. На раду у иностранству није било становника из Округлице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Округлица је запослено у примарном сектору, њих 58 или 58,6% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 26 становника или 26,3%, док у терцијарном сектору ради 15 становника или 15,1% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 222. Учешће становништва Округлице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Округлице је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Округлице.

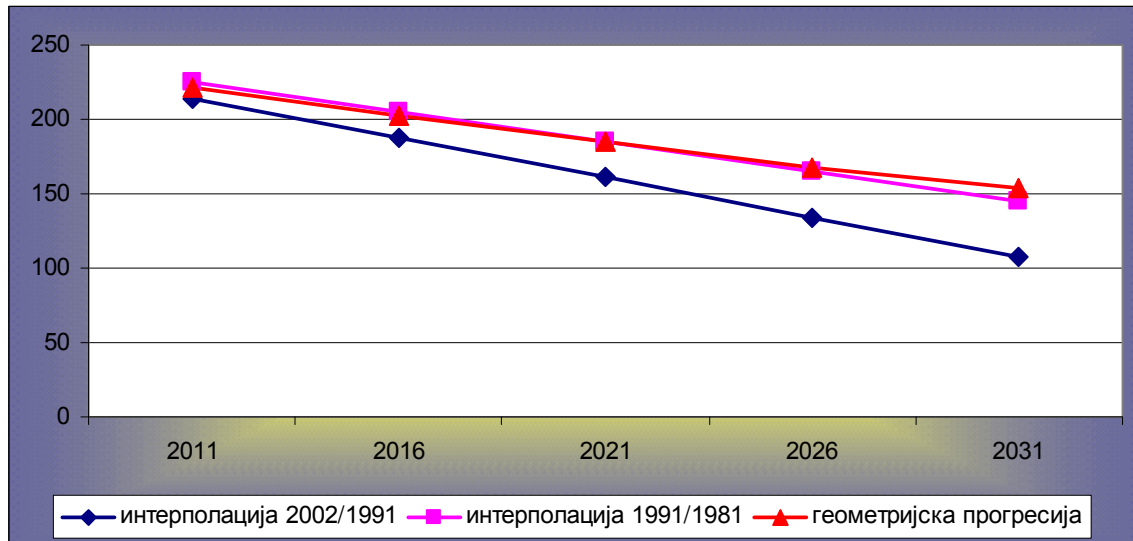
Број домаћинстава у селу Округлици, слично кретању популације, има осцилаторни ток односно њихов број варира од пописа до пописа. Тако је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Округлици био највећи – 86. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Округлици пао је на 3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 65 је са газдинством док је 21 домаћинство без газдинства. Највише је

домаћинстава са два члана – 25, за њима следе самачка – 17, па трочлана – 15, па четворочлана – 11 и петочлана – 8. Домаћинстава са шест чланова има шест, са седам чланова три и са осам чланова је једно домаћинство. У селу има 80 породица, од којих су 36 без деце, 38 са децом, у пет породица је мајка са децом док је у једној породица отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 24, затим следе породице са двоје деце, њих 18. Троје деце имају две породице.

Кретање броја станова има нешто другачији тренд него кретање броја домаћинстава у Округлици. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 97. По последњем попису из 2002. године у Округлици су евидентирана 86 стана. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 250. Пројекције кретања броја становника Округлице, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	261	219	214	187	161	134	108
интерполација 1991/1981	261	219	225	205	185	165	145
геометријска прогресија	261	219	221	202	185	168	154

Графикон 223. Пројекције кретања броја становника Округлице, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Округлице имају тренд пада. Највећи пад се бележи пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, по којој би у Округлици 2011. године живело 214 становника, 2021. године 161 становник и 2031. године 108 становника. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, такође потврђује депопулацију, тако да би овде 2011. године живело 225, 2021. године 185 и 2031. године 145 становника. Методом геометријске прогресије пројектовани број

становника Округлице износио би 2011. године 221, 2021. године 185 и 2031. године 154.

10.5.31. ОСАОНИЦА

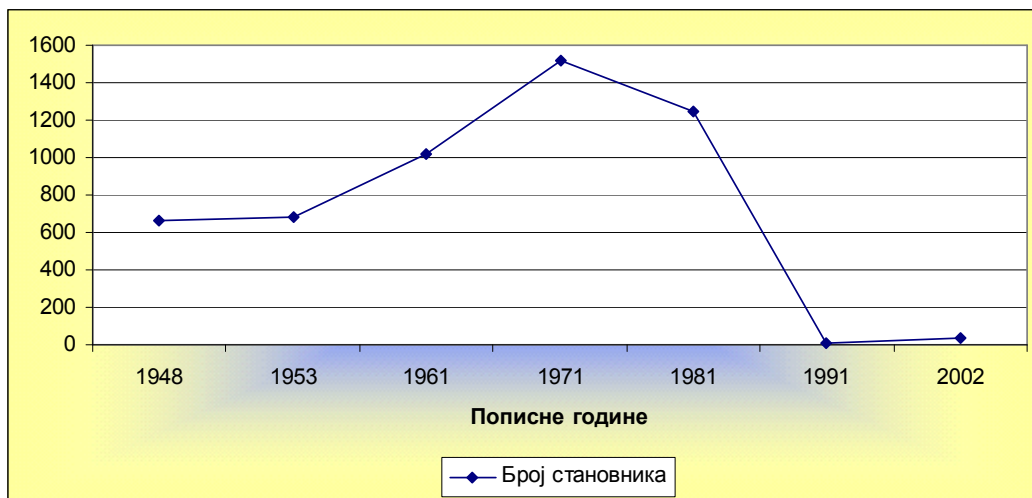
Осаоница је приградско насеље спојено са Трстеником. Налази се југозападно од Трстеника са десне стране Западне Мораве и њене притоке Попинске реке. Надморска висина насеља креће се од 175 до 260 m. Насеље је полубијеног друмског типа, које се састоји из три дела који нису грубо одвојени: главно насеље, засеок Стражба и Циганско насеље. Величина атара насеља износи 683,8 ha и граничи се са атарима насеља: Трстеник (исток и југоисток), Попина (југ), Дубље и Штулац (запад) и Грабовац (север). Осаоница је старо насеље и за време турске владавине представљала је значајно насеље, када је у једном периоду постало и погранично место између Турске и Аустрије. Насеље је добило име по реци Осаоници која се код Јагодине улива у Велику Мораву, одакле су прводосељени Власи и дошли на овај терен.

Укупна популација приградског насеља Осаоница у порасту је све до пописа из 1971. године када се бележи и њен максимум – 1.515. Од тада се примећује процес депопулације тако да је већ по попису из 1981. године број становника био мањи, док су по ГУП-у из 1990. године овом насељу биле измењене његове границе тако да је по попису из 1991. године овде живело само седам становника. По последњем попису из 2002. године бележи се увећање популације где је у Осаоници живело 37 становника.

Табела 251. Кретање укупне популације приградског насеља Осаоница од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	666	686	1.016	1.515	1.246	7*	37

*по Генералном урбанистичком плану (ГУП) из 1990. године приградско насеље

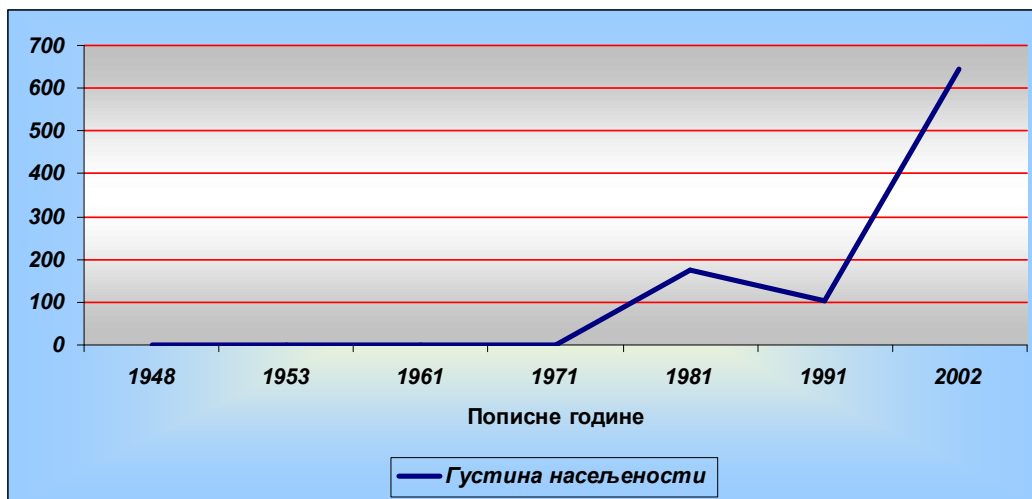

Графикон 224. Кретање укупне популације приградског насеља Осаоница од 1948. до 2002. године

Табела 252. Кретање густине насељености приградског насеља Осаоница од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	-	-	-	-	175	102	643

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она пре проглашења за приградско насеље највишу вредност имала 1981. године – 175 ст./km². По последњем попису из 2002. године густина насељености у Осаоници је износила 643 ст./km².

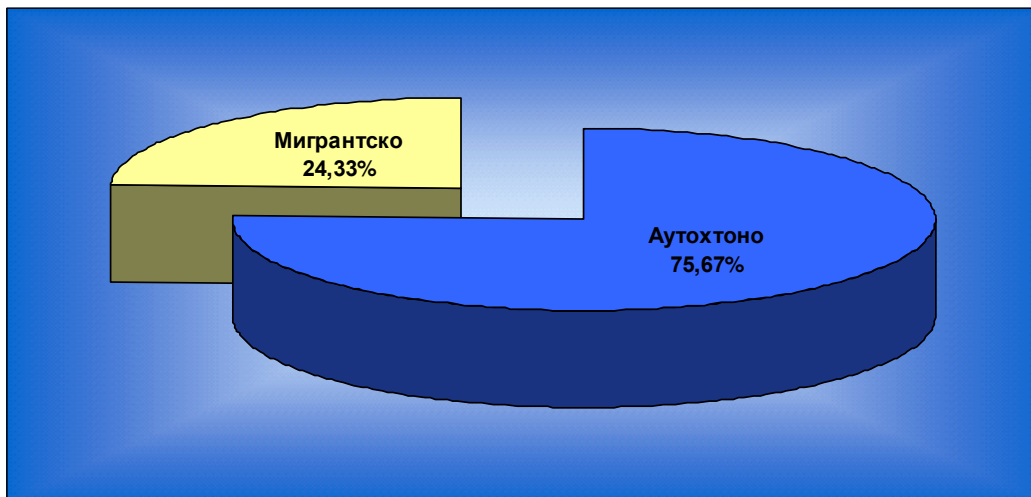

Графикон 225. Кретање густине насељености приградског насеља Осаоница од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 253. Аутохтоно и мигрантско становништво приградског насеља Осаоница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Осаоница	28	75,67	9	24,33	37

На територији приградског насеља Осаоница најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 28 или 75,67% популације насеља, док је досељено девет становника или 24,33% популације насеља. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 19 становника.

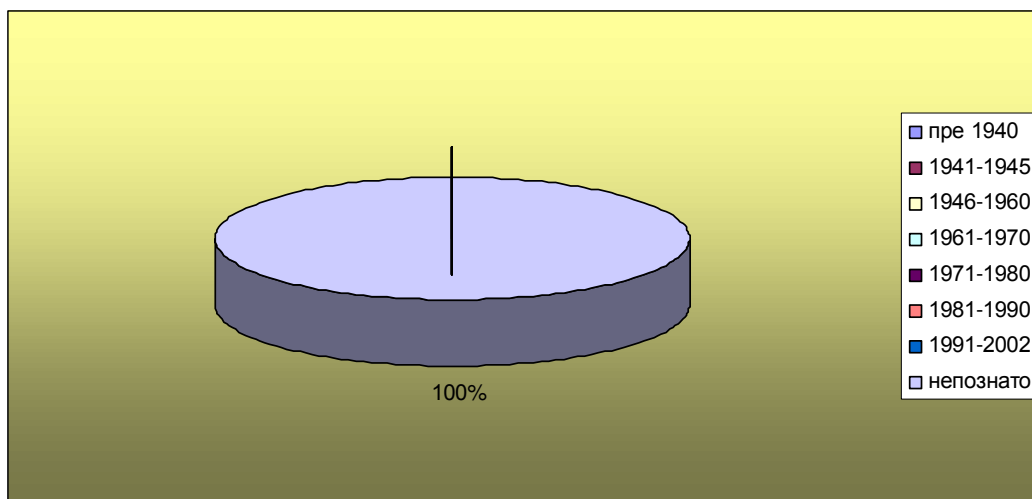

Графикон 226. аутохтоно и мигрантско становништво приградског насеља Осаоница по попису из 2002. године

Табела 254. Становништво приградског насеља Осаоница према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Приградско насеље Осаоница	
	Број	%
пре 1940	-	-
1941-1945	-	-
1946-1960	-	-
1961-1970	-	-
1971-1980	-	-
1981-1990	-	-
1991-2002	-	-
непознато	9	100
УКУПНО	9	100

Због административне одлуке из 1990. године да се Осаоница прогласи приградским насељем имамо ситуацију да се у новонасталим границама насеља доселило само девет становника. Како је то становништво Ромске националности, које је врло покретљиво, било је немогуће утврдити у којим периодима су се они доселили овде.

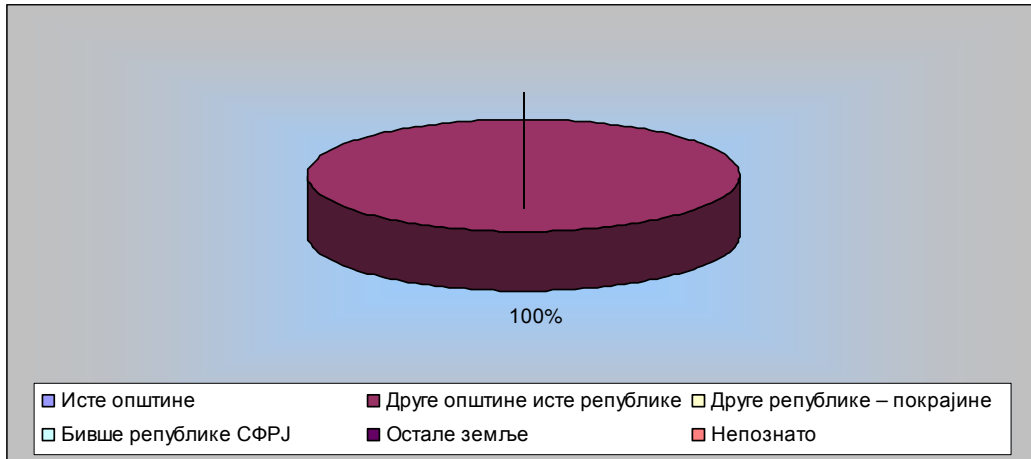

Графикон 227. Удео становништва приградског насеља Осаоница према времену досељавања по попису из 2002. године

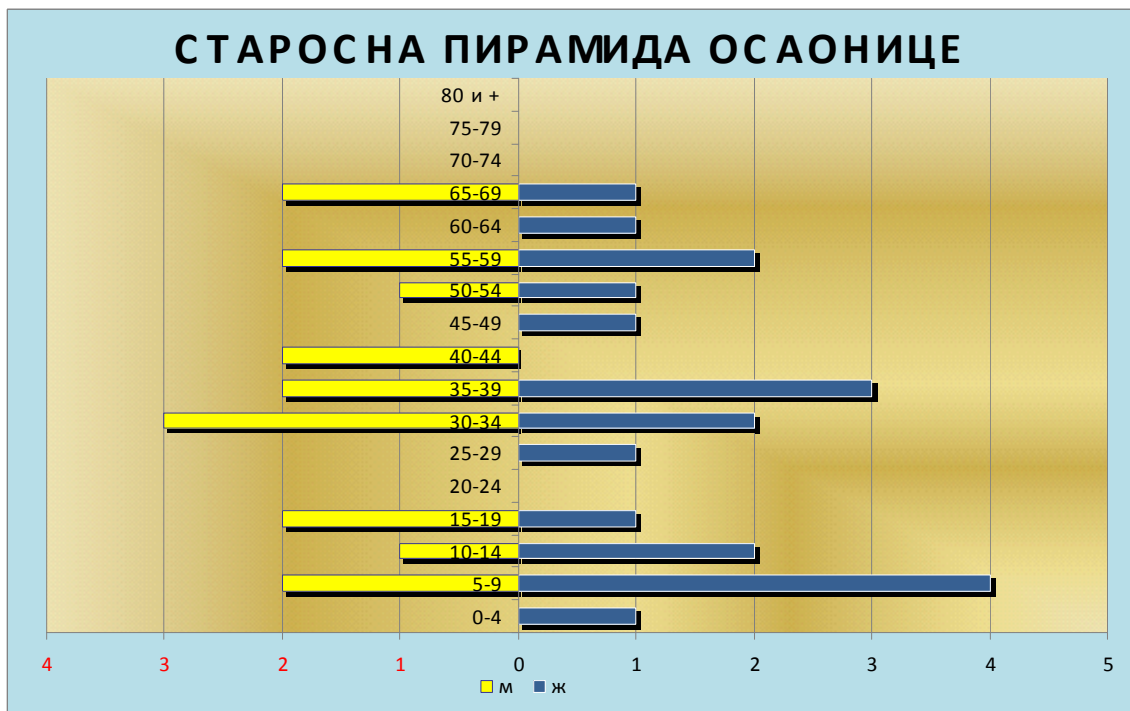
Табела 255. Становништво досељено у приградско насеље Осаоница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Приградско насеље Осаоница	
	Број	%
Исте општине	-	-
Друге општине исте републике	9	100
Друге републике – покрајине	-	-
Бивше републике СФРЈ	-	-
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	9	100

У приградско насеље Осаоница свих девет досељених становника или 100% досељених доселило се из друге општине Републике Србије. Сви досељеници су били Ромске националности.

Графикон 228. Удео становништва досељеног у приградско насеље Осаоница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

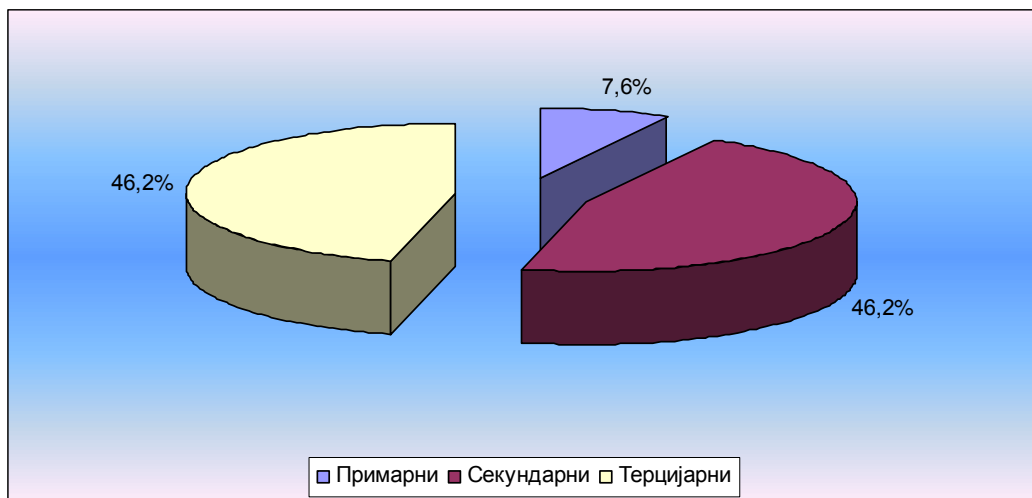
У старосној структури приградског насеља Осаоница, за разлику од осталих насеља трстеничке општине, најбројнија је омладина. За њом следи млађе средовечно становништво и старије средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је старо становништво. Ово тумачимо високим стопама наталитета Ромске популације која чини већину у овом насељу. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у старијем средовечном становништву, жене су бројније у омладини и млађем средовечном становништву, док је број мушкараца и жена у старом становништву једнак.

Табела 256. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво приградског насеља Осаоница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Осаоница	15	13	8	14	-	-	-

Према попису из 2002. године у приградском насељу Осаоници је живело 15 активних становника односно 40,54% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 13 особа. Лица са личним приходима у Осаоници је било осам или 21,62% од целокупне популације насеља. Контингент издржаваног становништва је износио 14 лица или 37,83% популације насеља. На раду у иностранству није било становника из Осаонице.

Посматрано по секторима делатности највише становника приградског насеља Осаоница је запослено у секундарном и терцијарном сектору, по шест или по 46,2% од укупно запослених. У примарном сектору ради један становник или 7,6% запослених из овог приградског насеља. Јасно се види да је највећи број становника овог насеља запослен у оближњој фабрици или да ради у другим услужним делатностима у граду.

Графикон 229. Учесће становништва Осаонице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Осаонице је хомогено јер се већина изјаснило да су Роми. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Ромски језик је матерњи језик свим становницима Осаонице.

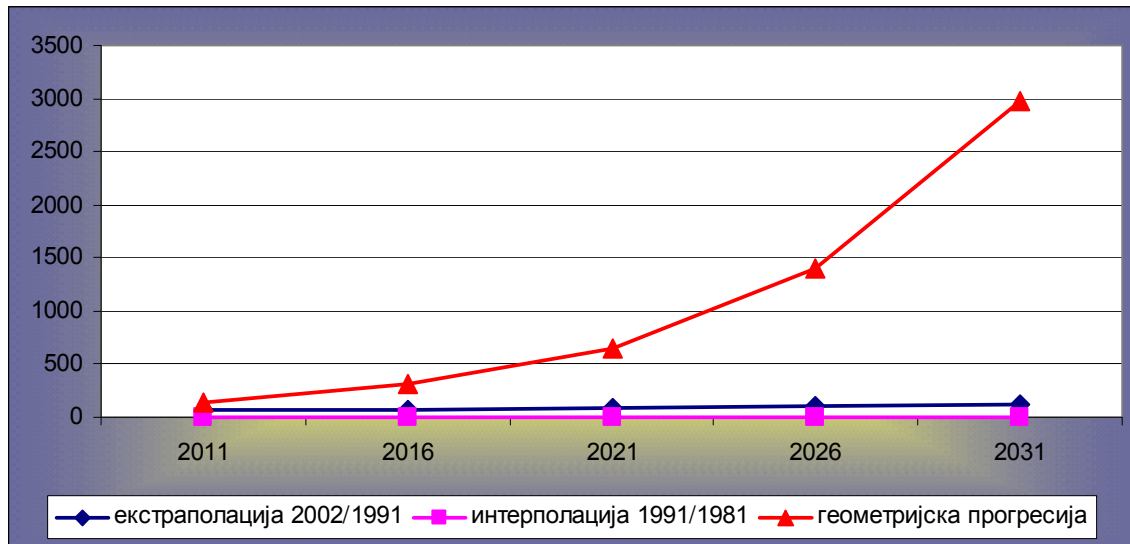
Број домаћинстава у приградском насељу Осаоници има другачији ток него кретање укупне популације. Тако је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Осаоници био највећи – 13. Просечан број чланова домаћинстава у Осаоници био је 2,8 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава само једно је имало газдинство док су 12 били без газдинства. Највише је

домаћинстава са четири члана – 6, за њима следе двочлана – 4, па самачка – 2 и трочлана – 1. У насељу има 11 породица, од којих су четири без деце, седам са децом, док нема породица у којима је само мајка или само отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 6, затим следе породице са једним дететом – 1.

Кретање броја станова слично је кретању броја домаћинстава у Осаоници. Њихов број достиже максимум по попису из 2002. године – 11. На једно домаћинство долазило је 0,84 стана.

Табела 257. Пројекције кретања броја становника Осаонице, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
екстраполација 2002/1991	37	30	62	75	89	102	116
интерполација 1991/1981	37	30	0	0	0	0	0
геометријска прогресија	37	30	144	308	656	1.399	2.982

Графикон 230. Пројекције кретања броја становника Осаонице, 2011-2031. година

Насељено место Осаоница је по Генералном урбанистичком плану из 1990. године проглашено приградским насељем Трстеника, тако да су му измењене границе што се одразило и на број становника. Зато је у овом случају немогуће применити пројекције методама екстраполације и интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године јер је пад броја становника драстичан, а притом је изазван административном одлуком и није последица природног и механичког кретања. Са друге стране пројекција методом екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показује да ће у Осаоници 2011. године живети 62 становника, 2021. године 89 становника и 2031. године 116 становника. Резултати пројекције методом геометријске прогресије показују знатно већи пораст броја становника. По овој

пројекцији у Осаоници би 2011. године живело 144 становника, 2021. године 656 становника и 2031. године 2.982 становника.

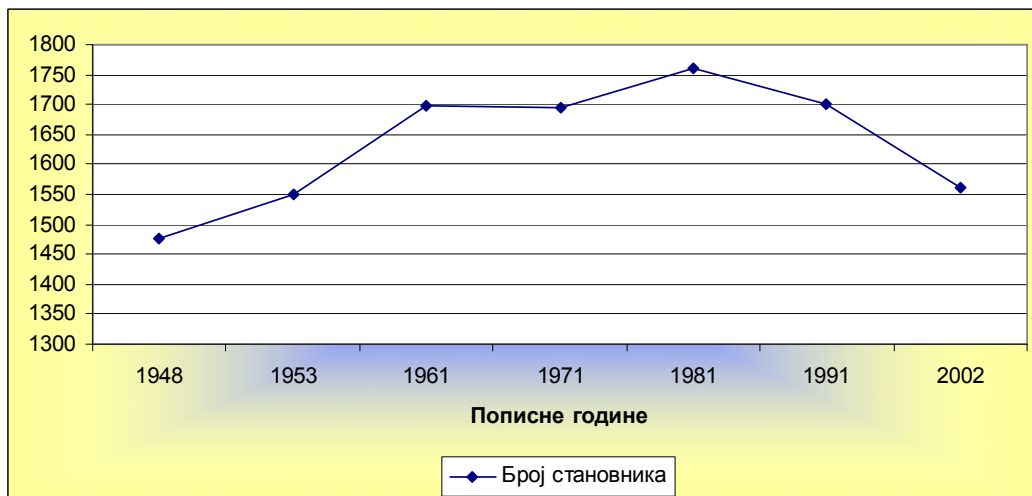
10.5.32. ОЦАЦИ

Село Оџаци је смештено непосредно поред града Трстеника у правцу југоистока. Збијеног је типа и налази се са десне стране Западне Мораве. Смештено је на надморској висини од 162 до 223 m. Атар села Оџака има површину од 1.065 ha и граничи се са Горњим Рибником (исток), Доњом и Горњом Црнишавом (југ), Чаирима (запад), реком Западном Моравом и Медвеђом (север). Оџаци нису пописивани увек и нема их у дефтерима, зато што су своје обавезе према Турској реализовали овде, јер су обрађивали земљу на султановом хасу и нису давали друге дажбине. Назив села потиче од турске речи "оџак" што значи двор, а како је овде била једна султанова мукада која је имала своју посаду, људство за организацију производње на овом поседу, онда је најлогичније да је то био двор – оџак, да би се касније тај назив усталио за насеље.

Укупна популација села Оџаци има константан раст све до пописа из 1981. године када је забележен и њен максимум – 1.759. Од овог пописа број становника у Оџацима је у константном паду тако да је по последњем попису из 2002. године у Оџацима живело 1.562 становника.

Табела 258. Кретање укупне популације села Оџаци од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	1.476	1.550	1.699	1.696	1.759	1.701	1.562

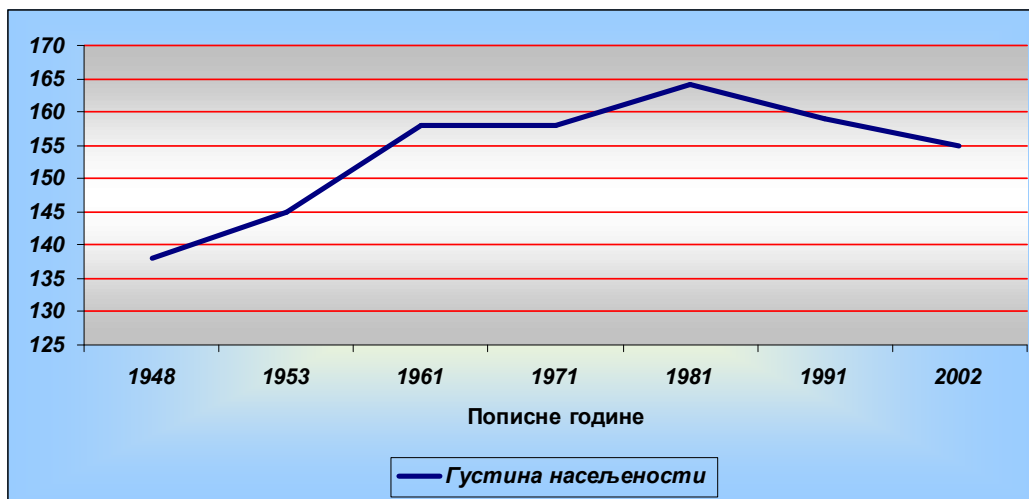

Графикон 231. Кретање укупне популације села Оџаци од 1948. до 2002. године

Табела 259. Кретање густине насељености села Оџаци од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	138	145	158	158	164	159	155

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1981. године – 164 ст./km². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Оџацима износила 155 ст./km².

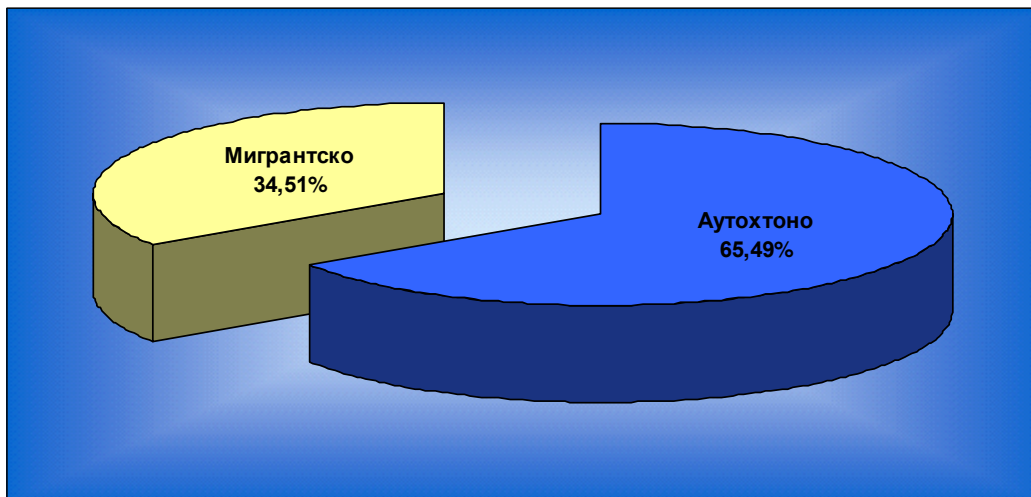

Графикон 232. Кретање густине насељености села Оџаци од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 260. Аутохтоно и мигрантско становништво села Оџаци по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Оџаци	1.023	65,49	539	34,51	1.562

На територији села Оџаци најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 1.023 или 65,49% популације села, док је досељено 539 становника или 34,51% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 484 становника.

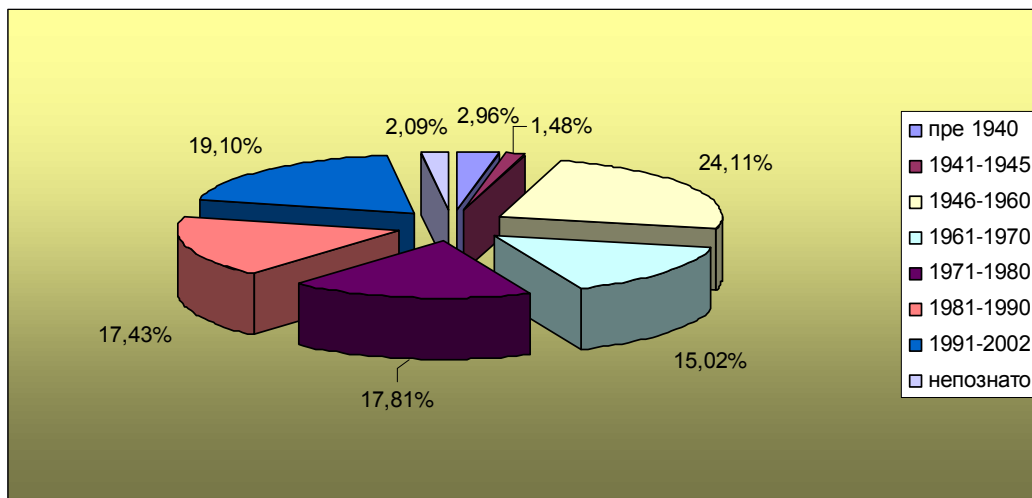

Графикон 233. Аутохтоно и мигрантско становништво села Оџаци по попису из 2002. године

Табела 261. Становништво села Оџаци према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Оџаци	
	Број	%
пре 1940	16	2,96
1941-1945	8	1,48
1946-1960	130	24,11
1961-1970	81	15,02
1971-1980	96	17,81
1981-1990	94	17,43
1991-2002	103	19,10
непознато	11	2,09
УКУПНО	539	100

Највише становника у село Оџаци доселило се у периоду 1946-1960. њих 130 или 24,11% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 103 становника или 19,10% од укупно досељених, па период 1971-1980. са 96 досељених или 17,81%, период 1981-1990. са 94 досељеника или 17,43% и период 1961-1970. када се доселио 81 становник или 15,02% свих досељеника. Најмање досељених је било у периоду пре 1940. године када се доселило 16 становника или 2,96% и у периоду 1941-1945. када се доселило осам становника или 1,48% досељене популације.

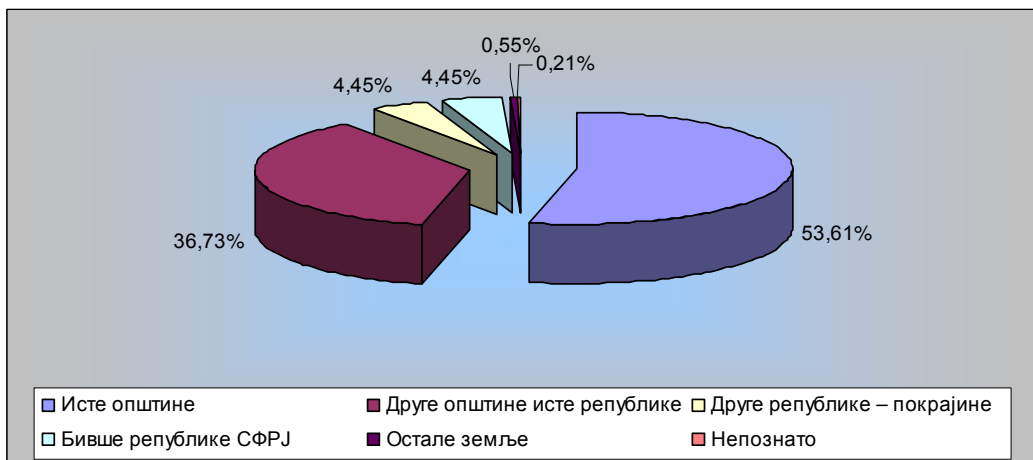

Графикон 234. Удео становништва села Оџаци према времену досељавања по попису из 2002. године

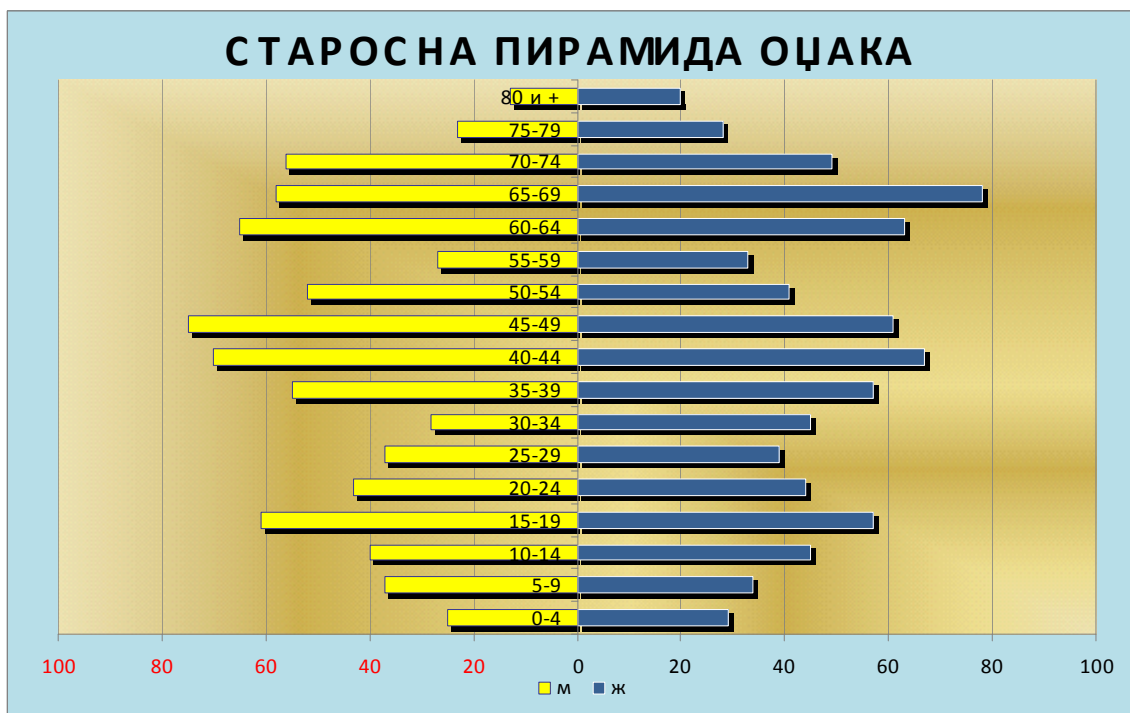
Табела 262. Становништво досељено у село Оџаци према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Оџаци	
	Број	%
Исте општине	289	53,61
Друге општине исте републике	198	36,73
Друге републике – покрајине	24	4,45
Бивше републике СФРЈ	24	4,45
Остале земље	3	0,55
Непознато	1	0,21
УКУПНО	539	100

У село Оџаци највише становника се доселило из исте општине, њих 289 или 53,61% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 198 или 36,73%, па имигранти из друге републике или покрајине и бивших република СФРЈ – по 24 или по 4,45% досељених. Најмање имиграната у Оџацима је било из осталих земаља, њих троје или 0,55% досељене популације.

Графикон 235. Удео становништва досељеног у село Оџаци према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

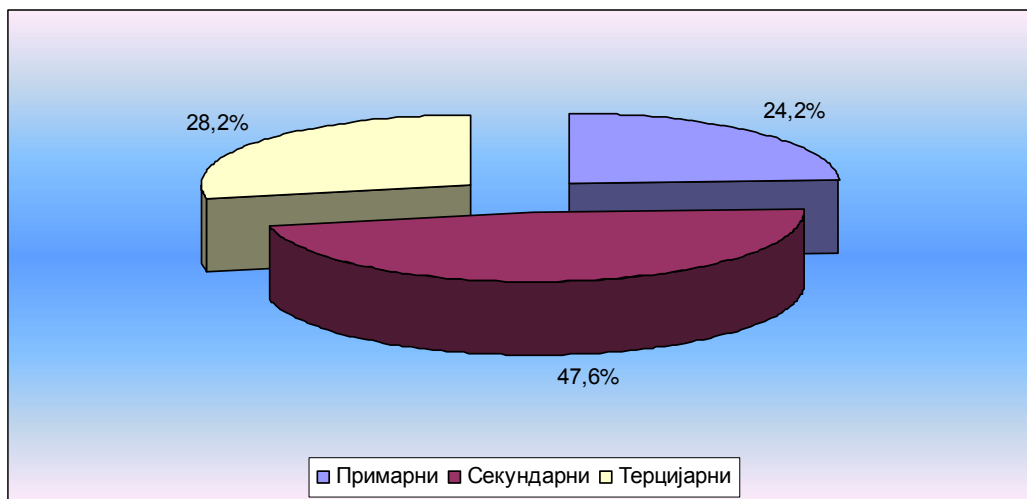
У старосној структури села Оџаци најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном и старом становништву.

Табела 263. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Оџаци по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Оџаци	720	592	295	545	2	1	1

Према попису из 2002. године у селу Оџацима је живело 720 активних становника односно 46,09% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 592 особе. Лица са личним приходима у Оџацима је било 295 или 18,88% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 545 лица или 34,89% популације села. На раду у иностранству из Оџака је био један становник и један члан његове породице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Оџака је запослено у секундарном сектору, њих 282 или 47,6% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 167 становника или 28,2%, док у примарном сектору ради 143 становника или 24,2% запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запослен у оближњој фабрици или да ради у другим услужним делатностима у граду.

Графикон 236. Учешће становништва Оџака по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Оџака је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Оџака.

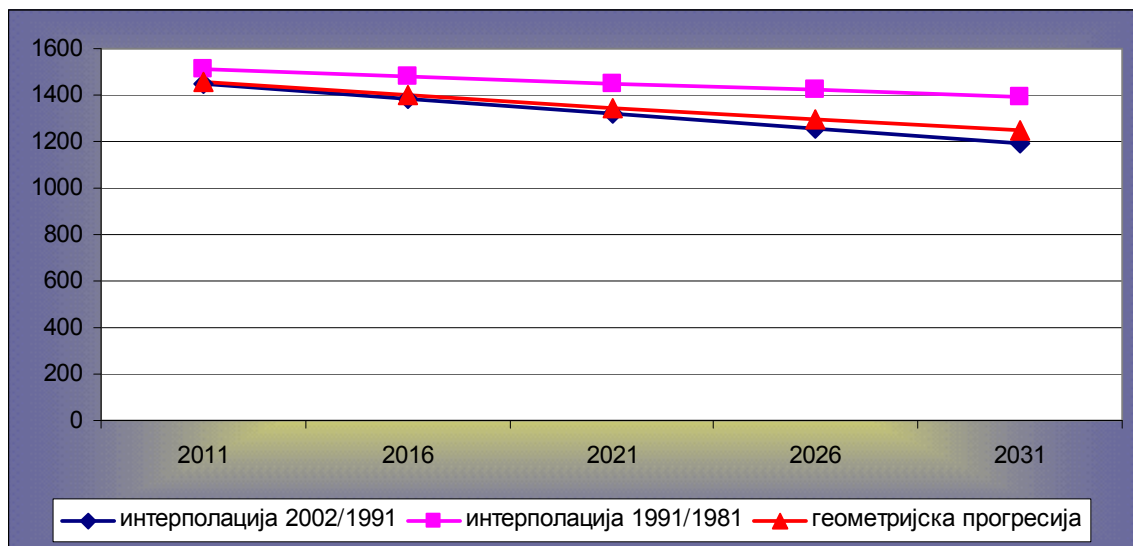
Број домаћинстава у селу Оџацима, за разлику од кретања популације, има константан пораст. Тако је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Оџацима био највећи – 478. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,4 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Оџацима пао је на 3,2 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 346 је са газдинством док су 132

домаћинства без газдинства. Највише је домаћинстава са два члана – 120, за њима следе четворочлана – 100, па трочлана – 80, па самачка – 68, петочлана – 61 и шесточлана – 37. Домаћинстава са седам чланова има девет док су три домаћинства са осам чланова. У селу има 486 породица, од којих су 193 без деце, 255 са децом, у 31 породици је мајка са децом док је у седам породица отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 143, затим следе породице са једним дететом, њих 128. Троје деце има 20 породица, док четворо и петоро и више деце има по једна породица.

Кретање броја станова прати тренд кретање броја домаћинства у Оџацима. Њихов број достиже максимум по последњем попису из 2002. године када је у овом селу евидентирано 490 станова. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 264. Пројекције кретања броја становника Оџака, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	1.562	1.375	1.448	1.385	1.322	1.259	1.196
интерполација 1991/1981	1.562	1.375	1.510	1.481	1.452	1.423	1.394
геометријска прогресија	1.562	1.375	1.457	1.401	1.348	1.297	1.248

Графикон 237. Пројекције кретања броја становника Оџака, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Оџаци указују на благу депопулацију. Због близине општинског центра у коме је већина становништва запослено и где ученици иду у основну и средње школе смањење броја становника проузроковано је већим делом негативним природним прираштајем, а мањим делом емиграцијом. Пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године у Оџацима би 2011. године живело 1.448 становника, 2021. године

1.322 становника и 2031. године 1.196 становника. Број становника пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године износио би 2011. године 1.510, 2021. године 1.452 и 2031. године 1.394. На основу пројекције помоћу геометријске прогресије Оцаци би 2011. године имали 1.457 становника, 2021. године 1.348 становника и 2031. године 1.248 становника.

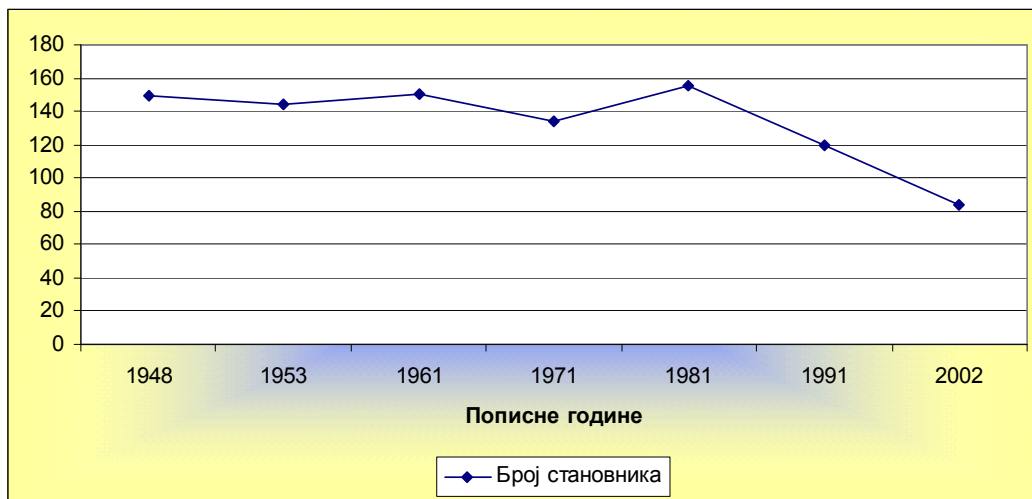
10.5.33. ПАЈСАК

Село Пајсак се налази осамнаест километара југоисточно од Трстеника. Насеље је разбијеног типа лоцирано на падинама Чукаре, развођу Сребренице и њене десне притоке Пајсачке реке. Надморска висина села је 427 m. Површина сеоског атара износи 116,2 ha и граничи се са атарима села Горња Омашница (исток), Руденице (југ), Риђевштица (запад) и Велуће и Тоболац (север). Село је новијег датума и његово насељавање је извршено тек после другог српског устанака. Порекло имена села је фитогеографско – по пашњацима.

Укупна популација села Пајсак, уз мања одступања, има раст све до пописа из 1981. године када је забележен и њен максимум – 155. Од овог пописа број становника у Пајсаку је у константном паду тако да је по последњем попису из 2002. године у Пајсаку живело 84 становника.

Табела 265. Кретање укупне популације села Пајсак од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	149	144	150	134	155	120	84

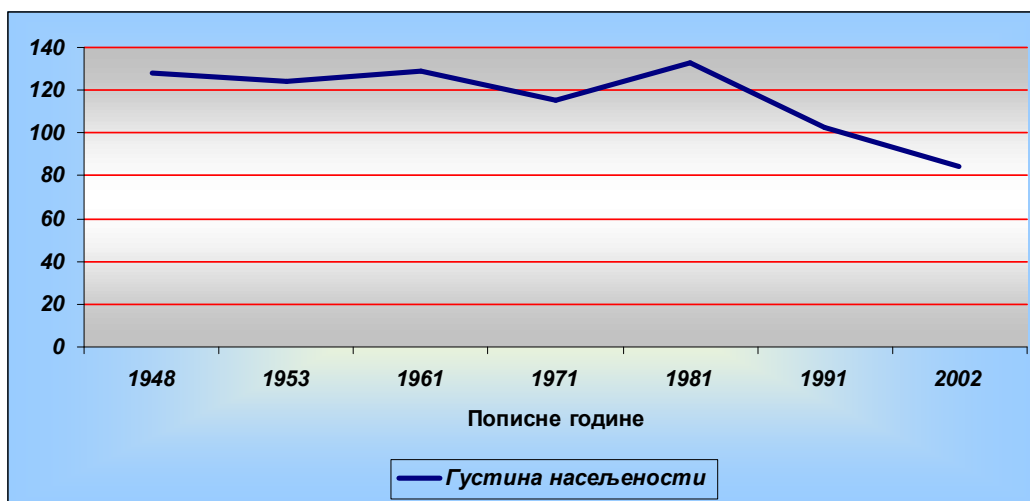

Графикон 238. Кретање укупне популације села Пајсак од 1948. до 2002. године

Табела 266. Кретање густине насељености села Пајсак од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	128	124	129	115	133	103	84

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1981. године – 133 ст./km². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Пајсаку износила 84 ст./km².

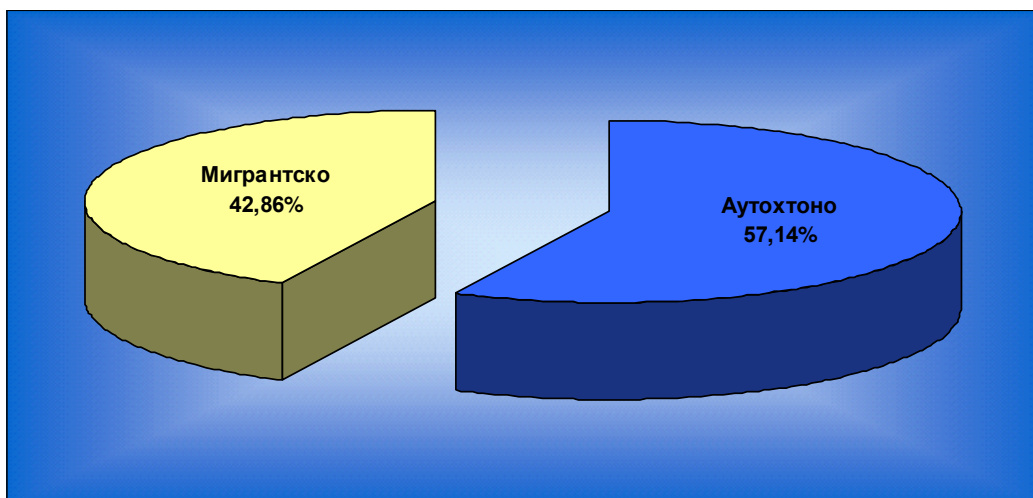

Графикон 239. Кретање густине насељености села Пајсак од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 267. Аутохтоно и мигрантско становништво села Пајсак по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Пајсак	48	57,14	36	42,86	84

На територији села Пајсак најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 48 или 57,14% популације села, док је досељено 36 становника или 42,86% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 12 становника.

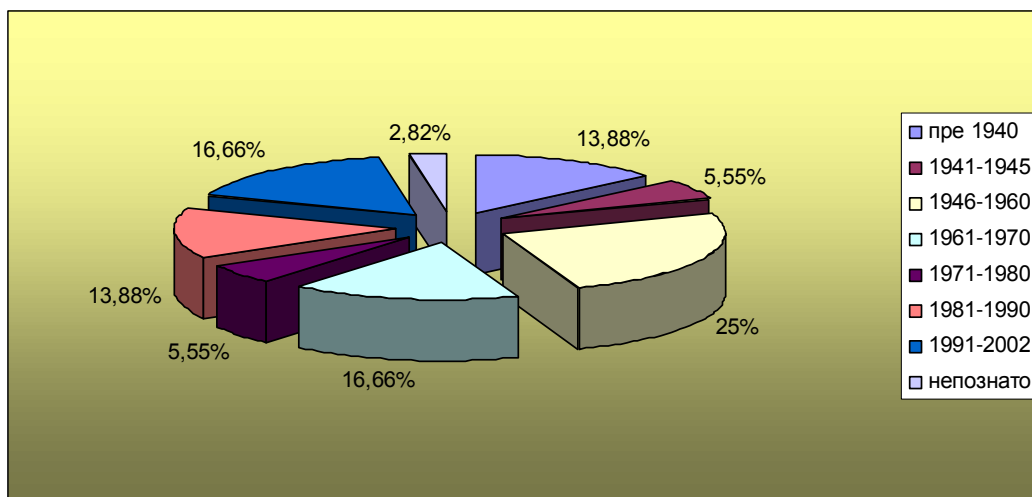

Графикон 240. Аутохтоно и мигрантско становништво села Пајсак по попису из 2002. године

Табела 268. Становништво села Пајсак према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Пајсак	
	Број	%
пре 1940	5	13,88
1941-1945	2	5,55
1946-1960	9	25,00
1961-1970	6	16,66
1971-1980	2	5,55
1981-1990	5	13,88
1991-2002	6	16,66
непознато	1	2,82
УКУПНО	36	100

Највише становника у село Пајсак доселило се у периоду 1946-1960. њих деветоро или 25% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следе периоди 1961-1970. и 1991-2002. када се доселило по шест становника или по 16,66% од укупно досељених и периоди пре 1940. и 1981-1990. са по петоро досељених или по 13,88% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. и 1971-1980. када су се доселила по два становника или по 5,55% досељене популације.

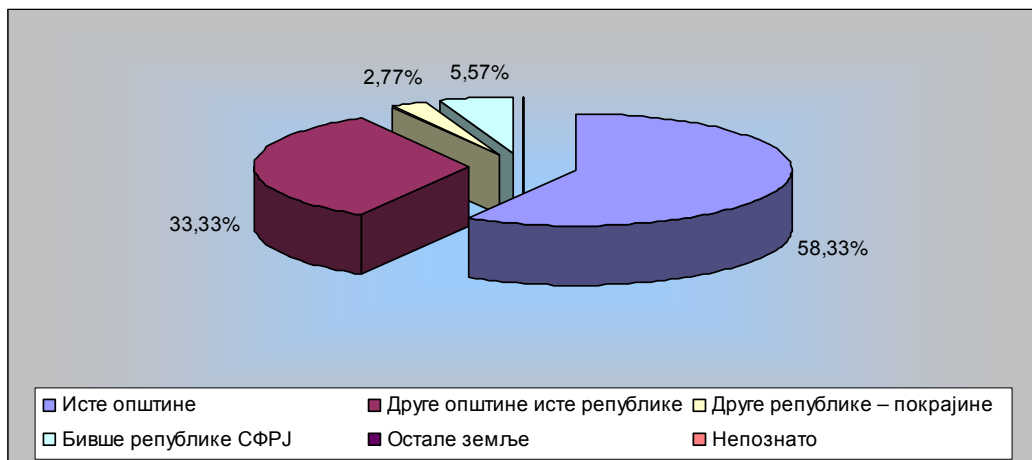

Графикон 241. Удео становништва села Пајсак према времену досељавања по попису из 2002. године

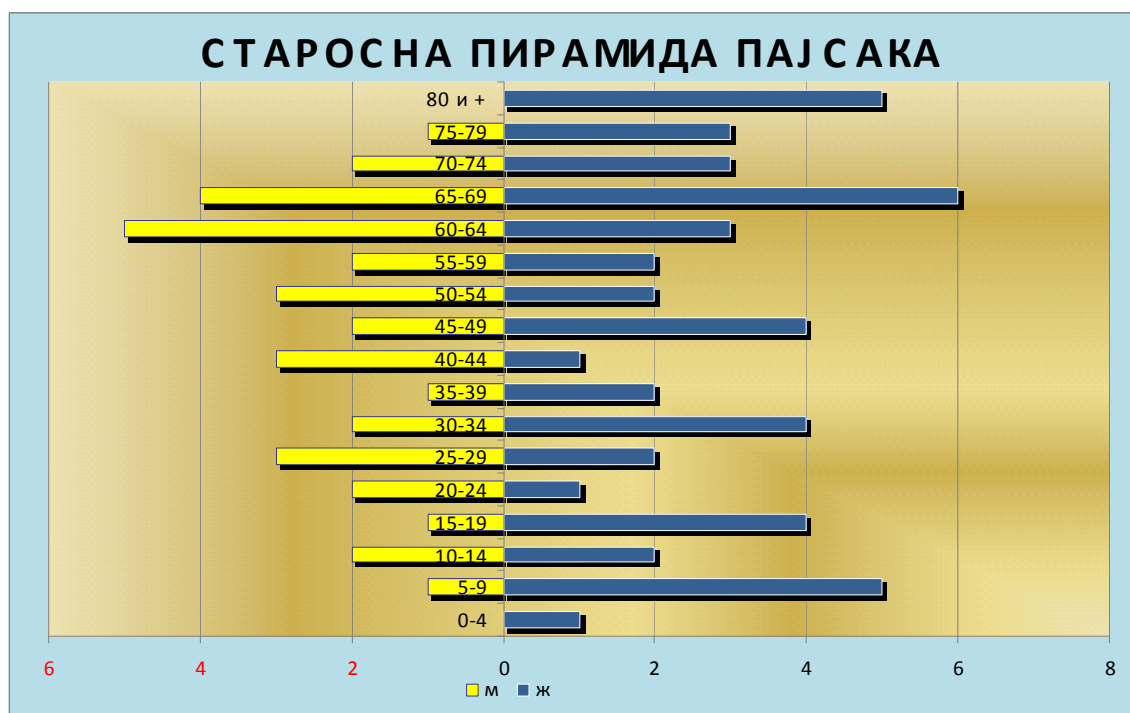
Табела 269. Становништво досељено у село Пајсак према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Пајсак	
	Број	%
Исте општине	21	58,33
Друге општине исте републике	12	33,33
Друге републике – покрајине	1	2,77
Бивше републике СФРЈ	2	5,57
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	36	100

У село Пајсак највише становника се доселило из исте општине, њих 21 или 58,33% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 12 или 33,33%, па имигранти из бивших република СФРЈ – двоје или 5,57% досељених. Најмање имиграната у Пајсаку је било из друге републике или покрајине, само један или 2,77% досељене популације, док имиграната из других земаља није било.

Графикон 242. Удео становништва досељеног у село Пајсак према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

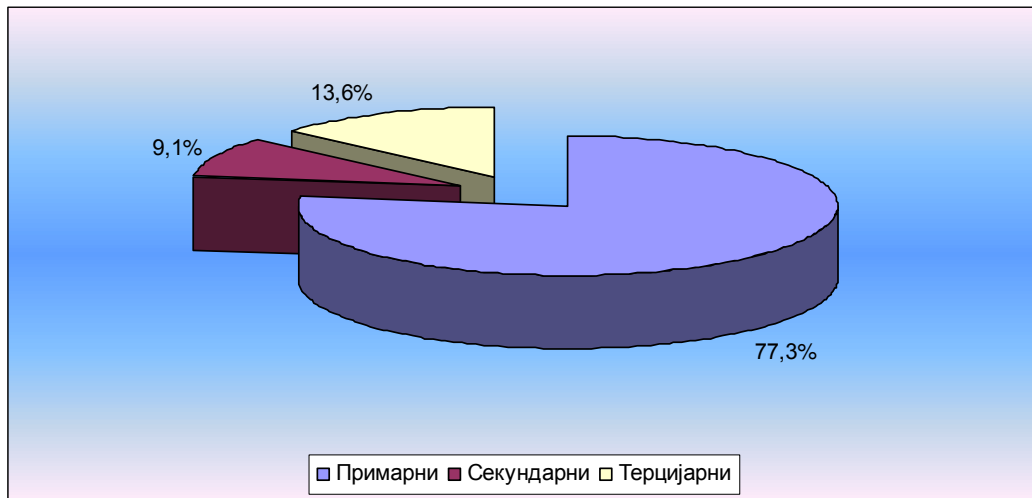
У старосној структури села Пајсака најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном и старом становништву.

Табела 270. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Пајсак по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Пајсак	26	22	11	41	6	5	1

Према попису из 2002. године у селу Пајсаку је живело 26 активна становника односно 30,95% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 22 особе. Лица са личним приходима у Пајсаку је било 11 или 13,09% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 41 лице или 48,80% популације села. На раду у иностранству из Пајсака је било пет становника и један члан њихових породица.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Пајсака је запослено у примарном сектору, њих 17 или 77,3% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради три становника или 13,6%, док у секундарном сектору раде два становника или 9,1% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 243. Учешће становништва Пајсака по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Пајсака је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Пајсака.

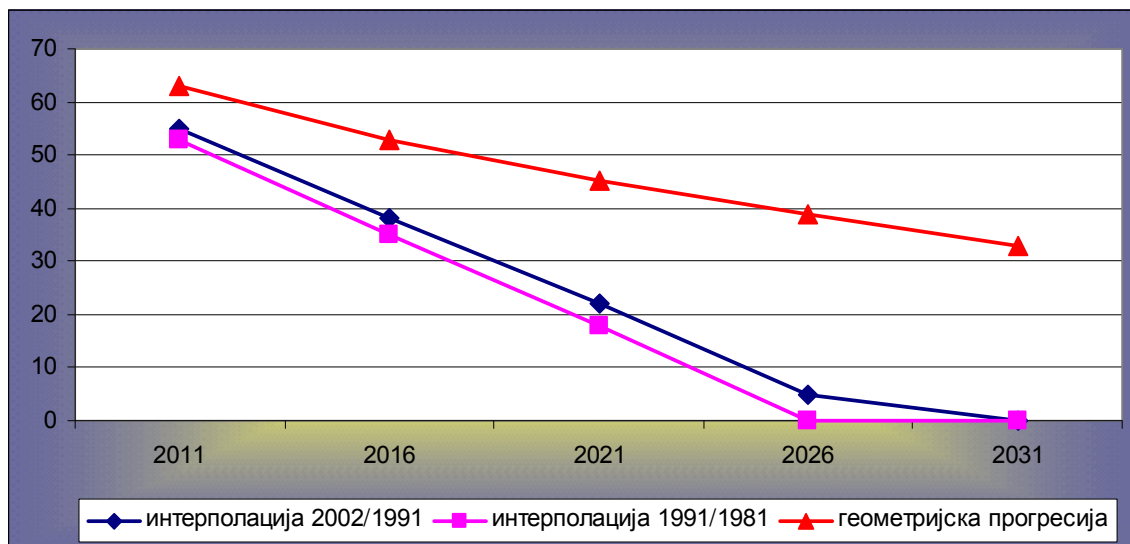
Број домаћинстава у селу Пајсак прати кретање укупне популације, тако да њихов број расте све до пописа из 1981. године када достиже и максимум – 35. Затим следи пад у њиховом броју па је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Пајсаку износио 24. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,7 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Пајсаку пао је на 3,5 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 22 је са газдинством док су два

домаћинства без газдинства. Највише је самачких домаћинстава – шест, за њима следе двочлана – пет, па четворочлана – четири и петочлана – три. Домаћинства са шест и седам чланова има два, док домаћинства са три и осам чланова има по једно. У селу има 25 породица, од којих су 14 без деце, девет са децом, у две породице је мајка са децом док нема породица у којима је отац са децом. Највише је породица са двоје деце – пет, затим следе породице са једним дететом, њих четири. Троје деце имају две породице.

Кретање броја станова прати тренд кретање броја домаћинства у Пајсаку. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 50. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Пајсаку евидентирано 28 станова. На једно домаћинство долазило је 1,16 станова.

Табела 271. Пројекције кретања броја становника Пајсака, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	84	64	55	38	22	5	0
интерполација 1991/1981	84	64	53	35	18	0	0
геометријска прогресија	84	64	63	53	45	39	33

Графикон 244. Пројекције кретања броја становника Пајсака, 2011-2031. година

Пајсак је једно од најмањих села општине Трстеник које је депопулацијом захваћено још од средине прошлог века. Разлоге за депопулацију налазимо у негативном природном прираштају и емиграцији. Емиграција је била нешто интензивнија у међупописном периоду 1981-1991. година, него у међупописном периоду 1991-2002. година, што се одразило и на резултате пројекција на основу ових пописа. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показује да ће у Пајсаку 2011. године живети 55 становника, 2021. године

22 становника, а да 2028. године овде више неће бити становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године пројектовани број становника указује на још већу депопулацију. Тако би овде 2011. године живело 53, 2021. године 18, док 2026. године више неби било становника. Пројекција која показује најмању депопулацију јесте пројекција методом геометријске прогресије, по којој би у Пајсаку 2011. године живело 63 становника, 2021. године 45 становника и 2031. године 33 становника.

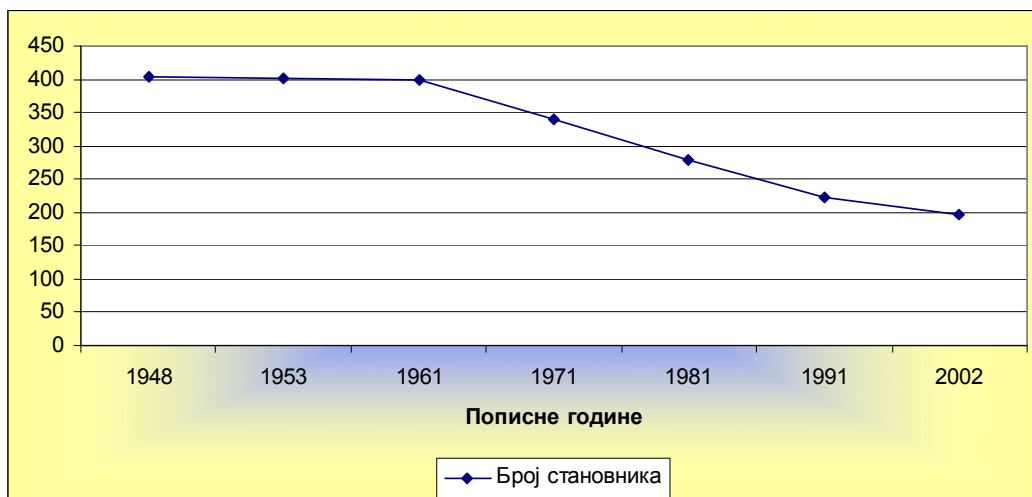
10.5.34. ПЛАНИНИЦА

Село Планиница се налази осам километара северозападно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено на уској алувијалној тераси Лободерске реке. Надморска висина села је 337 m. Површина сеоског атара износи 1.660 ha и граничи се са атарима села Прњавор (југоисток), Рајинац (исток), Лободер (североисток), Стубал (запад), Угљарево (југозапад), Лозна и Грабовац (југ). Село је настало досељавањем планинаца који су овде стигли са косовских Проклетија. Када су дошли на овај простор, први њихов коментар је био "што је лепа ова планиница", што је и логично у поређењу са Проклетијама. Када се временом формирало село верује се да је од речи "мала планиница" селу и дато име Планиница.

Укупна популација села Планиница је у константном паду. Највише становника је било по попису из 1948. године – 404. Затим следи константна депопулација тако да је у Планиници по последњем попису из 2002. године живело 198 становника.

Табела 272. Кретање укупне популације села Планиница од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	404	402	399	339	279	222	198

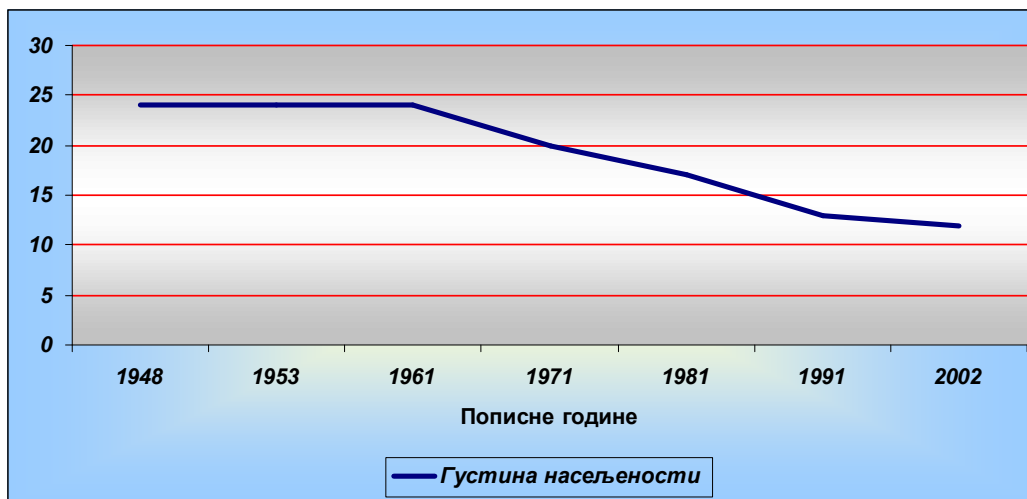

Графикон 245. Кретање укупне популације села Планиница од 1948. до 2002. године

Табела 273. Кретање густине насељености села Планиница од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	24	24	24	20	17	13	12

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1948. године – 24 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Планиници износила 12 ст./км².

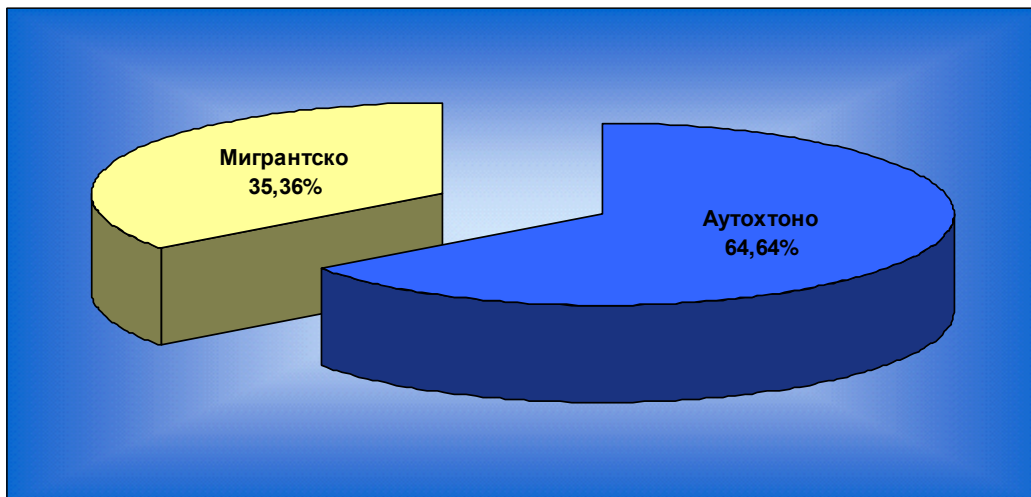

Графикон 246. Кретање густине насељености села Планиница од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 274. Аутохтоно и мигрантско становништво села Планиница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Планиница	128	64,64	70	35,36	198

На територији села Планиница најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 128 или 64,64% популације села, док је досељено 70 становника или 35,36% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 58 становника.

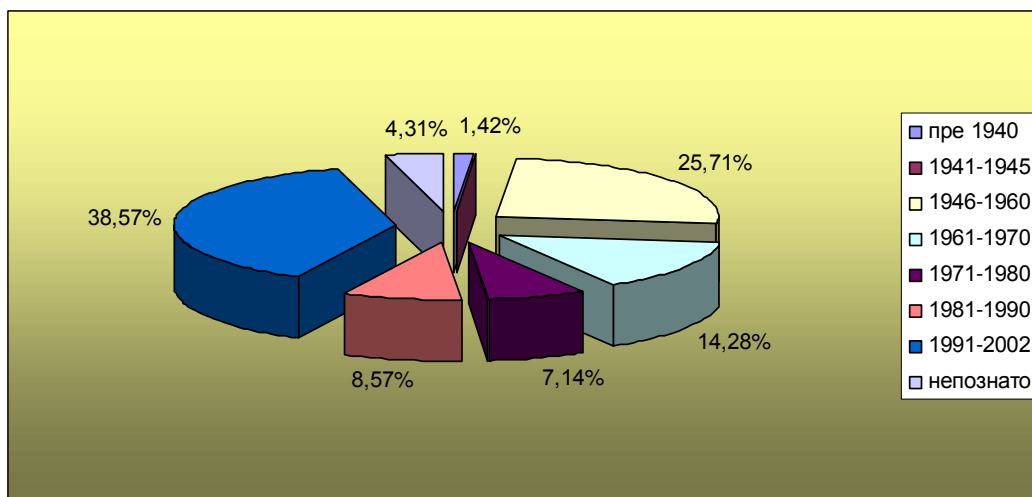

Графикон 247. Аутохтоно и мигрантско становништво села Планиница по попису из 2002. године

Табела 275. Становништво села Планиница према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Планиница	
	Број	%
пре 1940	1	1,42
1941-1945	-	-
1946-1960	18	25,71
1961-1970	10	14,28
1971-1980	5	7,14
1981-1990	6	8,57
1991-2002	27	38,57
непознато	3	4,31
УКУПНО	70	100

Највише становника у село Планиница доселило се у периоду 1991-2002. њих 27 или 38,57% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1946-1960. када се доселило 18 становника или 25,71% од укупно досељених, па период 1961-1970. са 10 досељених или 14,28%, период 1981-1990. са шест досељених или 8,57% и период 1971-1980. са пет досељених или 7,14% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселио један становник или 1,42% досељене популације, док у периоду 1941-1945. није било досељавања у Планиницу.

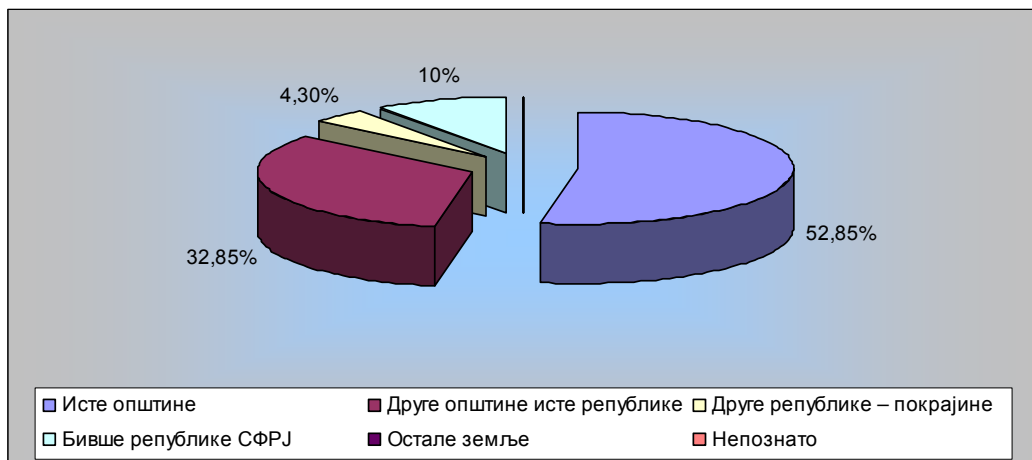

Графикон 248. Удео становништва села Планиница према времену досељавања по попису из 2002. године

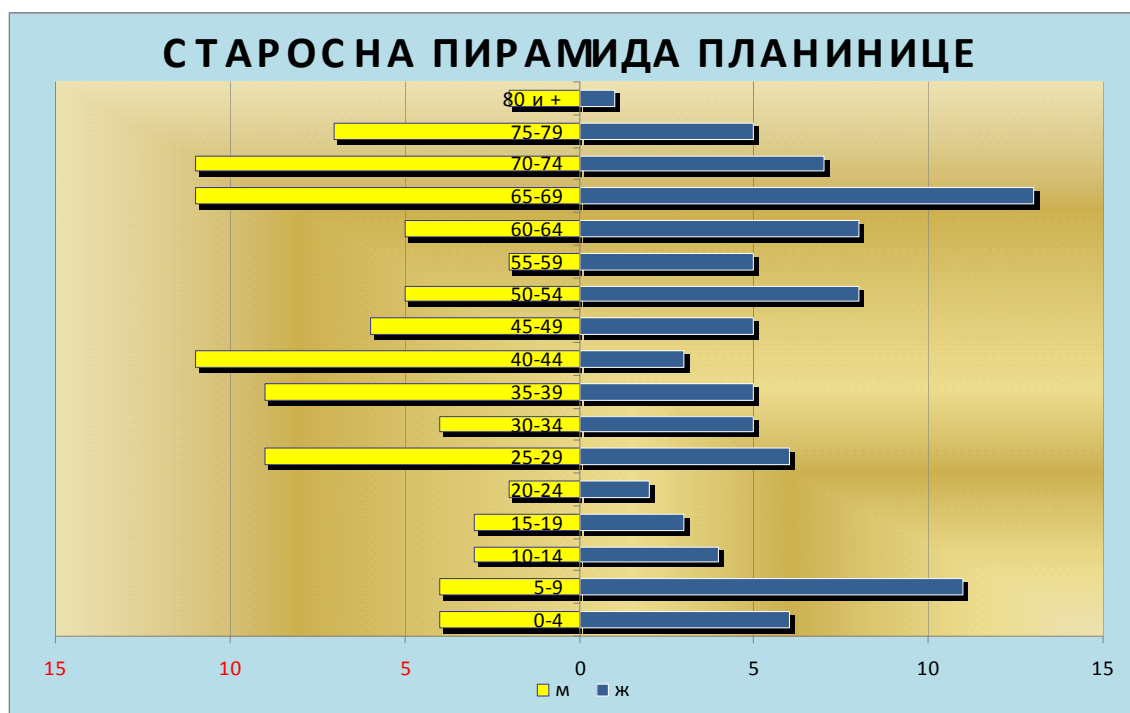
Табела 276. Становништво досељено у село Планиница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Планиница	
	Број	%
Исте општине	37	52,85
Друге општине исте републике	23	32,85
Друге републике – покрајине	3	4,30
Бивше републике СФРЈ	7	10,00
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	70	100

У село Планиница највише становника се доселило из исте општине, њих 37 или 52,85% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 23 или 32,85%, па имигранти из бивших република СФРЈ – седморо или 10% досељених. Најмање имиграната у Планиници је било из друге републике или покрајине, само троје или 4,30% досељене популације, док имиграната из других земаља није било.

Графикон 249. Удео становништва досељеног у село Планиница према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

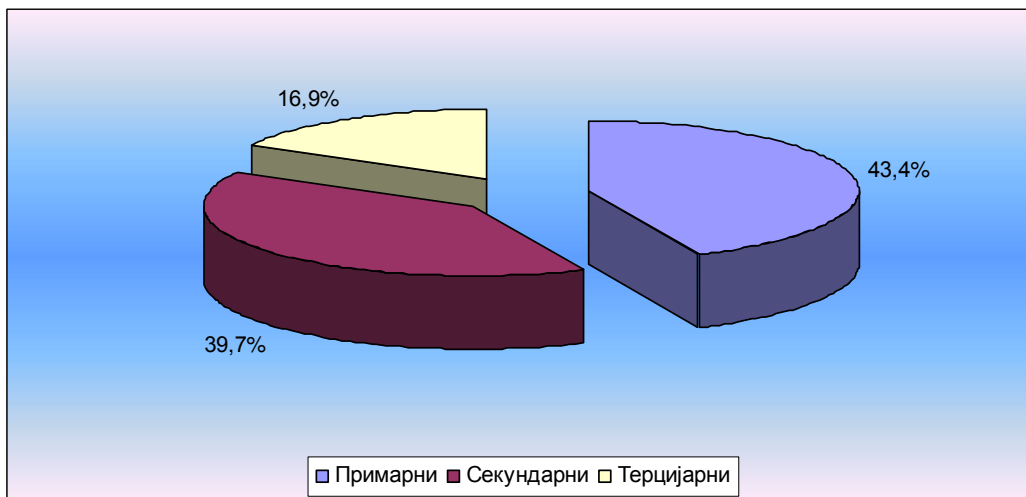
У старосној структури села Планиница најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем средовечном, старијем средовечном и старом становништву, док су жене бројније само у омладини.

Табела 277. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Планиница по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Планиница	92	83	42	64	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Планиници су живела 92 активна становника односно 46,46% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 83 особе. Лица са личним приходима у Планиници је било 42 или 21,21% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 64 лица или 32,32% популације села. На раду у иностранству није било становника из Планинице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Планинице је запослено у примарном сектору, њих 36 или 43,4% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 33 становника или 39,7%, док у терцијарном сектору ради 14 становника или 16,9% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 250. Учешће становништва Планинице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Планинице је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Планинице.

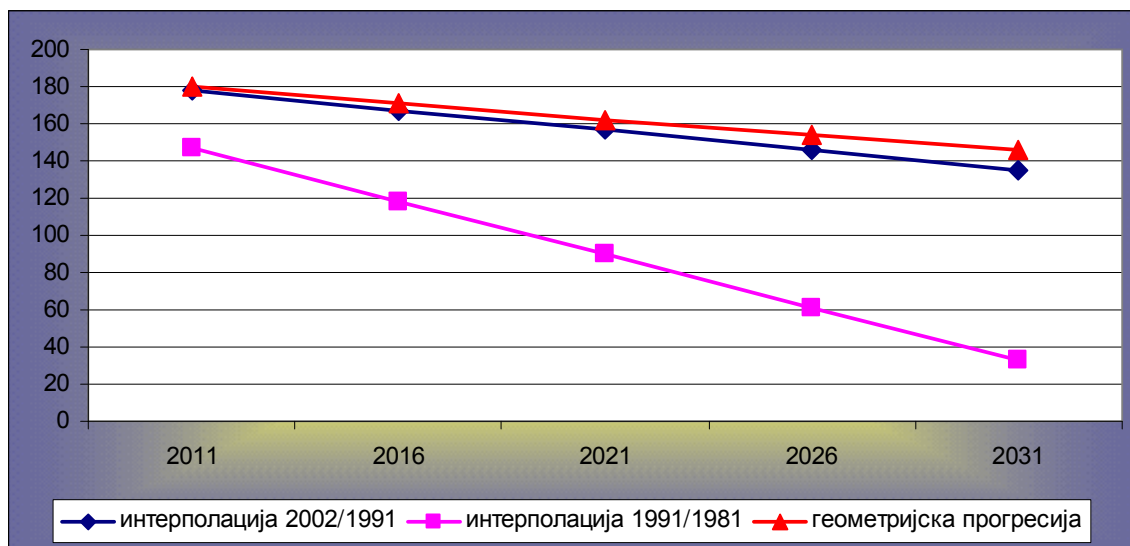
Број домаћинстава у селу Планиници има нешто другачији ток него кретање укупне популације, њихов број расте св пописа из 1971. године када достиже и максимум – 84. Затим следи пад у њиховом броју па је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Планиници износио 63. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6,8 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Планиници пао је на 3,1 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 53 је са газдинством док су 10

домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 20, за њима следе трочлана – 12, па самачка – девет, петочлана – осам и четворочлана – седам. Домаћинства са шест чланова има пет, док домаћинства са седам и осам чланова има по једно. У селу има 62 породице, од којих су 25 без деце, 31 са децом, у пет породице је мајка са децом док је у једној породици отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 23, затим следе породице са двоје деце, њих 10. Троје деце имају четири породице.

Кретање броја станова прати тренд кретање броја домаћинства у Планиници. Њихов број достиже максимум по попису из 1971. године – 82. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Планиници евидентирано 79 станова. На једно домаћинство долазило је 1,25 станова.

Табела 278. Пројекције кретања броја становника Планинице, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	198	167	178	167	157	146	135
интерполација 1991/1981	198	167	147	118	90	61	33
геометријска прогресија	198	167	180	171	162	154	146

Графикон 251. Пројекције кретања броја становника Планинице, 2011-2031. година

Село Планиница је планинског карактера, где су услови за живот тешки и где је емиграција јако изражена. Процес емиграције нарочито је био изражен у периоду од 1981. до 1991. године када је велики број људи мигрирао ка општинском центру у потрази за послом. Пројекције методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године године говоре нам да ће у Планиници 2011.

године живети 178 становника, 2021. године 157 становника и 2031. године 135 становника. Метода интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године пројектује да ће овде 2011. године живети 147, 2021. године 90 и 2031. године 33 становника. Најмању депопулацију пројектује нам метода геометријске прогресије, по којој ће Планиница 2011. године имати 180 становника, 2021. године 162 становника и 2031. године 146 становника.

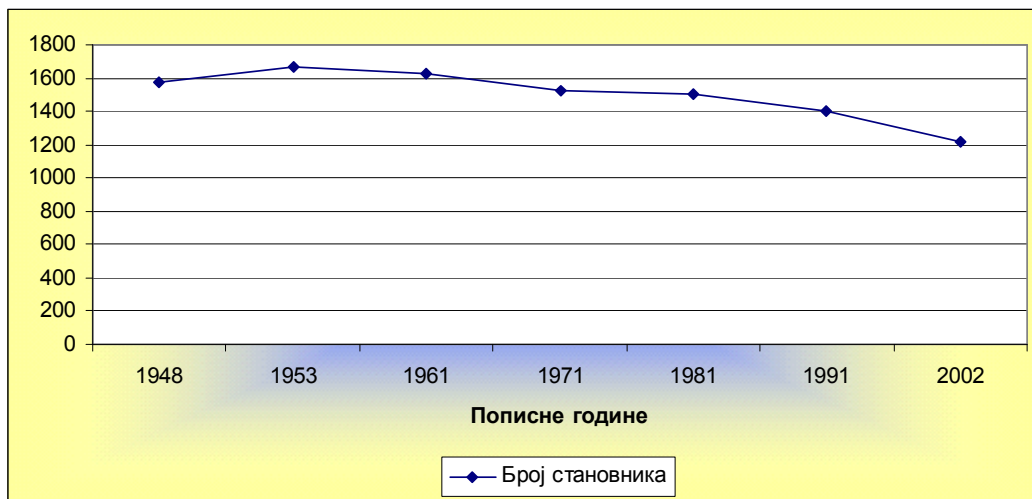
10.5.35. ПОЉНА

Село Пољна се налази двадесеттри километра североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа које у ужем смислу припада Левчу. Надморска висина села је 289 m. Површина сеоског атара износи 1.538 ha и граничи се са атарима села Милутовац (југоисток), Мала Крушевица (североисток), Опарић (север), Риљац (запад), Мала Сугубина (југозапад) и Мала Дренова (југ). Село Пољна је старо насеље. Име је добило по појатама у пољанама које су служиле за склањање стоке ноћу и од невремена као и за ноћевање земљорадника када због временских услова и других разлога нису стизали да се врате кућама.

Укупна популација села Пољна у порасту је све до пописа из 1953. године када достиже и свој максимум – 1.662. Затим следи константна депопулација тако да је у Пољни по последњем попису из 2002. године живело 1.214 становника.

Табела 279. Кретање укупне популације села Пољна од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	1.579	1.662	1.626	1.527	1.503	1.400	1.214

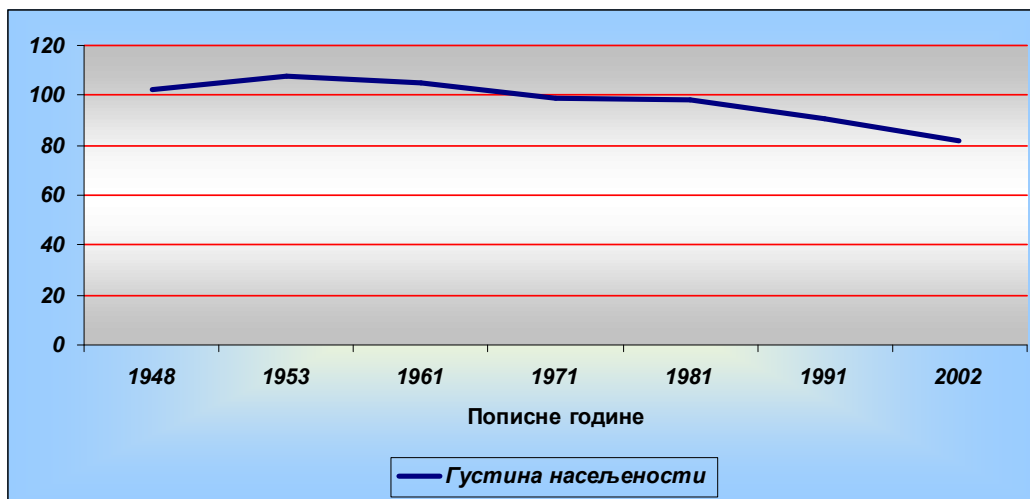

Графикон 252. Кретање укупне популације села Пољна од 1948. до 2002. године

Табела 280. Кретање густине насељености села Пољна од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	102	108	105	99	98	91	82

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 108 ст./km². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Пољни износила 82 ст./km².

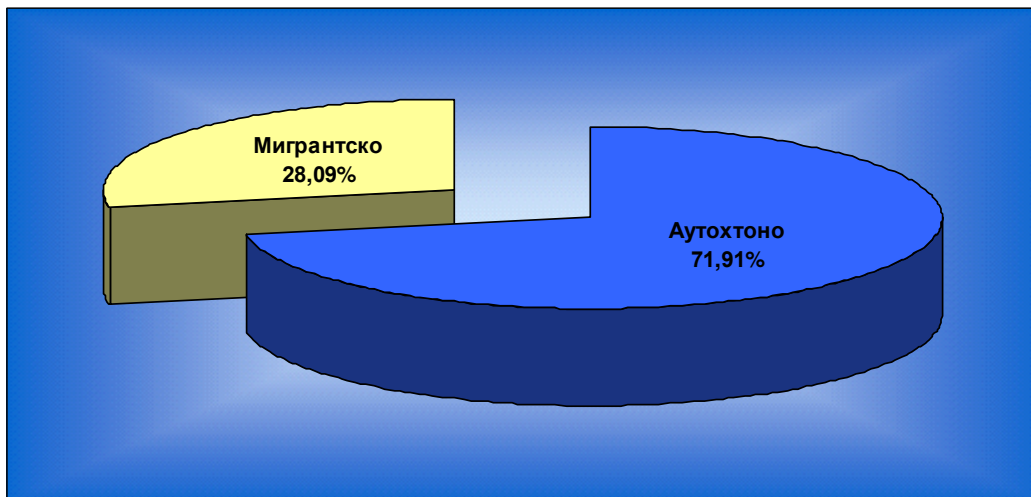

Графикон 253. Кретање густине насељености села Пољна од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 281. Аутохтоно и мигрантско становништво села Пољна по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Пољна	873	71,91	341	28,09	1.214

На територији села Пољна најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 873 или 71,91% популације села, док је досељен 341 становник или 28,09% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 532 становника.

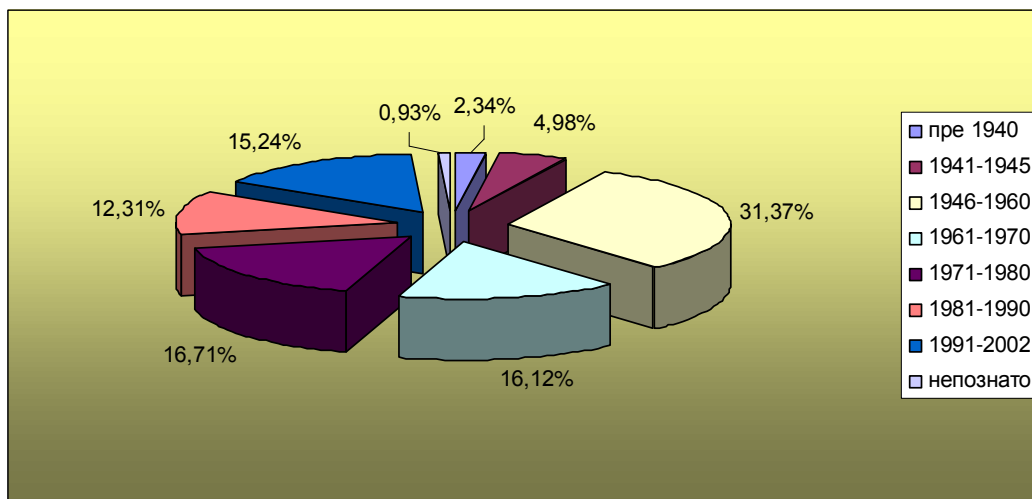

Графикон 254. Аутохтоно и мигрантско становништво села Пољна по попису из 2002. године

Табела 282. Становништво села Пољна према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Пољна	
	Број	%
пре 1940	8	2,34
1941-1945	17	4,98
1946-1960	107	31,37
1961-1970	55	16,12
1971-1980	57	16,71
1981-1990	42	12,31
1991-2002	52	15,24
непознато	3	0,93
УКУПНО	341	100

Највише становника у село Пољна доселило се у периоду 1946-1960. њих 107 или 31,37% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-1980. када се доселило 57 становника или 16,71% од укупно досељених, па период 1961-1970. са 55 досељених или 16,12%, период 1991-2002. са 52 досељеника или 15,24% и период 1981-1990. са 42 досељена или 12,31% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило 17 становника или 4,98% досељених и пре 1940. године када се доселило осам становника или 2,34% досељене популације.

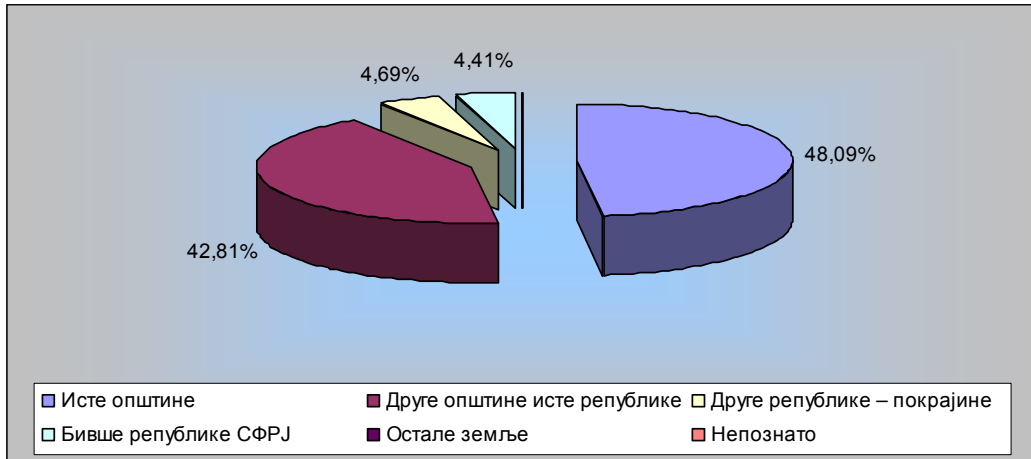

Графикон 255. Удео становништва села Пољна према времену досељавања по попису из 2002. године

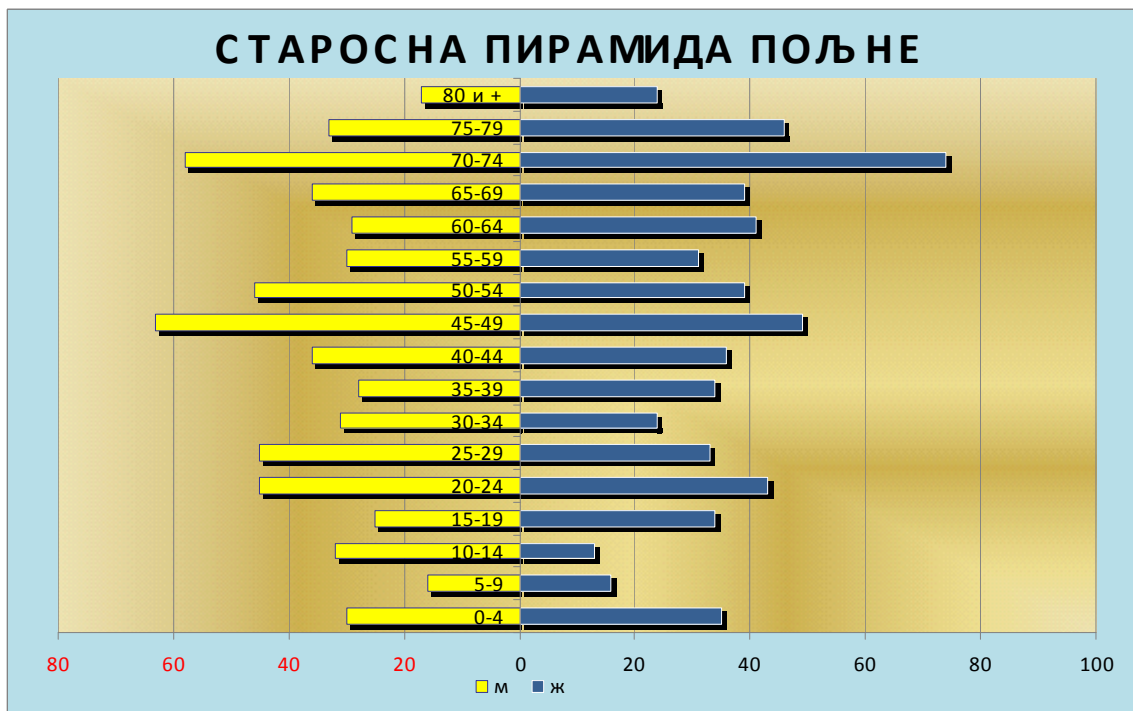
Табела 283. Становништво досељено у село Пољна према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Пољна	
	Број	%
Исте општине	164	48,09
Друге општине исте републике	146	42,81
Друге републике – покрајине	16	4,69
Бивше републике СФРЈ	15	4,41
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	341	100

У село Пољна највише становника се доселило из исте општине, њих 164 или 48,09% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 146 или 42,81%, па имигранти из друге републике или покрајине – 16 или 4,69% досељених. Најмање имиграната у Пољни је било из бивших република СФРЈ – 15 или 4,41% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 256. Удео становништва досељеног у село Пољна према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

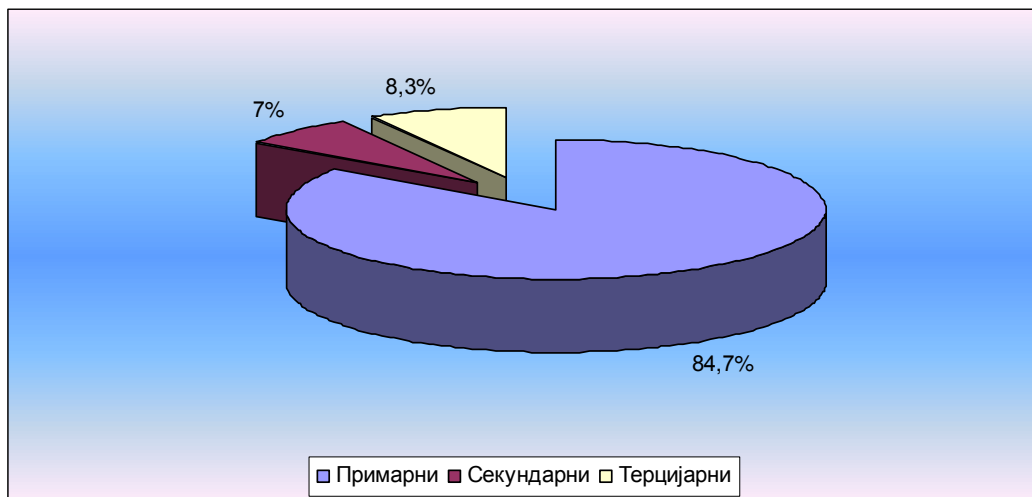
У старосној структури села Пољна најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 284. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Пољна по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Пољна	742	699	186	286	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Пољни су живела 742 активна становника односно 61,12% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 699 особе. Лица са личним приходима у Пољни је било 186 или 15,32% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 286 лица или 23,55% популације села. На раду у иностранству није било становника из Пољне.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Пољна је запослено у примарном сектору, њих 592 или 84,7% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 49 становника или 7%, док у терцијарном сектору ради 58 становника или 8,3% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 257. Учешће становништва Пољне по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Пољне је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Пољне.

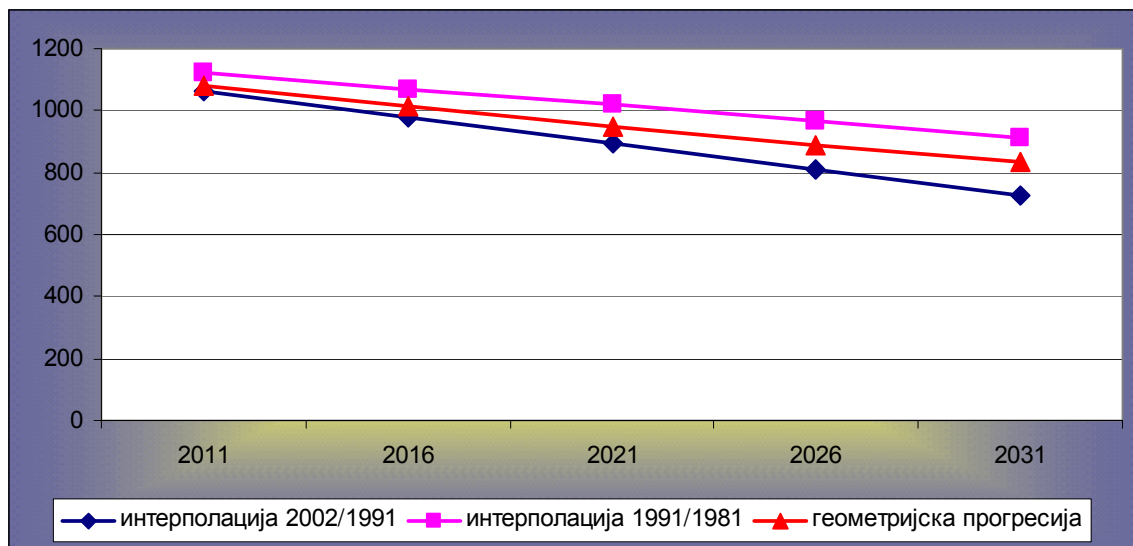
Број домаћинстава у селу Пољни има нешто другачији ток него кретање укупне популације, њихов број расте св пописа из 1981. године када достиже и максимум – 349. Затим следи пад у њиховом броју па је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Пољни износио 325. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Пољни пао је на 3,1 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 279 је са газдинством док су 46

домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 69, за њима следе петочлана – 52, па четворочлана – 47, трочлана – 46 и шесточлана – 37. Домаћинстава са седам чланова има 16, док домаћинстава са осам чланова има 14. У селу има 394 породице, од којих су 195 без деце, 167 са децом, у 23 породице је мајка са децом док је у девет породица отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 104, затим следе породице са двоје деце, њих 88. Троје деце имају шест породица, док четворо деце има једна породица.

Кретање броја станова прати тренд кретање броја домаћинстава у Пољни. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 431. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Пољни евидентирано 367 станова. На једно домаћинство долазило је 1,12 станова.

Табела 285. Пројекције кретања броја становника Пољне, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	1.214	1.061	1.062	977	893	808	724
интерполација 1991/1981	1.214	1.061	1.121	1.070	1.018	967	915
геометријска прогресија	1.214	1.061	1.080	1.013	949	889	834

Графикон 258. Пројекције кретања броја становника Пољне, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника Пољне указују нам на константан пад укупне популације. Највећи пад бележи се пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, по којој би у Пољни 2011. године живело 1.062 становника, 2021. године 893 становника и 2031. године 724 становника. Нешто блажу депопулацију пројектује метода интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, на основу које би овде 2011. године живело 1.121, 2021.

године 1.018 и 2031. године 915 становника. Пројекција методом геометријске прогресије показује да ће у Пољни 2011. године живети 1.080 становника, 2021. године 949 становника и 2031. године 834 становника.

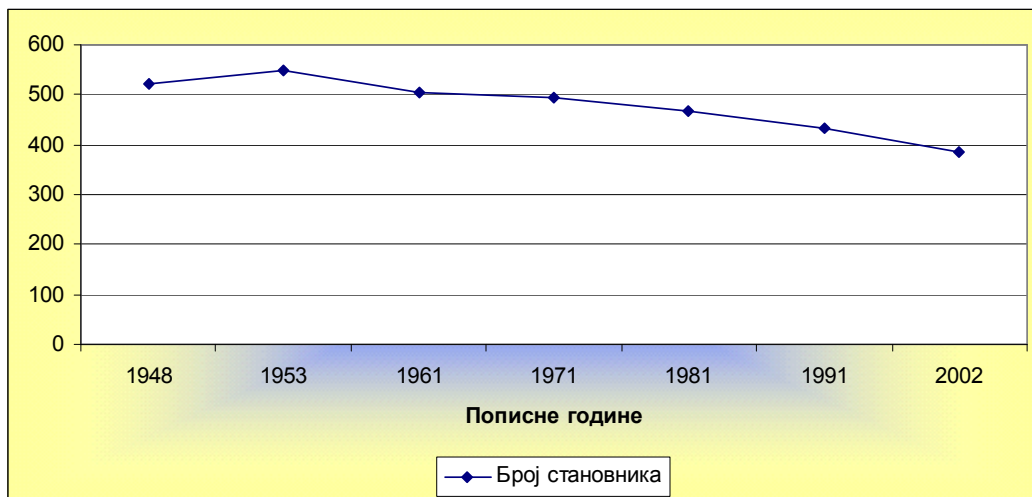
10.5.36. ПОПИНА

Село Попина се налази на десет километара југозападно од Трстеника. Смештено је у ерозивном проширењу долине Попинске реке, на надморској висини од 195 до 290 m. Село је разбијеног типа и састоји се из две целине: Попине и Мале Попине. Површина сеоског атара износи 723,7 ha и граничи се са атарима села Осаоница, Чаири и градом Трстеником (исток), Брезовица (југ) и Дубље (север и запад). У сеоском атару постоје остаци римског утврђења, у којем је била смештена посада која је контролисала пут уз Попинску реку. Попина је старо средњовековно насеље које се спомиње 1718. године. Симбол села је воденички камен, због раније доминантне израде воденичког камења. Традиција је одржана до данас јер се и даље знатан број мештана бави прерадом и обликовањем камена, мермера и других материјала.

Укупна популација села Попина у порасту је све до пописа из 1953. године када достиже и свој максимум – 548. Затим следи константна депопулација тако да је у Попини по последњем попису из 2002. године живело 384 становника.

Табела 286. Кретање укупне популације села Попина од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	520	548	504	496	466	433	384

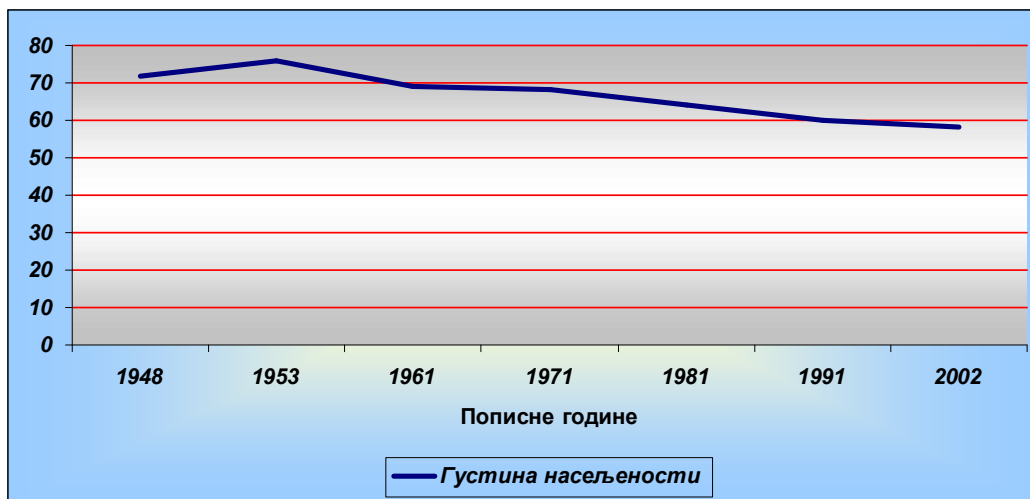

Графикон 259. Кретање укупне популације села Попина од 1948. до 2002. године

Табела 287. Кретање густине насељености села Попина од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	72	76	69	68	64	60	58

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 76 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Попини износила 58 ст./км².

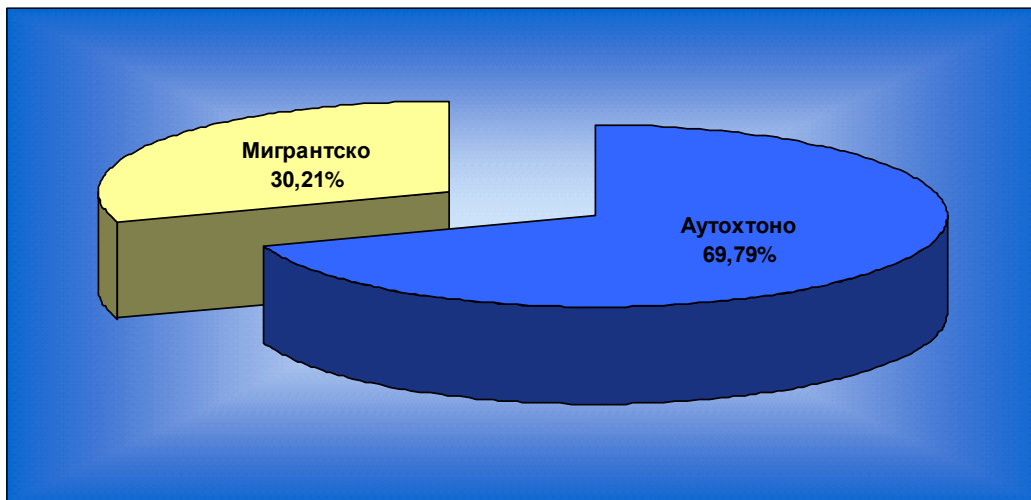

Графикон 260. Кретање густине насељености села Попина од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 288. Аутохтоно и мигрантско становништво села Попина по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Попина	268	69,79	116	30,21	384

На територији села Попина најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 268 или 69,79% популације села, док је досељено 116 становника или 30,21% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 152 становника.

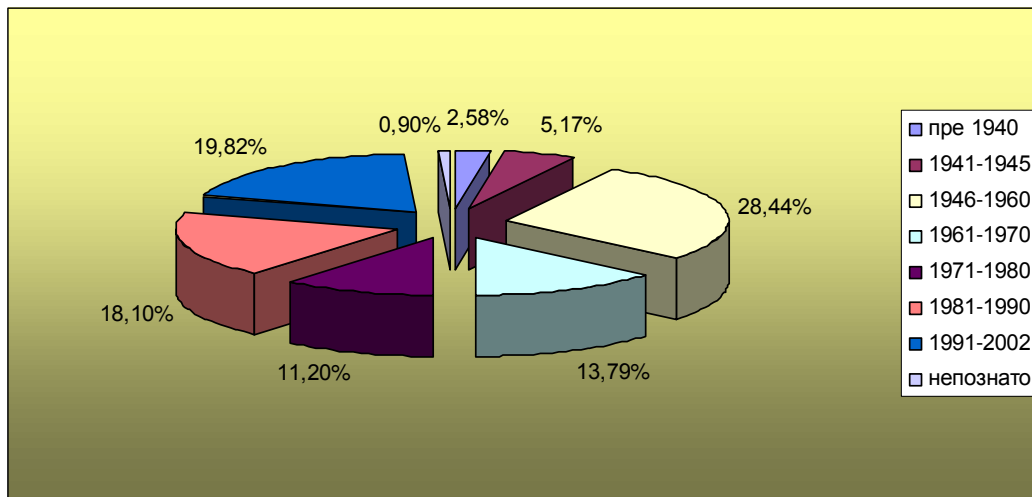

Графикон 261. Аутохтоно и мигрантско становништво села Попина по попису из 2002. године

Табела 289. Становништво села Попина према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Попина	
	Број	%
пре 1940	3	2,58
1941-1945	6	5,17
1946-1960	33	28,44
1961-1970	16	13,79
1971-1980	13	11,20
1981-1990	21	18,10
1991-2002	23	19,82
непознато	1	0,90
УКУПНО	116	100

Највише становника у село Попина доселило се у периоду 1946-1960. њих 33 или 28,44% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 23 становника или 19,82% од укупно досељених, па период 1981-1990. са 21 досељеним или 18,10%, период 1961-1970. са 16 досељеника или 13,79% и период 1971-1980. са 13 досељеника или 11,20% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило шест становника или 5,17% досељених и пре 1940. године када се доселило три становника или 2,58% досељене популације.

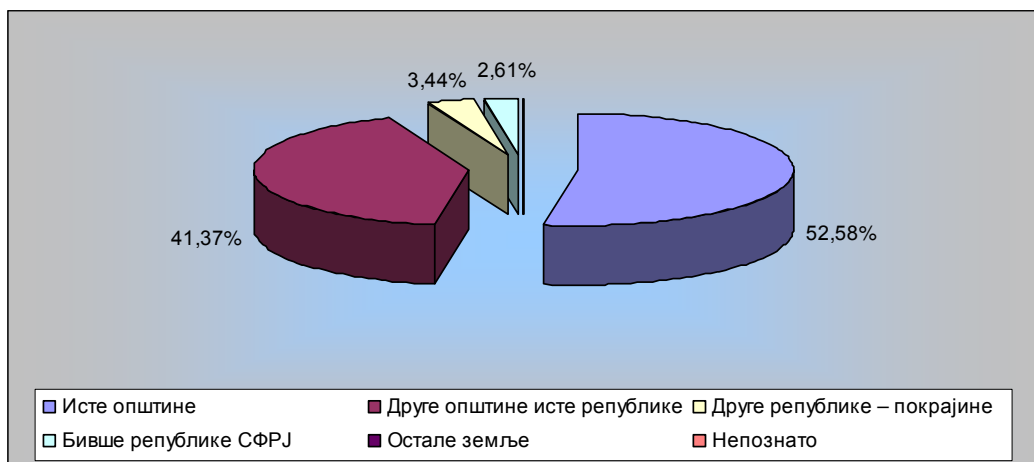

Графикон 262. Удео становништва села Попина према времену досељавања по попису из 2002. године

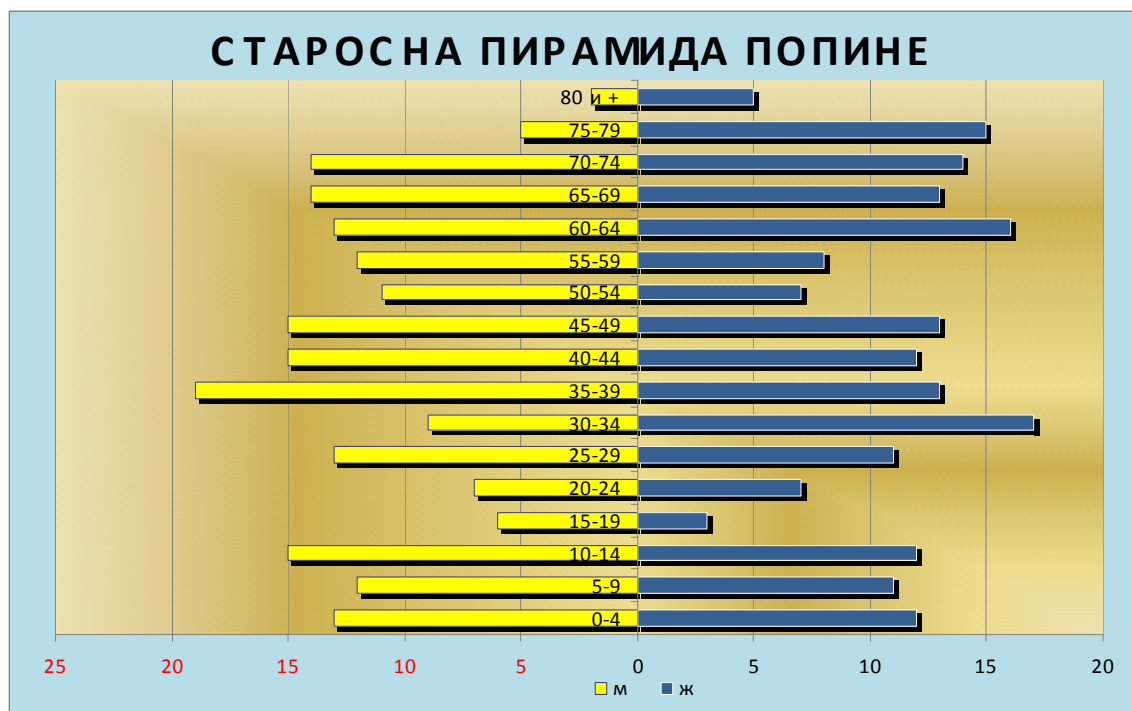
Табела 290. Становништво досељено у село Попина према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Попина	
	Број	%
Исте општине	61	52,58
Друге општине исте републике	48	41,37
Друге републике – покрајине	4	3,44
Бивше републике СФРЈ	3	2,61
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	116	100

У село Попина највише становника се доселило из исте општине, њих 61 или 52,58% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 48 или 41,37%, па имигранти из друге републике или покрајине – 4 или 3,44% досељених. Најмање имиграната у Попини је било из бивших република СФРЈ – 3 или 2,61% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 263. Удео становништва досељеног у село Попина према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

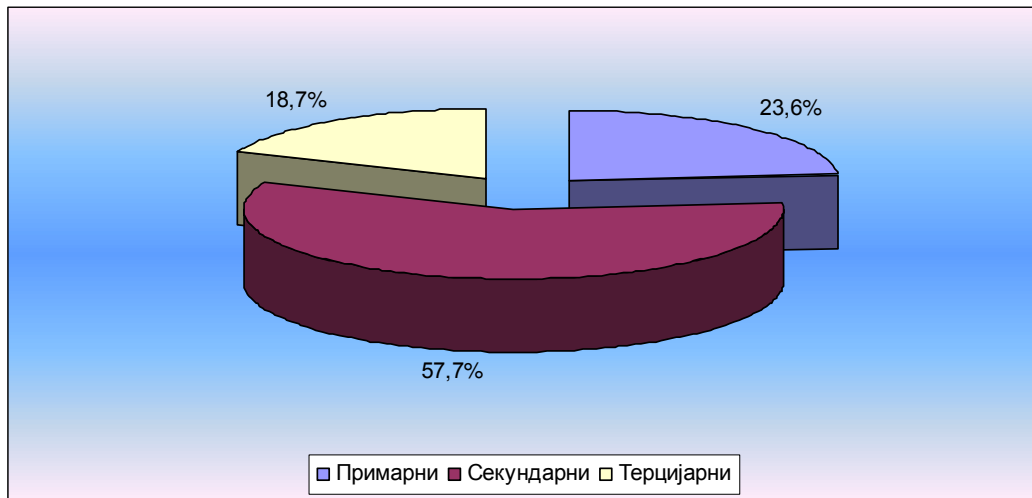
У старосној структури села Попина најбројније је старо становништво. За њим следи млађе средовечно становништво и старије средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, жене су бројније у старом становништву, док је број мушкараца и жена уједначен у млађем средовечном становништву.

Табела 291. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Попина по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Попина	148	123	96	140	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Попини су живела 148 активна становника односно 38,54% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 123 особе. Лица са личним приходима у Попини је било 96 или 25% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 140 лица или 36,45% популације села. На раду у иностранству није било становника из Попине.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Попина је запослено у секундарном сектору, њих 71 или 57,7% од укупно запослених. У примарном сектору ради 29 становника или 23,6%, док у терцијарном сектору ради 23 становника или 18,7% запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запослен у индустрији.

Графикон 264. Учешће становништва Попине по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Попине је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Попине.

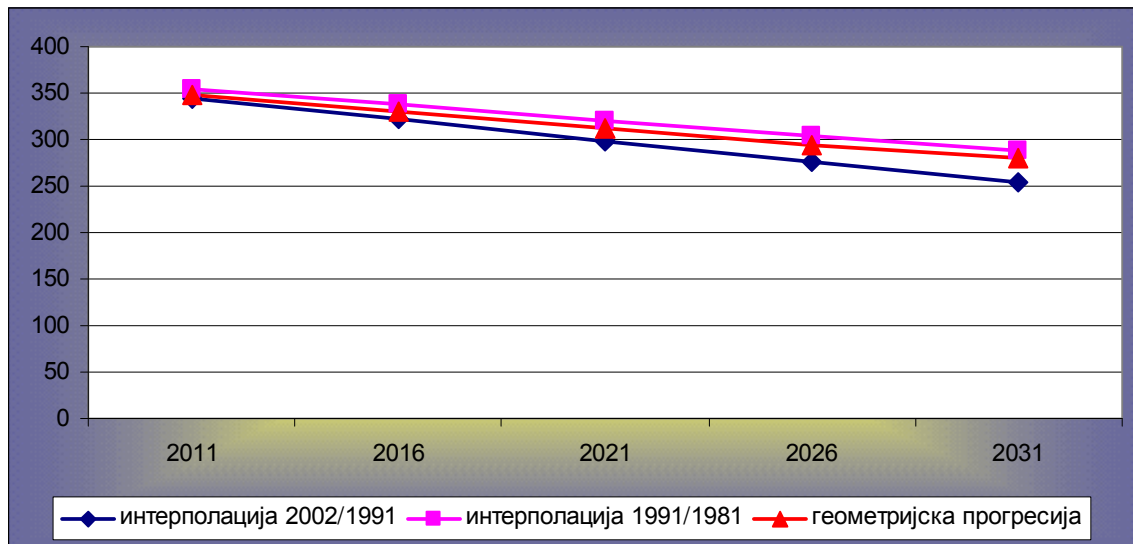
Број домаћинстава у селу Попини има нешто другачији ток него кретање укупне популације, њихов број расте св пописа из 1991. године када достиже и максимум – 140. Затим следи пад у њиховом броју па је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Попини износио 129. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Попини пао је на 2,9 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 95 је са газдинством док су 34

домаћинства без газдинства. Највише је самачких домаћинстава – 32, за њима следе двочлана – 29, па четворчлана – 28, трочлана – 17 и шесточлана – 12. Домаћинстава са пет чланова има 10, док домаћинстава са девет чланова има једно. У селу има 115 породица, од којих су 46 без деце, 60 са децом, у седам породица је мајка са децом док је у две породице отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 36, затим следе породице са једним дететом, њих 29. Троје деце имају три породице, док четворо деце има једна породица.

Кретање броја станова прати тренд кретање броја домаћинстава у Попини. Њихов број достиже максимум по попису из 1991. године – 147. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Попини евидентирано 145 станова. На једно домаћинство долазило је 1,12 станова.

Табела 292. Пројекције кретања броја становника Попине, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	384	329	344	322	299	277	255
интерполација 1991/1981	384	329	354	338	321	305	288
геометријска прогресија	384	329	348	330	312	295	280

Графикон 265. Пројекције кретања броја становника Попине, 2011-2031. година

Пројектовани број становника села Попина свим методама даје нам готово исте резултате, па се зато са великом сигурношћу можемо ослањати на њих. Методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године пројектује се да ће у Попини 2011. године живети 344 становника, 2021. године 299 становника и 2031. години 255 становника. Резултати пројекције методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године говоре да ће овде 2011. године бити 354,

2021. године 321 и 2031. године 288 становника. Пројекција методом геометријске прогресије показује да ће у Попини 2011. године живети 348 становника, 2021. године 312 становника и 2031. године 280 становника.

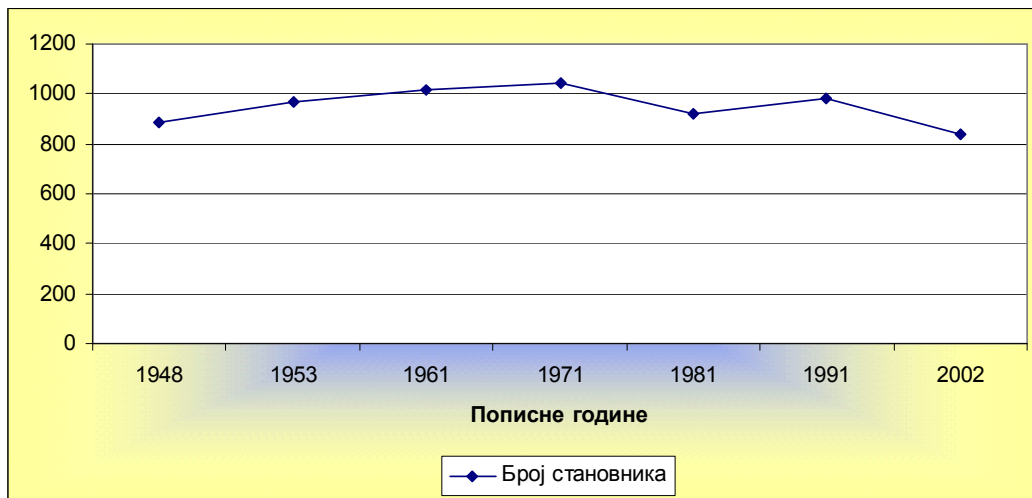
10.5.37. ПОЧЕКОВИНА

Село Почековина се налази на десет километара од Трстеника у правцу Крушевца са десне стране Западне Мораве. Надморска висина села креће се од 157 до 174 m. Село је полузбијеног типа, груписано у три целине: Горња Почековина, Доња Почековина и нови засеок Риђевци (досељеници из села Риђевштице). Атар села има површину од 658,3 ha и граничи се са атарима села Медвеђа (север), Стари Трстеник (исток), Лопаш (југ) и Доњи Рибник (запад). Село потиче из средњег века, из периода владавине Немањића а помиње се и у почетном периоду владавине турака, 1476. године.

Укупна популација села Почековина у порасту је све до пописа из 1971. године када достиже и свој максимум – 1.041. Затим следи депопулација, изузев пописа из 1991. године, тако да је у Почековини по последњем попису из 2002. године живело 838 становника.

Табела 293. Кретање укупне популације села Почековина од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	887	970	1.015	1.041	920	983	838

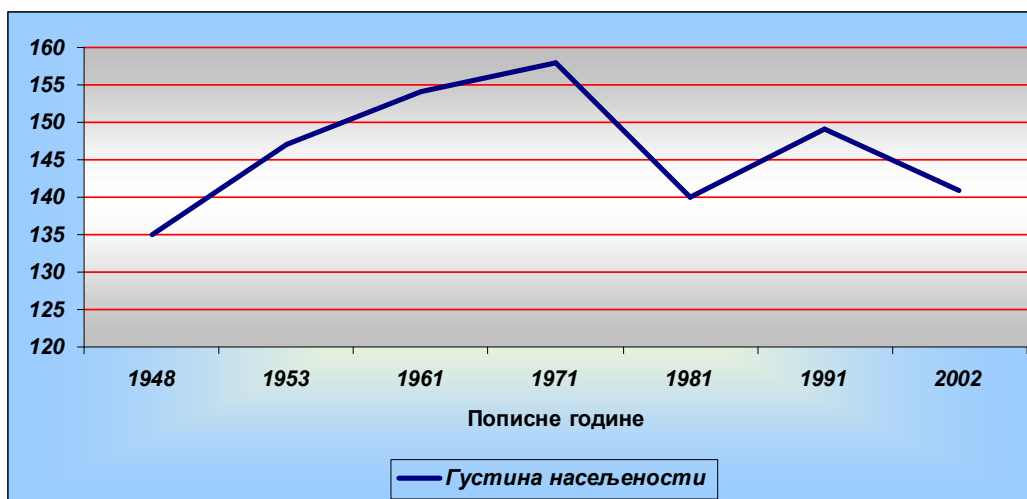

Графикон 266. Кретање укупне популације села Почековина од 1948. до 2002. године

Табела 294. Кретање густине насељености села Почковина од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	135	147	154	158	140	149	141

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1971. године – 158 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Почковини износила 141 ст./км².

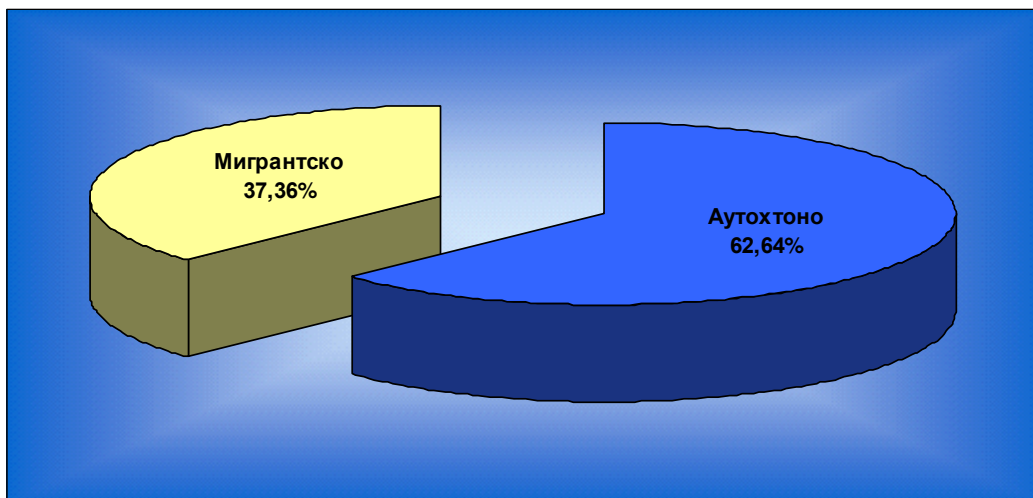

Графикон 267. Кретање густине насељености села Почковина од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 295. Аутохтоно и мигрантско становништво села Почковина по попису из 2002. год.

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Почковина	525	62,64	313	37,36	838

На територији села Почковина најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 525 или 62,64% популације села, док је досељено 313 становника или 37,36% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 212 становника.

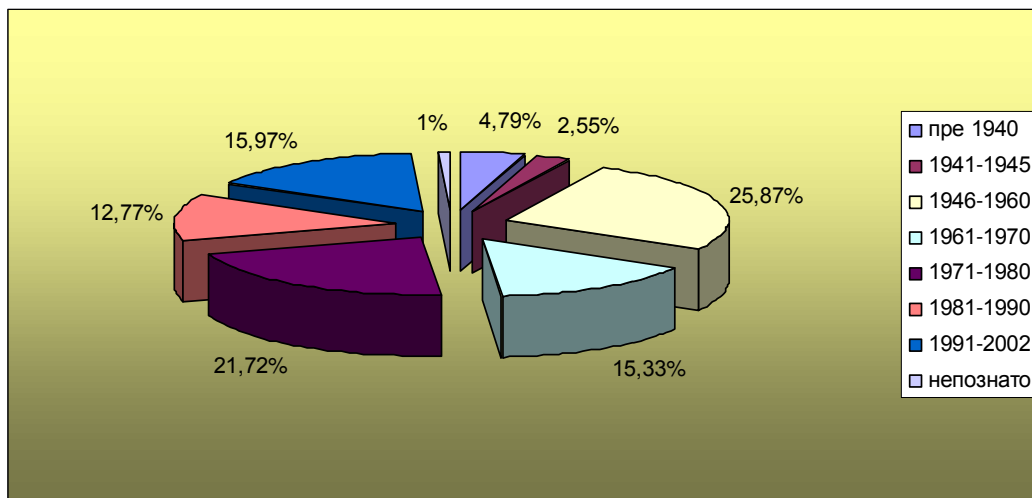

Графикон 268. Аутохтоно и мигрантско становништво села Почековина по попису из 2002. год.

Табела 296. Становништво села Почековина према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Почековина	
	Број	%
пре 1940	15	4,79
1941-1945	8	2,55
1946-1960	81	25,87
1961-1970	48	15,33
1971-1980	68	21,72
1981-1990	40	12,77
1991-2002	50	15,97
непознато	3	1,00
УКУПНО	313	100

Највише становника у село Почековина доселило се у периоду 1946-1960. њих 81 или 25,87% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-1980. када се доселило 68 становника или 21,72% од укупно досељених, па период 1991-2002. са 50 досељених или 15,97%, период 1961-1970. са 48 досељеника или 15,33% и период 1981-1990. са 40 досељеника или 12,77% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940 године када се доселило 15 становника или 4,79% и 1941-1945. када се доселило осам становника или 2,55% досељене популације.

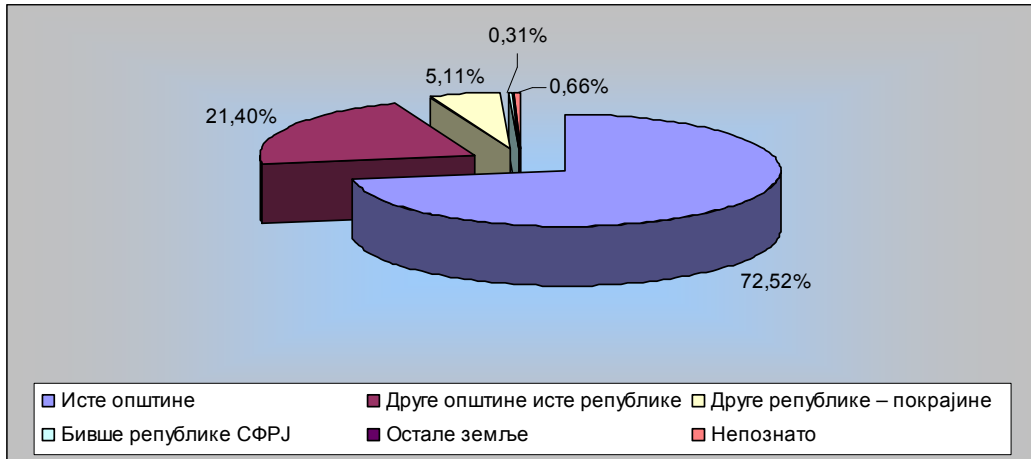

Графикон 269. Удео становништва села Почековина према времену досељавања по попису из 2002. године

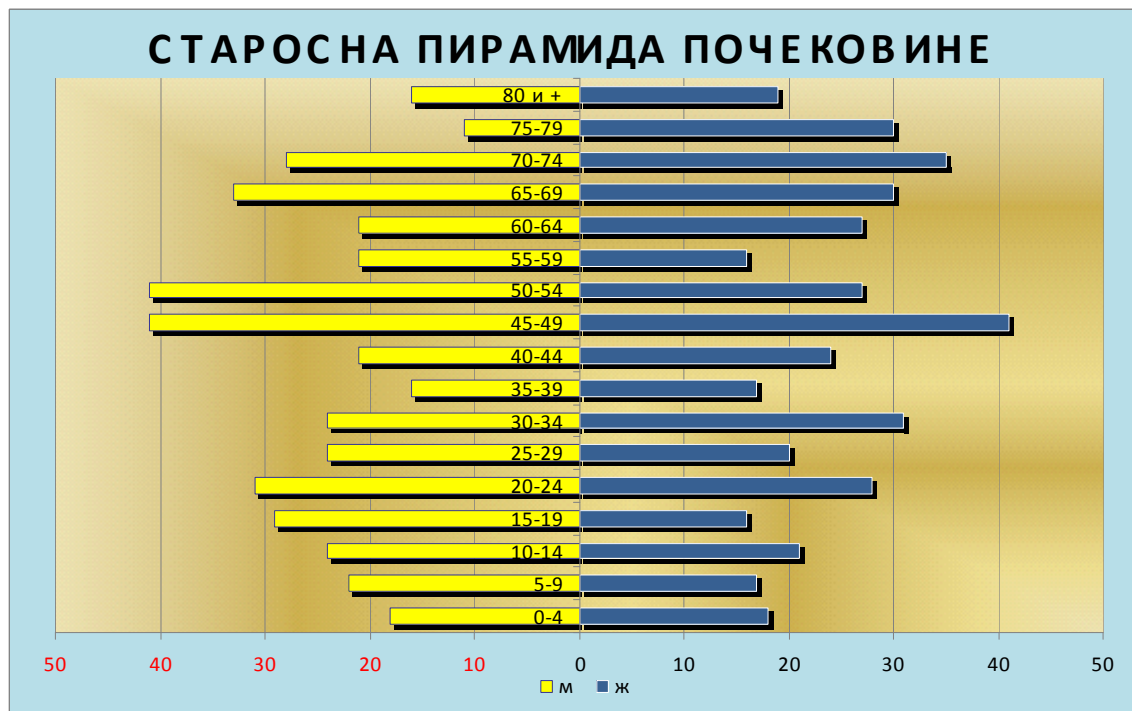
Табела 297. Становништво досељено у село Почековина према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Почековина	
	Број	%
Исте општине	227	72,52
Друге општине исте републике	67	21,40
Друге републике – покрајине	16	5,11
Бивше републике СФРЈ	1	0,31
Остале земље	-	-
Непознато	2	0,66
УКУПНО	313	100

У село Почековина највише становника се доселило из исте општине, њих 227 или 72,52% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 67 или 21,40%, па имигранти из друге републике или покрајине – 16 или 5,11% досељених. Најмање имиграната у Почековини је било из бивших република СФРЈ – 1 или 0,31% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 270. Удео становништва досељеног у село Почековина према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

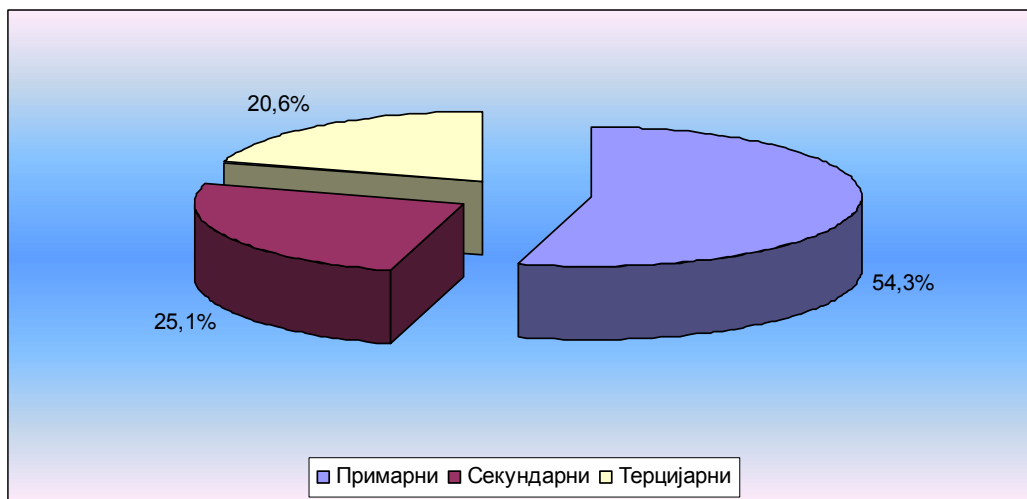
У старосној структури села Почековина најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у млађем средовечном и старом становништву.

Табела 298. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Почковина по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Почковина	424	359	138	276	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Почковини су живела 424 активна становника односно 50,59% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 359 особа. Лица са личним приходима у Почковини је било 138 или 16,46% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 276 лица или 32,93% популације села. На раду у иностранству није било становника из Почковине.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Почковина је запослено у примарном сектору, њих 195 или 54,3% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 90 становника или 25,1%, док у терцијарном сектору ради 74 становника или 20,6% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом, али и да један део ради у индустрији и услужним делатностима.

Графикон 271. Учешће становништва Почковине по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Почковине је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Почковине.

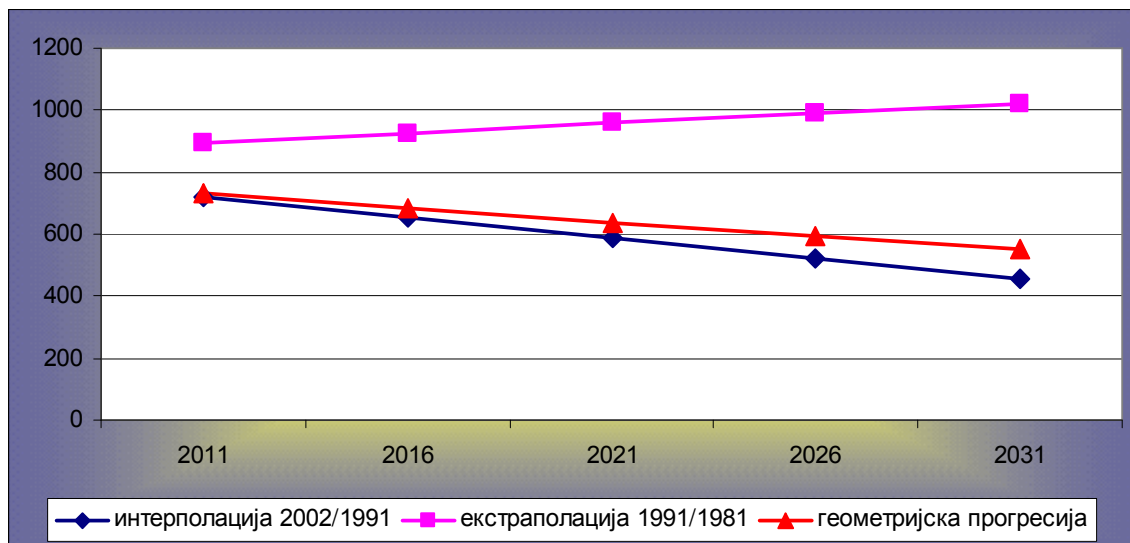
Број домаћинстава у селу Почковини има нешто другачији ток него кретање укупне популације, њихов број расте св пописа из 1971. године када је износио 256. Затим по следећем попису из 1981. следи пад, па поновни пораст све до последњег пописа из 2002. године када је број домаћинстава у Почковини достигао максимум од 259. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,3 чланова из 1948. године просечан број

чланова домаћинстава у Почковини пао је на 3,2 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 197 је са газдинством док су 62 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 61, за њима следе самачка – 56, па трочлана – 43, четворочлана – 37, петочлана – 24, шесточлана – 21 и седмочлана – осам. Домаћинстава са осам чланова има пет, са девет чланова има два домаћинства колико има и домаћинстава са 10 и више чланова. У селу има 252 породице, од којих су 117 без деце, 122 са децом, у девет породица је мајка са децом док је у четири породице отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 68, затим следе породице са једним дететом, њих 56. Троје деце имају десет породица, док четворо деце има једна породица.

Кретање броја станова прати тренд кретање броја домаћинстава у Почковини. Њихов број достиже максимум по попису из 1971. године – 253. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Почковини евидентиран 251 стан. На једно домаћинство долазило је 0,96 станова.

Табела 299. Пројекције кретања броја становника Почковине, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	838	756	719	653	588	522	456
екстраполација 1991/1981	838	756	895	926	958	989	1.021
геометријска прогресија	838	756	735	684	636	592	550

Графикон 272. Пројекције кретања броја становника Почковине, 2011-2031. год.

Село Почковина је равничарског типа и налази се у плодној моравској долини, па је као такво привлачно за насељавање становништва. Досељавање новог становништва и позитиван природни прираштај довели су до тога да се становништво Почковине повећавало све до последње деценије XX века. Тако да

пројекцијом становништва методом екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године бележимо пораст укупне популације. Резултати ове пројекције говоре да ће овде 2011. године живети 895 становника, 2021. године 958 становника и 2031. године 1.021 становник. Са друге стране последњу деценију XX и прву деценију XXI века карактерише депопулација па су сходно њој и резултати пројекција. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показује да ће у Почевини 2011. године живети 719, 2021. године 588 и 2031. године 456 становника. Методом геометријске прогресије пројектовани број становника Почевине био би 2011. године 735, 2021. године 636 и 2031. године 550.

10.5.38. ПРЊАВОР

Село Прњавор се налази пет километара северно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на алувијалној равни са обе стране Љубостињске реке. Надморска висина села је 159 m. Површина сеоског атара износи 1.616 ha и граничи се са атарима села Богдање и Мијајловац (исток), Доњи Дубич (север), Рајинац и Планиница (северозапад), Грабовац (запад) и градом Трстеником (југ). Место је дуго било познато као Љубостињски прњавор, по манастиру Љубостињи. Уз сваки манастир у средњовековној Србији постојало је место где су се из манастира бацале разне дотрајале ствари – прње. Како је народ у ово време био сиромашан једва је чекао да се нађе у близини ових места не би ли нешто прња узео за себе. Временом су ту почели да граде и куће, а када би ту постала насеља називали су их Прњавор, само што су додавали испред име манастира.¹⁰²

Укупна популација села Прњавор у порасту је све до пописа из 1981. године када достиже и свој максимум – 444. Затим следи смањење популације тако да је у Прњавору по последњем попису из 2002. године живело 318 становника.

Табела 300. Кретање укупне популације села Прњавор од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	286	306	400	441	444	330	318

Графикон 273. Кретање укупне популације села Прњавор од 1948. до 2002. године

¹⁰² Легенду казивао његова светост Патријарх српски Господин Иринеј Гавриловић

Табела 301. Кретање густине насељености села Прњавор од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	179	191	341	376	27	20	22

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1971. године – 376 ст./km². Од тада густина насељености драстично опада услед смањења катастарске границе насеља, тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Прњавору износила 22 ст./km².

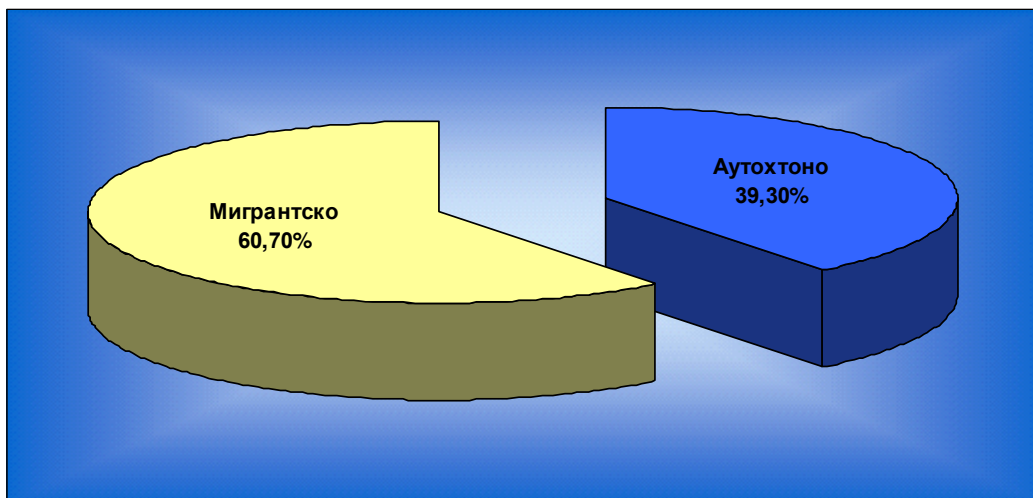

Графикон 274. Кретање густине насељености села Прњавор од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 302. Аутохтоно и мигрантско становништво села Прњавор по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Прњавор	125	39,30	193	60,70	318

На територији села Прњавор најбројније је становништво које је досељено, укупно 193 становника или 60,70% популације села, док од рођења овде живи 125 становника или 39,30% популације села. Разлика између досељеног и аутохтоног износи 68 становника.

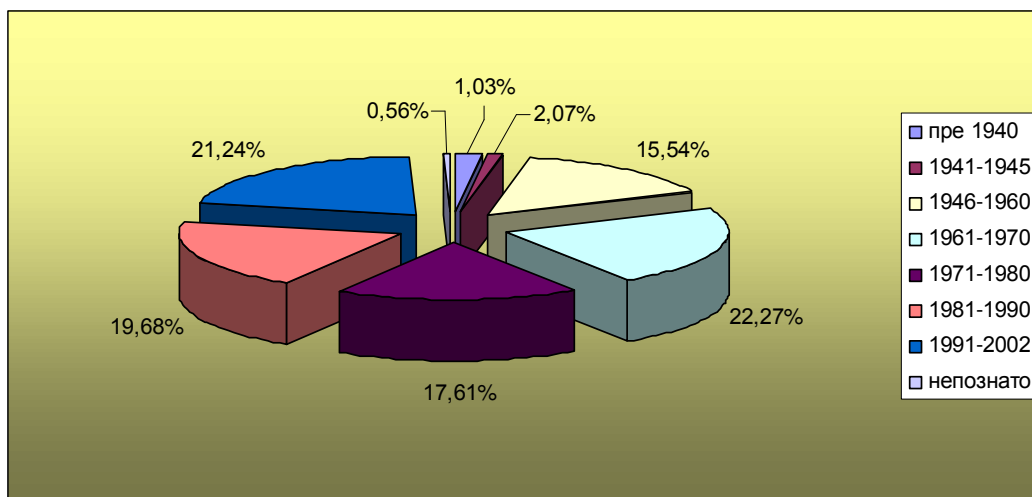

Графикон 275. Аутохтоно и мигрантско становништво села Прњавор по попису из 2002. године

Табела 303. Становништво села Прњавор према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Прњавор	
	Број	%
пре 1940	2	1,03
1941-1945	4	2,07
1946-1960	30	15,54
1961-1970	43	22,27
1971-1980	34	17,61
1981-1990	38	19,68
1991-2002	41	21,24
непознато	1	0,56
УКУПНО	193	100

Највише становника у село Прњавор доселило се у периоду 1961-1970. њих 43 или 22,27% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселио 41 становник или 21,24% од укупно досељених, па период 1981-1990. са 38 досељених или 19,68%, период 1971-1980. са 34 досељеника или 17,61% и период 1946-1960. са 30 досељеника или 15,54% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило четири становника или 2,07% и пре 1940. године када се доселило два становника или 1,03% досељене популације.

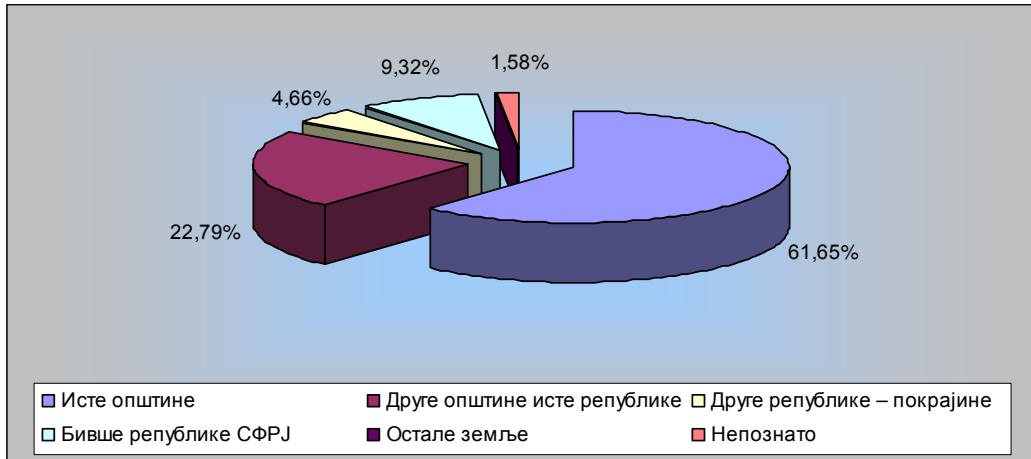

Графикон 276. Удео становништва села Прњавор према времену досељавања по попису из 2002. године

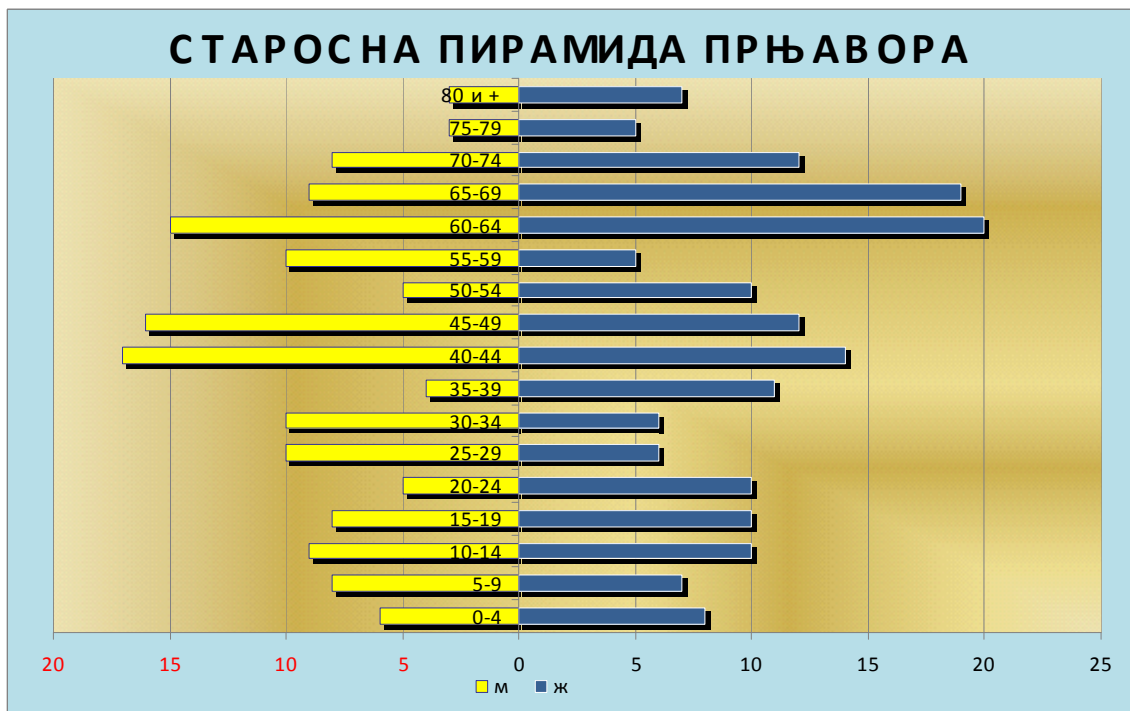
Табела 304. Становништво досељено у село Прњавор према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Прњавор	
	Број	%
Исте општине	119	61,65
Друге општине исте републике	44	22,79
Друге републике – покрајине	9	4,66
Бивше републике СФРЈ	18	9,32
Остале земље	-	-
Непознато	3	1,58
УКУПНО	193	100

У село Прњавор највише становника се доселило из исте општине, њих 119 или 61,65% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 44 или 22,79%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 18 или 9,32%. Најмање имиграната у Прњавору било је из друге републике или покрајине – деветоро или 4,66% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 277. Удео становништва досељеног у село Прњавор према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

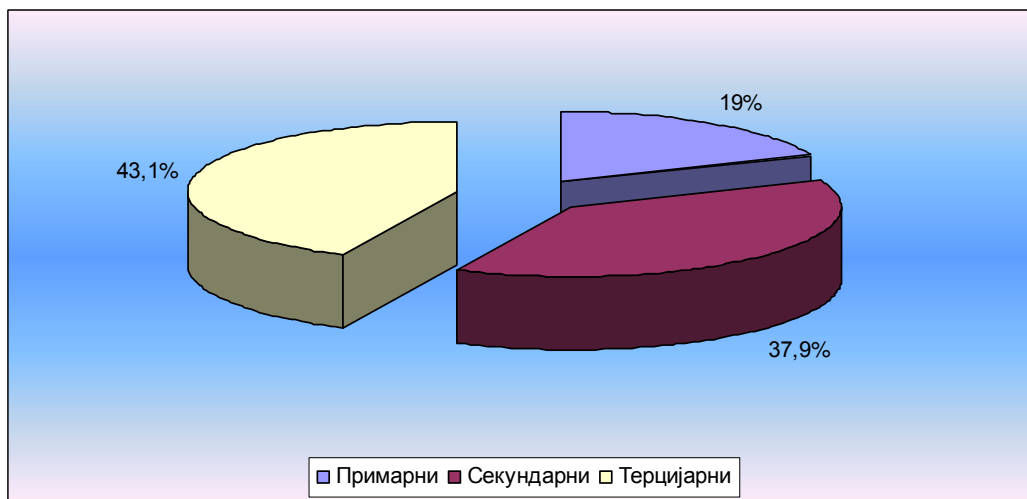
У старосној структури села Прњавор најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је млађе средовечно становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном и старом становништву.

Табела 305. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Прњавор по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Прњавор	163	137	54	101	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Прњавору су живела 163 активна становника односно 51,25% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 137 особа. Лица са личним приходима у Прњавору је било 54 или 16,98% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 101 лице или 31,76% популације села. На раду у иностранству није било становника из Прњавора.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Прњавор је запослено у терцијарном сектору, њих 59 или 43,1% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 52 становника или 37,9%, док у примарном сектору ради 26 становника или 19% запослених из овог села. Јасно се види да је највећи број становника овог села запослен у услужним делатностима и индустрији у оближњем Трстенику.

Графикон 278. Учешће становништва Прњавора по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Прњавора је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Прњавора.

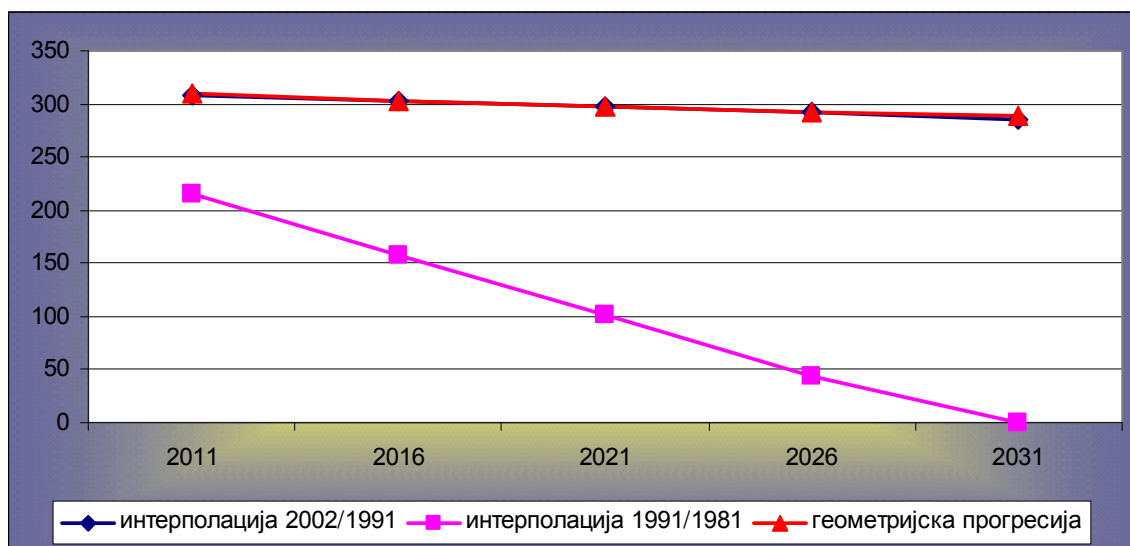
Број домаћинстава у селу Прњавору има сличан ток као и кретање укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1981. године када достиже и максимум – 114. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Прњавору износио 102. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,5 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Прњавору пао је на 3,1 по попису из 2002.

године. Од укупног броја домаћинстава њих 53 је са газдинством док су 49 домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 29, за њима следе трочлана – 25, па самачка – 18, четворочлана – 17 и петочлана – девет. Домаћинстава са шест чланова има три док једно домаћинство има седам чланова. У селу има 93 породице, од којих су 36 без деце, 49 са децом, у пет породица је мајка са децом док је у три породице отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 34, затим следе породице са двоје деце, њих 18 и троје деце, њих пет.

Кретање броја станова слично је кретању броја домаћинстава у Прњавору. Њихов број достиже максимум по попису из 1991. године – 134. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Прњавору евидентирано 99 станова. На једно домаћинство долазило је 0,97 станова.

Табела 306. Пројекције кретања броја становника Прњавора, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	318	318	308	303	297	292	286
интерполација 1991/1981	318	318	215	158	101	44	0
геометријска прогресија	318	318	309	303	298	293	288

Графикон 279. Пројекције кретања броја становника Прњавора, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Прњавора показују благу депопулацију. То је случај пројекција помоћу методе интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и методе геометријске прогресије, док пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесне аномалије и неможемо је узимати као релевантну. Пројектовани број становника села Прњавора методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године износио би 2011. године 308, 2021. године 297 и 2031. године 286. Резултати

пројекције методом геометријске прогресије су готово идентични, па би по њој овде 2011. године живело 309 становника, 2021. године 298 становника и 2031. године 288 становника. Почетком деведесетих година измењене су границе насељеног места Прњавор а самим тим драстично је поремећен и број становника. Зато би пројекција кретања броја становника помоћу методе интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показивала драстичну депопулацију. Овом пројекцијом у Прњавору би 2011. године живело 215 становника, 2021. године 101 становник, док 2030. године у Прњавору више неби било становника. Ово свакако није реално очекивати имајући у виду близину општинског центра.

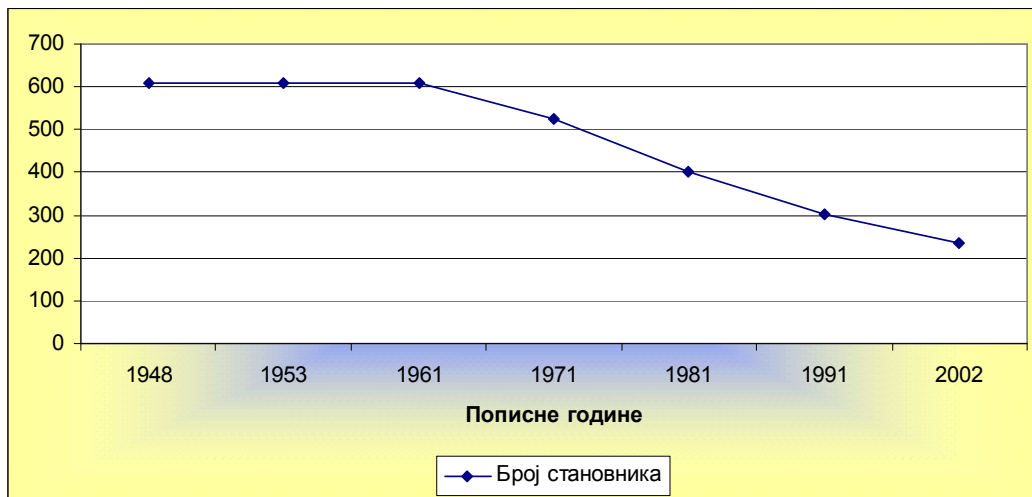
10.5.39. РАЈИНАЦ

Село Рајинац се налази једанаест километара северно од Трстеника. Насеље се налази у "срцу" Гледићких планина и састоји се из седам засеока – "мала": Борчанска мала, Судимска мала, Колицка мала, Камиџорска мала, Поточари, Пањак и Божановска мала. Надморска висина села се креће од 346 до 772 m. Површина сеоског атара износи 1.784 ha и граничи се са атарима села Прњавор (југоисток), Доњи и Горњи Дубич (исток), Шљивица (север), Лободер (запад) и Планиница (запад и југозапад). Име је добило по монаху Раји који је после Косовске битке побегао овде, где је саградио и цркву. Временом се око цркве почело формирати насеље и приликом договарања о имену села становници су одлучили да у знак захвалности према првом досељенику, монаху Раји, надену име Рајинац.

Укупна популација села Рајинац има незнатни пораст до пописа из 1953. године, да би по попису из 1961. године број становника остао исти – 608. Затим следи константна депопулација тако да је у Рајинцу по последњем попису из 2002. године живело 233 становника.

Табела 307. Кретање укупне популације села Рајинац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	607	608	608	526	403	303	233

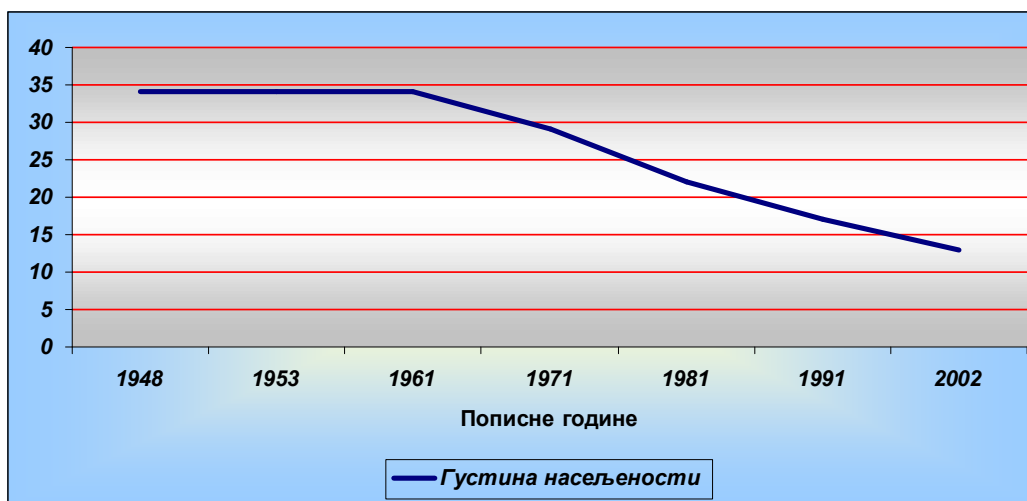

Графикон 280. Кретање укупне популације села Рајинац од 1948. до 2002. године

Табела 308. Кретање густине насељености села Рајинац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	34	34	34	29	22	17	13

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала од 1948. до 1961. године – 34 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Рајинцу износила 13 ст./км².

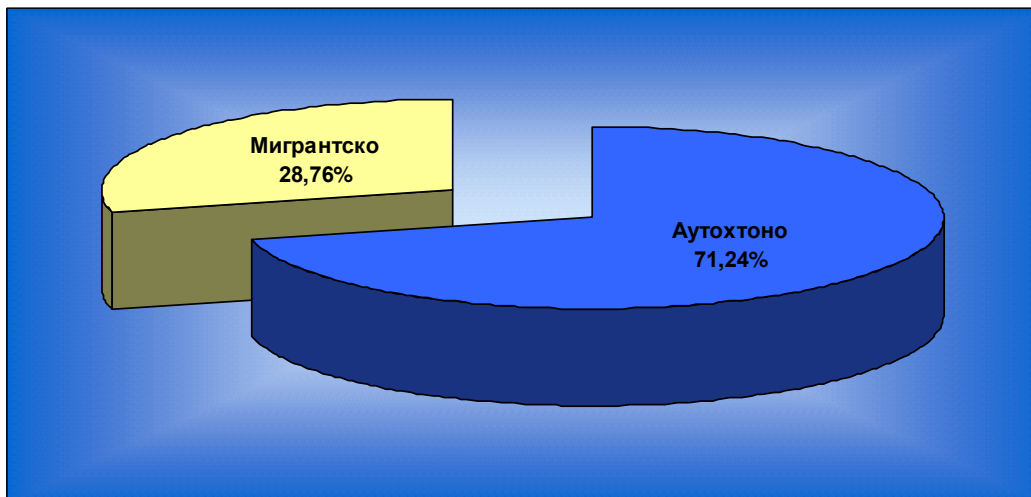

Графикон 281. Кретање густине насељености села Рајинац од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 309. Аутохтоно и мигрантско становништво села Рајинац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Рајинац	166	71,24	67	28,76	233

На територији села Рајинац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 166 или 71,24% популације села, док је досељено 67 становника или 28,76% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 99 становника.

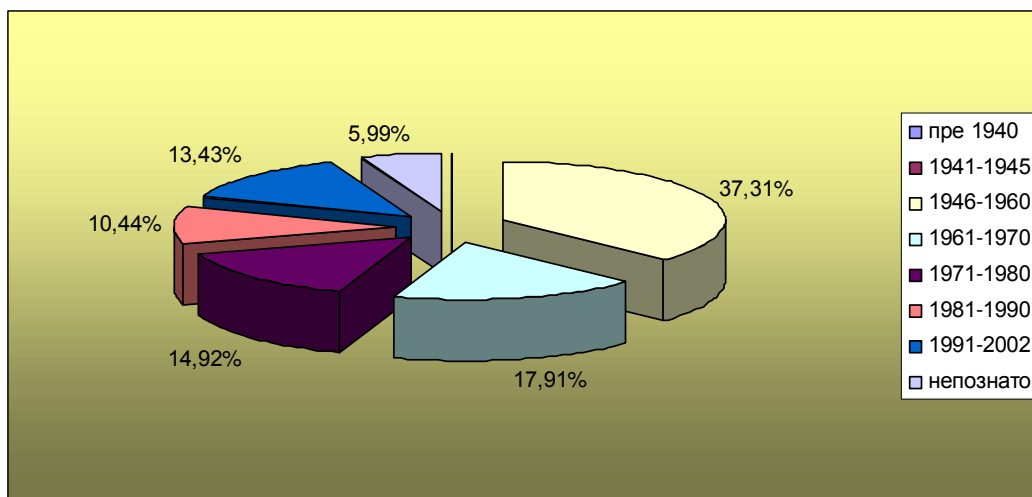

Графикон 282. Аутохтоно и мигрантско становништво села Рајинац по попису из 2002. године

Табела 310. Становништво села Рајинац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Рајинац	
	Број	%
пре 1940	-	-
1941-1945	-	-
1946-1960	25	37,31
1961-1970	12	17,91
1971-1980	10	14,92
1981-1990	7	10,44
1991-2002	9	13,43
непознато	4	5,99
УКУПНО	67	100

Највише становника у село Рајинац доселило се у периоду 1946-1960. њих 25 или 37,31% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. када се доселило 12 становника или 17,91% од укупно досељених, па период 1971-1980. са 10 досељених или 14,92%, период 1991-2002. са девет досељених или 13,43% и период 1981-1990. са седам досељених или 10,44% свих досељеника. Досељеника у Рајинац није било у периоду пре 1940. године и у периоду 1941-1945. година.

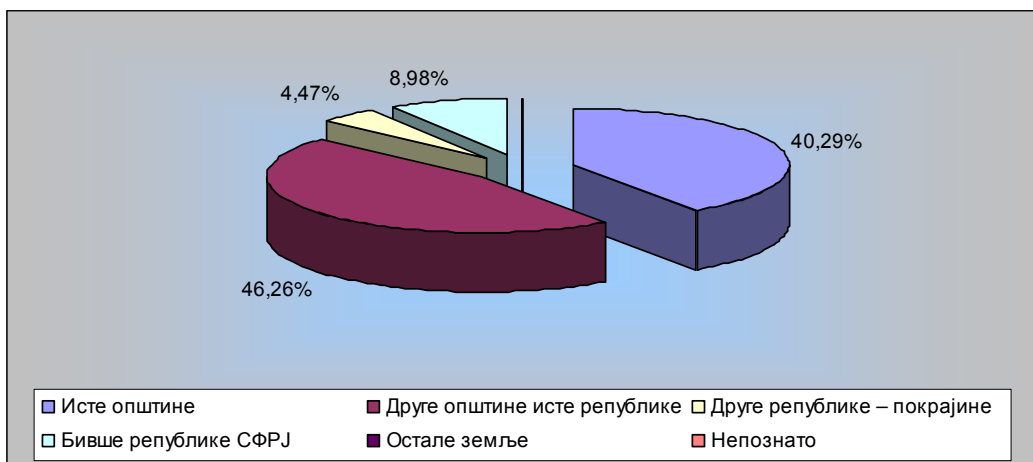

Графикон 283. Удео становништва села Рајинац према времену досељавања по попису из 2002. године

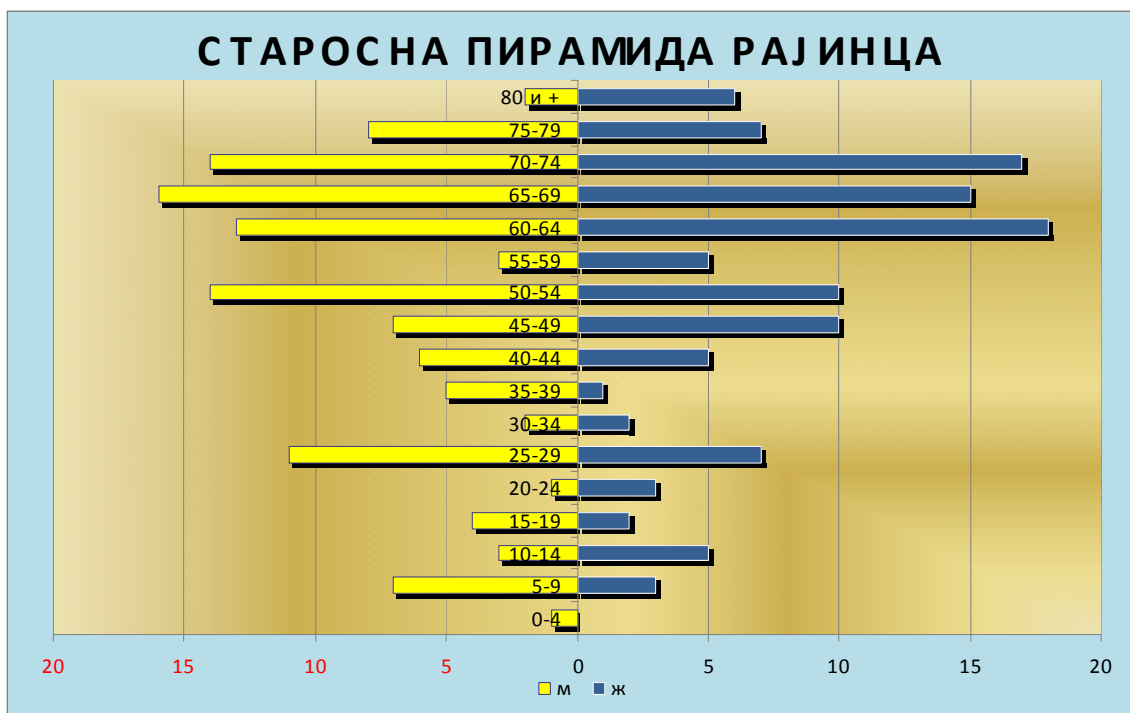
Табела 311. Становништво досељено у село Рајинац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Рајинац	
	Број	%
Исте општине	27	40,29
Друге општине исте републике	31	46,26
Друге републике – покрајине	3	4,47
Бивше републике СФРЈ	6	8,98
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	67	100

У село Рајинац највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 27 или 46,26% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 27 или 40,29%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 6 или 8,98%. Најмање имиграната у Рајинцу било је из друге републике или покрајине – 3 или 4,47% досељене популације, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 284. Удео становништва досељеног у село Рајинац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

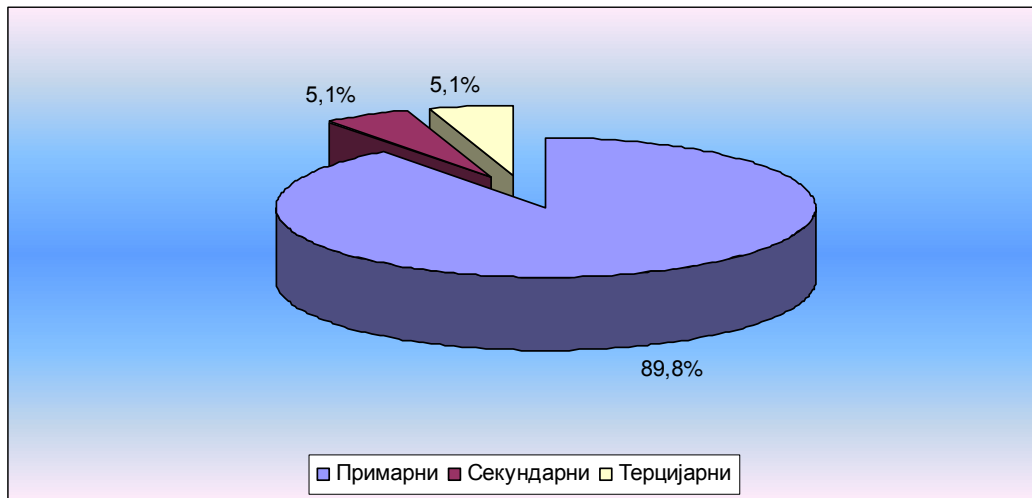
У старосној структури села Рајинац најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и млађем средовечном становништву, жене су бројније у старом становништву, док је број мушкараца и жена исти у старијем средовечном становништву.

Табела 312. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Рајинац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Рајинац	127	118	47	59	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Рајинцу су живела 127 активна становника односно 54,50% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 118 особа. Лица са личним приходима у Рајинцу је било 47 или 20,17% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 59 лица или 25,32% популације села. На раду у иностранству није било становника из Рајинца.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Рајинац је запослено у примарном сектору, њих 106 или 89,8% од укупно запослених. У секундарном сектору ради шест становника или 5,1%, док у терцијарном сектору ради такође шест становника или 5,1% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 285. Учешће становништва Рајинца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Рајинца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Рајинца.

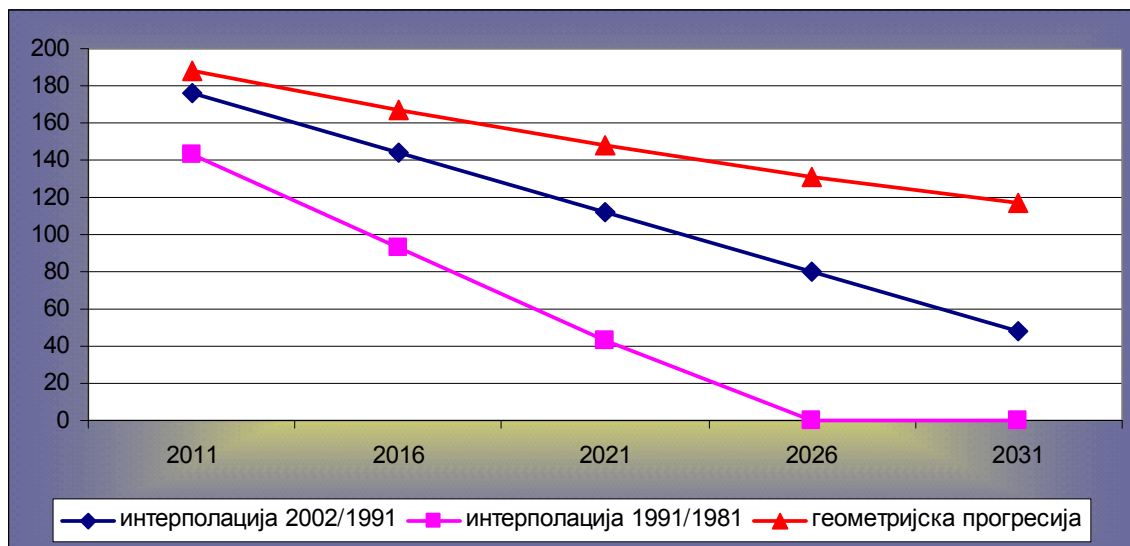
Број домаћинстава у селу Рајинцу има сличан ток као и кретање укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1971. године када достиже и максимум – 121. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Рајинцу износио 98. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6,4 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Рајинцу пао је на 2,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 92 је са газдинством док су шест

домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 34, за њима следе самачка – 33, па трочлана – 10, четворочлана – девет и петочлана – седам. Домаћинстава са шест чланова има четири док једно домаћинство има седам чланова. У селу има 73 породице, од којих су 42 без деце, 24 са децом, у пет породица је мајка са децом док је у две породице отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 15, затим следе породице са једним дететом, њих 14. Троје деце имају две породице.

Кретање броја станова слично је кретању броја домаћинстава у Рајинцу. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 137. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Рајинцу евидентирано 111 станова. На једно домаћинство долазило је 1,13 станова.

Табела 313. Пројекције кретања броја становника Рајинца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	233	136	176	144	112	80	48
интерполација 1991/1981	233	136	143	93	43	0	0
геометријска прогресија	233	136	188	167	148	131	117

Графикон 286. Пројекције кретања броја становника Рајинца, 2011-2031. година

Село Рајинац је типично планинског карактера из кога је становништво почело да се иселава још седамдесетих година прошлог века. Врхунац емиграције забележен је у међупописном периоду 1981-1991. година када је становништво емигрирало ка градском и приградским насељима у потрази за запошљењем и бољим животом. Тако би пројектовани број становника, методом интерполације на основу горе наведених пописа, у Рајинцу 2011. године износио 143, 2021. године

43, док би 2026. године Рајинац остао без становника. Процес емиграције јењава почетком овог века, а број становника се смањује само због негативног природног прираштаја. На основу тога методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године пројектовани број становника овде би износио 2011. године 176, 2021. године 112 и 2031. године 48. Пројекција методом геометријске прогресије говори нам да ће у Рајинцу 2011. године живети 188 становника, 2021. године 148 становника и 2031. године 117 становника.

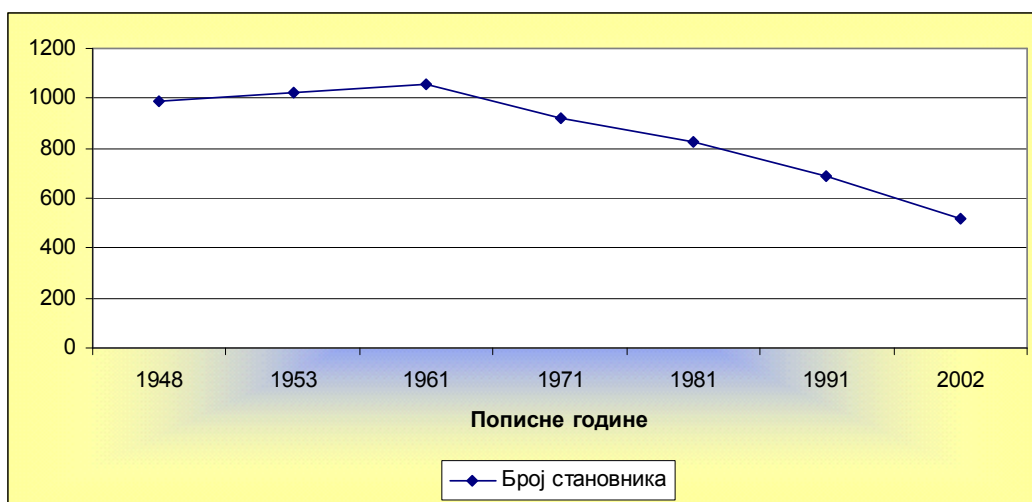
10.5.40. РИЂЕВШТИЦА

Село Риђевштица се налази двадесет два километара југоисточно од Трстеника. Насеље је разбијеног типа и лоцирано је на горњим падинама Градца, Погледа, Великог Брега и Печеног Гроба у изворишним деловима реке Сребренице, Пајсачке реке и Мале реке. Надморска висина села креће се од 327 до 600 m, док је конфигурација терена таква да равничарског земљишта готово нема. Површина сеоског атара износи 1.125,2 ha и граничи се са атарима села Велуђе, Пајсак и Руденице (исток), Тулеш, Братићи и Лесковица (југ), Бучје (запад) и Бучје и Округлица (север). Име села потиче од досељеника из Русије "Риђани", који су били припадници специјалне извиђачко – ловачке војне јединице.

Укупна популација села Риђевштица има пораст до пописа из 1961. године, када достиже и свој максимум – 1.056. Затим следи константна депопулација тако да је у Риђевштици по последњем попису из 2002. године живело 515 становника.

Табела 314. Кретање укупне популације села Риђевштица од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	986	1.023	1.056	918	823	688	515

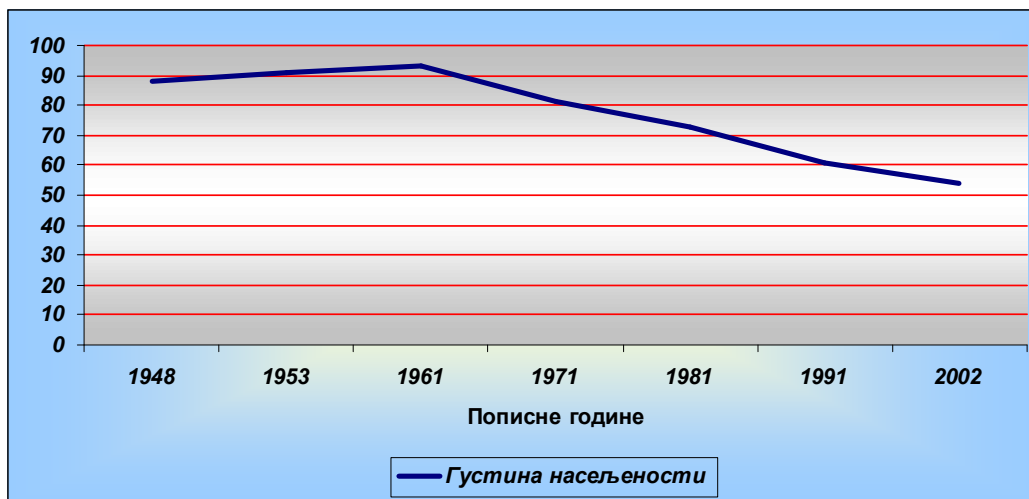

Графикон 287. Кретање укупне популације села Риђевштица од 1948. до 2002. године

Табела 315. Кретање густине насељености села Риђевштица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	88	91	93	81	73	61	54

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 93 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Риђевштици износила 54 ст./км².

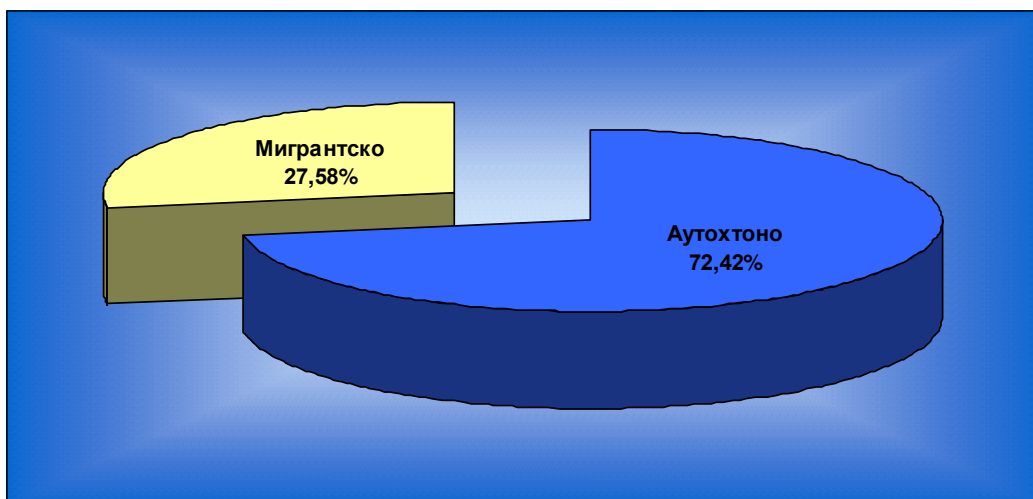

Графикон 288. Кретање густине насељености села Риђевштица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 316. Аутохтоно и мигрантско становништво села Риђевштица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Риђевштица	373	72,42	142	27,58	515

На територији села Риђевштица најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 373 или 72,42% популације села, док је досељено 142 становника или 27,58% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 231 становник.

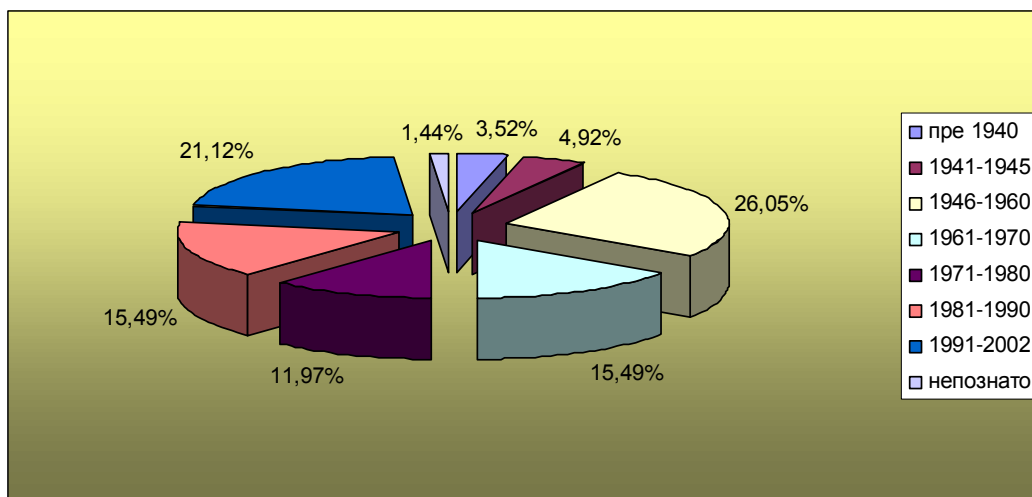

Графикон 289. Аутохтоно и мигрантско становништво села Риђевштица по попису из 2002. године

Табела 317. Становништво села Риђевштица према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Риђевштица	
	Број	%
пре 1940	5	3,52
1941-1945	7	4,92
1946-1960	37	26,05
1961-1970	22	15,49
1971-1980	17	11,97
1981-1990	22	15,49
1991-2002	30	21,12
непознато	2	1,44
УКУПНО	142	100

Највише становника у село Риђевштица доселило се у периоду 1946-1960. њих 37 или 26,05% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 30 становника или 21,12% од укупно досељених, па периоди 1961-1970. и 1981-1990. са по 22 досељеника или по 15,49% и период 1971-1980. са 17 досељених или 11,97% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило седам становника или 4,92% и пре 1940. године када се доселило пет становника или 3,52% досељене популације.

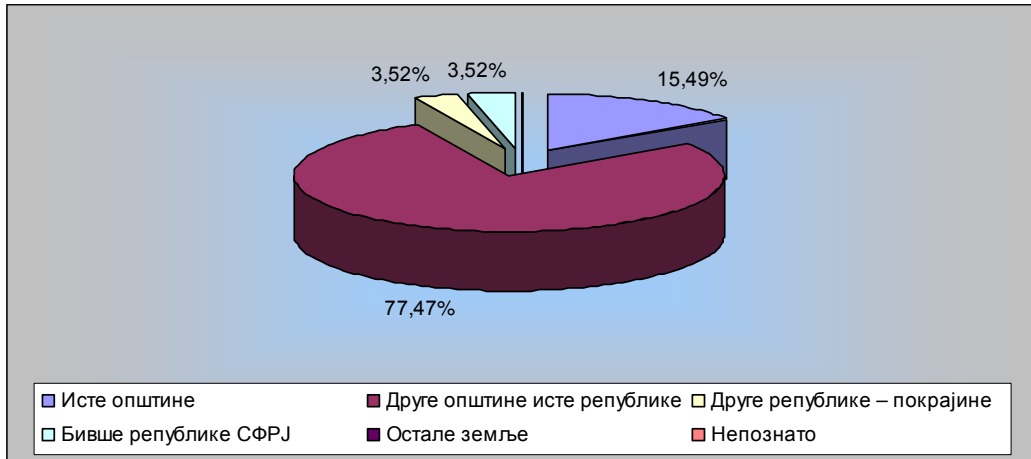

Графикон 290. Удео становништва села Риђевштица према времену досељавања по попису из 2002. године

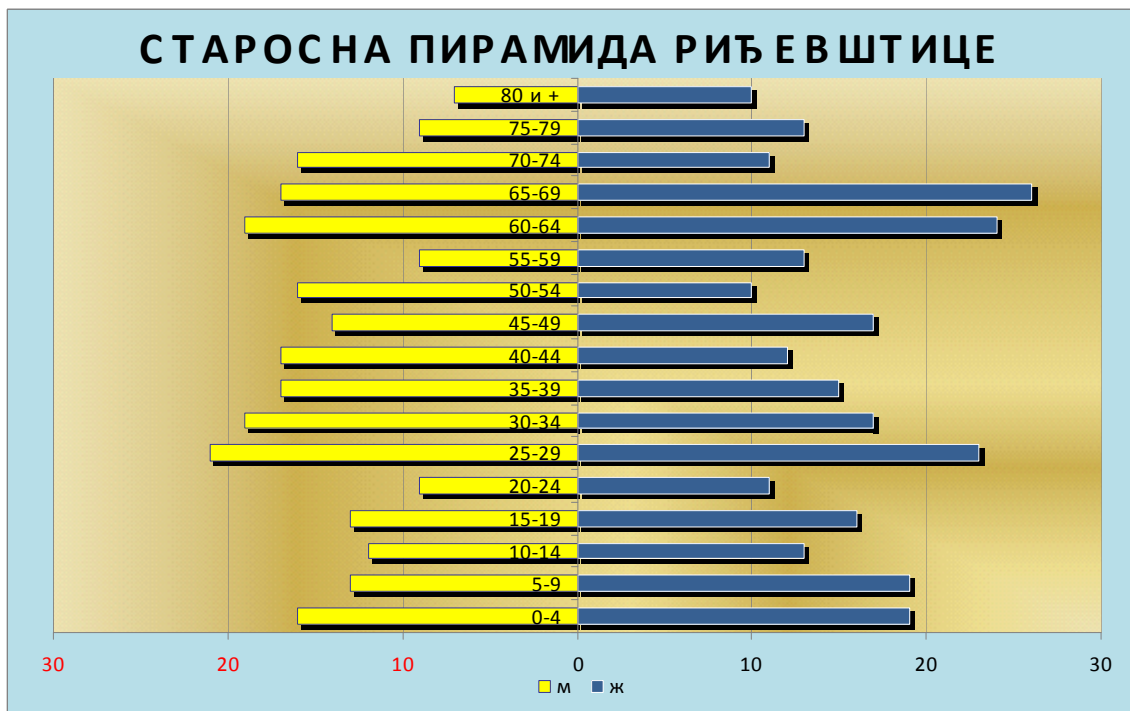
Табела 318. Становништво досељено у село Риђевштица према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Риђевштица	
	Број	%
Исте општине	22	15,49
Друге општине исте републике	110	77,47
Друге републике – покрајине	5	3,52
Бивше републике СФРЈ	5	3,52
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	142	100

У село Риђевштица највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 110 или 77,47% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 22 или 15,49%, па имигранти из друге републике или покрајине и имигранти из бивших република СФРЈ – по пет или по 3,52% досељене популације. У Риђевштици није било имиграната из осталих земаља.

Графикон 291. Удео становништва досељеног у село Риђевштица према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

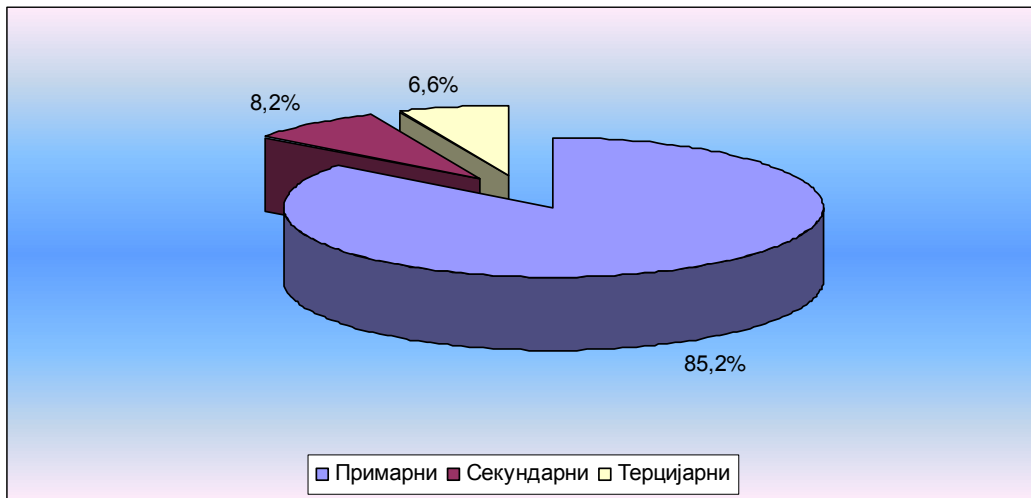
У старосној структури села Риђевштица најбројније је старо становништво. За њим следи млађе средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је старије средовечно становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у старијем средовечном становништву, жене су бројније у омладини и старом становништву, док је број мушкараца и жена исти у млађем средовечном становништву.

Табела 319. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Риђевштица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Риђевштица	220	183	80	210	5	4	1

Према попису из 2002. године у селу Риђевштици су живела 220 активна становника односно 42,71% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 183 особе. Лица са личним приходима у Риђевштици је било 80 или 15,53% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 210 лица или 40,77% популације села. На раду у иностранству било је пет становника из Риђевштице.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Риђевштица је запослено у примарном сектору, њих 156 или 85,2% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 15 становника или 8,2%, док у терцијарном сектору ради 12 становника или 6,6% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 292. Учешће становништва Риђевштице по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Риђевштице је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Риђевштице.

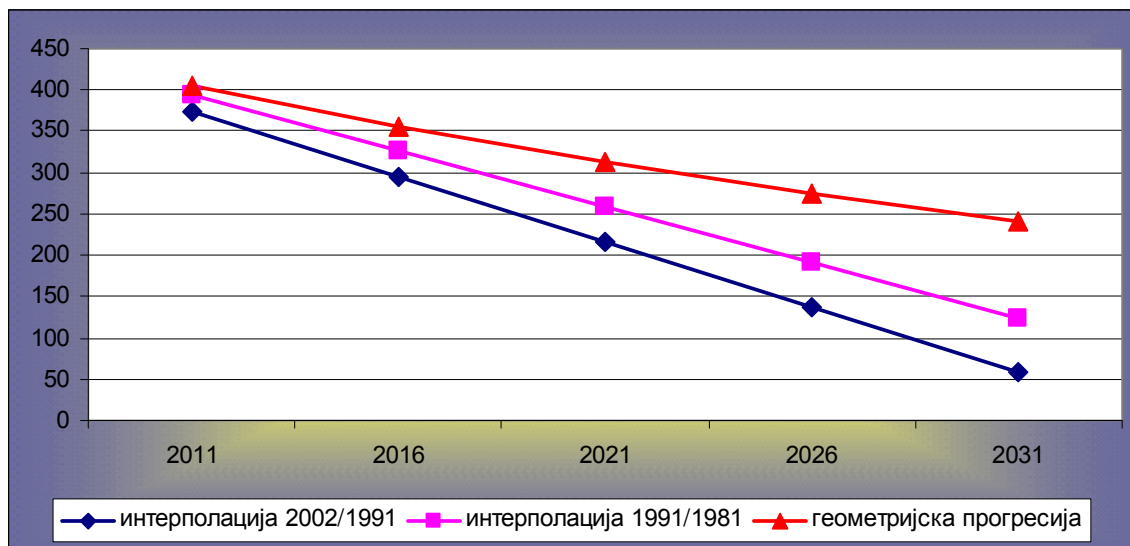
Број домаћинстава у селу Риђевштици има сличан ток као и кретање укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1961. године када достиже и максимум – 192. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Риђевштици износио 139. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6,6 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Риђевштици пао је на 3,7 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 128 је са газдинством док су

11 домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 30, за њима следе четворочлана – 25, па самачка – 21, шесточлана – 17, трочлана – 16 и петочлана – 15. Домаћинстава са седам чланова има 12, у два домаћинства има осам чланова док у једном домаћинству живи девет чланова. У селу има 155 породица, од којих су 64 без деце, 71 са децом, у 14 породица је мајка са децом док је у шест породица отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 47, затим следе породице са једним дететом, њих 38. Троје деце имају шест породица.

Кретање броја станова нешто је другачије од кретања броја домаћинстава у Риђевштици. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 192. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Риђевштици евидентирано 158 станова. На једно домаћинство долазило је 1,13 станова.

Табела 320. Пројекције кретања броја становника Риђевштице, 2011-2031. година.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	515	421	373	295	216	138	59
интерполација 1991/1981	515	421	394	326	259	191	124
геометријска прогресија	515	421	406	356	312	274	240

Графикон 293. Пројекције кретања броја становника Риђевштице, 2011-2031. год.

Пројекције кретања броја становника брдског села Риђевштица указују на константан пад. Као и остала брдска села општине Трстеник и у Риђевштици процес емиграције изражен је од седамдесетих година прошлог века. Становништво се одавде иселјавало у ниже крајеве и индустријске центре овог краја, али је и знатан број отишао у иностранство на привремени рад. Пројектовани број становника Риђевштице помоћу методе интерполације на основу пописа из

2002. и 1991. године износио би 2011. године 373, 2021. године 216 и 2031. године 59. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године говори да ће овде 2011. године живети 394 становника, 2021. године 259 становника и 2031. године 124 становника. Најмању депопулацију бележи пројекција методом геометријске прогресије, по којој би у Риђевштици 2011. године живело 406 становника, 2021. године 312 становника и 2031. године 240 становника.

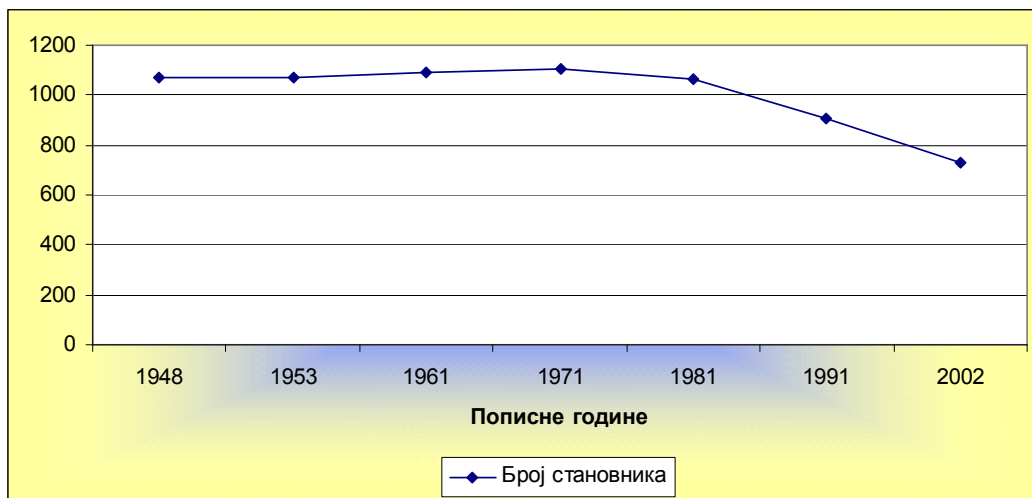
10.5.41. РИЉАЦ

Село Риљац се налази двадесеттри километра северно од Трстеника. Насеље је збијеног типа и припада општини Трстеник, мада територијално припада Левчу. Надморска висина села је 318 m. Површина сеоског атара износи 1.096 ha и граничи се са атарима села Мала Сугубина (југоисток), Пољна (исток), Лепојевић и Превешт (север), Горњи Дубич (запад) и Божуревац (југ). Риљац је старо насеље и једно од ретких које је добило име по начину обраде земље. Како је некада овде живео велепоседник коме је сиротиња обрађивала земљу искључиво риљањем становници који су формирали село дали су му име Риљац. Становници села познати су по производњи грожђа и вина.

Укупна популација села Риљац у константном је порасту све до пописа из 1971. године, када достиже и свој максимум – 1.107. Затим следи процес депопулација тако да је у Риљцу по последњем попису из 2002. године живело 730 становника.

Табела 321. Кретање укупне популације села Риљац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	1.069	1.071	1.093	1.107	1.067	905	730

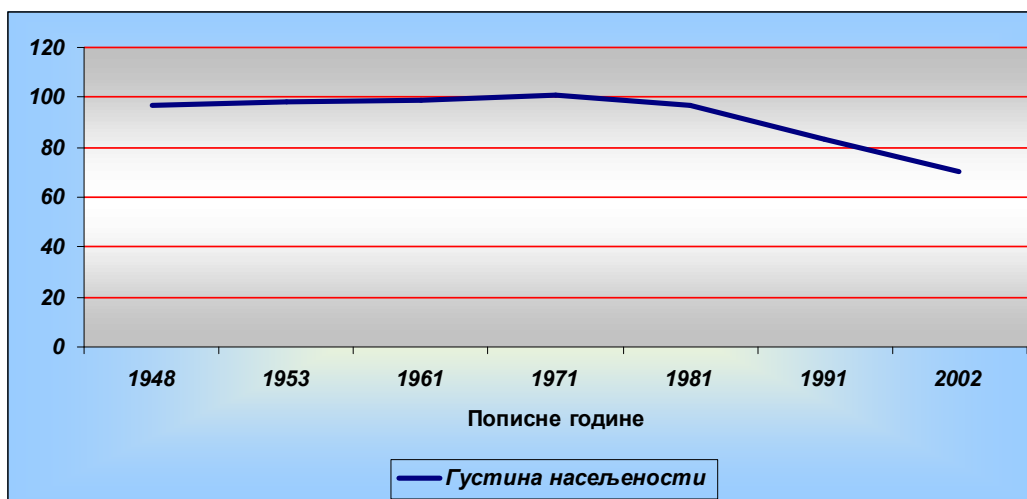

Графикон 294. Кретање укупне популације села Риљац од 1948. до 2002. године

Табела 322. Кретање густине насељености села Риљац од 1948. до 2002. године
(ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	97	98	99	101	97	83	70

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1971. године – 101 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Риљцу износила 70 ст./км².

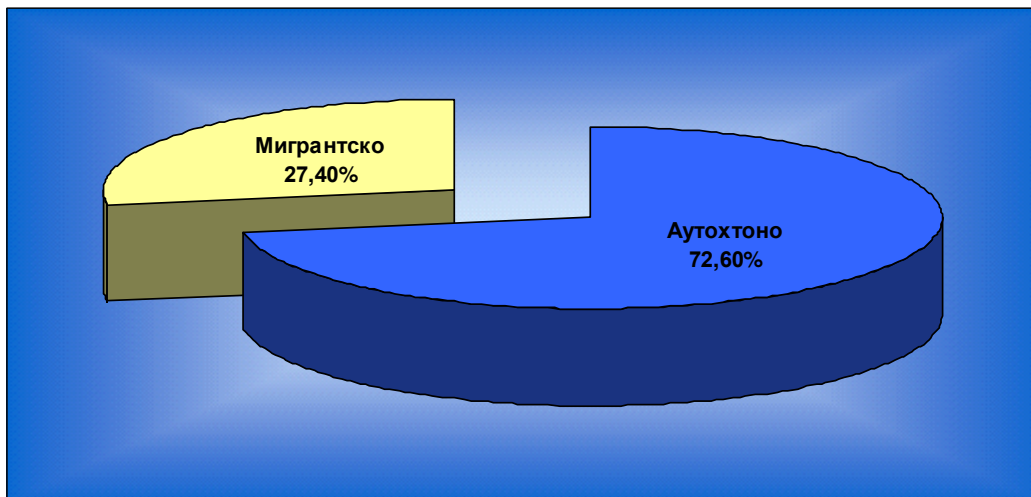

Графикон 295. Кретање густине насељености села Риљац од 1948. до 2002. године
(ст./км²)

Табела 323. Аутохтоно и мигрантско становништво села Риљац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Риљац	530	72,60	200	27,40	730

На територији села Риљац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 530 или 72,60% популације села, док је досељено 200 становника или 27,40% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 330 становника.

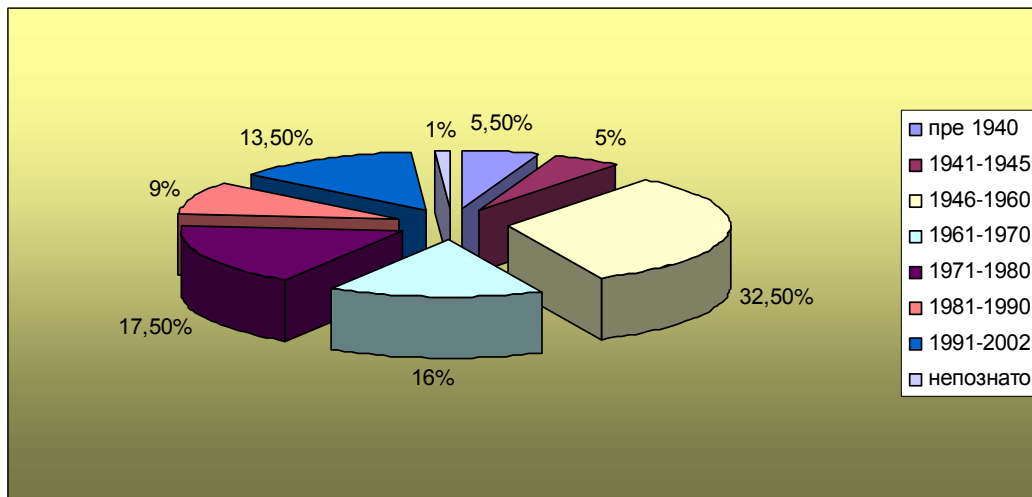

Графикон 296. Аутохтоно и мигрантско становништво села Риљац по попису из 2002. године

Табела 324. Становништво села Риљац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Риљац	
	Број	%
пре 1940	11	5,50
1941-1945	10	5,00
1946-1960	65	32,50
1961-1970	32	16,00
1971-1980	35	17,50
1981-1990	18	9,00
1991-2002	27	13,50
непознато	2	1,00
УКУПНО	200	100

Највише становника у село Риљац доселило се у периоду 1946-1960. њих 65 или 32,50% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-1980. када се доселило 35 становника или 17,50% од укупно досељених, па период 1961-1970. са 32 досељеника или 16%, период 1991-2002. са 27 досељених или 13,50% и период 1981-1990. са 18 досељеника или 9% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 11 становника или 5,5% и 1941-1945. када се доселило 10 становника или 5% досељене популације.

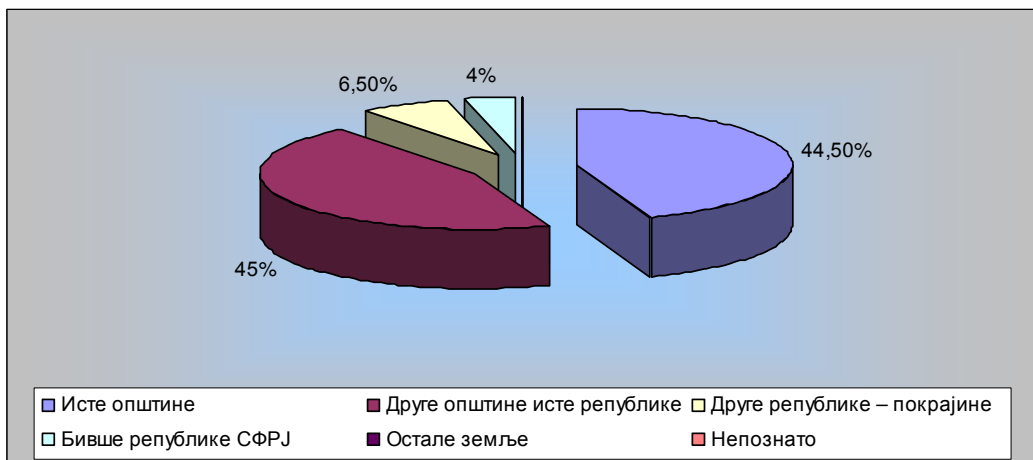

Графикон 297. Удео становништва села Риљац према времену досељавања по попису из 2002. године

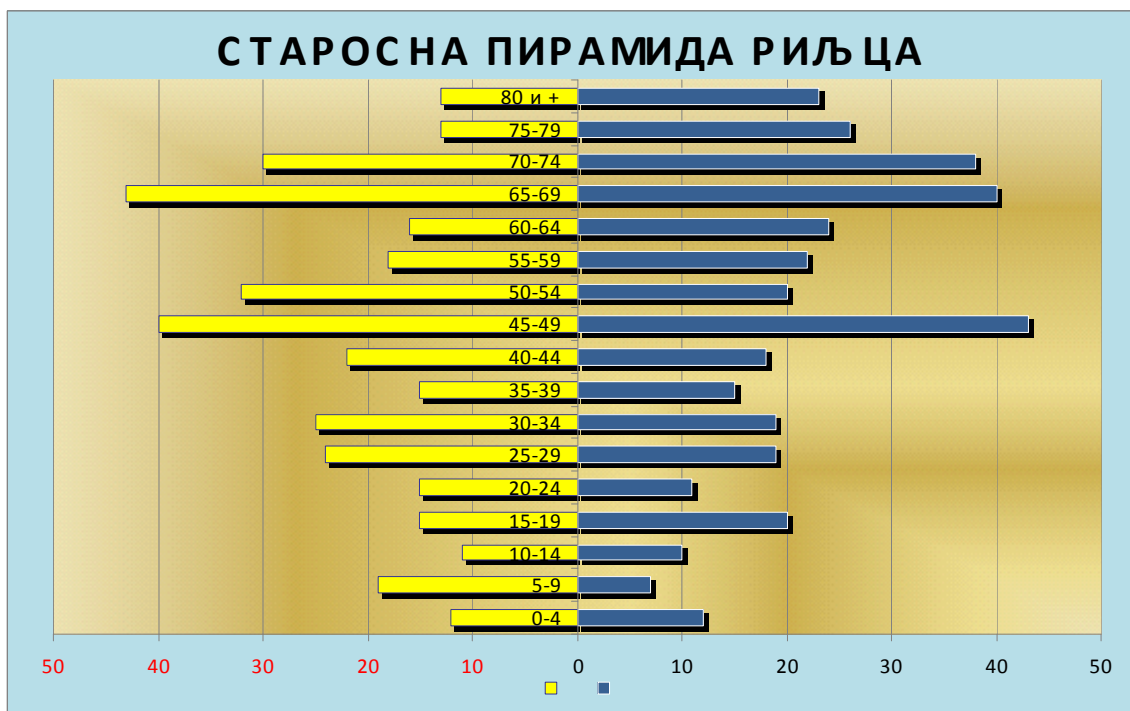
Табела 325. Становништво досељено у село Риљац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Риљац	
	Број	%
Исте општине	89	44,50
Друге општине исте републике	90	45,00
Друге републике – покрајине	13	6,50
Бивше републике СФРЈ	8	4,00
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	200	100

У село Риљац највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 90 или 45% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 89 или 44,50%, па имигранти из друге републике или покрајине – 13 или 6,50% досељених. Најмање имиграната у Риљцу је било из бивших република СФРЈ – 8 или 4% досељене популације, док имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 298. Удео становништва досељеног у село Риљац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

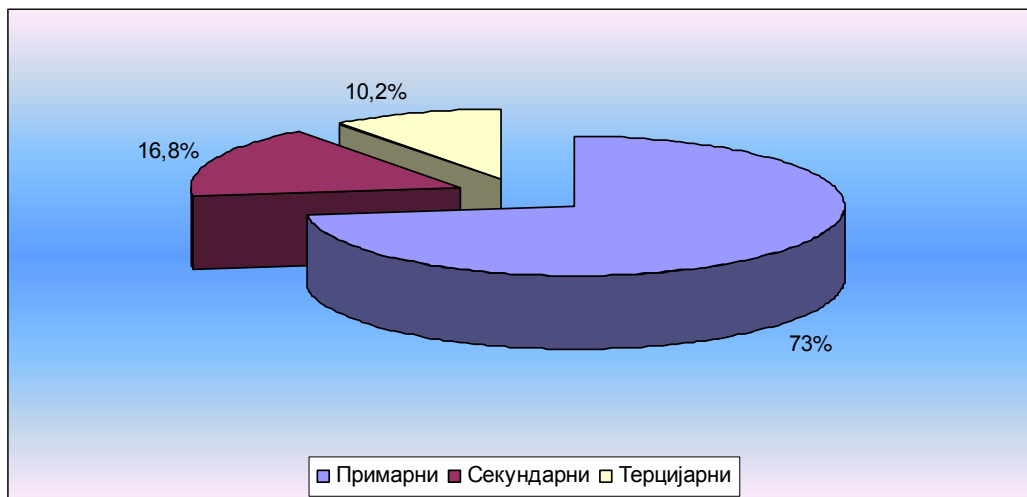
У старосној структури села Риљац најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 326. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Риљац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Риљац	374	352	168	187	1	1	-

Према попису из 2002. године у селу Риљцу су живела 374 активна становника односно 51,23% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 352 особе. Лица са личним приходима у Риљцу је било 168 или 23,01% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 187 лица или 25,61% популације села. На раду у иностранству био је један становника из Риљца.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Риљац је запослено у примарном сектору, њих 257 или 73% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 59 становника или 16,8%, док у терцијарном сектору ради 36 становника или 10,2% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 299. Учешће становништва Риљца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Риљца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Риљца.

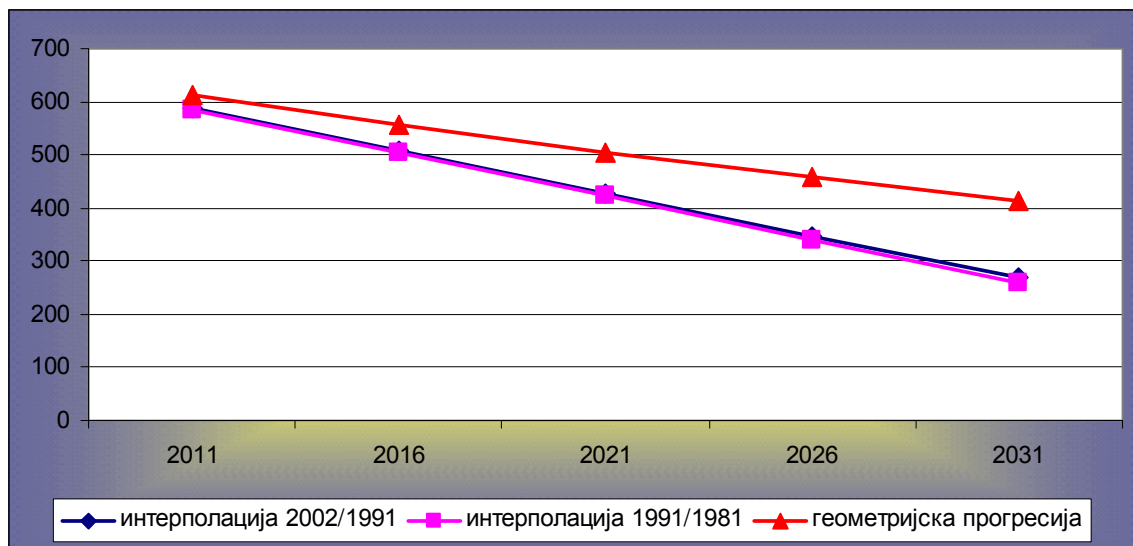
Број домаћинстава у селу Риљцу има сличан ток као и кретање укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1971. године када достиже и максимум – 253. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Риљцу износио 228. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,2 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Риљцу пао је на 3,2 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 206 је са газдинством док су 22

домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 58, за њима следе самачка – 48, па четворочлана – 32, па шесточлана – 29 и трочлана – 28. Домаћинстава са пет чланова има 26, са седам чланова има шест док једно домаћинство има осам чланова. У селу има 224 породице, од којих су 109 без деце, 100 са децом, у 11 породица је мајка са децом док је у четири породице отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 59, затим следе породице са двоје деце, њих 50. Троје деце имају шест породица.

Кретање броја станова нешто је другачије од кретања броја домаћинстава у Риљцу. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 262. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Риљцу евидентирано 239 станова. На једно домаћинство долазило је 1,04 станова.

Табела 327. Пројекције кретања броја становника Риљца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	730	581	587	507	428	348	269
интерполација 1991/1981	730	581	584	503	422	341	260
геометријска прогресија	730	581	612	555	504	457	414

Графикон 300. Пројекције кретања броја становника Риљца, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Риљца показују нам даљи пад у укупном броју становника. Пројекције методама интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и пописа из 1991. и 1981. године дају готово истоветне резултате. Пројектовани број становника Риљца методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године износио би 2011. године 587, 2021. године 428 и 2031. године 269, док би методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981.

године тај број био 2011. године 584, 2021. године 422 и 2031. године 260 становника. Пројекција методом геометријске прогресије показује да ће овде 2011. године живети 612 становника, 2021. године 504 становника и 2031. године 414 становника.

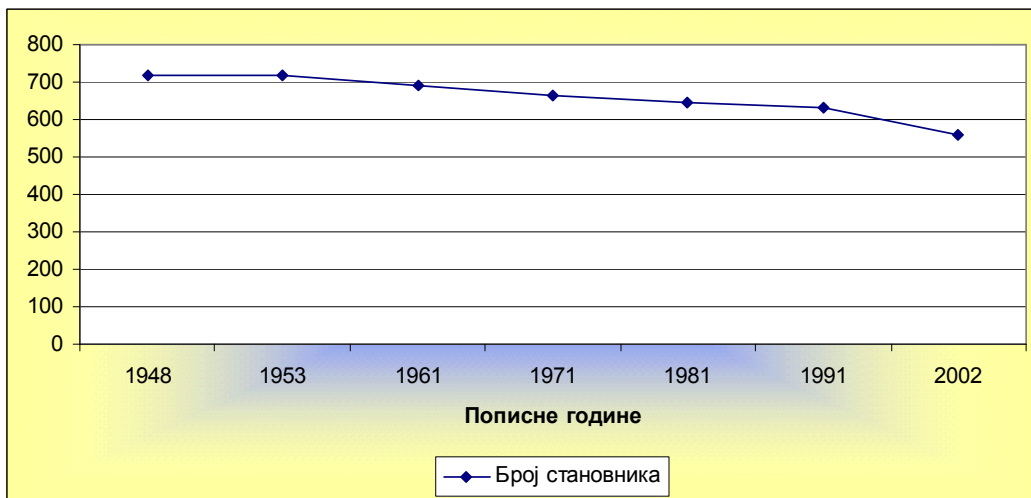
10.5.42. РУЈИШНИК

Село Рујишник се налази дванаест километара североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на падинама Гледићких планина. Надморска висина села је 311 m. Површина сеоског атара износи 578 ha и граничи се са атарима села Мала Дренова (исток), Мала Сугубина (север и североисток), Мијајловац (запад) и Медвеђа (југ). Рујишник је младо насеље. На овом простору се одувек гајила винова лоза, а "рујно вино је јурило низ бразде". Због лепоте краја много људи из других крајева се населило овде, а када се формирало село и када су се стекли услови за давање имена месту легенда верује да је по "рујном вину које је јурило браздама" место названо Рујишник.

Укупна популација села Рујишник је у порасту само до пописа из 1953. године, када достиже и свој максимум – 720. Затим следи константна депопулација тако да је у Рујишнику по последњем попису из 2002. године живело 559 становника.

Табела 328. Кретање укупне популације села Рујишник од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	717	720	690	664	645	631	559

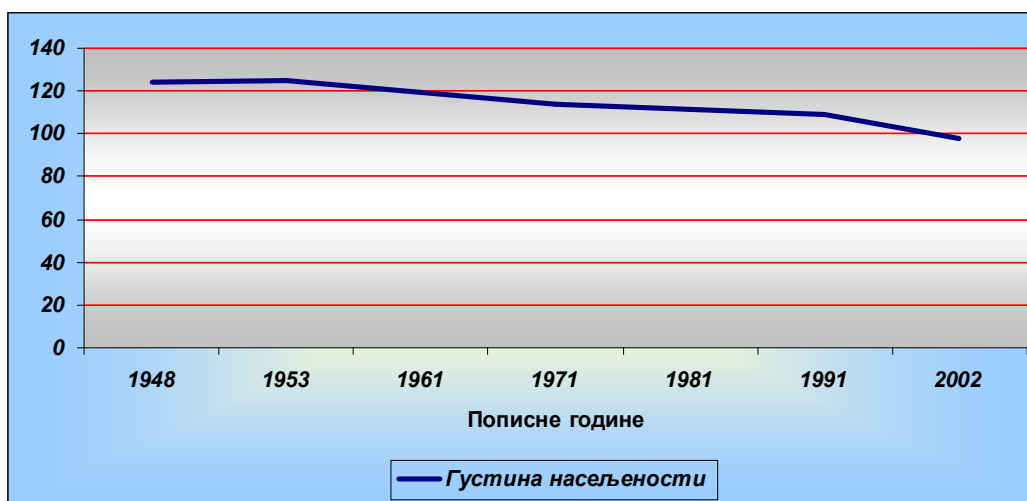

Графикон 301. Кретање укупне популације села Рујишник од 1948. до 2002. године

Табела 329. Кретање густине насељености села Рујишник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	124	125	119	114	111	109	98

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 125 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Рујишнику износила 98 ст./км².

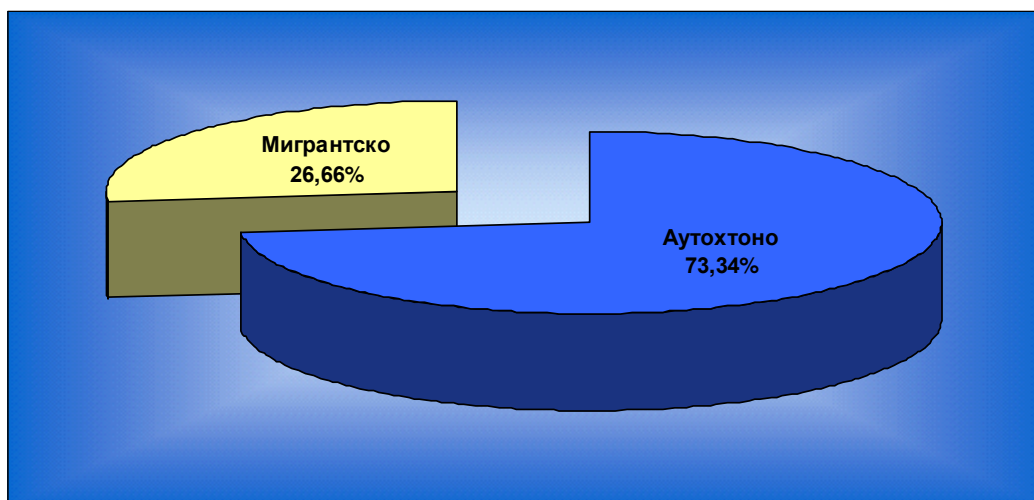

Графикон 302. Кретање густине насељености села Рујишник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 330. Аутохтоно и мигрантско становништво села Рујишник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Рујишник	410	73,34	149	26,66	559

На територији села Рујишник најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 410 или 73,34% популације села, док је досељено 149 становника или 26,66% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 261 становник.

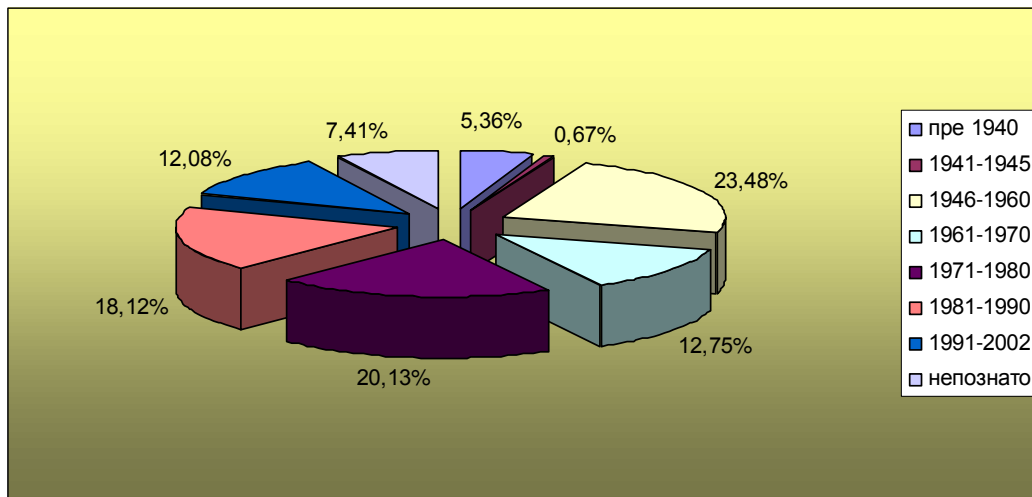

Графикон 303. Аутохтоно и мигрантско становништво села Рујишник по попису из 2002. године

Табела 331. Становништво села Рујишник према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Рујишник	
	Број	%
пре 1940	8	5,36
1941-1945	1	0,67
1946-1960	35	23,48
1961-1970	19	12,75
1971-1980	30	20,13
1981-1990	27	18,12
1991-2002	18	12,08
непознато	11	7,41
УКУПНО	149	100

Највише становника у село Рујишник доселило се у периоду 1946-1960. њих 35 или 23,48% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-1980. када се доселило 30 становника или 20,13% од укупно досељених, па период 1981-1990. са 27 досељеника или 18,12%, период 1961-1970. са 19 досељених или 12,75% и период 1991-2002. са 18 досељеника или 12,08% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило осам становника или 5,36% и 1941-1945. када се доселио само један становник или 0,67% досељене популације.

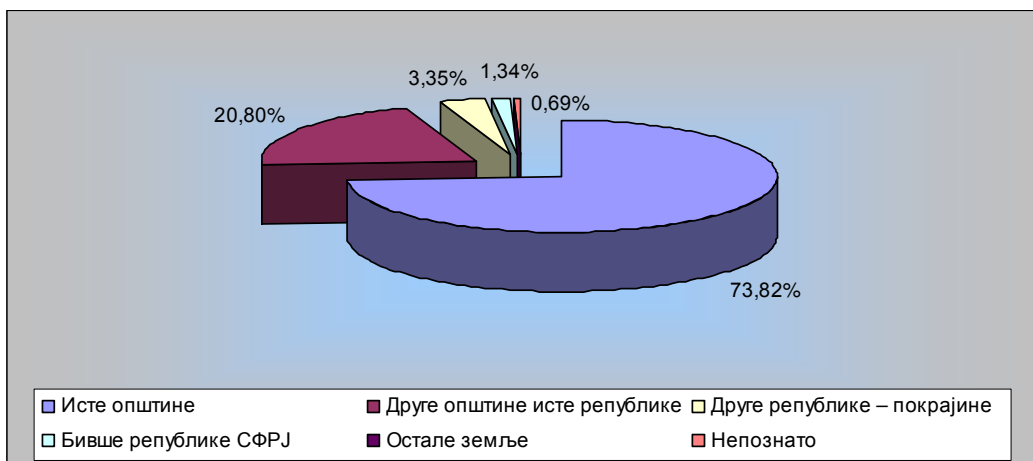

Графикон 304. Удео становништва села Рујишник према времену досељавања по попису из 2002. године

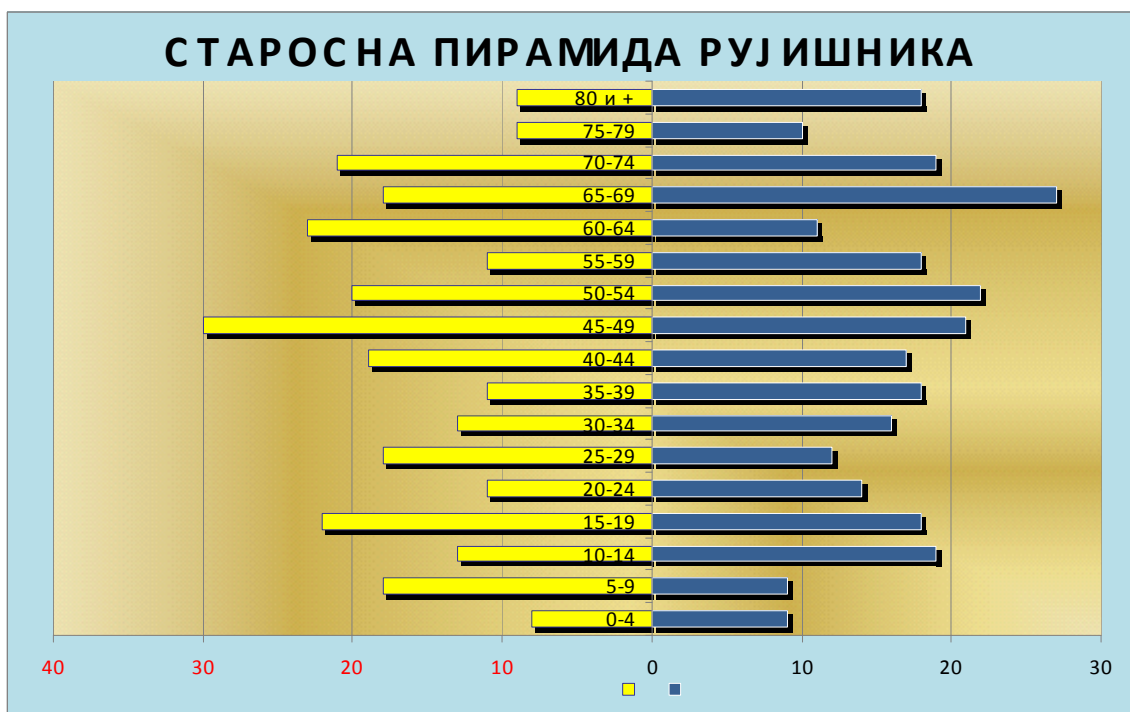
Табела 332. Становништво досељено у село Рујишник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Рујишник	
	Број	%
Исте општине	110	73,82
Друге општине исте републике	31	20,80
Друге републике – покрајине	5	3,35
Бивше републике СФРЈ	2	1,34
Остале земље	-	-
Непознато	1	0,69
УКУПНО	149	100

У село Рујишник највише становника се доселило из исте општине, њих 110 или 73,82% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 31 или 20,80%, па имигранти из друге републике или покрајине – 5 или 3,35% досељених. Најмање имиграната у Рујишнику је било из бивших република СФРЈ – двоје или 1,34% досељене популације, док имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 305. Удео становништва досељеног у село Рујишник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

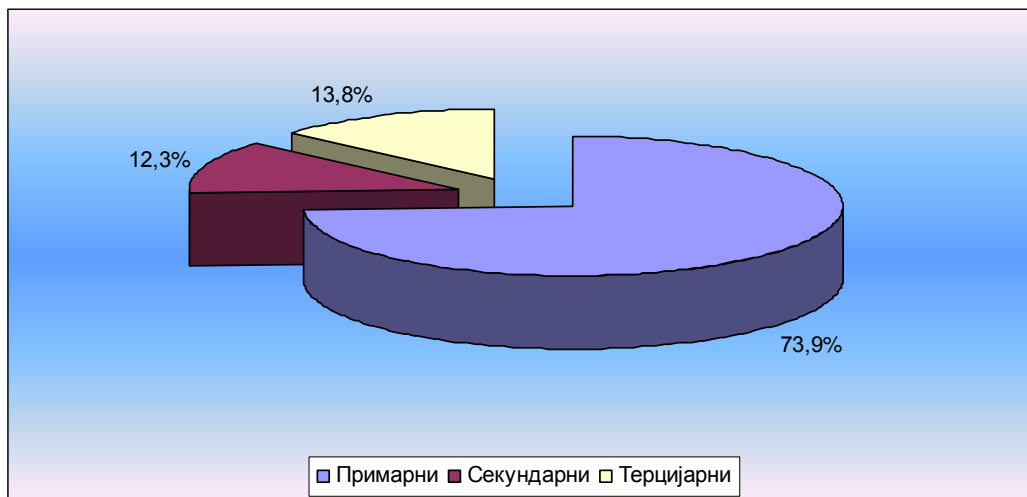
У старосној структури села Рујишник најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је млађе средовечно становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у млађем средовечном и старом становништву.

Табела 333. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Рујишник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Рујишник	324	263	69	166	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Рујишнику су живела 324 активна становника односно 57,96% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 263 особе. Лица са личним приходима у Рујишнику је било 69 или 12,34% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 166 лица или 29,69% популације села. На раду у иностранству није било становника из Рујишника.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Рујишник је запослено у примарном сектору, њих 194 или 73,9% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 36 становника или 13,8%, док у секундарном сектору ради 32 становника или 12,3% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 306. Учешће становништва Рујишника по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Рујишника је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Рујишника.

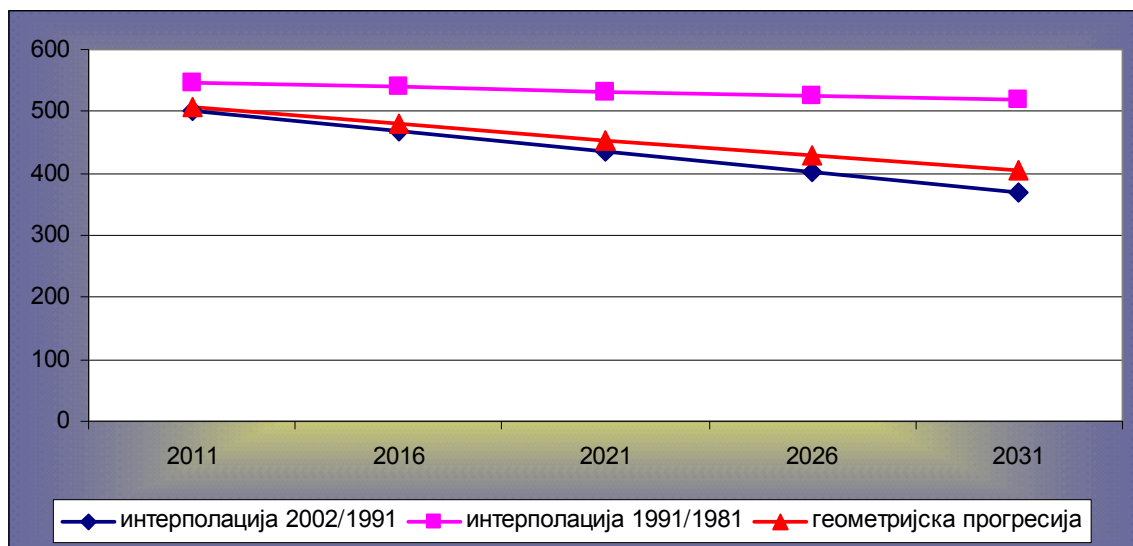
Број домаћинстава у селу Рујишнику има нешто другачији тренд од кретања укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1971. године када достиже и максимум – 151. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Рујишнику износио 139. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,2 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Рујишнику пао је на 4 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 121 је са газдинством док су 18

домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 25, за њима следе четворочлана – 24, па трочлана и шесточлана – по 23, петочлана – 17 и самачка – 13. Домаћинстава са седам чланова има осам, са осам чланова три, са девет чланова два, док једно домаћинство има 10 и више чланова. У селу има 174 породица, од којих су 85 без деце, 86 са децом, у две породице је мајка са децом док је у једној породици отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 49, затим следе породице са једним дететом, њих 36. Троје деце имају четири породице.

Кретање броја станова нешто је другачије од кретања броја домаћинстава у Рујишнику. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 165. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Рујишнику евидентирано 139 станова. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 334. Пројекције кретања броја становника Рујишника, 2011-2031. године

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	559	503	500	467	435	402	369
интерполација 1991/1981	559	503	546	539	532	525	518
геометријска прогресија	559	503	506	479	453	429	406

Графикон 307. Пројекције кретања броја становника Рујишника, 2011-2031 година

Пројекције кретања броја становника села Рујишника указују на константну депопулацију. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године говори да ће овде 2011. године живети 500 становника, 2021. године 435 становника и 2031. године 369 становника. Најмању депопулацију бележи пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године по

којој ће пројектовани број становника Рујишника износити 2011. године 546, 2021. године 532 и 2031. године 518. Пројекција методом геометријске прогресије показује да ће овде 2011. године живети 506 становника, 2021. године 453 становника и 2031. године 406 становника.

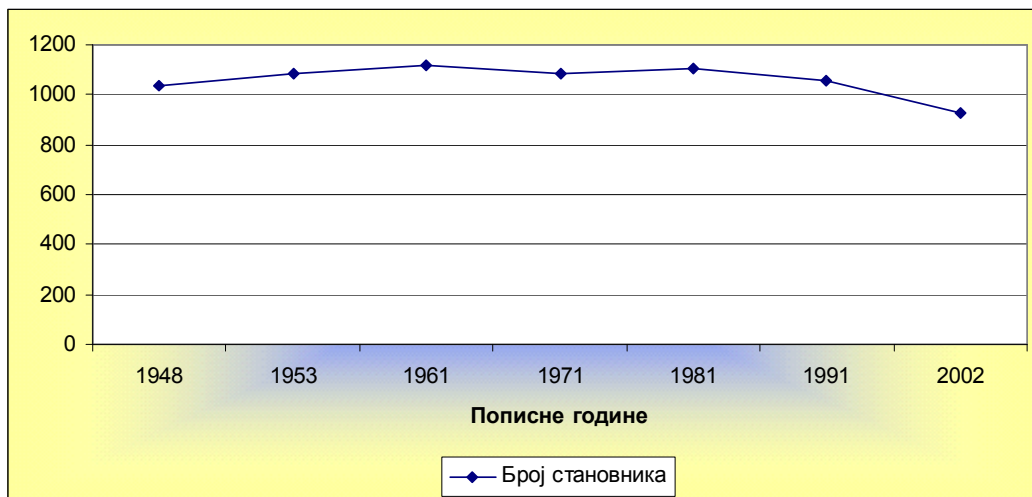
10.5.43. СЕЛИШТЕ

Село Селиште се налази четрнаест километара источно од Трстеника. Насеље је збијеног типа лоцирано на алувијалној тераси са леве стране Западне Мораве. Надморска висина села је 152 m. Површина сеоског атара износи 738 ha и граничи се са атарима села Бела Вода (исток), Коњух (североисток), Велика Дренова (северозапад и запад) и Стопања и Бресно Поље (југ). Селиште је старо насеље јер се помиње још у време кнеза Лазара. Како су прва насеља на овом простору грађена близу Мораве која их је стално плавила, становници су били принуђени да се селе све док нису пронашли сигурну локацију за насеље, па су због сталне селидбе и село прозвали Селиште.

Укупна популација села Селиште је у порасту до пописа из 1961. године, када достиже и свој максимум – 1.119. Затим следи процес депопулације тако да је у Селишту по последњем попису из 2002. године живело 928 становника.

Табела 335. Кретање укупне популације села Селиште од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	1.034	1.083	1.119	1.083	1.106	1.056	928

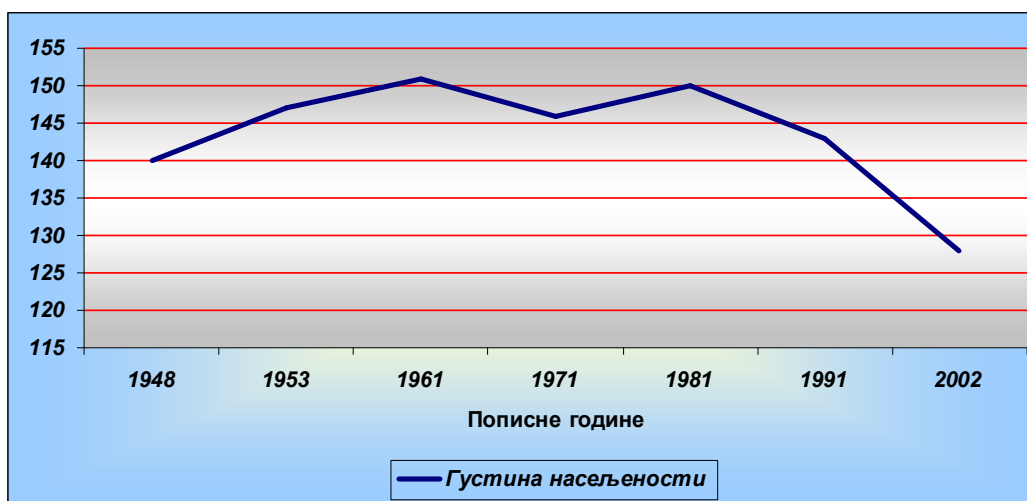

Графикон 308. Кретање укупне популације села Селиште од 1948. до 2002. године

Табела 336. Кретање густине насељености села Селиште од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	140	147	151	146	150	143	128

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1961. године – 151 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Селишту износила 128 ст./км².

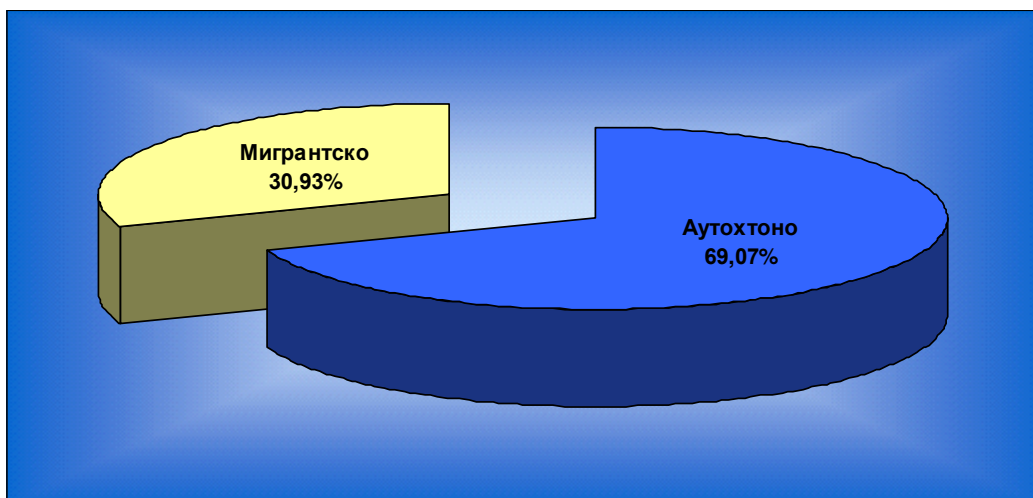

Графикон 309. Кретање густине насељености села Селиште од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 337. Аутохтоно и мигрантско становништво села Селиште по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Селиште	641	69,07	287	30,93	928

На територији села Селиште најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 641 или 69,07% популације села, док је досељено 287 становника или 30,93% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 354 становника.

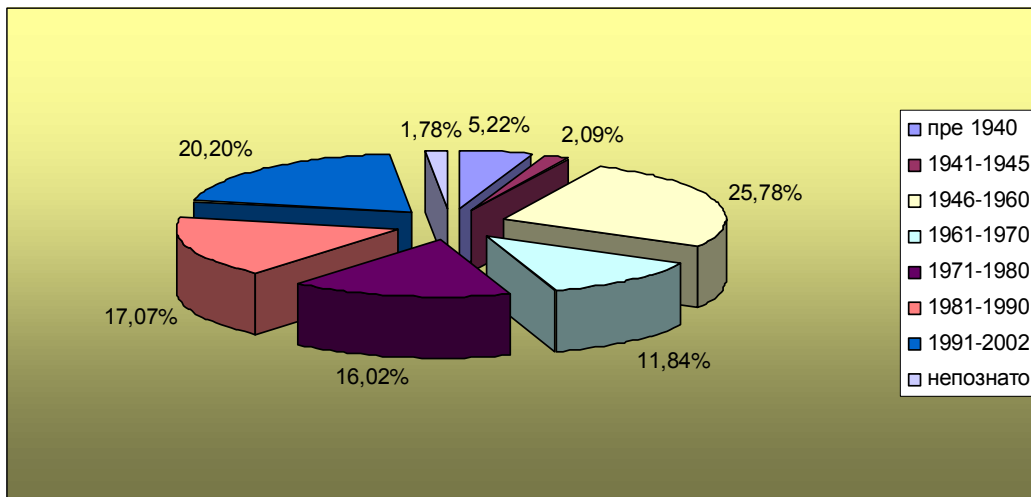

Графикон 310. Аутохтоно и мигрантско становништво села Селиште по попису из 2002. године

Табела 338. Становништво села Селиште према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Селиште	
	Број	%
пре 1940	15	5,22
1941-1945	6	2,09
1946-1960	74	25,78
1961-1970	34	11,84
1971-1980	46	16,02
1981-1990	49	17,07
1991-2002	58	20,20
непознато	5	1,78
УКУПНО	287	100

Највише становника у село Селиште доселило се у периоду 1946-1960. њих 74 или 25,78% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 58 становника или 20,20% од укупно досељених, па период 1981-1990. са 49 досељеника или 17,07%, период 1971-1980. са 46 досељених или 16,02% и период 1961-1970. са 34 досељеника или 11,84% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 15 становника или 5,22% и 1941-1945. када се доселило шест становника или 2,09% досељене популације.

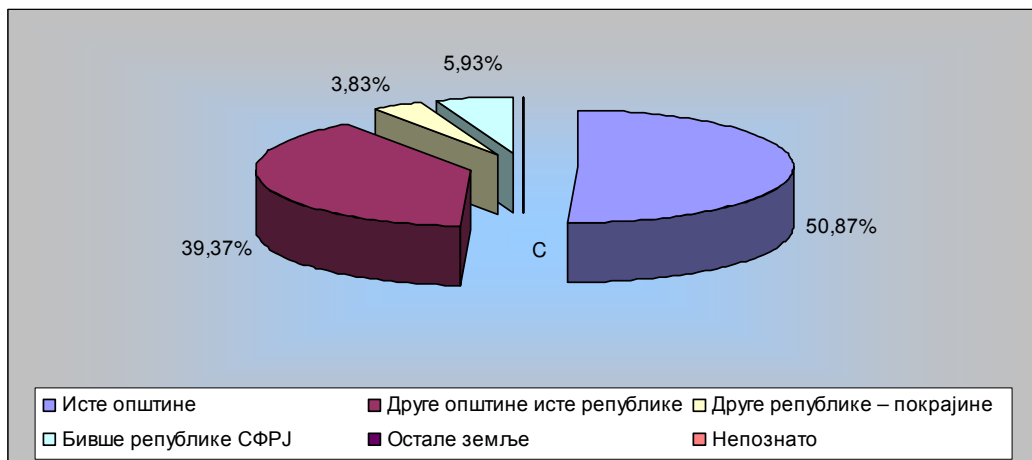

Графикон 311. Удео становништва села Селиште према времену досељавања по попису из 2002. године

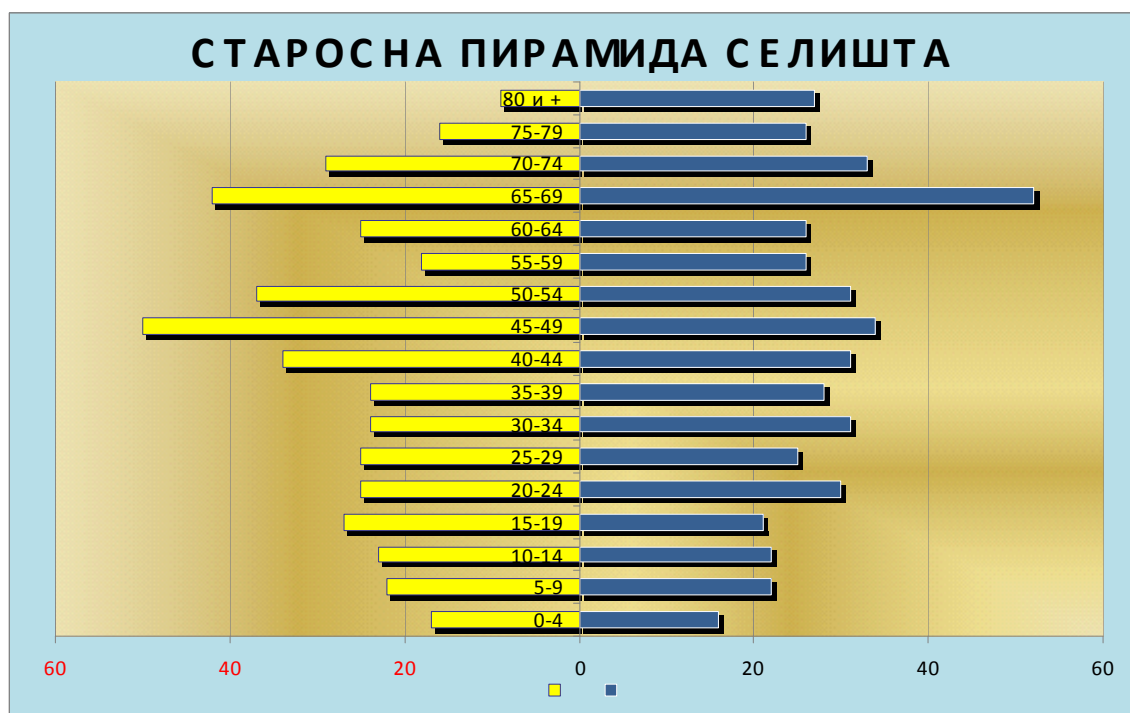
Табела 339. Становништво досељено у село Селиште према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Селиште	
	Број	%
Исте општине	146	50,87
Друге општине исте републике	113	39,37
Друге републике – покрајине	11	3,83
Бивше републике СФРЈ	17	5,93
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	287	100

У село Селиште највише становника се доселило из исте општине, њих 146 или 50,87% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 113 или 39,37%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 17 или 5,93%. Најмање имиграната у Селишту је било из друге републике или покрајине – 11 или 3,83% досељене популације, док имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 312. Удео становништва досељеног у село Селиште према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

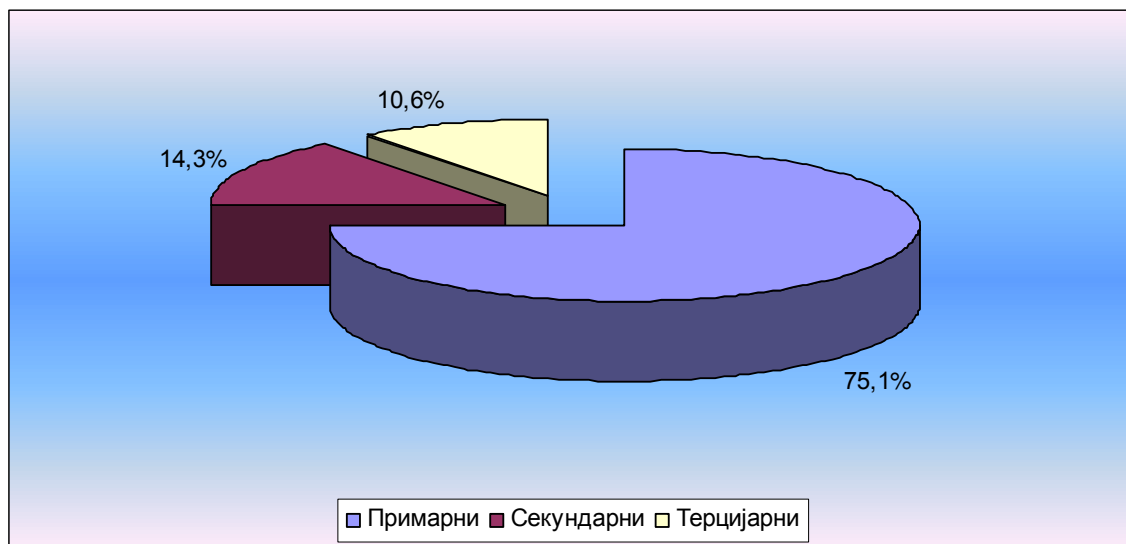
У старосној структури села Селиште најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у млађем средовечном и старом становништву.

Табела 340. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Селиште по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Селиште	526	446	85	317	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Селишту су живела 526 активна становника односно 56,68% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 446 особа. Лица са личним приходима у Селишту је било 85 или 9,15% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 317 лица или 34,15% популације села. На раду у иностранству није било становника из Селишта.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Селиште је запослено у примарном сектору, њих 335 или 75,1% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 64 становника или 14,3%, док у терцијарном сектору ради 47 становника или 10,6% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 313. Учешће становништва Селишта по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Селишта је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Селишта.

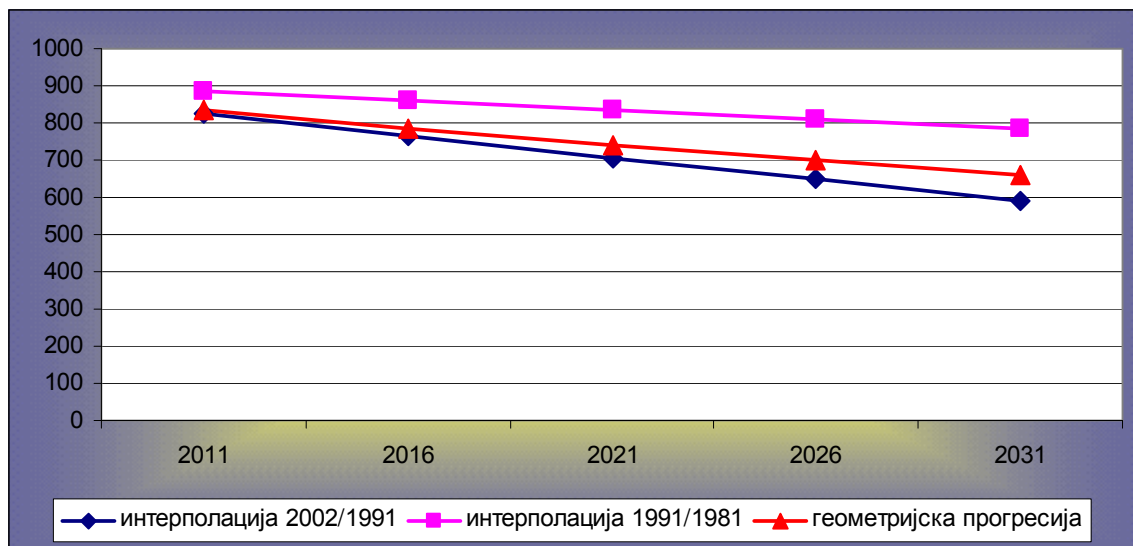
Број домаћинстава у селу Селишту има нешто другачији тренд од кретања укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1991. године када достиже и максимум – 260. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Селишту износио 241. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Селишту пао је на 3,8 по попису из 2002.

године. Од укупног броја домаћинстава њих 203 је са газдинством док су 38 домаћинстава без газдинства. Највише је двочланих и четворочланих домаћинстава – по 39, за њима следе петочлана – 38, па шесточлана – 36 и самачка и трочлана – по 34. Домаћинстава са седам чланова има 16, док домаћинстава са осам чланова има пет. У селу има 301 породица, од којих су 144 без деце, 136 са децом, у 12 породица је мајка са децом док је у девет породица отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 83, затим следе породице са двоје деце, њих 70. Троје деце имају четири породице.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Селишту. Њихов број достиже максимум по попису из 1991. године – 334. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Селишту евидентирано 252 стана. На једно домаћинство долазило је 1,04 станова.

Табела 341. Пројекције кретања броја становника Селишта, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	928	858	823	765	707	649	591
интерполација 1991/1981	928	858	883	858	833	808	783
геометријска прогресија	928	858	835	787	742	700	660

Графикон 314. Пројекције кретања броја становника Селишта, 2011-2031. година

Селиште као равничарско село у долини Западне Мораве поседује све услове за повољан развој, али је и поред тога захваћено процесом депопулације. Највећи пад у броју становника забележен је у међупописном периоду 1991-2002. година, па је и пројектовани број становника методом интерполације на основу ова два пописа најмањи. Тако би по овој пројекцији овде 2011. године живело 823 становника, 2021. године 707 становника и 2031. године 591 становник. Пројекција

методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године говори да ће у Селишту 2011. године живети 883, 2021. године 833 и 2031. године 783 становника. Методом геометријске прогресије пројектовани број становника овог села 2011. године био би 835, 2021. године 742 и 2031. године 660.

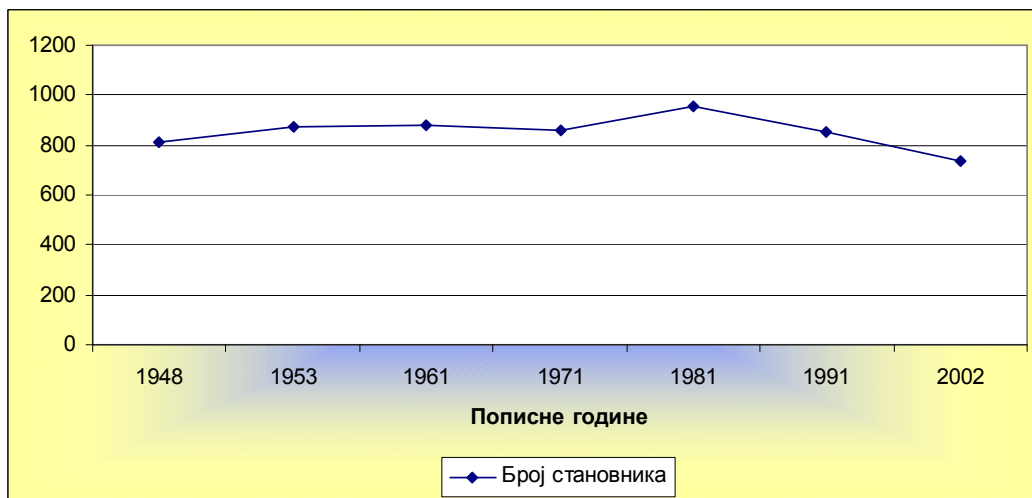
10.5.44. СТАРИ ТРСТЕНИК

Село Стари Трстеник се налази дванаест километара источно од Трстеника. Насеље је збијеног типа, лоцирано са леве стране Сребренице и њене притоке Омашничке реке. Надморска висина села се креће од 162 до 197 m. Површина атара села Стари Трстеник износи 654,6 ha и граничи се са атарима села Стопања (исток), Тоболац (исток и југоисток), Лопаш и Почекovina (запад) и реком Западном Моравом (север). Ово село помиње се у турским пописима. Легенда каже да је село постојало и за време кнеза Лазара и да је овде била зобнатица Југ-Богдана. По попису из 1476. године село припада Брвенику, а по попису из 1523. године Магличу.

Укупна популација села Стари Трстеник има осцилаторни ток. Раст популације се бележи све до пописа из 1961. године, затим следи блажа депопулација све до пописа из 1971. године и поновни пораст до пописа из 1981. године, када укупна популација села достиже свој максимум – 957. Затим следи процес изражене депопулације тако да је у Старом Трстенику по последњем попису из 2002. године живело 733 становника.

Табела 342. Кретање укупне популације села Стари Трстеник од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	808	872	882	861	957	849	733

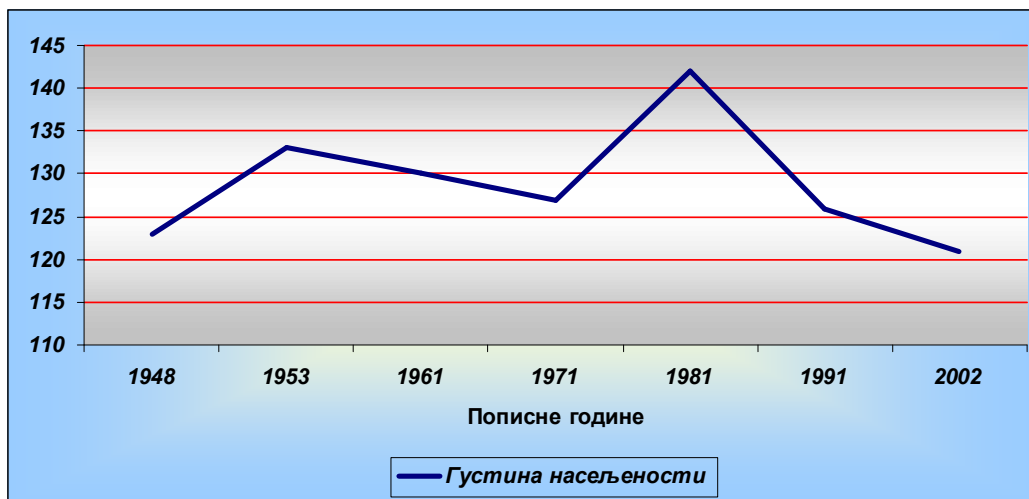

Графикон 315. Кретање укупне популације села Стари Трстеник од 1948. до 2002. године

Табела 343. Кретање густине насељености села Стари Трстеник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	123	133	130	127	142	126	121

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1981. године – 142 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Старом Трстенику износила 121 ст./км².

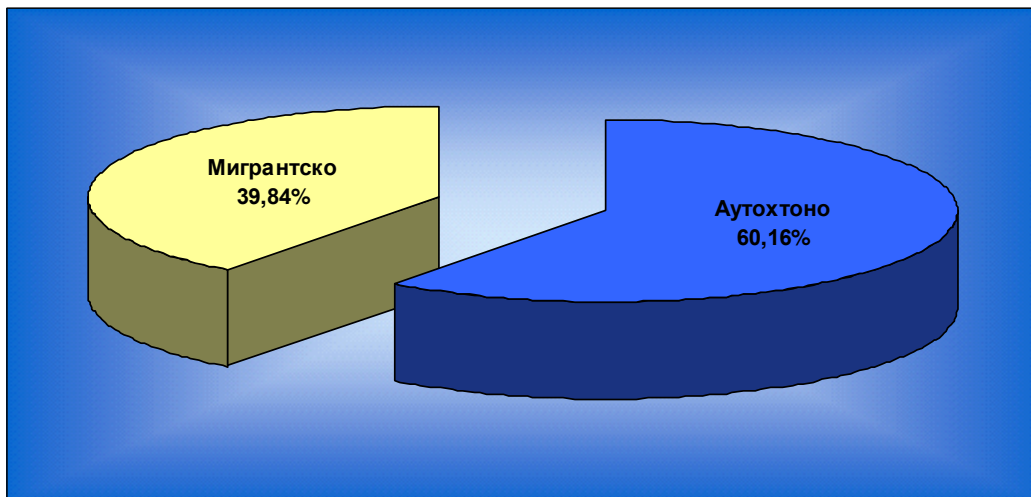

Графикон 316. Кретање густине насељености села Стари Трстеник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 344. Аутохтоно и мигрантско становништво села Стари Трстеник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Стари Трстеник	441	60,16	292	39,84	733

На територији села Стари Трстеник најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 441 или 60,16% популације села, док је досељено 292 становника или 39,84% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 149 становника.

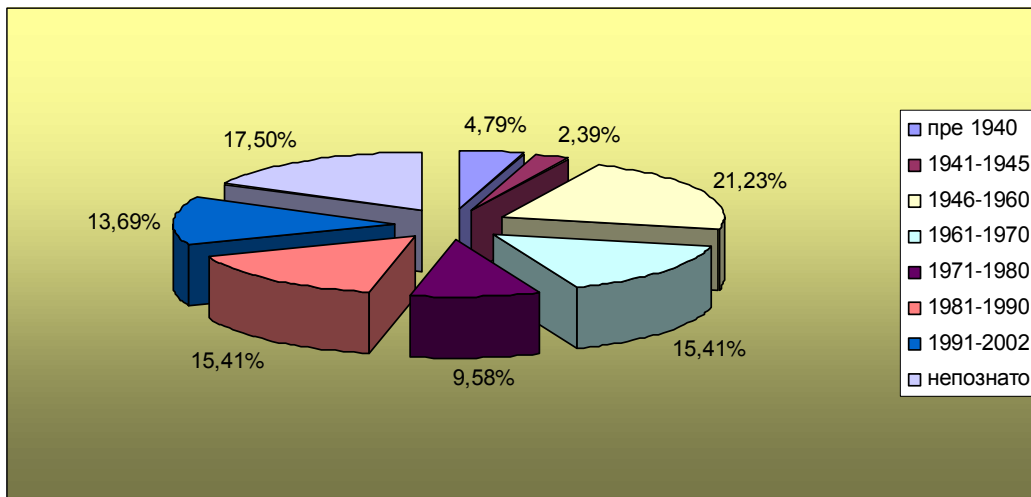

Графикон 317. Аутохтоно и мигрантско становништво села Стари Трстеник по попису из 2002. године

Табела 345. Становништво села Стари Трстеник према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Стари Трстеник	
	Број	%
пре 1940	14	4,79
1941-1945	7	2,39
1946-1960	62	21,23
1961-1970	45	15,41
1971-1980	28	9,58
1981-1990	45	15,41
1991-2002	40	13,69
непознато	51	17,50
УКУПНО	292	100

Највише становника у село Стари Трстеник доселило се у периоду 1946-1960. њих 62 или 21,23% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следе периоди 1961-1970. и 1981-1990. када се доселило по 45 становника или по 15,41% од укупно досељених, па период 1991-2002. са 40 досељеника или 13,69% и период 1971-1980. са 28 досељених или 9,58% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 14 становника или 4,79% и 1941-1945. када се доселило седам становника или 2,39% досељене популације. За Стари Трстеник карактеристично је и то да се за знатан број становника – 51 или 17,50% незна одакле се доселило.

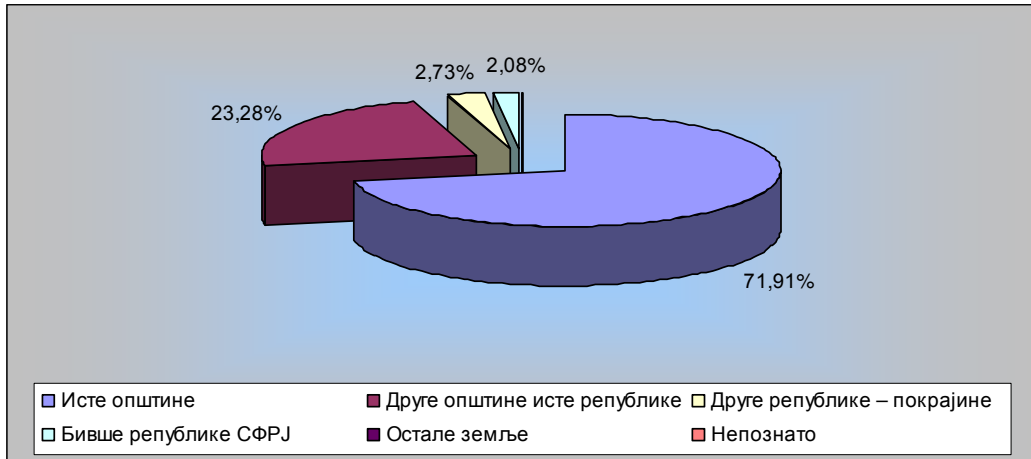

Графикон 318. Удео становништва села Стари Трстеник према времену досељавања по попису из 2002. године

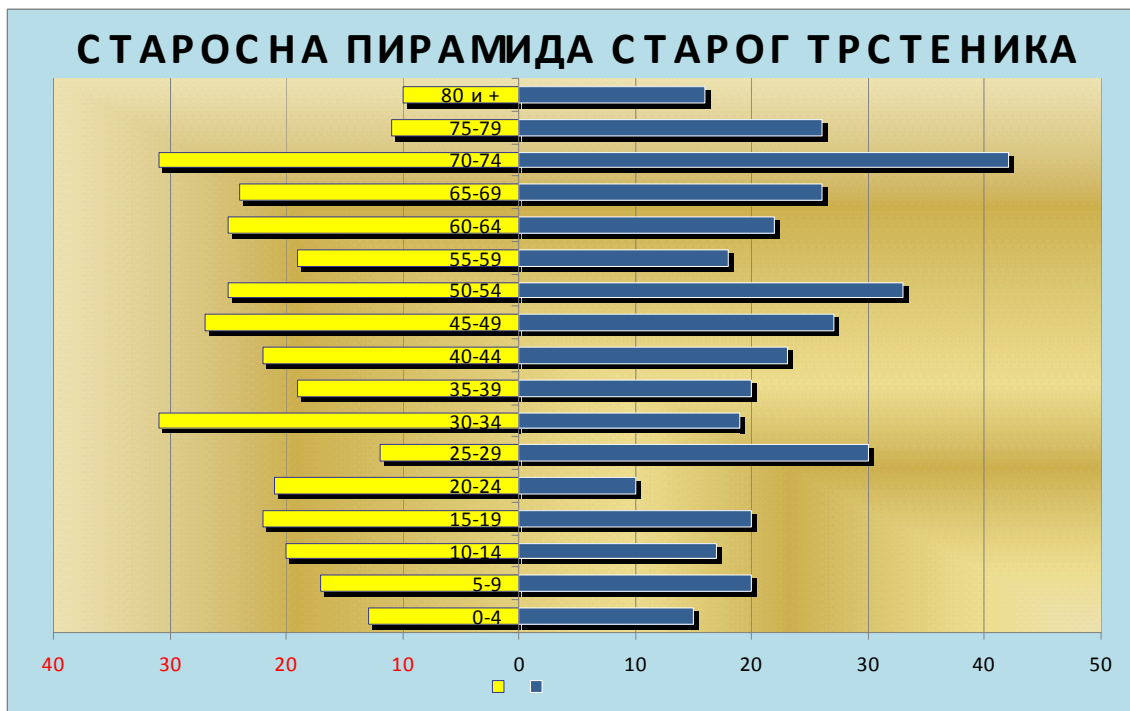
Табела 346. Становништво досељено у село Стари Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Стари Трстеник	
	Број	%
Исте општине	210	71,91
Друге општине исте републике	68	23,28
Друге републике – покрајине	8	2,73
Бивше републике СФРЈ	6	2,08
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	292	100

У село Стари Трстеник највише становника се доселило из исте општине, њих 210 или 71,91% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 68 или 23,28%, па имигранти из друге републике или покрајине – 8 или 2,73%. Најмање имиграната у Старом Трстенику је било из бивших република СФРЈ – 6 или 2,08% досељене популације, док имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 319. Удео становништва досељеног у село Стари Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

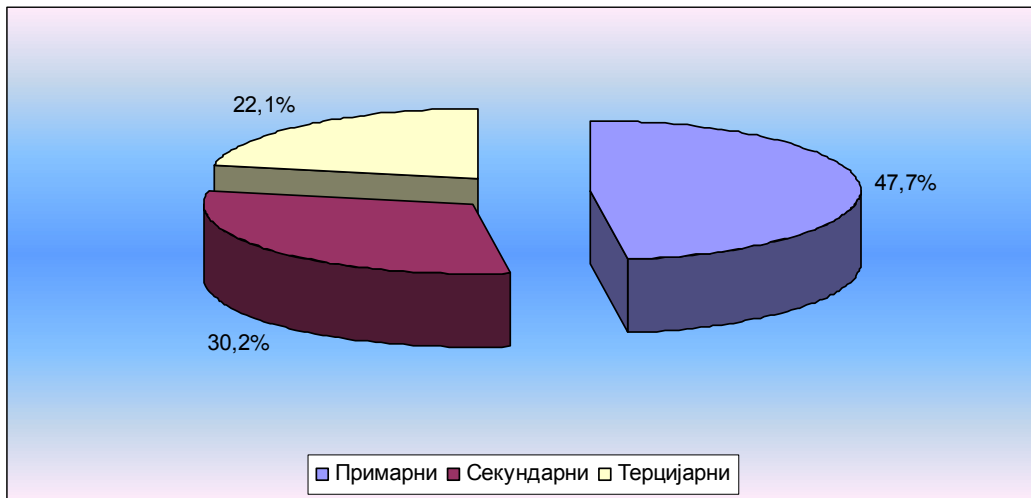
У старосној структури села Стари Трстеник најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у млађем средовечном становништву, жене су бројније у старијем средовечном и старом становништву, док је број мушкараца и жена у омладини једнак.

Табела 347. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Стари Трстеник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
С.Трстеник	322	268	135	276	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Стари Трстеник су живела 322 активна становника односно 43,92% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 268 особа. Лица са личним приходима у Старом Трстенику је било 135 или 18,41% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 276 лица или 37,65% популације села. На раду у иностранству није било становника из Старог Трстеника.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Стари Трстеник је запослено у примарном сектору, њих 128 или 47,7% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 81 становник или 30,2%, док у терцијарном сектору ради 59 становника или 22,1% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 320. Учешће становништва Старог Трстеника по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Старог Трстеника је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Старог Трстеника.

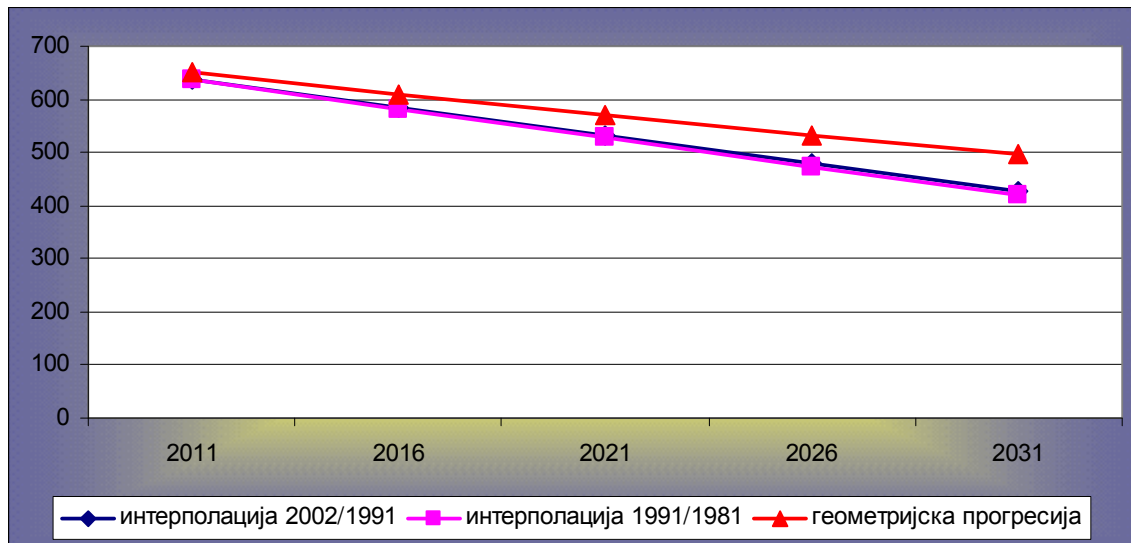
Број домаћинстава у селу Стари Трстеник има исти тренд као и кретање укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1981. године када достиже и максимум – 252. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Старом Трстенику износио 224. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,3 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Старом Трстенику пао је на 3,2 по

попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 181 је са газдинством док су 42 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 70, за њима следе четворочлана – 40, па трочлана – 34, па самачка – 27, па петочлана – 22 и шесточлана – 21. Домаћинства са седам чланова има седам, девет чланова има једно домаћинство колико има и домаћинства са десет и више чланова. У селу има 225 породица, од којих су 103 без деце, 98 са децом, у 18 породица је мајка са децом док је у шест породица отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 59, затим следе породице са двоје деце, њих 55. Троје деце имају седам породица, док једна породица има четворо деце.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Старом Трстенику. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 252. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Старом Трстенику евидентирано 224 стана. На једно домаћинство долазио је један стан.

Табела 348. Пројекције кретања броја становника Старог Трстеника, 2011-2031.г.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	733	636	638	585	533	480	427
интерполација 1991/1981	733	636	636	582	528	474	420
геометријска прогресија	733	636	650	608	569	532	498

Графикон 321. Пројекције кретања броја становника Старог Трстеника, 2011-2031. година

Село Стари Трстеник је равничарског типа и налази се са десне стране Западне Мораве. Пад у броју становника више је последица негативног природног прираштаја него емиграције. То потврђују и обе пројекције методом интерполације,

чији су резултати готово идентични. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године говори да ће у Старом Трстенику 2011. године живети 638 становника, 2021. године 533 становника и 2031. године 427 становника. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године овде би 2011. године живело 636, 2021. године 528 и 2031. године 420 становника. Нешто мања депопулација предвиђа се пројекцијом на основу методе геометријске прогресије по којој би у Старом Трстенику 2011. године живело 650 становника, 2021. године 569 становника и 2031. године 498 становника.

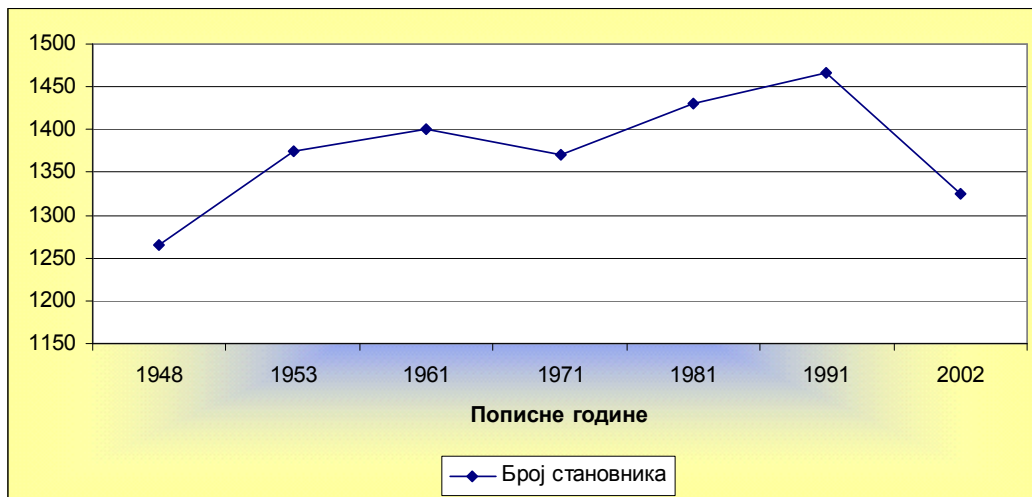
10.5.45. СТОПАЊА

Село Стопања се налази на тринаест километара источно од Трстеника. Збијеног је типа и смештено је на ниској тераси изнад алувијалне равни, на десној обали Сребренице при ушћу у Западну Мораву. Надморска висина села износи 160 m. Површина сеоског атара је 840,5 ha а граничи се са атарима села Бресно Поље и Глободер (исток), Омашница (југ), Тоболац и Стари Трстеник (запад) и реком Западном Моравом (север). Стопања је село које припада средњовековним старим селима. Први пут се помиње 1476. године. Настанак имена села легенда везује за сто пањева. Стопањци се баве производњом поврћа за тржиште примењујући све савремене методе, али поред тога имају и велики број запослених у предузећима овог краја.

Укупна популација села Стопања има осцилаторни ток. Раст популације се бележи све до пописа из 1961. године, затим следи блажа депопулација све до пописа из 1971. године и поновни пораст до пописа из 1991. године, када укупна популација села достиже свој максимум – 1.467. Затим следи процес депопулације тако да је у Стопањи по последњем попису из 2002. године живело 1.325 становника.

Табела 349. Кретање укупне популације села Стопања од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	1.265	1.375	1.401	1.371	1.430	1.467	1.325

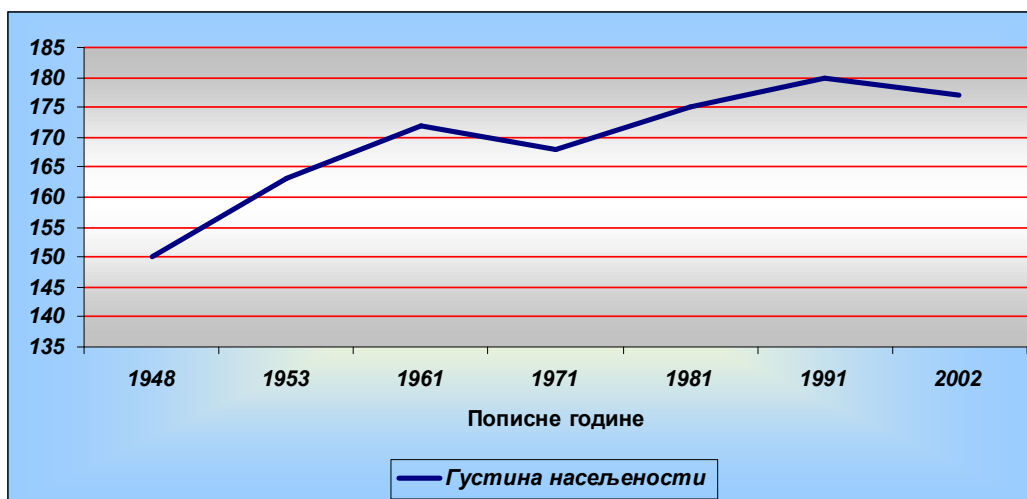

Графикон 322. Кретање укупне популације села Стопања од 1948. до 2002. године

Табела 350. Кретање густине насељености села Стопања од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	150	163	172	168	175	180	177

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1991. године – 180 ст./km². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Стопањи износила 177 ст./km².

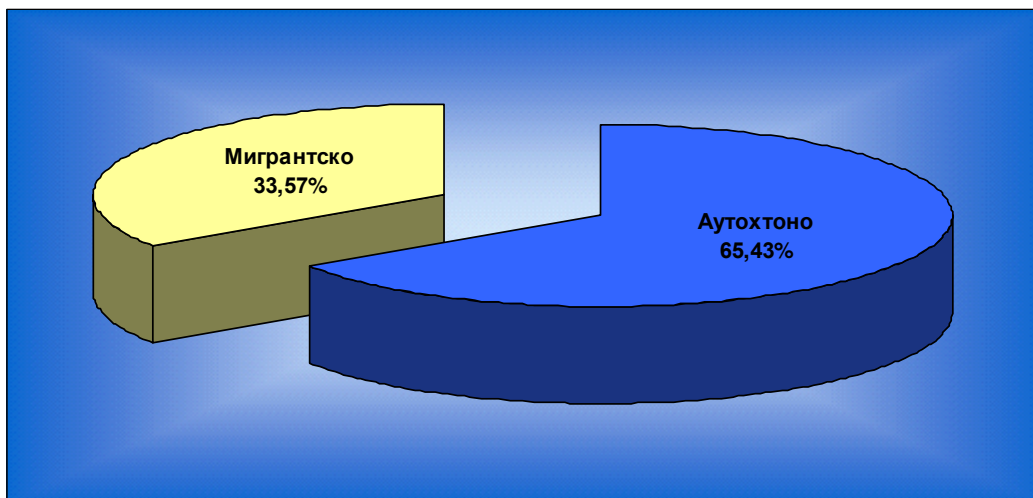

Графикон 323. Кретање густине насељености села Стопања од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 351. Аутохтоно и мигрантско становништво села Стопања по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Стопања	867	65,43	458	33,57	1.325

На територији села Стопања најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 867 или 65,43% популације села, док је досељено 458 становника или 33,57% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 409 становника.

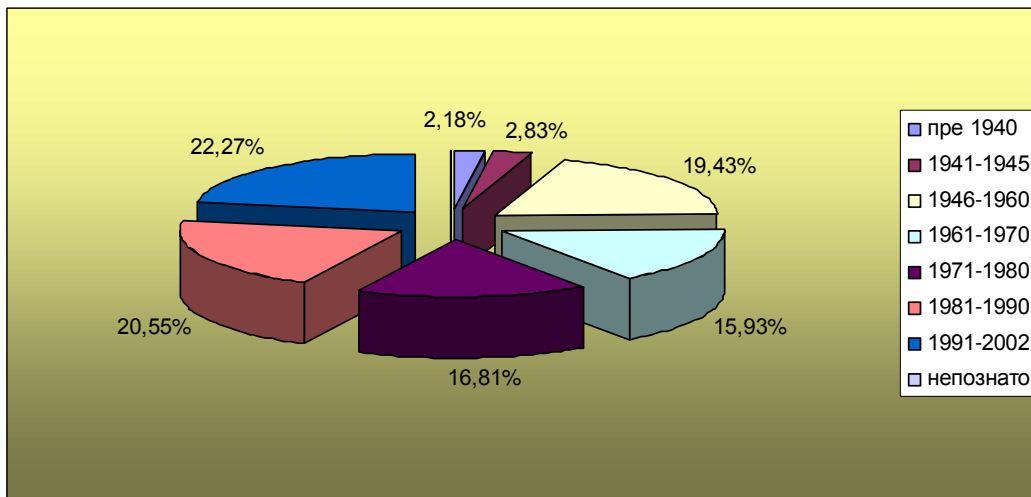

Графикон 324. Аутохтоно и мигрантско становништво села Стопања по попису из 2002. године

Табела 352. Становништво села Стопања према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Стопања	
	Број	%
пре 1940	10	2,18
1941-1945	13	2,83
1946-1960	89	19,43
1961-1970	73	15,93
1971-1980	77	16,81
1981-1990	94	20,55
1991-2002	102	22,27
непознато	-	-
УКУПНО	458	100

Највише становника у село Стопања доселило се у периоду 1991-2002. њих 102 или 22,27% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1981-1990. када се доселило 94 становника или 20,55% од укупно досељених, па период 1946-1960. са 89 досељеника или 19,43%, па период 1971-1980. са 77 досељеника или 16,81% и период 1961-1970. са 73 досељених или 15,93% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима 1941-1945. када се доселило 13 становника или 2,83% и пре 1940. године када се доселило 10 становника или 2,18% досељене популације.

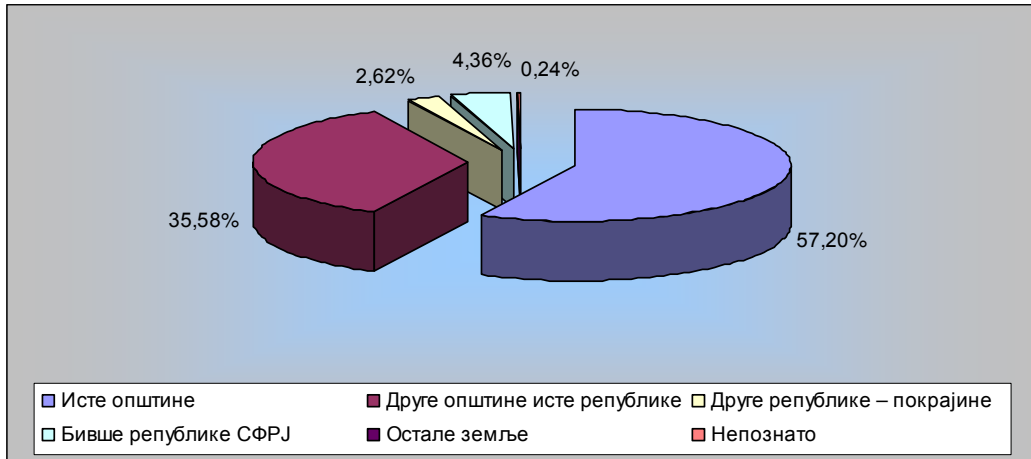

Графикон 325. Удео становништва села Стопања према времену досељавања по попису из 2002. године

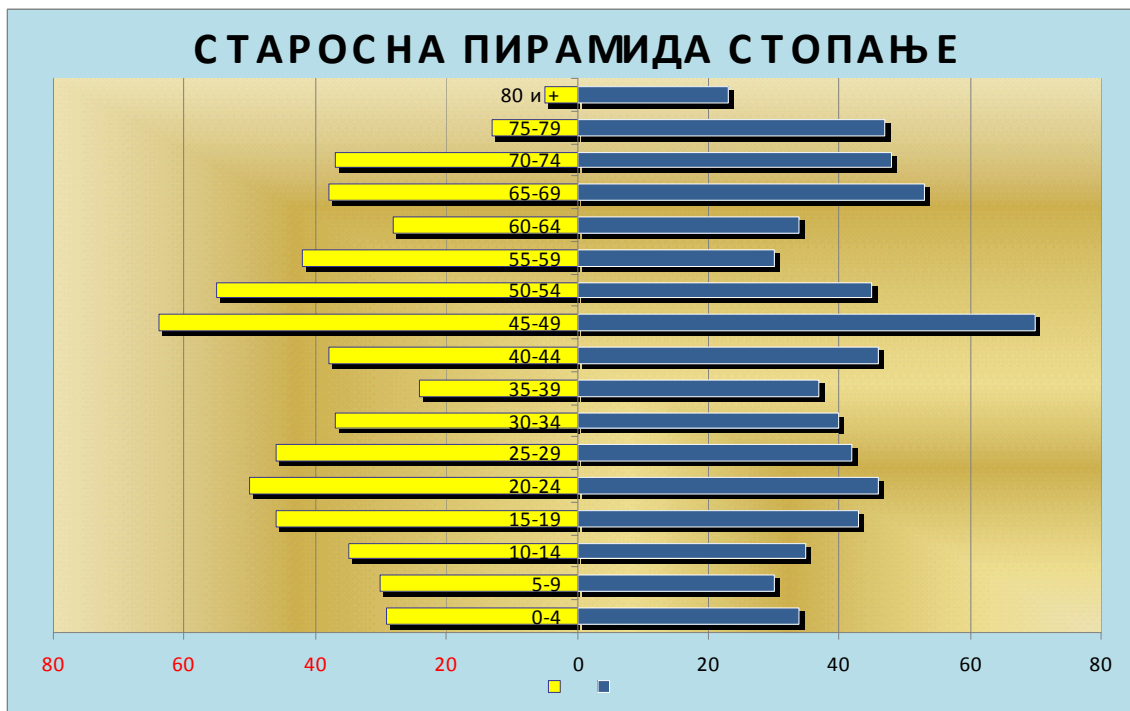
Табела 353. Становништво досељено у село Стопања према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Стопања	
	Број	%
Исте општине	262	57,20
Друге општине исте републике	163	35,58
Друге републике – покрајине	12	2,62
Бивше републике СФРЈ	20	4,36
Остале земље	-	-
Непознато	1	0,24
УКУПНО	458	100

У село Стопању највише становника се доселило из исте општине, њих 262 или 57,20% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 163 или 35,58%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 20 или 4,36% досељених. Најмање имиграната у Стопањи је било из друге републике или покрајине – 12 или 2,62% досељене популације, док имиграната из осталих земаља није било.

Графикон 326. Удео становништва досељеног у село Стопања према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

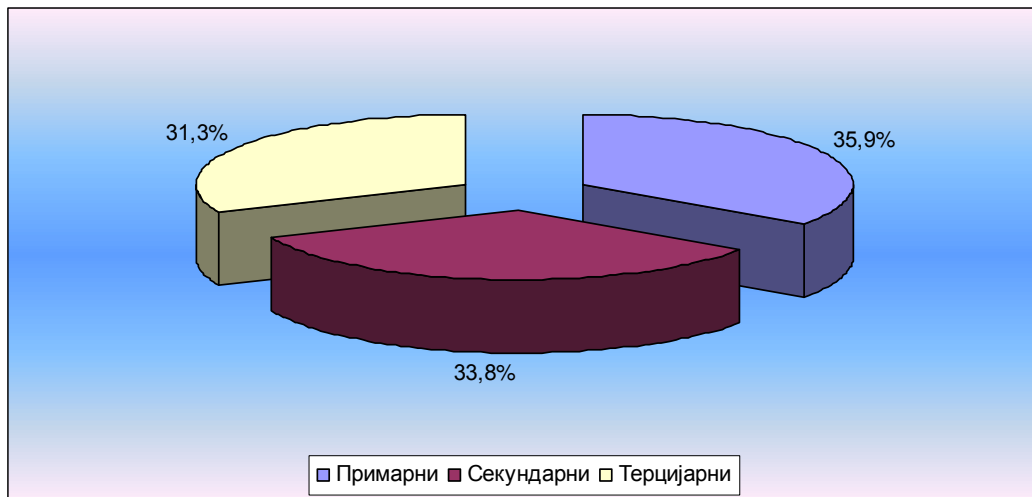
У старосној структури села Стопања најбројније је старије средовечно становништво. За њим следи старо становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, млађем средовечном и старом становништву.

Табела 354. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Стопања по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Стопања	612	465	212	501	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Стопања су живела 612 активних становника односно 46,18% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 465 особа. Лица са личним приходима у Стопањи је било 212 или 16% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 501 лице или 37,81% популације села. На раду у иностранству није било становника из Стопање.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Стопања је запослено у примарном сектору, њих 161 или 35,9% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 157 становника или 33,8%, док у терцијарном сектору ради 147 становника или 31,3% запослених из овог села. Јасно се види да је подједнак број становника овог села запослен у пољопривреди, индустрији и услужним делатностима.

Графикон 327. Учешће становништва Стопање по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Стопање је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Стопање.

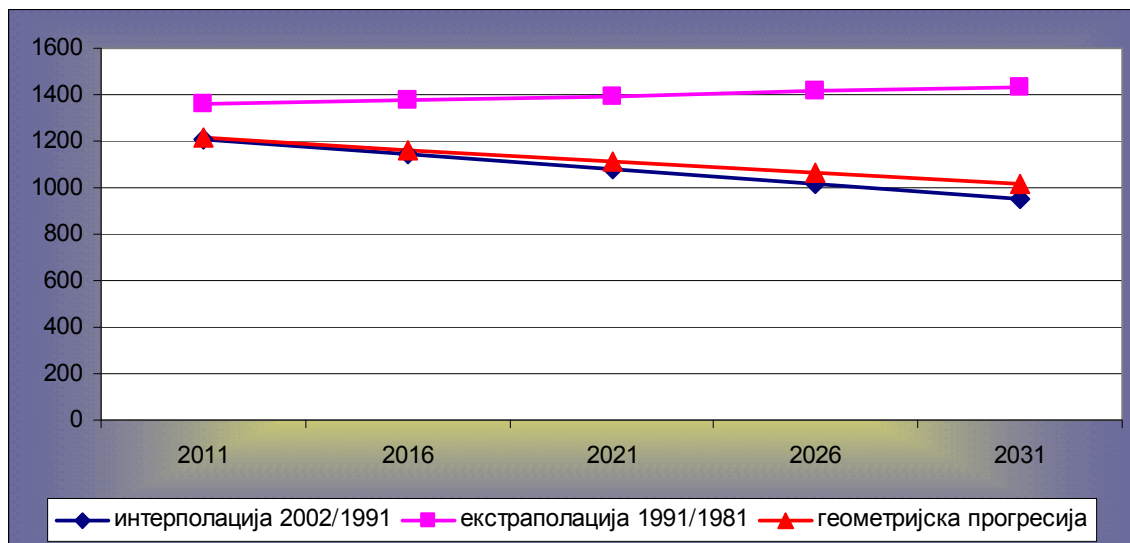
Број домаћинстава у селу Стопањи има исти тренд као и кретање укупне популације, њихов број расте све до пописа из 1991. године када достиже и максимум – 377. Затим следи пад тако да је по последњем попису из 2002. године број домаћинстава у Стопањи износио 361. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,1 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Стопањи пао је на 3,6 по попису из 2002.

године. Од укупног броја домаћинстава њих 276 је са газдинством док су 85 домаћинстава без газдинства. Највише је самачких домаћинстава – 63, за њима следе двочлана – 59, па трочлана и четворочлана – по 56, па петочлана – 55, па шесточлана – 43 и седмочлана – 18. Домаћинстава са осам чланова има седам, девет чланова имају три домаћинства, док једно домаћинство има десет и више чланова. У селу има 388 породица, од којих су 128 без деце, 219 са децом, у 28 породица је мајка са децом док је у 13 породица отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 132, затим следе породице са једним дететом, њих 116. Троје деце имају 11 породица, док једна породица има четворо деце.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Стопањи. Њихов број достиже максимум по попису из 1991. године – 416. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Стопањи евидентирано 414 станова. На једно домаћинство долазило је 1,14 станова.

Табела 355. Пројекције кретања броја становника Стопање, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	1.325	1.197	1.209	1.144	1.080	1.015	951
екстраполација 1991/1981	1.325	1.197	1.358	1.377	1.395	1.414	1.432
геометријска прогресија	1.325	1.197	1.219	1.164	1.111	1.061	1.013

Графикон 328. Пројекције кретања броја становника Стопање, 2011-2031. година

Село Стопања представља секундарни центар насеља за села са десне стране Западне Мораве. Као економски развијено село кроз које пролази железничка пруга, као раскрсница друмских путева и због квалитетне земље привлачно је за насељавање становништва. Број становника овог села растао је све

до пописа из 1991. године, од када се бележи пад који је проузрокован највише негативним природним прираштајем. Једина пројекција која показује повећање броја становника је управо пројекција методом екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године, по којој би у Стопањи 2011. године живело 1.358 становника, 2021. године 1.395 становника и 2031. године 1.432 становника. Са друге стране имамо пројекције које бележе пад у броју становника, па би тако по пројекцији методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године у Стопањи 2011. године живело 1.209, 2021. године 1.080 и 2031. године 951 становник. Пројектовани број становника Стопање методом геометријске прогресије износио би 2011. године 1.219 становника, 2021. године 1.111 становника и 2031. године 1.013 становника.

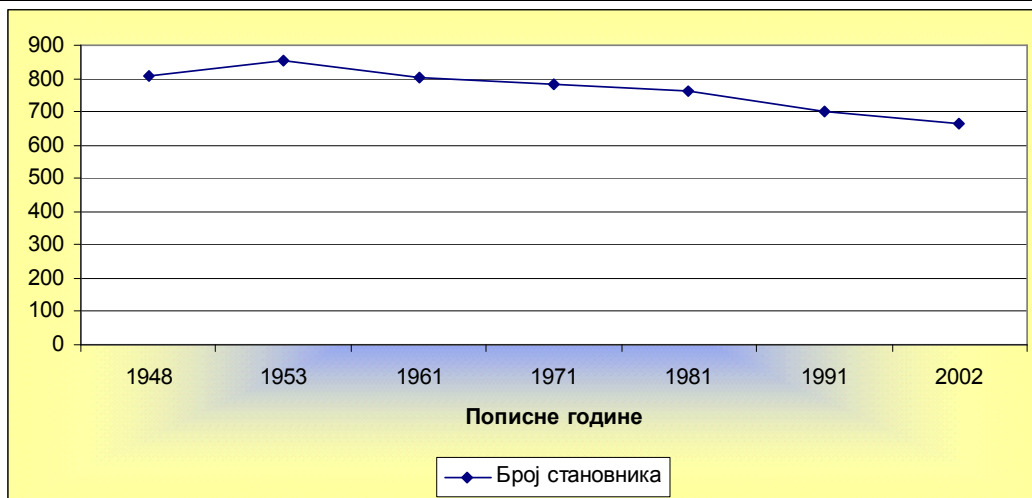
10.5.46. СТРАГАРИ

Село Страгари се налази шеснаест километара североисточно од Трстеника. Насеље је збијеног (друмског) типа лоцирано са леве стране Риљачке реке. Надморска висина села је 247 m. Површина сеоског атара износи 548 ha и граничи се са атарима села Љубава и Лазаревац (исток), Милутовац (север) и Велика Дренова (запад и југ). Страгари су старо насеље које се помиње у време кнеза Лазара. Некада су на овом простору биле стражаре, у којима су боравили стражари чувајући кнеза Лазара док је обилазио своје винограде на подручју Милутовца и других места у овом крају, па је по тим стражарама и насеље добило име.

Укупна популација села Страгари у порасту је само до пописа из 1953. године када достиже и свој максимум – 854. Затим ово село захвата константан процес депопулације тако да је у Страгарима по последњем попису из 2002. године живело 664 становника.

Табела 356. Кретање укупне популације села Страгари од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	806	854	804	784	760	702	664

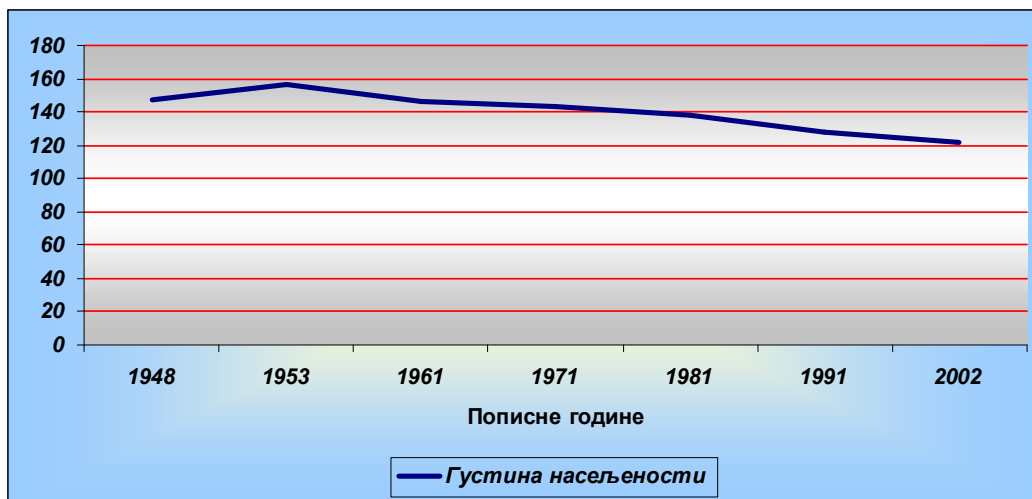

Графикон 329. Кретање укупне популације села Страгари од 1948. до 2002. године

Табела 357. Кретање густине насељености села Страгари од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	147	156	146	143	138	128	122

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 156 ст./km². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Страгарима износила 122 ст./km².

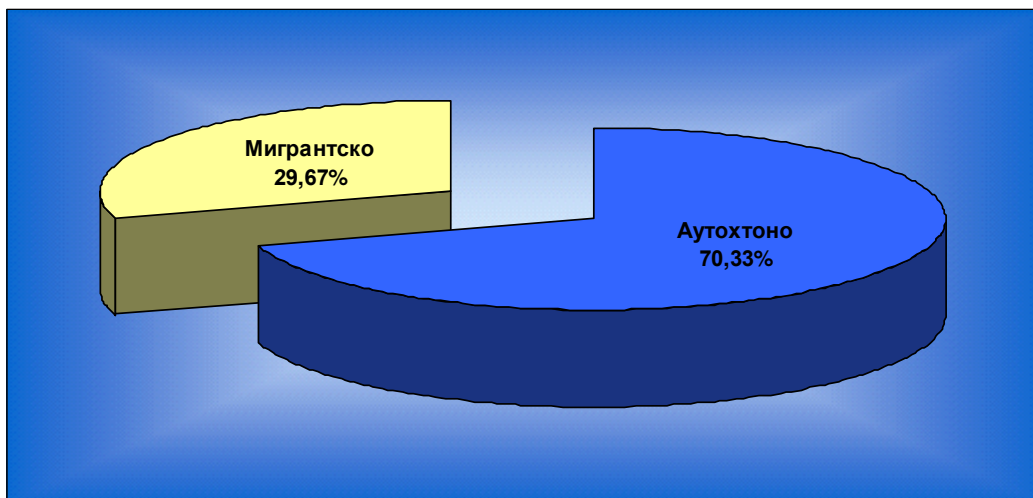

Графикон 330. Кретање густине насељености села Страгари од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 358. Аутохтоно и мигрантско становништво села Страгари по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Страгари	467	70,33	197	29,67	664

На територији села Страгари најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 467 или 70,33% популације села, док је досељено 197 становника или 29,67% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 270 становника.

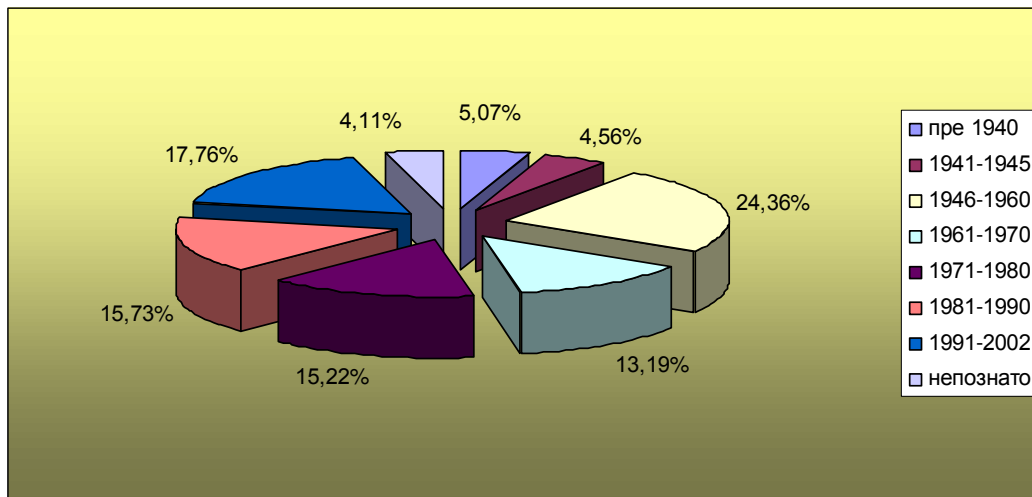

Графикон 331. Аутохтоно и мигрантско становништво села Страгари по попису из 2002. године

Табела 359. Становништво села Страгари према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Страгари	
	Број	%
пре 1940	10	5,07
1941-1945	9	4,56
1946-1960	48	24,36
1961-1970	26	13,19
1971-1980	30	15,22
1981-1990	31	15,73
1991-2002	35	17,76
непознато	8	4,11
УКУПНО	197	100

Највише становника у село Страгари доселило се у периоду 1946-1960. њих 48 или 24,36% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 35 становника или 17,76% од укупно досељених, па период 1981-1990. са 31 досељеником или 15,73%, па период 1971-1980. са 30 досељеника или 15,22% и период 1961-1970. са 26 досељених или 13,19% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 10 становника или 5,07% и 1941-1945. када се доселило девет становника или 4,56% досељене популације.

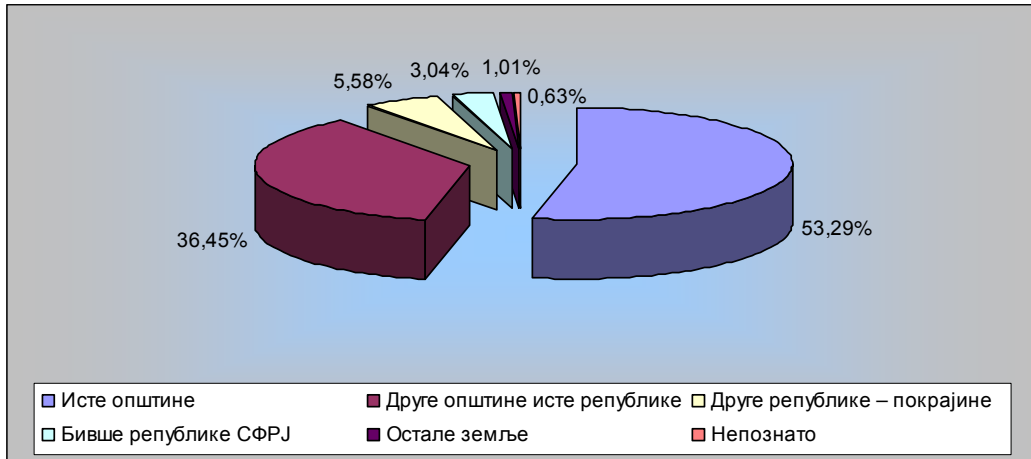

Графикон 332. Удео становништва села Страгари према времену досељавања по попису из 2002. године

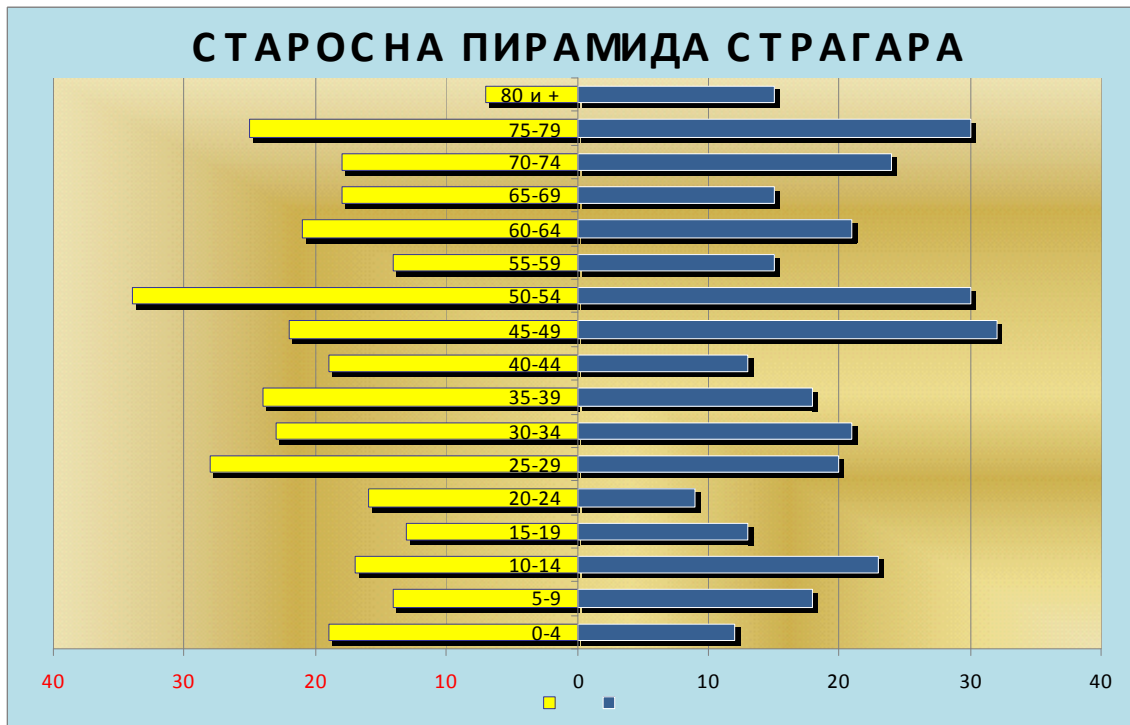
Табела 360. Становништво досељено у село Страгари према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Страгари	
	Број	%
Исте општине	105	53,29
Друге општине исте републике	72	36,45
Друге републике – покрајине	11	5,58
Бивше републике СФРЈ	6	3,04
Остале земље	2	1,01
Непознато	1	0,63
УКУПНО	197	100

У село Страгари највише становника се доселило из исте општине, њих 105 или 53,29% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 72 или 36,45%, па имигранти из друге републике или покрајине – 11 или 5,58% досељених. Најмање имиграната у Страгарима било је из бивших република СФРЈ – 6 или 3,04% и осталих земаља – 2 или 1,01% досељене популације.

Графикон 333. Удео становништва досељеног у село Страгари према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

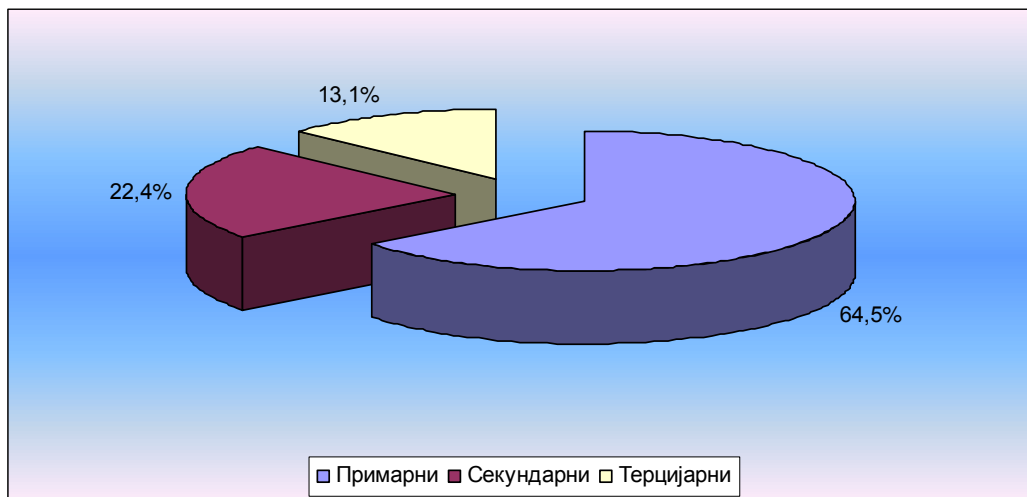
У старосној структури села Страгари најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у млађем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини, старијем средовечном и старом становништву.

Табела 361. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Страгари по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Страгари	330	259	110	224	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Страгари су живела 330 активна становника односно 49,69% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 259 особа. Лица са личним приходима у Страгарима је било 110 или 16,56% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 224 лица или 33,73% популације села. На раду у иностранству није било становника из Страгара.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Страгари је запослено у примарном сектору, њих 167 или 64,5% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 58 становника или 22,4%, док у терцијарном сектору ради 34 становника или 13,1% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 334. Учешће становништва Страгара по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Страгара је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Страгара.

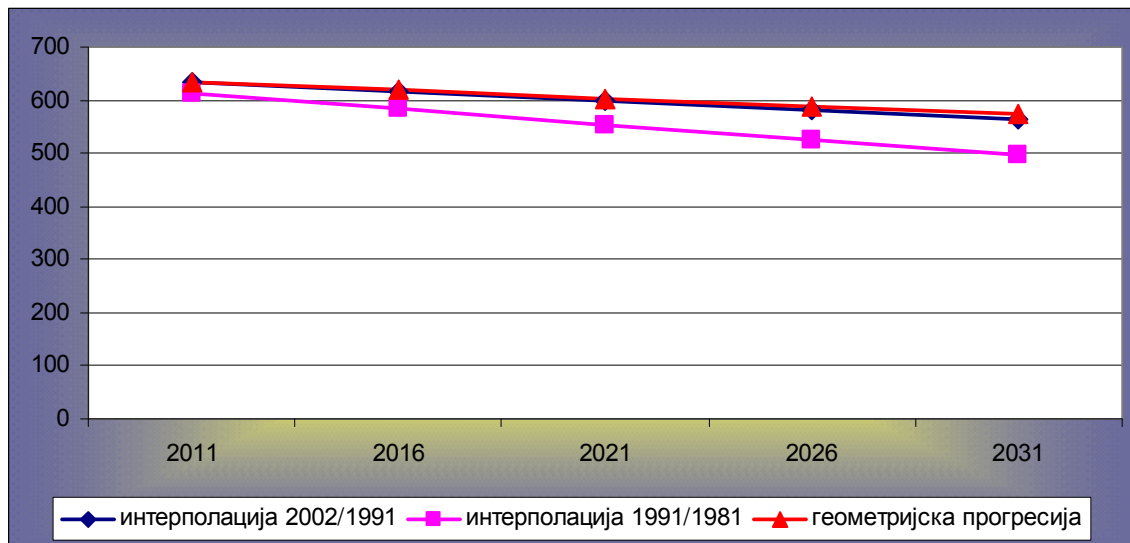
Број домаћинстава у селу Страгари има нешто другачији тренд него кретање укупне популације, њихов број је уз мање осцилације у константном порасту све до последњег пописа из 2002. године када је у Страгарима евидентирано највише домаћинстава – 225. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,2 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Страгарима пао је на 2,9 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава њих 140 је са газдинством док су 85 домаћинстава без

газдинства. Највише је двочланих домаћинстава – 65, за њима следе трочлана – 50, па самачка и четворочлана – по 38 и петочлана – 18. Домаћинстава са шест чланова има девет, са седам чланова шест, док једно домаћинство има осам чланова. У селу има 213 породица, од којих су 96 без деце, 98 са децом, у 14 породица је мајка са децом док је у пет породица отац са децом. Највише је породица са једним дететом – 64, затим следе породице са двоје деце, њих 47. Троје деце имају четири породице, док две породице имају четворо деце.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Страгарима. Њихов број уз мање осцилације достиже максимум по последњем попису из 2002. године – 255. На једно домаћинство долазило је 1,13 станова.

Табела 362. Пројекције кретања броја становника Страгара, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	664	571	633	616	598	581	564
интерполација 1991/1981	664	571	612	583	554	525	496
геометријска прогресија	664	571	634	619	603	588	573

Графикон 335. Пројекције кретања броја становника Страгара, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Страгара показују да је број становника у константном паду. Највећи пад показује пројекција помоћу методе интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године јер је управо у овом периоду било највеће иселјавање. По овој пројекцији у Страгарима би 2011. године живело 612 становника, 2021. године 554 становника и 2031. године 496 становника. Пројекције методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и методом геометријске прогресије показују нешто блажу депопулацију и дају готово идентичне резултате. Тако би по пројекцији методом интерполације на

основу пописа из 2002. и 1991. године број становника Страгара износио 2011. године 633, 2021. године 598 и 2031. године 564. Пројектовани број становника Страгара методом геометријске прогресије износио би 2011. године 634, 2021. године 603 и 2031. године 573.

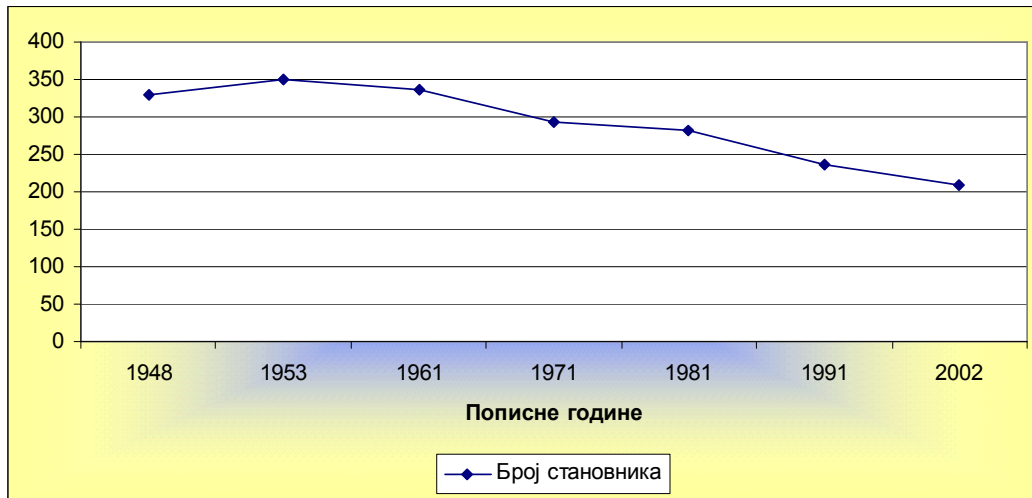
10.5.47. СТУБЛИЦА

Село Стублица се налази осамнаест километара јужно од Трстеника. Оно је планинско насеље разбијеног типа са пет засеока на падинама Гоча. Надморска висина села креће се од 350 до 455 m. Површина сеоског атара износи 747,9 ha и граничи се са атарима села Брезовица (север и исток), Лесковица и Стрменица (југ) и Станишинци (запад). Село је добило име по речи "стублина" што представља шупље дрво које се побија у извор да би се вода дигла изнад површине. Стублица спада у млада насеља јер се први пут помиње 1832. године.

Укупна популација села Стублица у порасту је само до пописа из 1953. године када достиже и свој максимум – 350. Затим ово село захвата константан процес депопулације тако да је у Стублицама по последњем попису из 2002. године живело 210 становника.

Табела 363. Кретање укупне популације села Стублица од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	329	350	337	293	282	236	210

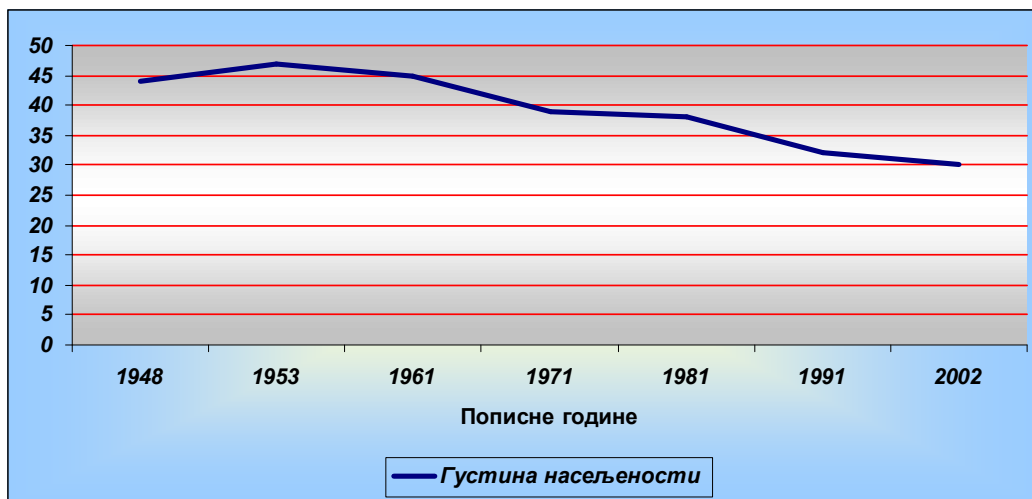

Графикон 336. Кретање укупне популације села Стублица од 1948. до 2002. године

Табела 364. Кретање густине насељености села Стублица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	44	47	45	39	38	32	30

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 47 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Стублицама износила 30 ст./км².

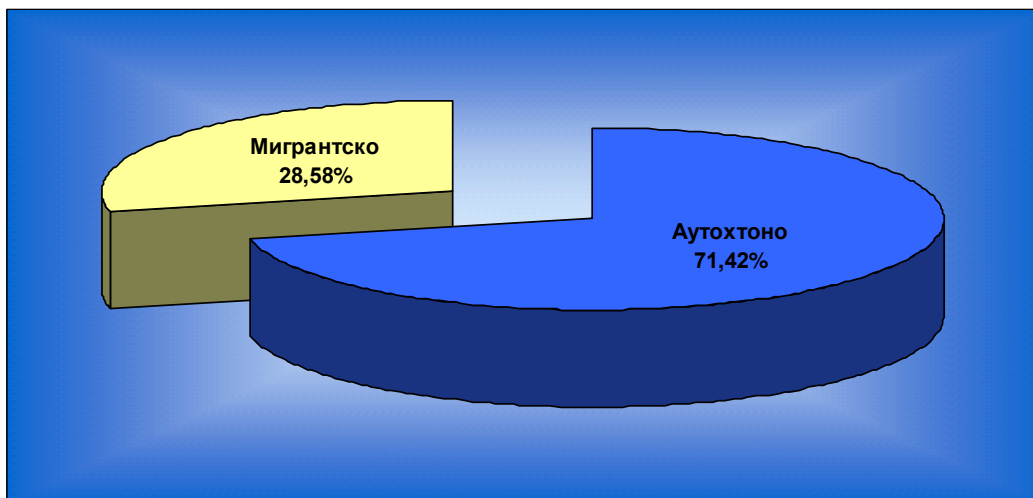

Графикон 337. Кретање густине насељености села Стублица од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 365. Аутохтоно и мигрантско становништво села Стублица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Стублица	150	71,42	60	28,58	210

На територији села Стублица најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 150 или 71,42% популације села, док је досељено 60 становника или 28,58% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 90 становника.

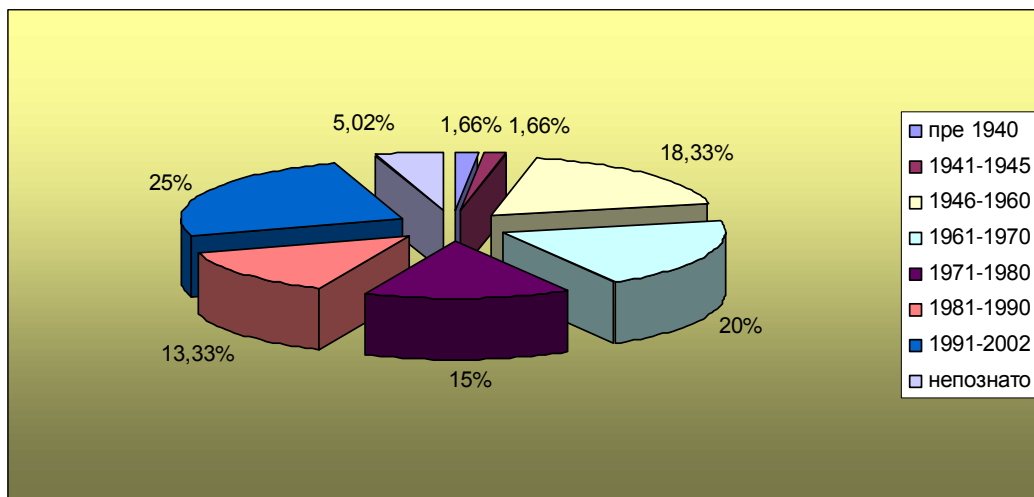

Графикон 338. Аутохтоно и мигрантско становништво села Стублица по попису из 2002. године

Табела 366. Становништво села Стублица према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Стублица	
	Број	%
пре 1940	1	1,66
1941-1945	1	1,66
1946-1960	11	18,33
1961-1970	12	20,00
1971-1980	9	15,00
1981-1990	8	13,33
1991-2002	15	25,00
непознато	3	5,02
УКУПНО	60	100

Највише становника у село Стублица доселило се у периоду 1991-2002. њих 15 или 25% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1961-1970. када се доселило 12 становника или 20% од укупно досељених, па период 1946-1960. са 11 досељених или 18,33%, па период 1971-1980. са девет досељеника или 15% и период 1981-1990. са осморо досељених или 13,33% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године и 1941-1945. када се доселило по један становник или по 1,66% досељене популације.

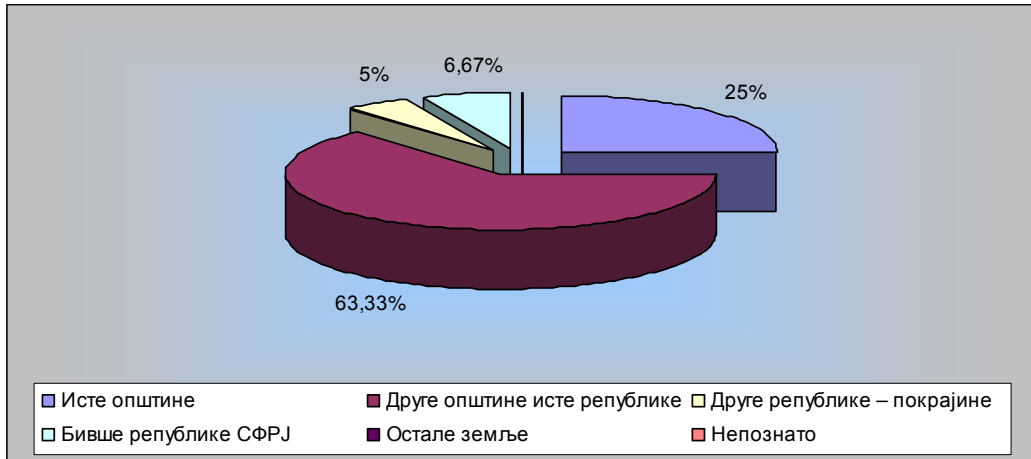

Графикон 339. Удео становништва села Стублица према времену досељавања по попису из 2002. године

Табела 367. Становништво досељено у село Стублица према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Стублица	
	Број	%
Исте општине	15	25,00
Друге општине исте републике	38	63,33
Друге републике – покрајине	3	5,00
Бивше републике СФРЈ	4	6,67
Остале земље	-	-
Непознато	-	-
УКУПНО	60	100

У село Стублица највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 38 или 63,33% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 15 или 25%, па имигранти из бивших република СФРЈ – четири или 6,67% досељених. Најмање имиграната у Стублицама било је из друге републике или покрајине – троје или 5%, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 340. Удео становништва досељеног у село Стублицу према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

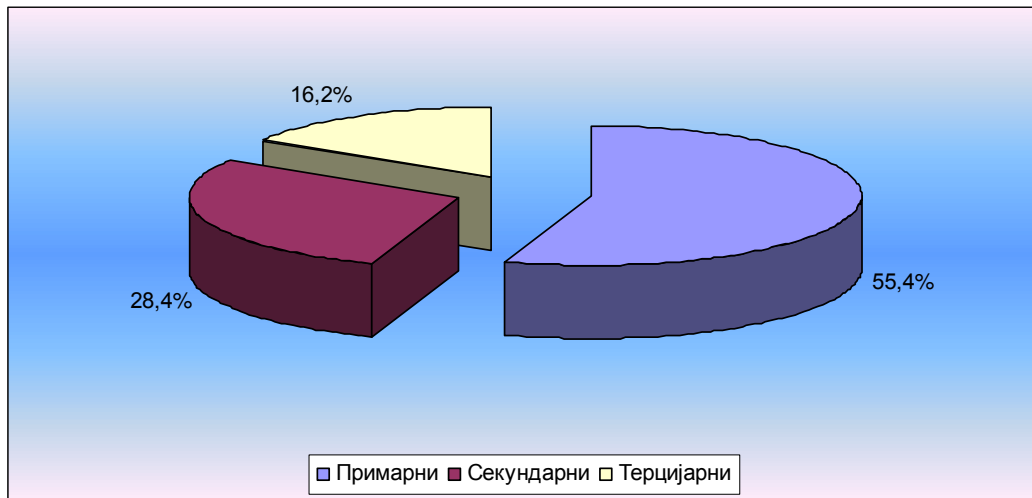
У старосној структури села Стублица најбројније је млађе средовечно становништво. За њим следи старије средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је старо становништво. У погледу полне структуре жене су бројније у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док је број мушкараца и жена једнак у старом становништву.

Табела 368. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Стублица по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Стублица	88	74	18	104	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Стублица су живела 88 активна становника односно 41,90% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 74 особе. Лица са личним приходима у Стублицама је било 18 или 8,57% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 104 лица или 49,52% популације села. На раду у иностранству није било становника из Стублица.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Стублица је запослено у примарном сектору, њих 41 или 55,4% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 21 становник или 28,4%, док у терцијарном сектору ради 12 становника или 16,2% запослених из овог села. Јасно се види да се највећи број становника овог села бави пољопривредом.

Графикон 341. Учешће становништва Стублица по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Стублица је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Стублица.

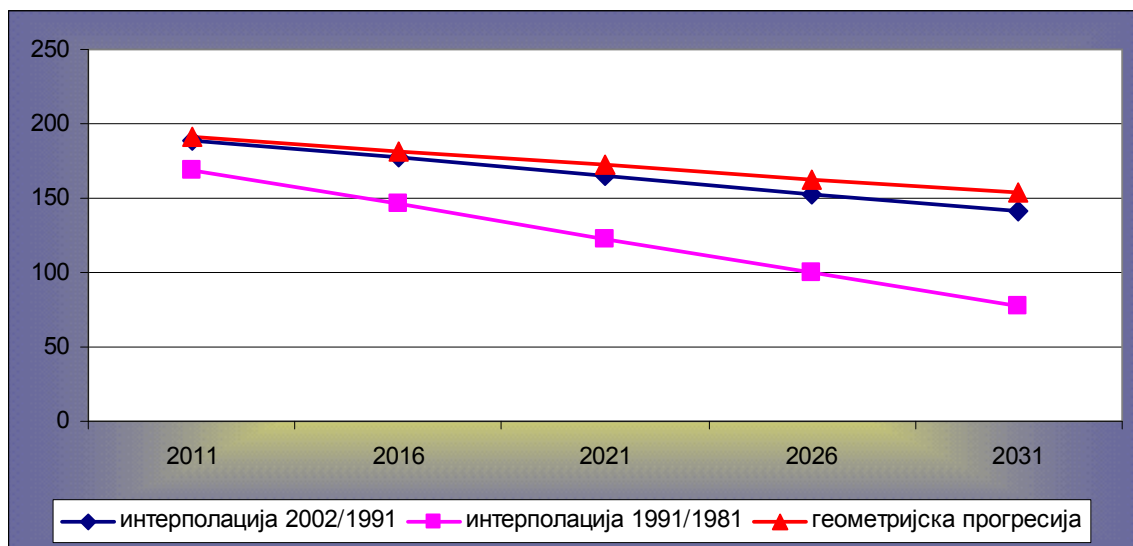
Број домаћинстава у селу Стублица има нешто другачији тренд него кретање укупне популације, њихов број расте до пописа из 1981. године, када достиже и максимум – 61. Затим следи пад у броју домаћинстава тако да је по последњем попису из 2002. године у Стублицама забележено 53 домаћинства. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 6,7 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Стублицама пао је на 3,9 по попису из 2002. године. Од укупног броја

домаћинстава њих 46 је са газдинством док су седам домаћинстава без газдинства. Највише је шесточланих домаћинстава – 12, за њима следе двочлана – 10, па петочлана – 9 и четворочлана – 7. Самачких и трочланих домаћинстава има по шест, док домаћинстава са седам чланова има три. У селу има 66 породица, од којих су 28 без деце, 33 са децом, у четири породице је мајка са децом док је у једној породици отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 18, затим следе породице са једним дететом, њих 16. Троје деце имају три породице, док једна породица има четворо деце.

Кретање броја станова има исти тренд као и кретање броја домаћинстава у Стублицама. Њихов број достиже максимум по попису из 1981. године – 76. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Стублицама евидентирано 59 станова. На једно домаћинство долазило је 1,11 станова.

Табела 369. Пројекције кретања броја становника Стублица, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	210	180	189	177	165	153	141
интерполација 1991/1981	210	180	169	146	123	100	77
геометријска прогресија	210	180	191	181	172	163	154

Графикон 342. Пројекције кретања броја становника Стублица, 2011-2031. година

Процес депопулације брдско село Стублицу захватио је још средином XX века. Највећа емиграција забележена је у међупописном периоду 1981-1991. година када је највећи број становника емигрирао ка општинском центру и Врњачкој Бањи а један број и у иностранство. Зато пројекција методом интерполације на основу ова два пописа показује највећи пад у укупном броју становника: 2011. године 169,

2021. године 123 и 2031. године 77 становника. Остале методе пројекција становништва показују нешто блажи пад, па би по пројекцији методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године у Стублицама живело 2011. године 189, 2021. године 165 и 2031. године 141 становник. Пројекција методом геометријске прогресије говори да ће овде 2011. године живети 191 становник, 2021. године 172 становника и 2031. године 154 становника.

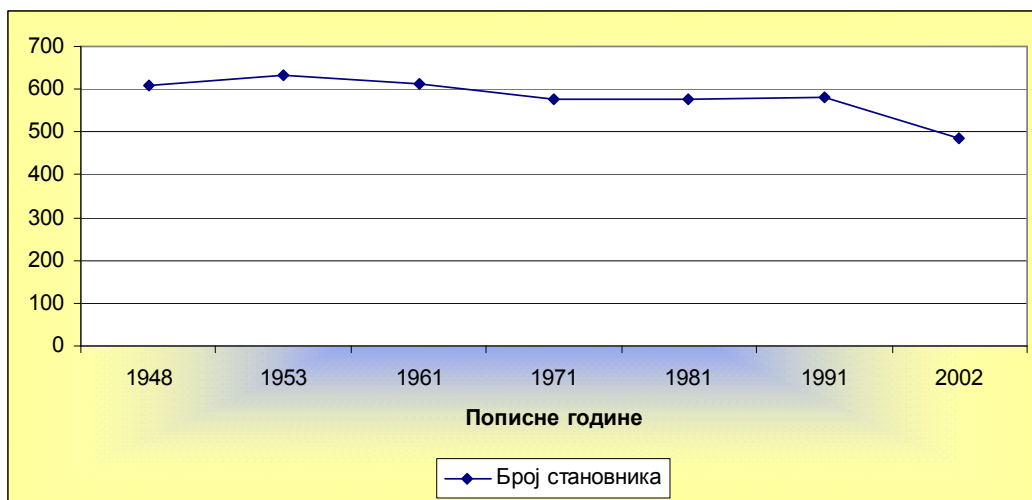
10.5.48. ТОБОЛАЦ

Село Тоболац се налази на дванаест километара југоисточно од Трстеника. Насеље је збијеног типа смештено у ерозивном-акумулативном проширењу средњег тока реке Сребренице на месту сустицања Пајсачке и Бучке реке. Надморска висина села креће се од 182 до 215 m. Површина сеоског атара износи 588,6 ha и граничи се са атарима села Горња Омашница (исток), Пајсак (југ), Велуће и Округлица (запад), Лопаш (северозапад), Стари Трстеник (север) и Стопања (североисток). Тоболац је насеље из доба Немањића, а име је добило по производњи торби које су стрелци носили на леђима и у којима су држали стреле.

Укупна популација села Тоболац у порасту је само до пописа из 1953. године када достиже и свој максимум – 631. Затим ово село захвата константан процес депопулације тако да је у Тоболцу по последњем попису из 2002. године живело 485 становника.

Табела 370. Кретање укупне популације села Тоболац од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	608	631	614	576	577	582	485

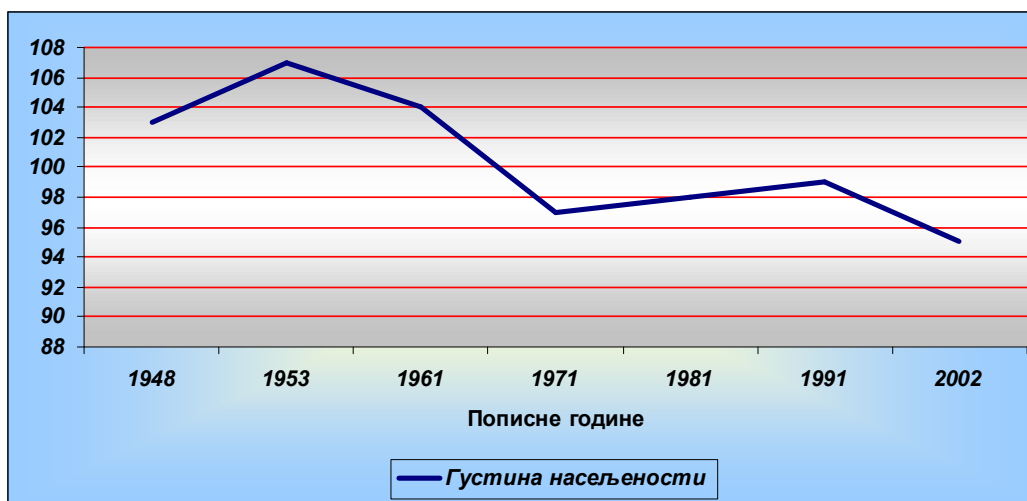

Графикон 343. Кретање укупне популације села Тоболац од 1948. до 2002. године

Табела 371. Кретање густине насељености села Тоболац од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	103	107	104	97	98	99	95

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1953. године – 107 ст./km². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Тоболцу износила 95 ст./km².

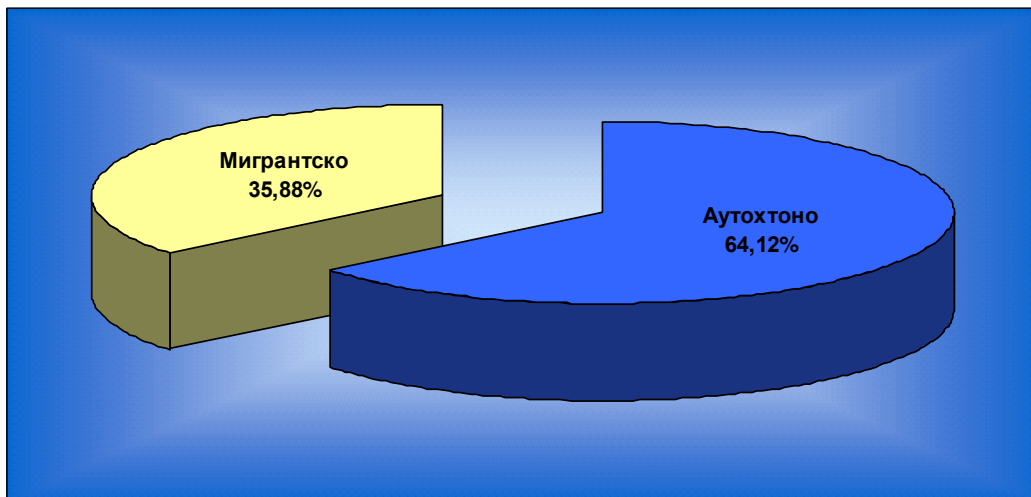

Графикон 344. Кретање густине насељености села Тоболац од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 372. Аутохтоно и мигрантско становништво села Тоболац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Тоболац	311	64,12	174	35,88	485

На територији села Тоболац најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 311 или 64,12% популације села, док је досељено 174 становника или 35,88% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 137 становника.

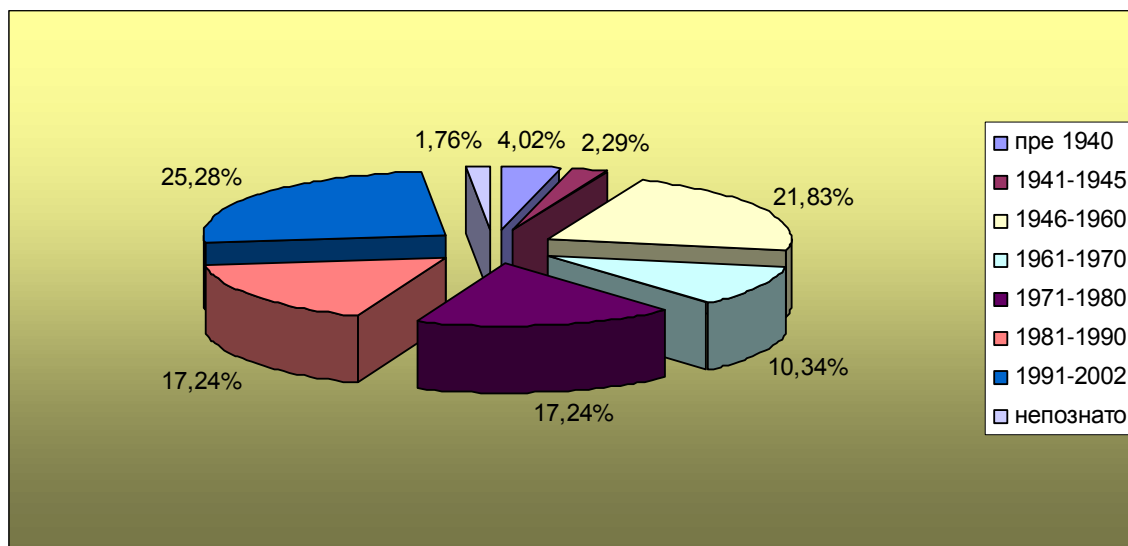

Графикон 345. Аутохтоно и мигрантско становништво села Тоболац по попису из 2002. године

Табела 373. Становништво села Тоболац према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Тоболац	
	Број	%
пре 1940	7	4,02
1941-1945	4	2,29
1946-1960	38	21,83
1961-1970	18	10,34
1971-1980	30	17,24
1981-1990	30	17,24
1991-2002	44	25,28
непознато	3	1,76
УКУПНО	174	100

Највише становника у село Тоболац доселило се у периоду 1991-2002. њих 44 или 25,28% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1946-1960. када се доселило 38 становника или 21,83% од укупно досељених, па периоди 1971-1980. и 1981-1990. са по 30 досељеника или по 17,24% и период 1961-1970. са 18 досељених или 10,34% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило седам становника или 4,02% и 1941-1945. када се доселило четири становника или 2,29% досељене популације.

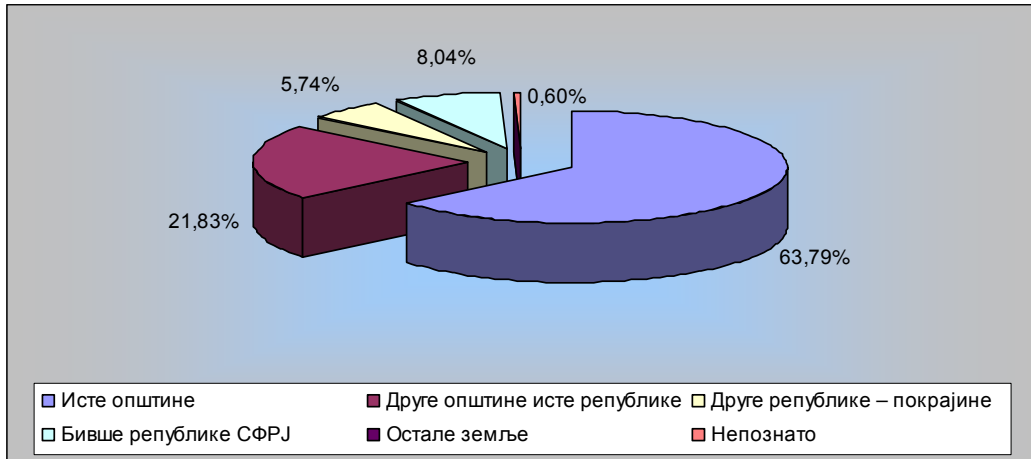

Графикон 346. Удео становништва села Тоболац према времену досељавања по попису из 2002. године

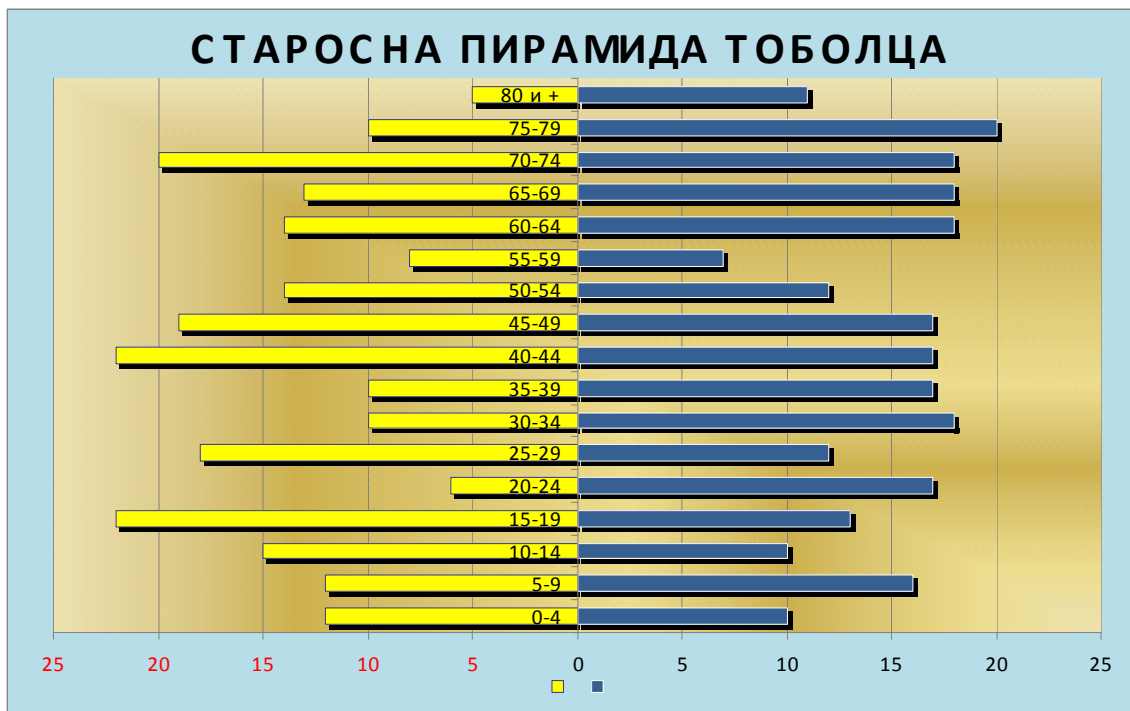
Табела 374. Становништво досељено у село Тоболац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Тоболац	
	Број	%
Исте општине	111	63,79
Друге општине исте републике	38	21,83
Друге републике – покрајине	10	5,74
Бивше републике СФРЈ	14	8,04
Остале земље	-	-
Непознато	1	0,60
УКУПНО	174	100

У село Тоболац највише становника се доселило из исте општине, њих 111 или 63,79% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 38 или 21,83%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 14 или 8,04% досељених. Најмање имиграната у Тобоцу било је из друге републике или покрајине – 10 или 5,74%, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 347. Удео становништва досељеног у село Тоболац према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

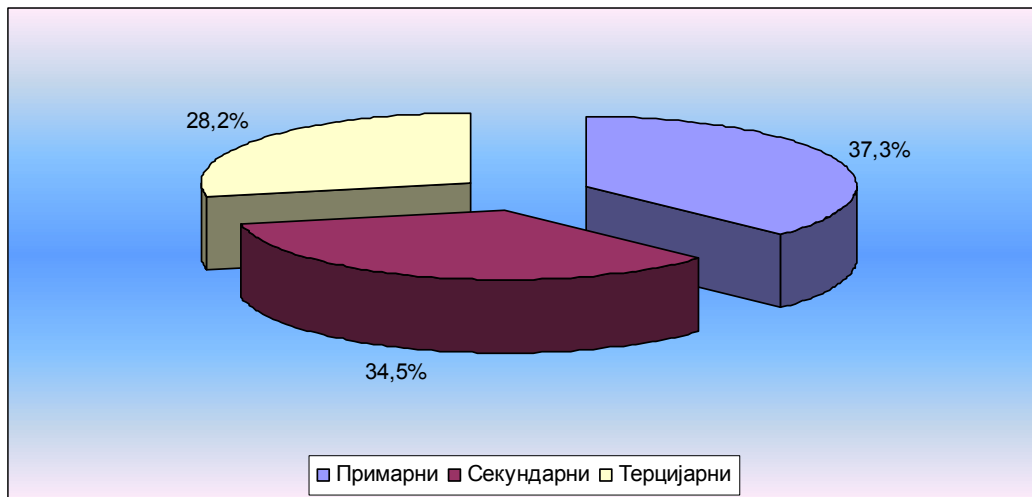
У старосној структури села Тоболац најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је млађе средовечно становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у млађем средовечном и старом становништву.

Табела 375. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Тоболац по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Тоболац	195	142	90	199	1	-	1

Према попису из 2002. године у селу Тоболац су живела 195 активна становника односно 40,20% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 142 особе. Лица са личним приходима у Тоболцу је било 90 или 18,55% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 199 лица или 41,03% популације села. На раду у иностранству био је један становник из Тоболца.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Тоболац је запослено у примарном сектору, њих 53 или 37,3% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 49 становника или 34,5%, док у терцијарном сектору ради 40 становника или 28,2% запослених из овог села. Јасно се види да су становници овог села поред пољопривреде запослени и у индустрији и услужним делатностима.

Графикон 348. Учешће становништва Тоболца по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Тоболца је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Тоболца.

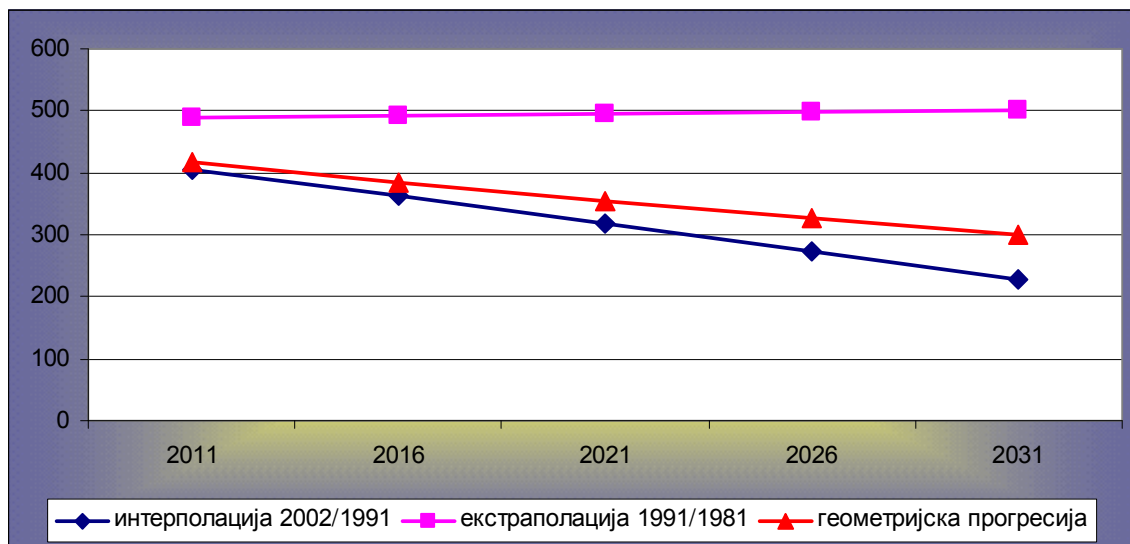
Број домаћинстава у селу Тоболац има нешто другачији тренд него кретање укупне популације, њихов број, уз мања одступања, константно расте све до пописа из 1991. и 2002. године, када је у Тоболцу забележено највише домаћинстава – по 144. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 4,9 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Тоболцу пао је на 3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинстава

њих 112 је са газдинством док су 32 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих и трочланих домаћинстава – по 29, за њима следе четворочлана – 25 и самачка – 24. Домаћинства са пет и шест чланова има по 15, са седам чланова има пет домаћинстава, док са осам чланова има два домаћинства. У селу има 148 породица, од којих су 67 без деце, 70 са децом, у девет породица је мајка са децом док је у две породице отац са децом. Највише је породица са једним и двоје деце – по 36. Троје деце имају осам породица, док једна породица има четворо деце.

Кретање броја станова има слични тренд као и кретање броја домаћинстава у Тоболцу. Њихов број достиже максимум по попису из 1991. године – 203. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у Тоболцу евидентирано 140 станова. На једно домаћинство долазило је 0,97 станова.

Табела 376. Пројекције кретања броја становника Тоболца, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	485	405	406	362	317	273	229
екстраполација 1991/1981	485	405	490	492	495	497	500
геометријска прогресија	485	405	418	385	354	326	300

Графикон 349. Пројекције кретања броја становника Тоболца, 2011-2031. година

Пројекција кретања броја становника села Тоболац методом екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године има тренд незнатног раста. У овом периоду овде је отворена фабрика за производњу и пуњење минералне воде "Мивела" што је утицало на запошљавање и останак људи у овом месту. Пројектовани број становника Тоболца овом методом износио би 2011. године 490, 2021. године 495 и 2031. године 229. Са друге стране, међупописни период 1991-2002. година бележи депопулацију, која се одразила и на прогнозе које су узимале у

обзир ова два пописа. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године говори да ће овде 2011. године живети 406 становника, 2021. године 317 становника и 2031. године 229 становника. Нешто блажа депопулација предвиђа се пројекцијом методом геометријске прогресије, по којој би у Тоболцу 2011. године живело 418 становника, 2021. године 354 становника и 2031. године 300 становника.

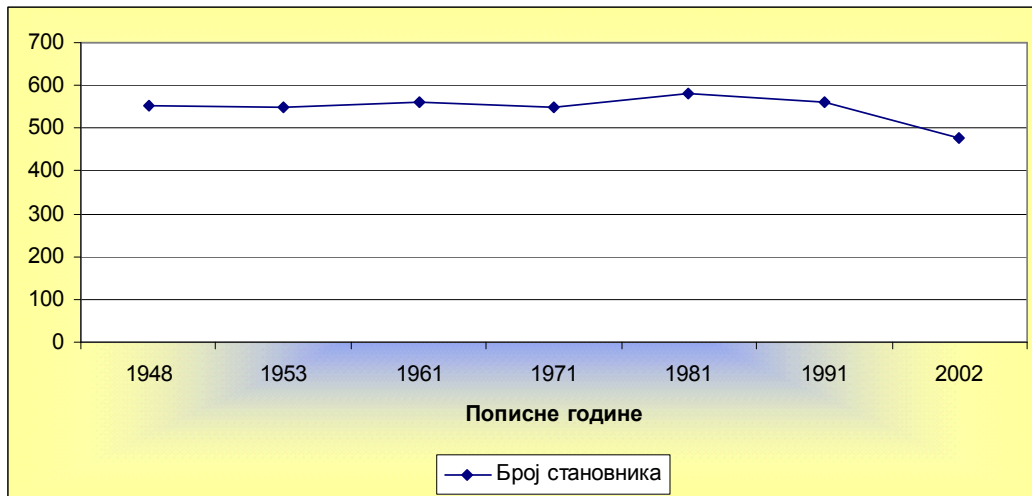
10.5.49. УГЉАРЕВО

Село Угљарево се налази десет километара северозападно од Трстеника. Насеље је збијеног (друмског) типа лоцирано на левој акумулационој тераси Западне Мораве. Надморска висина села је 158 m. Површина сеоског атара износи 836 ha и граничи се са атарима села Лозна (исток), Планиница (север и североисток), Стубал (запад) и реком Западном Моравом (југ). Угљарево је младо насеље и први пут се помиње у XVIII веку. Село је добило име по угљу (ћумуру) који се ту некада вадио односно згоревао.

Укупна популација села Угљарево, уз мања одступања, у порасту је све до пописа из 1981. године када достиже и свој максимум – 581. Затим ово село захвата процес депопулације тако да је у Угљареву по последњем попису из 2002. године живело 478 становника.

Табела 377. Кретање укупне популације села Угљарево од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	553	548	559	548	581	561	478

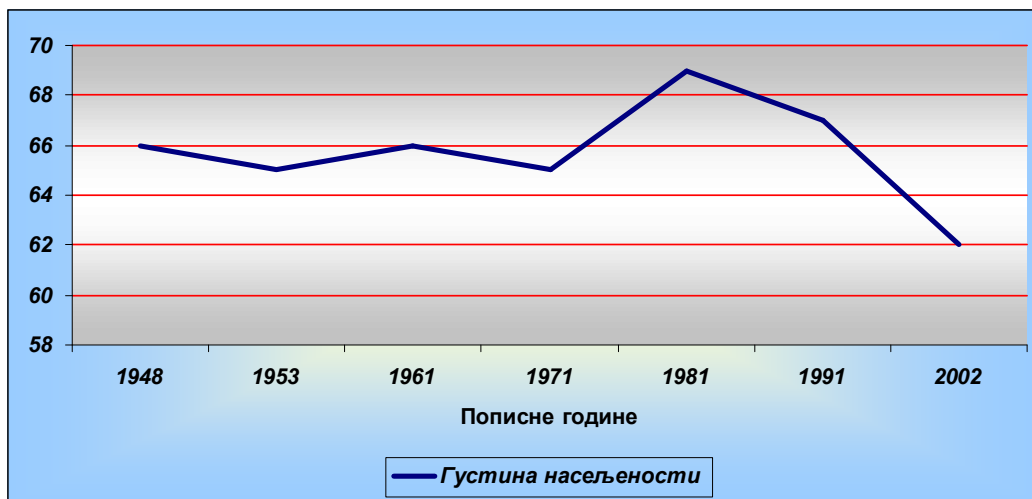

Графикон 350. Кретање укупне популације села Угљарево од 1948. до 2002. године

Табела 378. Кретање густине насељености села Угљарево од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	66	65	66	65	69	67	62

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, тако је она највишу вредност имала 1981. године – 69 ст./км². Од тада густина насељености опада тако да је по последњем попису из 2002. године густина насељености у Угљареву износила 62 ст./км².

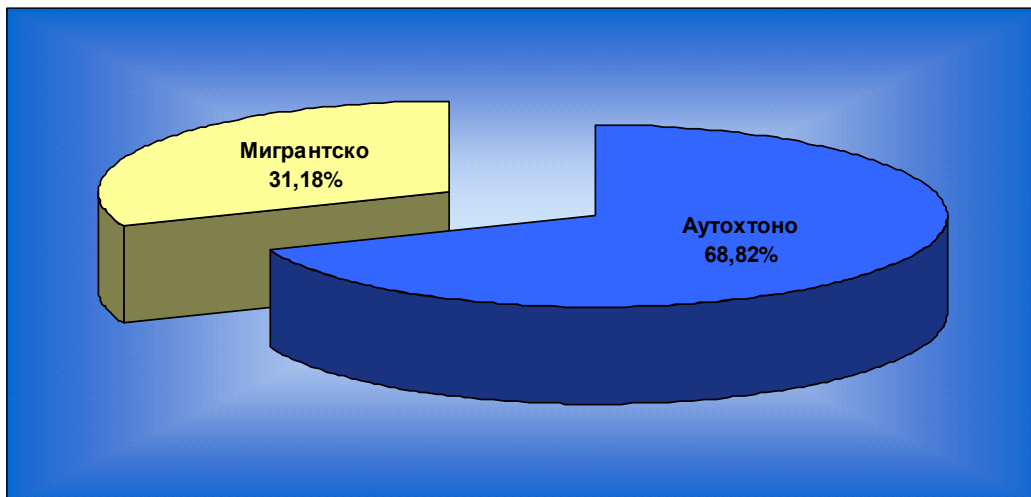

Графикон 351. Кретање густине насељености села Угљарево од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 379. Аутохтоно и мигрантско становништво села Угљарево по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Угљарево	329	68,82	149	31,18	478

На територији села Угљарево најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 329 или 68,82% популације села, док је досељено 149 становника или 31,18% популације села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 180 становника.

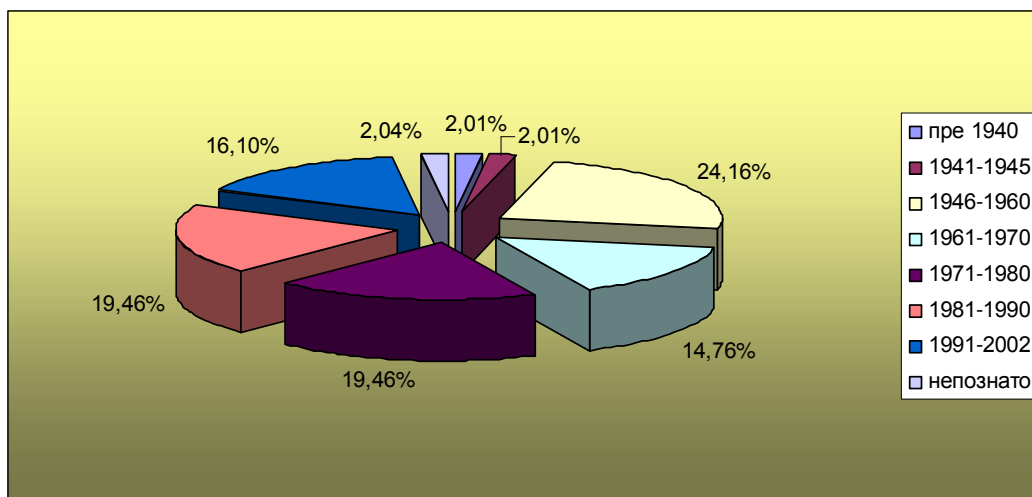

Графикон 352. Аутохтоно и мигрантско становништво села Угљарево по попису из 2002. године

Табела 380. Становништво села Угљарево према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Село Угљарево	
	Број	%
пре 1940	3	2,01
1941-1945	3	2,01
1946-1960	36	24,16
1961-1970	22	14,76
1971-1980	29	19,46
1981-1990	29	19,46
1991-2002	24	16,10
непознато	3	2,04
УКУПНО	149	100

Највише становника у село Угљарево доселило се у периоду 1946-1960. њих 36 или 24,16% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следе периоди 1971-1980. и 1981-1990 када се доселило по 29 становника или по 19,46% од укупно досељених, па период 1991-2002. са 24 досељеника или 16,10% и период 1961-1970. са 22 досељеника или 14,76% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године и 1941-1945. када се доселило по три становника или по 2,01% досељене популације.

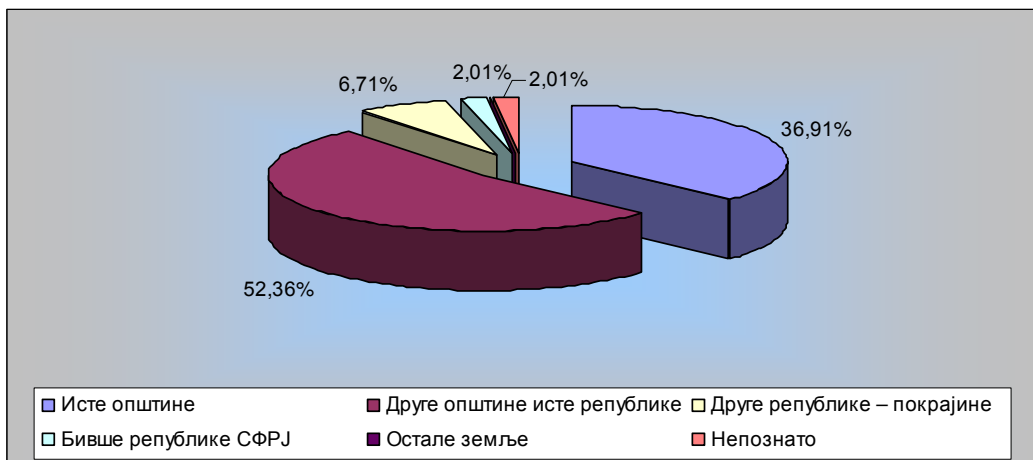

Графикон 353. Удео становништва села Угљарево према времену досељавања по попису из 2002. године

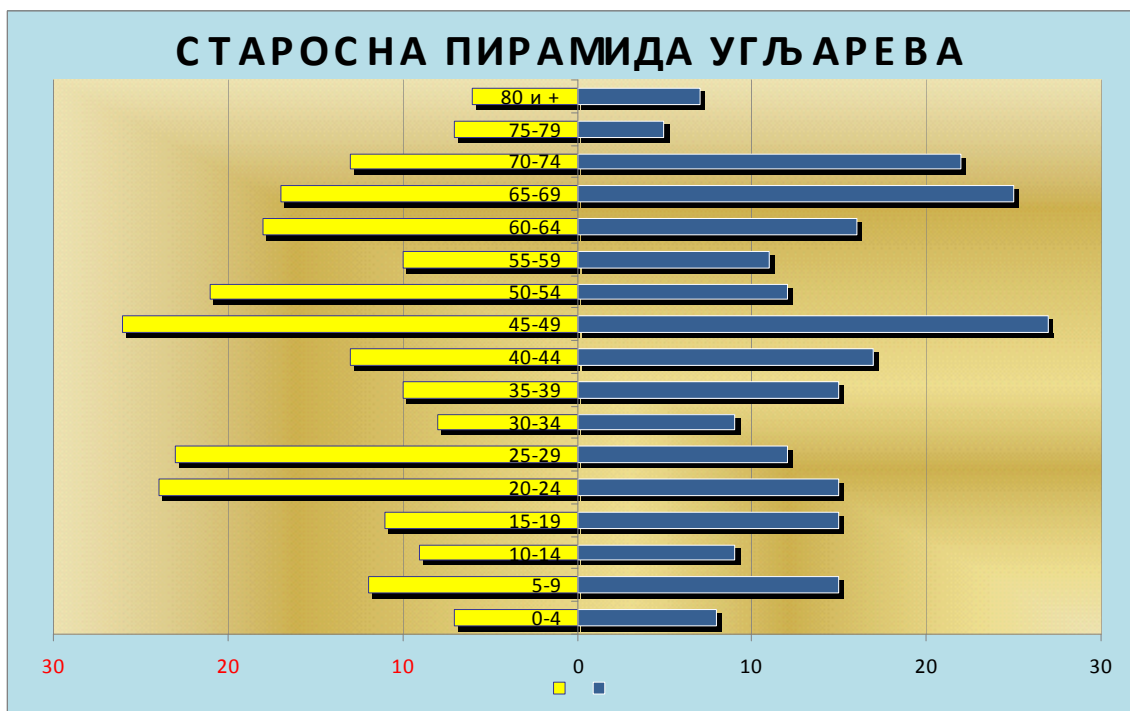
Табела 381. Становништво досељено у село Угљарево према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Село Угљарево	
	Број	%
Исте општине	55	36,91
Друге општине исте републике	78	52,36
Друге републике – покрајине	10	6,71
Бивше републике СФРЈ	3	2,01
Остале земље	-	-
Непознато	3	2,01
УКУПНО	149	100

У село Угљарево највише становника се доселило из друге општине Републике Србије, њих 78 или 52,36% од укупно досељених. За њима следе досељеници из исте општине – 55 или 36,91%, па имигранти из друге републике или покрајине – 10 или 6,71% досељених. Најмање имиграната у Угљареву било је из бивших република СФРЈ – троје или 2,01%, док досељеника из осталих земаља није било.

Графикон 354. Удео становништва досељеног у село Угљарево према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

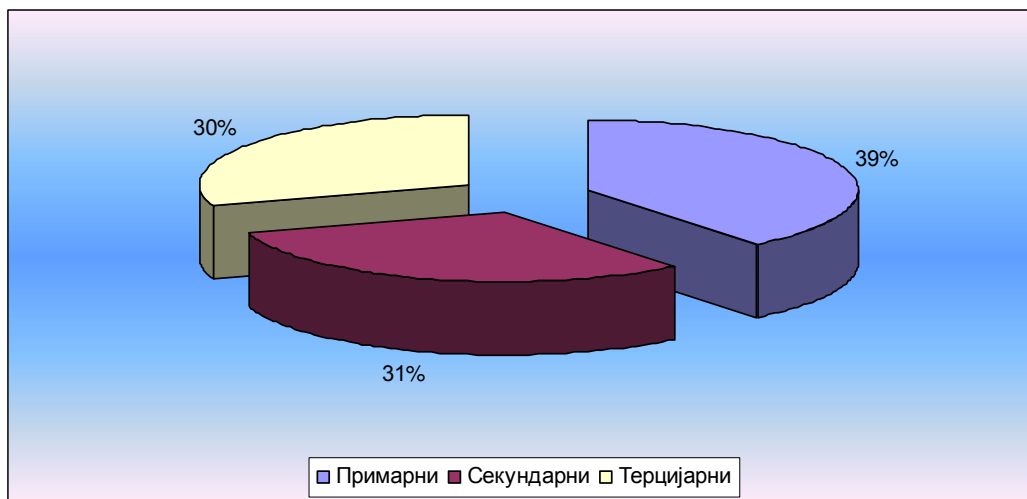
У старосној структури села Угљарево најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније у омладини и старом становништву.

Табела 382. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво села Угљарево по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Угљарево	249	209	93	136	-	-	-

Према попису из 2002. године у селу Угљарево су живела 249 активна становника односно 52,09% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 209 особа. Лица са личним приходима у Угљареву је било 93 или 19,45% од целокупне популације села. Контингент издржаваног становништва је износио 136 лица или 28,45% популације села. На раду у иностранству није било становника из Угљарева.

Посматрано по секторима делатности највише становника села Угљарево је запослено у примарном сектору, њих 85 или 39% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 67 становника или 31%, док у терцијарном сектору ради 65 становника или 30% запослених из овог села. Јасно се види да су становници овог села поред пољопривреде запослени и у индустрији и услужним делатностима.

Графикон 355. Учешће становништва Угљарева по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Угљарева је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код професионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Угљарева.

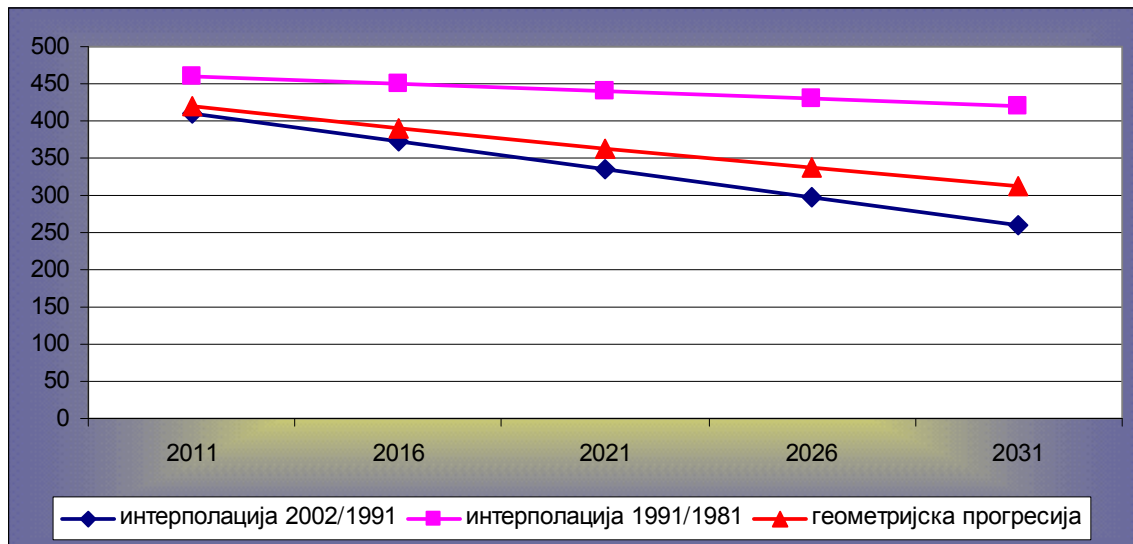
Број домаћинстава у селу Угљареву има нешто другачији тренд него кретање укупне популације, њихов број, уз мања одступања, константно расте све до последњег пописа из 2002. године, када је у Угљареву забележено највише домаћинстава – 170. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, са просечних 5,8 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинстава у Угљареву пао је на 2,8 по попису из 2002. године. Од укупног броја

домаћинстава њих 116 је са газдинством док су 54 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинстава - 60, за њима следе четворочлана – 42 и трочлана – 33. Самачких домаћинстава има 22, домаћинстава са пет чланова има девет, док домаћинстава са шест чланова има четири. У селу има 149 породица, од којих су 69 без деце, 71 са децом, у пет породица је мајка са децом док је у четири породице отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 39, затим следе породице са једним дететом, њих 34. Троје деце имају шест породица, док једна породица има четворо деце.

Кретање броја станова има сличан тренд као и кретање броја домаћинстава у Угљареву. Њихов број константно расте све до последњег пописа из 2002. године када достиже и свој максимум од 184 стана. На једно домаћинство долазило је 1,08 станова.

Табела 383. Пројекције кретања броја становника Угљарева, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	478	449	410	372	335	297	259
интерполација 1991/1981	478	449	460	450	440	430	420
геометријска прогресија	478	449	419	390	363	337	313

Графикон 356. Пројекције кретања броја становника Угљарева, 2011-2031. година

Пројекције кретања броја становника села Угљарева, као и већина села трстеничке општине, има тренд пада. Пројекција методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године бележи највећи пад у укупној популацији јер је управо у овом међупописном периоду забележена највећа депопулација. Тако би на основу ове пројекције у Угљареву 2011. године живело 410 становника, 2021. године 335 становника и 2031. године 259 становника. Методом интерполације на

основу пописа из 1991. и 1981. године пројектовани број становника овог села износио би 2011. године 460, 2021. године 440 и 2031. године 420. Метода геометријске прогресије предвиђа да ће овде 2011. године живети 419 становника, 2021. године 363 становника и 2031. године 313 становника.

10.5.50. ЧАИРИ

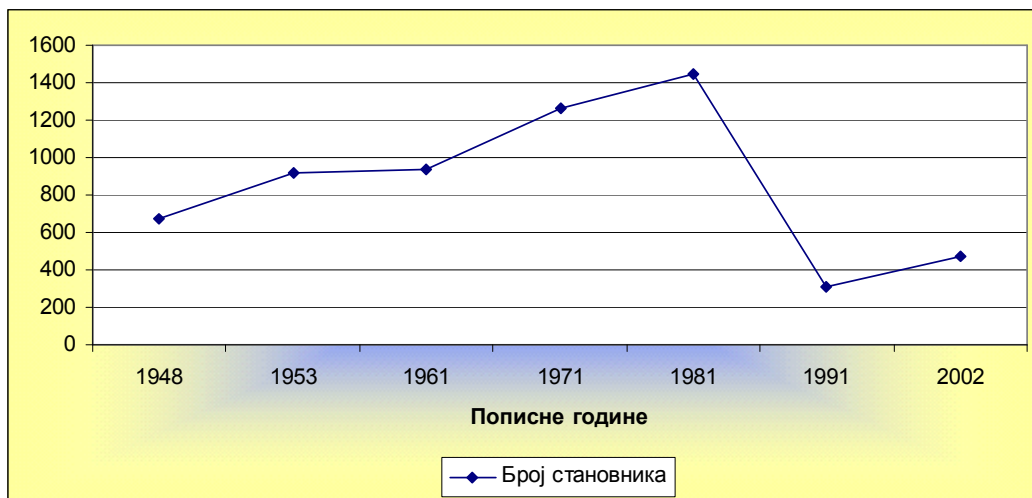
Село Чаири је приградско насеље Трстеника, на његовој југоисточној страни. Чаири су физички спојени са Трстеником (посебно са Трстеником II) и Оцацима. Надморска висина насеља креће се од 170 до 250 m. Насеље је збијеног друмског типа, са једним засеком – Бељици, од кога је потпуно одвојено. Површина атара села је 624,7 ha и граничи се са атарима села Оцаци (исток), Горња Црнишава (југ), Богдање (север) и градом Трстеником (запад). Село се не помиње пре деветнаестог века, односно тек по попису из 1804. године се види да Чаири припадају другим селима (један део припадао Оцацима, а други Осаоници). Име је добило по великим комплексима ливада које су служиле за испашу стоке а које су се називале чаири.

Укупна популација приградског насеља Чаири у константном је порасту све до пописа из 1981. године када достиже и свој максимум – 1.450. Затим су насељу по Генералном урбанистичком плану из 1990. године измењене границе, знатан део је припојен граду Трстенику, тако да је по попису из 1991. године у Чаирима живело 313 становника, да би по последњем попису из 2002. године забележен понови раст укупне популације када је број становника износио 469.

Табела 384. Кретање укупне популације приградског насеља Чаири од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	673	920	938	1.266	1.450	313*	469

*по Генералном урбанистичком плану (ГУП) из 1990. године приградско насеље

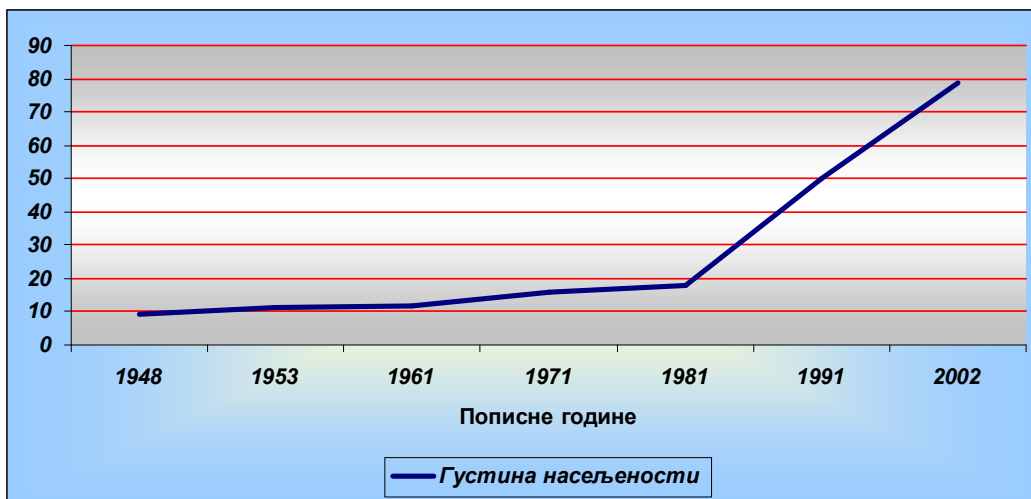

Графикон 357. Кретање укупне популације приградског насеља Чаири од 1948. до 2002. године

Табела 385. Кретање густине насељености приградског насеља Чаири од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	9	11	12	16	18	50	79

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, па је због већ поменутих измена граница насеља она највишу вредност имала по последњем попису из 2002. године и износила је 79 ст./км².

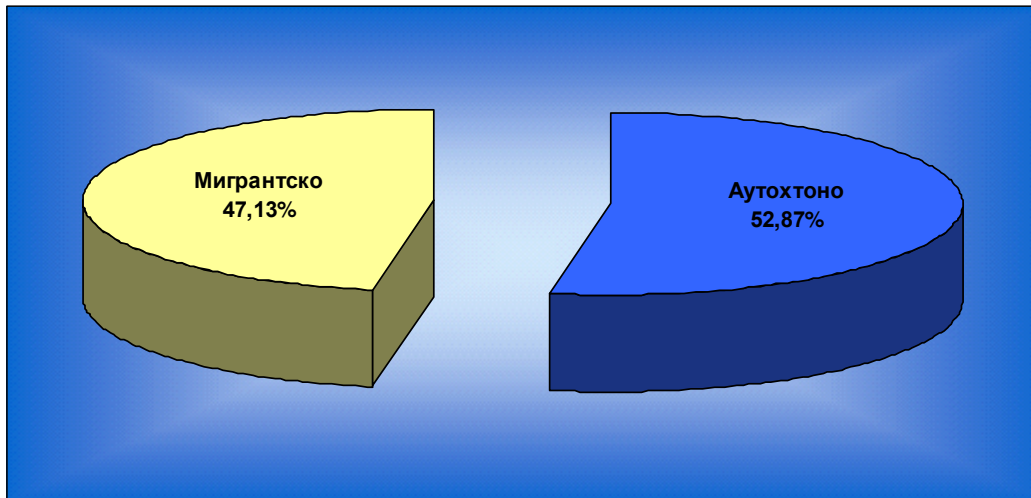

Графикон 358. Кретање густине насељености приградског насеља Чаири од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 386. Аутохтоно и мигрантско становништво приградског насеља Чаири по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Чаири	248	52,87	221	47,13	469

На територији приградског насеља Чаири најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 248 или 52,87% популације насеља, док је досељен 221 становник или 47,13% популације насеља. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 27 становника.

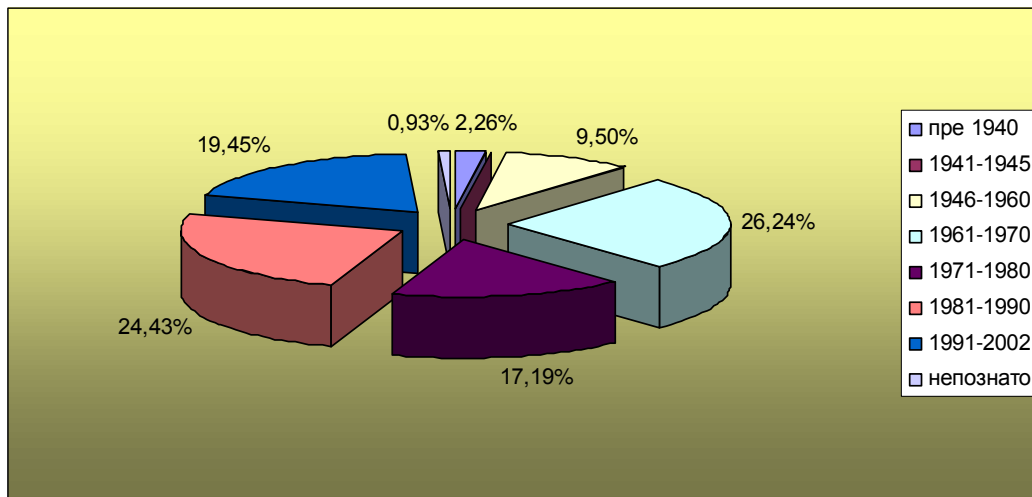

Графикон 359. Аутохтоно и мигрантско становништво приградског насеља Чаири по попису из 2002. године

Табела 387. Становништво приградског насеља Чаири према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Приградско насеље Чаири	
	Број	%
пре 1940	5	2,26
1941-1945	-	-
1946-1960	21	9,50
1961-1970	58	26,24
1971-1980	38	17,19
1981-1990	54	24,43
1991-2002	43	19,45
непознато	2	0,93
УКУПНО	221	100

Највише становника у приградско насеље Чаири доселило се у периоду 1961-1970. њих 58 или 26,24% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1981-1990 када се доселило 54 становника или 24,43% од укупно досељених, па период 1991-2002. са 43 досељеника или 19,45%, период 1971-1980. са 38 досељеника или 17,19% и период 1946-1960. са 21 досељеником или 9,50% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило пет становника или 2,26% досељене популације, док у периоду 1941-1945. није било досељавања.

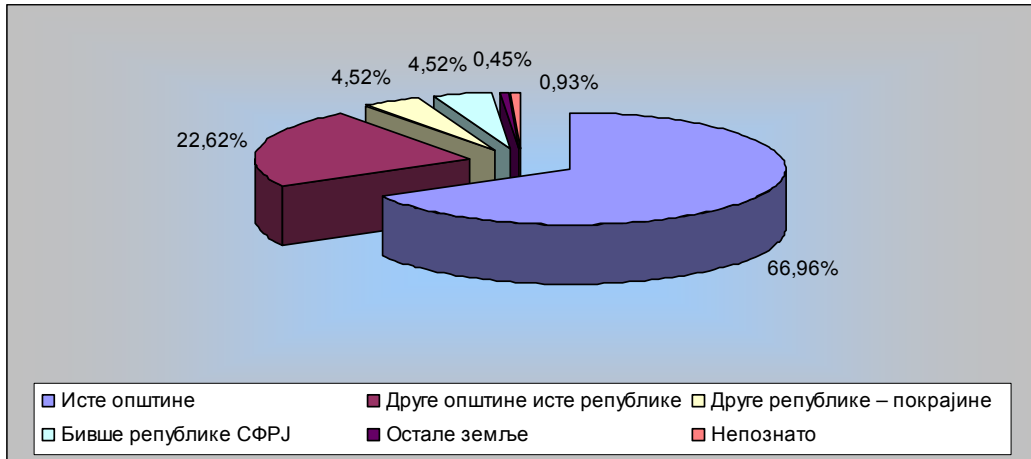

Графикон 360. Удео становништва приградског насеља Чаири према времену досељавања по попису из 2002. године

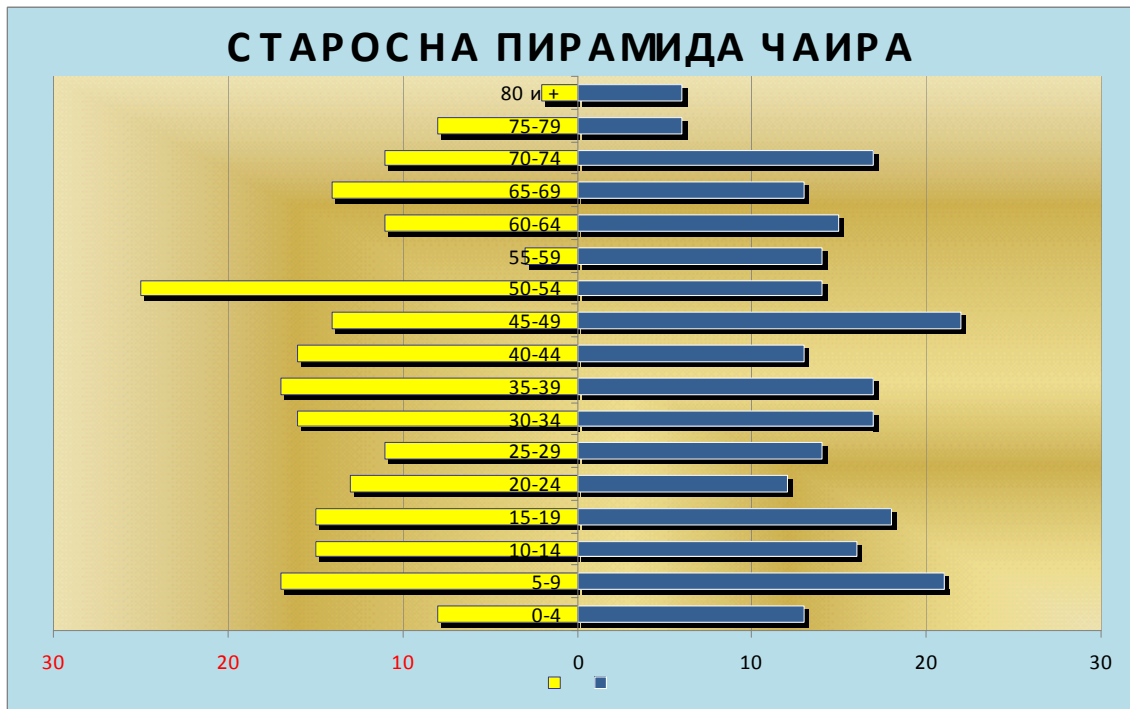
Табела 388. Становништво досељено у приградско насеље Чаири према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Приградско насеље Чаири	
	Број	%
Исте општине	148	66,96
Друге општине исте републике	50	22,62
Друге републике – покрајине	10	4,52
Бивше републике СФРЈ	10	4,52
Остале земље	1	0,45
Непознато	2	0,93
УКУПНО	221	100

У приградско насеље Чаири највише становника се доселило из исте општине, њих 148 или 66,96% од укупно досељених. За њима следе досељеници друге општине Републике Србије – 50 или 22,62%, па имигранти из друге републике или покрајине и бивших република СФРЈ – по 10 или по 4,52% досељених. Најмање имиграната у Чаирима било је из осталих земаља, само један или 0,45% досељене популације.

Графикон 361. Удео становништва досељеног у приградско насеље Чаири према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

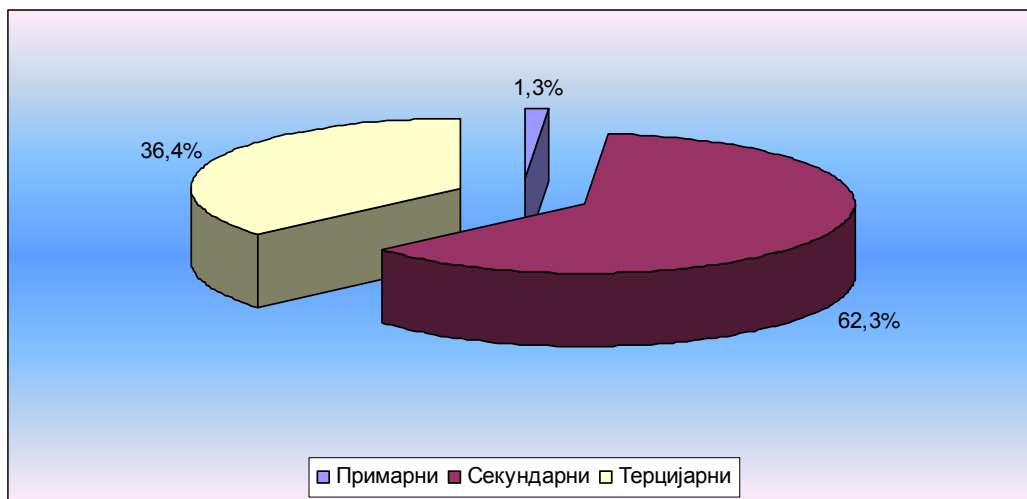
У старосној структури приградског насеља Чаири најбројнија је омладина. За њом следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је старо становништво. У погледу полне структуре жене су од мушкараца бројније у свим старосним групама..

Табела 389. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво приградског насеља Чаири по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Чаири	187	146	93	189	-	-	-

Према попису из 2002. године у приградском насељу Чаири су живела 187 активна становника односно 39,87% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 146 особа. Лица са личним приходима у Чаирима је било 93 или 19,82% од целокупне популације насеља. Контингент издржаваног становништва је износио 189 лица или 40,29% популације села. На раду у иностранству није било становника из Чаира.

Посматрано по секторима делатности највише становника приградског насеља Чаири је запослено у секундарном сектору, њих 91 или 62,3% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 53 становника или 36,4%, док у примарном сектору ради два становника или 1,3% запослених из овог насеља. Јасно се види да је већина становника овог насеља запослено у индустријском предузећу "Прва петолетка" и у услужним делатностима у суседном Трстенику.

Графикон 362. Учешће становништва Чаира по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво Чаира је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима Чаира.

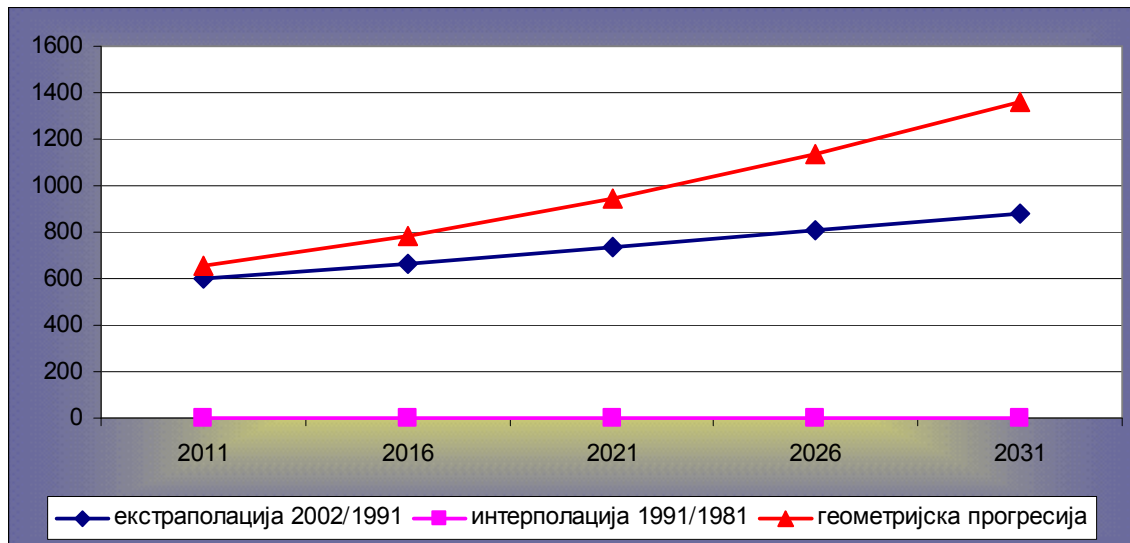
Број домаћинстава у приградском насељу Чаири има нешто другачији тренд него кретање укупне популације, њихов број константно расте све до последњег пописа из 2002. године, када је у Чаирима забележено највише домаћинстава – 140. Са друге стране просечан број чланова домаћинстава има константан пад, због неупоредивости територија пре и после промена по Генералном урбанистичком плану, не можемо извршити компарацију на основу просечног броја чланова

домаћинстава, али израчунато је да је по последњем попису из 2002. године просечан број чланова домаћинства у Чаирима био 3,3. Од укупног броја домаћинстава њих 60 је са газдинством док су 80 домаћинстава без газдинства. Највише је четворочланих домаћинстава – 36, за њима следе двочлана – 31 па трочлана – 25, самачка – 18 и петочлана – 15. Домаћинстава са шест чланова има 12, са седам чланова два, док једно домаћинство има девет чланова. У насељу има 139 породица, од којих су 48 без деце, 74 са децом, у 15 породица је мајка са децом док је у две породице отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 53, затим следе породице са једним дететом, њих 32. Троје деце имају три породице колико имају и четворо деце.

Кретање броја станова има сличан тренд као и кретање броја домаћинстава у Чаирима. Њихов број константно расте све до последњег пописа из 2002. године када достиже и свој максимум од 149 станова. На једно домаћинство долазило је 1,06 станова.

Табела 390. Пројекције кретања броја становника Чаира, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
екстраполација 2002/1991	469	459	597	668	738	809	880
интерполација 1991/1981	469	459	0	0	0	0	0
геометријска прогресија	469	459	653	785	943	1.133	1.362

Графикон 363. Пројекције кретања броја становника Чаира, 2011-2031. година

Генералним урбанистичким планом из 1990. године Чаири су проглашени приградским насељем па су му измењене границе а самим тим и број становника се драстично променио. Како је ово насеље у непосредној близини града, оно је било привлачно за насељавање пре свега због близине фабрике у којој је радио велики

број људи, број становника се константно повећавао почевши од средине па све до деведесетих година прошлог века. Такав тренд се наставља и данас што нам потврђују и две пројекције. Пројекција методом екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године показује да ће овде 2011. године живети 597 становника, 2021. године 738 становника и 2031. године 880 становника. Пројекција методом геометријске прогресије потврђује пораст у укупној популацији, па би у Чаирима 2011. године живело 653 становника, 2021. године 943 становника и 2031. године 1.362 становника. Пројекцију методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године не можемо сматрати релевантном, јер је управо у овом периоду дошло до промена граница насеља и промена у укупном броју становништва што би се одразило и на пројекцију.

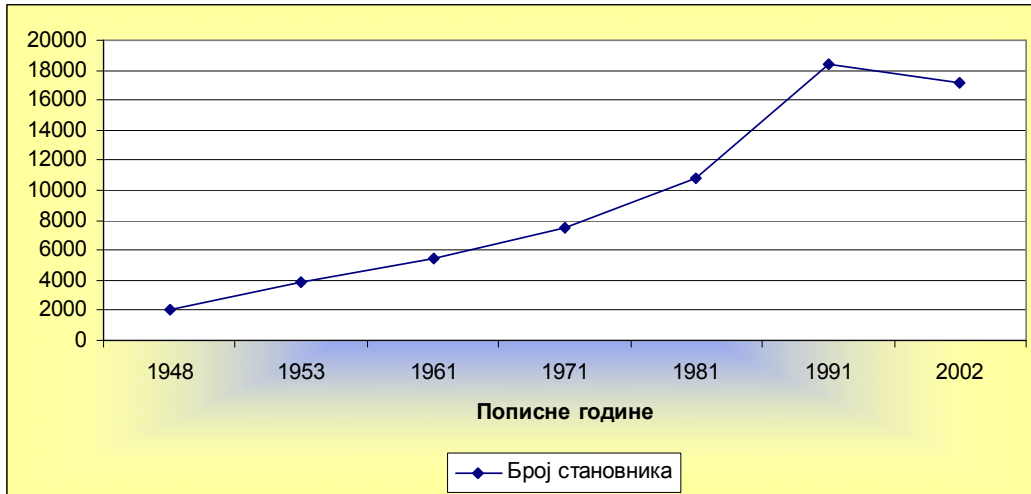
10.5.51. ГРАД ТРСТЕНИК

Трстеник је градско насеље и центар општине. Налази се са десне стране Западне Мораве у западном делу Крушевачке котлине. Површина града износи 1.005,5 ха, и граничи се са атарима села Богдање (исток), Чаири (југоисток), Попина и Осаоница (запад) и Грабовац и Прњавор (север). Сваки пут при доношењу урбанистичког плана Трстеник се ширио на рачун суседних општина. Трстеник је старо насеље, први пут се помиње крајем XIV века. Крајем XVIII и почетком XIX века губи назив насеља, јер се поред њега развија варошица Осаоница, која је тада била административни и привредни центар. Трстеник на значају добија тек после Другог српског устанка, када почиње померање градње и ширење Осаонице на исток. Једна легенда говори да се постанак имена Трстеник везује за трску која је услед влажности терена расла на овом простору, док друга постанак имена везује за велики број чокота винове лозе – трсова, која је такође, овде масовно гајена.

Укупна популација града Трстеника у константном је порасту све до пописа из 1981. године када достиже и свој максимум – 18.441. Само се по последњем попису из 2002. године број становника у Трстенику смањио и износио је 17.180.

Табела 391. Кретање укупне популације града Трстеника од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	2.061	3.856	5.459	7.444	10.796	18.441	17.180

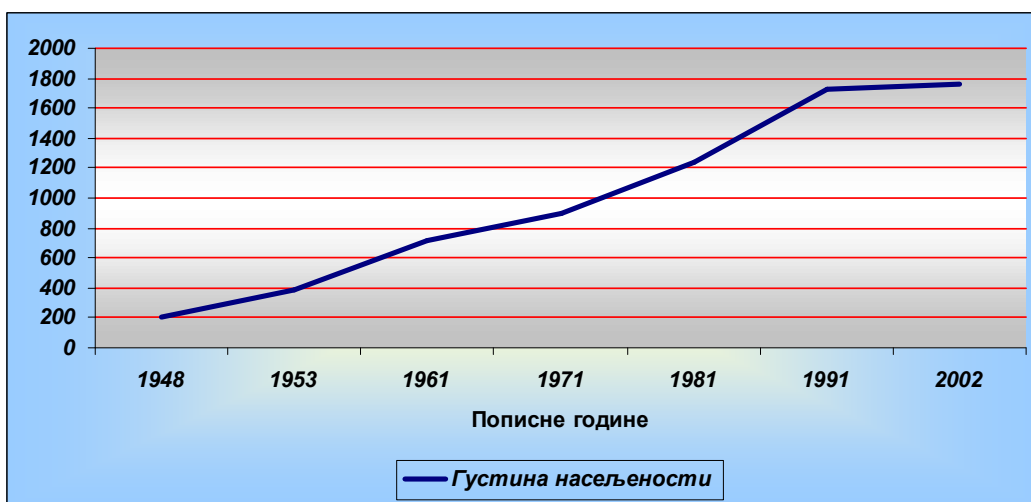

Графикон 364. Кретање укупне популације града Трстеника од 1948. до 2002. године

Табела 392. Кретање густине насељености града Трстеника од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	205	383	717	898	1.239	1.726	1.764

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, односно она је у константном порасту све до последњег пописа из 2002. године када је достигла и највишу вредност – 1.764 ст./km².

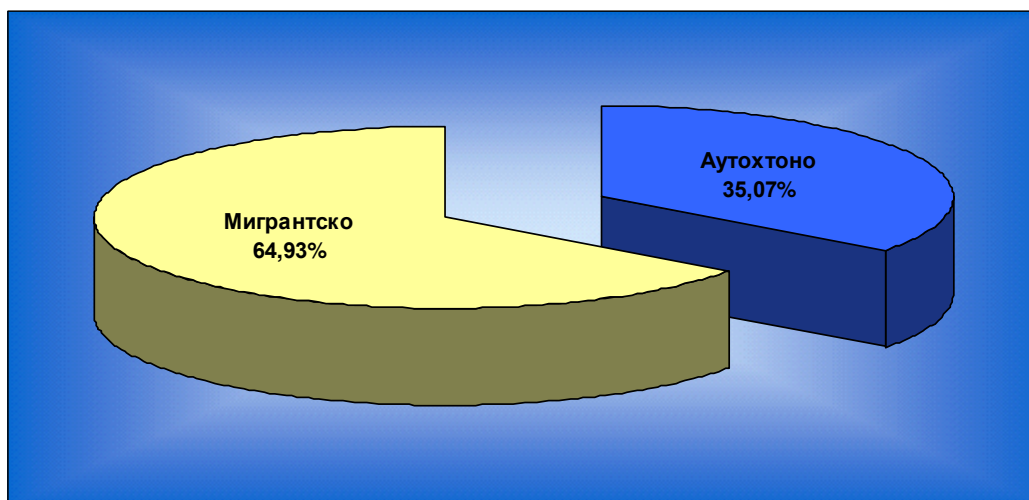

Графикон 365. Кретање густине насељености града Трстеника од 1948. до 2002. године (ст./km²)

Табела 393. Аутохтоно и мигрантско становништво града Трстеника по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Трстеник	6.026	35,07	11.154	64,93	17.180

На територији града Трстеника најбројније је становништво које је овде досељено, укупно 11.154 или 64,93% популације града, док од рођења у Трстенику живи 6.026 становника или 35,07% популације града. Разлика између досељеног и аутохтоног износи 5.128 становника.

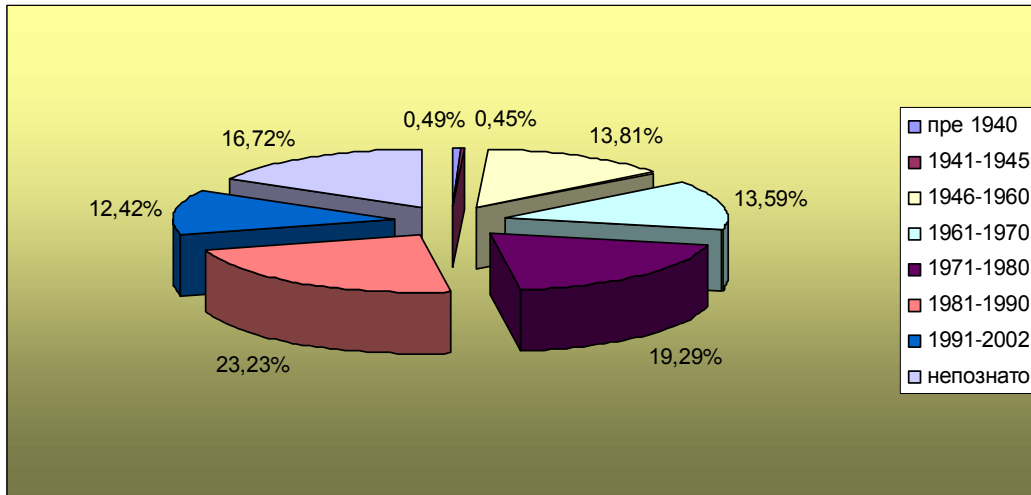
Графикон 366. Аутохтоно и мигрантско становништво града Трстеника по попису из 2002. године

Табела 394. Становништво града Трстеника према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Град Трстеник	
	Број	%
пре 1940	55	0,49
1941-1945	51	0,45
1946-1960	1.541	13,81
1961-1970	1.516	13,59
1971-1980	2.152	19,29
1981-1990	2.592	23,23
1991-2002	1.386	12,42
непознато	1.861	16,72
УКУПНО	11.154	100

Највише становника у град Трстеник доселило се за време успешног рада индустријског предузећа "Прва петолетка" у периоду 1981-1990. њих 2.592 или 23,23% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1971-

1980. када се доселило 2.152 становника или 19,29% од укупно досељених, па период 1946-1960. са 1.541 досељеником или 13,81%, период 1961-1970. са 1.516 досељеника или 13,59% и период 1991-2002. са 1.386 досељеника или 12,42% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 55 становника или 0,49% и 1941-1945. када се доселио 51 становник или 0,45% досељене популације.

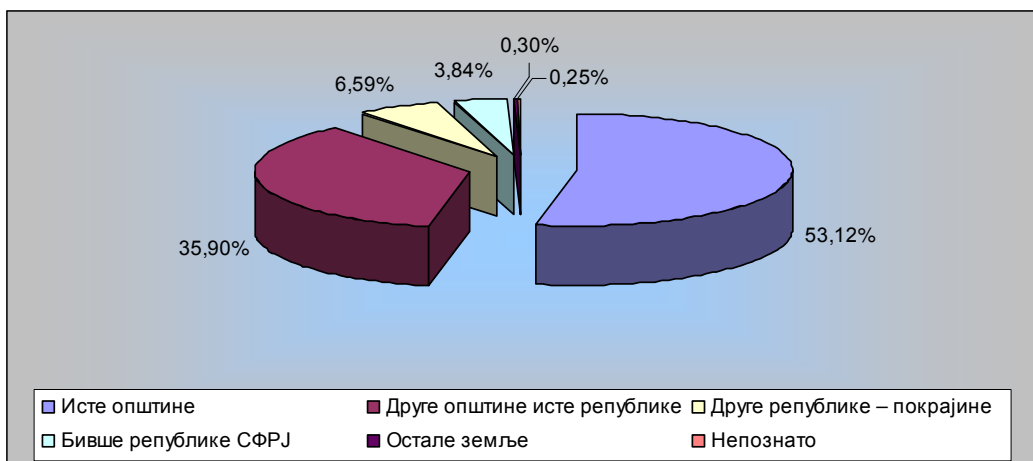

Графикон 367. Удео становништва града Трстеника према времену досељавања по попису из 2002. године

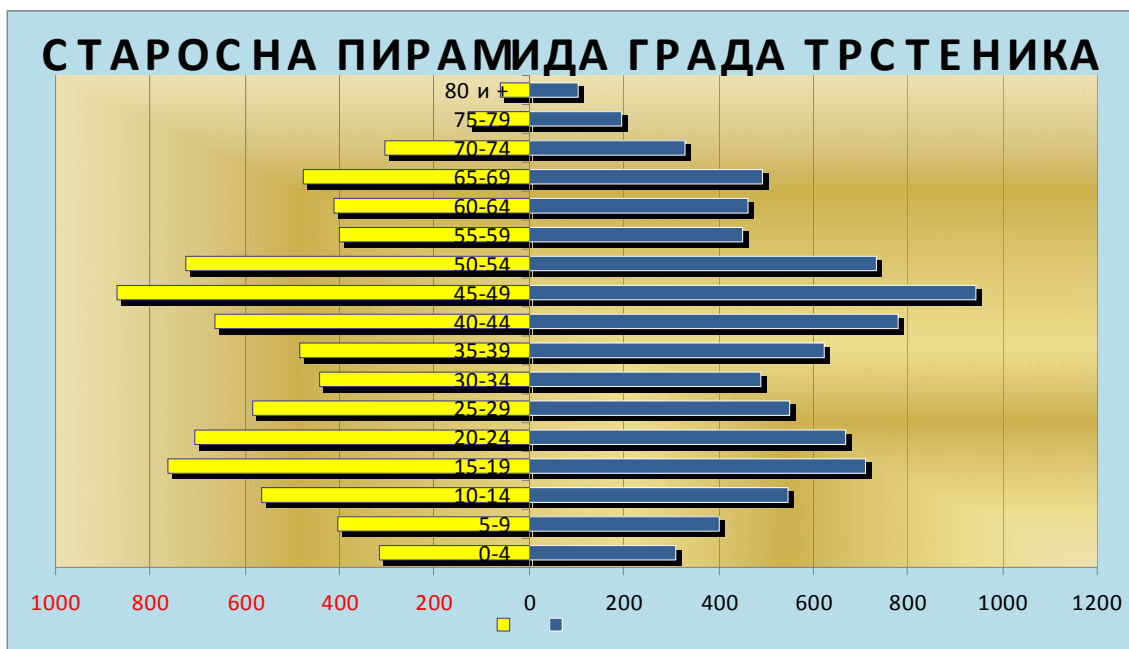
Табела 395. Становништво досељено у град Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Град Трстеник	
	Број	%
Исте општине	5.926	53,12
Друге општине исте републике	4.005	35,90
Друге републике – покрајине	736	6,59
Бивше републике СФРЈ	429	3,84
Остале земље	34	0,30
Непознато	24	0,25
УКУПНО	11.154	100

У градско насеље Трстеник највише становника се доселило из исте општине, њих 5.926 или 53,12% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 4.005 или 35,90%, па имигранти из друге републике или покрајине – 736 или 6,59% досељених. Најмање имиграната у граду Трстенику је било из бивших република СФРЈ – 429 или 3,84% и из осталих земаља – 34 или 0,30% досељене популације.

Графикон 368. Удео становништва досељеног у град Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

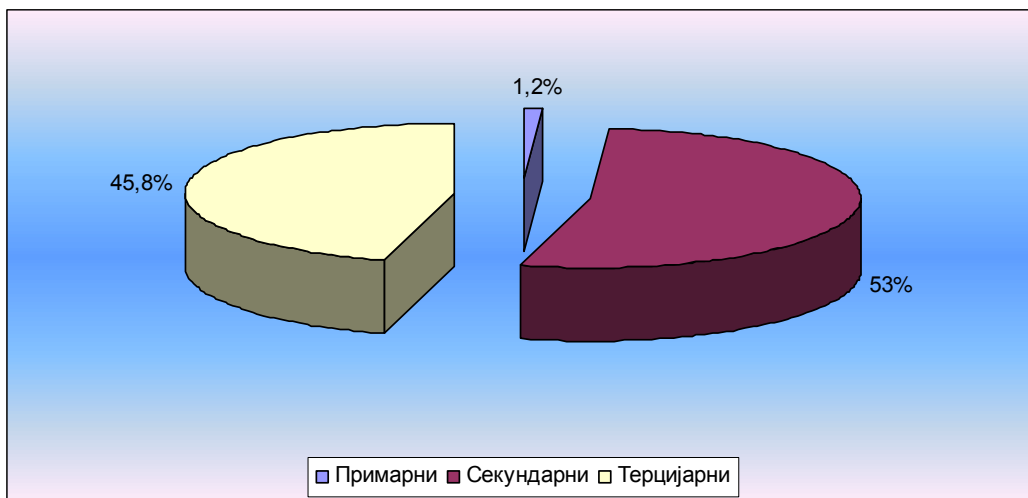
У старосној структури града Трстеника најбројније је старије средовечно становништво. За њим следи млађе средовечно становништво и омладина. Најмање бројна група становништва је старо становништво. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији само у омладини, док су жене бројније у млађем и старијем средовечном становништву и старом становништву.

Табела 396. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво града Трстеника по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Трстеник	8.242	6.722	3.085	5.812	41	36	5

Према попису из 2002. године у граду Трстенику су живела 8.242 активна становника односно 47,97% од укупног броја становника. Становништво које обавља занимање бројало је 6.722 особе. Лица са личним приходима у Трстенику је било 3.085 или 17,95% од целокупне популације града. Контингент издржаваног становништва је износио 5.812 лица или 33,83% популације града. На раду у иностранству из Трстеника је био 41 становник, од којих су 36 радили а петоро су били чланови њихових породица.

Посматрано по секторима делатности највише становника градског насеља Трстеник је запослено у секундарном сектору, њих 3.556 или 53% од укупно запослених. У терцијарном сектору ради 3.082 становника или 45,8%, док у примарном сектору ради само 84 становника или 1,2% запослених из овог града. Јасно се види да је већина становника овог града запослено у индустријском предузећу "Прва петолетка" и другим услужним делатностима у граду.

Графикон 369. Учешће становништва града Трстеника по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво града Трстеника је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима града Трстеника.

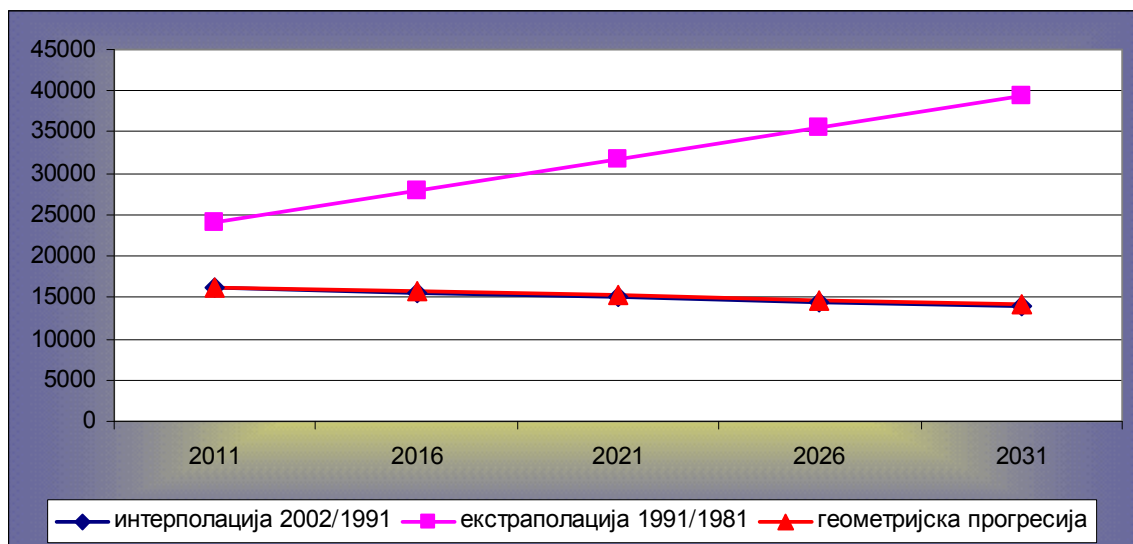
Број домаћинстава у граду Трстенику има нешто другачији тренд него кретање укупне популације, њихов број константно расте све до последњег пописа из 2002. године, када је у Трстенику забележено највише домаћинстава – 6.079. Са друге стране и просечан број чланова домаћинстава, за разлику од сеоских насеља,

има благи пораст, са просечних 2,3 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинства у граду Трстенику порастао је на 2,8 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинства њих 779 је са газдинством док су 5.300 домаћинства без газдинства. Највише је четворочланих домаћинства – 1.659, за њима следе двочлана – 1.475 па трочлана – 1.323, самачка – 1.162 и петочлана – 324. Домаћинства са шест чланова има 115, са седам чланова 16, са осам чланова 4, док једно домаћинство има девет чланова. У граду има 5.076 породица, од којих су 1.289 без деце, 3.059 са децом, у 579 породица је мајка са децом док је у 149 породица отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 1.876, затим следе породице са једним дететом, њих 1.717. Троје деце имају 172 породице, четворо 21 породица, док петоро и више деце има једна породица.

Кретање броја станова има сличан тренд као и кретање броја домаћинства у Трстенику. Њихов број константно расте све до последњег пописа из 2002. године када достиже и свој максимум од 6.011 станова. На једно домаћинство долазило је 0,98 станова.

Табела 397. Пројекције кретања броја становника града Трстеника, 2011-2031. год.

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	17.180	15.329	16.148	15.575	15.002	14.429	13.856
екстраполација 1991/1981	17.180	15.329	24.061	27.883	31.706	35.528	39.351
геометријска прогресија	17.180	15.329	16.213	15.699	15.202	14.720	14.254

Графикон 370. Пројекције кретања броја становника града Трстеника, 2011-2031. година

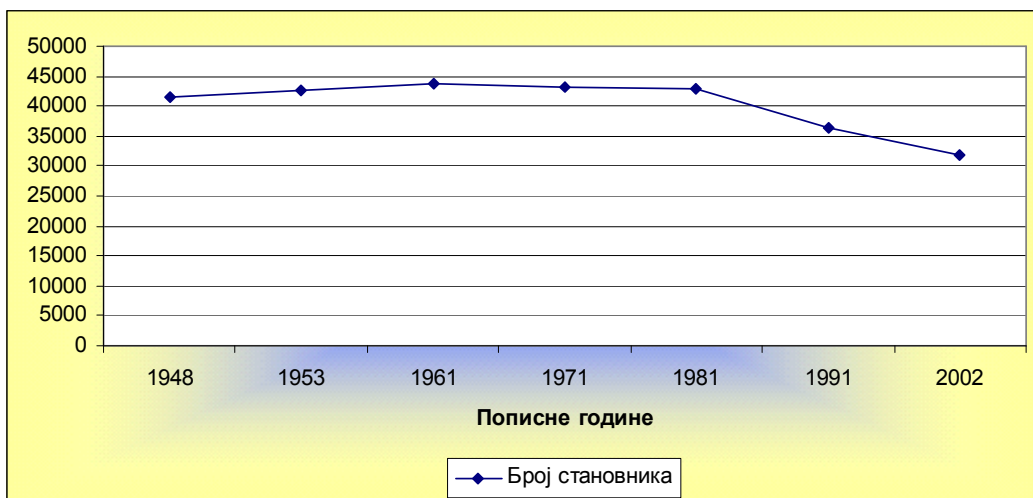
Оснивањем индустријског предузећа "Прва петолетка" средином прошлог века Трстеник постаје значајан индустријски центар ондашње државе. Становништво се у Трстеник досељавало из околних места али и из свих крајева СФР Југославије. Упоредо са развијањем фабрике и Трстеник је постао модеран град са свом неопходном инфраструктуром потребном за савремен живот људи. Свој врхунац фабрика "Прва петолетка" достиже средином осамдесетих година прошлог века, што се неминовно одразило и на становништво које се у овом периоду највише досељавало у град. У међупописном периоду 1981-1991. година број становника града Трстеника увећао се за 7.645. Тако би пројектовани број становника Трстеника методом екстраполације на основу ова два пописа износио 2011. године 24.061, 2021. године 31.706 и 2031. године чак 39.351. Међутим, санкције међународне заједнице, рат у окружењу, тешка економска ситуација довели су индустрију у Трстенику у незавидан положај, што је за последицу имало немогућност запошљавања, немогућност решавања стамбеног питања становништва, тешке услове живота, смањење природног прираштаја и емиграцију према већим центрима у Србији. Тако се број становника у међупописном периоду 1991-2002. година смањио за 1.261, први пут после педесет година раста. Користећи ова два пописа за пројекције методом интерполације добијамо да ће у Трстенику 2011. године живети 16.148 становника, 2021. године 15.002 становника и 2031. године 13.856 становника. Пројекција методом геометријске прогресије предвиђа нешто блажу депопулацију, тако би Трстеник 2011. године имао 16.213 становника, 2021. године 15.202 становника и 2031. године 14.254 становника.

10.5.52. СЕОСКА НАСЕЉА

Укупна популација сеоских насеља општине Трстеник у константном је порасту само до пописа из 1961. године када достиже и свој максимум – 43.648. Затим сва села општине захвата процес депопулације и број становника се константно смањује. По последњем попису из 2002. године у селима трстеничке општине живело је 31.863 становника.

Табела 398. Кретање укупне популације сеоских насеља општине Трстеник од 1948. до 2002. године

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Бр.стан.	41.345	42.750	43.648	43.180	42.774	36.432	31.863

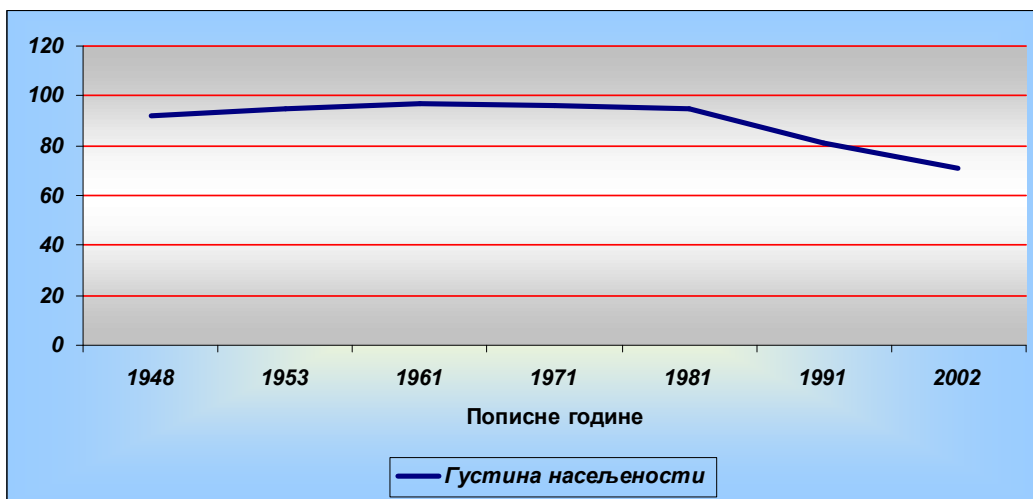

Графикон 371. Кретање укупне популације сеоских насеља општине Трстеник од 1948. до 2002. године

Табела 399. Кретање густине насељености сеоских насеља општине Трстеник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Попис	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Густ.нас.	92	95	97	96	95	81	71

Кретање густине насељености прати кретање укупне популације, односно она је у порасту само до пописа из 1971. године када је достигла и највишу вредност – 96 ст./км². Затим следи константан пад у густини насељености сеоских насеља тако да је она по последњем попису из 2002. године износила – 71 ст./км².

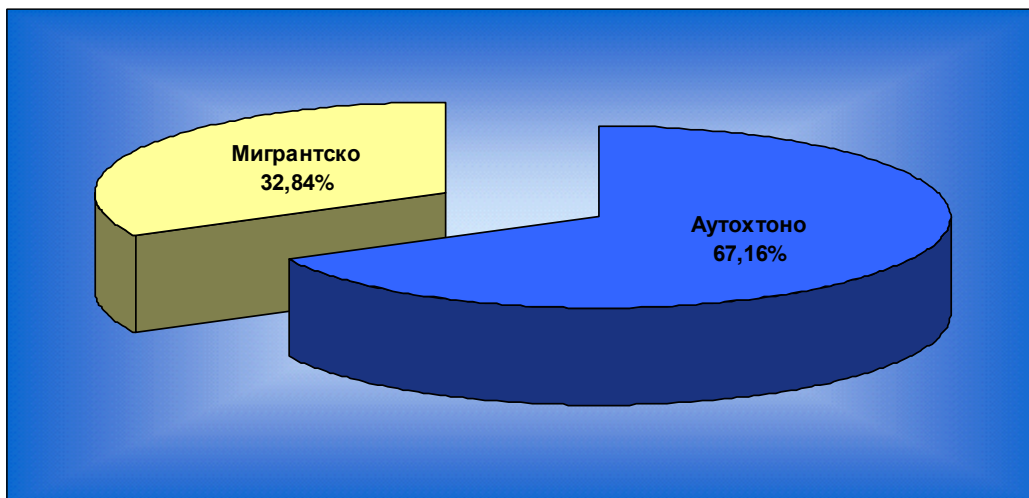

Графикон 372. Кретање густине насељености сеоских насеља општине Трстеник од 1948. до 2002. године (ст./км²)

Табела 400. Аутохтоно и мигрантско становништво сеоских насеља општине Трстеник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	АУТОХТОНО		МИГРАНТСКО		УКУПНО
	број	%	број	%	
Сеоска насеља	21.402	67,16	10.461	32,84	31.863

На територији сеоских насеља општине Трстеник најбројније је становништво које од рођења живи овде, укупно 21.402 или 67,16% популације свих села, док је досељено 10.461 становник или 32,84% популације свих села. Разлика између аутохтоног и досељеног износи 10.941 становник.

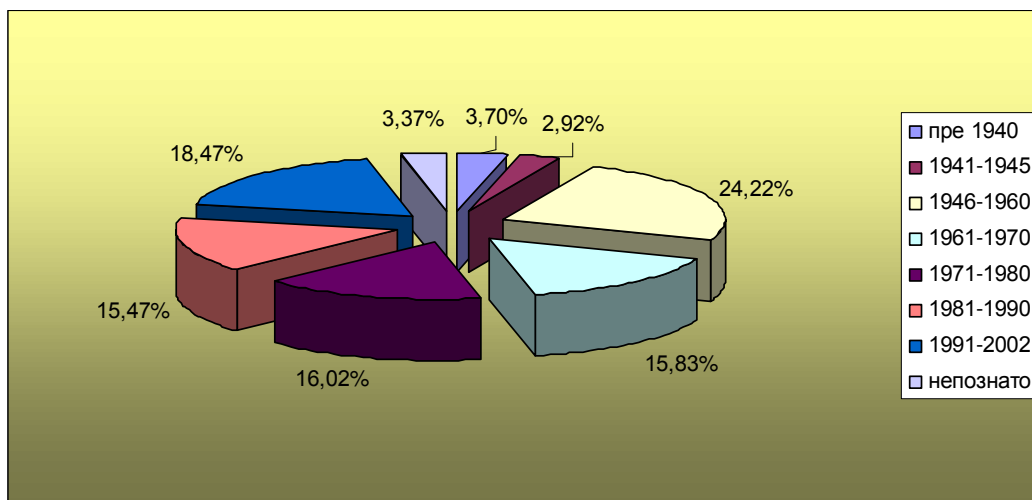
Графикон 373. Аутохтоно и мигрантско становништво сеоских насеља општине Трстеник по попису из 2002. године

Табела 401. Становништво сеоских насеља општине Трстеник према времену досељавања по попису из 2002. године

ГОДИНА	Сеоска насеља	
	Број	%
пре 1940	388	3,70
1941-1945	306	2,92
1946-1960	2.534	24,22
1961-1970	1.657	15,83
1971-1980	1.676	16,02
1981-1990	1.619	15,47
1991-2002	1.933	18,47
непознато	348	3,37
УКУПНО	10.461	100

Највише становника у сеоска насеља општине Трстеник доселило се у периоду 1946-1960. њих 2.534 или 24,22% од укупно досељених. За овим периодом досељавања следи период 1991-2002. када се доселило 1.933 становника или

18,47% од укупно досељених, па период 1971-1980. са 1.676 досељеника или 16,02%, период 1961-1970. са 1.657 досељеника или 15,83% и период 1981-1990. са 1.619 досељеника или 15,47% свих досељеника. Најмање досељених је било у периодима пре 1940. године када се доселило 388 становника или 3,70% и 1941-1945. када се доселило 306 становника или 2,92% досељене популације.

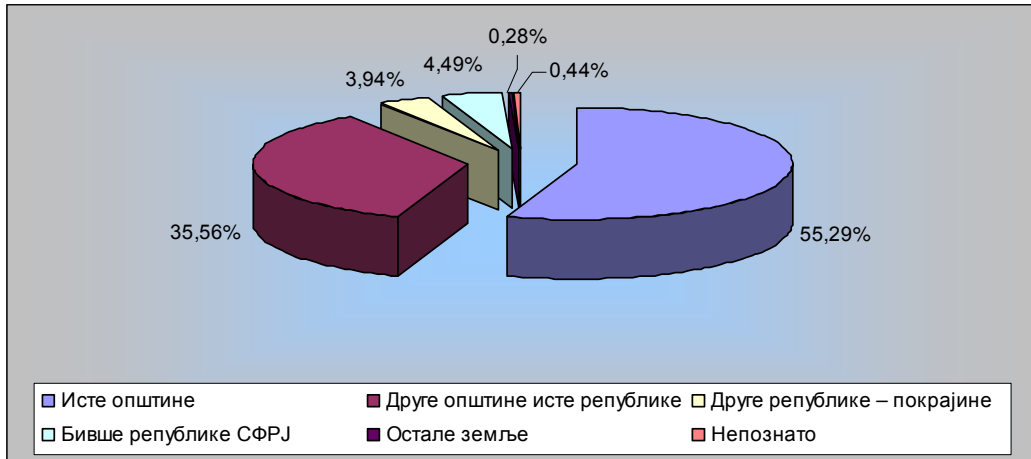

Графикон 374. Удео становништва сеоских насеља општине Трстеник према времену досељавања по попису из 2002. године

Табела 402. Становништво досељено у сеоска насеља општине Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

ПОДРУЧЈЕ	Сеоска насеља	
	Број	%
Исте општине	5.784	55,29
Друге општине исте републике	3.720	35,56
Друге републике – покрајине	413	3,94
Бивше републике СФРЈ	470	4,49
Остале земље	30	0,28
Непознато	44	0,44
УКУПНО	10.461	100

У сеоска насеља општине Трстеник највише становника се доселило из исте општине, њих 5.784 или 55,29% од укупно досељених. За њима следе досељеници из друге општине Републике Србије – 3.720 или 35,56%, па имигранти из бивших република СФРЈ – 470 или 4,49% досељених. Најмање имиграната у сеоским насељима општине Трстеник је било из друге републике или покрајине – 413 или 3,94% и из осталих земаља – 30 или 0,28% досељене популације.

Графикон 375. Удео становништва досељеног у сеоска насеља општине Трстеник према подручју са којег се доселило по попису из 2002. године

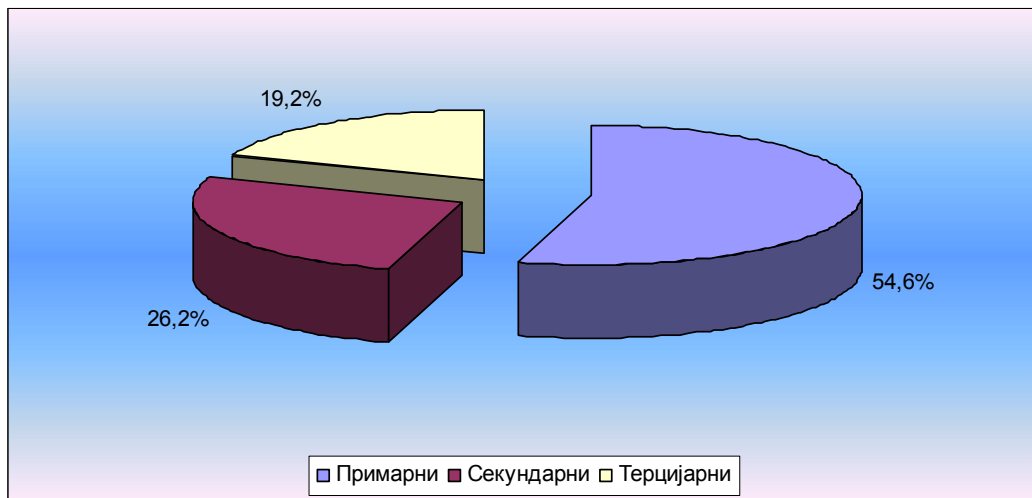
У старосној структури сеоских насеља општине Трстеник најбројније је старо становништво. За њим следи старије средовечно становништво и млађе средовечно становништво. Најмање бројна група становништва је омладина. У погледу полне структуре мушкарци су бројнији у омладини, млађем и старијем средовечном становништву, док су жене бројније само у старом становништву.

Табела 403. Активно становништво, становништво са личним приходима и издржавано становништво сеоских насеља општине Трстеник по попису из 2002. године

НАСЕЉЕ	Активно становништво		Лица са личним приходима	Издржавано становништво	Лица на раду у иностранству		
	свега	обавља занимање			свега	на раду	чл. пор.
Сеоска нас.	15.396	12.810	5.629	10.795	43	32	11

Према попису из 2002. године у сеоским насељима општине Трстеник су живела 15.396 активна становника односно 48,31% од укупног броја становника села. Становништво које обавља занимање бројало је 12.810 особа. Лица са личним приходима у сеоским насељима општине Трстеник је било 5.629 или 17,66% од целокупне популације сеоских насеља. Контингент издржаваног становништва је износио 10.795 лица или 33,87% популације сеоских насеља. На раду у иностранству из сеоских насеља општине Трстеник је било 43 становника, од којих су 32 радила а њих 11 су били чланови њихових породица.

Посматрано по секторима делатности највише становника сеоских насеља општине Трстеник је запослено у примарном сектору, њих 6.987 или 54,6% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 3.362 становника или 26,2%, док у терцијарном сектору ради 2.461 становника или 19,2% запослених из сеоских насеља општине Трстеник. Јасно се види да се већина становника сеоских насеља општине Трстеник бави пољопривредом, мањи део је запослен у индустрији, док најмање становника из сеоских насеља ради у здравству, просвети, општинској администрацији и другим областима терцијарног сектора.

Графикон 376. Учешће становништва сеоских насеља општине Трстеник по привредним делатностима

У погледу етничке структуре становништво сеоских насеља општине Трстеник је хомогено јер се већина изјаснило да су Срби. Иста ситуација је и код конфесионалне структуре јер је целокупно становништво православне

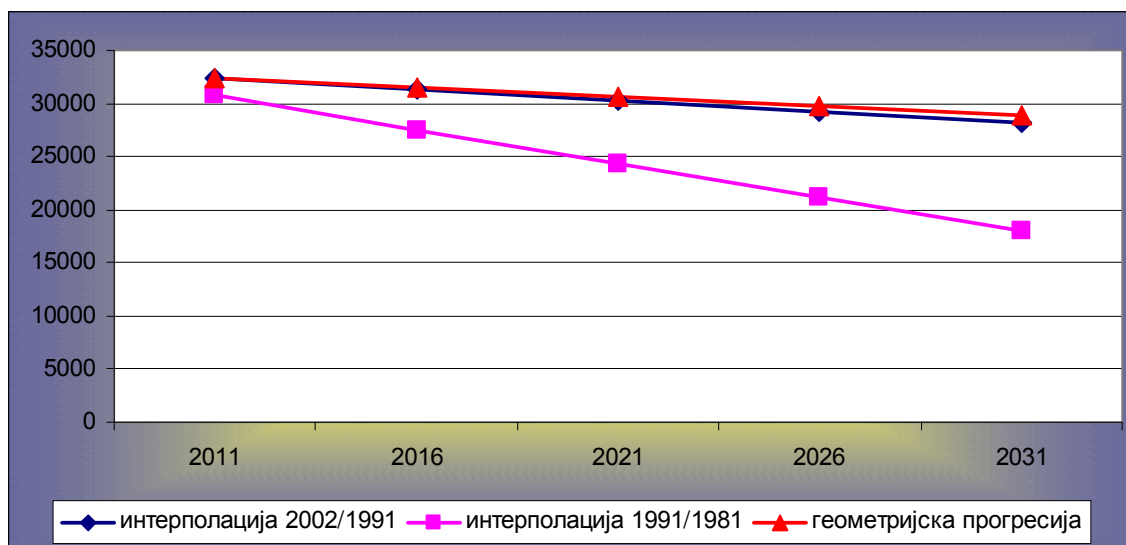
вероисповести. Српски језик је матерњи језик свим становницима сеоских насеља општине Трстеника.

Број домаћинства у сеоским насељима општине Трстеник има нешто другачији тренд него кретање укупне популације, њихов број константно расте све до пописа из 1981. године, када је у сеоским насељима општине Трстеник забележено највише домаћинства – 9.796. Са друге стране просечан број чланова домаћинства има константан пад, са просечних 5,5 чланова из 1948. године просечан број чланова домаћинства у сеоским насељима општине Трстеник пао је на 3,3 по попису из 2002. године. Од укупног броја домаћинства у сеоским насељима општине Трстеник, њих 7.434 је са газдинством док су 2.087 домаћинства без газдинства. Највише је двочланих домаћинства – 2.264, за њима следе четворочлана – 1.638 па самачка – 1.614, трочлана – 1.528, петочлана – 1.070 и шесточлана – 895. Домаћинства са седам чланова има 340, са осам чланова 130, са девет чланова 26, док 16 домаћинства има десет и више чланова. У селима трстеничке општине има 9.803 породица, од којих су 4.245 без деце, 4.740 са децом, у 580 породица је мајка са децом док је у 238 породица отац са децом. Највише је породица са двоје деце – 2.617, затим следе породице са једним дететом, њих 2.610. Троје деце имају 301 породица, четворо 28 породица, док петоро и више деце имају две породице.

Кретање броја станова има сличан тренд као и кретање броја домаћинства у сеоским насељима општине Трстеник. Њихов број расте до пописа из 1981. године када достиже и свој максимум – 6.011. Затим следи пад њиховог броја тако да је по последњем попису из 2002. године у сеоским насељима трстеничке општине евидентирано 10.162 стана. На једно домаћинство долазило је 1,06 станова.

Табела 404. Пројекције кретања броја становника сеоских насеља општине Трстеник, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	34.162	27.660	32.305	31.273	30.241	29.209	28.178
интерполација 1991/1981	34.162	27.660	30.724	27.553	24.382	21.211	18.040
геометријска прогресија	34.162	27.660	32.410	31.476	30.569	29.688	28.833

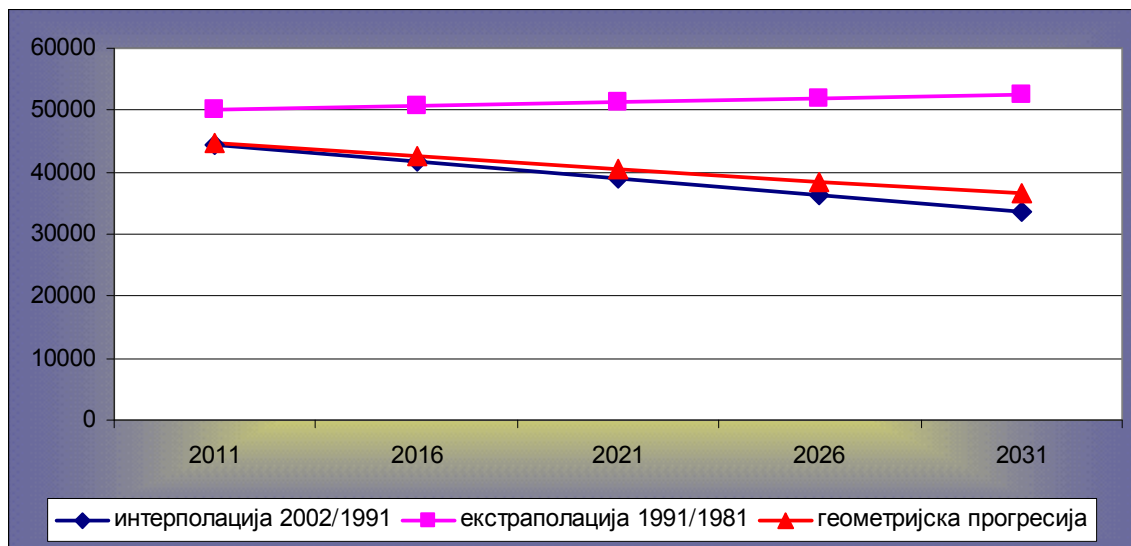
Графикон 377. Пројекције кретања броја становника сеоских насеља општине Трстеник, 2011-2031. година

Процес депопулације трстеничка села захватио је почетком седамдесетих година прошлог века и траје и данас. Мали број села бележи пораст у укупној популацији, док највећи број села има константну депопулацију. Пројекције које су рађене за сеоска насеља такође потврђују забрињавајући тренд опадања броја становника у селима трстеничке општине. Највећи пад у броју становника предвиђа се пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 1981. и 1991. године, јер је управо у овом периоду био најдрастичнији пад броја становника у сеоским срединама због одсељавања у индустријске центре овог краја зарад запошљавања у секундарним и терцијарним делатностима. Тако би по овој пројекцији сеоска насеља трстеничке општине 2011. године бројала 30.724 становника, 2021. године 24.382 становника и 2031. године свега 18.040 становника. Тренд исељавања из сеоских насеља нешто је блажи у међупописном периоду 1991-2002. година, па је пад у броју становника изазван углавном негативним природним прираштајем. Пројекција методом интерполације на основу ова два пописа показује блажи тренд пада, па би у селима Трстеника 2011. године живело 32.305 становника, 2021. године 30.241 становник и 2031. године 28.178 становника. Најмању депопулацију предвиђа пројекција методом геометријске прогресије, по којој би у трстеничким селима 2011. године живело 32.410 становника, 2021. године 30.569 становника и 2031. године 28.833 становника.

10.5.53. ОПШТИНА ТРСТЕНИК

Табела 405. Пројекције кретања броја становника општине Трстеник, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ		ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	49.043	42.989	44.273	41.623	38.973	36.323	33.673
екстраполација 1991/1981	49.043	42.989	50.103	50.692	51.281	51.870	52.459
геометријска прогресија	49.043	42.989	44.737	42.510	40.394	38.383	36.473

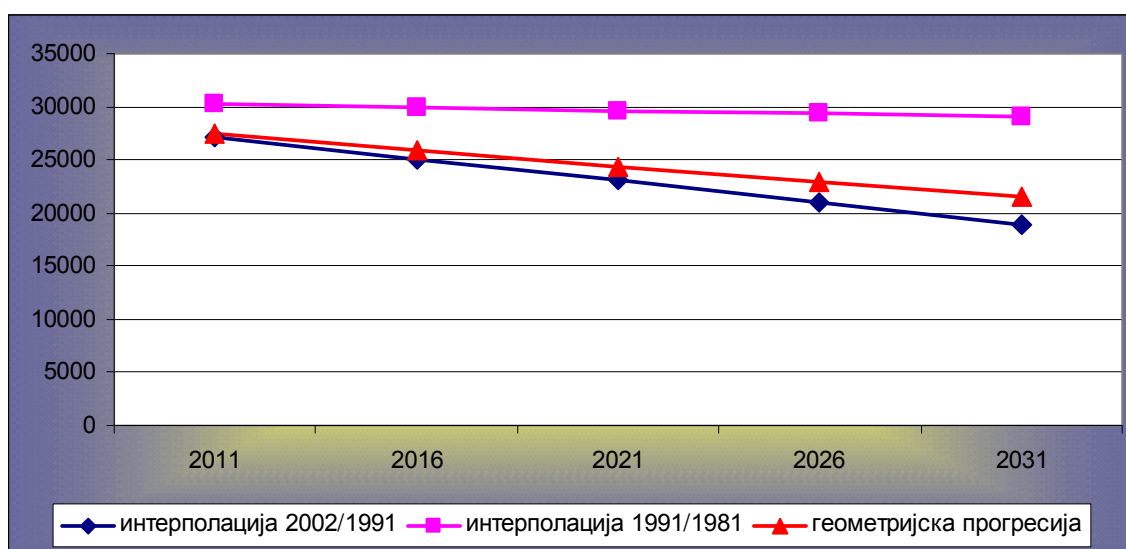

Графикон 378. Пројекције кретања броја становника општине Трстеник, 2011-2031. година

Као и градско насеље и општина Трстеник је од средине па све до деведесетих година прошлог века имала константан раст броја становника. Први пад се бележи у последњој деценији XX века. Тако ако бисмо пројектовали број становника трстеничке општине методом екстраполације на основу пописа из 1981. и 1991. године, он би 2011. године износио 50.103, 2021. године 51.281 и 2031. године 52.459. Са друге стране ако бисмо за пројекције узели пописе из 1991. и 2002. године резултати би били сасвим другачији јер је у овом међупописном периоду забележена депопулација која ће се одразити и на пројекције. Пројектовани број становника методом интерполације на основу пописа из 1991. и 2002. године износио би 2011. године 44.273, 2021. године 38.973 и 2031. године 33.673. Нешто блажи пад у укупној популацији пројектује метода геометријске прогресије, по којој би у општини Трстеник 2011. године живело 44.737 становника, 2021. године 40.394 становника и 2031. године 36.473 становника.

Табела 406. Пројекције кретања радног контингента становништва општине
Трстеник, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ	ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	30.759	27.096	25.061	23.026	20.991	18.956
интерполација 1991/1981	30.759	30.224	29.927	29.630	29.333	29.036
геометријска прогресија	30.759	27.522	25.874	24.324	22.867	21.497

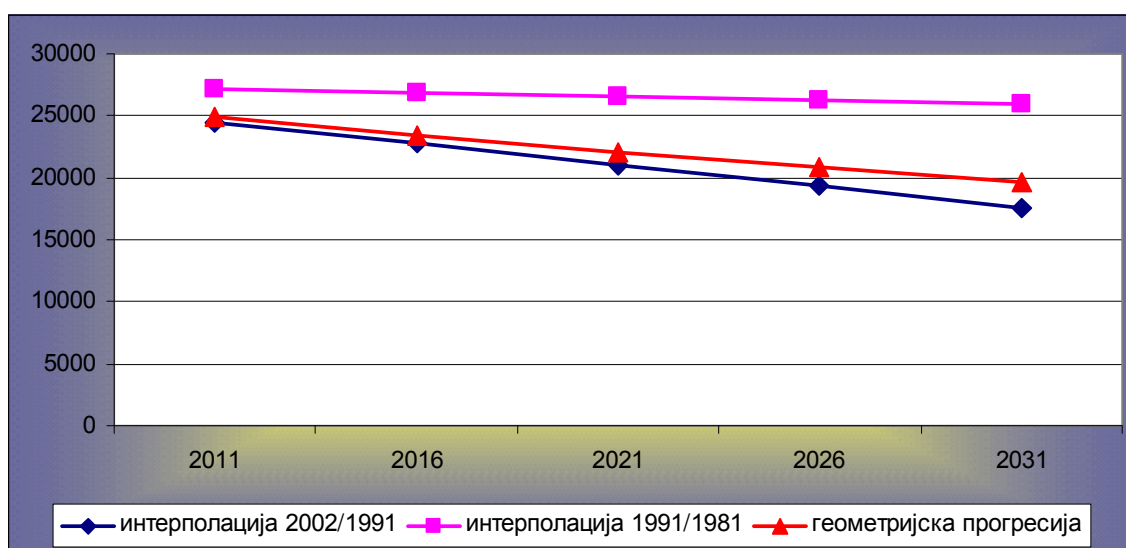

Графикон 379. Пројекције кретања радног контингента становништва општине
Трстеник, 2011-2031. година

Тренд пада укупне популације трстеничке општине неминовно се одразио и на радни контингент становништва. Пројектовани број радног контингента становништва општине Трстеник методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године износиће 2011. године 27.096, 2021. године 23.026 и 2031. године 18.956 становника. Сличне резултате даје пројекција методом геометријске прогресије по којој ће радни контингент општине Трстеник 2011. године износити 27.522, 2021. године 24.324 и 2031. године 21.497 становника. Најмањи пад у пројектованом радном контингенту показује пројекција методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године по којој ће радни контингент 2011. године имати 30.224, 2021. године 29.630 и 2031. године 29.036 становника.

Табела 407. Пројекције кретања фертилног контингента становништва општине Трстеник, 2011-2031. година

МЕТОДА	СТАЊЕ	ПРОЈЕКЦИЈЕ				
	2002.	2011.	2016.	2021.	2026.	2031.
интерполација 2002/1991	27.601	24.480	22.746	21.012	19.278	17.544
интерполација 1991/1981	27.601	27.085	26.799	26.512	26.226	25.939
геометријска прогресија	27.601	24.827	23.408	22.070	20.809	19.620

Графикон 380. Пројекције кретања фертилног контингента становништва општине Трстеник, 2011-2031. година

Као укупна популација, радни контингент и фертилни контингент становништва општине Трстеник показује значајан пад на основу урађених пројекција. Најдрастичнији пад пројектује метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године по којој ће општина Трстеник имати 2011. године 24.480, 2021. године 21.012 и 2031. године 17.544 становника у фертилном периоду. Нешто блажи пад даје нам метода геометријске прогресије на основу чијих резултата ће 2011. године бити 24.827, 2021. године 22.070 и 2031. године 19.620 фертилно способног становништва. Најблажи пад фертилно способног становништва на подручју општине даје прогноза методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године по којој ће фертилни контингент 2011. године бројати 27.085, 2021. године 26.512 и 2031. године 25.939 становника.

ЗАКЉУЧАК

Територија општине Трстеник има површину од 448 km² и налази се у Западном Поморављу у централном делу Републике Србије. Општина је смештена у западном делу крушевачке и југоисточном делу краљевачке котлине док је са севера окружују огранци Гледићких планина а са југа огранци Гоча. Општина улази у састав Расинског управног округа и чини око 0,5% површине Србије. Има повољан географски положај јер њеном територијом протиче река Западна Морава која пружа повољне услове за живот људи, развој насеља и трасирање саобраћајница. Преко територије трстеничке општине пролази магистрални пут и железничка пруга а у непосредној близини Трстеника налази се и туристичко – спортски аеродром.

Општина Трстеник се граничи са општинама: Крушевац, Александровац, Врњачка Бања, Краљево, Рековац и Варварин. У ширем географском склопу, трстенички крај припада области Шумадије, тј. њеном јужном (периферном) делу познатом као Западно Поморавље. Трстеничка општина заједно са општинским центром има 51 насеље. У административно – управном погледу општина је подељена на 32 месне заједнице.

Физичко – географске карактеристике простора: рељеф, клима, воде, биљни и животињски свет нису били ограничавајући фактор у насељавању становништва и развоју привредних делатности.

Релативно мали простор општине Трстеник одликује се сложеним и шароликим физичко – географским карактеристикама. Данашњи рељеф резултат је деловања тектонских и ерозивних процеса. Планине и котлине су резултат дејства тектонских сила, док су их ерозивни процеси модификовали усецајући у њима различите облике абразионог и флувиоденудационог порекла. У долини Западне Мораве значајну улогу у преображају рељефа имали су акумулациони процеси. На основу геолошке грађе, морфолошких карактеристика и педолошког састава на територији општине Трстеник се издвајају три морфолошке целине: планинска област, предео неогених коса и побрђа и долина Западне Мораве.

Трстеник и његова околина припадају области умерено – континенталне климе. У оквиру умерено – континенталне климе издваја се и западно – моравски климатски рејон, који захвата простор од пожешке до крушевачке котлине, а у коме се налази и општина Трстеник. Карактеристике ове климе су умерено топла лета и умерено хладне зиме, са јасно израженим годишњим добима и постепеним прелазима између њих.

Хидрографију трстеничке општине чине подземне воде, извори и речни токови. Најзначајнији хидрографски објекат је Западна Морава, али поред ње од великог је значаја и извор минералне воде у селу Велућу.

Трагови постојања човека на простору трстеничког краја постоје од најстаријих времена. О томе сведоче два археолошка налазишта на овом подручју: Благотин и Страгари.

У средњем веку Трстеник се први пут спомиње 1381. године, у повељи као метох кнеза Лазара, дарован манастиру Раваница.

Интензивнији развој Трстеника одвија се после Другог светског рата. Тада су порушени стари објекти и на њиховим местима изграђени нови модерни објекти као што су Дом културе, зграда суда, зграда банке и многи солитери. Изградња зграда, водовода, канализације, електричног осветљења, регулација постојећих и просецање нових улица Трстенику је дала сасвим нови лик. Индустрија хидраулике и пнеуматике "Прва петолетка", која је основана 1949. године, у дужем времену је била стожер како урбаног тако и привредног развитака (у развојном зениту 1988. - 1990. године имала је 15.700 радника и око 3.360 машина) Трстеника и већег дела Западног Поморавља. Данас је Трстеник модеран град кога чине осам целина: Центар, Обилић, Чајкино насеље, Ново насеље, Блокони (Бошка Савића и Радоја Крстића), Трстеник II (Пејовац), Бељици I и Бељици II у оквиру којих постоје сви пратећи објекти који њиховим житељима чине живот угоднијим и лепшим. У граду постоји предшколска установа која има и своја подручна одељења по селима. Основно образовање покрива осам основних школа (три у Трстенику и по једна у Доњем Рибнику, Стопањи, Медвеђи, Великој Дренови и Милутовцу), средње образовање две школе (Гимназија и Техничка школа) и високо образовање (Висока машинска техничка школа и неколико приватних високошколских установа). У здравственом центру, који обједињује диспанзер опште медицине, диспанзер медицине рада и друге специјалистичке службе, пружају се услуге становништву читаве општине.

Процеси у развоју становништва условили су велике промене у распореду и редистрибуцији становништва. Концентрација становништва у општини усмерена је на урбано подручје. У другој половини XIX века, као и у периоду између два светска рата, овдашње становништво увећавало се готово искључиво природним прираштајем. Тако се становништво у периоду од 1866. до 1931. године повећало 2,3 пута, а у периоду од 1931. до 2002. године само за 6,8%. Извесну неравномерност у кретању становништва изазвали су социоекономски, политички, културно – просветни и други фактори. Они су довели до следећих последица:

- укупна популација трстеничке општине у периоду од 1948. до 2002. године повећана је за 13%, притом су се јављали различити трендови код кретања градске и сеоске популације;

- укупна популација општине у константном је порасту све до пописа из 1991. године, да би први пад у броју становника општине био забележен по попису из 2002. године;

- кретање градске популације је исто као и кретање укупне популације општине, односно бележи се константан пораст све до пописа из 1991. године, да би се депопулација први пут забележила по попису из 2002. године;

- за разлику од кретања популације у целој општини и у градској средини, кретање сеоске популације има сасвим другачији ток. Сеоска популација трстеничке општине има раст само до пописа из 1961. године, да би отада трстеничка села захватио константан процес депопулације. Разлоге ове појаве у

трстеничким селима налазимо у емиграцији услед запошљавања у околним индустријским центрима све до половине 80-их година, а од тада и у негативним стопама природног прираштаја;

- једино сеоско насеље које је и по попису из 2002. године имало пораст становништва је Горњи Рибник. Поред њега још три насеља бележе пораст броја становника, то су: Грабовац, Осаоница и Чаири. Узрок томе није ни природни прираштај ни имиграција већ Генерални урбанистички план из 1990. године по коме су ова три насеља проглашена приградским па су им измењене границе;

Паралелно са променама у укупној популацији настајале су промене и у густини и концентрацији становништва. Промене су се манифестовале преко пораста опште густине насељености у трстеничкој општини, опадању густине насељености у сеоским насељима и повећању урбане густине насељености у Трстенику (граду).

- како је растао број становника трстеничке општине тако је расла и густина насељености. Тај тренд је трајао све до пописа из 1991. године, да би по последњем попису из 2002. године услед опадања броја становника опала и густина насељености;

- градско и приградска насеља имају константан раст густине насељености првенствено због имиграције;

- глобално посматрано у свим селима трстеничке општине густина насељености константно опада. Постоје и изузеци у којима густина насељености има осцилаторни ток, односно да варира од пописа до пописа, то су села: Богдање, Бучје, Горњи Рибник, Доња Црнишава, Пајсак, Почековина, Стари Трстеник, Стопања и Угљарево. Једина два села у којима се бележи пораст густине насељености су Велуће и Доњи Рибник;

Природно обнављање становништва општине кроз наталитет, морталитет и природни прираштај пратимо од 60-их година прошлога века откада постоји прецизна евиденција. Од тада је општа стопа наталитета у константном паду, што је нарочито изражено у последњих 20 година. Тако се она, у посматраном периоду, креће од 14,2‰ 1961. године, до 6,6‰ 2007. године. Узроци опадања стопа наталитета су касније ступање у брак, повећан број ванбрачних заједница, немогућност родитеља да пронађу посао и реше стамбено питање, низак животни стандард, неповерење у будућност.

Са друге стране морталитет становника трстеничке општине показује тенденцију повећања. У посматраном периоду (1961-2010. година) стопа морталитета се креће од минималних 7,8‰ 1961. године до максималних 17,0‰ 2010. године.

Позитиван природни прираштај бележи се до 1990. године, да би од 1991. године ушао у негативне вредности које су из године у годину расле. Од 1991. године до 2010. године стопе морталитета су веће од стопа наталитета. Највећа стопа природног прираштаја евидентирана је 1961. године 6,4‰, а најмања 2010. године -10,1‰.

Број закључених бракова у општини Трстеник у последњих петнаест година, уз мања одступања, све је мањи. У посматраном периоду (1996-2010. година) највише закључених бракова било је 2004. године – 261 (стопа од 5,44‰), а најмање 2009. године – 182 (стопа 3,71‰). У истом периоду и број разведених

бракова осцилира из године у годину. Тако је највише разведених бракова евидентирано 2008. године – 83 (стопа од 1,81‰ или 432,29 разведена на 1.000 склопљених), док се најмање разведених бракова у трстеничкој општини бележи 2000. године када је разведен 41 брак (стопа 0,82‰ или 164,66 разведених на 1.000 склопљених).

Имиграциона и емиграциона компонента становништва у општини Трстеник јасно је подељена. Главно насељавање трстеничког краја почиње од 1791. године, доношењем фермана којим је Србима дозвољена слободна трговина стоком и дате извесне повластице. Становништво се досељава из Топлице, Жупе, Расине, са Косова али је било и досељеника из Срема. Интензивно насељавање се наставља и после победа у првом и другом српском устанку када се на овај простор доселило становништво из Црне Горе, околине Колашина, Сјенице, Новог Пазара и са Пештера. Долазећи у ове крајеве они су насељавали атаре већ постојећих села, или су оснивали нова села, или премештали стара и мењали им имена. Главне метанастаназичке струје досељавања у овај крај су: косовско-метохијска, динарска, а у малом обиму вардарско-моравска и тимочко-браничевска. Оснивањем индустријског предузећа "Прва петолетка" у Трстеник се, у периоду од 1948. до 1961. године, због увећане потребе за радном снагом, поред становника из околних села доселило и становништво из околних области Расине, Александровачке Жупе, Подибра, Лепенице, Левча и Темнића, затим из Војводине, Косова и Метохије, Босне и Херцеговине, Хрватске, Словеније, Македоније, Црне Горе и изванредно број оних који су рођени у иностранству. Процес емиграције нарочито се интензивира почетком деведесетих година XX века када се услед недостатка посла и у потрази за бољим животом почело одсељавати махом млађе и високообразовано становништво.

Структура становништва према пореклу значајно је измењена од 1961. до 2002. године. По попису из 1961. године аутохтоног становништва било је 69,03%, а мигрантског 30,97%, док је по попису из 2002. године тај однос износио 55,92% аутохтоног у односу на 44,08% мигрантског. Од становништва које од рођења живи на територији општине Трстеник, највећи број живи у сеоским насељима – 21.402 или 43,63% популације општине, док у градским насељима живи 6.026 становника или 12,28% популације општине. Са друге стране, за досељавање је била привлачнија градска средина у коју се доселило 11.154 становника или 22,74% популације општине, док се у сеоска насеља доселио 10.461 становник или 21,33% од целокупне популације општине. Најмањи број досељеног становништва на територију општине Трстеник забележен је за време Другог светског рата 357 или 1,7% и у периоду пре 1940. године, њих 443 или 2%. Изградњом индустријског предузећа "Прва петолетка" која је у периоду од 1950. до 1990. године била један од највећих произвођача хидраулике и пнеуматике у Европи утицало је да трстеничка општина постане имиграционо подручје. У сваком интервалу досељавања, почев од 1946. па до 2002. године, број досељених није био испод три хиљаде становника. Од укупног броја досељених, највише се доселило у периоду од 1981. до 1990. године, њих 4.211 или 19,5%, затим следи период 1946-1960. година када се доселило 4.075 становника или 18,9%. Нешто мањи број досељених бележи се у периоду 1971-1980. (3.828-17,7%) и у периоду 1991-2002. година (3.319-15,4%). У општини Трстеник најбројнија досељавања у место сталног боравка јесу са

подручја исте општине 11.710 или 54,2%, затим следе имигранти из општина исте републике 7.725 или 35,7%, па имигранти из друге републике односно покрајине 1.149 или 5,3%. Најмањи удео имиграната представљају они из бивших република СФРЈ - 899 или 4,2% и осталих земаља њих 64 или свега 0,3% од броја укупно досељеног становништва. Према последњем попису у општини Трстеник је било 4.797 активних миграната, што је чинило 9,8% од укупног броја становника, и 72% од броја укупних миграната. У сеоским насељима општине живи највећи број активних миграната 4.404 у односу на 393 који живе у градским насељима. Највећи проценат миграната (87,5%) ради у другом насељу исте општине, углавном у општинском центру. Мањи број становника, њих 565 или 11,8%, мигрира на рад у друге општине. Индикативно је поређење активних миграната са сеоског и градског подручја. Из сеоских насеља 92,3% дневно мигрира према Трстенику (углавном због обављања послова у "Првој петолетки"), док само 7,1% мигрира ка другим општинама, међутим код градских насеља ситуација је другачија, чак 63,8% активних миграната мигрира на посао у друге општине (Врњачка Бања, Крушевац, Краљево) а 34,4% одлази на посао у сеоска насеља трстеничке општине. Ученици и студенти имају учешће од 28,1% у укупним дневним мигрантима општине Трстеник. Највећи број ових миграната потиче из сеоских насеља 1.666 наспрам 209 из градских насеља. У другом насељу општине школује се 1.380 ђака и студената, док се у другој општини Републике Србије школује 474 ђака и студента из трстеничке општине. Због школовања у Техничкој школи и Гимназији, у Трстеник дневно долази највећи број ученика из сеоских насеља. Број студената са територије општине који у Трстенику студирају на Високој техничкој школи и приватним факултетима знатно је мањи. Највећи број студената са подручја општине Трстеник студира у великим универзитетским центрима Србије. Одлазак на рад у иностранство је карактеристичан за пасивнија села трстеничке општине.

Полна структура општине Трстеник, сагледана на основу пописа из 1991. и 2002. године, говори нам да је већи удео женског становништва у укупној популацији општине. По попису из 1991. године та диспропорција је нешто блажа, и износи 27.909 жена (50,8%) у односу на 26.964 мушкарца (49,2%), него по попису из 2002. године када је учешће жена нешто израженије – 25.201 (51,5%) према 23.842 (48,5%) мушкараца. И по већим старосним групама становништво општине Трстеник се уклапа у досадашња емпиријска истраживања, наиме, у старосној групи од 0 – 19 година веће је учешће мушке популације, у старосној доби од 20 – 39 година и од 40 – 59 година учешће мушке и женске популације је приближно исто, док је у старосној доби преко 60 година веће учешће женске популације.

Анализирајући старосну пирамиду општине Трстеник по пописима из 1981., 1991. и 2002. године закључујемо да је дошло до поремећаја старосне структуре као и да је становништво попримило одлике регресивног (старог) становништва. Учешће младог становништва у укупној популацији трстеничке општине је смањено, што је нарочито изражено у руралном делу општине. Од укупног броја становника општине Трстеник, 26,4% чини становништво старо 60 и више година. Учешће младог становништва у укупној популацији је 20,7%, средовечно становништво има удео од 52,9% и то млађе средовечно 23,9% и старије средовечно 29%. Просечна старост трстеничана је 42,2 године, и то жена 43,3 године и мушкараца 41 година. На основу удела ове три велике старосне групе

становништва: младог, зрелог и старог, старосна структура општине анализирана је на основу различитих типологија тј. класификација (класификацијом шведског демографа Gustava Sundbarga, класификацијом пољског демографа Eduarda Rosseta и класификацијом Уједињених нација). На основу свих наведених чињеница може се закључити да је становништво општине Трстеник демографски старо. Индекс старења који представља однос старог и младог становништва за општину Трстеник има вредност 0,8 или 80%, што указује на изузетно старо становништво.

Процеси урбанизације и индустријализације донели су и значајне промене у економској структури општине. Тако је 1961. године активног становништва било 53,33% популације, а 2002. године 48,19%. Лица с личним приходима 1961. године било је 0,97%, а 2002. године 17,76%, док је издржаваног становништва 1961. године било 45,77%, а 2002. године 33,86% популације општине. Укупан број лица на привременом раду или боравку у иностранству, по последњем попису, из општине Трстеник био је 84 или 0,17%. Посматрано по секторима делатности највише становника општине Трстеник је запослено у примарном сектору, њих 7.071 или 36,2% од укупно запослених. У секундарном сектору ради 6.918 становника или 35,4%, док у терцијарном сектору ради 5.543 становника или 28,4% запослених становника општине Трстеник. Јасно се види да је највећи број становника општине Трстеник запошљен у пољопривреди и индустрији, махом у "Првој петолетки", док мањи број становника ради у просвети, здравству, државној управи, локалној администрацији и другим услужним делатностима.

Видно напредовање приметно је и у образовној структури. Број неписмених особа од 1961. до 2002. смањен је за шест пута. Оно што је забрињавајуће јесте чињеница да и даље постоји изразита разлика између неписмених жена и мушкараца. Удео жена у неписменој популацији је 91% у односу на 9% мушкараца. Врло неповољан проценат учешћа жена у популацији неписмених тумачимо патријархалним васпитањем и чињеницом да је до средине XX века већа пажња поклањана мушкој деци. И у просторној дистрибуцији неписмених јављају се разлике, па тако на територији града живи 217 неписмених лица (25 мушкараца и 192 жене), а у сеоским срединама живи 1.985 неписмених (173 мушкараца и 1.812 жена). У погледу старосне структуре, највећи број неписменог становништва трстеничке општине старији је од 60 година. Напредак је остварен и у погледу школских квалификација. Док је 1961. године највише становника било без школских квалификација или са нижим квалификацијама дотле је 2002. године највећи број трстеничана имао завршено средње образовање, њих 15.669 или 37,16%. У овој категорији се запажа нешто блажа диспропорција између мушке и женске популације (54,87% мушкараца према 45,13% жена). Број високообразованих у општини такође је у порасту и налази се на ниоу републичког просека. Са вишим образовањем, 2002. године у општини Трстеник, било је 2.025 становника или 4,80%, док је са високим бразовањем обило 1.593 становника или 3,77% популације старије од 15 година.

Хомогеност је главна одлика етничког састава становништва трстеничког краја. Као припадници српске националности изјаснило се 48.060 становника, или 98% од укупног броја становника општине. Удео осталих националности је готово занемарљив. Рома има 191 или 0,38%, Црногораца 153 или 0,31% и Југословена 84 или 0,17%. Од националних мањина присутни су још: Македонци, Горанци,

Хрвати, Бугари, Румуни... Распадом бивше СФР Југославије запажа се смањење броја становника који се изјашњавају као Југословени. Становништво општине, такође је и конфесионално хомогено. Конфесионална хомогеност је условљена развојем друштва у целини и историјским догађајима. Већину становништва чине представници православне конфесије са 98% учешћа по попису из 2002. године. У структури према матерњем језику на простору општине Трстеник доминира српски језик јер се приликом пописа за њега изјаснило чак 99,25% укупног становништва општине.

Демографски аспект домаћинства на подручју општине Трстеник од после Другог светског рата до данас огледа се у константном порасту. Тако је њихов број 2002. године износио 15.600, што је за 85,8% више него 1948. године када их је било 8.395. Посматрано по међупописним периодима, апсолутни број домаћинства се у општини Трстеник најдинамичније променио од 1953. до 1961. године, када је број повећан за 1.886 домаћинства. Бржи пораст домаћинства у овом периоду у складу је са популационим развитком као и са наглом индустријализацијом. У периоду од 1948. до 1991. године, број домаћинства сразмерно расте са растом броја становника, док се у последњој декади тај тренд мења јер број становника опада а број домаћинства и даље је у порасту. За разлику од укупног броја домаћинства која имају тренд раста, просечна величина домаћинства има супротан тренд, односно долази до смањења просечне величине домаћинства. Просечан број чланова домаћинства за читав период износи 4,17. Међутим та вредност је имала знатан пад од 1948. године када је просечна величина домаћинства износила 5,17 чланова, да би касније пала на 3,32 члана по последњем попису. Најинтензивније смањење просечног броја чланова домаћинства је било у међупописним периодима 1953-1961. и 1991-2002. година. Разлоге за опадање просечног броја чланова домаћинства налазимо у ниским стопама наталитета, негативном природном прираштају, смањеној стопи нупцијалитета, повећаној стопи диворцијалитета и израженим миграцијама селоград. На територији општине Трстеник највећи број домаћинства је са два члана (3.739 или 23,9%), затим следе домаћинства са четири члана (3.297 или 21,1%), три члана (2.851 или 18,3%) и самачка домаћинства (2.776 или 17,8%). Са пет и више чланова у општини има 18,8% домаћинства. Велика заступљеност самачких домаћинства последица је старосне структуре становништва општине Трстеник. Приметно је да су домаћинства која броје од једног до четири члана карактеристична за градску средину, док су домаћинства од пет и више чланова редовна појава у сеоским срединама. Према подацима из последњег пописа у општини Трстеник је било 14.879 породица. Највећи је број потпуних породица, тј. породица које чине оба родитеља са децом, њих 7.799. Брачних парова без деце било је 5.534. Непотпуних породица, које чине један родитељ са дететом или децом, било је 1.546, од тога 1.159 су мајке са децом, а 387 су очеви са децом. Промене у породици указују да се патријархална схватања мењају у погледу броја чланова, тако да је највише било брачних парова чија породица броји четири члана (4.439). Поменуто промене у структури домаћинства и породице указују да традиционална схватања постепено уступају своје раније доминантно место савременим схватањима о породици у погледу броја чланова. Тај процес је

захватио и урбане и руралне средине Србије, тако да ни општина Трстеник није изузетак.

Укупан број станова у општини Трстеник по попису из 2002. године био је 16.173, што је нешто више од укупног броја домаћинстава (15.600), односно на једно домаћинство долазило је 1,03 станова. До 1971. године на територији општине Трстеник било је изграђено 12.483 станова, да би се тај број у 2002. години повећао за 3.690, односно за 29,5%. У свим насељима највећи је удео двособних, затим следе трособни, четворособни и вишесобни станови. Сви су они добро комунално опремљени.

Садашње демографске прилике у општини Трстеник израз су демографских промена у прошлости, посебно у другој половини XX века, на које су осим општих развојних чинилаца и услова деловали и многи специфични фактори (привредни, социјални, здравствени, политички). Оне су, такође, и последица деловања краткорочних промена на многим подручјима друштвене делатности који утичу на развој становништва (подручје запослености, стамбене изградње, услужних делатности, здравствене заштите, социјалних услова). Од процеса који су утицали на кретање становништва општине Трстеник су: процес депопулације, процеси код природног кретања становништва, процес старења становништва, процеси у економском развоју и процес урбанизације.

Приликом анализе главних карактеристика досадашњег демографског развоја општине Трстеник, међу најважнијима је издвојено и интензивно одвијање процеса старења, који је условио да се становништво општине почетком XXI века нађе у стадијуму демографске старости. Старосна структура са релативно високим уделом старих (преко 25%) без сумње је један од главних чинилаца очекиваних депопулационих трендова. Са једне стране, постојећа старосна структура је неповољна са аспекта рађања, што уз претпоставку о даљем опадању плодности становништва нужно условљава врло брзо снижавање стопе наталитета као и даље интензивно старење од базе старосне пирамиде. Уколико би се и остварило нагло повећање нивоа рађања по жени, то би резултирало само умереним повећањем стопе наталитета и то не током читавог пројекционог периода. Са друге стране, релативно велики удео старих, и поред претпоставке о снижавању морталитета по старости, неминовно условљава повећање опште стопе морталитета и самим тим доводи до негативног природног прираштаја.

Наведене чињенице олакшавају и објашњење будућих промена старосног састава становништва. Несумњиво је да у наредним деценијама треба очекивати такве модификације старосне структуре које ће водити ка даљем старењу становништва. Према резултатима пројекција јасно је да ће тај процес на подручју општине Трстеник бити свеобухватан и континуиран. Старење ће се одвијати од базе, али још брже са врха старосне пирамиде. Тако ће удео становништва старијег од 60 година са 25,84% колико је износио 2002. године у 2011. години достићи 31,78%, да би до краја пројекционог периода он дошао до нивоа од 34,86%. Истовремено, уколико би се оствариле претпоставке о будућим тенденцијама наталитета, морталитета и миграција, учешће млађих од 20 година би са 20,70% у 2002. години смањило у 2011. години на испод једне петине укупног становништва, док би на крају пројекционог периода тај удео био испод 15%. Уједно и просечна старост становника општине би континуирано расла. На интензитет процеса

старења указују промене у кретању обима и удела најважнијих старосних функционалних контингената. Са једне стране би крајем пројекционог периода број деце предшколског и школо обавезног контингента, затим женског фертилног контингента као и контингент радно способног становништва био мањи него 2002. године. Са друге стране обим тзв. старачког контингента (становништво старије од 80 година) би се непрестано повећавао. Најинтензивније смањење би било забележено код кретања броја деце. Остварење претпоставке о извесној рехабилитацији рађања, до које би дошло у другој половини и крајем пројекционог периода, резултирало би малим повећањем броја деце предшколског контингента, али би број деце стре 7 – 14 година и даље опадао.

Приликом израде пројекција становништва коришћено је више различитих метода како бисмо били сигурнији у тачност добијених резултата и како би добијени резултати могли да се пореде. Методе које су коришћене приликом пројекција становништва општине Трстеник су: метода екстраполације, метода интерполације и метода геометријске прогресије. Резултати добијени на основу ових метода пројекције указују на тренд смањења укупне популације трстеничке општине, при томе популација се једнако смањује и у урбаним и у руралним деловима општине.

Методама екстраполације и интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године пројектовани пораст становника утврђен је само у једном селу трстеничке општине – Горњем Рибнику (пораст са 596 становника из 2002. године на 609 становника у 2031. години). Остала сеоска и градска насеља имају константан пад броја становника. Из ове групе изузимамо приградска насеља Грабовац, Осаоницу и Чаире који су 1990. године по ГУП-у проглашени приградским насељима па пројекције становништва овом методом не дају релевентне резултате. Резултати добијени овом пројекцијом указују да ће село Лободер, већ 2014. године остати без становника, док би село Пајсак без становника остало 2029. године.

Методама екстраполације и интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године пројектовани пораст броја становника утврђен је на нивоу општине, у градским и више сеоских средина. Разлоге за овај раст популације налазимо услед смањене емиграције и позитивних стопа природног прираштаја у овом међупописном периоду. Насеља која на основу ове методе имају повећање укупне популације су: град Трстеник и села: Бучје, Велуће, Доња Црнишава, Доњи Дубич, Доњи Рибник, Почековина, Стопања и Тоболац. Резултати добијени овом пројекцијом указују да ће село Горњи Дубич без становника остати 2024. године, село Лободер 2011. године, село Пајсак 2026. године, село Прњавор 2030. године и село Рајинац 2026. године.

Методом геометријске прогресије пројектовани пораст броја становника утврђен је само у једном селу трстеничке општине – Горњем Рибнику (пораст са 596 становника из 2002. године на 609 становника у 2031. години). Остала сеоска и градска насеља, по овој пројекцији, имају константан пад броја становника. Као и код методе екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године, код приградских насеља Грабовца, Осаонице и Чаира и ова метода пројектује нереално велики пораст броја становника из већ напред поменутих разлога, па стога их не можемо сматрати релевантним. За разлику од претходне две методе пројекције

становништва, ова нам не даје резултате по којима би у блиској будућности неко насеље трстеничке општине остало без становника.

Пројекције фертилног и радног контингента наведеним методама на нивоу општине Трстеник дају песимистичке резултате. Наиме, број становника фертилног и радног контингента у целокупном пројекционом интервалу у константном је паду.

Прогнозе становништва општине Трстеник на основу постављених хипотеза о фертилитету, морталитету и миграцијама, такође показују процес депопулације и интензивно одвијање процеса старења, који је условио да се становништво општине почетком XXI века нашло у стадијуму демографске старости. Несумљиво је да у наредним деценијама треба очекивати такве модификације старосне структуре које ће водити ка даљем старењу становништва. Према резултатима пројекција јасно је да ће тај процес на подручју општине Трстеник бити свеобухватан и континуиран. Старење ће се одвијати од базе, али још брже са врха старосне пирамиде. Уједно и просечна старост становника општине би континуирано расла.

Процес депопулације захватио је сва села али и једино градско насеље трстеничке општине. Да ће се тај процес наставити и у будућности најбоље нам потврђују резултати пројекција кретања укупног броја становника за свако насеље.

Богдање – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 53,2% од броја становника по попису из 1981. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Богдања забележила би пад од 46,8%.

Божуревац – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 27,9% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Божуревца забележила би пад од 72,1%.

Брезовица – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 36,8% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Брезовица забележила би пад од 63,2%.

Бресно поље – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 67,2% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Бресно поље забележила би пад од 32,8%.

Бучје – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године,

просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 44,2% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Бучје забележила би пад од 55,8%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације, али би и оно на крају пројекционог периода износило само 64,8% популације из 1948. године.

Велика Дренова – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 64,5% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Велика Дренова забележила би пад од 35,5%.

Велуће – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 51,2% од броја становника по попису из 1991. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Бучје забележила би пад од 48,8%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације, али би и оно на крају пројекционог периода износило 89,4% популације из 1991. године.

Голубовац – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 36,9% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Голубовца забележила би пад од 63,1%.

Горња Омашница – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 34,3% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Горње Омашнице забележила би пад од 65,7%.

Горња Црнишава – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 35,7% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Горње Црнишаве забележила би пад од 64,3%.

Горњи Дубич – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 5,5% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Горњег Дубича забележила би пад од 94,5%!

Горњи Рибник – Резултат пројекције помоћу методе интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године и потврђује процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, број становника добијен на основу ове методе износио 85,1% од броја становника по попису из 1981. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Горњег Рибника забележила би пад од 14,9%. Методе екстраполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије показују исто повећање укупне популације, али би и по њему на крају пројекционог периода број становника износио 98,8% популације из 1981. године.

Грабовец – Због административне одлуке из 1990. године да се Грабовец прогласи приградским насељем пројекција методом интерполације на основу пописа из 1981. и 1991. године не даје релевантне податке. Пројекције на основу метода екстраполације по пописима из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије показују раст укупне популације Грабовца, па би на крају пројекционог периода 2031. године број становника Грабовца био увећан за 18,4% у односу на 1991. годину.

Доња Омашница – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 33,6% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Доње Омашнице забележила би пад од 66,4%.

Доња Црнишава – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 37,4% од броја становника по попису из 1971. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Доње Црнишаве забележила би пад од 62,6%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације, али би и оно на крају пројекционог периода износило само 74,9% популације из 1971. године.

Доњи Дубич – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 38,1% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Доњег Дубича забележила би пад од 61,9%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације, али би и оно на крају пројекционог периода износило само 86% популације из 1953. године.

Доњи Рибник – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, број становника добијен на основу ове две методе износио 95,4% од броја становника по попису из 1991. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Доњег Рибника забележила би пад од

4,6%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације од 6% у односу на 1991. годину.

Дубље – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 47% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Дубља забележила би пад од 53%.

Јасиковица – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 34,6% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Јасиковице забележила би пад од 65,4%.

Камењача – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 38,9% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Камењаче забележила би пад од 61,1%.

Левићи – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 14,7% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Левића забележила би пад од 85,3%.

Левићи – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Лободер је депопулацијом најугроженије село трстеничке општине. Пројекцијом методом интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године Лободер би без становника остао 2014. године, а методом геометриске прогресије на крају пројекционог периода 2031. године, Лободер би имао само девет становника.

Лозна – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 66,5% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Лозне забележила би пад од 33,5%.

Лопаш – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 56,1% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Лопаша забележила би пад од 43,9%.

Мала Дренова – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031.

године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 60,5% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Мале Дренове забележила би пад од 39,5%.

Мала Сугубина – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 35,1% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Мале Сугубине забележила би пад од 64,9%.

Медвеђа – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 54,7% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Медвеђе забележила би пад од 45,3%.

Мијајловац – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 42,7% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Мијајловца забележила би пад од 57,3%.

Милутовац – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 51,6% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Милутовца забележила би пад од 48,4%.

Округлица – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 33,8% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Округлице забележила би пад од 66,2%.

Осаоница – Због административне одлуке из 1990. године да се Осаоница прогласи приградским насељем пројекција методом интерполације на основу пописа из 1981. и 1991. године не даје релевантне податке. У односу на прву и пројекције на основу метода екстраполације по пописима из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије показују нереалан раст укупне популације који у садашњим условима није остварив.

Оцац – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 72,7% од броја становника по попису из 1981. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Оцака забележила би пад од 27,3%.

Пајсак – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би ово село и пре краја пројекционог периода 2031. године остало без становника.

Планиница – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 25,9% од броја становника по попису из 1948. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Планинице забележила би пад од 74,1%.

Пољна – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 49,6% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Пољне забележила би пад од 50,4%.

Попина – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 50,1% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Попине забележила би пад од 49,9%.

Почековина – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 48,3% од броја становника по попису из 1971. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Почековине забележила би пад од 51,7%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације, али би и оно на крају пројекционог периода износило 98% популације из 1971. године.

Прњавор – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године Прњавор би без становника остао 2030. године. На основу резултата преостале две методе на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио би 64,6% од броја становника по попису из 1981. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Прњавора забележила би пад од 35,4%.

Рајинац – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Методом интерполације на основу пописа из 1991. и 1981. године Рајинац би без становника остао 20326. године. На основу резултата преостале две методе на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио би 13,5% од броја становника по пописима из 1953. и 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Рајинца забележила би пад од 86,5%.

Риђевштица – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 13,3% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Риђевштице забележила би пад од 86,7%.

Риљац – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 28,4% од броја становника по попису из 1971. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Риљца забележила би пад од 71,6%.

Рујишник – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 59,8% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Рујишника забележила би пад од 40,2%.

Селиште – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 60,5% од броја становника по попису из 1961. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Селишта забележила би пад од 39,5%.

Стари Трстеник – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 46,8% од броја становника по попису из 1981. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Старог Трстеника забележила би пад од 53,2%.

Стопања – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 66,9% од броја становника по попису из 1991. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Стопање забележила би пад од 33,1%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације, али би и оно на крају пројекционог периода износило 97,6% популације из 1991. године.

Страгари – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 63,7% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Страгара забележила би пад од 36,3%.

Стублица – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 35,4% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Стублица забележила би пад од 64,5%.

Тоболац – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 41,9% од броја становника по попису из 1953. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Тоболца забележила би пад од 58,1%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује извесно повећање укупне популације, али би и оно на крају пројекционог периода износило 79,2% популације из 1953. године.

Угљарево – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације овог села. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 56,9% од броја становника по попису из 1981. године када је ово село имало највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села Угљрева забележила би пад од 43,1%.

Чаири – Због административне одлуке из 1990. године да се Чаири прогласи приградским насељем пројекција методом интерполације на основу пописа из 1981. и 1991. године не даје релевантне податке. У односу на прву и пројекције на основу метода екстраполације по пописима из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије показују нереалан раст укупне популације који у садашњим условима није остварив.

Трстеник (град) – Резултати пројекција помоћу метода интерполације на основу пописа из 2002. и 1991. године и геометријске прогресије потврђују процес депопулације града. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове две методе износио 76,2% од броја становника по попису из 1991. године када је град имао највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација града Трстеника забележила би пад од 23,8%. Само метода екстраполације на основу пописа из 1991. и 1981. године показује повећање укупне популације од 113,4% у односу на број становника из 1991. године, што је свакако у данашњим условима нереално.

Сеоска насеља – Резултати пројекција помоћу све три методе потврђују процес депопулације сеоских насеља. Тако би на крају пројекционог периода 2031. године, просечан број становника добијен на основу ове три методе износио 57,3% од броја становника по попису из 1961. године када су села трстеничке општине имала највише становника. У наведеном временском периоду укупна популација села трстеничке општине забележила би пад од 42,7%.

На основу свега напред наведеног поставља се питање како зауставити наведене демографске процесе и које мере популационе политике предузети на обнови становништва. Феномен недовољног рађања је данас централни проблем општине Трстеник. Карактерише га мањи број живорођених него што је потребно

за просто обнављање становништва. Мерама популационе политике на овом простору пре свега мора да се позабави држава а затим и локална самоуправа. Стратешки циљеви државе у области популационе политике морају бити:

- 1) Зауостављање и (или) успоравање неповољних демографских тенденција тако што ће се подстицати рађање и стварати услови за стабилизовање броја становника;
- 2) Стварање одређене политике рађања и брига о младима;
- 3) Уважавање старења у свим аспектима политике развоја;
- 4) Повећање очекиваног трајања живота и повећање броја година у добром здрављу;
- 5) Смањење смртности одојчади;
- 6) Стварање одговарајућег институцијалног оквира и регулаторних механизма популационе политике;
- 7) Јачање инструмената финансијске подршке породици;
- 8) Развој образовања и правилно информисање јавности о демографским последицама;
- 9) Јачање система социјалне сигурности;
- 10) Усвајање националне стратегије демографског развоја, формирање посебних тела (на свим нивоима власти) за праћење и спровођење стратешких опредељења, трајно унапређивање законских решења и бољу секторску усклађеност, праћење рада центара за планирање породице и развој саветовалишта за билошку репродукцију и старење;

За остварење постављених циљева од посебне важности је јачање инструмената финансијске подршке породици, као и развој образовања и адекватно информисање јавности. То подразумева спровођење механизма усмерених на: директну финансијску подршку породици и деци, помоћ непотпуним (самохраним) породицама, увођење посебних олакшица (укључујући и пореске) за најугроженије категорије становништва (незапослени, стари, болесни), развој мреже за пружање услуга у дневном збрињавању деце, подизање нивоа новчаних накнада родитељима и деци. Адекватна заступљеност тема у области популационе политике у образовању (на свим нивоима), медијска промоција усмерена на активизацију јавности и подстицање рађања (уз поштовање основних људских права) од изузетног су значаја за отклањање уочених проблема даљег развоја и стварање основа за унапређивање популационе политике и демографски развој.

Мере популационе политике локалне самоуправе треба да буду оријентисане на мере нематеријалне и мере материјалне природе. У мере нематеријалне природе спадају мењање стања у деловању постојећих институционалних капацитета у областима здравства, образовања, информисања, друштвене бриге о деци, социјалној заштити и култури, ширење знања и информација о демографској ситуацији, планирању породице, рађању, породици, деци, породичном животу, модернизација саветодавне и едукативне функције, потребне промене у организацији рада и у односу према грађанима и породицама и њиховим потребама, дефинисање стандарда услуга, активно учешће у тражењу решења да се задовоље незадовољене потребе, међусобно уважавање и координирано деловање и садејство. У мере материјалне природе спадају издвајање

одређеног, могућег износа средстава у буџету општине за популациону политику локалне самоуправе и стварање одговарајућих организационих претпоставки за прикупљање средстава из других извора. После тога би уследило дефинисање потребних мера, затим избор приоритета, обезбеђивање услова за спровођење приоритетних мера, њихова евалуација, која подразумева и ревизију утврђених мера и нови циклус истих активности.

Популациона политика локалне самоуправе мора бити сталан процес којим се управља, који се прати и евалуира, процес који је јаван и који подразумева ангажовање компетентних људи и учешће грађана – волонтера, као и цивилних организација. За такву популациону политику едукација се намеће као нужност.

ГЕОГРАФСКО – СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД БРОЈА СТАНОВНИКА И ДОМАЋИНСТАВА ПО НАСЕЉИМА У ОПШТИНИ ТРСТЕНИК 1971 – 2011. ГОДИНА

Месна заједница Богдање

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Богдање	1.281	1.315	1.235	1.098	977	293	301	311	351	292
УКУПНО	1.281	1.315	1.235	1.098	977	293	301	311	351	292

Месна заједница Божуревац

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Божуревац	452	448	382	320	252	100	102	96	93	88
УКУПНО	452	448	382	320	252	100	102	96	93	88

Месна заједница Брезовица

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Брезовица	880	869	781	731	575	198	215	199	204	182
Стублица	293	282	236	222	180	61	61	54	53	48
УКУПНО	1.173	1.151	1.017	953	755	259	276	253	257	230

Месна заједница Велика Дренова

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
В.Дренова	3.217	3.154	2.959	2.797	2.349	815	798	776	812	708
Селиште	1.083	1.106	1.056	946	858	246	259	260	241	229
Страгари	784	760	702	667	571	213	186	166	225	167
УКУПНО	5.084	5.020	4.717	4.410	3.778	1.274	1.243	1.202	1.278	1.104

Месна заједница Велуће

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Велуће	459	482	489	491	375	109	116	111	119	115
Риђевштица	918	823	688	610	421	182	173	152	139	118
УКУПНО	1.377	1.305	1.177	1.101	796	291	289	263	258	233

Месна заједница Горњи Рибник

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Г.Рибник	578	616	591	625	564	133	144	136	153	153
Д.Црнишава	567	493	498	442	361	139	126	135	126	110
Г.Црнишава	561	581	498	489	403	122	136	119	117	112
УКУПНО	1.706	1.690	1.587	1.556	1.328	394	406	390	396	375

Месна заједница Грабовац

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Грабовац	1.168	1.465	119	125	131	325	437	32	39	50
Прњавор	441	444	330	352	318	110	114	102	102	122
УКУПНО	1.609	1.909	449	477	449	435	551	134	141	172

Месна заједница Доњи Дубич

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Д.Дубич	274	243	258	217	182	67	64	61	70	56
Г.Дубич	212	199	149	125	79	57	50	42	35	36
УКУПНО	486	442	407	342	261	124	114	103	105	92

Месна заједница Доња Омашница

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Д.Омашница	993	976	943	888	595	224	218	214	215	222
Г.Омашница	956	910	836	785	535	198	191	184	194	173
Голубовац	401	392	365	353	230	91	94	88	78	78
УКУПНО	2.350	2.278	2.144	2.026	1.360	513	503	486	487	473

Месна заједница Доњи Рибник

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Д.Рибник	471	616	632	647	534	109	152	157	197	165
УКУПНО	471	616	632	647	534	109	152	157	197	165

Месна заједница Јасиковица

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Јасиковица	900	905	840	800	581	193	186	194	177	168
Бучје	401	579	592	535	275	98	136	139	125	89
УКУПНО	1.301	1.484	1.432	1.335	856	291	322	333	302	257

Месна заједница Лозна

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Лозна	428	440	403	391	335	96	112	108	144	116
УКУПНО	428	440	403	391	335	96	112	108	144	116

Месна заједница Лопаш

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Лопаш	990	961	903	860	682	247	258	251	257	207
Камењача	497	474	454	420	326	117	109	104	103	91
УКУПНО	1.487	1.435	1.357	1.280	1.008	364	367	355	360	298

Месна заједница Мала Дренова

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
М.Дренова	880	896	787	794	619	212	204	177	220	187
УКУПНО	880	896	787	794	619	212	204	177	220	187

Месна заједница Мала Сугубина

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
М.Сугубина	498	442	404	342	265	119	110	101	91	98
УКУПНО	498	442	404	342	265	119	110	101	91	98

Месна заједница Медвеђа

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Медвеђа	3.404	3.323	3.021	2.767	2.282	828	836	813	840	727
УКУПНО	3.404	3.323	3.021	2.767	2.282	828	836	813	840	727

Месна заједница Мијајловац

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Мијајловац	724	724	656	554	490	166	158	154	181	147
УКУПНО	724	724	656	554	490	166	158	154	181	147

Месна заједница Милутовац

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Милутовац	2.429	2.385	2.219	1.941	1.567	573	573	564	539	480
УКУПНО	2.429	2.385	2.219	1.941	1.567	573	573	564	539	480

Месна заједница Озаци

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Озаци	1.696	1.759	1.701	1.662	1.375	412	449	444	478	442
УКУПНО	1.696	1.759	1.701	1.662	1.375	412	449	444	478	442

Месна заједница Планиница

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Планиница	339	279	222	203	167	84	80	74	63	54
Лободер	291	192	102	53	25	68	59	50	34	18
УКУПНО	630	471	324	256	192	152	139	124	97	72

Месна заједница Пољна

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Пољна	1.527	1.503	1.400	1.258	1.061	346	349	321	325	415
УКУПНО	1.527	1.503	1.400	1.258	1.061	346	349	321	325	415

Месна заједница Попина

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Попина	496	466	433	421	329	115	132	140	129	105
Дубље	572	587	539	529	449	142	150	147	148	146
УКУПНО	1.068	1.053	972	950	778	257	282	287	277	251

Месна заједница Почковина

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Почковина	1.041	920	983	923	756	256	217	234	259	217
УКУПНО	1.041	920	983	923	756	256	217	234	259	217

Месна заједница Рајинац

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Рајинац	526	403	303	239	136	121	113	105	98	74
УКУПНО	526	403	303	239	136	121	113	105	98	74

Месна заједница Риљац

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Риљац	1.107	1.067	905	762	581	253	244	240	228	226
УКУПНО	1.107	1.067	905	762	581	253	244	240	228	226

Месна заједница Рујишник

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Рујишник	664	645	631	566	503	151	142	137	139	155
УКУПНО	664	645	631	566	503	151	142	137	139	155

Месна заједница Стари Трстеник

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Ст.Трстеник	861	957	849	816	636	208	218	205	223	189
УКУПНО	861	957	849	816	636	208	218	205	223	189

Месна заједница Стопања

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Стопања	1.371	1.430	1.467	1.443	1.197	320	349	377	361	402
БресноПоље	842	805	795	757	648	179	185	180	174	173
УКУПНО	2.213	2.235	2.262	2.200	1.845	499	534	557	535	575

Месна заједница Трстеник

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Трстеник	7.444	10.796	18.441	17.763	15.329	3.110	4.247	5.719	6.079	5.888
Осаоница	1.515	1.246	7	44	30	4	3	3	13	11
Чаири	1.266	1.450	313	492	459	27	34	90	140	147
ТрстеникII*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
УКУПНО	10.225	13.492	18.761	18.299	15.818	3.141	4.284	5.812	6.232	6.046

*МЗ Трстеник II (Пејовац) 2005. године издвојена је из МЗ Трстеник

Месна заједница Тоболац

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Тоболац	576	577	582	561	405	143	140	144	144	125
Пајсак	134	155	120	98	64	31	35	32	24	21
Округлица	346	359	319	314	219	77	85	76	86	75
Левићи	474	215	174	167	259	102	47	44	45	80
УКУПНО	1.530	1.306	1.195	1.140	947	353	307	296	299	301

Месна заједница Угљарево

Насеље	БРОЈ СТАНОВНИКА					БРОЈ ДОМАЋИНСТАВА				
	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Угљарево	548	581	561	520	449	127	146	144	170	165
УКУПНО	548	581	561	520	449	127	146	144	170	165

ЛИТЕРАТУРА

Avramov, D.:(1990-91): Opadanje stanovništva: od populacionog fenomena do populacionog problema, Stanovništvo, Vol. XXIVIII-XXIX (3-4, 1-2)

Avramov, D.:(1993): Pojedinaц, porodica i društvo u raskoraku, Naučna knjiga, Beograd

Аличић, А.:(1984): Турски катастарски пописи неких подручја западне Србије, XV,XVI век, Чачак

Alho, J., Spencer, B.:(2005): Statistical Demography and Forecasting, Springer, New York

Alho, J.:(1997): Scenarios, uncertainty, and conditional forecasts of the world population, Journal of the Royal Statistical Society 160, Series A, Part 1, pp. 71-85

Alho, J.; (2001): Stochastic Forecast of the Lithuanian Population 2001-2050, Research Report P98-1023-R. European Union's Phare ACE Research Project

Attanasio, O., Kitao, S., Violante, G. L. (2006). Quantifying the Effects of the Demographic Transition in Developing Economies. Advances in Macroeconomics, 6(1), 1-44.

Benin, J.:(2003): Watch and Tell, La Monde diplomatique, Internet edition

Besemeres, J.F.:(1980): Socialist Population Politics: The Political Implications of Demographic Trends, Armonk, New York: Sharp

Becker, G. S., Lewis, H. G. (1973). On the interaction between the quantity and quality of children. Journal of Political Economy, 81(2), 279-288.

Бзенић, С., Вучковић, В., Лукић-Цветић, М., Егерић, М., Вукашиновић, В., Ивановић, М.:(2001): Сто година храма Свете Тројице у Трстенику 1900-2000, Српска православна општина Трстеник, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник

Благојевић, М.:(1997): Родитељство и фертилитет – Србија деведесетих, Институт за социолошка истраживања, Филозофски факултет, Београд

Blagojević, M.:(1991): Žene izvan kruga profesija i porodica, Institut za sociološka istraživanja, Filozofski fakultet, Beograd

- Bloom, D., Canning, D., Malaney, P. (2000): Population Dynamics and Economic Growth in Asia. *Population and Development Review*, Supplement to Volume 26, 257-290.
- Bloom, D., Canning, D., Sevilla J. (2001): Economic Growth and the Demographic Transition. NBER Working Paper 8685. Retrieved January 3D, 2012, from <http://www.nber.org/papers/w8685>
- Bloom, D., Canning, D., Sevilla J. (2003): The Demographic Dividend, A New Perspective on the Economic Consequences of Population Change. Pittsburgh: Population Matters, A Rand Program of Policy-Relevant Research Communication
- Bloom, D., Canning, D., Fink, G. (2011): Implications of Population Aging For Economics Growth. Program on the Global Demography of Aging. PCDA Working Paper, 64. Retrieved January 30, 2012, from <http://www.hsph.harvard.edu/pgda/working.htm>
- Bobić, M.; (1997): Brak i porodica, Razvitak stanovništva Srbije 1991-1997, CDI-IDN, Beograd
- Bobić, M.; (2010a): Ubrzanje modernizacije brčnosti kao uslov rehabilitacije rađanja u Srbiji, Zbornik Matice Srpske za društvene nauke, br. 131, Matica Srpska, Novi Sad
- Bobić, M.; (2010): Migracije i Politike u Srbiji: 1990-2010, Pravo i Društvo, br. 2, Sluzbeni glasnik, Beograd
- Bobić, M.; (2007a): Bračnost stanovništva, u: Durđev, B. S. (ur.) Stanovništvo i domaćinstva autonomne pokrajine Vojvodine početkom XXI veka, Novi Sad: Pokrajinski sekretarijat za demografiju, porodicu i društvenu brigu o deci
- Bobić, M.; (2007): Demografija i sociologija: veza ili sinteza, Službeni glasnik, Beograd
- Bobić, M.; (2006): Blokirana transformacija bračnosti u Srbiji - kašnjenje ili izostanak druge demografske tranzicije, u: Tomanović, S. (prir.) Društvo u previranju: sociološke studije nekih aspekata društvene transformacije u Srbiji, ISI i Čigoja štampa, Beograd
- Bobić, M.; (2004): Transformacija braka: strategija konzerviranja i odlaganja promena, u: Milić, A. (prir.) Društvena transformacija i strategije društvenih grupa: svakodnevica Srbije na početku trećeg milenijuma, ISI FF i Čigoja štampa, Beograd
- Bobić, M.; (2003): Brak ili/i Partnerstvo, Demografsko sociološka studija, ISI FF i Čigoja štampa, Beograd
- Bogue, D.J.;(1969): Principles of Demography, New York
- Бокан, Д.;(1977): Клима трстеничке општине, Ауторски репринт, Трстеник

Booth A. and A. C. Crouter (eds.): The New Population Problem: Why Families in Developed Countries are shrinking and what it means, Mahwah, New Jersey and London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers

Booth, H.; (2006): Demographic forecasting: 1980 to 2005 in review, International Journal of Forecasting 22, 547–581

Bradshaw J., Pichaud, D.; (1980): Child Support in the European Community, Occasional Papers on Social Administration, N066, BS Press, London

Брезник, Д.;(1972): Демографски методи и модели, ИДН, Београд

Breznik, D.:(1963): Prognoze stanovništva Jugoslavije do 1981. godine, Stanovništvo, god. I, br. 1, Beograd

Breznik, D., Todorović, G.:(1968): Projekcije stanovništva Jugoslavije po republikama, 1965-1986, Stanovništvo, god. VI, br. 1-2, Beograd

Breznik, D.:(1988): Demografija analiza, metodi i modeli, Treće izdanje, Naučna knjiga, Beograd

Breznik, D.:(1980): Fertility and Family Planning in Yugoslavia, Institute of Social Sciences, Demographic Research Center, Belgrade

Брезник, Д.;(1990): Неке демографске карактеристике смртности становништва до 1981. године, Становништво, број 1-4, Београд

Brčeski, I., Čikara, D., Maksimović, A.:(2010): Lokalni ekološki akcioni plan opštine Trstenik, Opština Trstenik, Regionalni centar za životnu sredinu za centralnu i istočnu Evropu

Van de Kaa, D.J.:(1987): Europe's Second Demographic Transition, Population Bulletin, Vol. 42, No. 1

Van de Kaa, D.J.:(1988): The Second Demographic Transition Revisited: Theories and Expectations, Amsterdam

Vasić, S.:(1988): Definicija i definisanje, Prosveta, Beograd

Veber, M.:(1989): Metodologija društvenih nauka, Globus, Zagreb

Војковић, Г.;(2003): Становништво као елемент регионализације Србије, Становништво 1-4, ЦДИ ИДН, Београд

Vujanović, V., Teofilović, M.:(1983): Banje i mineralne vode Srbije, Privredna knjiga, Gornji Milanovac

Гавриловић, А.:(1999): Популациона политика. У: Обновљање становништва и заштита репродуктивног здравља, Завод за уџбенике и наставна средства и Институт за здравствену заштиту мајке и детета Србије, Београд

Гавриловић, А.:(2005): Еволуција популационе политике у области друштвене бриге о деци, Демографски зборник VII, САНУ, Београд

Гавриловић, А. и Рашевић, М.:(1999): Обновљање становништва Србије и популациона политика државе и локалне самоуправе, Службени гласник, Београд

Гавриловић, Љ., Дукић, Д.:(2000): Реке Србије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд

Galor, O., Weil, D. (2000): Population, Technology and Growth: From Malthusian Stagnation to the Demographic Transition and Beyond. *American Economic Review*, 90(4), 806-828.

Galor, O. (2010): The Demographic Transition: Causes and Consequences. Retrieved January 30, 2012, from http://www.brown.edu/Departments/Economics/papers/2010/2010-12_paper.pdf

Gilli, G.A.:(1974): Kako se istražuje, Vodič u društvenim istraživanjima, Školska knjiga, Zagreb

Golini, A, Marini, C. (2005): Demographic changes as factor of national development and international competitiveness. Retrieved January 30, 2012, from <http://iussp2005.princeton.edu/download.aspx?submissionID=51063>

Glass, D.V.:(1957): Demography, The University Teaching of Social Sciences, UNESCO

Gerster, M. N., Keiding, L.B., Knudsen, Strandberg-Larsen, K.; (2007): Education and Second Birth Rates in Denmark 1981-1994, *Demographic Research*, Vol. 17. <http://www.demographic-research.org/Volumes/Vol17/8/>

Глобализација – аргументи против; (2003), приредили Џери Мандер и Едвард Голдсмит, Клио, Београд

Голубовић, З.:(1981): Породица као људска заједница, Напријед, Загреб

Goodall, B.:(1987): The Penguin Dictionary of Human Geography, Penguin Group, London, England

Group of authors;(1990): Exposure Factors Handbook, United States Environmental Protection Agency, USA

Greenhalgh, S.:(1996): The Social Construction of Population Science: An Intellectual, Institutional and Political History, Comparative Studies in History and Society 38 (1): 26-66

Грчић, М.:(1984): Геополитички положај Југославије у прошлости и данас, Зборник радова Географског института ПМФ, св. 31, Београд

Грчић, М.:(1989): Промене диспаратета регионалног развоја Југославије, Зборник радова XIII конгреса географа СФРЈ, Приштина

Грчић, М.:(2001): Компоненте географског положаја Србије, Зборник радова св. XLIX, Географски факултет, Београд, стр. 7-22

Грчић, М.:(2007): Демографске последице ратних губитака, Демографија, бр. IV, Београд

De Beer, J., Alders, M.; (1999): Probabilistic Population and Household Forecast for the Netherlands (Hague: Statistics Netherlands)

Девеџић, М.:(2003): Утицај друштвено – економских и политичких промена у Србији 90-их година на компоненте укупне динамике становништва, Регионални развој и демографски токови балканских земаља, Економски факултет Ниш, Ниш, стр. 215-221

Demeny, P.; (1986): Population and the invisible hand, Demography, Alexandria, Virginia (USA)

Дерић, Б., Атанацковић, Б.:(2000): Концепција регионалног развоја Србије, Регионални развој и демографски токови балканских земаља, Економски факултет Ниш, Ниш

Дерић, Б., Адамовић, Ј., Тошић, Д.:(2003): Демоекономске компоненте регионализације и урбанизације, Посебна издања књ. 54, Географски институт "Јован Цвијић" САНУ, београд, стр. 249-271

Динић, Ј.:(1976): Саобраћајна географија, Научна књига, Београд

Ђошић, Д.:(1996): Demografija sa statistikom, Edicija Univerzitetski udžbenik, Filozofski fakultet Novi Sad, Novi Sad

Ђошић, Д.:(1996): Reprodukcijska stanovništva i populaciona politika, Novi Sad

Ђурђевић, С.Б.:(1998): Географија становништва, Едиција Универзитетски уџбеник, ПМФ Нови Сад, Нови Сад

Ђурђевић, С.Б.;(1993-1994): Демографски развој града и села, Становништво, бр. 3-4/1-2, стр. 83-94

Ђурђевић, С.Б.;(2006): Изазови депопулације, Зборник Матице српске за друштвене науке, 121

Ђурђевић, С.Б.;(1994): Морталитет у Србији, Гласник СГД, Свеска LXXIV, бр.2,Београд, стр. 73-84

Ђурђевић, С.Б.;(2001): Основне технике у демографији, Змај Нови Сад и Друштво демографа Југославије Београд

Ђурђевић, С.Б.;(1999): Проблеми регионалног демографског раста Србије, Гласник СГД, Свеска LXXIX, бр2., Београд, стр. 21-32

Ђурђевић В. С.; (2004): Koliko dece treba Srbiji, Demografski pregled, br. 20, God. V, Ministarstvo rada, запошљавања и социјалне политике у сарадњи са Центром за демографска истраживања IDN, Београд

Ђурић, Ж.;(2005): Локална управа у Србији и Црној Гори, Службени гласник, Београд

Ђурић, С.;(1984): Љубостиња, Просвета, Београд

Жарковић, Г.;(1975): Прираштај становништва и будућност Југославије, Веселин Маслеша, Сарајево

Закон о локалној самоуправи, (2002): Службени гласник, Београд

Ивковић, А.;(2006): Demografska slika Vojvodine, Zadužbina Andrejević, Beograd

Илић, Ј.;(1970): Karakteristike funkcionalnih odnosa između grada i okoline sa posebnim osvrtom na SR Srbiju, Stanovništvo, 3 – 4, Institut društvenih nauka, Centar za demografska istraživanja, Beograd, str. 167-189

IUUSP;(1982): Multilingual Demographic Dictionary, International Union for the Scientific Study of Population, Ordina Editions, Liege

Jackson, R, Howe, N. (2003): The 2003 Aging Vulnerability Index. Washington, D.C: Center for Strategic and International Studies and Watson Wyatt Worldwide. Retrieved January 30, 2012, from <http://csis.org/files/media/isis/pubs/agingindex.pdf>

Jones, B. F. (2005): Age and great invention. NBER Working Paper 11359, Cambridge National Bureau of Economic Research. Retrieved January 30, 2012, from <http://www.nber.org/papers/w11359.pdf>

Јевтић, А.:(2004): Могућност за развој туризма у општини Трстеник, магистарски рад, Географски факултет, Београд

Каниц, Ф.:(1985): Србија, Земља и становништво од римског доба до краја XIX века, Београд

Keilman, N., Pham, D.Q., Hetland, A.; (2002): Why population forecasts should be probabilistic - illustrated by the case of Norway, *Demographic Research* 6, 409-454

Keilman, N. W.:(1990): *Uncertainty in National Population Forecasting: Issues, Backgrounds, Analyses, Recommendations*, Berwyn, IL: Swets & Zeitlinger

Keilman, N., Pham, D.Q.; (2004): Empirical errors and predicted errors in fertility, mortality and migration forecasts in the European Economic Area. Discussion Paper no. 386, Statistics Norway, Oslo

Keyfitz, N.:(1981): *The Limits of Population Forecasting*, *Population and Development Review*

Keyfitz, N.:(1985): *Applied Mathematical Demography*, John Wiley, New York

Кићовић, М.Д., Вујановић, Л.Д., Јакшић, Н.П.:(2004): *Основе заштите и унапређења животне средине*, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Косовска Митровица

Kovačević, M., Ilić, Lj., Cicović, D.:(1989): *Projekcije stanovništva Jugoslavije 1981-2011. godine*, Savezni zavod za statistiku, Centar za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka, Beograd

Kelley, A C., Schmidt, R. M. (2005): Evolution of recent economic-demographic modeling: a synthesis. *Journal of Population Economics*, 18(2), 275-300.

Костић, М.:(1986): Велућки кисељак, Гласник СГД, Свеска 2, Београд

Костић, З.:(2002): Легенде трстеничког краја, ИК "Љубостиња" Трстеник, Трстеник

Krause, E.:(2001): Empty Cradles and the Quiet Revolution: Demographic Discourses and Cultural Struggles of Gender, Race, and Class in Italy. *Cultural Anthropology* 16 576-611

Leathaghe, R.; (2010): *The Unfolding Story of the Second Demographic Transition*, *Population and Development Review*, Vol. 36, No.2

Leahy Madsen, E., Daumerie, B., Hardee, K. (2010): *The effects of age structure on development*, Policy and Issue Brief Washington, DC: Population Action International. Retrieved January 30, 2012, from

http://www.populationaction.org/oldmedia/SOTC_PIB.pdf

Lehr, C. S. (2007): Evidence on Demographic Transition. Retrieved January 30, 2012, from <http://www.people.vcu.edu/~cascotese/Publications/Demographic%20Transition.pdf>

Lee, R.D.:(1998): Probabilistic Approaches to Population Forecasting, Population and Development Review 24, Supplement: Frontiers of Population Forecasting, Population Council, New York, 156–190.

Lee, R. D., Carter, L.R.; (1992): Modeling and Forecasting U. S. Mortality, Journal of the American Statistical Association, 87 (419)

Lutz, W, Sanderson, W, & Scherbov, S. (2008a). The Coming Acceleration of Global Population Ageing. Nature, 451, 716719.

Lutz, W., Sanderson, W, Scherbov, S., Samir, K.C. (2008): Demographic and Human-Capital Trends in Eastern Europe and Sub-Saharan Africa, Washington D.C: Migration Policy Institute.

Lutz, W., S. Scherbov, S.; (1998): An Expert-Based Framework for Probabilistic National Population Projections: the Example of Austria", European Journal of Population, 14

Lutz, W., Goujon, A, Doblhammer-Reiter, G.:(1999): Demographic dimensions in forecasting: adding education to age and sex, In W. Lutz, J. W. Vaupel, and D. A. Ahlberg, eds., Frontiers of Population Forecasting. Population and Development Review Supplement to Volume 24, pp. 42-58

Лутовац, В.М.:(2005): Поджупска села трстеничког краја, Београд

Љубинковић, М.:(1973): Манастир Велуђе, Археолошки преглед бр.15, Београд

Љубичић, М.:(1995): Западно Поморавље-данас и сутра, Запис, Београд

Maddison, A (1995): Monitoring the World Economy: 1820-1992, OECD Development Centre, Paris

Maslow A.; (1954): Motivation and Personality, Harper and Row, New York

Matyslak, A., Nowak, B.; (2006): Stochastic Forecast of the Population of Poland, 2005-2050, working paper 2006-026 (Rostock: Max Planck Institute for Demographic Research)

Маринковић, Р.:(1998): Локална самоуправа – старе и нове недоумице, Институт за политичке студије, Београд

Марковић, Ј.;(1972): Географске области Југославије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд

Марковић, Ј.,Павловић, М.; (1996): Географске регије Југославије, Савремена администрација, Београд

Марковић, С.;(2010): 150 година школе у Милутовцу, ОШ "Раде Додић", Милутовац, Милутовац

Macura, M.:(1974): Population Policies in Socialist Countries of Europe, Population Studies, 28, 369-379

Macura, M.:(1981): Evolving Population Policies, In.: H.P. David, R. McIntyre (eds.) Reproductive Behavior: Central and Eastern European Experiences, New York Springer, 30-52

Macura, M.:(1986): Uvoelno izlaganje za четврто тематско подручје. U: Grupa autora. Populaciona politika u jugoslovenskom socijalistickom samoupravnom drustvu, Beograd, Savezna konferencija SSRNJ, Savet za planiranje porodice Jugoslavije, 175-177

Macura, M.:(1987-88): Uz rad Dragoljuba J. Tasica o populacionoj politici, Stanovništvo, god. XXVII-XXVIII, br. 1-4; 1-2: 35-41

Macura, M.:(1997): Aktuelni problemi populacione politike, Osnovi populacione politike: ciljevi, institucije, mere. Demografski zbornik, knj. IV, Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd, pp. 5-27

Macura, M.:(1966): Razmišljanja povodom osnova demografske teorije, Stanovništvo br. 1

Маџура, М.;(1974): Прилози теорији и политици становништва, Економски институт, Београд

Маџура М.;(1995): Разматрање о односима између становништва и привреде, Становништво, број 1, Београд

Маџура, М.;(2005): Развитаk популационе политике у Србији 1941-2004. године, Демографски зборник VII САНУ, Београд

Mauldin, P.:(1980): Population trends and prospects, Science, Volume 209, pages 148-157

Медојевић, Ј.;(2005): Становништво и насеља бјелопољског краја, ПМФ, Косовска Митровица

Медојевић, Ј., Пунишић, М., Милосављевић, С.:(2011): Географска статистика, ПМФ Приштина, Косовска Митровица

Mendras, H.; (1986): Seljačka društva, Globus, Zagreb

Милић, В.:(1978): Социолошки метод, Нолит, Београд

Миличић, Д.:(2004): Осврт на демографске токове урбанизације код нас и у свету, Демографија, Књига 1, Институт за демографију Географског факултета у Београду, Београд

Милојевић, Б.Ж.:(1948): Долина Западне Мораве, Мораче и Треске, Посебна издања СГД, св.26, Београд

Милосављевић, М. и Бркић, М.:(2005): Социјални рад у заједници, Социјална мисао, Београд

Милосављевић, С.:(2008): Врњачка Бања друштвено – географска проучавања, ИК "Љубостиња" Трстеник, Трстеник

Милосављевић, С.:(2010): Природно кретање становништва Трстеника крајем XX и почетком XXI века, Зборник радова са Међународног научног скупа "Територијални аспекти развоја Србије и суседних земаља" оржаног на Дивчибарама 29 и 30. октобра 2009. године, стр. 247-250

Mills, M. et al; (2008): Gender Equity and Fertility Intentions in Italy and the Netherlands, Demographic Research, Vol.18 <http://www.demographic-research.org/Volumes/Vol18/1/>

Moor, H.:(1888): Feminism and Anthropology, University of Minnesota, Press, Minneapolis

MpbeleSala, D.; (1990): Transmission internationale en Afrique sub-saharienne de l'experience en matiere de politique de population, ITPPE, UN, New York

Mihailović, D.:(1999): Metodologija naučnih istraživanja, Fakultet organizacionih nauka, Beograd

Mozer, C.A.:(1962): Metode anketiranja i istraživanja društvenih pojava, Kultura, Beograd

Murdock, S. H., Leistritz, F. L., Hamm, R. R., Hwang, S., Parpia, B.; (1984): An assessment of the accuracy of a regional economic-demographic projection model, Demography, 21(3), 383-404

McDonald, P.:(2000): Gender Equity, Social Institutions and the Future of Fertility, Journal of Population Research, 17(1)

Nikitović, V.:(2004): Tačnost projekcija stanovništva Srbije, Geografski institut "Jovan Cvijić" SANU, Beograd

Новаковић, С.:(1965): Село, Српска књижевна задруга, Београд

Pavlik, Z.:(1995): Population and Development, Acta Universitatis Carolinae, Geographica, XXX, 1,2, pages 43-51

Павловић, М.:(1991): Становништво региона Краљево-природно кретање и миграције становништва, Зборник радова ПМФ-географски факултет, Св.37/38

Павловић, М.:(1995): Географске регије Србије и Црне Горе, Савремена администрација, Београд

Plane, A.D., Rogerson, A.P.:(1994): The Geographical Analysis of Population with Application to Planning and Business, Canada

Penev, G.; (2004): Demografske promene u Srbiji, 1991-2002, Pregled SCG, god. XLVIII, br. 1/2004, Beograd, str. 3-20

Penev, G.; (2005): Razvitak stanovništva sveta, Evrope i Srbije od 1945. do 2004
Evolucija populacione politike u Srbiji 1945-2004, Demografski zbornik, knjiga VII, SANU, Odeljenje društvenih nauka, Beograd, str. 19-50.

Penev, G.; (1989): Nezaposlenost i demografski rast, Sadašnje i buduće regionalne razlike, Marksistička misao, Beograd, broj 3-4

Penev, G.:(1993): Projekcije stanovništva SR Jugoslavije 1991-2150. u kontekstu dugoročnih projekcija stanovništva sveta, Stanovništvo, god. XXX-XXXI, br. 1-4/1992, 1-2/1993, Beograd

Penev, G., Sekulić, Lj., Cicović, D.:(1996): Projekcije stanovništva Savezne Republike Jugoslavije 1991-2021, Savezni zavod za statistiku i Centar za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka, Beograd

Penrose, E.F.; (1934): Population Theories and their Application with Special Reference to Japan, Food Research Institute, Stanford, California (USA)

Petersen, W.:(1961): Population, Mac Millan Comp., New York

Петровић, Д.:(1977): Геоморфологија, Београд

Petrović, M.; (1992-93): Istraživanje stavova od idealnom, željenom i realizovanom broju dece, Stanovništvo, god. XXVIII-XIX br. 1-4; 1-2; 32-54

Петровић, П.:(2004): Пањак, ГИК "Љубостиња" Трстеник, Трстеник

Петровић, Р.;(1987): Миграције у Југославији и етнички аспект, ИИЦ ССО Србије, Београд

Petrović, R.; (1978): Društvo i stanovništvo. Makrosociološki i demografski aspekti razvoja SR Srbije, Ekonomski institut, Beograd

Petrović, R.; (1979): Demografija, Arhitektonski fakultet, Beograd

Petrović, R.; (1987): Elnički aspekti i migracije, ИС ССО, Београд

Petrovic, M.:(1995): Svakodnevni zivot u gradu i roditeljstvo, Institut drustvenih nauka, Centar za demografska istrazivanja, Beograd

Pečujlić, M., Milić, V.:(1995): Metodologija društvenih nauka, DB Grafika, Beograd

Pečujlić, M.:(1989): Metodologija društvenih nauka, Savremena administracija, Beograd

Поповић, Љ.;(2010): Трстеник срез и општина (1860-2010), Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник

Поповић, Д.М.;(1968): Трстеник и његова околина, прилог економско-географском проучавању комуна, Издање Скупштине општине Трстеник, Трстеник

Poot, J. (2008): Demographic change and regional competitiveness. Journal of Foresight and Innovation Policy, 4(1/ 2), 129-145.

Pressat, R.:(1972): Demographic Analysis, Aldine Publishing Company, Chicago

Pressat, R.; (1967): Pratique de la demographie, Dunod, Paris

Preston, S. H.; (1993): The contours of demography: Estimates and projections, Demography 30(4), 593–606

Просторни план Републике Србије;(1996), Службени гласник, Београд

Пунишић, М; Просторно планерске поставке организације мреже централних насеља у Расинском округу, Докторска дисертација одбрањена 09.05.2008. године на Географском факултету у Београду

Радивојевић, Б.;(1989): Закон морталитета, Научна књига, Београд

Радивојевић, Б.;(2002): Смањење смртности старог становништва у Југославији – шанса за повећање очекиваног трајања живота, Становништво, вол.404, бр. 1 – 4, стр. 35-53

Radovanović, S.V.:(1959): Opšta antropogeografija, Građevinska knjiga, Beograd

Radovanović, M.; (1988): Stanovništvo kao autonomni biosocijalni i geografski sistem, Zbornik radova GJ SANU, br. 40

Radovanović, M.; (1988): Ljudske migracije kao komponenta i činilac društveno-istorijskog i geografskog procesa, Glasnik SGD, sveska LXIX, br. I

Радовановић, С.;(1999): Основне тенденције у демографском развоју сеоског становништва и неки проблем његове ревитализације, Становништво, бр. 1 – 4, год. XXXVII, Институт друштвених наука, Центар за демографска истраживања, Београд

Радовановић, С., Ранчић, М.;(1995): Укупно становништво Југославије – размештај и урбанизација, Становништво и домаћинства СР југославије према попису 1991, Становништво 47, СЗС, Београд

Rančić, M.;(1979): Statistika stanovništva, Viša škola za primenjenu informatiku i statistiku, Beograd

Rančić, M.;(1980): Review of the Development of the Yugoslav Population

Rančić, M.;(1989-90): Jedno razmišljanje o resavanju demografskih problema u Srbiji, Stanovništvo, god. XXVII-XXVIII, br. 1-4; 1-2: 59-69

Rančić, M.;(1992): Osnovne karakteristike demografskog razvoja Jugoslavije, Institut društvenih nauka, Centar za demografska istraživanja, Beograd, 14-33

Rašević, M.;(1989/90): Od abortusa ka kontracepciji. Stanovništvo, Vol. XXVII, XXVIII br. 1-4, 1-2

Rašević, M.;(1993): Ka razumevanju abortusa u Srbiji, Centar za demografska istraživanja, Beograd

Rašević, M.;(1999): Razvitak stanovništva Srbije: 1991-1997, Centar za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka, Beograd

Rašević, M.; (1999): Planiranje porodice kao stil života, Centar za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka, Beograd

Rašević, M.; (1999b): Populaciona politika: stanje i očekivanja, Razvitak stanovništva Srbije 1991-1999, Centar za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka, Beograd

Rašević M.;(2006): Odlaganje rađanja u reproduktivnoj dobi života - osnovna demografska cena 1990-ih u Srbiji, Demografski pregled, br 21, God VI, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike u saradnji sa Centrom za demografska istraživanja IDN, Beograd

- Rašević, M.:(2007): Nedovoljno rađanje dece: fenomen koji upozorava, Demografski pregled, br 23, God VIII, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike u saradnji sa Centrom za demografska istraživanja IDN, Beograd
- Rašević, M.; (2008): Da li je evidentiran broj abortusa u Srbiji realan, Stanovništvo, br 2, god XLVI, Centar za demografska istraživanja IDN, Beograd
- Rašević, M., Mijatović, B.; (2004): Ka zadovoljenju potreba starih, Sociološki pregled br.4, Beograd
- Рашевић, М., Петровић, М.:(1996): Искуства популационе политике у свету, Институт друштвених наука – Центар за демографска истраживања, Београд
- Рашевић, М., Пенев, Г.:(2001): Демографска садашњост и непосредна будућност Београда, Социолошки преглед, вол. XXXV, бр. 3-4, стр. 261-276
- Рашевић, М., Пенев, Г.:(2006): Демографска слика Београда на почетку 21 века, Становништво, вол. 44, бр.1, стр.81-87
- Rayer, S.; (2008): Population Forecast Errors: A Primer for Planners, Journal of Planning Education and Research 27, 417-430
- Recommendations for the 2000 census of population and housing in the ECE region;(1998): United Nations Economic Commission Europe, Statistical Office of the European Communities, No. 49, United Nations – Eurostat, Geneva
- Recent demographic developments in Europe;(1999): Council of Europe, Strasburg
- Ristić, Ž.:(1995): O istraživanju, metodu i znanju, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd
- Ristić, Ž.:(1983): Nacrti istraživanja i proveravanje hipoteza. Logičke osnove nacrta istraživanja i statističkog proveravanja u psihologiji i pedagogiji, Institut za pedagoška istraživanja, Prosveta, Beograd
- Родић, Д.:(1991): Географија Југославије I, Научна књига , Београд
- Родић, Д.:(1970): Географија Југославије II, Научна књига, Београд
- Sauvy, A.:(1969): General Theory of Population, Weidenfeld and Nicolson, London
- Sauvy, A.; (1958): Theorie generale de la population, I (Economie et population), Presses Universitaire de France, Paris
- Sekulić, Lj.:(2005): Projekcije stanovništva Srbije, 2002-2032, Statistička revija, br. 1-4

- Симоновић, Ђ.;(1980): Уређење сеоских територија и насеља, Београд
- Симоновић, Ђ.;(1976): Системи сеоских насеља у ужој Србији, Иаус, посебна издања, Београд
- Smith, S. K., Tayman, J.; (2003): An evaluation of population projections by age Demography 40(4), 741-757
- Сотировић, Д.М.;(1999): Трстеник од најстаријих времена до 1900. године, Виком график, Земун и Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник
- Spasovski, M, Janić, M.; (1991): Demografski razvoj i populacioni potencijali planinske oblasti i oblasti nizija i pobrđa Jugoslavije, Stanovnisivo,:CDI-IDN i Društvo demografa Jugoslavije, god. XXVIII-XXIX, 3-4,1-2, Beograd
- Спасовски, М.;(1982): Природно кретање становништва западне Србије од средине 19. века до данас, Гласник СГД, Свеска LXII, бр. 2, стр. 17-36
- Спасовски, М., Мруз, Г.;(1988): Просторна диференцираност бројног кретања становништва у Југославији 1948-1981. године, Гласник СГД, Свеска LXVIII, бр. 2, стр.17-26
- Спасовски, М.;(1989): Регионалне одлике кретања и територијалног размештаја пољопривредног становништва у СФРЈ, Зборник радова, IV југословенски аграрногеографски симпозијум Вршац 1988, Савез географских друштава Југославије и Друштво демографа Војводине, Нови Сад
- Спасовски, М.;(1996): Главни трендови у просторном размештају становништва у Србији, Регионални развој и демографски токови балканских земаља, Економски факултет Ниш, Ниш, стр. 97-104
- Спасовски, М., Илић, Ј.;(1989): Проблеми демографског развоја и депопулације руралних простора у СР Србији, Зборник радова, Географски факултет ПМФ, св. 36, Београд
- Спасовски, М.;(1997): Развитак и размештај становништва, монографија, Београд
- Стална конференција градова и општина; (2010): Стратегија одрживог развоја општине Трстеник, 2010 – 2020. година, Општина Трстеник
- Стаменковић, С.;(2001): Географска енциклопедија насеља Србије, Географски факултет Универзитета у Београду, "Агена" и "Стручна књига", Београд
- Стаменковић, С.;(1993): Етничко – географски положај насеља, Гласник Српског географског друштва, св. LXXIII/2, Београд, стр. 45-50

Стаменковић, С.:(1996): Дневне миграције становништва у географским проучавањима насеља Србије, Становништво, Година XXXIV, бр. 3 – 4, Институт друштвених наука, Центар за демографска истраживања, Београд, стр. 43-60

Стаменковић, С.:(2005): Становништво и насеља, Дрина, Завод за уџбенике и наставна средства Београд и Завод за уџбенике и наставна средства Српско Сарајево, стр. 285-333

Стаменковић, С., Бачевић, М.:(1992): Географија насеља, Географски факултет, Београд

Станковић, М.С.:(2001): Путевима Југославије, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд

Станковић, М.С.:(1983): Туризам у Југославији, Туристичка штампа, Београд

Станковић, М.С.:(2002): Туризам Србије, Српско географско друштво, Београд

Станковић, М.С.:(2003): Туризам заштита и валоризација, Српско географско друштво, Београд

Steiner, F.:(2002): Human Ecology, Island Press, Washington, Covelo, London, Washington D.C.USA

Стојановић, Б., Војковић, Г.:(2003): Основне просторно – демографске карактеристике зоне коридора X, Регионални развој и демографски токови балканских земаља, књ. 7, Економски факултет Ниш, Ниш

Stevanović, R.:(2005): Demografska starost stanovništva u Srbiji početkom 21. veka, Srbija i savremeni procesi u Evropi i svetu Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu i drugi, Beograd, str. 393-398

Stoto, M.:(1983): The Accuracy of Population Projections, Journal of the American Statistical Society, 78

Стошић, А.:(1978): Крушевац и околина, културно-историјски споменици, Друштво љубитеља старина и уметности Крушевац, Крушевац

Стошић, А.:(1997): Под небом Крушевца, II издање, Крушевачки гласник-Просвета, Крушевац, Београд

Shaw, C.; (2007): Fifty years of United Kingdom national population projections: How accurate have they been? Population Trends 128, 8–23

Tayman, J., Swanson, D. A.; (1996): On the utility of population forecasts, Demography, 33(4), 523-528

- Tayman, J., Swanson, D. A.; (1998): On the validity of MAPE as a measure of population forecast accuracy, *Population Research and Policy Review* 18, 299–322
- Tayman, J., Smith, S. K., Rayer, S.; (2010): Evaluating population forecast accuracy: a regression approach using county data, *Population Research and Policy Review*, Online First 242 Wilson and Rowe
- Терзић, Б.В.;(2002): Угљарево од оца до сукурдова, Културно просветна заједница Србија, Београд
- Тодић, Б.;(1988/89): Прилог бољем упознавању најстарије историје манастира Велућа, Саопштења, Републички завод за заштиту споменика културе, Београд
- Todorović, G.;(1978): *Projekcije stanovništva*, Centar za društvena istraživanja, Institut društvenih nauka, Beograd
- Todorović, G., Plavec, A.;(1973): *Projekcije stanovništva Jugoslavije 1970-2000. godine*, sveske 1-5, Savezni zavod za statistiku, Centar za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka, Beograd
- Тодосијевић, Р.М.;(2005): Поджупска села трстеничког краја, Библиотека "хронике села", Културно просветна заједница Србије, Народни музеј Трстеник, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник
- Тодосијевић, Р.М.;(2008): Подгочка насеља трстеничког краја, Библиотека "хронике села", Културно просветна заједница Србије, Народна библиотека "Јефимија" Трстеник, Трстеник
- Tomlinson, R.;(1975): *Demographic Problems, Controversy Over Population Control*, Second Edition
- Torri, T., Vignoli, D.; (2007): *Forecasting the Italian Population, 2005-2055, a Stochastic Approach*, Genus 1-2
- Тошић, Д., Невенић, М.;(2007): Дневни урбани систем – просторни израз дневне миграције становништва, *Демографија*, књ. IV, стр. 163-176
- Туристичка организација општине Трстеник (2005): *Поглед са погледа-географски приказ општине Трстеник*, Трстеник
- United Nations (1991): *World Population Prospects 1988., 1990*, Council of Europe, Recent Demographic Developments, Strasbourg
- United Nations (2003): *Major Trends Affecting Families, A Background Document*, New York

United Nations (2005): *The New Demographic Regime. Population Challenges and Policy Responses*, New York and Geneva

Friganović, M.:(1978): *Demografija – Stanovništvo svijeta*, Školska knjiga, Zagreb

Friganović, M.; (1981): *Promene u životu seoskog stanovništva Jugoslavije*, *Stanovništvo*, god. XVII-XVIII-XIX, br. 1-41 1979-1980-1981

Friganović, M.; (1991): *Migracije kao konstanta geoprostora*, Zbornik radova XIII Kongresa geografa SFRJ, Priština

Hann, C. (2002) *Introduction: Postsocialism as a topic of anthropological investigation*. In: C. Han (eds.) *Postsocialism: Ideals, Ideologies and Practices in Euroasia*

Hamilton, C. and Perry, J.:(1962): *A short method for projecting population by age from one decennial census to another*, *Social Forces* 41, 163–170

Hanson, S., Pratt, G.:(1988): *Reconceptualizing the Links between Home and Work in Urban Geography*, *Economic Geography*, Vol. 64, No. 4, 299-321

Hardin, G. (1993) *Living withill Limits: Ecology, Economics, and Population Taboos*. Oxford University Press, New York.

Hauser, P.M., Duncan, O.D.:(1959): *The Study of Population*, The University of Chicago Press

Henry, L.:(1961): *Some Data on Natural Fertility*, *The Eugenics Review*, Volume 53, Number 1, pp. 81-91

Hayden, R. (1992): *Constitutional Nationalism in the Fonnerly Yugoslav Republics*, *Slavic Review* 51, 654-673

Hayden, R. (1996): *Imagined Communities and Real Victims: self-determination and ethnic cleansing in Yugoslavia*, *American Ethnologist* 23 (4) : 783-801

Hayden, R. (1999): *The Blueprints for a House Divided: A Constitutional Logic of the Yugoslav Conflicts*. Ann Arbor: University of Michigan Press

Horn, D.:(1994): *Social Bodies. Science, Reproduction and Italian Modernity*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press

Hoffinann, N. H. J., Pinnelli, A. and Fux, B.; (2001): *Fertility and New Types of Household and Family Formation in Europe*, *Population Studies* No. 35, Council of Europe Publishing, Strasbourg

Hohn, Avramov, Kotowska (eds.); (2008): *People, Population Change and Policies, Lessons from the Population Policy Acceptance Study - Volume I*, Springer

Hohn, C.; (1988): Population policies in advanced Societies: pronatalist and migration strategies, European Journal of Population, Vol 4, No 3, Amsterdam

Caldwell, J.;(1982): Theory of fertility decline, Academic Press

Carmen, M.; (1990): International Transmission of Population Policies Experience in Latin America, ITPPE, UN, New York

Caltabiano M., Castiglione, M., Rosina, A.; (2009): Lowest-low Fertility: Signs of a Recovery in Italy?, Demographic Research, Vol. 21, <http://www.demographic-research.org/Volumes/Vol21/23/>

Цвијић, Ј.;(1924): Геоморфологија 1, Државна штампарија Краљевине СХС, Београд

Цвијић, Ј.;(1966). Балканско полуострво, Књ.1 и 2, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд

Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka; (1979): Razvitak stanovništva SR Srbije i promene do 2000 godine, Beograd

Centar za demografska istraživanja, Institut društvenih nauka, Univerzitet u Beogradu; (1990): Problemi demografskog razvoja Srbije, Beograd

Chandrasekaran G. (1990): International Transmission of Population policy experience in South Asia. ITPPE, UN. New York

Charlotte, H.; (1990): International Transmission of Population experience in Western Europe, ITPPE, Proceedings of the Expert Group Meeting, June 1988, DIESA, UN, New York

Chesnais J. C.; (1996): Fertility, Family, and Social Policy in Contemporary Western Europe, Population and Development Review 22(4)

Cliquet R.;(1992): The Second Demographic Transition: Fact or Fiction? Council of Europe Population Studies 23, Strasbourg: Council of Europe

Coleman D.;(2002): Replacement Migration, or Why Everyone is Going to Have to Live in Korea: A Fable for Our Times from United Nations, Philosophical Transactions of the Royal Society B

Coleman, D. A., Rowthorn, R (2004): The economic effects of immigration into the United Kingdom Population and Development Review, 30(4), 579-624.

Coleman, D. (2006): Europe's Demographic Future: Determinants, Dimensions and Challenges. Retrieved January 30, 2012, from

http://www.spsw.ox.ac.uk/fileadmin/documents/pdf/WP32_Europe_s_Demographic_Future.pdf

Council of Europe; (2002): Recent demographic developments in Europe 2002, Council of Europe Publishing, Strasbourg.

Чворо, Ј., Голубовић, П.;(2001): Географија Југославије, ПМФ Ниш, Ниш

Чобановић, П.;(1965): Село испод Благодина, Савез удружења бораца народноослободилачког рата СР Србије, Нови Сад

Шабановић, Х.;(1969): Из прошлости насеља Краљева и околине под турском влашћу, Наша прошлост 1-2, Београд

Šamić, М.;(1977): Kako nastaje naučno djelo, Četvrto izdanje, Svjetlost, Sarajevo

Šešić, В.;(1971): Opšta metodologija, Naučna knjiga, Beograd

Шкриванић, Г.;(1974): Путеви у средњовековној Србији, Туристичка штампа, Београд

Šušnjić, Ђ.;(1999): Metodologija, Čigoja, Beograd

Queensland Department of Housing, Local Government and Planning, (1994): Population Projections for Queensland and Statistical Divisions 1991-2031 and Local Government Areas and Statistical Districts 1991-2011, Department of Housing, Local Government and Planning, Brisbane

Waite, L.; (2005): Marriage and Family, in: Poston, D. L., Micklin, M. (eds.) Handbook of Population, NY, Boston: Kluwer Academic/Plenum Publishers

Weeks, J.;(1989): Population, Wadsworth, Belmont, California

Wertheimer-Baletić, А.;(1973): Demografija – stanovništvo i ekonomski razvitak, Ekonomska biblioteka, Zagreb

Wilson, T., Bell, M.; (2004): Australia's Uncertain Demographic Future, Demographic Research 11

World Population Prospects; (2001): The 2000 Revision, Highlights. ESA/P/WP.165, United Nations, New York

Попис становништва у Краљевини СХС 1921;(1924), Сарајево

Претходни резултати пописа становништва 1931. у Краљевини Југославији, Београд, 1931

Републички завод за статистику Србије, пописи становништва 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002. године

Републички завод за статистику, Одељење у Краљеву

Општинска управа Трстеник

Месне канцеларије насељених места

Општински (Основни) суд у Трстенику

Дом здравља "Др Сава Станојевић" Трстеник

Физичко – географска карта Србије, размера 1:1.000.000

Истраживања на терену

<http://www.demog.berkeley.edu/>

<http://adage.com/section/american-demographics/195>

<http://gsociology.icaap.org/report/socsum.html>

<http://gsociology.icaap.org/report/demsum.html>

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

<http://www.eurogeographics.org/>

<http://www.demographic-research.org/>

<http://www.un.org/>

<http://www.edgeanalytics.co.uk/forecasting.php>

<http://www.census.gov/ipc/prod/wp98/wp98.pdf>

<http://www.census.gov/population/projections/nation/summary/np-t1.txt>

<http://www.census.gov/ipc/www/worldpop.htm>. Accessed 1 June 2001

<http://books.nap.edu/books/0309069904/html/index.html>

<http://www.ssb.no/publikasjoner/DP/pdf/dp386.pdf>

<http://folk.uio.no/keilman/publications.html>

<http://www.gad.gov.uk/Population/index.asp>

<http://www.britac.ac.uk/news/release.asp?NewsID=154>

<http://www.prb.org/Articles/2007/PopulationProjections.aspx>

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2000/wp0077.pdf>

http://www.statistics.gov.uk/downloads/theme_population/SNPP_Accuracy_Report.pdf